

σάντων πρὸς συνοικισμόν εἰς τὴν ἀνεπίδεκτον πρὸς πᾶσαν συστηματικὴν καλλιέργειαν, σχεδὸν παρθένον πυκνότητα τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τῶν διαβρεχομένων ὑπὸ τοῦ Νείλου, ἀναμφιβόλως κατφυκτικῶν ὑπὸ ἀγρίων καὶ θηριωδῶν αὐτοχθόνων. Ὁ ἀκτινοβολῶν Ὠρος, ὁ ἀκάματος μαχητής, εἰς ὅλας τὰς θρησκευτικὰς παραστάσεις καὶ σκοτεινὰς διηγήσεις τῆς ἀρχαιότητος παρίσταται ὡς ὑπερασπιστής, ὡς προστάτης, ὡς ἡγήτωρ τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων καὶ πάντοτε, εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν, πρόθυμὸς νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τοῦ μὴ ἀναγνωρίζοντος τὸ ἀρχαῖον πάνθειον (μετὰ τοῦ ἡλίου «Pā» ἐπὶ κεφαλῆς) καὶ προστατευομένου ὑπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν Θεοῦ Σέτη. Ἀνεξήγητον οὐχ' ἦσσαν ἀπομένει, πῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐκαλοῦντο καὶ βασιλεῖς μάλιστα. Ἡ ἐξήγησις τοῦ μυστηρίου ἐσβέσθη ἐν τῇ ἀρχαιότητι

Πρὸ τῶν βλεμμάτων τῶν Ὑψηλῶν ταξειδιωτῶν ὑψοῦνται αὖθις οἱ τοῖχοι ναοῦ ἔθνικῶν. Ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ ἀφθάρτου ἰδρύματος, μεταβαίνων ἐκ τῶν προσιτῶν τῷ ὄχλῳ προαυλίων τοῦ ναοῦ εἰς τὰ ἡμίφωτα δώματα μᾶλλον μυστηριώδους χαρακτῆρος, ἀκουσίως φαντάζεται τις παραπλησίαν εἰκόνα, περὶ τοῦ ποῖός τις ἦτο ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ ἐν Ἐδφοῦ οὗτος ναός, ἐνόσφ' ἐπροστάτευεν ἔτι καὶ ἐπεριποιεῖτο ἡ κυβερνητικὴ χεῖρ. Εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αἴγλην τῆς ἐγχω-

ρίου θρησκείας, βεβαίως, πολύ συνετέλει και ὁ τρόπος τοῦ φέρεσθαι τῶν ἀμέσων ὑπηρετῶν τῶν βωμῶν.

Οἱ αἰγύπτιοι ἱερεῖς ἐξύριζον τὴν κεφαλὴν, ἐνεδύοντο λευκὰ ἱμάτια καὶ ἔφερον πορφυρόχροα σανδάλια. Εἰς σημεῖον τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν ἔφερον ἔρριμμένην ἐπὶ τῶν ὤμων των δορὰν λεοπαρδάλεως. Οἱ πρεσβύτεροι μεταξὺ τῶν ἱερέων ἐκαλοῦντο «προφήται». Παρὰ τῶν ναῶν ἔβλεπέ τις ἐπίσης καὶ ἱερείας, ὧν τινες ἐθεωροῦντο ἄριστοι μουσικοὶ καὶ κατήγοντο ἐκ βασιλικοῦ γένους. Ἡ διακόσμησις τοῦ ἱεροῦ διεκρίνετο διὰ τὴν ἑκτακτον μεγαλοπρέπειαν. Πολύτιμοι ἰνδικοὶ λίθοι, θαυμάσιοι τάπητες καὶ χρυσοῦφῃ παραπετάσματα ἐπλήρουν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ «κατοικητηρίου τῶν θεῶν», ἔνθα εἰς πλουσίους ὑποστάτας ἐκ σαπφείρων καὶ ἀδαμάντων αἱ ἄρπαι ἀνέμενον νὰ ἐγγίσωσι τὰς μαντικὰς αὐτῶν χορδὰς.

Ὅταν ὁ Φαραὼ ἤρχετο πρὸς προσκύνησιν τῶν θεῶν, ὑπεδέχοντο αὐτὸν ἐνταῦθα διὰ σαλπίγγων καὶ τυμπανοκρουσίας. Τὸν ἐνσαρκωμένον ἐπὶ τῆς γῆς φωστῆρα ὑπεδέχοντο φέροντες τὰ ἀπεικονίσματα τῶν προπατόρων αὐτοῦ δεσποτῶν, παντοῖα θρησκευτικὰ ἐμβλήματα, σκεύη βωμῶν κτλ. Ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας ἠδύνατο νὰ βλέπῃ τὰ κλονούμενα ἐν τῷ ναῷ ἱερά ζῶα καὶ ἐποπτεῦν τὸ κεντρικὸν κυριαρχοῦν εἶδωλον ὑπὸ σκιάδα, ἐστολισμένον δι' ἀνθέων καὶ θυσάνων περιστοιχούμενος ὑπὸ ριπιδίων καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ ἱερέως φέροντος ἀνά χεῖρας ὀθόνην, σύμβολον τῆς δρόσου καὶ τῆς χαρᾶς.

Αἱ Α. ὑψηλότητες μεταβαίνουνσι διὰ τοῦ ἀφώνου

ναυῦ εἰς Ἐδφοῦ, ὥστε ἀποφυγέντος ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ αὐτοῦ ἀκεραιότητι. Ἐκάστη γραμμὴ τῆς τοιχογραφίας, ἐκάστη γλυφθεῖσα ἐπὶ τοῦ λίθου μορφή καὶ ἐρμηνευτικὴ ἐπιγραφή διεσώθησαν. Αἱ ζωικαὶ βάσεις τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου ἐξέλιπον, ἀλλὰ τὸ παρατηρούμενον οἰκοδόμημα ἐπερατώθη ἀκριβῶς χθές καὶ τὸ παρελθὸν περιβάλλεται ὑπὸ τῆς φαντασίας διὰ σαρκὸς καὶ σωμάτων, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀθλίων ἐρειπίων καὶ συντριμματῶν τάφων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν νοητὴν θεωρίαν τῆς ἀσαλεύτως ἰσχυρᾶς πραγματικότητος.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων παπύρων δύναται τις νὰ μελετήσῃ χαρακτηριστικὰς τινὰς γραμμάς τῶν εἰδωλολατρικῶν τελετῶν καὶ νὰ ἀνεγείρῃ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥσσον πλήρη εἰκόνα τῆς λατρείας τῶν θεῶν ἐν τοῖς ναοῖς. Ὁ ἡμέτερος ρώστος αἰγυπτιολόγος Λέμμ, παρουσίασεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου πληρεστάτην ἐπιστημονικῶς φιλολογικὴν περιγραφὴν. Ἄνὰ πᾶσαν πρῶταν, κατὰ τὴν αὐγὴν, ἐφημερεύων ἱερεὺς εἰσῆρχετο συνοδευόμενος ὑπὸ ἄλλων λειτουργῶν εἰς τὸν οὕτω καλούμενον «θάλαμον τοῦ πυρὸς», ἐν ᾧ οὗτος ἐμαστιγοῦτο παρ' αὐτῶν, ἀπαγγελλομένων τῶν ἀναγκαίων ἐξορκισμῶν ἀκολούθως ἐλάμβανον τὰ θυμιατήρια καὶ, καίοντες ἀρώματα, διηυθύνοντο εἰς τὸ κύριον ἐσφραγισμένον δῶμα τὸ περιέχον τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἄμμωνος Ρᾶ. Ἐνώπιον τοῦ εἰδώλου, ἐπιπτον πρηνεῖς καὶ ἐγγίζοντες μὲ τὸ πρόσωπον τὸ ἔδαφος, ἐπεκαλοῦντο τὸν θεόν, δεόμενοι καὶ δοξολογοῦντες αὐτόν. Ἦλειπον τὸ εἶδωλον διὰ πολυτίμου εὐόσμου ἐλαίου, μεμιγμένου μετὰ μέλιτος, ἐκάπνιζον αὐτὸ καὶ προσκαίρων τὸ ἐγ-

κατέλιπον (πρὶν ἀρχίσῃ ἡ πομπή, ἐξερχομένη συνήθως πρὸς τὸν λαὸν καὶ κομίζουσα τὸ ἱερὸν ἀνά χειρας). Τὸν Ἄμμωνα-Rā, ἔφερον ἐντὸς κεκαλυμμένης κιβωτοῦ, μόνη ἡ θεὰ τῆς ὁποίας κατέπληγτε καὶ κατένυσσε τὸν ὄχλον τῶν πιστῶν. Κατὰ τὴν εἰς τὸν ναὸν ἐπιστροφὴν τῆς θριαμβευτικῆς πομπῆς, οἱ ἱερεῖς προέβαινον αὐθις εἰς τὴν τελετὴν τοῦ καθαρισμοῦ, ἐρράνπιζον τὸ ἱερὸν ὁμοίωμα ἐκ μελανῶν καὶ ἐρυθρῶν δοχείων ἐναλλάξ, ἔπλυνον αὐτὸ καὶ περιεκάλυπτον δι' εὐόσμου καπνοῦ. Ἀκολουθῶς περιέβαλλον τὸ εἶδωλον δι' ὑφάσματος λευκοῦ, πρασίνου, ἀνοικτοῦ ἐρυθροῦ καὶ βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος. Τὸν κορμὸν τοῦ εἰδώλου ἤλειπον ἔτι ἄπαξ διὰ σπανίων ἀλοιφῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ τῆς ἀψύχου μορφῆς του ἔθαφον διὰ πρασινοχρῶ καὶ μελαινῆς βαφῆς.

Ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ ἀγάλματος τυγχάνει γνωστή· ὁ Ἄμμων Rā εἰκονίζεται σοβαρὸς ἀνὴρ μετὰ ποικίλης ἐκ πτερῶν διακοσμήσεως τῆς κεφαλῆς, με βραχὺ πολυτελὲς ἔνδυμα, με χρυσοῦν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ περιδέριον, με πλατεῖς χρυσοῦς δακτυλίους εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἡ προσδιδόμενη τῷ θεῷ κυανὴ χροιά ἐμαρτύρει περὶ τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸ κυανοῦν στερέωμα. Ζεῦχος κεράτων κριοῦ, τοῦ ἀφιερωθέντος αὐτῷ ζώου, ἐκόσμου ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν τοῦ θεοῦ. Ἀποκληθεὶς υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, (ὡς Ἰσκάνδερ Ζουλκαρνέιν) κατέστη διὰ τῶν συμβόλων τούτων ὁ ἥρωσ τῶν ἀνατολικῶν παραδόσεων καί, μεταβληθεὶς εἰς μυθολογικόν τι ὄν, ἀναφαίνεται καί

ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ εἰς τοὺς μύθους, ὑπὸ τὸ πρό-
σχημα «δίκερω» ὄντος.

Περιερχόμενοι τὸν ναὸν οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἀ-
νῆλθον ἐκ τῆς πρώτης ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐλῆς, διὰ στε-
νῆς καὶ σκοτεινῆς ἀλλ' οὐχὶ καὶ σχολιαῆς κλίμακος ἐκ
242 βαθμίδων, εἰς ἓνα ἐκ τῶν πύργων, τῶν ὑψουμένων
ἀμφοτέρωθεν τῆς προσόψεως. Εὐρύτατον πανόραμα
ἐξετυλίχθη πρὸ τῶν βλεμμάτων τῶν Α. Ὑψηλοτή-
των, πλήρες ἀντιθέσεων καὶ παραδόξως συνδυαζομέ-
νων χρωμάτων. Αἱ πυρπολοῦσαι πλάκες τῶν ἄνω μα-
κρῶν ὀρωμάτων ἔλαμπον ὡς ἐντελῶς νέαι· αἱ ἐπ' αὐ-
τῶν ὀπαὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κολοσσαίου οἰκοδο-
μήματος χρησιμεύουσαι οὐχὶ ὡς ἀγωγοὶ τοῦ φωτός
εἰς τὸ σκότος τῶν μυστηριωδῶν μερῶν τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ
μόνον πρὸς ἐξοδὸν τοῦ ἐκ τῶν θυμάτων τοῦ βωμοῦ κα-
πνοῦ εἰσὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κεκαλυμμέναι καὶ αὐξάνου-
σι τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀκεραιότητος τοῦ συνόλου. Οὐ
μακρὰν, οἰκήματα φελλάχων καὶ ἀνθηρὸν καλλιεργη-
μένον μέρος· ὀλίγον ἀπωτέρω—ἀμμόδεις ἐκτάσεις·
βλέπει τις ἐντεῦθεν ἀνέτως τὸν μεταξὺ τῆς καρποφο-
ρίας καὶ τῆς ἀφορίας ἀγῶνα, βλέπει καὶ προσπαθεῖ ν'
ἀνεύρη τὴν λύσιν τῆς ἀσυμφωνίας ἐν τῇ φύσει.

Καίτοι ὁ μέχρις ἡμῶν διασωθεὶς ναὸς ἐν Ἐδφοῦ ἀ-
νηγέρθη καὶ ἐξωραίσθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Πτο-
λεμαίων ἐν διαστήματι 180 ἐτῶν πολλὰς καταβαλόν-
των προσπαθείας, ἵνα ἐν μέρει ὑποστηρίξωσιν ἐνταῦθα
ἢ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν πρώτην ἀκμὴν τὴν αἰγυπτια-
κὴν ἀρχαιότητα, ἀλλ' ὅμως αἱ βάσεις τῆς οἰκοδομῆς
τοῦ ναοῦ ἐτέθησαν πολὺ πρὸ τῶν Πτολεμαίων, ἐν ἐ-

ποχῆ ἥτις δυσκόλως δύναται νὰ καθορισθῆ. Ὁ ἀρχαιότερος τῶν θεῶν τῆς χώρας Πτά ἀνήγειρεν ἤδη ἐνταῦθα ἄστυλον εἰδῶλον πρὸς τιμὴν τοῦ ἡλίου «Ρᾶ». Τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ Νείλου ἐλογίζετο ὡς ἀφετηρία τῶν ἐνδόξεων καὶ ὀρμητικῶν ἐκστρατειῶν τοῦ Θεοῦ Ὁρου ἐναντίον τοῦ «ἡγεμόνος τοῦ σκότους». Ἡ περιγραφή τῶν τελεσθεισῶν πράξεων καὶ ἐπιδρομῶν, καὶ τῶν ἀγρίων μετὰ τῶν ἐχθρῶν συμπλοκῶν, βεβαίως, προσέλαβον χαρακτῆρα παραδόσεων, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνεξηγήτων· ἀλλ' αὐται τοσοῦτον εἶνε χαρακτηριστικά, ὥστε κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ἐν Ἐδφοῦ, εἶνε καταφανῆς ἡ παράδοξος ζωτικότης τοῦ ἀρχαίου ἰθαγενεοῦ θρησκευματος.

Ὁ Θεὸς «Ρᾶ» ἀναπλέει τὸν Νεῖλον ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ λαμπρᾶς συνοδίας· ὁ συνοδεύων αὐτὸν Ὁρος λέγει, ὅτι βλέπει μακρὰν τοὺς δόλον ἐξυφαίνοντας ἐχθροὺς καί, τῇ διαταγῇ τῆς ὑψίστης αὐτοῦ θεότητος, ἐφορμᾷ κατ' αὐτῶν, ἐν εἴδει πτερόεντος ἡλιακοῦ δίσκου, ἀποτυφλοῖ αὐτοὺς διὰ τῆς ραγδαίας προσβολῆς του, ἐκκωφαίνει αὐτοὺς διὰ τῆς ὀρμητικῆς ἐπιθέσεώς του, — οὕτως ὥστε οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἐχθρικῶς πρὸς τὸν ἡλιον διαχειμένου Θεοῦ Σέτη ἐν ἀταξίᾳ καὶ συγχύσει μάχονται πρὸς ἀλλήλους καταστρεφόμενοι. Οἱ ἐπιζήσαντες μετὰ τοῦτο ρίπτονται εἰς τὸ ὕδωρ, μεταμορφοῦνται εἰς κροκοδείλους καὶ ἵπποποτάμους καί, ἐν τοιαύτῃ ὄψει πλησιάζουσιν ἀπειλητικῶς πρὸς τὴν λέμβον τοῦ Θεοῦ «Ρᾶ» πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταβροχθίσωσιν αὐτόν· ἀλλ' ὁ Ὁρος καὶ οἱ συμπολεμισταὶ του ἀγρῦνως φρουροῦσι τὴν ὑψίστην θεότητα, καὶ ἀμειλίχτως

ἐξολοθρεύουσι τοὺς ἐπιτιθεμένους. Οὗτοί τρέχουσι πρὸς βορᾶν, ἀλλ' ὁ ἀκτινοβόλος υἱὸς Ὅσκρις καταδιώκει αὐτοὺς μετὰ σιδήρου δόρατος καὶ ἀλύσεως εἰς τὰς χεῖρας καὶ ὅπου καταφθάσῃ τοὺς μετὰ τάχους φεύγοντας πρὸς σωτηρίαν ἐχθροὺς ἐξολοθρεύει αὐτούς· ἢ καταδιώξῃς ἐξακολουθεῖ μακρὰν ἔτι πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ «Ρᾶ» κρύπτονται εἰς τὰ ὕδατα τῶν διωρύγων, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἀνακαλύπτει αὐτοὺς τὸ ὀξυδερχές τοῦ Ὄρου βλέμμα.

Αἱ ἀρχαῖαι ἐν τοῖς αἰγυπτιακοῖς ναοῖς ἐπιγραφαὶ σχολαστικῶς σημειοῦσι, ποῦ μὲν 145 ἐξολοθρευθέντας ἐχθροὺς, ποῦ δὲ πλειοτέρους καὶ ποῦ ὀλιγωτέρους. Κατὰ τινα ἐπιτυχῆ ἐπίθεσιν ὁ Ὄρος τιμῶρει διὰ θανάτου ἐπὶ τῆς πύρας τῆς ἡλιακῆς λέμβου 380 ὀπαδοὺς τοῦ Σέτη. Τὸν θρίαμβον τοῦτον τῶν λαμπρῶν ἀρχῶν βλέπων ὁ τελευταῖος ἐπεζέρχεται εἰς πάλην λυσσῶν κατὰ τοῦ ἀδιαλλάκτου αὐτοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ὅμως καταβάλλει αὐτόν, τὸν δεσμεύει καὶ μεταμορφώνει εἰς «Ρᾶ». Νὰ ἐξαλειφθῇ ὁ Σέτη ὀλοτελῶς ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς δὲν ἦτο δυνατόν διότι ἦτο ἀθάνατον δν. Αἱ νίκαι τοῦ Ὄρου συνετέλεσαν ὥστε ὁ «ἡγεμῶν τοῦ σκότους» νὰ μεταμορφωθῇ εἰς ὄφιν, ἔρποντα εἰς τὴν γῆν.

Ἀκουσίως ἐγείρεται τὸ ζήτημα, τί κοινὸν καὶ συγγενές ὑπάρχει εἰς τὴν ἀρχαίαν σοφίαν τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Ἰράν. Ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου ἰδιορρυθμῶς ἀπεικονίσθη καὶ ἐρμηνεύθη ὁ προαιώνιος, ὁ ἀτέρμων ἀγὼν μεταξύ Ὀρμούζδου καὶ Ἀριμάνου.

Χρείας τυχούσης, ὁ Ὄρος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς

μάχης λαμβάνει οἷαν δήποτε θέλει μορφήν, καὶ πότε μεταμορφούμενος εἰς λέοντα μὲ ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἐφορμᾷ πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν ἔρημον, κατασπαράσσων τοὺς καταφθανομένους διὰ τῶν ὀξέων ὀνύχων του καὶ ἀποσπῶν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, πότε καταδιώκων αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκεῖ καταθλίβων τοὺς ἀνοσίους. Ἄλλ' οὗτοι ἐπώφελοῦνται τοῦ νυκτερινοῦ σκότους, καθ' ὃ ὁ λαμπρὸς πολεμιστὴς παύει νὰ διακρίνη τι, καὶ ἐκ τοῦ πλησίον μάλιστα, καὶ ἀπαλ' ἀσπονται τῆς καταδίωξεως. Μετὰ ταῦτα ταχέως γίνεται λόγος περὶ νέων ἐπιβουλῶν, περὶ νέων συγκρούσεων—ἤδη μακρὰν που πρὸς δυσμάς, εἰς Νουβίαν, εἰς τὰ σύνορα τῆς χώρας τῶν Φαραῶ, καθ' ὧν ἐπετίθεντο ἐνίοτε οἱ ἐρυθρόδερμοι καὶ ἀπολίτιστοι κάτοικοι τῆς Κεντρῶας Ἀφρικῆς. Ἐνταῦθα ἤδη ὁ Ὄρος προσπαθεῖ νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς ἐχθρούς, καὶ τοῦτο ἐπιτυγχάνει ἐνίοτε.

Εἰς σημεῖον τῆς νίκης οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς εἶπομεν ἤδη, ἀπεικονίζον ἐπὶ τῶν μνημείων τοῦ ἀκαμάτου αὐτῶν μαχητοῦ καὶ φύλακος ἐν εἴδει πτερόεντος ἡλιακοῦ δίσκου (χοῦτ ἢ μπεχοῦτ) στολίζοντος τὴν εἰς τὸν ναὸν εἰσοδὸν καί, — ἐν εἴδει μικρῶν ποικιλοχρῶμων σημαίων αἵτινες ἐκυμάτιζον ἐκεῖ ἐπὶ ξυστῶν στηριζομένων ἐπὶ τῶν τοίχων, — ἀποδιώκοντος πᾶσαν πονηρὰν ἐπιρροήν.

Τὰ μαγικά μέσα εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Τὸ ἕτεροδοξον καὶ τὸ ἄθρησκον ἐβάδισαν ἀκολουθήσαντα τὴν

πιστῶς φυλασσομένην γραμμὴν τῶν καπνίζόντων βωμῶν. Οἱ φελλάχοι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των μετώκησαν εἰς τὸ ἄσυλον τῶν εἰδώλων. Τὸ μουσουλμανικὸν πνεῦμα, οὐχὶ ἄνευ ἀποστροφῆς, ἀλλ' ὅμως μετὰ δεισιδαιμονίας ἀποφεύγον τὴν βιαίαν κατεδάφισιν, ἐβλεπε τοὺς ἐκθρονισθέντας θεοὺς ταπεινοῦντας τὰς ἐσωτερικὰς προσόψεις τοῦ ἐν Ἐδφοῦ ναοῦ. Προσῆλθον ἐνταῦθα αἰγυπτιολόγοι πρὸς τὸν σκοπὸν ν' ἀντιγράψωσι καὶ συλλέξωσι τὰ ἐπιστημονικῶς σπουδαῖα ἱερογλυφικά. Ὁ Μαρριέτ κατώρθωσε νὰ ἀποσπάσῃ χεδιβικὴν διαταγὴν ἀπαγορεύουσαν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς νὰ διαμένωσιν ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ ἀρχαιολογικῆν ἔχοντος ἀξίαν μνημείου, — ὅπερ ἠλευθερώθη ἤδη ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας, τῆς βεβηλώσεως καὶ τῶν τυχαίων βανδαλισμῶν.

Ἐπὶ τοῦ προτειχίσματος τοῦ ἄνω δώματος τοῦ πύργου, ἐφ' οὗ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπερείδεται ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος, δι' εὐκρινῶν γραμμάτων ὑπάρχει κεχαραγμένη γαλλικὴ ἐπιγραφή, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ Βοναπάρτου εἰς ἄνω Αἴγυπτον ἐκστρατείας τῶν γάλλων. Πομπῶδεις καὶ δικαίως ἐπηρμέναι λέξεις! Ἄρνητικὸν ἀποτέλεσμα βαρείας καὶ ἐπικινδύνου ἐκστρατείας! Ἐκτὸς τοῦ χυθέντος αἵματος (παρὰ τὸ Λουξὼρ καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα μέρη) κατὰ τὰς ἡρωϊκὰς μετὰ τῶν ἀράων συμπλοκάς, οἵτινες ἐλάμβανον ἐπικουρίαν ἐκ Μέλκας, ἐκτὸς τῶν πλήρων αἰγλῆς σελίδων ἐν τῇ πολεμικῇ αὐτῶν ἱστορίᾳ, ἐκτὸς τῶν ματαιοδόξων ἐγγαράξεων περὶ τούτου ἐπὶ τῶν λίθων τῆς παρὰ τὸν Νεῖλον χώρας, — οἱ συναγωνιστὰι τοῦ στρα-

τηγοῦ Δεσὲ οὐδὲν ἀφῆκαν μετ' αὐτοὺς εἰς τὴν χώραν.

Ἀθλίως ἐγείρονται περίξ τοῦ ἐν Ἐδφοῦ γιγαντώδους ναοῦ αἱ ἐκ πηλοῦ κατεσκευασμένοι οἰκοδομαὶ τῶν φελλάχων— πυγμαίων. Ἐπὶ τῶν ἰσοπέδων στεγῶν ξηραίνονται καὶ φυλάσσονται παντοῖα ἐφόδια. Διὰ στενοτάτων ταινιῶν ἀποκαλύπτονται ἔνθεν κακεῖθεν τὰ ὕδατα τῶν διωρύγων, ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τῶν ὁποίων προσεφέροντό ποτε θυσίαι εἰς τὰς «θεότητος τῶν ὄφρων», τῶν ἐγκαταστησάντων τρόπον τινὰ εἰς τὸ δίκτυον τὴν εὐφορίαν καὶ μεριμνησάντων περὶ τῶν αἰσίων κατὰ τὸ θέρος πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ τούτου διωλίσθαινόν ποτε πλούσιαι νῆες, μεταφέρουσαι τὰ εἶδωλα, ἅτινα ἐπεσκέπτοντο ἀλλήλα: ἐν παραδείγματι, τὸν Ὄρον ἐπεσκέπτετο ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῆς κέντρου ἡ θεὰ Χατῶρ. Εἰς ἔνδειξιν τῆς πρὸς τὸν μοχθηρὸν Σέτην ἔχθρας τῶν οἱ αἰγύπτιοι ἔσφαζον χοίρους ἀναμιμνήσκοντας τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ προσχήμετι τῶν ἵπποποτάμων: Οὕτως ἐπίσης ἐφανεύετο πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὁ μισητὸς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὄνος, τὸ πτωχὸν ζῶον, τὸ τοσοῦτον χρήσιμον καταστάν μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν ζηλωτῶν τούτων. Ἐλογίζετο οὗτος ὡς ἀκάθαρτος καὶ ἀνῆκεν εἰς τὰ πλάσματα τοῦ θεοῦ τοῦ σκότους.

Καὶ τοὶ οἱ κόπται ἀποδοκιμάζουσι, μάλιστα δὲ ἐχθρικῶς προσβλέπουσι τὴν δραστηριότητα πολλῶν ἀμερικανῶν προπαγανδιστῶν, οἱ δὲ μουσουλμάνοι οὐδέποτε μεταβάλλονται, οὐχ ἤττον οἱ δεῦτεροι ἐπετέ-

λεσθαι ἀσήμαντον τινα πρόοδον, συγκεντροῦντες τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἂν ὄχι εἰς τοὺς τρόπους, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των.

Ἐπανακάμπτομεν ἤδη ἐκ τοῦ ἐν Ἐδφοῦ ναοῦ εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ ἀτμοπλοίου ἀπέχουσαν ἐκεῖνου περὶ τὸ ἥμισυ βέρστιον, καὶ παρὰ τὴν θύραν οἰκίας τινὸς προσαγορεύουσι τοὺς ὑψηλοὺς ταξειδιώτας μικρὰ ὁμάς μαθητῶν σχολείου, διωργανωμένου ὑπὸ ἐπηλύδων προπαγανδιστῶν. Τοιαῦτα φυτώρια τοῦ ἐπὶ τοῦ Νείλου πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως ὑπολογίζονται περὶ τὰ ἑκατόν. Κατὰ τὴν ἀρχούντως ἐσπευσμένην πορείαν μας ἐπὶ τῶν ἀπαραιτήτων ὀναρίων, ἐντὸς νεφῶν φορτικωτάτου κονιορτοῦ, ὅστις γενικῶς τυγχάνει ἐν ἐκ τῶν ἀρνητικῶν μερῶν πάσης ἐποχουμένης παρὰ τὸν Νεῖλον ἐκδρομῆς, δὲν προλαμβάνεις νὰ παρατηρήσης ἐγγύτερον τοὺς τροφίμους τούτους τῆς ἐκ τῆς Δύσεως ἀποστολῆς ἐν μέσῳ τῶν ἰθαγενῶν τῆς χώρας.

Κατόπιν τῆς ἡμετέρας καλπάζουσας καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκτυλισσομένης ὀνοδρομίας, διὰ βαρείας ἀπειροκάλου καὶ κλονιστικῆς ταχύτητος προφθάνουσιν αἱ κάμηλοι μετ' ἀναβατῶν—στρατιωτῶν τοῦ «ἰππικοῦ» τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, τὸ πρῶτον ἤδη συναντῶμε νοι μετ' αὐτῶν. Ἐπὶ τῶν ὑπομονητικῶν αὐτῶν ζῶων οὔτοι ἐκτελοῦσιν ἀνέτως μακρὰς ἀνὰ τὰς στέπας πορείας, ἐπισκοποῦντες ἐπιτυχῶς ἅπαντα τὰ πέριξ, προφυλασσόμενοι ἐκ τῶν ἐπιθέσεων, ἐν περιπτώσει δὲ κινδύνου ἐκ μέρους ἰσχυροτέρου ἀντιπάλου, σπεύδουσι, κρύπτονται ὀπισθεν τῶν εὐπειθῶς κατακλινομένων «πλοίων τῆς ἐρήμου», καὶ σχηματίζοντες ἐξ αὐτῶν κύκλον ὀ-

χυροῦνται πυροβολοῦντες πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ πρωτότυπος αὕτη συνοδία θεωρουμένη ἐκ τοῦ πλησίον ἐνεῖχε πολὺ τὸ περιέργον, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ὄχι καὶ πολὺ τὸ ἀνετον, λαμβάνων τις ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιπόλαιον σφαλερότητα τῶν ἰθαγενῶν ὀναρίων, ἅτινα, μὴ ὄντα ἐξοικειωμένα νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῆς ράχειός των εὐρωπαϊούς, — προσκύνοντας δι' ὄλου τοῦ σώματός των ἐμπρὸς, ἐνῶ οἱ ἐγγύριοι κάτοικοι καθήνται ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ κορμοῦ αὐτῶν, συχνάκις προσκόπτουσι καὶ πίπτουν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ ἀναβάται.

Τοιαύτη ἀπροσδόκητος πτώσις συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς ἓνα ἐκ τῶν προσώπων τῆς ἀκολουθίας τῶν Ὑψηλῶν Ταξειδιωτῶν, — καθ' ἣν, τρέχουσαι εὐθέως κατόπιν αὐτοῦ δύο παμμέγιστοι κάμηλοι, μικροῦ δεῖν κατεπάτουν τὸν πεσόντα. Εὐτυχῶς τὰ πάντα ἐτελείωσαν αἰσίως καὶ μάλιστα διασκεδαστικῶς.

ΤΡΙΤΗ 20 Νοεμβρίου (2 Δεκεμβρίου)

Τὰ περίξ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μεταλλάσσουν ὄψιν, καθίστανται γραφικώτερα καὶ ἐρημότερα. Ἡ ἔρημος ἐξελίσσεται εἰς ἔτι μᾶλλον ἀλαμπές καὶ ἄγριον μεγαλεῖον. Πῶς ἀπεφάσιζον καὶ ἐβυθίζοντο εἰς αὐτήν, ἔστω καὶ χάριν τῶν ὀρυχείων σαπφείρου, οἱ ἐπιχειρηματαίαι γαιωρύχοι τοῦ κράτους τῶν φαραῶ!

Ἐνταῦθα συνέδεε ποτε τὰς δύο ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἄλυσος ὑπερασπίζουσα τὴν Αἴγυπτον ἐκ τῆς ἐπιδρο-

μῆς τῶν Αἰθιοπῶν· ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως εἶνε μῦθος, προκληθεῖς ἐκ τῆς ὁμοφωνίας τῆς λέξεως «λίθινον τεῖχος» καὶ τῆς ἀραβικῆς λέξεως «ἄλυσις».

Ἡ θαλαμηγός «Φεῖζραμπανή» εὔρε παρά τὴν Σελ-
ζελὲ σφοδρὸν ρεῦμα καὶ κατανικήσασα αὐτὸ, ἐξέρχε-
ται εἰς διανοίγουσαν καμπὴν τοῦ Νείλου στρωννυ-
μένου ἀπωτέρω εἰς λιμναίαν ἐπιφάνειαν. Ἐνταῦθα κυ-
ρίως λήγει ἡ πραγματικὴ Αἴγυπτος. Ἀπωτέρω, με-
σημβρινώτερον, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Φαραῶ
ὑπῆρχεν ἡ ἀνήσυχος, ἡ ἄκαμπτος κατὰ τὴν πλήρη
ἀνύψωσιν τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ ὄχθη.

Ἀρχεται ἡ Νουβία. Ἀμφότεραι αἱ ὄχθαι καθίσταν-
ται μᾶλλον κίτριναί καὶ ἀκατοίκητοι, οἱ ἄνθρωποι
μελαψότεροι καὶ γυμνότεροι, τὰ χωρία καὶ ἡ δένδρο-
φυτεία ἀραιότερα καὶ ὀλιγώτερα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἀκί-
νητος. Ὁ ἥλιος πυρπολεῖ ἀνοικτιρμόνως. Ὁ καύσων
θὰ φθάνη ἴσως τριακοντα βαθμοὺς Ρεωμύρου. Οὔτε ἴχνος
ὑπάρχει φελλαχικῶν περιστερεῶνων, γυναικῶν φελλά-
χων, κατερχομένων πρὸς ὑδρευσιν. Ἡ ἡμέρα φωτίζει
γυμνοὺς μόνον βράχους καὶ φωτεινὰ ρεύματα ἄμμου
διωλούμενα διὰ μέσου τοῦ χάους αὐτῶν. Τὸ πορφυροῦν
τῆς δύσεως ἐνέχει, ὡς λέγουσιν, ἀπαίσιόν τι.

Ἐπὶ κρημνώδους ὑψώματος ἴσταται κάλλιστος ἀρ-
χαῖος ναὸς (τῶν χρόνων τῆς Χατσεψεῦ καὶ μέχρι τῶν
Πτολεμαίων) τῆς ἐξαφανισθείσης πόλεως Νούμπη (ἢ
Οὔμπη), γνωστῆς παρ' Ἑλλησιν ὑπὸ τὸ ἔνομα Ὀμβος.
Οἱ Ἀραβες ἰδόντες μόνον τὰ ἐρείπια (κόμ) ὠνόμασαν
τὴν θέσιν «Κόμ-Ὀμποῦ». Ἐξ ἐνὸς μέρους πλήττει
αὐτὸν ὁ ἀνεμος τῆς ἐρήμου, κατακαλύψας ἤδη τὰς

ἀργιλοκτίστους οἰκοδομὰς τῶν ἀρχαίων κατοίκων, ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ ὑποσκάπτεται καὶ ὑπονομεύεται ὑπὸ τῆς παροχθίου γραμμῆς τοῦ ἀβορύβου ποταμοῦ. Ὁ Θεὸς τῆς ἀφορίας—ὁ μισητὸς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους Σέτη—ἤδη κυριαρχεῖ πράγματι ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τούτου καὶ ἐπὶ ὅλης τῆς μελαγχολικῆς χώρας. Ὁ πλησιάζων νὰ καταστραφῇ ἐντελῶς ναὸς εἶχεν ἀνεγερθῆ πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Σεμπάκ μετὰ κεφαλῆς κροκοδείλου (μιᾶς τῶν προσωποποιήσεων τοῦ Σέτη) καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀδελφοῦ του ἀλλ' αἰωνίου ἀντιπάλου του Ὠρου. Ἀμφότερα τὰ θρησκευόμενα ἀκαταλήπτως πως κατῴκουν ὁμοῦ· ἀλλὰ τὸ τελευταῖον δὲν διέσωσε τὸ θυσιαστήριόν του. Ὁ χρόνος, ὁ θάνατος, ἡ καταστροφή ἀπέβησαν κραταιότερα ἢ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρμονίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐκ μέρους τῆς Λυβίας ζώνη εἶνε χρώματος κιτρίνου, ἐκ δὲ τῆς Ἀραβίας—φαιοῦ. Στενὴ καλλιεργημένη λωρὶς ἀνήκει εἰς τοὺς βεδουίνους ἐκ τῆς φυλῆς Ἀθαβδέ. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ φαίνονται ἰθαγενεῖς, ἐργαζόμενοι τῇ βοηθείᾳ βαναύσων ἀντλιῶν.

Σπανιώτατα ἐν τῇ μονοτονίᾳ τῆς ἐρήμου φαίνονται φοινικόδενδρα. Θάμνοι ἀμαυρῶς πράσινοι, μετὰ μολυβδόχρου χροιάς ἀπαντῶσιν ἐνιαχοῦ. Ἡ ἐρημότης τῶν κατοίκων συμβαδίζει πρὸς τὴν ἔλλειψιν φυτείας. Μόνον ἡ τηλεγραφικὴ γραμμὴ, ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης, μαρτυρεῖ τὴν συνάφειαν τῆς ἐρήμου χώρας μετὰ τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Πόρρω ἐγείρονται ἐνώπιον ἡμῶν ὄγκοι ἐρυθροῦ βαθέος χρώματος γρανίτου. Διὰ τοῦ καύσωνος τῆς μεσημβρίας πνέει ἡ ἐντελῶς διάφορος τῆς Ἄνω Αἰγύ

πτου χώρα. Εἶνε ἀληθές ὅτι οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἀπέχουσι ἤδη τοῦ Καίρου 900 βέρστια!

Δευτέρα ὥρα μετὰ μεσημβρίαν. Βαθμηδὸν ἀποκαλύπτονται: ἀριστεροθεν τὸ ὑπ' ἐρήμου κρασπεδούμενον Ἄσσουαν, δεξιόθεν ἡ ἀνθηρὰ νῆσος Ἐλεφαντίνη, παριστῶσα μωσαϊκὸν ἐκ ζωηρᾶς χλόης, χρυσιζούσης ἄμμου καὶ φλεγομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου βράχων. Ἐκεῖ ὑπῆρχέ ποτε τὸ πολιτικὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Νουβίας. Ἡ Ἑλληνικὴ διασωθεῖσα ὀνομασία αὐτῆς, ἐλήφθη ἐκ μεταφράσεως τῆς ἀρχαίας λέξεως « Ἀμποῦ » (ἐλέφας), καθότι ἐνταῦθα ἄλλοτε ἐνηργεῖτο ζωηρότατον ἐμπόριον ἐλεφαντόδοντος, μεταφερομένου ἐκ τῆς κεντρῶας Ἀφρικῆς, καὶ ἀνταλλασσομένου πρὸς παντοειδῆ ἐμπορεύματα τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς ἀνατολῆς.

Ὁ λιμὴν τῆς πόλεως ἦτο ὡς συνήθως διακεκοσμημένος πρὸς τιμὴν τῶν ὑψηλῶν ταξειδιωτῶν. Ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας ἀναμένουσιν αἱ ἀρχαί: ὁ διοικητὴς τῆς χώρας Μαχέρ-βέης, ὁ Ἄγγλος συνταγματάρχης Κένιγγεμ (διοικῶν τὸ ἐκ νέγρων παραταχθὲν ἐνταῦθα τάγμα) καὶ ἄλλοι. Αἱ Α. Ἰψηλότητες διερχόμενοι πρὸ τῆς γραμμῆς ἐπιθεωροῦσι τοὺς ἀνδρας τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς. Οἱ μελανόδερμοι στρατιῶται—σουδαναῖοι, αἱ τάξεις τῶν ὁποίων ἀπαρτίζονται κατὰ προτίμησιν ἀπὸ ἐλευθερωθέντας δούλους, φέρουσι στολὴν χρώματος βαθέως κυανοῦ μὲ λευκὰ ὑψηλὰ περιλαίμια. Λέγεται ὅτι οἱ ἰσχυροὶ οὗτοι ἄνδρες εἶνε ἐξάιρετοι στρατιῶται. Οἱ ἄγγλοι προγυμνασταί, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ὁποίων ὑπάγεται ἅπασα ἡ Νουβία μέχρι τοῦ Οὐάδι Χαλφα (παρὰ τοὺς δευτέρους καταρράκτας) ἐξαίρουσι

τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ὑπακοήν τῶν «blacks» μαύρων τῶν.

Ποικίλον πλῆθος συσσωρεύεται ἐπὶ τῆς προκουμαίας τοῦ Ἀσσουάν, ἐλπίζον νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Μεγάλους Δούκας καὶ τὸν βασιλόπαιδα. Καὶ ποίους ἐν βλέπει κανεῖς! — ἐνθουσιώδεις Ἕλληνας, συγκεντρωμένους κόπτας, ἀταράχους τούρκους, νουβίους, βεδουίνους, νέγρους... Τὸ λευκὸν τῆς στολῆς παραλλάσσει μετὰ τοῦ κυανοῦ καὶ τοῦ καφεχροῦ. Ἄγριοι τινες, (σχεδὸν ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης) μὲ φλογώδεις ὀφθαλμούς, μὲ ὀγκώδη δέσμη οὐλων τριχῶν, δεδεμένων ἐπὶ τοῦ ἰνίου, διακρίνονται πλειότερον, ἐν μέσῳ τῆς ἰδιορρυθμίας τῶν κατοίκων. Αἱ ἰθαγενεῖς γυναῖκες — μὲ βαθυχρώμους ἐσθῆτας, μὲ δακτυλίους εἰς τοὺς ρώθωνας καὶ ψέλλια εἰς τοὺς πόδας — συμπληροῦσι μετὰ τῶν γυμνῶν παιδίων τὴν πρωτότυπον εἰκόνα. Ἐνῶ οἱ ἐνταῦθα ἄνδρες ξυρίζουσι τὴν κεφαλὴν, ἀφίνοντες μόνον ἐπὶ τῆς κορυφῆς θύσανον τριχῶν, πεπλεγμένων εἰς λεπτοὺς τινὰς πλοκαμίσκους, τοιοῦτοι δεκάδες ὀλόκληροι κατέρχονται δακτυλιοειδῶς, ὡς ἐκπωματῆρες ἐπὶ τῶν παρειῶν καὶ τοῦ λαιμοῦ τῶν μαύρων ἀντιπροσώπων τοῦ «ῥαίου φύλου». Ὁ κεφαλικὸς οὗτος διάκοσμος, ἀπαντῶμενος εἰς πλεῖστα μέρη τῆς κεντρίας Ἀφρικῆς, εἶνε προφανῶς ἀρχαίας καταγωγῆς, διότι ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τῶν διασωθέντων μνημείων, ἤρῃσκοντο εἰς τοῦτον οἱ ἀρχαῖοι αἰγύπτιοι. Ἐκτὸς τούτου οἱ ἄσσουανοὶ ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν καὶ διότι στίζουσιν ἐλαφρῶς τὸ πρόσωπον, βάφουσι τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων διὰ μελανῆς τινος κόνεως καὶ ἐν μέρει χρω-

ματίζουσι τὰς χεῖρας διὰ πορτοκαλοχρόου βαφῆς ἢν παρασκευάζουσιν ἐκ φύλλων χέννας (κινᾶ). Αἱ κόραι τῆς Νουβίας ἀλείφουσι, φαίνεται, τὴν κεφαλὴν τῶν διὰ ρητινελαίου· τοῦτο, ἐν σχέσει πρὸς τὰ προρρηθέντα, παριστᾶ αὐτὰς ἀηδεῖς εἰς τὰ ὄμματα τῶν εὐρωπαίων.

Ζωννυμένη διὰ μεγαλοπρεπῶν φοινίκων ἡ πόλις εἶνε ἀρκούντως γραφικὴ. Καταπεπονημένος ἐνταῦθα ἐξόριστος ὁ Ἰουβενάλης, ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶχεν ἄδικον νὰ παραπονεῖται κατὰ τῆς φύσεως. Ὁ Νεῖλος εἰς τὸ πέρασ τῶν καταρρακτῶν εἶνε πράγματι μεγαλοπρεπῆς. Οἱ ἐπιπροσθούντες εἰς τὸν ροῦν αὐτοῦ γιγαντώδεις ἔγκοι γρανίτου, μελανίζουσι μακρόθεν καὶ ἀπαστρέπτουσιν εἰς τὸν ἥλιον, ὡς ράχης νηχομένης ἀγέλης ἐλεφάντων. Οἱ ὄμιλοι λαοῦ παντοίας φυλῆς, αἱ φαιόχροες κάμηλοι μετὰ ἐρυθρῶν ἐριππίων, τὰ πλαίσια τῆς θαλπερᾶς ἀφρικανικῆς ἐρήμου περίξ, — τὰ πάντα θωπεύουσι καὶ μαγεύουσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες διευθύνονται πρὸς τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, τὴν διήκουσαν βέρστιά τινα καὶ χρησιμεύουσιν πρὸς εὐκολίαν τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων πέραν τοῦ καταρράκτου, πρὸς τὴν δίσσημον νῆσον Φῆλε, ἐφ' ἧς ὑψοῦνται τὰ ἐπὶ τῶν ἐκ ροδοχρόου γρανίτου προπόδων αὐτῆς ἐρείπια! Οὐ μακρὰν τοῦ Ἀσσουὰν ἄρχεται ἡ ἐρημος ἑκτασις, μᾶλλον ἀπροσμάλλακτος τῆς παρὰ τὰς Θήβας «κοιλάδος τοῦ θανάτου.» Ἡ σιδηρᾶ ὁδὸς εἶνε μικρὸν ἀνωφερῆς. Ποῦ καὶ που ἀπαντῶσιν ἐπιτάφιοι τινες οἰκοδομαί, μουσουλμανικῆς ἤδη ἐποχῆς. Μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσι

τινες καλύπτουσαι τὴν κόνιν ἰθαγενῶν «ἀγίων.» Πέραν τούτων ἀπλοῦται σκυθρωπῶς μόνον ἐρυθροκιτρίνη ἄμμος, ἐγείρονται ἄμορφα ὑψώματα, μετ' ἀγρίων βράχων, συνωθουμένων πρὸς ἀλλήλους· ἅπαντα τὰ σκαιὰ περίξ δίδουσι ἰδέαν περὶ τῶν βαρειῶν συνθηκῶν καθ' ἃς ἐνταῦθα ἐπρομηθεύοντέ ποτε τὸν διὰ τοὺς ὀβελίσκους, σαρκοφάγους καὶ ἄλλα μνημεῖα σκληρὸν σιενίτην, ὀνομασθέντα οὕτω ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως, γνωστῆς παρ' Ἕλλησιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Σιένας (τοῦ ἀραβικοῦ Ἀσσουάν.) Ἀμφότεραι αἱ λέξεις παρήχθησαν ἐκ τῆς ἀρχαίας «Σοῦν» (τ. ἔ. ἐμφάνισις, «ἀνατολὴ» εἰς τὴν χώραν) δοθείσης εἰς τὴν τοποθεσίαν ὡς ἐκ τῆς παρουσίας τῶν καταρρακτῶν τοῦ Νείλου, ὅστις, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἱερέων, ἐνεφανίσθη κυρίως ἐνταῦθα πηγάσας ἐκ τῶν ὑποθχονίων βασιλείων. Οὕτω ἐφρόνουσι οἱ πιστεύοντες αἰγύπτιοι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἔτι τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ ἀπὸ Ἀσσουάν εἰς τὸ σημεῖον Σζελάλ ἐκτελεῖται εἰς εἴκοσι λεπτά τῆς ὥρας. Πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐνώπιόν μας ἡδὴ νήσου Φῆλε ἐπισκέψεώς μας αἱ Α. Ὑψηλότητες καὶ ἡ ἀκολουθία ἐπιβάντες εἰς δύο μεγάλας λέμβους, ἀποπλέουσι κατ' ἀρχὰς κάτω πρὸς τὸ ρεῦμα, ἵνα περιεργασθῶσι τὴν πῶσιν τῶν ὑδάτων ἐκ τῶν ὑπερχειμένων παροχθίων ὑψωμάτων. Ἴσχυοὶ ἰθαγενεῖς ἐρέται (Νοῦβαι — λεμβοῦχοι ἐκ φύσεως ἀπαντῶντες εἰς ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον καὶ συντηρούμενοι διὰ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου, ἕνεκα τῶν γλίσχρων ἀπολαυῶν εἰς τὴν πατρίδα των) διὰ ταχειῶν κωπηλατήσεων διασχίζουσι τὸν ποταμὸν. Φέρουσι οὗτοι φαιόχρουν

μᾶλλον ἐπενδύτην, χρωματιστοὺς χιτῶνας μὲ πλατείας χειρίδας, τσιτένια ἐσωκάρδια, κομβωμένα ἔμπροσθεν διὰ πλήθους μικρῶν στρογγύλων κομβίων, μὲ σαλβάρια καὶ ἀνυπόδητοι. Οἱ ἐγχώριοι κάτοικοι ὀνομαζόνται «μπαράμπρα» (μεγεθυντικὸν τοῦ «μπερμπερή.») Εἶνε οὗτοι «κουσσῖται» τῶν ἀρχαίων, ἰδιαιτέρα τις φυλὴ αὐστηρῶς διακρινομένη καὶ τῶν νέγων καὶ τῶν φελλάχων. Ἡ μέλαινα χροιά τῶν ἀντιπροσώπων τῆς φυλῆς ταύτης δὲν εἶνε ἀποτέλεσμα τῶν ἡλιακῶν καυμάτων, ἅτινα ἐνίοτε πυρπολοῦσιν ἰσχυρώτερον τοὺς κατοίκους τῆς Θηβαίδος, ἀλλ' ἐξαρτῶνται ἐξ ὀργανικῶν αἰτίων. Τὸ ἐρυθρόφαιον σοκολάτας χρῶμα τοῦ δέρματος τῶν Νουβῶν πλησιάζει πρὸς τὴν χροιάν τῶν ἡλιοκαῶν περίξ βράχων. Μεταξὺ τούτων καὶ τῶν κατοίκων ὑπάρχει κοινόν τι κατὰ τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς τὰς χώρας τῶν πόλων παρατηρεῖται ἀνάλογος εἰς τοὺς κατοίκους λευκότης, ἀλλὰ μήπως ἡ φακώδης χροιά τῶν προσώπων τῶν μεταξὺ Ἑδφοῦ καὶ Ἀσσιούτ Αἰγυπτίων δὲν ἀναμιγνῆσκει τὰ καφέχροα ὕδατα αὐτοῦ τοῦ Νεῖλου;

Οἱ «μπαράμπρα» μας εἰσὶν εἰς ἄκρον χαρακτηριστικοί· ὑψηλὸν καὶ εὐθὺ μέτωπον, λεπταὶ ὄφρυς, πρόσωπον ὠσειδές, στενὸν καὶ ὀμαλὸν, παχέα χεῖλη, μὴ καλύπτοντα τοὺς ὀδόντας. Τινὲς τῶν κωπηλατῶν (σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνάμιξιν μεσημβρινοῦ ἢ βορείου αἵματος), ἔχουσιν οὐλας τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ρίνα μᾶλλον πεπιεσμένην, τὰ βλέφαρα μὲ ὑποκιτρίνην χροιάν ἢ τούναντιον τὸ ἐξωτερικόν—μᾶλλον φελλαχικόν.

Κατὰ τὴν ἔντεχνον κωπηλασίαν ἐτραγώδου διὰ κα-

νονικῆς ρυθμικῆς τῶν ἤχων ἀρμονίας, ἐνθαρρύνοντες ἀλλήλους. Ἐκάστοτε ὅταν τὸ ἄσμα διεκόπτετό πως, οὔτοι μὲ παράδοξόν τινα ἐκδήλωσιν, ἐν εἶδει ἐκπλήξεως καὶ εὐχαριστήσεως ἐκραύγαζον βροντοφώνως: «*ā... ā... ā...*» Αἱ κραυγαὶ αὗται ἐκφράζουσι καὶ θλιψιν, καὶ αἴσθημα ἀνακουφίσεως, καὶ μάλιστα ἥρωϊσμοῦ.

Πλησιάζομεν πρὸς ἀκρωτήριόν τι ἀνωφερές, ὁπόθεν φαίνεται ἐν ὄλῃ τῇ ἀπροσδοκῆτῳ ἀλλὰ φοβερᾷ ἰσχυρῷ του ὁ καταρράκτης ὁ τοσαύτην ἐξασκήσας ἐπιρροὴν εἰς τὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων. Ἡ κατωφέρεια εἰς πολλὰ μέρη στηρίζεται ἐπὶ βράχων, αὐθαδῶς ἀποκλειόντων τὸ ρεῦμα τοῦ κυριάρχου ποταμοῦ, ὅπερ ἀφρίζει, ἐξογκοῦται, καὶ σχηματίζει μικροὺς στροβίλους. Οἱ εὐμορφοὶ φοίνικες καὶ ἐνταῦθα νεύουσι διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ἐκ τῶν ἐν μέσῳ τῆς ἀθύσσου βραχιδῶν νησιδρίων. Παρὰ τὴν φοβερὰν εἰκόνα τοῦ σάλου τοῦ κυματιζομένου καταρράκτου κυλίσονται ἡρέμα μετὰ κυανῆς διαυγείας ρυάκια, ξένα οἶονεὶ πρὸς τὴν περιστοιχίζουσιν αὐτὰ πάλιν καὶ σύγχυσιν. Τὸ θέαμα τοῦτο κινεῖ ἴσως πλειότερον τὴν περιέργειαν ἢ αὐτὸς ὁ καταρράκτης, ὅστις κατ' οὐσίαν εἶνε ἡσσον μεγαλοπρεπῆς ἢ ἐν παραδείγματι ἢ πτώσις τοῦ Ρήνου παρὰ τὸ Σαφγάουζεν. Ἡ φήμη ἦν κέκτηται ὁ παρὰ τὸ Ἄσσουαν καταρράκτης, ἀπεδόθη αὐτῷ, πιθανῶς, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀπιθάνων ἴσως περιγραφῶν. Ἄλλως τυγχάνει ἀνεξήγητον, διατὶ ἐπὶ τοσοῦτον διήγειρε τὸν θαυμασμὸν τῶν ἰθαγενῶν καὶ τῶν ξένων. Πάντας τούτους, προδήλως, κατέπληττεν ἡ εἰκὼν τῆς μονομα-

χίας τῶν φερόντων τὴν εὐφορίαν ὑδάτων μετὰ τῶν ἐπιπροσθούτων εἰς τὸν ροῦν αὐτῶν λιθίνων ὄγκων,— μονομαχίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας οὗτοι ἐξέρχονται νικηταί. Ἄλλ' ἐν τούτοις δὲν εἶνε ἴσχυρολον ἢ ἀναζητήση τις καὶ ἄλλην αἰτίαν. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἐκέρωνος καὶ τοῦ Σενέκα ἔτι, ἡ πτώσις τοῦ Νείλου παρὰ τοὺς τελευταίους καταρράκτας ἠδύνατο νὰ εἶνε σημαντικώτερα καὶ θορυβωδέστερα ἢ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν εἶνε, καὶ τότε ἤδη οἱ Περσὶς κατοικοῦντες ἐφημίζοντο (κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Στράβωνος) διὰ τὴν τέχνην τοῦ διαπλέειν τὸν καταρράκτην κατὰ τὰ ἐπικινδυνώτερα μέρη.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ εὐσταλεῖς οὗτοι ἡμιάγριοι πηδῶσιν ἐναλλάξ ἐκ τοῦ βράχου πρὸς τὸν κρημνόν, ἀναφαίνονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, καθήμενοι ἐπὶ χονδρῶν ξύλων, παίζουσι μὲ τὸν κίνδυνον, καὶ ἐκουσίως προσπλέουσιν ἐλαφρῶς πρὸς τὴν ὄχθη. Λέγουσιν ὅτι νεαρός τις ἄγγλος ἐδοκίμασε νὰ πράξῃ τὸ αὐτό, ἀλλὰ παρεσύρθη καὶ συνετρίβη ἐπὶ τῶν πετρῶν ὑπὸ τοῦ ρεύματος. Ἐξερχόμενοι τοῦ ὕδατος καὶ μετὰ καταπληκτικῆς ἐπιδεξιότητος ἀναρριχώμενοι ἐπὶ τῶν ὀλισθηρῶν προπόδων τῶν βράχων, οἱ μπαράμπρα, ἐπιμόνως ἱκετεύουσιν ὅπως τοῖς δοθῇ φιλοδώρημα (μπαξίσις). Τὴν λέξιν ταύτην παραγομένην ἐκ τοῦ περσικοῦ ρήματος «μπαχσίδεν» (δωρίζειν)—συχνότερον πάσης ἄλλης ἀκούει ὁ εὐρωπαῖος ἀνὰ τὸν Νεῖλον. Ἐν Νουβίᾳ δὲ μεταδοθεῖσα ἐξόχως ἐνεκλιματίσθη. Οἱ αὐτόθι κάτοικοι τόσον ἐξοικειώθησαν πρὸς τὴν ἔκφρασιν ταύτην, ὅταν ἴδωσι «λευκόν»,

ὥστε ζητοῦσι χρήματα, γενικῶς διὰ πάντα, καὶ ὅταν μάλιστα οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑπάρχει ἀφορμή. Ἄλλοδαπὸς τις ἰατρός, ὄωρεάν θεραπεύσας Νουβίους, ὑπέστη μετὰ τινα καιρὸν πολιορκίαν ἐκ μέρους τῶν ἀσθενῶν του ἀπαιτούντων μπαξίσις: «διατί;»—«Καὶ ἄλγαις ἡμέραις εἶνε τώρα ποῦ πίνομε τὰ γιαιτρικά σου;»

Αἱ λέμβοι μετὰ κόπου ἀνέρχονται τὸν ποταμόν. Οἱ φοβεροὶ βράχοι, ὅτε μὲν ἐπιπροσθοῦσιν, ὅτε δὲ ἐγείρονται κατὰ μέρος. Ἴνα συντομευθῇ ἡ ἀνάβασις κατὰ μῆκος τῆς ἀγρίας καὶ κρημνώδους ὄχθης, ἐρέται τινὲς ἐξέρχονται κολυμβητὶ ἐπ' αὐτῆς, κρατοῦντες χονδρὰ σχοινία καὶ σύροντες ἡμᾶς, βοηθοῦσι τὴν βραδεῖαν κίνησιν ἐναντίον τῶν καταπιπτόντων ὑδάτων, ἅτινα μικρὸν ἀπωτέρω ὀρμῶσιν εἰς τὴν ἄβυσσον. Ὁ συγκεχυμένος θόρυβος ἀντηχεῖ ἔτι ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἤδη καθισταμένου καταρράκτου.

Πλησιαζὼν πρὸς τὴν νῆσον Φῆλε βορειανατολικῶς, ἀκουσίως ἀποτείνεις πρὸς σεαυτὸν τὴν ἐρώτησιν: ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ διαφημισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλλονή;

Πέτραι. Σπάνιοι φοίνικες. Ἐρείπια, κόρον καὶ ἄχθος ἤδη προξενήσαντα εἰς τὸ βλέμμα. Ὅγκοι συντριμματῶν, συγκεχυμένως συσσωρευμένοι παρὰ τὴν ὄχθην. Ἴσως ἀπωτέρω εὐρωμέν τι. Μήπως προῶρως ἐπῆλθεν ἡ ἀπογοήτευσίς; Καὶ πράγματι, αἱ πρῶται ἐντυπώ-

σεις ἦσαν ἀπατηλαί. Ὁ περιηγητὴς ἀνὰ τὸν Νεῖλον, μεθυσμένος ἐκ τῶν ποικίλων θαυμασίων ἐντυπώσεων καθίσταται ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ἄκρον ἀπαιτητικός· προσορμιζόμενος εἰς Φῆλε, ἐκ τοῦ ἐρημοτέρου καὶ μᾶλλον ἀσχήμου μέρους, δὲν δικαιοῦσαι ἔτι νὰ κρίνης περὶ ὀλοκλήρου τῆς νήσου, ἣτις ταχέως ἀποκαλύπτεται εἰς τὰ ὄμματα ἐν ὄλη αὐτῆς τῇ ἀμιμῆτῳ καλλονῇ. Ἡ θεὰ Ἴσις ἐξέλεξεν ὡς κατοικίαν τῆς τὴν κρατίστην τῶν διαμονῶν. Ἐνταῦθα ὑψοῦτο ὁ βωμὸς αὐτῆς. Ἐντεῦθεν οἱ ἱερεῖς ἀπεκόμιζον αὐτὴν διὰ τῶν μαρμαρίνων βαθμίδων εἰς τὴν πολυτελῶς διεσκευασμένην λέμβον, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ὑποτελῶν αὐτῆς πολεμικῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου «βλεμμίων», θεωρουμένων ποτὲ ὡς μάστιξ τοῦ Ἄσσουάν. Τὸ κρηπίδωμα ἐξ οὗ αὕτη ἀνεχώρει δὲν ὑπάρχει πλέον σήμερον. Ἡ γοητεία τοῦ μαγικοῦ ὀνόματος, ἀποπτᾶσα μετὰ τῆς λατρείας αὐτῆς πρὸς μεμακρυσμένην γωνίαν τοῦ κλασικοῦ κόσμου, ἐξησθένησεν, ἐξέλιπεν· ἡ θεὰ, φέρουσα ἕλωτόν ἀνὰ χεῖρας, ἐκπροσωποῦσα τὴν ὀδύνην τῆς φύσεως, εἰς τὴν κατὰ τοῦ φωτὸς νίκην τοῦ σκότους, τοῦ θανάτου κατὰ τῆς ζωῆς κτλ. μόλις παρίσταται ἀοράτως ἐν μέσῳ τῶν μεγαλυόντων αὐτὴν τειχῶν. Ἡ καλλονή, ἀληθῶς, εἶνε γήϊνη, ἀλλ' ἡ πνευματοποιηθεῖσα καλλονὴ ἀπέμεινεν ἐπ' αὐτῶν ὡς ἀνταύγεια τοῦ ἀνεξαλείπτου παρελθόντος. Ἀψοφητὶ περιέρχεται τὴν περιορισμένην καὶ σχετικῶς μικρὰν νήσον Φῆλε, ὀλονὲν βαθύτερον καὶ αἰσθητότερον διεισδύων ἔντρομος εἰς τὴν ἀμάραντον ἀρχαιότητα. Οἱ λίθοι τῶν μνημείων διηγοῦνται τὴν αἰετοπε νέαν αὐτῶν ἱστορίαν. *Σελ. 42*

Οἱ ὑπερύθρου χρώματος γήλοφοι ζωννύουσι σκυθρωπῶς τὸν Νεῖλον. Τὸ ρεῦμα ἀπωτέρω οἰονεὶ διακόπτεται. Ὁ ποταμὸς ὁμοιάζει πρὸς λίμνην. Τὰ ἐπιπροσθούντα ἐρείπια προβάλλουσιν ἀκόμη ζωηρότερα εἰς τὸ μαγικὸν τοῦτο θέλημα διὰ τῶν καθαρῶς ἑλληνικῶν γραμμῶν των. Οὐδὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἀναμιμνήσκον τὸ σκυθρωπὸν μεγαλεῖον τῶν ἱερῶν τοῦ Καρνάκ· ἄνθος ὠρατον, φυὲν ἐν τῇ ἔρημῃ καὶ διαχέον ἀνά τὴν φύσιν, ὡς ὕμνον, τὸ γλυκὺ καὶ μυστηριώδες ἄρωμά του!

Αἱ Α. ὑψηλότητες ἐξέλεξαν πρὸς μικρὰν ἀνάπαυσιν τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς νήσου, ὁπόθεν ἀποκαλύπτεται μαγευτικὴ ἢ θεὰ τῶν πέριξ. Εὐθέως ἔμπροσθεν κυλίει τὰ ρεῖθρά του ἐπὶ τῆς σκυθρωπῆς Αἰθιοπίας ὁ ἄξενος, ὁ βραδὺς Νεῖλος. Ἐκεῖ οἱ Φαραῶ, βεβαρυμένοι ἐκ τῆς τύρβης τῆς πρὸς βορρᾶν πρωτευούσης, παρεδίδοντο ἐντελῶς εἰς τὰς τέρψεις τῆς θήρας, ἀπήλαυον ἀδιατάρακτον γαλήνην ἐν μέσῳ φυτείας τῶν τροπικῶν καὶ διεσκέδαζον ἐπιπίπτοντες βαρβάρως κατὰ τῆς μελανοδέρμου φυλῆς, ἣτις καὶ κατὰ τοὺς μεμακρυσμένους ἐκείνους χρόνους ἐχορήγει ἀναριθμήτους δούλους.

Ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἔρημῃ καὶ τῇ μοναξίᾳ, ἐπὶ τοῦ μεταίχμιου δύο κόσμων, τὰ πάντα ἀφιεροῦντο εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν θεωρίαν. Ἐνταῦθα ἡ Ἰσις ἐθρήνησε τὸν ὑπὸ τοῦ Σέτη θανατωθέντα Ὅσιριν καὶ ἐνεταφίασε τὰ προσφιλεῖς λείψανά του. Τὰ δάκρυα τῆς θεᾶς πεσόντα εἰς τὸν Νεῖλον, ἀνύψουν τὰ ὕδατα αὐτοῦ πρὸς εὐφορον ἄρδουσιν τῆς χώρας. Ὁ μυστηριώδης «Χνεμοῦ» προστάτης τῆς παρὰ τὸν καταρράκτην

χώρας κατέχων τὴν ἰκανότητα νὰ πλάττη ἀνθρώπινα ὄντα ἐκ πηλοῦ, ἐνταῦθα συνέλεξε καὶ συνήνωσεν εἰς ἐν τὸ εἰς τεμάχια κατατμηθὲν σῶμα τοῦ Ὅσιρίδος. Πάντα περίξ ἀνέκαθεν παρουσιάζοντο αἰνιγματώδη καὶ μαγικά. Αἱ θρησκευτικαὶ διενέξεις, αἱ πολιτικαὶ μεταβολαί, ἡ ταχέως παρέλευσις τῶν αἰῶνων καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν διατελούντων λαῶν, οὐδὲν κατ' οὐσίαν ἀφήκαν ἶχνος ἐπὶ τῆς ἡρέμου Φήλε. Μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, σῶμα τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἀφικθὲν μέχρι τοῦ Σελάλκ αἱ ἰδὸν σημεῖα ἀπευθείας εἰς τοὺς ἡμιγύμνους «μπαράμπρα» ἤρξατο ραγδαίου κατ' αὐτῶν πυρός. Οἱ δυστυχεῖς αὐτόχθονες, ὀφθαλμοφανῶς ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ πεισθῶσι, πόσον ὀλεθρία ἦτο δι' αὐτοὺς ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπιρροή καὶ ὁ πολιτισμός.

Ἀρεσκόμενοι θεωροῦντες τὰ περίξ οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται, ἀρχοῦν... πιβραδύνουσι τὴν διαμονὴν των μεταξὺ τῶν ἐρήμων καὶ ἀφώνων ἐρειπίων. Ἐκ τῆς σκιάδος τῆς οἰκοδομηθείσης ἐπὶ φαραῶ Νεκτανεβῶ, — ὅστις ἐκ Νουβίας ἤντλει δυνάμεις διὰ τὸν πρὸς τοὺς ὑποτάξαντας τὴν Αἴγυπτον πέρσας ἀγῶνα, — φαίνονται δεξιόθεν οἱ μέλανες βράχοι τῆς νήσου Βίγε, ἔμπροσθεν δὲ ὡς αὐτὰς σκυθρωπῶς ἔρημος παραλία. Ὅπισθεν—οἱ γιγαντώδεις ἐπιβάλλοντες διὰ τοῦ μεγαλείου των πυλῶνες (τείχη ἀρχαίων αἰγυπτιακῶν οἰκοδομῶν).

Ἐγκαταλείποντες ταῦτα καὶ ἐπανακάμψαντες αὐθις εἰς τὴν λέμβον παρὰ τὴν ἀποβάθραν (πλησίον τοῦ σιδηροδρόμου), αἱ Α. Ὑψηλότητες, ἐπιθεωροῦσι τὴν με-

γάλην χειρικήν θαλαμηγόν, ἐς ἣς προὔτιθεντο ἄλλοτε νὰ προχωρήσωσι μέχρι τῶν δευτέρων καταρρακτῶν παρὰ τὸ Οὐάδι—Ἄλφα. Πλησιάζει ἡ ἑσπέρα. Ἀμέσως δέον νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀσσουάν. Ἀποχαιρετίζομεν ἐτι ἅπασι τὴν προσφιλεῖ διαμονὴν τῆς Ἰσιδος, φαινομένην ἐνώπιον ἡμῶν ὡς μυθῶδες καὶ οὐχὶ γήινον φαινόμενον.

Τί γραφικώτερον τοῦ ὑψηλοῦ ἀνδῆρου τοῦ ναοῦ (ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς νήσου Φήλε), ὡς ἐπικρεμαμένου ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ; Ἐν τῷ ἐσπερινῷ λυκόφωτι τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος καταυγαζονται ὑπὸ ζοφερᾶς λάμπσεως. Αἱ σκιαὶ αὐτῶν μεγαθύνονται καὶ ἐξικινθύνονται διὰ τῶν ὑδάτων μέχρι τῶν ἠφαιστειογενῶν βράχων τῶν ἐπ' ἀλλήλων ὀγκωδῶς συσσωρευμένων. Ἡ ἄμμος, κιτριλλοῦσα ἐν μέσῳ αὐτῶν, φαίνεται μακρόθεν φλεγομένη, χρυσῆ.

Πρὸ τοῦ γεύματος αἱ Α. Ὑψηλότητες μεταβαίνουσιν εἰς περίπατον ἀνά τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως πρὸς προμήθειαν περιέργων τινῶν ἀντικειμένων, ὧν βρῆθουσι τὰ καταστήματα τῶν ἰθαγενῶν. Ἐκεῖ ἰδίως προξενοῦσιν ἐντύπωσιν πράγματά τινα κομιζόμενα ἐκ Σουδάν: ἐν πρώτοις, ὅπλα (τόξα μετὰ φαρετρῶν καὶ βελῶν, δόρακα, ἐγχειρίδια μετὰ θηκῶν ἐκ δέρματος ὀφειως, ἀσπίδες ἐκ δέρματος ἵπποποτάμου κτλ.) καὶ ἔπειτα διάφορα χρωματιστὰ ὑφάσματα, γυναικεῖαι πλατεῖαι ζῶναι, κέρατα ἀντιλόπης, δοραὶ πανθήρων, πῆλινα ἀγγεῖα καὶ μουσικὰ ὄργανα.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Κατὰ τὴν νύκτα οἱ φανοὶ ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῶν ἀτμοπλοίων κατηύγαζον διὰ ποικίλων φώτων. Ἐκτὸς τῆς φωτοχυσίας ἐκάησαν καὶ πυροτεχνήματα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων παραδόξως διεκρίνοντο ἐπὶ τῆς ὄχθης αἱ «ροδόχροες» μορφαὶ τῶν Νουβίων.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 21 Νοεμβρίου (3 Δεκεμβρίου)

Ἐπιστρέφομεν εἰς Κάϊρον ... Πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ ἴδωμεν κατὰ τὴν βραχυχρόνιον ἐπίσκεψίν μας εἰς τὴν χώραν, — τὸ εἶδομεν : κυρίως ἅπανα ἡ χώρα εἶνε ἐκτεθειμένη ἐνώπιον τοῦ περιηγητοῦ ἐν Ἄνω Αἰγύπτῳ, διότι δὲν κατέχει ἡ στενὴν λωρίδα κατὰ μῆκος τῶν ὄχθων, τὸ λοιπὸν δὲ μέρος (ἐξαιρουμένων ὁάσεων τινων) ἀποτελεῖ τὰς ἐρήμους. Μεθαύριον θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀσσιούτ. Πόσον ταχέως καὶ ἀπαρατηρήτως παρῆλθον αἱ ἡμέραι εἰς τὰς κτήσεις τοῦ χεδίβου!

Ἡ θαλαμηγὸς «Φεῖζραμπανί» ἐσπευσμένως κατέρχεται τὸν ποταμόν. Ἀρχεται ἤδη ἡ ἀνάπαυσις κατόπιν τοσαύτης ἐντάσεως τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν πρώτην γνωριμίαν μας μετὰ τῆς ἐγχωρίας ἀρχαιότητος. Ἐν τῇ κεφαλῇ ἀνακυκῶνται ὅλως νέαι σκέψεις. Λικνιζόμενοι ὑπὸ τοῦ ρυθμικοῦ φλοίσβου τῶν βαθέως κοιμωμένων μετὰ τὴν θερινὴν πλήμμυραν ὑδάτων, ἀπολαμβάνομεν καὶ αὖθις τὸν ζεῖδωρον καὶ ἀκτινοδόλον ὕπνον ὃν ἀποπνέει ὁ ἀρχαῖος ἀνθρώπινος πολιτισμός.

Αἱ θαλπεραὶ ὄραι τῆς μεσημβρίας ἀποχαυνοῦσιν ὡς πρότερον, ἀλλ' ἄρχεται τις ἤδη νὰ ἐξοικειοῦται πρὸς αὐτάς. Κεκαλυμμένον ὑπὸ λεπτῆς ἀχλύος τὸ ἄχρουν καὶ ἀπροσπέλαστον ἄπειρον, παύει νὰ ἐπισύρῃ τὴν κεκμηκυῖαν ἤδη προσοχὴν. Τὰ μόλις τὸ πρῶτον βλεπόμενα περιχώρα φαίνονται ὡς πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς τὴν ἀπατωμένην ὄρασιν καὶ μάλιστα ἀηδῆ σχεδόν. Μόλις ὁμως πνεύσῃ ἡ ἐλαχίστη δρόσος, ἡ ρεμβωδῶς ράθυμος κατάστασις ἐκλείπει καὶ ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς ἄρχεται τερπόμενος καὶ αὖθις ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τοῦ ταξειδίου καὶ αισθάνεται πάλιν καὶ ἐκτιμᾷ τὸ ἰδιόρρυθμον θέλημα τῆς ἐκάστης δοκιμαζομένης στιγμῆς.

Ἡ ἐσπέρα ἐπῆλθε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν Ἀπεφασίσθη νὰ ἀγκυροβολήσωμεν ἀδιακρίτως παρά τινα ὄχθην μεχρισότου παρέλθη τὸ σκότος.

Ἡ ὄχθη ἦτο ὑψηλὴ καὶ ἔρημος. Ὁ ποταμὸς κυλίεται μετὰ βαθυκυάνου χροιάς. Εἰς λίαν μεμακρυσμένην κατοικίαν ἀντηχεῖ ὑλακὴ κυνός. Ἡ διαύγεια τῆς ἀτμοσφαιρας καθίσταται ἀπερίγραπτος καὶ προσδίδει εἰς τὰ πέριξ ἀντικείμενα φανταστικὸν χαρακτήρα. Ἴδου προσέρχεται ἐκ τῆς ἀντιθέτου ὄχθης κάμηλος διὰ νὰ πῆῃ ὑδωρ ἀνύψωσεν τὴν εἰδεχθῆ κεφαλὴν τῆς καὶ ἐστράφη πρὸς ἀνατολάς. Τὸ μέλαν αὐτῆς σχῆμα διαγράφεται ἐπὶ τοῦ κοκκινωποῦ ὀρίζοντος. Ἴδου ἀνεφάνησαν ἄνθρωποι τινες, χωρικοί, παιδιὰ. Τὰ τελευταῖα κάθηνται ἐπὶ βουβάλων καὶ ὄναριων. Ποίμνιον προβάτων προπορεύεται. Ἐκαστον σχῆμα εὐκρινέστατα ἀποτυποῦται εἰς τὸν πυρπολούμενον οὐρανόν.

Ταχέως πάντα τὰ περίξ ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ σκότος. Ὅπως καταστῆ δυνατόν εἰς τὸν βραδύναντα συνοδοιπόρον μας, τὸ ἀτμόπλοιον «Χεχιέ», νὰ καταφθάσῃ καὶ ἀνακαλύψῃ τὴν θαλαμηγόν, ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς τελευταίας ἀνήφθησαν βεγγαλικά φῶτα. Αἱ Α. Ὑψηλότητες, οἱ ἴδιοι φέγγουσιν ἐκ τῆς γεφύρας τῆς «Φεῖζραμπανί», εἰς συνάντησιν τοῦ βραδύναντος συνοδοῦ, ὅστις, ἐπὶ τέλους, φαίνεται πλησιάζων.

Εἶνε ἡ ἐβδόμη ὥρα ὥρα γεύματος. Οἱ Ὑψηλοὶ ταξιειδιῶται καὶ ἡ ἀκολουθία, ἀπαρτιζομένη, — εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, — ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκ 16 προσώπων, λαμβάνουσι θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν ἐν τῇ πρωραία τοῦ καταστρώματος αἰθούσῃ, στιλοῦσῃ ἐκ τῆς πολυτελεστάτης διακοσμῆσεως, τῆς ἀφθονίας τοῦ χρυσοῦ, τῶν γλυφῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων εἰκόνων.

Ἐκ τῶν παραθύρων καὶ τῆς θύρας πνέει ἀκόμη θερμὴ τῆς μεσημβρινῆς ἐσπέρας αὔρα.

Οἱ ὑπὲρταί, προσληφθέντες — κατὰ διαταγὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς χώρας, — ἐκ τοῦ καλλιτέρου ξενοδοχείου τοῦ Καίρου, δι' ὄλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διαμονῆς τῶν Α. Α. Ὑψηλοτήτων, μετὰ ταχύτητος ὑπηρετοῦσι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος, ὅπως ἄνευ βραδύτητος μεταβῶσιν εἰς τὸ ἀναπαυτήριο ἢ τὸ καπνιστήριο ἐν τῇ παρακειμένῃ αἰθούσῃ, μετὰ μεγάλων μεταξίνων ἀνακλιντήρων κιτρίνου χρώματος, ἢ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς διὰ τέντας κεκαλυμμένης μακρᾶς γεφύρας. Ἐκεῖ θαυμασίως διέρχεται τις τὴν ὥραν του κατὰ τὴν ἡμέραν, — τὴν δὲ νύκτα ἐν τῇ εὐεργετικῇ ραστώνῃ τῆς Ἀνωαιγυπτιακῆς φύσεως, δὲν

περιγράφεται, πόσον θαυμασίως καὶ ἀλησμονήτως κατοπτρίζεται ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῇ ἢ πλήρης ἀκαταλήπτων ἤχων καὶ συγχρόνως ἄκρας μονοτονίας γαλήνη.

Ἡ σελήνη ἔμελλε νὰ ἐγερθῇ ὀπισθεν τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἐβράδυνε πολὺ νὰ φανῇ. Ἐπὶ τέλους ὀπισθεν τῶν ὀρέων διακρίνεται ὠχρὸς, πορφυρόχρους κύκλος, ὡς μορφή γιγαντωδῶν διαστάσεων. Τὸ σεληναῖον φῶς ἀποτόμως καὶ ζωηρῶς ἀπλοῦται ἐπὶ τῆς πλατείας λωρίδος τοῦ Νείλου· ἐκατέρωθεν αὐτοῦ σκότος καὶ ἐνιαχοῦ μόνον, ὡς χρυσοὶ ἰχθῦς, παφλάζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἢ ἀνταύγεια τοῦ σκιερῶς διαφαινομένου ἀστερισμοῦ.

Γαλήνη. Οὔτε νὰ κινηθῇ τις οὔτε νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τι ὑπάρχει διάθεσις. Καί τοι δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀποβιασθῇ τις εἰς τὴν ξηρὰν πρὸς περίπατον, ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς τὸ σκότος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ δυσχερῆς ἀνάβασις τῆς ἀποκρήμνου ὄχθης, σὲ ἀποτρέπουσι νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν θαλαμηγόν.

Ἐνταῦθα, ἐπὶ τοῦ Νείλου, ἐν μέσῳ τῆς ἀποκοιμιζούσης φύσεως, ἐν τῇ ἀτμῶδει καὶ ἀργυροῦφει ἀχλύϊ, ἐνθα πρὸ τῶν βλεμμάτων πλέουσι ἀπροσδιόριστοί τινες σχεδὸν ἄμορφοι σκιαί, — ἢ φαντασία ἀκωλύτως καὶ ἀμέσως ἔρχεται εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ἀντηχήσεων καὶ φαντασμάτων τῆς περιστοιχούσης νυκτὸς, αἰσθάνεται κτωμένη πτέρυγας πρὸς πτῆσιν εἰς τὴν χώραν τῶν ἀνατολικῶν μύθων, καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς μεγαλοπρεπῶς ἀπλᾶς καὶ συγκινούσας λέξεις των.

ΠΕΜΠΤΗ, 22 Νοεμβρίου (4 Δεκεμβρίου)

Ἄπασα σχεδὸν ἡ ἀκολουθία εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς «Χεχιέ», διότι ἡ «Φεϊζραμπανί», κομφή καὶ εὐρύχωρος κατὰ τὸ φαινόμενον, στερεῖται πολλῶν αἰθουσῶν καὶ κοιτωνίσκων, —καὶ ἡμεῖς εἴμεθα πολλοί. Ἡ τοιαύτη διαίρεσις, ἣτις καθίσταται ἀναπόδραστος μόνον κατὰ τὴν νύκτα, κατὰ τὴν ἡμέραν εὐτυχῶς ἀποβαίνει ματαία διότι ἀπὸ πρωίας μέχρις ἀναχωρήσεως, δύναται τις νὰ ἐπιβιβασθῆ ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ, κατὰ τὴν ὥραν δὲ τοῦ προγεύματος, τὰ πλοῖα, ἐκτὸς τούτου, ὑποχρεωτικῶς βραδύνουσι τὴν πορείαν των πρὸς παραλαβὴν τῶν ἐπιβατῶν ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀτμοπλοίου. Ὡς ἐκ τούτου καθ' ἐκάστην παριστάμεθα μάρτυρες τῆς ἀδεξιότητος τῶν κωπηλατῶν κατὰ τὴν σπιγμὴν τῆς προσεγγίσεως. Καὶ ὅτε μὲν ἡ λέμβος παρασύρεται μακρὰν πλαγίως, ὅτε δὲ ἐμπρὸς καὶ ἄλλοτε συρροῦεται πρὸς τὸ ἀτμόπλοιον διὰ τῆς πρώρας ἀντὶ τῆς προσεγγίσεως πλαγίως.

Ἡ ἄγρια ὡσαύτως τῆς ἀποφυγῆς τῶν συνήθων προσκομμάτων καὶ τυχαίων συμβάντων καθ' ὁδὸν, γίνεται καταφανῆς κατὰ τὴν προσάρραξιν εἰς ἀβαθῆ μέρη. Ἡ «Φεϊζραμπανί» μετὰ ποιᾶς τινος ἐπιτυχίας διαπλέει τὰ ἀβαθῆ, ἀλλὰ ἡ μεγαλειτέρας ἐκτοπίσεως «Χεχιέ» δὲν διαφεύγει τὰς προσαράξεις καὶ μάλιστα τόσον βαθεῶς ἐνεπάγη ἐν τῇ ἄμμῳ ὥστε οὐκ ὀλίγος ἀπητήθη χρόνος πρὸς ἀνέλκυσίν τῆς. Πρὸς τοῦτο, εἰς τὸ εὐάριθμον πλήρωμα, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸν ἀπλοῦν λαὸν ὄλων τῶν χωρῶν, μικρὰν ἐνεποιεῖ αἰσθησιν. Ἀπεκδυό-

μενοι οἱ ἰθαγενεῖς ἐπήδων εἰς τὸ ὕδωρ, ἐρείδοντο διὰ τῆς
 ράχεως ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου, ἀνεκραύγαζον
 παρατεταμένως : « Ἄ . . . ἰά . . . Μχάμμετ ! » καὶ ἐκ
 τῶν ὑστέρων ἐπειθοντο, ὅτι ἀρχῆθεν, προτοῦ ἐνταθῶ-
 σιν αἱ ἐργασίαι, ὤφειλον νὰ παρατηρήσωσι ποῦ κυρίως
 διευθύνεται ἡ σύρτις, τῶρα δὲ ὄχι μόνον ὁ κόπος ἀπέβη
 ἀνωφελής ἀλλὰ καὶ ζημιάς ἐγένετο πρόξενος.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας διακρίνονται πρὸ ἡμῶν αἱ φαιό-
 χροοὶ πλινθόκτιστοι οἰκοδομαὶ τῆς πόλεως Γεωργέ,
 ἧς τὸ ὄνομα ἐδόθη πρὸς τιμὴν Γεωργίου τοῦ τροπαιο-
 φόρου, λατρευομένου ὑπὸ τῆς ἰθαγενοῦς χριστιανικῆς
 κοινότητος, καὶ ἐν μέρει ἀντικαθιστῶντος ἐν λαϊκαῖς
 παραδόσεσι τὸν πάλαι διώκτην τοῦ πονηροῦ, — ἀκατα-
 πόνητον Ὄρον.

Γνωρίζοντες τὴν μέλλουσαν ἀφίξιν τῶν ὀρθοδόξων
 Μεγάλων Δουκῶν τῶν ἐκτελούντων τὸ ἀνά τὴν ἀνατο-
 λὴν ταξειδίον ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ
 οἶονεὶ αἰσθανόμενοι, ὅτι « δύο Γεώργιοι » ἐπισκέπτον-
 ται σήμερον τὴν δοξαζουσαν τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ ση-
 μειουμένην διὰ τῶν ἄθλων τοῦ χώραν ταύτην, οἱ κό-
 πται ἐξῆλθον ἐν θριαμβῶ καὶ μετὰ λαβάρων ἐπὶ τῆς
 ἀποβάθρας ἵνα προσηκόντως ὑποδεχθῶσι τὰς Α. Ὑψη-
 λότητας. Τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τοῦ ἐνδύματος τῶν
 ὑποδεχομένων ἀνταποκρίνεται παραδόξως μετὰ τῆς
 αὐστηρᾶς ἀπλότητος τῆς σιωπηλῶς ἐγκαρδίου ὑποδο-
 χῆς. Ἐπὶ τῆς ἀνεγερθείσης ἐπὶ τῆς ὄχθης θριαμβευ-
 τικῆς ἀψίδος ὑψοῦται σταυρός. Αἱ ἱεραὶ ψαλμωδῖαι
 ἀντηχοῦσι καὶ διαχέονται ἐν τῇ ἑσπερίζουσῃ αὔρᾳ.

Ἡ σημερινὴ δύσις εἶνε ἀκόμη μεγαλοπρεπεστέρα.

Ὁ ἡλιακὸς δίσκος κατερχόμενος, ἀντανακλᾶται ἐν τῷ ὕδατι διὰ φλογώδους ζώνης, ἥτις, ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄκρου, χάρις εἰς τὴν ἐπίσης ἐκεῖ κατοπτριζομένην χλόην τῆς ὄχθης, φαίνεται σαπφειρίνη. Ὁ ἐλικοειδῆς Νεῖλος κατὰ διαστήματα ὁμοιάζει πλήμμυραν. Ὁ ἡμερήσιος φωστὴρ ἀφίνει κατόπιν τοῦ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου κατ' ἀρχὰς χρυσοῦν χρῶμα, ἀκολούθως πορτοκαλόχρουν, πράσινον, — καὶ τέλος, φωτεινὴν, ἄπειρον, ἀδιατάρακτον κυανότητα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 23 Νοεμβρίου (5 Δεκεμβρίου).

Καὶ πάλιν ἐκτείνονται αἱ ὄχθαι τῆς χώρας, ἡ ἀνθηρὰ κατάστασις τῆς ὁποίας ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν ἀλλοδαπῶν κατακτητητῶν. Μόνον τῶρα ρίπτοντες ἐν ἔτι βλέμμα ἐπὶ τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, φανταζόμεθα ἐναργέστερον τὴν δαψίλειαν τῶν δώρων δι' ἧν αὕτη ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως. Ἐνταῦθα τὸ πᾶν μαρτυρεῖ τὴν πρὸς τὴν ζωὴν δίψαν τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ὄλας τὰς ἐξωτερικὰς καταδρομὰς καὶ στερήσεις, ἀλλ' ὑπὸ τὴν δαψιλῆ προστασίαν τοῦ ποταμοῦ, ὅστις εἶνε πηγὴ εὐφορίας, ἀφθονίας καὶ πλοῦτου. Χαραξας ὁδὸν πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκ τῆς καρδίας τῆς «μαύρης» ἠπείρου, ὁ Νεῖλος, ὅσῳ πλησιάζει πρὸς τὰς ἐκβολὰς, τόσῳ πλείοτερον μεριμνᾷ περὶ τῆς διατροφῆς τοῦ λαοῦ, ὅστις ποτὲ ἐλάτρευε καὶ ἐθεοποιεῖ αὐτόν. Ἡ πολιά ἀρχαιότης εἴτε πρὸς ἐξευμένισιν εἴτε πρὸς δόξαν τοῦ τῷ προσέφερεν ἀνθρωπίνους

θυσίας. Ὡς ἡ περσὶς βασιλόπαις ἡ ριφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Στένκα Ράζην εἰς τὴν τροφὸν—Βόλγαν, οἱ αἰγύπτιοι πρὸς εὐγνωμοσύνην ἔπνιγον εἰς τὸν Νεῖλον ὠραίας κόρας, οὗτος δὲ ἀνταπέδιδε διὰ πλουσίων εὐφοριῶν τὰς ἱεσσίας καὶ τὰς φρικώδεις προσφοράς : οἱ ὑπ' αὐτοῦ καταπλημμυρούμενοι ἄγροὶ καὶ τὸ ἀρδευόμενον ἔδαφος ἐμαρτύρουν περὶ τῆς εὐαρεσκείας τοῦ πανισχύρου πρεσβύτου.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ χώρα ἦτο γνωστὴ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα : «Τα-Μερή» («προσφιλῆς χώρα»), «Νέχη» («χώρα συκομωρέας»), «Χέμ» («μέλαινα γῆ») κτλ. Ἐκ τῆς τελευταίας ὀνομασίας, ἀποδοθείσης εἰς τὴν γονιμότητα τῆς παρὰ τὸν Νεῖλον χώρας καὶ εἰς τὸ χρῶμα τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ φερομένης ἰλύος, παρήχθη ἡ λέξις «χημεία» μετενεχθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀράβων εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἐπὶ μακρὸν χρησιμεύουσα πρὸς ὄρισμὸν τῆς ἐπιστήμης περὶ τῆς δυνάμεως τῆς φύσεως καὶ τῆς ὕλης.

Ἐγκαταλείποντες τὴν Ἄνω Αἴγυπτον μετὰ τῶν ἀρχαίων ἐστιῶν τοῦ βαθέος πολιτισμοῦ, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ γιγαντῶδες ἀνάστημα καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κράτους τῶν φαραώ. Ἐκεῖνο τὸ ὅποσον κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ Μουσείου τῆς Γίζας ἦτο μόνις εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀκαταλήπτως μεγαλοπρεπῶν θεαμάτων, σήμερον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπεικονίζεται ἤδη εὐκρινῶς καὶ ὠρισμένως. Ἡ ἀντανάκλασις αὐτῶν πίπτει ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ κόσμου· εἰς ὕψιστον δὲ βαθμὸν παρουσιάζεται ἐν Ὀλυμπίᾳ μετὰ τῆς τέχνης αὐτῆς, καί, παράδοξον! μετὰ τῶν δύο

τούτων μεμακρυσμένων προδήλως χωρῶν ὑπολανθάνει ἔσωτερικὴ τις συγγένεια. Ἐνταῦθα, παρὰ τὸ φυτώριον τῶν πρωτογενῶν ἐναργεστάτων γνώσεων ἢ Δύσις ἤρξατο ζῶσα τὸν μετὰ περισκέψεως συντεταγμένον καὶ εὐρέως διωργανωμένον ἀνθρώπινον βίον. Οἱ κράτιστοι τῶν Ἑλλήνων ἐδιδάχθησαν παρὰ τοῖς σοφοῖς τοῦ Νείλου. Πρεσβεία ἐξ Ἡλίδος κυρίως παρὰ τῆς Αἰγύπτου ἐζήτησε συμβουλήν ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Ἀνυψούμενοι ἐκ τοῦ μεταγενεστέρου καὶ σχετικῶς μικροῦ πρὸς τὸ ἀρχαιότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον, ἀκουσίως ἀποκαλύπτομεν νέον ὄριζοντα, ἀκουσίως εὐρισκόμεθα ἢ μέλλομεν νὰ εὐρεθῶμεν ἐνώπιον ἀπροσδοκῆτων συμπερασμάτων καὶ γενικοτήτων.

Πλησιάζει ἑσπέρα. Μετ' οὐ πολὺ παύει τὸ ἀνά τὸν ποταμὸν ταξειδίον. Παρὰ τὸ Ἀσσιούτ, — ὡς προέφημεν, — εἰσὶν εἰς ἄκρον ἐπαγωγοὶ αἱ κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ πελώριαι παχύκορμοι συκομῶραϊ μετὰ τοῦ πρασίνου φλοιοῦ ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ πρὸς τὴν κορυφὴν φυλλώματός των. Ὅπισθεν αὐτῶν ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀποστίλβοντος οὐρανοῦ, ὃν οὐδ' ἐν νεφίδριον ἀμαυροῖ, διαγράφονται αἱ κορυφαὶ τῶν τζαμίων καὶ οἱ μεγαλοπρεπῶς εὐσταλεῖς φοίνικες.

Δι' εἰκοσι καὶ ἐνὸς κανονιοβολισμῶν χαιρετίζεται ἡ ἐπάνοδος τῶν Ὑψηλῶν ξένων. Ἐκτακτος ἀμαξοστοιχία διὰ Κάλρον ἀναμένει παρὰ τὴν ἀποβάθραν τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ταξειδιώτας. Ἀποχαιρετίζοντες, οὐχί

ἄνευ λύπης, τὴν λαμπρὰν χώραν, τὴν παρασχοῦσαν ἡμῖν τοσαύτας νοεράς ἀπολαύσεις, γευματίζομεν δι' ὑστάτην φοράν ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ «Φεΐζραμπανί». Παραπλευρώς ἡμῶν εἶνε ἠγκυροβολημένη «δαχαμπία» τις ὁπόθεν ἀβρώς καὶ ἠδέως φέρονται ἤχοι κλειδοκυμβάλου. Ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐπικάθηται ἤρεμος ταραχὴ, ἀφυπνίζεται ἀδικοιολόγητος θλίψις : δέον νὰ ἀποχωρισθῶμεν μὲ πάντα ὅσα ἐνοήσαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν, δέον νὰ ἀποσπασθῶμεν ἐκ τῶν θεαμάτων καὶ τῶν σκέψεων πρὸς ραγδαίας εἰς τὰ ἔμπρὸς ἐρεῦνας νέων εἰκότων, νέων θελγήτρων.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ, 24 Νοεμβρίου (6 Δεκεμβρίου).

Ἐβδόμη ὥρα π. μ. Σταθμὸς Μπεδράσεν. Τρεῖς χε-
διδικαὶ ὁρομάδες (μετὰ πολυτελῶν ἐφιππίων καὶ φαλά-
ρων) εἰσὶν ἔτοιμοι πρὸς ἐκδρομὴν τῶν Α. Ὑψηλοτή-
των εἰς Μέμφιδα καὶ τὰς παρακειμένας πυραμίδας.
Ἐκτὸς τούτων ἀναμένει ὀλόκληρος ἀγέλη ὄναριων
καὶ πλῆθος ὁρομέων.

Ἀναχωροῦμεν, — ὀλίγον ἀγρυπνισμένοι μετὰ τὴν
βραχεῖαν ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ ἀνάπαυσιν κατὰ
τὴν νύκτα, — ἐπὶ στενῆς ὁδοῦ, καμπτομένης δπισθενχω-
ρίου τινός, μέσῳ πυκνοῦ ἐκ φοινίκων δάσους, κυανί-
ζοντος ἐνώπιον ἡμῶν εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν. Ἐφύη
τοῦτο καὶ ἐπεξετάθη ἐκεῖ, ἔνθα ποτὲ διεκρίνετο μία
ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων πρωτευουσῶν τοῦ κόσμου.

Ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα θὰ ἔδιδον κολοσσαῖα ἐπιστημονικὰ ἀποτελέσματα (ὡς ἐν Ὀλυμπίᾳ). Κατὰ τὸν ΙΓ' ἔτι αἰῶνα ὁ γνωστὸς ἐκ Βαγδάτης ἱατρὸς Ἄβδ-ἔλ—Λατίφ, καὶ κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα ὁ ἄραφ περιηγητῆς Ἀμπού-λ-Φαράδζς εἶδον ἐνταῦθα θαύματα. Ἀπητήθησαν ἀρκεταὶ ὧραι πρὸς ἐπισκόπησιν τοῦ χώρου τοῦ κατεχομένου ὑπὸ διαφόρων μνημείων. Ἐφαίνοντο πελώρια βάρθρα, τοῖχοι ναοῦ μονόλιθοι, ἀκατάληπτοι εἰς τοὺς μουσουλμάνους ἀπεικονίσεις κτλ. Οἱ πρὸς ἀναζήτησιν θησαυροῦ ἰθαγενεῖς ἀνέσκαψαν πανταχοῦ καὶ ἔσθ' ὅτε ἠκρωτηρίασαν τοὺς κολοσσούς, φρονοῦντες ὅτι ἦσαν μάγοι τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν θεμελιωτῶν τῆς πόλεως φυλῆς, καὶ ὅτι ἐνόσω οὗτοι διατελοῦσιν ἀκέραιοι, γίνονται πρόσκομμα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν θησαυρῶν.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ πόλις εἶχεν 26 βερστίων περιφέρειαν, κατέχουσα μῆκος ἢ πλάτος πέντε ἕως ἕξ βερστίων. Σήμερον, καίτοι πολλὰ διεσώθησαν λείψανα, εἰσὶν ὅμως κεχωσμένα. Ἄνωθεν αὐτῶν, —ὡς ἄνθη ἐπὶ τοῦ τάφου, —εὐκορμυ γιγαντώδεις φοίνικες ἀνύψωσαν τὰς ὑπερηφάνους κορυφάς των καὶ ἐσχημάτισαν ὀλόκληρον συναθροισιν τιτάνων ἧτις ἐν γένει δὲν ἀπαντᾷ ἐν Αἰγύπτῳ εἰς τοσοῦτον πλῆθος ὁμοῦ.

Ἡ ζωογόνος πρωϊνὴ ἀτμόσφαιρα εἶνε διαυγῆς καὶ μυροβόλος. Ἀδιατάρακτος γαλήνη πέριξ. Ἄφωνοι σχεδὸν ὡς σκιαὶ προβαίνομεν ἐπὶ τῆς ἀπαλῶς μεταξῶδους ἄμμου. Ἐν μέσῳ τῆς ἐκατέρωθεν ἐκτεινομένης ἐρημίας καὶ πλήρους κενότητος, πόρρω διαφαίνεται ἄλυσις ἀπειροκάλων καὶ σαλευμένων ἐκ τοῦ χρόνου πυ-

ραμίδων. Προχωροῦντες πρὸς αὐτὰς διὰ τοῦ ἀπροσμετρήτου, κεχωσμένου καὶ ἡμιλησμονημένου κοιμητηρίου τῆς ἀρχαίας αἰγυπτιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ λοιπῶν τεχνῶν, ἀναμιμνησκόμεθα φυσικῶς καὶ φανταζόμεθα τὴν ἰθαγενῆ ἀρχαιότητα.

Ἴδού λοιπὸν καὶ ἡ πρωτεύουσα ἐνὸς ἐκ τῶν ἀρχαιότερων κρατῶν τοῦ κόσμου! Λοφίσκοι, κεκαλυμμένοι ἐκ κρημνισμάτων τοίχων καὶ ἀκαθαρσιῶν, ἢ ἐκ τῆς πρὸ μικροῦ ἐπισυμβάσης πλημμύρας, ἀθλίαι καλύβαι φελάχων ἐν μέσῳ συντριμμάτων, πράσινοι φοίνικες ἄνωθεν τῆς ἐκλιπούσης σποδοῦ τοῦ παρελθόντος μεγαλείου, σκώπτικόν βλέμμα τῆς ἐρήμου ἐπὶ τοῦ μεταίχμιου τῆς καλλιεργημένης ζώνης. ... Καὶ ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ Ἰερεμίου: «Ἡ Μέμφις θὰ καταστραφῆ, θὰ πυρποληθῆ, οὐδεὶς θὰ κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ.» Γεννάται ἡ ἐρώτησις: Διατὶ μετὰ μεγάλων κόπων ἐπρομηθεύετο δι' αὐτὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ τὸ ὑλικὸν πρὸς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς; Αἱ ἐπὶ τῶν βράχων πέραν τοῦ Νείλου ἐπιγραφαί, μέχρι σήμερον λέγουσιν εἰς τίνα ἐχρειαζόντο ταῦτα καὶ πόσοι δυστυχῶς ἐνεκα τούτων ἐξηφανίσθησαν ἄλλ' ἐνταῦθα, ἐπὶ τόπου, τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον κατηναλώθη, διεσκεδάσθη ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ δὲν διεσώθη μάλιστα ὡς σημαντικὸν μνημεῖον τῆς ἀρχαιότητος. Αἱ ἀξιοθαύμαστοι πυραμίδες τῆς παναρχαίας πρωτευούσης καταρρέουσιν. Οἱ τάφοι προδίδουσιν ἢ θὰ προδώσωσι τὸ πανάρχαιον μυστήριον. Πόσον ἀνιαρὸς καὶ εὐτελής εἶνε ὁ βίος!

Οἱ πρῶτοι δεσπότες καὶ θεμελιωταὶ τῆς Μέμφιδος

μετ' ἐπιτυχίας ἀπεπειράθησαν νὰ διευκρινίσωσι τὴν πραγματικότητα, ἤδη κατ' αὐτὴν τὴν σχεδὸν προϊστορικὴν ἐποχὴν ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ τὴν ἀνατομίαν Ὁ Θεὸς τῆς ἱατρικῆς Ἴμχοτέπ ἐσήμαινε τὸν «ποθούμενον» ἢ τὸν «ἐρχόμενον μετ' εἰρήνης» ἐπωνομάζετο δὲ «εἰρηνοποιὸς καὶ εὐπρόσωπος» καὶ εἰκονίζετο ὡς οἱ ἱερεῖς μ' ἐξυρισμένην κεφαλὴν καὶ μετ' ἐπιδέσμων περὶ τὰ γόνατα. Ὁ Γαληνὸς ἀναφέρει περὶ ὑπάρξεως ἐνταῦθα ὀλοκλήρου βιβλιοθήκης σχετικῶς πρὸς τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην. Αὕτη βεβαίως ἦτο στενωῶς συνδεδεμένη μετὰ τῶν θρησκευτικῶν παραστάσεων καὶ συνηθειῶν, μετὰ τῆς μαγείας καὶ τῶν ἐξορκισμῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐστηρίζετο ἐπὶ πραγματικῶν βάσεων. Ὁ υἱὸς τοῦ πρώτου ἐγχωρίου βασιλέως Μενές-Ατουτ («μαχητῆς») ὁ ἀνεγείρας τὴν ἀκρόπολιν τῆς Μέμφιδος ἦτο ἱατρός.

Ἐντὸς λοιπὸν ταύτης τῆς περιέργου ἱστορικῆς ἀκτίνος ὑψοῦτο ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ Πτά (ἢ Φτά), τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος πᾶσαν ἐπιστήμην, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Τὸ ἱερόν αὐτοῦ μάλιστα καλεῖται «χρυσοῦν ἐργαστήριον». Καὶ πράγματι, ἐξ ἀπαρχῶν τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ βίου, οἱ ἰθαγενεῖς ἀπεδείχθησαν μεγάλοι τεχνῖται εἰς ὃ τι καὶ ἂν ἐπεχείρησαν. Ἀλλὰ θὰ γνωσθῇ ποτε ἄρα γε σαφῆς ἀπάντησις, τίνι τρόπῳ ἀνεπτύχθησαν καὶ πόθεν κυρίως ἀπέκτησαν τοιαύτας γνώσεις;

Αἱ δρομάδες τῶν Α. Ὑψηλοτήτων καὶ τὰ ἡμέτερα ὄναρια ἐξῆλθον ἐπὶ τέλους τοῦ ἐκ φοινίκων δάσους καὶ σπεύδουσι πρὸς τὸν λόφον, πρὸς τὴν ἄλυσιν τῶν ἐν

γυπτιολόγος Μαριέτ. Ἐνταῦθα προτιθέμεθα ν' ἀναπαυθῶμεν, νά ὀροσιθῶμεν καί ἀκολούθως πλέον νά προβῶμεν εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν κυριωτέρων ἀξιοσημειώτων ἀντικειμένων τῆς νεκροπόλεως τῆς Μέμφιδος. Ὁ εὐτελής οἰκίσκος, ὁ δεχθεὶς τὸν διάσημον ἀρχαιολόγον, ἐξέχει μεμονωμένος ἐν μέσῳ τῶν κιτρίνων ἀμμολόφων.

Διευθυνόμεθα δι' ἀνωφεροῦς θέσεως πρὸς τὸ κοιμητήριον τῶν ταύρων τοῦ Ἄπιδος, τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ ἀθανάτου ἰδρυτοῦ τοῦ Μουσείου τῆς Γίζας. Ὅταν ἀκούσῃ τις περὶ τοῦ πῶς ὁ Μαριέτ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νά ἀναζητήσῃ ἐνταῦθα τὰ ἐν τῇ γῆ τεθαμμένα ἀρχιτεκτονικὰ ταῦτα ἀξιοσημειώτα ἀντικείμενα, καὶ ἐκ ποίων σημείων πράγματι ἐπέτυχε τὴν ἀνακάλυψίν των, ὁ θαυμασμός πρὸς τὴν διορατικότητα καὶ τὴν ἀκαμπτον καρτερίαν τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας ἀναγεννᾶται καὶ αὐξάνει. Αἰγυπτολόγοι μάλιστα, οἷος ὁ Λέψιος, ἐβεβαίουν, ὅτι ὄθῃεν ἡ θέσις ἐνθα ἐφυλάσσοντο τὰ λείψανα τοῦ Ἄπιδος, πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν, ἀλλ' οὐχ ἦσσαν ὁ Μαριέτ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τοὺς τὸν Στράβωνα, δὲν ἔπαυσεν ἐλπίζων εἰς τὴν ἀνακάλυψίν των. Ὁ ἱστορικὸς ἀναφέρει κατὰ προσέγγισιν τὰ ἐξῆς: «Ἐν Μέμφιδι ὑπάρχει ἱερὸν, — ἡ θέσις εἶνε τοσοῦτον ἀμμώδης, ὥστε οἱ ἀνεμοὶ πάντοτε φέρουσιν ὀλοκλήρους λόφους χύματος, καὶ αἱ εὕρισκόμεναι ἐνταῦθα σφίγγες εἰσὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κεκαλυμμέναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ αὐτόσε μεταβαίνων — ὅταν περιδινίξεται ἡ ἄμμος, — διατρέχει τὸν κίνδυνον νά κατακαλυφθῇ.» Ἐπὶ τῇ βάσει μόλις τοσοῦτον σαθρῶν διδομένων, ὁ διακεκριμέ-

νος γάλλος ἀρχαιολόγος ἐπεχείρησεν ἀνασκαφάς, μόλα τὰ παρουσιαζόμενα προσκόμματα. Κεφαλή Σφιγκός τινος σύμφωνος πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Στραβωνος ἐξῆλθε μετ' ὀλίγον εἰς φῶς. Ἀκουσίως ἐπῆλθεν εἰς τὴν μνήμην, ὅτι καὶ ἄλλοτε ἐκομίσθησαν εἰς Κάϊρον καὶ Ἀλεξάνδρειαν παρόμοια γλυπτὰ ἔργα ἐκ τοῦ ἐνταῦθα χωρίου Σακκάρα. Τοῦτο ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Μαριέτ ὡς μῖτος τῆς Ἀριάδνης. Πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ σχεδίου του, ἀπεφάσισε νὰ θαπανήσῃ τὰ ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἀγορὰν κοπτικῶν χειρογράφων χρήματα. Οἱ ἐργάται ἠλευθέρωσαν βαθμηδὸν ὑπὸ τὴν σκληρυνθεῖσαν γῆν ὀλόκληρον συστάδα σφιγκῶν. Κατὰ τὰς ἀνασκαφάς ἡ ἄμμος πλειστάκις κατέπιπτεν ἀπειλοῦσα διὰ τῆς πτώσεως αὐτῆς τὴν ζωὴν τῶν ἐργατῶν. Ἑλληνικὸς ναὸς, κεκοσμημένος δι' ἀνδριάντων σοφῶν ἀνδρῶν ἀνεφάνη ταχέως ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου. Οἱ ἀνδριάντες τοῦ Πινδάρου, τοῦ Λυκούργου, ἄλλων ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἐξῆλθον εἰς φῶς, — καὶ αἴφνης ἡ συστάς ἐτελειώσεν... Ὁ αἰγυπτολόγος εὐρέθη ἀπέναντι ἀδιεξόδου. Εὐτυχῶς, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀνεύρῃ καὶ αὖθις τ' ἀπολεσθέντα ἴχνη, ἀνασκάψας ἐπὶ τινα ἔτι χρόνον τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς οὐδαμοῦ ἐφαίνοντο κεχωσμένοι σφίγκες. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1861, κατανικήσας σειρὰν δοκιμασιῶν, ἐπαχθῶν προσκομμάτων καὶ ἀποριῶν, ὁ Μαριέτ, εἰσῆλθε νικηφόρος ὑπὸ τοὺς τεραστίους θελοὺς ὑπογείου, διατελέσαντος κατὰ τὸ διάστημα ὀλοκλήρων αἰώνων ἀποκρύφου εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔνθα ποτε οἱ ἱερεῖς τῶν αἰγυπτίων ἐνεταφίαζον τοὺς φερούς ταύρους, οἵτινες ἐλογίζοντο ἡ ἐν-

σάρκωσις τῆς θεότητος. Ὁ γάλλος ἀρχαιολόγος ἠδυνήθη ἀκόμη νὰ διακρίνη παρὰ τὴν εἴσοδον ἐκεῖ, ἀποτυπώσεις ποδῶν, ἴσως ἐγκαταλείψαντός τινος ἐπ' ἐσχάτων τὸ τεράστιον τοῦτο κοιμητήριον.

Αἱ εἰς τὴν ἀκτῖνα ταύτην ἐργασίαι διήρκεσαν περὶ τὰ τέσσαρα ἔτη καὶ ἀπέδειξαν ὅτι τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπόγειον ἐκτίσθη ἄνευ ὠρισμένου σχεδίου παρουσιάζον αἰνιγματώδη λαβύρινθον ἐν ᾧ ἀνά πᾶν βῆμα προσκόπτει τις καὶ ἐπὶ νέων ἀνακαλύψεων.

Διελθόντες τὴν τεραστίαν καὶ σκοτεινὴν πύλην οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται μεταβαίνουνσιν εἰς ἓν κοιμητήριον ταύρων ἐσκαλισμένον ἐντὸς βράχου. Εἶνε πνιγηρὰ καὶ θερμὴ ἢ ἐν τῷ ἡμίφωτι ἀτμοσφαῖρα, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἐκτείνονται ἐν γραμμῇ πυρσοὶ τοποθετημένοι κατὰ μῆκος τῶν τοίχων.

Ἐν ἐκ τῶν χαρακτηριστικωτέρων φαινομένων τοῦ ἀρχαίου αἰγυπτιακοῦ θρησκευματος ἦτο καὶ ἡ λατρεία πρὸς τινα ζῶα. Ὁ λαὸς εἰς μέρη τινὰ ἐλάτρευε τὸν κροκόδειλον, ἀλλαχοῦ τὴν γαλῆν, ἀλλαχοῦ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ θηρία ἀλλ' ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸν βοῦν. Ἐν Ἡλιουπόλει τὸ ζῶον τοῦτο ἐκαλεῖτο Μνεβίς. Ἐν Μέμφιδι ἐτιμᾶτο ὁ Ἄπις. Ἡ δεισιδαίμων μεγαλοποίησις αὐτοῦ εἶνε τόσο ἀρχαία ὅσον καὶ ὁ ἐκλείψας ἰθαγενὴς πολιτισμός.

Συμφῶνως πρὸς τὰς πεποιθήσεις τοῦ λαοῦ, σεληνναία ἀκτὶς ἢ κεραυνὸς ἐγονιμοποιεῖ τὴν δάμαλιν καὶ ἡ θεότης ἐνεφανίζετο ἀκυλούθως εἰς τὴν γῆν ἐν σχήματι κερασφόρου πλάσματος. Ἰδιαιτέρον γνῶρισμα ὑπῆρχε διὰ τὴν ἀναζήτησιν καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ

ιεροῦ βοῶς ἐν μέσῳ τῶν ἐγγχωρίων ἀγγελῶν. Συνέβαιεν ὥστε οἱ ἱερεῖς ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν ἦσαν εἰς θέσιν ἢ ἀνεύρωσιν ἐκεῖνον, ὅστις ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἄπιδος Ὁ ἀνευρίσκων αὐτὸν, ἐλάμβανεν εἰς ἀμοιβὴν μεγάλην περιουσίαν. Εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν μητέρα ἐπέξετεινόντο αἱ τιμαὶ αἱ ἀπονεμόμεναι εἰς τὸ ἐκλεχθὲν ζῶον.

Τοῦτο προσεπάθουν ὅσον οἶόν τε νὰ ἐξημερώσωσιν, ἀκολούθως κατὰ τὴν πρώτην νέαν σελήνην, μετέφερον ἐπὶ χρυσῆς ἱερᾶς λέμβου εἰς Μέμφιδα ὅπου ἐτοποθέτουσαν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Πτᾶ. Διὰ τοὺς περιπάτους τοῦ βοῶς εἶχον κατασκευάσει αὐλήν ὅταν δὲ οὗτος εὐρίσκετο εἰς τὸν σταῦλον, — οἱ πιστοὶ προσεπάθουν νὰ ἰδῶσιν αὐτὸν διὰ τῆς θυρίδος.

Αἱ τιμαὶ ἅς ἐπεδαψίλευον εἰς τὸ τετράποδον τοῦτο εἶνε μάλιστα παράδοξον νὰ περιγραφῶσι. Οἱ Φαραῶν δὲν ἐφείθοντο χρημάτων ὅπως καταστήσωσι τὴν λατρείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῆ. Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν, ὁ Ρωμαῖος Αὐτοκράτωρ Τίτος θεώρουν ἐπωφελὲς δι' αὐτοὺς νὰ προσφέρωσι θυσίαν εἰς τὸν Ἄπιδα, ὅστις ἐθεωρεῖτο κάτοχος προφητικῶν ιδιοτήτων καὶ προέλεγε τὸ μέλλον. Ὅταν οὗτος ἔλειξε τὸ ἔνδυμα γνωστοῦ Ἑλληνος ἀστρονόμου, τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι ὁ τελευταῖος ἐμελλε ταχέως νὰ ἀποθάνῃ, ὅπερ πράγματι καὶ συνέβη. Τοιαύτην τινὰ ἐξήγησιν ἀπέδωκαν οἱ ἱερεῖς, ὅταν ὁ βοῦς ἠρνήθη νὰ λάβῃ τροφήν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Γερμανικοῦ. Ὁ μυκηθμὸς τοῦ ζώου προανήγγελλεν ἐξωτερικὰς κατακτήσεις. Οἱ ἀποτείνοντες ἐρώτησιν εἰς τὸν Ἄπιδα περὶ τίνος, ἐσημείουν ὀρίζοντες εἰς

ποῖον ἐκ τῶν ἀναπαυτηρίων του θὰ εἰσῆρχετο μετὰ ταῦτα. Ἄν οὖπος πράγματι εἰσῆρχετο ἐκεῖ ὅπου οὗτοι προϋπέθετον, ἐλάμβανον καταφατικὴν ἀπάντησιν καὶ τ' ἀνάπαλιν. Ἐν τῷ ἱερῷ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι κατεκλίνοντο πρὸς ὕπνον ἐλπίζοντες νὰ ἴδωσι πλήρη τὴν σημασίαν τῶν ὀνειρων. Ἐνίοτε ἀπετεινοντο πρὸς τὸν βοῦν ἐρωτήσεις καὶ οἱ ἀναμένοντες τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν, ἤκροῶντο τῆς φωνῆς τῶν ἐξωθεν τῶν τειχῶν τοῦ ναοῦ παρόντων παιδίων, καὶ ἐκ τῶν ἀκουομένων μεμονωμένων ἐκφράσεων αὐτῶν, ἀπηρτίζετο ὡς ἐγγιστα ἡ προσήκουσα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐξήγησις. Ὅταν ᾤδηγουν τὸν Ἄπιδα ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, οἱ συνοδεύοντες τὸν βοῦν νεανίαι, διατελοῦντες ἐν ἐξάλλῳ καταστάσει ἐψαλλον καὶ ἐπροφήτευον. Κατ' οἶκον ὁ Ἄπις διέμενεν ὀπισθεν πορφυροχρῶν παραπετασμάτων, ἐκοιμᾶτο ἐπὶ ἀπαλῆς κλίνης, ἔτρωγε καὶ ἔπινεν ἐντὸς πολυτίμων μετάλλων.

Μέχρις ὁποίας ἀχαλινώτου ἀγριότητος εἶχε κατέλθει ὁ Καμβύσης διὰ νὰ ἐγείρῃ ἐνοπλον χεῖρα κατὰ τοῦ δυστυχοῦς καὶ ἀβλαβοῦς ζώου καὶ νὰ καταισχύνη τὰ ἱερώτερα αἰσθήματα τοῦ ἀσχοῦ καὶ θρησκομανοῦς πληθυσμοῦ!

Προσεκύνουν τὸν βοῦν Ἄπιδα· ἀλλ' ἂν οὗτος ἐξῆ ἐπὶ μακρὸν (πλειότερον τῶν 28 ἐτῶν, ὅσον ἐζησεν ὁ Ὅσηρις), — φέροντες πενήτους στολὰς οἱ ἱερεῖς, ᾤδηγουν μετὰ τιμῶν εἰς τὸν Νεῖλον τὴν κερασφόρον ἐνσάρκωσιν τοῦ θεοῦ καὶ ἐν θριάμβῳ ἔπνιγον αὐτό.

Τοὺς ἐκ φυσικοῦ θανάτου θνήσκοντας βοῦς ἐταρίζουσαν καὶ ἐνεταφιάζον μετὰ μεγαλοπρεπείας ἀνεκφρά-

στου μὴ φειδόμενοι τεραστίων δαπανῶν. Οἱ διακεκριμένοι διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐπιρροὴν ἱερεῖς σπανίως ἠξιοῦντο τῆς παρὰ τοὺς Ἄπιδας ταφῆς.

Ὀλόκληροι σειραὶ τάφων ἐν σχετικῶ μεγέθει τῶν σαρκοφάγων ἀνεγείροντο ἐν μέσῳ τῆς ὑπογείου κρύπτῃς. Οἱ πιστεύοντες ἤρχοντο ἐνταῦθα πρὸς προσκύνησιν καὶ ἐνέγραφον τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς ἐπὶ τούτῳ λιθίνας πινακίδας (μετὰ τῆς ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας).

Αἱ Α. Ὑψηλότητες περιέρχονται τὰς πληκτικὰς καὶ θερμὰς στοὰς τῆς θαυμασίας οἰκοδομῆς. Οἱ γιγαντώδεις ἄνθρωποι οἱ οἰκοδομήσαντες αὐτὴν παρουσιάζονται ὡς ὄντα ἀγνώστου τινὸς κόσμου.

Ὁ Μαριέτ ἐδοκίμασε νὰ ἐξαγάγῃ εἰς φῶς ἓνα ἐκ τῶν σκοτεινοχρόων γρανιτωδῶν τούτων καὶ διὰ τοὺς βουῖς προωρισμένων σαρκοφάγων, — ἀλλ' οὔτε διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν τεχνικῶν μέσων τοῦ αἰῶνός μας κατωρθώθη τοῦτο, — καὶ ἐν τούτοις εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι αἰγύπτιοι εἶχον ἐφεύρει τὸν τρόπον νὰ κυλίωσιν ἐκ τῆς Νουβίας πρὸς βορρᾶν, εἰς ἑκατοντάδων βερστίων ἀπόστασιν, τοσοῦτον τεραστίους δγκους.

Ἐκ τοῦ μοναδικοῦ εἰς τὸ εἶδος του κοιμητηρίου τῶν θεοποιηθέντων πλασμάτων, ἀναχωρεῖ τις μετὰ τινος ἀπορίας καὶ σκέψεως.

Ἀμμώδης δρόμος διέρχεται πέραν τοῦ οἰκίσκου τοῦ Μαριέτ καὶ κατέρχεται εἰς μικρὸν λεκανοπέδιον, ὅπου ἀμέσως παρουσιάζεται ἡμῖν ὁ τάφος τοῦ αἰγυπτίου μεγιστᾶνος Τῆ, ζήσαντος πρό τινων χιλιάδων ἐτῶν. Ὑπῆρέτησεν οὗτος τρεῖς Φαραῶ, ἔχαιρε τῆς

ἀπεριορίστου αὐτῶν ἐμπιστοσύνης, καὶ ἔλαβε μάλιστα σύζυγον καίτοι δὲν ἦτο ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς, κόρην ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Μελετήσαντες τὸ ὑπόγειον ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ διακεκριμένος οὗτος αἰγύπτιος οἱ σοφοί, ἠδυνήθησαν ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν νὰ δημιουργήσωσι πλήρη εἰκόνα τοῦ παναρχαίου βίου. Ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Τῆ ἀνευρέθησαν δεκαεννέα ἀγαλμάτια αὐτοῦ, τὸ καλλίτερον τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἐν διακεκριμένῃ τοῦ μουσείου τῆς Γίζας θέσει, καὶ ὅπερ εἰκονίζει αὐτὸν ἄνδρα ὑψηλοῦ ἀναστήματος, μὲ κιτρίνην φενάκην, καὶ ἰσχυρὸν ὠχροκεραμοειδῆς χρῶμα. Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου καὶ ἐν γένει ἅπαν τὸ ἐξωτερικόν του ἐκπληκτικῶς ἀναμιμνήσκει τοὺς συγχρόνους φελλάχους.

Οἱ Αὐτοκρατορικοὶ ταξειδιῶται κατέρχονται διὰ βαθείας ἄμμου εἰς τὴν ὑστάτην κατοικίαν αἰγυπτίου (τῆς ἐποχῆς τῆς Ε΄ δυναστείας). Εἰς τὸν τάφον τοῦ Τῆ κατορθοῦσι νὰ παρατηρήσωσιν ὀλόκληρον σειρὰν παραστάσεων, εἰς εὐκρινῆ συμπλέγματα ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἐν παραδείγματι φαίνονται ὑπηρέτριαι μετὰ διαφόρων ἀντικειμένων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· μία κρατεῖ κλωβίον μετὰ τεσσάρων περιστερῶν, καὶ φέρουσα χῆνα ὑπὸ μάλης, ἑτέρα σύρει βαρὺ κάνιστρον μετὰ δοχείων ὧν καὶ σήμερον γίνεται χρῆσις, τρίτη ἄρτον κ. τ. λ. Παρ' ἐκάστη ὑπάρχει καὶ ἐπιγραφή μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς.

Ἀνωθεν τῶν γυναικῶν εἰκονίζεται σκηνὴ παριστώσα τὴν δι' ὄναρίων μεταφορὰν σίτου. Ὁ πρῶτος θνος φέρει κάλυμμα χρυσοῦφαντον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰκόνας

βαρὺ φορτίον ἄρχεται ἀλισθαίνον ἐκ τῆς ράχους τοῦ ζώου. Οἱ ἀγωγιάται προσπαθοῦσι νὰ ἐγείρῳσιν αὐτό. Ὁ μὲν ὑποστηρίζει τὸ φορτίον, ἕτερος συγκρατεῖ ἐκ τοῦ ρύγχους τὸν ἰδιότροπον μακρύωτον, ἕτερος ἐκ τῆς οὐρᾶς, ὡς συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς στενὴν τινα ὁδὸν πόλεως τῆς κεντρῶας Ἀσίας, ὁπότεν ὡς ἐκ τοῦ συνωστισμοῦ τοῦ πλήθους καταφεύγουσιν εἰς τὰ τραχέα ταῦτα μέτρα. Ὁ τύπος τῶν ἀνδρῶν φαίνεται ἀνήκων μᾶλλον εἰς τὴν καυκασίαν φυλὴν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀφρικανικὴν. Ἐκαστος τῶν ὑπηρετῶν ἔχει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν.

Ὁ αὐθέντης διακρίνεται ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἰκονιζόμενος μὲ γιγαντῶδες ἀνάστημα· κυρίως δὲ ὁ Τῆ εἶνε γεγλυμμένος ἐντὸς εὐθραύστου ἀκατίου κατὰ τὴν ἐπικίνδυνον θήραν τῶν ἵπποποτάμων καὶ χροκοδείλων. Οἱ ὑποτελεῖς αὐτοῦ μάχονται ἀτρέμητοι ἐναντίον τῶν τεράτων, τῶν πλημμυρούντων τὸν πλατέως ἐκτεινόμενον ποταμόν, τὰ πέριξ τοῦ ὁποίου παριστῶσι παρθένους καὶ πρωτογενεῖς δρυμαὺς οὓς μόλις ἔθιξεν ὁ ἀνθρώπινος οπλιτισμὸς.

Ἐγκαταλείπομεν τὴν Σακκάραν. Τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκ φοινίκων δάσος ἀνὰ τὴν Μέμφίδα ἐδέχθη ἐκ νέου τοὺς Ὑψηλοὺς ταξειδιώτας. Παρὰ δύο ἀνεστραμμένους κολοσσοὺς Ραμζῆ τοῦ Μεγάλου ἐγένετο βραχύωρος στάθμευσις. Ἀμφότεροι κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν

λαμπρότητα τῆς ἐκτελέσεως εἰσὶν ἀξιοσημείωτοι. Τὸ ἐνάνηγέρθη ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ βασιλέως παρὰ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ τοῦ Πτᾶ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὡς ἐκ θαύματος διασώσεώς του ἐκ τοῦ κινδύνου, ὅταν ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐκστρατείας, ἐσώθη κατὰ τινα νύκτα ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, ἣν ἔθεσεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ὁ παράνομος αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐνώπιον τούτων καὶ παρομοίων σήμερον ἐκλιπόντων ἀγαλμάτων ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα «ταυρομαχίαι». Ἔργον τοιοῦτον ἐκ λίθου ἀνοιχτοχρόου ἀνήκει εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον. Ἐκεῖτο πρηνές τοῦτο ἐπὶ μακρόν, ἐκτεθειμένον καὶ βρεχόμενον ὑπὸ τῆς πλημμύρας. Σήμερον ἀνέστρεψαν αὐτὸ ὕπτιον καὶ τὸ περιέβαλον διὰ κιγκλίδων: διὰ ξυλίνης κλίμακος ἀνέρχεται τις ἐπὶ μικρᾶς γεφύρας, ἀνωθεν αὐτοῦ τοῦ κολοσσοῦ, καὶ εὐθέως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς παρατηρεῖ μεγαλοπρεποῦς καὶ «θείας» μορφῆς· καὶ ἀποχαιρετίζων σήμερον διὰ παντός τὴν αἰγυπτιακὴν ἀρχαιότητα, ἀποκομίσει ἐντεῦθεν, ὡς ὑστάτην βαθεῖαν ἐντύπωσιν τὸ ψυχρὸν καὶ ἀκίνητον βλέμμα τοῦ λιθίνου φαραώ.

ΕΙΣ ΣΟΥΕΖ ΚΑΙ ΕΝ Τῆ ΕΡΥΘΡΑ, ΘΑΛΑΣΣῃ

ΚΥΡΙΑΚΗ, 25 Νοεμβρίου (7 Δεκεμβρίου).

Αί Α. Ὑψηλότητες ἀπὸ τῆς χθὲς διαμένουσιν ἐν Καίρῳ εἰς τὸ αὐτὸ μέγαρον τοῦ πρίγκιπος Χουσεῖν. Τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Αἰγύπτου παρασταθὲν θεάμα προσεγγίζει εἰς τὸ τέρμα. Ἡ αὐλαία ἡρέμα καταπίπτει. Ἡ περαιτέρω πορεία, ἡ προσελκύουσα εἰς ἀγνώστους χώρας, εὐκρινέστερον ἢ πρότερον ἐκτυλίσσεται πρὸ τῆς φαντασίας. Εἶνε δεινὸν μάλιστα νὰ σκεφθῇ τις, τί ἔτι ἀναμένει ἡμᾶς.

Ἐκ Ρωσσίας ἐλήφθησαν εὐάρεστοι εἰδήσεις, φθάνουσι σχετικῶς πρόσφατα νέα. Εἰς τὴν συνοδίαν τῶν μεγάλων δουκῶν προσελήφθη κατ' εὐθείαν ἐκ Πετροπόλεως ἀφιχθεὶς ἰατρὸς ὁ Ριμπάχ. Ἀφίκετο δεύτερος ταχυδρόμος μετὰ προσφιλῶν δι' ἕκαστον ἐπιστολῶν. Περαιτέρω, τοιαύτη ταχεῖα ἐπικοινωνία μετὰ τῆς πατρίδος καθίσταται προβληματική. Μετὰ καταθλιπτικῆς βραδύτητος παρέρχονται αἱ ἡμέραι, καὶ ποτε αἱ ὥραι, ὅποτε ἀναμένωμεν βραδύνασάν τινα εἰδήσιν.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν λήψιν αὐτῆς, παλιν ἐν τῇ ψυχῇ ἀπομένει ἢ προτέρα θλιβερά ἄγνοια.

Κατὰ τὴν παροῦσαν νύκτα οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἀποχαιρετῶσι τὸν φιλόξενον ἡγεμόνα τῆς χώρας. Τὴν προτεραίαν ἤδη προγευματίσαντες κατ' οἶκον ἐν Γίζα μετὰ τοῦ διαδόχου τῆς Σουηδίας αἱ Α. ὑψηλότητες, ἀπέδωκαν τὴν τελευταίαν ἐπίσκεψιν τῷ Χεδίβῃ εἰς Ἄβεδὴν.

Πρὸ τοῦ γεύματος ὅπερ θὰ παρτιθετο ἐκεῖ περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν αἱ Α. ὑψηλότητες ἐπεσκέφθησαν ἰνκόγνιτο πρὸς ἀγορὰν διαφόρων ἀνικειμένων τὸ παζάριον. Ὁ χρόνος παρέρχεται ἀπαρατηρήτως. Ἰδοὺ καὶ ἡ ἑσπέρα, ἰδοὺ καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀναχώρησις ἐκ τοῦ συμπαθοῦς μεγάρου.

Εἰς τὸ γεῦμα τῆς Α. Υ. τοῦ Τεβζήκ πασσᾶ οὐδεὶς ἦτο ἐκτὸς τοῦ πρίγκηπος Χουσεῖν πασσᾶ τῆς συνοδείας τοῦ Τζάρεβιτς Διαδόχου, βαθμοφόρων τινῶν καὶ τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ ἐν Αἰγύπτῳ ρωσικὸν διπλωματικὸν πρακτορεῖον προσώπων.

Περὶ τὴν δεκάτην ὁ ἡγεμὼν μετέβη μετὰ τῶν Ξένων του εἰς τὸ θέατρον (ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ μελοδράματος). Ἐκλεκτὴ κοινωνία συνήχθη ἐνταῦθα ὅπως ἀποχαιρετήσῃ τοὺς Ὑψηλοὺς ταξειδιώτας. Τρεῖς ὕμνοι (ὁ ρωσικὸς, ὁ αἰγυπτιακὸς καὶ ὁ ἑλληνικὸς) ὑποδέχονται τὴν ἐμφάνισιν τῶν Α. ὑψηλοτήτων.

Εἶδομεν ἤδη χθὲς ἐνταῦθα ἐν τῷ ἐνταῦθα θεάτρῳ τὸν «Βοκκάκιον». Σήμερον παίζεται ὁ «Petit Duc». Τὰ φέσια εἰς τὴν πλατεῖαν, τὰ κιγκλιδωτὰ θεωρεῖα τῶν ὀθωμανίδων, οἱ Παρίσιοι μεταφυτευθέντες εἰς τὴν

Ὁπερέταν ἐπὶ ἐντελῶς ξένου δι' αὐτοὺς ἐδάφους, — τὰ πάντα παραδόξως συνδέονται μετὰ τῆς διηγήσεως περὶ τοῦ πῶς ἀνηγέρθη ἐν Καίρῳ ἐπὶ χεδίβου Ἰσμαήλ λαμπρὸν μελοδραματικὸν θέατρον, καὶ πῶς ἐν αὐτῷ, παρόντος αὐτοῦ τοῦ Βέρδη, μετ' ἀνηκούστου μεγαλοπρεπειᾶς παρεστάθη ἡ « Ἀίδα ».

Περὶ τὸ μεσονύκτιον αἱ Α. Ὑψηλότητες διευθύνονται διὰ τῶν φωταγωγημένων καὶ σηματοστολιστῶν ὁδῶν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν. Ὁ θόρυβος καὶ ἡ λάμψις τῶν ὁρομέων, ἡ ζωηρότης καὶ αἱ θριαμβευτικαὶ ἀποχαιρετιστήριοι ἐπευφημίαι τοῦ λαοῦ δύνανται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὴν πρώτην τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ἡμέραν.

Ὁ σταθμὸς εἶνε πλήρης λαοῦ προπέμποντος. Μακρὰ σειρὰ βαγονίων ὑπενθυμίζει παρομοίως στιγμὰς τοῦ ἀναποδράστου ἀποχωρισμοῦ μετ' ἐκείνου ὅπερ ἐφαίνετο τόσον δύσκολον νὰ ἐγκαταλείψωμεν. Ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος αἴφνης ἐκρήγνυνται καὶ ἀναλάμπουσιν ἀπειράριθμα βεγγαλικά φῶτα. Σημαῖαι, ὑφάσματα καὶ ἄνθη προεξέχουσι κατὰ μῆκος τῆς ζωηρῶς καταυγάζομένης προσόψεως. Ἡ ἄτμάμαξα ἄρχεται βραδέως κινουμένη. Μήπως πάντα ταῦτα εἶνε ὄνειρον ; μήπως εἶνε μῦθος τῶν « εἴκοσι καὶ μιᾶς νυκτῶν » ;

ΔΕΥΤΕΡΑ, 26 Νοεμβρίου (8 Δεκεμβρίου)

Πρωία ὥρα 8 1)2. Τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς σιδή-
 ρᾶς ὁδοῦ πρὸς τὸ Σουέζ, τὸ καλούμενον «Terre Pleine».
 Διὰ στενῆς λωρίδος ἐκτείνεται πρὸς τὴν θάλασσαν
 ἐπίχωμά τι, κεκαλυμμένον ὑπὸ λαοῦ· ἐν μέσῳ τοῦ ὕ-
 δατος φαίνονται οἰκίσκοι καὶ δένδρα· τὰ περίξ φαίνον-
 ται ἐν μέρει τεχνικῶς πεφυτευμένα, ὡς τὸ Πόρτ-Σαῖδ,
 τὸ ἀνεγερθὲν καὶ ἀναπτυχθὲν ἀποκλειστικῶς χάριν τῆς
 διώρυγος.

Πρὸς ὑποδοχὴν τῶν Α. Ὑψηλοτήτων παρετάχθη
 τιμητικὴ φρουρὰ τοῦ ἐγχωρίου στρατοῦ. Ὁ Διοικη-
 κῆς Μωχαμέδ-Ρεσσίδ-βέης, ὁ ρῶσος ὑποπρόξενος Κώ-
 στας, οἱ πρόξενοι τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὁ λιμενάρχης
 Οὐέστων-βέης κλπ. ἀναμένουσι τὴν ἀφίξιν τῶν Αὐτο-
 κρατορικῶν ταξειδιωτῶν. Ἐγκαταλείποντες τὴν ἑκτα-
 κτον ἀμαξοστοιχίαν, ὑπερτεροῦσαν τὰς πρώτας κατὰ
 τὴν εὐμάρειαν (τὴν νύκτα ταύτην τὰ αἰγυπτιακὰ βαγό-
 νια τὸ πρῶτον ἐφωτίζοντο δι' ἡλεκτρικοῦ φωτός· ἐκτός δὲ
 τούτου δέσμαι φωτὸς διεχύνοντο ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς
 ἀτμαμάξης προσηρμοσμένου λαμπτήρος τοῦ καταυγά-
 ζοντος, τοῦλάχιστον 150 ὀργυιάς πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὅτε αἱ
 ἑκατέρωθεν τῆς γραμμῆς πυραὶ ζωηρῶς ἐφώτιζον ἀρκετὸν
 διάστημα, αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀποχαιρετίζουσιν εὐμενῶς
 τὸν Ριάζ πασσάν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου
 συνοδεύοντα ἐκ Καίρου τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον),
 τὸν γεμικὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος Ἀργυρόπουλον,
 τὸν τελετάρχην Διὰ-βέην καὶ τὸν διευθύνοντα τὴν νυ-

κτερινήν κίνησιν τῆς ἀνωτέρας διευθύνσεως τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἰπὸ τὰς βροντοφώνους ζητωκραυγὰς τῶν ἐπευφημούντων κατοίκων αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐπιβιβάζονται εἰς τὴν ἀτμάκατον τῆς «Πάμιατ' Ἀζόβα». Οἱ χαιρετισμοὶ τῶν ἡμετέρων πλοίων καὶ τοῦ καταπλευσαντος ἐνταῦθα ἐκ Πόρτ-Σαϊδ ἀγγλικοῦ πλοίου «Scout» κατασεύουσιν ἐκ θεμελίων τὴν προκυμαίαν τοῦ Σουέζ. Αἱ ζητωκραυγαὶ τῶν ναυτῶν, ἱσταμένων ἐπὶ τῶν κεραίων, διὰ βροντωδῶν κυματισμῶν ὑποδέχονται τοὺς Μεγάλους Δοῦκας.

Εἶνε ἑορτὴ τοῦ στόλου.

Ἐπὶ τῆς φρεγάτας τελεῖται πανηγυρίς. Πανηγυρίζει ὁ αὐτοκρατορικὸς σημαιοφόρος τὴν ὀνομαστικὴν ἐπέτειον αὐτοῦ, ἐπανακάμψας εἰς τὴν θέσιν του. Ἡ λειτουργία, ἡ δοξολογία τελοῦνται ἐπὶ τοῦ πυροβολείου. Πρόγευμα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀξιωματικῶν, καθ' ὃ ὁ Τσάρεβιτς Διάδυχος ἀνυψοῖ τὸ ποτήριον εἰς ὑγείαν τῶν ἵπποτῶν τοῦ τάγματος Ἀγ. Γεωργίου, ὃν ὁ ἀντιπρόσωπος παρακάθηται εἰς τὴν τράπεζαν, τυγχάνων εἰς τῶν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἡρώων, ὁ κυβερνήτης «Βλαδιμήρου τοῦ Μονομάχου» πλοίαρχος Θ. Β. Δουμπάσοφ.

Ἡ ζωηρὰ ἀνταλλαγὴ τῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν ἐντυπώσεων μεταξὺ τῶν ἐπιστρεφάντων ἐπὶ τῆς φρεγάτας καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς «Πάμιατ'-Ἀζόβα» ἀπα-

σχολεῖ τὸν πλείοτερον χρόνον μέχρι τοῦ γεύματος.

Δύο καὶ ἥμισυ μῆνας θὰ συζήσωμεν τώρα μετὰ τῶν ναυτικῶν μας. Ὅσον ζωηρῶς καὶ ἂν λάμπωσιν ἐνώπιον ἡμῶν αἱ εἰκόνες τῆς Αἰγύπτου, ὅσον καὶ ἂν προσμειδιῶσι μακρόθεν αἱ ἄγνωστοι χῶραι ἅς μέλλομεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν, ἐν τοσοῦτῃ ἢ ψυχῇ ἡδονικῶς ἀναπαύεται ἐντὸς ὁμογενοῦς κύκλου, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ρωσικῆς σημαίας, ὑπὸ τὴν ἀπήχησιν γνωστῶν καὶ τερπνῶν τῆ καρδία λόγων.

Πλησιάζει ἡ ἑσπέρα. Ἡ πρασίνη θάλασσα ρυτιδοῦται ὑπὸ λεπιδώματος. Ἄθλιον καφέχρουν ἰστίον ἀραικοῦ ἀκατίου διαφαίνεται ἐπὶ τοῦ ὑπὸ ὀρέων παισιουμένου κόλπου. Ἀπὸ τοῦ αἰγυπτιακοῦ μέρους ὑψοῦται τὸ ὄρος Δζεβέλ Ἀττάκα (μετὰ γυμνῶν, ἀλλὰ ὠραίων κλιτύων)—ἐκεῖθεν, πρὸς τὴν Ἀσίαν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σιναϊκῆς χερσονήσου. Ἐκεῖ, ἐκ τῆς ράβδου τοῦ Μωϋσέως ἀνέβλυσεν ἐκ τῶν πετρῶν ζωογόνος δρόσος.

Ὁ ἥλιος κατέρχεται εἰς τὰ κύματα, ἅτινα αὐτοστιγμῆι καθίστανται σκοτεινὰ καὶ λαμβάνουσι βαθὺ ἰώδες χρῶμα, ὅταν οἱ πρὸς δυσμὰς λόφοι φαίνονται αἴφνης πυρπολούμενοι, οἱ δὲ κόλποι αὐτῶν ὡς νὰ συνίστανται ἐκ ρουβινίων, σαπφείρων καὶ ἀμεθύστων.

Ἡ ὥρα εἶνε προκεχωρημένη, ἡ νύξ σκοτεινὴ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς φρεγάτας κυριαρχεῖ ἕκτακτος, εὐθυμος ζωηρότης. Οἱ προσκεκλημένοι ἀξιωματικοὶ προσέρχονται

ἐκ τοῦ «Βλαδιμήρου τοῦ Μονομάχου» καὶ τοῦ «Ζαπαρόζετς». Τὰ πλοῖα εἰσὶ φωταγωγημένα, ἢ προκυμαλία κατάμεστος λαοῦ, ἀναμένοντος τὴν λαμπαδηδρομίαν μετὰ μουσικῆς, ἣν διωργάνωσεν ἡ ἑλληνικὴ παροιμία.

Ἴδού αὕτη διέρχεται λάμπουσα, ἰδοὺ καὶ πυροτεχνήματα, συγχρόνως μετ' αὐτῆς ἀναφθέντα, ἀναφλέγονται ὑπὲρ τὴν εἰς τὸ σκότος βεδυθισμένην πυκνόφυλλον δενδροστοιχίαν.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Πάμιατ' Ἀζόβα» ἐπὶ μακρὸν ἔτι δὲν παύουσιν αἱ συνδιαλέξεις, ἡ εὐθυμία καὶ αἱ προπώσεις. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐν σώματι καὶ ἔμπλεοι χάρας περιστοιχίζουσι τοὺς μετ' αὐτῶν παρακαθήμενους Μεγάλους Δοῦκας. Δεκάδες ρωσικῶν καρδιῶν παλλοῦσι τὸν αὐτὸν παλμόν, διατελοῦσαι ἐν στενῇ, ἀμέσῳ συναφείᾳ μετ' ἐκείνων, ὧν τοὺς κινδύνους καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἐνεπιστεύθησαν κυρίως εἰς πάντας καὶ εἰς ἕκαστον τῶν παρευρισκομένων. Νεαρὰ, κοχλάζουσα ζωηρότης ἐπικρατεῖ κατὰ τὸ συμπόσιον. Οἱ συμμεθέξαντες αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν θὰ ἐνθυμῶνται πῶς ἤκμασε καὶ πῶς ἔληξεν ἡ φαιδρότης ἐπὶ τῆς φρεγάτας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῶν πλοίων.

ΤΡΙΤΗ, 27 Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου).

Ὁ «Ζαπαρόζετς» ὄφειλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Πειραιᾶ.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἐπισκέφθη τὸ πλοῖον πρὸς

ἀποχαιρετισμὸν τοῦ κυβερνήτου, τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ πληρώματος καὶ διένειμεν αὐτοῖς δῶρα. Ὁ ἡμέτερος διπλωματικὸς πράκτωρ κ. Κογιάνδης καὶ ὁ ὑποπρόξενος Ἰβάνωφ, συνοδεύσαντες ἡμᾶς μέχρι Σουέζ μόλις εἶχον ἀναχωρήσει. Αἶρομεν τὴν ἄγκυραν· ἐγχωρία τις λέμβος μετὰ ὀπωροπωλῶν καὶ λαχανοπωλῶν, ἀποσπᾶται ἐκ τῆς φρεγάτας, ἣτις συνοδευομένη ὑπὸ «Βλαδιμήρου τοῦ Μονομάχου» ἀποπλέει πρὸς τὸν πλατέως ἐκτεινόμενον κόλπον.

Ἡ θάλασσα, ἐφ' ἧς οἱ Φοίνικες, διακινδυνεύοντες τὴν ζωὴν των ἐφόρμων εἰς τὴν πλήρη θελκτικῶν καὶ γοητευτικῶν θησαυρῶν Ἀνατολήν, ἡ θάλασσα, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων μετεφέροντο εἰς Αἴγυπτον καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν κινέζων θαλασσοπόρων, ἡ θάλασσα αὕτη τῶν φρικαλέων ναυαγίων καὶ μυθωδῶν θαυμάτων, ἀπλοῦται ἐνώπιον ἡμῶν ὅτε μὲν γλαυκὴ, ὅτε δὲ σμαραγδίνη.— Σήμερον ἀπώλεσεν ἤδη τὴν γοητείαν τοῦ νὰ εἶνε ἀπρόσιτος ὡς πρότερον ἕνεκα τῶν κοραλλίνων ὑφάλων καὶ τῶν ἀφιλοξένων τρομερῶν βράχων. Τὰ ἐπικίνδυνα μέρη σημειωμένα μετ' ἐπιμελείας εἰς τοὺς χάρτας· ἐφωδιασμένα διὰ φάρων ἀπαιτοῦσιν ἄκραν ἐπαγρύπνησιν καὶ γνῶσιν. Ἡ διάβασις εἶνε κοπιώδης μόνον ἕνεκα τοῦ καύσωνος καὶ τῆς μονοτονίας τῆς ξηρᾶς, ἣτις σχεδὸν οὐδέποτε ἐξαλείφεται ἐκ τοῦ ὀρίζοντος.

Ὁ Ζουὰν δὲ Κάστρο, ἀποσταλεὶς τῷ 1541 ὑπὸ τῶν πορτογαλλικῶν ἀρχῶν ἐξ Ἰνδιῶν, ἵνα καταστρέψῃ παρὰ τὸ Σουέζ τὸν τουρκικὸν στολίσκον, πρῶτος ἐκ τῶν εὐ-

ρωπαίων ἐγνώρισε τὰς δυσκολίας τοῦ ταξειδίου εἰς τὰ ἐνταῦθα ὕδατα καὶ συνέταξε λεπτομερῆ ἐκθεσιν, λίαν ἐκτιμηθεῖσαν μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἄλλων. Ὅταν ἀκούει τις περὶ τοῦ φοβεροῦ καύσωνος, ὃν δοκιμάζουσιν ἐνταῦθα οἱ σύγχρονοι ταξειδιῶται—καίτοι οὗτοι ἔχουσι πᾶσαν εὐμάρειαν, προφυλάσσονται ἐκ τῶν ἀκτίνων, εἰσὶν ἐφωδιασμένοι δι' ἀφθόνου ὕδατος κτλ.—ἀκουσίως διερωτᾷ, ὅποια ἡ ἀντοχὴ τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας καὶ ἀκολούθως τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἀλμείδα, ἀφοῦ περιβεβλημένοι θώρακας καὶ ἐπὶ πλοίων ἤκιστα καταλλήλων, ἀπεφάσιζον νὰ ἐμπιστεύωνται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Μεταλλικὴ ἀνταύγεια ἐξήρχετο ἐκ τῶν πυρπολουμένων κυμάτων. Ἡ ἀνά τὴν ἄπειρον ἑκτασιν γαλήνη ἐναργέστερον ἔτι ἐκδηλοῦται εἰς τὴν τραχεῖαν ταύτην διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνταύγειαν. Ἐκατέρωθεν τῆς ἡμετέρας ὁδοῦ φαίνεται ἡ ὄρεινὴ τῆς ἐρήμου ἑκτασις. Λεῖψανον ναυαγήσαντος πλοίου, μὲ ἀπαισίαν μελανότητα εἰκονίζεται ἐπὶ τῆς ἀξένου καὶ σκυθροπῆς παραλίας. Ἀριστερόθεν, ἐντὸς ἰοχρόου ἀχλὺς ἐγείρεται πλήρης μεγαλείου ὄροσειρά, ἃν καὶ ἐν μέτῳ αὐτῆς, μόλις δύναται τις νὰ διακρίνη μετ' ἀκριθείας τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἐρυθρομέλανες βράχοι ἐξέχουσιν ἐνθεν κἀκεῖθεν χιονόχρους ἄμμος ἔχει εἰσχωρήσει εἰς τὰς σχισμάδας καὶ τὰς κλιτύας αὐτῶν καὶ κυλίεται κάτω σπειροειδῶς μέχρι τῶν γυμνῶν κορυφῶν τῶν λοφίσκων.

Πλησιάζει ἡ ἑσπέρα. Ὅποια θαυμασιά δύσις! Τοιαύτην μεγαλοπρέπειαν οὔτε ἐν Ἄνω Αἰγύπτῳ ἴσως εἶδομεν. Ἐκατοντάδες διαφανῶν νεφυδρίων ἀνεφλέγοντο

ἐπὶ τοῦ στερεώματος, ὅπερ ἐξερράγη εἰς χρώματα λυκαυγοῦς καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ἐφ' ἧς ἀντηνακλάτο ζωηρῶς, ἔλαβεν ἀλλοίαν μορφήν. Ὁ οὐρανός, τὸ ὕδωρ, ἡ γῆ, τὰ πλοῖά μας καὶ μάλιστα τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων κατέστησαν κατάχρυσα. Αἶφνης ἡ ἐπιχρύσωσις αὕτη ἤμαυρώθη. Ἡ ἀλλαγὴ τῶν χρωμάτων ἔληξεν εἰς αἵματώδη χροιάν. Ἀκολούθως φαιόχρους ἀνταύγεια κατεκάλυψε τὰ πέριξ. Ὁ ἥλιος ἀπέθανεν. Ἐκ τῆς ἐπικινδύνου αὐτοῦ πυρᾶς, ἀπομένει μόνη ἡ σποδός...

ΤΕΤΑΡΤΗ, — ΣΑΒΒΑΤΟΝ 28 Νοεμβρίου—
1 Δεκεμβρίου (10—13 Δεκεμβρίου)

Καύσων ! Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐκφράζεται τὸ σύνολον τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ. Ἀλλὰ καὶ τὸ θερμόμετρον δὲν δεικνύει ὑπερμέτρως ὑψηλὴν θερμοκρασίαν. Ἐνταῦθα ἐμφαίνεται μόνον ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία τοῦ νὰ προσδιορίσῃ τὰ περὶ αὐτὴν φαινόμενα. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ὁ καύσων εἶνε λίαν ἰσχυρὸς καὶ λίαν ἐπαισθητός. Διὰ τὴν ἐν παραδείγματι ὁ ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰταλίας παρόμοιος καυστικὸς ἀνεμὸς δὲν ἐπενεργεῖ τοσοῦτον ἐξασθενητικῶς ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἐνταῦθα δὲ καταθλίβει ; Διὰ τὸ μόνον ἐνταῦθα, μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς (ἴσως ἀκόμη καὶ εἰς τὸν Περσικὸν ὀκλπον καὶ ἐν Σενεγαμβία), ἡ θερμότης, ἰσόβαθμος οὐχί

μόνον μετὰ τῆς τῶν τροπικῶν ἀλλὰ καὶ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, εἶνε καταθλιπτικώτερα παντὸς ἄλλου μέρους τῆς ὑδρογείου σφαίρας; Πῶς ἀντέχουσιν οἱ ἐπὶ τῶν νησιδῶν φύλακες τῶν φάρων (Ἕλληνες καὶ ἄραβες) εἶνε αἰνίγμα!

Ὁ καιρὸς φαίνεται γαλήνιος, ἀλλὰ τοῦτο μόνον φαίνεται. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον κυριαρχοῦσιν ἐνταῦθα οἱ βόρειοι ἀνεμοὶ· ἀλλ' ἡμεῖς προχωροῦμεν τόσον ταχέως, ὥστε τὸ οὐριον τοῦ ἀνέμου ρεῦμα δὲν προφθάνει τὴν διασχίζουσαν τὰ κύματα φρεγάταν.

Ταξειδεύομεν πρὸ τριῶν ἡμερῶν. Τὸ σκαιὸν σχῆμα τοῦ κιτρινοχρόου ὄρους Σινᾶ, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀπεκρύβη μακρὰν πρὸς ἀνατολάς. Ἡ Ζέδδα, τὸ ἐπίνειον τῆς Μέκκας, ἣτις ἐλκύει κατ' ἔτος ἑκατοντάδας χιλιάδων προσκυνητῶν, δὲν ἀπέχει πολὺ μακρὰν ἐπὶ τῆς ἀδιαγνώστου ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Ὁ ἐκ τῆς ἀπέριου ἐκτάσεως πνέων καύσων, ὁ περιβάλων τὰ ὕδατα, ἐνισχύεται καὶ καθίσταται ἀνυπόφορος.

Διήλθομεν τὸν τροπικὸν τοῦ καρκίνου. Ὁ ἀποναρκῶν καύσων διαπερᾶ, οὕτως εἶπεῖν, ἄπασαν τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, φονεύει πᾶσαν ἐνέργειαν, ἐξασθενεῖ τὸ πνεῦμα, καταθλίβει, κατακαίει. Κατ' ἀρχὰς ἄρχεσαι αἰσθανόμενος τὴν ἔλλειψιν ὀρέξεως, ἀκολούθως δὲ καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τροφήν. Βασανιστικὴ ἀϋπνία ἢ πλήρης σκληρᾶς κοπώσεως τεταραγμένος ὕπνος σὲ κυριεύει, — τὴν δὲ ἡμέραν, — πᾶσα ὥρα διατεθειμένη

πρὸς ἀνάπαυσιν, πλείοτερον μόνον σὲ καταπονεῖ, πλείοτερον ἀκόμη σὲ ἀφανίζει. Ἐάν προσβλέψῃς εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων, ὡς διαλελυμένη ὕαλος ἀνυποφόρως διαυγῆς ἀντανακλᾷ τὴν στιλβιδόνα τῆς ἡμέρας. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος φαίνεται ἡ γῆ τῆς Ἀραβίας· ἀλλ' αὕτη δὲν ἐλκύει τὴν προσοχὴν, διότι εἶνε φανερόν ὅτι ὀπισθεν τῶν ἀκτῶν ἐκείνων, τοιαῦται ἐπίσης φρικώδεις καὶ φλογεραὶ ἀπλοῦνται ἐκτάσεις, ἐνθα ὁ ἥλιος κατεβρόχθισε τὴν ζωὴν, ἐνθα ζῶσι καὶ σπινθηροβολοῦσι μόνον φλογεραὶ ἀκτῖνες. Φαίνεται ἐνίοτε (ἂν πρὸς στιγμὴν λησμονήσης περὶ τῆς κατὰ πόδας προσεγγίσεως τοῦ «Μονομάχου»), ὅτι ἡ πέριξ ἄβυσσος εἶνε νεκρά· ὅτι ἡ ταχύπλοος φρεγάτα μας δὲν κινεῖται, ὅτι ἐνεπάγημεν εἰς τὸ ἀπολιθωθὲν ὑγρόν. Τὸ πᾶν ὡς νὰ κοιμᾶται ὑπὸ καταθλιπτικὴν τινα πίεσιν· ὁ ἀῆρ ἔπαυσε νὰ πνέῃ· σχεδὸν δὲν εἶχομεν νὰ ἀναπνεύσωμεν· πανταχοῦ φῶτα, διατρέχοντα ἐπὶ τῶν νεναρκωμένων κυμάτων, ὡς νὰ δεσμεύῃ καὶ νὰ μαγεύῃ αὐτὰ ὑπερφυσικὴς τις δύναμις.

Σκότος. Ἡ πνιγηρότης ἐτι ἀνυπόφορος. Τὰ ὕδατα πέριξ ἀλλάζουσι μορφήν. Νέα θάλασσα ... Νέος ἀστερισμός! Ἡ Ἄρκτος ὑπεχώρησε μακρὰν ὀπισθεν. Εἰς τὸν οὐρανὸν εὐκρινῶς διεκρίνετο ἡ θαυμασία γραμμὴ τοῦ Μεσημβρινοῦ Σταυροῦ. Ἀπὸ δύο ἤδη ἡμερῶν εἶνε ἀφανῆς ἡ Μεγάλῃ Ἄρκτος. Τὸ μέλαν στερέωμα ὡς κατάστικτον ὑπὸ ἀπειραρίθμων φώτων, ὀλοὲν χαμηλότερον κλίνει πρὸς τὴν γῆν, δηλαδὴ ὑπὲρ τὴν περιστοιχιζούσαν ἡμᾶς ὑγρὰν ἑκτασιν, ἐλκύει τὴν ψυχὴν καὶ διὰ μέσου δεκάδων ἑκατομμυρίων λευγῶν δια-

χέει τὴν ἀστείρευτον ἀδαμαντίνην λάμπην του. Ἐξαίφνης καὶ ἀναιτίως ἀφυπνιζόμενος, μετὰ πυρετώδους ταραχῆς, δὲν δύνασαι ἀμέσως νὰ ἐννοήσῃς ποῦ εὕρισκεσαι. Ἡ ζοφερά ἄβυσσος ἔλκει πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἀποκοιμιζόμενος ἐκ νέου ὁμολογεῖς ὅτι πίπτεις ἀβοήθητος ἐν αὐτῇ βαθύτερον βαθύτερον.

Πρὸ τοῦ λυκαυγοῦς, τελείως ἀπολέσας τὸν ὕπνον σου ἐξέρχεσαι εἰς τὸν πρυμναῖον ἐξώστην ἢ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, μάτην ἀναζητῶν ὄροσερὰν αὔραν. Ὁ-λη ἢ θάλασσα εἶνε διεσπαρμένη ὑπὸ φωτεινῶν στίξεων. Γαλακτώδη σπινθηρίζοντα ἶχνη περιστρέφονται ὀπισθεν τῆς « Ἀζώφ ». Οὐ μακρὰν, διὰ τῶν γιγαντωδῶν ἰστιῶν του μελανίζει ὀπισθεν ἡμῶν ἐρχόμενος ὁ « Μονομάχος ».

Ἐκ τῶν καπνοδοχῶν του ἐξέρχεται κυανοῦς τις καπνός, ἐν ᾧ περιδινούνται ἀόρατοι πρὸς στιγμὴν ἐκρηγνύμενοι σπινθῆρες.

Ἐκεῖ που εἰς τὸν ὀρίζοντα ἀναφαίνεται χρωματιστὸν φῶς, — οἶονεὶ προάγγελος μακρυνοῦ φάρου, ὡς φανὸς κεκαλυμμένου ὑπὸ σκοτίας πλοίου. Δὲν εἶνε τοῦτο ἄνθρωποι γνωστοποιοῦντες τὴν ὑπαρξίν των : μακρὰν ἐκεῖ ἀνά τὴν ἄβυσσον ἐπιπλέουσιν ἢ καταβυθίζονται ἀσαφῶς σπινθηρίζοντες ἀστέρες. Συμπυκνοῦνται αὐτοὶ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν, προσβλέπουσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θόλου τὸ ἀπέραντον πέλαγος, οἶονεὶ κεκορησμένον ἐκ τοῦ ἡμερησίου φωτός, συντρίβονται ἐν αὐτῷ, μαρμαίρουσι διὰ παραδόξου στιλβηδόνης — ἀκολούθως ἄρχονται αἰφνης ὠχρίωντες καὶ σβέννυνται... Ἡ ἠὼς διὰ ροδοχρᾶου, ἀδρᾶς μαρμαρυγῆς θίγει τὰ

κύματα. Ἡ θάλασσα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς δικαιολογεῖ τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ ἐπωνυμίαν τῆς «Ἐρυθρᾶς»—εἶτα καλύπτεται ὑπὸ ὀμαλῆς καὶ ἡρέμου κυανότητος. Ὁ ὄριζων ἐκτείνεται καὶ διακρίνεται πλήρως· ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου θ' ἀναφανῆ ἀμέσως ὑπὲρ τὴν ὡς καθρέπτῃς ἡρεμον ἔκτασιν.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 2 (14) Δεκεμβρίου.

Αἱ καθ' ὁδὸν συναντώμεναι νῆσοι, καταπλήττουσι διὰ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς σκυθρωπῆς θέας τῶν καφε-
χρόων, μελανῶν καὶ πορτοκαλοχρόων βράχων των. Αἱ ἡφαίστειοι δυνάμεις ἀφῆκαν ἐνταῦθα πανταχοῦ φο-
βερὰ ἴχνη τῶν ὑπογείων τοῦ πυρὸς ἔργων. Πρὸς δυ-
σμάς ἐκτείνονται ὡς πρότερον αἱ βουνώδεις ἀφρικανι-
καὶ ἄκται. Κορυφαὶ τινες ἐξικνουῦνται εἰς ὕψος καὶ
καταπληκτικῶς ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς πυραμίδας.—
Πρὸς ἀνατολὰς θολερῶς ἀπεικονίζεται λευκόν τι καὶ
ἄμορφον. Εἶνε—ὡς εἶπον ἡμῖν—ἡ ἀραβικὴ πόλις Μόκ-
κα, περίφημος διὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καφέ.

Ἐμπροσθεν ἡμῶν ἀποτόμως διακρίνεται τὸ ὑψηλὸν
βραχῶδες ὄχρῳμα Περὶμ, τὸ τόσον εὐφυῶς καταλη-
φθὲν ὑπὸ τῶν ἄγγλων, ὅταν οἱ γάλλοι ἠτοιμάζοντο
νὰ ἀνυψώσωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν σημαίαν των. Ἡ ἐξοδος
εἰς τὸν ὠκεανόν, ὁ κόλπος τοῦ Βάβ-ἐλ-Μανδέβ, αἱ
«πύλαι τῆς λύπης (ἢ τῶν δακρύων)» εἰς τὴν γλῶσ-
σαν τῶν ἀράβων θαλασσοπόρων, ἐγείρονται προκλητι-

κῶς ἀφίνουσαι ἐλευθέραν τὴν πνοὴν ζωογόνου αὔρας.

Διευθυνόμεθα πρὸς τὸν σχετικῶς στενότερον ἐκ τῶν δύο βραχιόνων, οἵτινες περιθέουσι τὴν ἀγγλικὴν νῆσον· εὐάρεστος αὔρα πνέει εἰς τὸ πρόσωπον. Τὸ ἰσχυρώτατον ρεῦμα εἶνε ἀντίθετον τῆς διευθύνσεως τῆς φρεγάτας. Αἱ ἤπειροι οἶονεὶ προσπαθοῦσι νὰ προσεγγίσωσι πρὸς ἀλλήλας δι' ὑστάτην φορὰν συγκοινωνοῦσαι διὰ τῆς φύσεως, καὶ χωριζόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στοιχείου.

Ἡ «Πάμιατ' Ἀζόδα» διευθύνεται βορειανατολικῶς καὶ ἀργὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν πλησιάζει πρὸς τὸ Ἄδεν. Ἐξωθεν τοῦ λιμένος θὰ ἀναμείνη τὸ ἐκ μακροῦ ταξειδίου ἐπιστρέφον καταδρομικὸν «Ναύαρχος Κορνίλωφ», ὅπερ πράγματι εὐρίσκεται εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου καὶ διὰ φωτεινῶν σημείων δεικνύει τὴν θέσιν του.

Α Δ Ε Ν

ΔΕΥΤΕΡΑ, 3 (15) Δεκεμβρίου

Πρώτη ημέρα εις τὰς κτήσεις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, πρὸς τούτοις δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀποικιακὴ ἀπόκτησις ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆς. Εἶνε πρῶτα. Ἡ σημαία δὲν ὑψώθη ἔτι. Ἐπὶ τῆς φρεγάτας ὁ συνήθης καθαρισμὸς καὶ κίνησις.

Ἄγρίως μεγαλοπρεπῆ ἐγείρονται ὑπὲρ τὸν ἀγγλικὸν λιμένα τὰ ὄρεινὰ ὀχυρώματα (Σαμσάν). Σκοτεινὰ, ἀπειλητικὰ, διασχιζόμενα ὑπὸ ζοφερῶν χαραδρῶν, μαρτυροῦσι περὶ τῶν ἐσωτερικῶν βασάνων τῆς ὑπὸ τῶν φλογῶν καταβροχθισθείσης γῆς, ἣτις ἐξημέθη ἐπὶ τέλους ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν θαυμασίως διαγραφομένων τούτων ξηρῶν καὶ ἀγόνων ὄγκων. Κατὰ μουσουλμανικὴν τινα παράδοσιν, ἐκεῖ που, ἐπὶ ὀδοντωτῆς ράχews, —κεῖται ὁ τάφος τοῦ Καΐν. Ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, κιτρινίζουσιν, ἐπίσης ἀξενοὶ καὶ ἐντελῶς ἔρημοι ἄμμοι.

Μικροσκοπικὰ ἀκάτεια μετὰ μαυρισμένων παιδίων, (κεκαλυμμένων μόνονδιὰ ποδιᾶς) συστρέφονται καὶ θορυβοῦσι περὶ ἡμᾶς, πληροῦντα τὴν ἀτμοσφαί-

ραν διὰ τῶν φορτικῶν προτάσειν των, νὰ συλλάβωσιν ἐκ τοῦ βαθυπρασίνου ὑγροῦ τὸ ἐκ τοῦ πλοίου ριπτόμενον ἀργυροῦν νόμισμα (τοῦ χαλκοῦ μὴ διακρινομένου ἐν τῷ ὕδατι). Ὅταν τοῖς ριφθῇ τοῦτο, ἀμέσως ὀρμῶσι πρὸς καταδίωξιν, πηδῶντα βατραχηδὸν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὸ βάθος. Μετ' οὐ πολὺ ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ κύματος μειδιῶσα ἢ μορφὴ τοῦ ἀγρίου μὲ τὸ εὐρημα εἰς τοὺς χιονολεύκους ὀδόντας του. Ἐνίοτε ἐν τῇ συμπλοκῇ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ νομίσματος, σαθρὸν τι ἀκάτιον, ἀτέχνως γεγλυμένον ἐκ κορμοῦ δένδρου καὶ κυβερνώμενον ὑπὸ μικρᾶς κώπης ἀνατρέπεται. Ἀλλὰ διὰ τὸν ὡς ἰχθὺν κολυμβῶντα ἰθαγενῆ—τοῦτο εἶνε διασκέδασις. Τὸ ἐπαναστρέφει, ἐκβάλλει διὰ τῶν χειρῶν τὸ ὕδωρ καὶ πάλιν, ὡς νὰ μὴ συνέβη τίποτε, περιπλέει πρὸ τῶν ξένων, ζητῶν νὰ τὸν εὐεργετήσωσι διὰ τὴν εὐστροφίαν του. Τέκνα τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀθύσου, γεννώμενα ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων γυναικῶν ἐκ τῶν προσκαίρως διαμενοντῶν ἐνταῦθα ἀφρικανῶν, ἀναπτύσσονται ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ὡς ἔντομα, τρεφόμενα ἐξ ἐλεημοσύνης καὶ τῆς ἀβλαβοῦς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ εὐρωπαϊοῦ περιηγητοῦ, καὶ διότι δὲν φοβοῦνται τὴν κινδυνώδη προσέγγισιν τῶν καρχαριῶν. Καίτοι οὗτοι ἐκδιώκονται διὰ κραυγῶν, καίτοι οἱ ὀξύδερκεις κολυμβηταὶ μακρόθεν παρατηροῦσι τὸν ἀπεχθῆ ἔχθρὸν, ἐν τούτοις ὁ ἔλεθρος εἶνε ἀναπόφευκτος.

Ἄντηχει τὸ σύνθηδες πρωῒνὸν πρόσταγμα: «ὕψωσον τὴν σημαίαν!» Οἱ ἤχοι τῆς μουσικῆς ἐκκωφαίνουσι τοὺς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς «Πάμιατ' Ἀζόδα».

Ὁ ἤρεμος λιμὴν μεταμορφοῦται πάραυτα. Ὁ κρότος τῶν πρὸς χαιρετισμὸν πυροβέλων, πληροὶ τὰ περίξ διὰ τῆς ἐκκωφαντικῆς αὐτοῦ ἤχου.

Ὁ διοικητὴς τοῦ Ἄδεν μετὰ συνοδίας προσέρχεται εἰς τὴν φρεγάταν ἵνα παρουσιασθῇ πρὸς τὸν Τσάρεβιτς διάδοχον. Μετὰ ταῦτα οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶνται ἀπέρχονται ἐπὶ τοῦ ρωσικοῦ καταδρομικοῦ, (οὔτινος κυβερνήτης τυγχάνει ὁ πλοίαρχος Ε. Ι. Ἀλεξέεφ), ὅπου ἡ ΑΔ. Ὑψηλότης ἐπεθεώρησε τὸ πλήρωμα.

Ἐπίσημος ἐξοδος εἰς τὴν ἀκτὴν. Ἡ προκυμαία εἶνε σημαιοστόλιτος. Ἐπὶ ἀψίδος ὑπάρχει ρωσικὴ ἐπιγραφή: «τῷ Τσάρεβιτς»—καὶ σημεῖά τινα πενιχρᾶς χλόης. Αἱ ἀρχαὶ ὑποδέχονται τοὺς ξένους ὑπὸ παραπέτασμα, ἐν εἴδει σκηνῆς, ἀπέναντι τῆς ὁποίας εἶνε παρατεταγμένη μακρὰ τιμητικὴ φρουρά. Ὅπισθεν αὐτῆς καὶ ἄνω ἐπὶ τῶν βράχων ἴσταται ἄπειρον γραφικὸν πλῆθος ἰθαγενῶν. Ὑπὸ τὰς ἀποτυφλούσας ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀναρριχηθέντες ἐπὶ τῶν γυμνῶν βράχων συνεσωρεύθησαν ἐπ' αὐτῶν ὡς τὰ ἀναπαυόμενα ἐκ τῆς πτήσεως ἄγρια θαλάσσια πτηνὰ ἐπὶ τῶν ἐρημονήσων τοῦ ὠκεανοῦ. Καὶ τίνες δὲν ἦσαν! Ἐφαίνοντο ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι διαφόρων ἐθνικοτήτων ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν μέχρι τῆς Ζανζιβάρης καὶ μέχρι σχεδὸν τῶν ἀπροσίτων ἐρήμων τῆς Ἀραβίας. Τέκνα αὐτῆς μὲ τοὺς φλογεροὺς καὶ μελαγχολικοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μετὰ τῆς ὑπερηφάνου στάσεως, εὐσταλεῖς καὶ στιβαροὶ σωματαὶ μὲ κόμην ἀσβεστωμένην καὶ οἶονεὶ ἀργυρίζουσιν, ἢ βεβαμμένην δι' ἐρυθροῦ χρώματος, ρωμαλέοι νέγροι, ἀδυσινοὶ καὶ παντοῖοι ἀφρικανοὶ, μετὰ τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου των

πιπτόντων πυκνῶν καὶ οὐλων βοστρύχων, πυρολάτραι πάρσοι ἐκ Βομβάης, Ἰνδοῦσοι ἔμποροι τῆς αἰρέσεως τοῦ Δζαΐν (π. ἔ. θερσκεύματος συμφώνου πρὸς τὰ δόγματα τοῦ Βουδδῆμοῦ) κλπ.

Εἰς τὸ ἀγγλικὸν Ἄδεν βρέμει παιζόμενος ὁ ρωσικὸς ὕμνος. Διελθόντες κατὰ μέτωπον τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς διοικήσεως ὑπὸ φρουρὰν ἐξ ἰνδῶν (φορούντων ἐρυθρὰ σαρίκια ὑπομέλαινα στολὴν καὶ ὑψηλὰ ὑποδήματα) ἱππευόντων μικροσώμους ζωνηροὺς ἱππους, διευθύνονται μετὰ τῆς συνοδείας εἰς τὴν Ἰθαγενῆ πόλιν, ἀπέχουσαν τῆς εὐρωπαϊκῆς περὶ τὰ ὀκτὼ βέρστια. Λαμπρὰ, ἀλλὰ ἐστερημένη σκιάς ὁδὸς ἀγεί ἐκεῖ, μικρὸν ἐλισσομένη πρὸς τὸ ὄρος, ἐνθα ἀμφιθεατρικῶς ἀπλοῦται σβεσθεῖς κρατῆρ ἱκανῶν διαστάσεων. Πλήθος μελανομόρφων ἀστφυλάκων μὲ κιτρινοχρόους τῆς κεφαλῆς διακοσμήσεις, μετὰ τῶν σημείων «Α.Ρ.» εἰσὶ τοποθετημένοι εἰς τὸν δρόμον μας, κατὰ τὸν ὅποιον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν συναντῶμεν κονιορτώδεις ὑδροφόρους ὄνους, αἷγας, πρόβατα μὲ πλατείας οὐράς, καταφόρτους ἡμιόνους καὶ ἰσχνάς καμήλους. Αἱ τελευταῖαι ἐναχοῦ κατὰκεινται κεκμηκυταὶ κατὰ παραβάνια ἐν μέσῳ μεγάλης, κατεχομένης ὑπὸ δεμάτων αὐλῆς, ἥ ἐπὶ τῶν πλατειῶν. Ἐντὸς τῶν σκυθραπῶν πλαισιῶν τῆς ἐρήμου, ἀκίνητοι καὶ δύσμορφοι, ὁμοιάζουσιν μὲ ἀνασκαφέντα τινα πλάσματα ἀγνώστου περιόδου, ἀνεξερευνητοῦ ἐποχῆς.

Παντοῖαι οἰκοδομαὶ (ἐργοστάσιον πάγου, διϋλιστήρια, κολοσιαῖται γωνιαῖται ἀποθήκαι) ἐκτείνονται ἐδῶ

κ' ἐκεῖ παραλλήλως πρὸς τὴν προκυμαίαν, καὶ εἶτα πλαγίως τῆς ὁδοῦ συσσωρευμένοι καλύβαι μετὰ τῶν διαχυθέντων εἰς τὴν ὁδὸν κατοίκων κυρίως γυναικῶν καὶ γυμνῶν παιδίων. Τοῦτο εἶνε ὁ λιμὴν Μαὰλ τῶν ἰθαγενῶν. Τὸ μαρμαῖρον πέλαγος ἀπλοῦται ὀπισθεν αὐτοῦ. Ἡ ὁδὸς καθίσταται μᾶλλον ἀνωφερῆς. Τὰ βραχῶδη ὄχυρώματα εἶνε σκυθρωπότερα ἐκ τοῦ πλησίον. Στενὴ πύλη ἄγει δι' αὐτῶν εἰς ἀδιέξοδον κατὰ τὸ φαινόμενον σπήλαιον. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν στενωπὸν δὲν βλέπει οὐρανὸν ἄνωθέν του. Ἡ φρουρὰ ἀποδίδει τιμὰς. Μετὰ τὴν καθοδὸν εὐρίσκεται τις ἐπὶ σχετικῶς εὐθείας ὁδοῦ. Ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ἐκτυλίσσεται ὅλως ἀπροσδόκητος εἰκὼν ζωηροτάτη ἀνατολικῆς πόλεως μετὰ γοθικοῦ ναοῦ, ἀριστερόθεν ἐπὶ ὑψώματος μὲ πλῆθος ἀνθρώπων σπευδόντων νὰ ἴδωσι τοὺς Μεγάλους Δοῦκας, μετὰ λευκῶν οἰκιῶν ἀραβικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας πλησιάζομεν, καὶ τὸ μᾶλλον ἐκπληκτικόν, μετὰ μαύρων ὄγκων ἀπολιθωθείσης λάβας ἄνωθεν τῶν μοναδικῶν εἰς τὸ εἶδος των περιχώρων.

Ἀπωτέρω, παραπλεύρως τῶν ρυπαρῶν οἰκημάτων φαίνονται ἀρκούντως εὐπρεπῆ καταστήματα. Πράσινα κιγκλιδῶματα τῶν παραθύρων, ἄνθηρα, κατάμεστα ἐνσάρκων νεγρητῖδων καὶ ὀρειχαλκίνων γυναικῶν, πλῆθος κραυγαζόντων ἀνδρῶν, οἵτινες τρέχουσιν ὀπισθεν τῶν ἀμαξῶν,—τὸ πᾶν λαμβανόμενον ἐν τῷ συνόλῳ παρουσιάζει περίεργον θέαμα.

Οἱ ἵπποι βαίνουσι πρὸς ἀνωφέρειαν. Ἀπαντῶμεν πλατὺ λεκανοπέδιον. Πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰς

περιφήμους, οὕτω καλουμένας «tantes» λαμπράς δεξαμενάς, πρὸς φύλαξιν τοῦ πολυτίμου βροχίνου ὕδατος. Αἱ οἰκοδομαὶ αὗται ἔλκουσι τὴν ἀρχὴν τῶν ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος, ὅταν κατεῖχον τὸ μέρος τοῦτο εἰ κέρσαι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σασσανίδ. Ὑποθέτουσι μάλιστα, ὅτι αἱ δεξαμεναὶ ὑπῆρχον ἤδη ἐπὶ βασιλείῳ Σολομῶντος (τ. ἔ. πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν) καὶ ὅτι ἐνταῦθα κυρίως εὐρίσκετο ἢ μὴ ὀρισθεῖσα μέχρι σήμερον χώρα Ὀφῶρ, ὅπουθεν ἐκομίζοντο εἰς Παλαιστίνην παντοιοὶ θησαυροὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐμπροσθεν τῶν δεξαμενῶν (εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι αὗται σχεδὸν στεροῦνται ὕδατος ἕνεκα τῆς συνεχοῦς ἀνομβρίας) ὑπάρχει κήπος, ἂν δι' αὐτοῦ κυρίως τοῦ ὀνόματος δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ εὐάριθμα φυτὰ, φθισιῶντα ἐν τῷ κωνιορτῷ καὶ τῷ καύσωνι.

Πρὸ αὐτῶν ὑπάρχει ἀψὶς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς («welame to the Czarewitch»). Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐξέρχονται τῆς ἀμάξης. Εἰς τὸν Τσάρεβιτς διάδοχον προσφέρεται ἀνθοδέσμη. Ὁ μικρὸν σκιαζόμενος δρομίσκος, ἱκανῶς ἀπότομος, εἶνε ἀνωφερῆς. Παράδοξον προξενούσιν ἐντύπωσιν αἱ ἀγγλιστὶ καὶ γαλλιστὶ ἐπιγραφαί: «ἀπαγορεύεται νὰ κόπτωνται ἄνθη» ἐνῶ οὔτε φυτεία ὑπάρχει.

Ἴδου καὶ αἱ περίφημοι δεξαμεναὶ, τελείως καταστραφεῖσαι κατὰ τὸν αἰῶνά μας καὶ διὰ μεγάλων δαπανῶν ἀνεγερθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Εἰσὶν ἐκτισμέναι ἢ μία ἀνωτέρω τῆς ἄλλης καὶ ἠνωμέναι πρὸς ἀλλήλας κατέχουσιν ὀλόκληρον ἄγριον σπήλαιον προχωροῦν πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ὄρους. Ἐν ταῖς

δεξαμεναίς πολὺ ὀλίγον ὑπάρχει ὕδωρ, πληροῦνται δὲ ἅπαξ ἐν διαστήματι πολλῶν ἐτῶν. Οἱ ἰθαγενεῖς μεταχειρίζονται τὸ ὕδωρ τοῦτο πρὸς πόσιν, ὅπερ εἶνε ἀηδὲς εἰς τὴν γεῦσιν. Οἱ εὐρωπαῖοι ὡς ἐκ τούτου δὲν πίνουσιν οὔτε ἐκ τούτου οὔτε ἐκ τοῦ φρεατίου ὅπερ κομίζεται ἐκ τῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καταφεύγουσιν εἰς τὸ ἐν Ἄδεν εἰς πόσιμον μεταβαλλόμενον.

Ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ παράλιον. Τὸ κυανοῦν τοῦ κόλπου μαρμαίρει ὅπισθεν τῶν ὄχυρωμάτων καὶ τῶν κλιτύων. Δι' ἅμαξαι βυθίζονται εἰς πνιγηρὰν καὶ φαιὰν ὑπόγειον σήραγγα, ἀμυδρῶς φωτιζομένην ἄνωθεν διὰ βρωμερῶν ἐκ πετρελαίου λαμπτήρων, καὶ μετ' οὐ πολὺ κατέρχονται πρὸς τὸν λιμένα, ὅποθεν ἤρξατο ἡ ἡμετέρα ἐκδρομή.

Πρὸ τῆς ἐπανόδου μας εἰς τὴν φρεγάταν, ἥτις ἐφοδιάζεται μὲ ἄνθρακας, ἀπεφασίσθη νὰ λάβωμεν τὸ πρῶγευμα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διοικητοῦ (Residency) τὸ δὲ γεῦμα ἐπὶ τοῦ «Ναυάρχου Κορνίλιωφ»

Κατευθυνόμενοι πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Διοικητοῦ, μεταβαίνομεν ἀπὸ ὄρος εἰς ὄρος.

Ἡ οἰκοδομή, ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἀρχῆς, — εἶνε τοπικὴ, Ἰνδικοῦ ρυθμοῦ bungalow, ἧς ὁμοίας θὰ λάβωμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδωμεν πλησμονήν: οἰκοδομὴ μονόροφος μετὰ χαμηλῆς στέγης, πλατέων ἐπιστέγων περίξ καὶ εὐρυχώρων καὶ κομφῶς διακεκοσμημένων θαλάμων. Ἐν αὐτοῖς κυριαρχεῖ ἐλαφρὸν ἡμίφως, διότι αἱ ψάθοι αἱ καλύπτουσαι τὴν πρόσοψιν μετὰ τοῦ φωτός θὰ ἄφινον νὰ διέρχεται πολὺς κονιορτός.

Ἐκτὸς τῆς συνοδείας τῶν Μεγάλων Δουκῶν, εἰς τὸ πρόγευμα εἶχον προσκληθῆ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι τῆς πόλεως. Τὸ Ἄδεν ἀνήκει κυρίως ἤδη εἰς τὰς Ἰνδίας· ὑπαγόμενον εἰς τὴν διακοδοσίαν τῆς Βομβάης χρησιμεύει αὐτῇ ὡς τόπος διὰ τοὺς ἐξορίστους. Αἱ συνδιαλέξεις περιστρέφονται περὶ τὸ θέμα τῶν ἀφορῶν τὴν ἡμετέραν περιοδείαν εἰς τὴν χώραν ἔνθα τὸ πλεῖστον τῶν συνομιλητῶν ἐπὶ μακρὸν ὑπηρετήσεν. Ὁ οἰκοδεσπότης εἶχε διέλθῃ ἐκεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ βίου του καὶ μετὰ τῶν ἄλλων εἶχε φονεύσει μέγαν ἀριθμὸν Τίγγρων.

Οἱ ἰθαγενεῖς ὑπηρετῶν μετὰ τὰ σαρίκιά των, ἡ θαυμασία δρόσος προξενουμένη ὑπὸ τῆς «πάνκας» (ἐν εἰδει ἀνεμιστήρος, συνισταμένου ἐκ τεταμένου ὑφάσματος καὶ μακροτάτης σανίδος κρεμασμένης ὑψηλῆς, ἀνωθεν τοῦ κέντρου τῆς τραπέζης καὶ τιθεμένου ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν εἰς ἀέναον κίνησιν), οἱ λόγοι τῶν νέων γνωρίμων πλήρεις περιέργων καὶ ζωντανῶν λεπτομερειῶν περὶ τῆς ἐλκούσης Ἀνατολῆς, — τὰ πάντα διεγείρουσιν ἐν τῇ ψυχῇ παράδοξον αἴσθημα.

Ἀποχαιρετίσαντες τὴν οἰκογένειαν τοῦ Διοικητοῦ καὶ ἐπιθεωρήσαντες τὴν πρὸ τῆς οἰκίας παρατεταγμένην τιμητικὴν φρουράν, αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὰ πλοῖα.

Τὸ κατάστρωμα καὶ τὰ πυροβόλα τοῦ κομψοῦ καταδρομικοῦ στίλβουσιν ἐκ τῆς λευκότητος καὶ καθαριότητος. Μόλις εἶχε βροντοφωνηθῆ τὸ εἰς τὸ πλήρωμα δοθὲν πρόσταγμα «διάλυσις». Οἱ Ὑψηλοὶ ἐπισκέπται κατέρχονται κατὰ τὸ μέχρι τοῦ γεύματος με-

ΑΙΓΥΠΤΙΑΙ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΙ

σολαβούν διάστημα εἰς τὸ φωτεινόν, καὶ μόλην τὴν εὐρυχωρίαν τῶν αἰθουσῶν τῆς πρύμνης, μικρῶν διαστάσεων καὶ διὰ βιβλιοθήκης ἐφωδιασμένον διαμέρισμα τοῦ πλοίαρχου Σ. Ι. Ἀλεξέγεφ. Ὁ «Ναύαρχος Κορνίλωφ» εἶνε τὸ προσφιλές του τέκνον, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, διότι κατασκευαζομένου ἐν Γαλλίᾳ, ὁ μέλλων κυβερνήτης αὐτοῦ αὐτοπροσώπως εἰσέδυσεν εἰς ὄλας τὰς λεπτομερείας τῆς ναυπηγήσεως τοῦ θωρηκτοῦ. Ἡ χαρακτηριστικὴ τοῦ τελευταίου καλλονή, ἀντίθετος πρὸς τὸ ἔξοχον καὶ αὐστηρὸν ἐξωτερικὸν τῶν φρεγατῶν «Πάμιατ Ἀζόβα» καὶ «Βλαδιμήρου τοῦ Μονομάχου» ἀμέσως κτυπᾷ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς τι νέον καὶ ἄγνωστον.

Ἡ φυσικὴ χαρὰ τῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ τοῦ καταδρομικοῦ, νὰ αἰσθάνωνται ἑαυτοὺς ἠνωμένους μετὰ τοῦ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Τσάρεβιτς διαδόχου στολισκοῦ, αὐξάνει ἔνεκα τῆς παρουσίας τῶν Α. Ὑψηλοτήτων (ἐν οἷς καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ναυτῶν λατρευομένης Βασιλίσσης τῶν Ἑλλήνων) ἐν μέσῳ τῶν ἀξιωματικῶν, εἰς τὴν μνήμην τῶν ὁποίων μένει ἀνεξάλειπτον τὸ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ταξείδιον τοῦ Τσάρεβιτς διαδόχου ἀνά τὴν Μεσόγειον ἐπὶ τοῦ «Ναυάρχου Κορνίλωφ» πρὸ τῆς εἰς Βλαδιβοστόκ ἀναχωρήσεώς του. Τὰ αἰσθήματα ταῦτα τὰ κατέχοντα τοὺς τε ἀξιωματικούς καὶ τὸ πλήρωμα, ὁ πλοίαρχος Ἀλεξέγεφ, λίαν ἐγκαρδίως διερμηνεύει κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, λαβὼν τὸ θάρρος, μὲ τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα νὰ προτείνῃ πρόποσιν ὑπὲρ τῆς Α. Α. Ὑ. τοῦ

Τσάρεβιτς Διαδόχου, γενομένην δεκτὴν διὰ βροντοφώνων ἐπευφημιῶν.

Ἡ τράπεζα ἐστρώθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Χάρις εἰς τὴν ἐλαφρῶς πνέουσαν αὔραν ἀναλαμβάνομεν ἐκ τοῦ συνήθους καύσωνος τῆς ἡμέρας. Σκληρῶς συναρπάζοντα τὴν καρδίαν, διαχύνονται τὰ ἄσματα τοῦ ἐκ ναυτῶν ἀπαρτιζομένου χοροῦ. Ὁ σκοτεινὸς οὐρανὸς συγκερνᾶται μετὰ τῶν ἡρέμα ἐκπνεόντων κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ σατανικὸν πανόραμα τοῦ Ἄδεν ἐβυθίσθη πρὸς τὸν ζόφον. Λητμονεῖς ὅτι ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν σὲ χωρίζει ὀλόκληρος ἤδη ἄβυσσος, ὅτι ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς οἰκιακῆς ἐστίας ὀλονὲν αὐξάνει καὶ καθίσταται φρικώδης· οἱ προσφιλεῖς ἤχοι τῶν ἁσμάτων τῆς πατρίδος διεσχέδασαν τὴν θλίψιν, καταπνίγουσι τὴν ἀκουσίαν ἐσωτερικὴν ταραχὴν, σὲ ἀναγκάζουσι νὰ βυθισθῆς εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ὁρμὴν τῶν στοιχείων τῆς εὐθυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ εἰς τὰς βαρύτερας ἔτι τοῦ βίου στιγμᾶς εἶνε ἱκανὸς μόνον ὁ ρῶστος. Τὸ ἀναφλέγον τὴν χλιδὴν ἐν τῷ στήθει, τὸ μαγεῦον τὴν ἀκοὴν λαϊκὸν ἄσμα φρίσσει ἐν τῇ νυκτερινῇ αὔρᾳ, διὰ ζωηρῶν ἀπηχῆσεων διεγείρει ἐν ἡμῖν τὰς κατασιγησάσας χορδὰς, πληροῖ τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν καὶ καμάτου καὶ οἴκτου καὶ φλογερᾶς δίψης πρὸς γνῶσιν τοῦ ἀγνώστου.

... Ἀντήχησαν οἱ πελώριοι, σχεδὸν ἄγριοι παφλασμοὶ τῶν κυμάτων. Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀπεχαιρέτησαν τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τὸ ἡρωϊκὸν πλήρωμα τοῦ καταδρομικοῦ. Ἡ ἀτμάκατος ἀποσπασθεῖσα ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ «Ἀζῶφ» διεύθυνσιν. Εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ

ἐγκαταλειπομένου θωρηκτοῦ καίονται βεγγαλικά φῶτα. Αἱ τερατωδῶς καταυγαζόμεναι μωρφαί, διακρίνονται κατὰ μῆκος τοῦ «Κορνίλωφ». Ἐκκωφαντικαί, συνεχεῖς ζητωκραυγαί συνοδεύουσι τοὺς αὐτοκρατορικοὺς υἱούς.

ΤΡΙΤΗ, 4 (16) Δεκεμβρίου.

Ὁ στολίσκος ἀναμένει τὴν ἄριξιν νέου ταχυδρόμου, ἐρχομένου μὲ τὸ ὀλίγον βραδύναν ταχυδρομικὸν ἀτμόπλοιον. Καιρὸς νὰ ἀπάρωμεν τὴν ἄγκυραν. Ὡς ἐκ τῆς κολοσσαίας ἀποστάσεως ἦν μέλλομεν νὰ διαπλεύσωμεν μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, δὲν ἐμπόδιζε νὰ ἔχωμεν ἐφ' ἑαυτὸν πλείοτερον χρόνον.

Λέμβοι μετὰ μεταπρατῶν περικυκλοῦσι τὴν φρεγάταν. Μεταξὺ ἄλλων φέρουσι πρὸς πώλησιν κοράλλια, κογχύλας, κάνιστρα, ψιάθους ἐκ Μαδαγασκάρης, δορὰς λεόντων κ.τ.τ. Δύο ἑλληνες μετέφερον ἐπὶ τῆς «Πάμιας Ἀζόβα» πρὸς ἐπίδειξιν εἰς τοὺς Ὑψηλοὺς ταξειδιώτας, θαλάσσιόν τι τέρας ἐξωκεῖλαν, παραδόξου σχήματος καὶ μεγέθους, πιθανῶς παρασυρθὲν ὑπὸ τοῦ ρεύματος ἐκ τῶν ἀνταρκτικῶν ἴσως χωρῶν.

Μετὰ μεσημβρίαν ἀφίκετο τέλος τὸ ποθούμενον ἀτμόπλοιον, κομίζον καὶ τὰς ἐκ Ρωσσίας εἰδήσεις.

Αἱ φρεγάται ἐγκαταλιμπάνουσι τὸ Ἄδεν. Ἐνόσφ τοῦτο κρύπτεται ὀπισθεν τοῦ ὀρίζοντος, ἔτι σκυθρωπότεραι καθίστανται αἱ ὑπὲρ τὸν ὠκεανόν, ὡς ἀπο-

χωρισμένοι από τῆς γῆς ὀδοντωταί, φανταστικάι κορυφαί τῶν ἀποφρασσοῦσῶν τὴν πόλιν βραχυδῶν νήσων.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 5 (17) Δεκεμβρίου.

Ἡ ἑσπέρα εἶνε προκεχωρημένη. Αὐριον ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἐφρτάζει τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματός του, ἦν ἅπαντες οἱ μετέχοντες τοῦ διασήμου πλοῦ θὰ πανηγυρίσωσι κατὰ τὸ εἰς Βομβάην ταξειδίον, ἡ ὀλοταχῶς πλέοντες πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς μαγευτικῆς χώρας τῆς ἀνέκαθεν προσελκυσούσης καὶ γοητευούσης τοὺς ἀλλοδαπούς. Ἀναπνέει τις μετ' ἀγαλλιᾶσεως ἐν μέτῳ τῆς ἐκτάσεως τοῦ πελάγους. Νέαι, ἀπροσδόκητοι δυνάμεις ἀνακυκῶνται ἐν τῷ στήθει. Ἡ νύξ εἰς τὸ μέλλον δὲν εἶνε φοβερά. Μὴ ἀφυπνισθεῖσα ἔτι ἐντὸς τῶν κρυσταλλίνων αὐτῆς θαλάμων ἡ ροδοδάκτυλος Ἡώς, οἰονεὶ διαφαίνεται ἐν τῷ γνόφῳ τοῦ λυκαυγοῦς.

Ὁ ἠλεκτρόχρους οὐρανὸς ὑποχωρεῖ ἐν τῇ διαλυμένῃ ἀγλύϊ...

Σπινθηρες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἐκρήγνυνται ἐπὶ τῶν κοιμωμένων ὑδάτων ... Χρώματα τοῦ ἑσπερινοῦ λύκουσ διαφαίνονται εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ θριαμβου, τῆς ἀναγεννήσεως ... Ἀνταύγεια ζώσης καλλονῆς κα-

λύπτει τὰ μεμακρυσμένα παράλια ὄρη. Ἡ πορφυρόχρους Ἀνατολή διὰ θωπείας ἀνέφλεξε τὸν μεσημβρινὸν διαυγῆ αἰθέρα καὶ τὴν συμβολικῶς ἤρεμον θάλασσαν.

Τὸ πλάτος τοῦ ἀπεράντου πελάγους προσαγορεύει μετὰ μάγου μειδιάματος ... Τὰ κυλιόμενα κύματα μόλις θίγουσι τὰ σκῆτη τῶν ἀφώνων πλοίων ... Φωτεινῆ, βαθεῖα εὐρύτης κύπτει ἀνά τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κυανοῦ καὶ τοῦ φωτός ... Τὸ μυστήριον τῆς Ἀγάπης ἀνά τὴν μακαριότητα τοῦ σάλου. Ἀπήχησις ἀκαταλήπτου τινὸς καὶ ἱερᾶς θλίψεως ὑπάρχει εἰς τὰς οὐχὶ γηῖνας φωνὰς τῆς νεουούσης ἐκτάσεως.

Ἡ κυανῆ ἔκτασις ὀλοὲν ὑψηλότερον καὶ βαθύτερον νεύει. Τὰ μόλις ταραχθέντα κύματα πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν ταρασσόμενα, τὰ χρώματα τῆς πορφυρᾶς ἠοῦς ἐξηλείφθησαν, ἐσβέσθησαν, — ἡ ἐρυθρὰ πρωῖα ἐξηφανίσθη, — ἀλλὰ δεσπόζει αὐτοκράτωρ ἡ ἡμέρα: ρανίδες φωτὸς καταπίπτουσαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ θρόνου, πορφυροῦνται εἰς τὰ ἤρεμα κύματα, δι' ἐκφράσεως Ξένου Ρήματος—τῆς θερμῆς προσευχῆς τῆς φύσεως εἰς τὴν στιλβηδόνα μετὰ τοῦ Πλάστου.

ΒΟΜΒΑΗ ΚΑΙ ΕΛΕΦΑΝΤΗ

Ὁ ὠκεανὸς ἀναπνέει. Ἡ λεία ἐπιφάνεια τῶν ἀπεράντων ὑδάτων ἡρέμα καὶ ἀσθενῶς ἀναπάλλεται καταυγάζομένη ὑπὸ τοῦ οὐρανίου φωτός, μεμακρυσμένη ἐκ τῆς γῆς, ἡρεμος καὶ ἀδιατάρακτος ὑπὸ τὸ μονόχρουν κυανοῦν.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς εἰς Βομβάην ὁδοῦ. Ἐπὶ τῆς φρεγάτας «Πάμιατ' Ἀζόφα» ὁ χρόνος παρέρχεται καίτοι μετὰ μεγαλειτέρας βραδύτητος ἢ κατὰ τὰ συνεχῆ εἰς τὴν ξηρὰν ταξείδια, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἀπαρατηρήτως. Ἡ μονοτονία τῶν καθημερινῶν ἐντυπώσεων οὐδὲν μᾶς κουράζει, τοῦναντίον παρέχει μάλιστα κάποιαν ἀνάπαυσιν καὶ πνευματικὴν καὶ φυσικὴν δύναμιν, αἱ ἔποται ἐν Αἰγύπτῳ τοσοῦτον εἶχον ἐνταθῆ.

Εἶνε ἀκόμη ἐνωρίς. Εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀξιωματικῶν οὐδεὶς ὑπάρχει, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἰδοῦ συναθροίζονται διὰ τὸ πρωῒνόν τέτον. Ἐκ τῆς σκευοθήκης ἀκούεται ὁ κρότος τῶν σκευῶν. Εἶνε ὀγδόη. Πάντες ἀνέρχονται μετὰ τάχους. Ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς, κυματίζει ἄνωθεν τῆς πρύμνης, ἡ σημαία φέρουσα τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐστιατορίου τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου, ἣτις κεῖται παραπλεύρως τοῦ σπουδαστηρίου τῆς Α. Ὑψηλότητος, εὐρίσκεται ὁ συνήθης κύκλος τῶν προσώπων τῶν ἀποτελούντων τὴν συναναστροφὴν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ταξειδιώτου, ὅστις ἐξερχόμενος τοῦ κοιτῶνός του συνήθως διέρχεται τὸν χρόνον του μετ' αὐτῶν μέχρι τοῦ προγεύματος. Ὁ ναύαρχος καὶ ὁ κυβερνήτης κατέχουσι παρά τὴν τράπεζαν τὴν πλησίον τοῦ Μεγάλου Δουκὸς θέσιν. Ἀπέναντι τοῦ Τσάρεβιτς εἶνε ἡ συνήθης θέσις τοῦ πρίγκηπος Βαριάτινσκη. Ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κάθηται ὁ Μιχαὴλ Κωνσταντινοβιτς Ὀνοῦ, ὁ ἰατρὸς Ραμπάχ, ὁ πρίγκηψ Κοτσουβέης, ὁ Βολκόφ, ὁ πρίγκηψ Ὀβολιένσκης κ' ἐγώ.

Ἡ Α. Α. Ὑψηλότης ὁ Μέγας Δοῦξ Γεώργιος Ἀλεξάνδροβιτς καὶ ὁ πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος διατελοῦντες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν ὑποπλοιάρχων καὶ σημαιοφόρων, εὐρίσκονται παραπλεύρως σχεδὸν πρὸς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀξιωματικῶν ἐντὸς μικρῶν κοιτωνίσκων τοῦ πρυμαίου τμήματος τῆς φρεγάτας.

Ἐντεῦθεν ὑπάρχει κλίμαξ ἀγούσα πρὸς τὴν βιβλιοθήκην. Αἱ Α. Ὑψηλότητες ὄντες ἐλεύθεροι ὑπηρεσίας ἀνέρχονται δι' αὐτῆς παρά τῷ Τσάρεβιτς Διαδόχῳ

Εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Α. Ὑψηλότητος κατὰ τὸ πρόγευμα ἢ τὸ γεῦμα προσκαλοῦνται κατὰ σειρὰν τρεῖς ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ « Ἀζώφ ». Ὁ Αὐτοκρατορικὸς σημαιοφόρος καὶ ὁ πρίγκηψ Γεώργιος προγευματίζουσι καὶ γευματίζουσι συνήθως εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν συμμεριζόμενοι τὴν τράπεζαν τοῦ Ἀδελφοῦ ἐναλλάξ μετὰ τῶν λοιπῶν συναδέλφων των.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον συμβάν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ταξειδίου μας εἰς Βομβάην ἦτο ὁ ὑπὸ τοῦ στολίσκου πανηγυρισμὸς τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1890. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πυροβολείου καὶ πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου ἐψάλη λειτουργία καὶ δοξολογία ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Φιλαρέτου. Ἀριστερόθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἴσταται σκοπὸς καὶ ἀπωτέρω χορὸς ψαλτῶν. Δεξιόθεν — εἴσοδος εἰς τὴν παρά τὴν πύμναν αἴθουσαν τοῦ Ἐορτάζοντος.

Παρά τὰ κατατεθειμένα ὄργανα τῶν μουτικῶν — αἱ Α. Ὑψηλότητες καὶ παρ' Αὐτοὺς, πυκνὸν πλήθος συνταξειδούντων μετὰ ἀπειραρίθμων ναυτῶν ἀπωτέρω.

Τὸ ἀναπεπταμένον κυανοῦν πέλαγος ἀπλοῦται ἐκατέρωθεν ἡμῶν ὀπισθεν τῶν φοβερῶν πυροβόλων.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας κροτοῦσι τὰ πυροβόλα καὶ πολύχρομοι ὑψοῦνται σημεῖα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν συνοδούντων τὴν φρεγάταν τοῦ Μ. Δουκὸς πλοίων· συγχρόνως δὲ διὰ σημείων συγχαίρουσι τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον, ὅστις δίδει διαταγὴν νὰ προσφέρωσι τὰς εὐχαριστίας του. Ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς εὐκαιρίας τῆς ἐπετείου τοῦ ὀνόματος τῆς Α. Ὑψηλότητος προτεκλήθησαν νὰ συμμετάσχωσι τοῦ προγεύματος ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ «Ἀζῶφ», αἱ τράπεζαι ἐστρώθησαν ὑπὸ τὸ ὑπόστεγον καὶ ὑπὸ σκηνὴν ἐκ σημαϊῶν πασῶν τῶν ἐθνικοτήτων.

Πρὸς διασκέδασιν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐδόθη ὑπὸ τῶν ναυτῶν παράστασις λίαν παράδοξος, κωμικοτραγική, τὴν ὑπόθεσιν τῆς ὁποίας πρὸ πολλοῦ ἤδη παρέλαβον τίς οἶδε πόθεν καὶ διεσκεύασαν καταλλήλως οἱ ἡμέτε-

ροι ναῦται. Ὁ μῦθος εἶνε σκοτεινός, ἀλλ' ἡ εὐμενῆς διάθεσίς μας, ἐν τῷ προκεχωρημένῳ λυκόφωτι, ἐν μέσῳ τοῦ ἡρέμα ἀναπνέοντος ὠκεανοῦ πᾶν ἄλλο εἶνε ἢ ἀπαιτητική. Ἡ θεά τοῦ «Μονομάχου» καὶ τοῦ «Κορνίλωφ» λαμπρῶς φωταγωγημένων δι' ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν, οἱ ἐκλεκτοὶ ἀοιδοὶ ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ «Ἀζώφ» ποικίλοντες τὴν ἐσπερίδα διὰ τῶν ἡχηρῶν ἀσμάτων των, τὰ πάντα λαμβανόμενα ἐν συνόλῳ χαροποιοῦσι, ἐνθαρρύνουσι καὶ ἀναψύχουσι. Αἰσθάνεται τις ἐν τῇ καρδίᾳ τοσαύτην ἠδύτητα καὶ τοσοῦτον ἄλγος ὥστε θὰ ἐπεθύμει νὰ μένη ἀτελεύτητος ἡ νύξ αὕτη μετὰ τοῦ φλοίσβου αἰῶν κυμάτων τῆς, τῆς στυλβηδόνης τῶν φώτων, τῆς ρύμης τῶν συνδιαλέξεων καὶ τοῦ ψιθύρου τῶν σβεννυμένων ἀσμάτων.

Εἶνε ἡ ἕκτη ἐν τῷ πελάγει ἡμέρα. Ὁ στολίσκος εἶνε ἤδη πλησίον τῶν ἀκτῶν τῶν Ἰνδιῶν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ναυτικῶν, τὸ «Ἀζώφ» ἀπὸ Τεργέστης διήνυσε τὸ σεβαστὸν ποσὸν τῶν τεσσάρων καὶ πλέον χιλιάδων μιλίων ἀπὸ δὲ τοῦ Σουέζ, μὲ μικρὰν εἰς Ἄδεν ἀνάπαυσιν, ἐν διαστήματι 10 ἡμερῶν περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας.

Ὁ ἀνεπαίσθητος κατ' ἀρχὰς σάλος καθίσταται ἰσχυρότερος. Ὁ ὠκεανὸς ἐταράσσετο. Ἡ πέριξ ἔρημος ἔκτασις βαθμηδὸν ζωογονεῖται διὰ μικρῶν ἰστιοφόρων πλοίων τολμηρῶς διασχιζόντων τὸ πέλαγος καὶ διευ-

θυνομένων πρὸς δυσμάς. Καὶ σκέπτεσαι ὅτι παρόμοια ἀκάτια ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων διετέλουν εἰς ἕκ τῶν σπουδαιότερων κρίκων μεταξύ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ τῶν χωρῶν τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς.

Ὀλόκληροι ὄγκοι νεφελῶν, κρασπεδουμένων ὑπὸ πορφύρας καὶ χρυσοῦ, ἀπλοῦνται ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀβρῶς ἰοχρῶν κυμάτων. Κατοπτριζόμενος ἐν αὐταῖς ὁ ἥλιος καταφλέγει αὐτάς καὶ μεταβάλλει εἰς εἶδος αἰωρουμένων μεγάρων καὶ μυθολογικῶν θεῶν. Ἡ θάλασσα αἴφνης ἀμαυροῦται. Ἀκτῖνες κιτρίνου φωτὸς ἐκτοξεύονται ἐκ τοῦ βυθιζομένου φωστῆρος καὶ ἀκολούθως, ἅμα ὡς οὗτος ἀπεκρῦβη, ἐκ τῆς ροδοχρόου ἀγλύος, ἐπὶ στιγμὴν ἀναφαίνονται πράσινα χρώματα.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τῆς σελήνης, πλατεῖα ὁδὸς ἐκτείνεται ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων καὶ οἰονεὶ χάνεται ἐκ νέου εἰς τὸν ἀπέναντι σκοτεινὸν αἰθέρα. Ἀργυρᾶ νύξ... ἀστερόστικτα κύματα...

ΤΡΙΤΗ, 11 (23) Δεκεμβρίου 1890.

Ὁγδοῆ πρωϊνῆ ὥρα. Ἀόριστοι πρὸς ἀνατολὰς σκιαὶ οἰονεὶ μαρτυροῦσι περὶ τῶν ἐκ φοινίκων δασῶν καὶ τῆς πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐξαφανισθείσης ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς γῆς.

Κορυφὴ ἀπομεμακρυσμένου τινὸς ὄρους, παρεμφεροῦς πρὸς ὀβελίσκον, ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ λυκαυγοῦς, ἐνθα ὑπάρχουσιν ἴσως τὰ περίφημα φυσικὰ ὀχυρώματα τῶ,

δυτικῶν Ἰνδιῶν Γχάτα. Ὁ νέος τοῦ Πρίγγ φάρος ἀπεικονίζεται ὑψηλὰ, ἄνωθεν αὐτῶν τῶν προαστείων τῆς Βομβάης—ἄνωθεν τῆς Κολαβύης. Περικαλλῆς ἄλυσις νήσων ἐκτυλίσσεται εὐθέως ἐνώπιον ἡμῶν. Μελανή, ἀδιαπέραστος νεφέλη τῆς μὴ διασκεδασθείσης ἔτι πρωϊνῆς ὁμίχλης ἐπεκάθητο ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, βορειοδυτικῶς δὲ καὶ ἐξ ἑνὸς μέρους ἀριστερόθεν καλύπτει τὴν θέαν. Ἡ ρωσικὴ μοίρα, ἐλαττώσασα τὴν πορείαν της, διευθύνεται μεγαλοπρεπῶς—κατὰ παραγωγὴν, οὐραγοῦντος τοῦ «Κορνίλωφ» — εἰς τὸν εὐρὺν λιμένα, ὅπου πρόκειται αὐτῇ νὰ σταθμεύσῃ διαρκῶς. Τρεῖς ὑπόκωφοι ἐκ τῆς ἀκτῆς κανονοβολισμοὶ ἀναγγέλλουσι τὴν ἐμφάνισίν μας.

Πρὸ τῆς εἰς τὸν λιμένα εἰσόδου ἡ «Πάμιατ Ἀζόβα» παραλαμβάνει πλοηγόν. Αἱ ἐγχώριοι ἀρχαὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνέμενον τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἡμετέρων, τίς οἶδε διατί, δέκα πλοίων.

Χαμηλαὶ σειραὶ οἰκοδομῶν, ἀποθῆκαι τινες καὶ ἐργαστήρια ἐκτείνονται στενῶς ἐπὶ τῆς χθαμαλῆς καὶ δυσμόρφου παραλίας τῆς πόλεως. Μόνον ὁ πύργος τοῦ ναοῦ τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου, ἀνεγερθεὶς εἰς μνήμην τῶν κατὰ τὴν πρώτην ἀτυχῆ ἐν Ἀφγανιστὰν ἐκστρατείαν πεσότων, ὑψοῦται ἄνωθεν τοῦ στρατιωτικοῦ κοιμητηρίου πλησίον τοῦ ὁποίου, κατὰ τὸν περιγηγῆτην Murray, οὐδὲν ἄλλο εὔρον καλλίτερον νὰ ἀνεγείρωτιν ἢ φρενοκομεῖον. Δεξιόθεν ὡς ἐν ἀντιθέσει, αἱ ὑψούμεναι νῆσοι μαθίστανται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον γραφικώτεραι. Οὐδόλωι ἀξιοθαύμαστον, ἂν ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἤσθάνετο τὴν ἐλκυ-

στικὴν δύναμιν τῶν ἀπαραμίλλων πρὸς τὴν ὠραιότητα ὀρεινῶν τούτων ἀκρωτηρίων καὶ κολπίσκων, καθίστα αὐτὰς κέντρον μυθολογικῶν παραδόσεων καὶ ὑπὸ μυστηρίου κεκαλυμμένων ἱερῶν, καὶ ἐφείλκυεν εἰς τὸν φωτεινὸν καὶ εὐρύν τοῦτον κόλπον τὰ εὐθραυστα ἀκάτια τῶν μεσαιωνικῶν θαλασσοπόρων, ὡς καὶ τοὺς τολμηροὺς πειρατὰς τοὺς κτίσαντας τὰς ἀστείους φωλεάς των ἐπὶ τῶν παρακειμένων βράχων. Ἄμα τῇ ἀφίξει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, — ἤρξατο ἡ ἔχθρα ἢ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἰθαγενῆ πολιτισμὸν, αἱ ἐπικερδέε βλέψεις, τὰ τηλεβόλα καὶ ὁ ἀτμός, — ἔπαυσε καὶ ἡ γοητεία. Τούλάχιστον προσπλέων τις πρὸς τὴν Βομβάην, ἀμέσως φαντάζεται μᾶλλον τί ἦτο αὕτη παρά τί εἶνε.

Σειρὰ μεγάλων ἐρυθροκυάνων σημαντήρων δεικνύουσιν εἰς τὴν Μοίραν τὴν θέσιν τῆς ἀγκυροβολίας. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ μακρὰν πρὸς βορρᾶν λευκάζουσι τὰ ἱστία πλήθους ἀλιευτικῶν πλοίων. Τινὰ τούτων ἀκίνητοῦσι πεπηγμένα παρά τὸ παράλιον. Ἡ σκιαγραφία νήσου τινος δεδυθισμένης ἐν πυκνῷ φυλλώματι, ἀναμιμνήσκει τὴν ράχιν καμήλου.

Ὁ ἐκ τῶν πυροβολισμῶν καπνὸς δγκοῦται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἐντρομοὶ λάροι περιίπτανται πλησίον τῶν αὐτοκρατορικῶν θωρηκτῶν. Σχεδὸν μέλαν νεφελῶδες παραπέτασμα, ἀπλούμενον βορειοδυτικῶς ἐπὶ τὸν πόλον, ἐπιμόνως διατηρεῖται ἔτι κατὰ τὴν στιγμήν τῆς προσεγγίσεώς μας.

Ὅχι ὀλίγα λέγεται ὅτι ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν βράχων τηλεβολοστοιχίαι. Δύο θωρηκτὰ μετὰ πε-

ριστροφικῶν πύργων ἀπαρτίζουσιν ὡσαύτως τὴν κυρίαν δύναμιν τῆς ἀμύνης. Ὀστρακοειδῆς βράχος Oyster rock προασπίζει, τρόπον τινά, τὴν εἴσοδον εἰς τὸν λιμένα. Ἄλλ' εἰς τὸν περιβάλλοντα ἡμᾶς τρομώδη γνόφον κατὰ τὴν ἀπάντησιν τῶν ρωσικῶν τηλεβολῶν εἰς τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν ἄλλων, τὰ πέρηξ εἰσὶ σκοτεινά. Εὐκρινέστερον πάντων διακρίνονται μόνις οἱ ἴστοι καὶ αἱ καπνοδόχοι τῶν προσωρμισμένων πλοίων. Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν κλασικὴν Ἐπτάνησον τοῦ Ἀρριανοῦ παρὰ τὴν γραμμὴν τῶν σήμερον ἠνωμένων νήσων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐθεμελιώθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ σύγχρονος τεραστία Βομβάη ἣτις σκυθρωπῶς τεφρόχρους μᾶς ὑποδέχεται.

Εἶνε ὀγδόη καὶ ἡμίσεια. Ὁ πλοηγὸς ὑποδεικνύει ἡμῖν τὴν θέσιν τῆς ἀγκυροβολίας.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ βασιλικοῦ πολεμικοῦ πλοίου «Turquoise» — πλοίαρχος Brachenbury ὡς ἀνώτερος ἐν τῷ λιμένι, ἀπόντος τοῦ ναυάρχου, προσέρχεται πάραυτα πρὸς ἐπίσκεψιν ἐπὶ τῆς «Πάμιας - Αἰζόβα». Μετὰ ταῦτα ἐπισκέπτονται τὸν Τζάρεβιτς Διάδοχον οἱ διορισθέντες ὡς ξεναγοὶ τῆς Α. Ὑψηλότητος κατὰ τὴν εἰς Ἰνδίας διαμονὴν Αὐτοῦ, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς, ἱκανὸς διπλωμάτης καὶ πρῶην γραμματεὺς τοῦ τέως ἀντιβασιλέως λόρδου Δεφφερίν, σὶρ Δουάλδ Μάκενζι Οὐόλας, ἄριστα ὁμιλῶν τὴν ρωσικὴν καὶ ὁ συνταγ-

ματάρχης του στρατού της Βεγγάλης Τζέραρντ, συνοδευόμενος υπό δύο ιθαγενῶν ἀξιωματικῶν.

Τὴν ἐνάτην καὶ ἡμίσειαν ἀφικνεῖται μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, ἵνα διερμηνεύσῃ τὸν σεβασμὸν του ὁ Διοικητὴς τῆς Βομβάης λόρδος Χάρρις. Τὴν ἐνδεκάτην ὤρισθη ἡ ἐπίσημος πρὸς δὲ καὶ ἡ τελικὴ ἐξοδος εἰς τὴν ἀκτὴν. Ἐπὶ πέντε τοῦλάχιστον ἑβδομάδας θά ἀποχωρισθῶμεν τῆς προσφιλοῦς μας φρεγάτας. Ἡ Α. Υ. ὁ Μέγας Δοῦξ Γεώργιος ἀδιαθετῶν παραμένει ἐπὶ τοῦ «Λζώφ». Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος καὶ ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος ἀπέρχονται (εἰς Βομβάην καὶ περαιτέρω) μετὰ τοῦ πρ. Βαριάτινσκη. τοῦ Μ. Κ. Ὀνοῦ, τοῦ ἱατροῦ Γ'αμπάχ, τριῶν ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς διαγγελέων, τοῦ ὑδατογράφου Γριτσένκο καὶ τοῦ συγγραφέως τοῦ παρόντος βιβλίου.

Εἶνε ἡ ἐνδεκάτη καὶ ἡμίσεια. Ἡ λέμβος τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου ταχέως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐξέρχεται τοῦ πυκνοῦ καπνοῦ τῶν νέων ἠνωμένων χειρετισμῶν τῆς προπεμπούσης Μοίρας καὶ τῶν ἀγγλικῶν πολεμικῶν «Tunquoise» καὶ «Reindeer». Οἱ ναῦται ἴστανται ἐπὶ τῶν κεραιῶν. Βροντόφωνα βρέμουσι τὰ «οὐρά» μετὰ τῆς μουσικῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος. Οὐχὶ μόνον τὰ θωρηκτὰ ἀλλὰ καὶ τὰ δύο καταδρομικὰ «Magdala» καὶ «Alyssinia» ὡς καὶ κανονιοφόρος «Brisk», τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια, αἱ θαλαμηγοὶ ἐν τῷ λιμένι, εἰσὶν ἐορτασίμως σημαιοστόλιστα. Ἡ ἀπόστασις μέχρι τῆς ἀποβάθρας «welling-ton Pier» ὅλον ἐν σμικρύνεται. Δι' εἴκοσι καὶ ἐνός

πυροβολισμῶν χαιρετίζεται ὁ Ὑψηλὸς ξένος ὑπὸ τῆς παροχθίου «Joluiiny lattery». Ἰδοὺ καὶ αἱ βαθμιῶδες τῆς λιθίνης κλίμακος αἱ ἀγούσαι πρὸς πολυτελέστατα κεκοσμημένην σκηνὴν ὑποδοχῆς καὶ ἐστρωμένην δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος. Ἰδοὺ καὶ ὁ λιμενάρχης πλοίαρχος Hext ἀναμένει κάτω τὴν προσέγγισιν τῆς λέμβου. Ὁ Διοικητὴς καὶ ὁ σὶρ Τζῶρτζ Γρήβς (Greaves) διοικητὴς τοῦ ἐν Βομβάῃ στρατοῦ διευθύνονται πρὸς ὑποδοχὴν τῶν Ὑψηλῶν Ταξειδιωτῶν.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες εἰσέρχονται εἰς ποικιλόχρωμον σκηνὴν τεραστίων διαστάσεων, καὶ ἐκπλήττονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θεάματι τοῦ συναχθέντος ἐνταῦθα ποικίλου πλήθους τῶν ἐπισήμων καὶ μὴ ἐπισήμων προσώπων, μετὰ σεβασμοῦ ὑποκλινομένων ἐνώπιον αὐτῶν, ὅποταν ὁ λόρδος Χάρρις παρουσιάζει αὐτοῖς τὰ κυριώτερα, τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου του, τοὺς στρατηγούς, τὸν γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας Λη Οὐόρνερ (Lee warner), τοὺς ἀνωτέρους δικαστὰς, τοὺς προξένους τῆς Αὐστρίας, Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Δανίας, Σουηδίας, Περσίας, Τουρκίας κλπ.

Ἡ σκηνὴ τῆς ὑποδοχῆς (Ihainiana) κομφῶς σκιάζει τὰς λαμπρὰς στολὰς καὶ τὰ χρωματιστὰ ἐνδύματα τῶν ἰθαγενῶν. Ἡ μουσικὴ τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς ἐκ τοῦ συντάγματος τοῦ Γλόστερ, ἀνακρούει τὸν ρωσικὸν ὕμνον. Ἐκ τῶν δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος κεκαλυμμένων κρηπιδωμάτων θεῶνται ἐστολισμέναι κυρίαι καὶ αἱ λάμπουσαι ἐκ τῶν τιμαλφῶν κοσμημάτων γυναῖκες τῶν πάρσων, ὅποταν οἱ ἰσχύοντες σύζυγοι, οἱ πατέρες

οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐξ Ἰσου μετὰ τῶν εὐρωπαϊῶν καὶ τινῶν προηγουμένων ὡς ἐκ τῆς κοινωρικῆς αὐτῶν θέσεως μουσουλμάνων, εἰσὶ συνηθροισμένοι πλησίον τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Δουκος. Μεταξὺ τῶν ὀνομαστῶν Ἰθαγενῶν τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τῆς προκυμαίας δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ὀνομάσωμεν τοὺς ἀνεξαρτήτους ἡγεμόνας, τοὺς ἔχοντας ἕκαστος ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ δεκάδας χιλιάδων ὑπηκόους. Παρευρίσκονται ἐνταῦθα καὶ ὁ δεσπότης Βισσαλμάρα (τῆς ἐπαρχίας Μαράτ, ὑποταχθείσης εἰς τοὺς ἄγγλους περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος), καὶ ὁ Διοικητὴς τοῦ Τζαζδεν, (ἐξ ἀρχαιοτάτης πόλεως τῆς Γουτζεράτας καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἰνσαλκαραντζά.

Πανταχόθεν περικυκλοῦσιν ἡμᾶς ἄλλοι ἀξιωματικοί.

Οἱ Ἰθαγενεῖς ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως— μετὰ τοῦ Χάνου Βαχαδούρ Μουρδζβάν ἐπὶ κεφαλῆς, κινοῦνται πρὸς τὴν εἴσοδον παραπλευρῶς τῆς ἀκολουθίας τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου. Ἡ Α. Ὑψηλότης διέρχεται ἔμπροσθεν τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς καὶ ἀκολουθῶς κάθηται ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς ἀμάξης μετὰ τοῦ Διοικητοῦ, τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ γραμματέως συνταγματάρχου Ρόδς (Rhodes) καὶ τοῦ πρ. Ὀβολιεύσκη. Ὁ πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ λοιποὶ συνταξειδιῶται τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ξένου τοποθετοῦνται εἰς τὰς ἀκολουθούσας ἀμάξας. Καίτοι ἀπὸ πρώιας πλῆθος λαοῦ εἶχε διαχυθῆ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ πλεῖστοι μάλιστα θεαταὶ ἀφίκοντο μακρόθεν ἵνα ἴδωσι τὴν εἰκόνα τῆς ἐν Βομβά ἡύποδοχῆς τῶν Ρώσων Μεγάλων Δουκῶν, ἐν τούτοις παραδειγματικῇ διετηρεῖτο πανταχοῦ τάξις,

ἀδιατάρακτος σχεδὸν ἡρεμία καὶ μόνον βαθμιαίως αὐξουσα θορυβώδης ζωηρότης.

Ἡ πομπὴ ἀρκετὰ βραδέως διευθύνεται ἐκ τῆς προκυμαίας πρὸς τὸ οὕτω καλούμενον «wellington Fountain». Οἱ ἐξῶσται καὶ τὰ παράθυρα ἐκτὸς πλέον τῶν πεζοδρομίων, βρίθουσι λαοῦ. Ἐνιαχοῦ ἀκούονται ἐπυφημιαί. Πάντα ταῦτα εἰσὶ τόσον πολλὰ ὥστε ἐν ἀρχῇ στερούμεθα χρωμάτων ὅπως ζωγραφίσωμεν τὴν Βομβάην, ὅποια ἐκτυλίσσεται ἡμῖν κατὰ τὰς πρώτας ἐντυπώσεις.

Μετ' ἀπορίας καὶ μετ' ἀπογοητεύσεως πείθεσαι περὶ τοῦ ὀλίγον πεζοῦ καὶ ὑπερμέτρως εὐρωπαϊκοῦ αὐτῆς ἐξωτερικοῦ. Αἱ οἰκοδομαὶ, αἱ φαινόμεναι μακρόθεν φαιόχροοι, φαίνονται ἐκ τοῦ πλησίον πλειότερον ἐλκυστικάι. Ἴδου ἐν παραδείγματι, σχολεῖον μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ, διὰ τὰ παῖδια τὰ γεννώμενα ἐν Ἰνδίαῖς, κτισθὲν δαπάναις πλουσίου τινος πάρσου, εἰς μνήμην ἐνὸς τῶν καλλιτέρων πρώην διοικητῶν τῆς Βομβάης. Ἴδου κολοσσαῖον «Esplanade Hotel». Παρὰ τὰ «ταχυδρομεῖα» (μὲ πρόσοψιν γοθτικοῦ ρυθμοῦ), κάμπτομεν τὴν «Church Gate Street» πρὸς τὴν «Queen's Road». Καθ' ὁδὸν οὐδαμοῦ φαίνονται πως σημαῖαι, ὡς σύνηθες μέχρι τοῦδε κατὰ τὰς ὑποδοχάς. Τοιαύτας δὲ βλέπομεν μόνον ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ γνωστοῦ ἑλληνικοῦ καταστήματος Ράλλη.

Βαίνομεν ταχύτερον. Τὰ πλήθη ἐκατέρωθεν ἀραιοῦνται. Τὰ περίξ ἀρχίζουν νὰ φαίνωνται ὡς προάστεια, καίτοι εἶνε συνέχεια τῆς πόλεως. Μετ' οὐ πολὺ, πρὸς τὰ δεξιὰ μας, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πεφυτευμένης διὰ συ-

στάδος δένδρων, εκτείνεται μακρὸς περίβολος, ὅπουθεν ἀναδίδεται οἶονεὶ ὀσμὴ ἐσβεσμένης πυρᾶς. Πάραυθα ἀναμιμνήσκεισαι, ὅτι, κατὰ τὰς περιγραφάς, ἐνταῦθα κυρίως εἶνε ἡ θέσις τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν Ἰνδούσων. Ἐν βραχεὶ μέλλοντι, πιθανῶς, θὰ παραστῶμεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοιαύτης τελετῆς, ἐχούσης νόμιμον ἐξήγησιν καὶ δικαιολογίαν πρὸς τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῆς χώρας.

Ἡ ὁδὸς μας κάμπτεται κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου λιμένος, παρέρχεται τὸ παρσικὸν παρθηναγωγεῖον καὶ ἐγείρεται ὑψηλὰ πρὸς τὸ οὕτω καλούμενον «Hillo», — δασώδη ἄκραν, ἐκτεινομένην πρὸς μεσημβρίαν, — χρησιμεῦον ὡς προσφιλῆς ἐξοχικὴ διαμονὴ τῶν πλουσίων τῆς Βομβάης, καθότι ἐνταῦθα πάντοτε σχεδὸν πνέει ζωογόνος αὖρα ἐκ τῆς κυανίζουσας ἀτέρμονος ἐκτάσεως.

Δωδεκάτη ὥρα. Αἱ ἄμαξαι εἶχον διανύσει ἤδη ἐκ τῆς προκυμαίας ἐξ ὧς ἔγγιστα βέρστια, ὅπουταν ἐμπρὸς ἐπὶ ἀνωφερικῆς στροφῆς, διακρίνεται λευκοῦ χρώματος σιδηρᾶ πύλη μετὰ φρουρούντων στρατιωτῶν. Ἀπωτέρω τούτων φαίνεται ἰθαγενῆς τιμητικὴ φρουρὰ μετὰ σημαίας καὶ μουσικῆς (τοῦ IV συντάγματος τῶν σκοπευτῶν τῆς Βομβάης) ὑπὸ τὰς διατάγας ἰθαγενοῦς ἀξιωματικοῦ. Ἄμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ Μεγάλου Δουκὸς ἀνακρούεται ὁ ρωσσικὸς ὕμνος.

Ἐπὶ τοῦ εὐρέος καὶ διὰ παραπετασμάτων κεκαλυμμένου περιπτέρου τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ ἴστανται εἰς γραμμὴν ἀκίνητοι ἰθαγενεῖς ὑπηρεταὶ ἐν ἐρυθρᾷ περιβολῇ. Ὁ λόρδος Χάρρις, σπεύδει νὰ ἐξέλθῃ

τῆς ἀμάξης, ὅπως ὑποδεχθῆ τὸν Ὑψηλὸν ξένον. Ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναμένει τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον ἢ λαίδη Χάρρις μετὰ τοῦ γραμματέως τοῦ συζύγου τῆς κ. Ἐτζερλεῦ.

Ἐκ τοῦ εὐρυχώρου ἀνδῆρου τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ ἐπὶ τοῦ «λόφου Μαλαβάρ» ἀποκαλύπτεται τῇ ἀληθείᾳ ἕξοχος θέα τοῦ ὠκεανοῦ ὃν πρὸ μικροῦ μόλις διεπλεύσαμεν, τοῦ ἐν τῷ μέσῳ φυτειῶν βυθιζομένου χάους εὐρωπαϊκῶν καὶ ἰθαγενῶν οἰκοδομῶν, μετὰ μεγαλοπρεπῶν πύργων, μετὰ μακρῶν, ἀνοικτῶν στοῶν κατὰ μῆκος τῶν προσόψεων, ἐν γένει μετὰ ἀπαλῶν γραμμῶν, οἷονεὶ βυθιζομένων εἰς τὴν ἀκτινοβόλον ἔκτασιν. Μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῆς κατοικίας τοῦ Διοικητοῦ, ἣτις ἠξιώθη νὰ δεχθῆ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς, τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον, κυλίσονται τὰ κύματα τοῦ «Back Bay», οὕτω καλουμένου εὐρέος καὶ ἀβαθοῦς κόλπου, τοῦ εἰσχωροῦντος εἰς τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ξηρᾶς, τὸ ὅποσον κατὰ προτίμησιν κατέχει ἡ νεωστὶ συμπληρωθεῖσα Βομβάη. Ἡ ἱκανῶς ἤρεμος ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων τούτων ζωηρῶς διακρίνεται σχετικῶς πρὸς τὸν λιμένα, ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας τῶν μεγάλων πλοίων, ἅτινα δι' ὀλοκλήρου δάσους ἐξ ἰστῶν, καπνοδοχῶν καὶ ὑψηλὰ ἀναπεπταμένων ἰστίων κρασπεδοῦσι τὴν ἀπλουμένην ὀπισθεν τῶν εὐρωπαϊκῶν συνοικιῶν βαθυκύανον, ἀκτινοβολοῦσαν καὶ ἀφρώδη θάλασσαν. Ἴδου αὐτὴ ἡ Ἰνδία, παρουσιαζομένη

έντελῶς ἀλλοία ἢ ὡς τὴν ἐφανταζόμεθα πλησιάζοντες πρὸς αὐτήν, ὡς πρωτογενῆ σχεδὸν ἔρημον, κατφυγμένην ὑπὸ αἰνιγματώδους λαοῦ, κεκαλυμμένην ὑπὸ μυστηριωδῶν ναῶν, ἀπαραμίλλου καλλονῆς καὶ μεγαλείου. Ἀντὶ τούτου, αἱ πρῶται ἐντυπώσεις μας κατὰ τὴν διέλευσιν διὰ τοῦ λιμένος καὶ διὰ τῶν εὐρωπαϊστὶ ρυμοτομημένων ὁδῶν πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ λόρδου Χάρρις, ἦσαν ἱκαναὶ ἐν μέρει μάλιστα νὰ διεγείρῃσιν ἀκουσίαν τινὰ ἀπογοήτευσιν. Πᾶν ὅ,τι κατὰ τὴν μέχρι ἐνταῦθα πορείαν μας εἶδομεν οὔτε κατὰ τὰ χρώματα οὔτε κατὰ τὰς εἰκόνας ὑπερεῖχε τῶν νοπῶν ἔτι καὶ ζωηρῶν περὶ τῆς Αἰγύπτου ἀναμνήσεών μας. Τούναντίον, — ἐκτὸς τῶν τυπικῶν φυσιογνωμιῶν τῶν Ἰθαγενῶν, μακρόθεν προσαγορευόντων ἢ ἀκριβέστερον, μετὰ περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ θεωρούντων τὴν λαμπρὰν συνοδείαν, — οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο καθ' ὁδὸν ὅλως αὐθύπαρκτον, ἰδίως γραφικὸν ἢ ἐνέχον τὸ θέλημα ἐκεῖνο, ὅπερ ἀπέπνεεν ἀνὰ πᾶν βῆμα ἢ ἀλησμόνητος μέχρι τοῦδε δι' ἡμᾶς χώρα τῶν φαραῶ.

Ἦδη συνελθόντες ἐκ τῶν ὄσων ἀντελήφθημεν, ἀποβλέπομεν οὕτως εἰπεῖν νοερῶς εἰς τὴν οὐσίαν τῶν περὶ ἡμᾶς ἀντικειμένων καὶ βαθμηδὸν ἀνομολογοῦμεν ὅτι πράγματι εἰς τὴν φαντασίαν ἀπετυπώθη ὁλόκληρος νέος κόσμος, ὅστις κυρίως καὶ διακρίνεται διὰ τῶν ἀξιοπαρατηρήτων ἰδιοτήτων, ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν προξενεῖ ὑπερμέτρως ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν, ἀκολούθως δὲ ὁλοῦν βαθύτερον καὶ ἀκαταμαχῆτως ἐλκύει πρὸς ἑαυτὸν πάντα εὐρωπαῖον. Ὅστις ἐπάτησε ποτὲ τὸ Ἰνδικὸν ἔδαφος, ὄν τινα ἔστω καὶ ἐπὶ μικρὸν διάστημα

χρόνου ἔθιξεν ἡ γοητεία της, ἐκεῖνος οὐδέποτε λησμονεῖ τὴν θαυμασίαν ταύτην χώραν, μετὰ τῶν θλιβερῶν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως δυσμόρφων κατοίκων της, μετὰ τοῦ παιδικῶς ἠρέμου κοινωνικοῦ βίου, μετὰ τῆς σεμνῶς θωπευτικῆς φύσεώς της.

Ὁ οἶκος οὗτος ἐν ᾧ σήμερον εὕρισκόμεθα, εἶνε ἀδιαφιλονεικῆτως τὸ σπουδαιότερον κυβερνητικὸν κέντρον ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ὁ Διοικητὴς τῆς Βομβάης διοικεῖ ἐντεῦθεν εὐρυτάτην ἀκτῖνα, κατοικουμένην ὑπὸ 25 ἑκατομμυρίων ψυχῶν αἱ ὑπ' αὐτὸν ἰθαγενεῖς ἡγεμονίαι ἢ ἔχουσι συνάφειαν μετὰ τοῦ προέδρου τῆς χώρας ἢ περιλαμβάνονται εἰς τὰ ὄρια τῶν κτήσεών του. Μέχρι τοῦ Βελουχιστάν πρὸς βορρᾶν ἐξικνεῖται ἡ ἐξουσία τοῦ διοικητοῦ ἐκεῖνου, εἰς οὗ τὰς χεῖρας* παραδίδει ὁ ἀγγλικὸς λαὸς ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἰνδίας τὰς πολιτικῶς ἀναποσπάστους ἐπαρχίας τοῦ κράτους τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας. Αἱ κυριώτεραι ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις τῆς Εὐρώπης, ἐν μέρει δὲ καὶ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὸ ἀρχῆθεν κράτος τῶν Μεγάλων Μογόλων ἐκτελοῦνται διὰ τῆς Βομβάης.

Τὰ παράλια, πρὸ δύο τριῶν αἰῶνων θεωρούμενα σχετικῶς μηδαμινὰ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν, ἱκανῶς ἠραιωμέγου πληθυσμοῦ, νοσηροῦ κλίματος καὶ ἐπικίνδυνα ὡς ἐκ τῆς μετὰ τῶν πειρατῶν γειννιάσεως, σήμερον εἰσὶ πικνότηα κατωκημένα, κατὰ τὸ δυνατόν προφυλαγμένα, οἰκοδομημένα, καὶ ἴσως μάλιστα ὀχυρωμένα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, πολὺ μακρὰν ἀπέχει ὁ καιρὸς ἐκεῖνος καθ' ὃν οὐχὶ μόνον οἱ εὐρωπαῖοι ἀλλὰ

καὶ οἱ ἡμιάγριοι ἰθαγενεῖς ἀνεφαίνοντο ἐνταῦθα ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνταγωνισταὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν ἄγγλων. Οὗτοι, δηλαδή οἱ τελευταῖοι, πρὸ μικροῦ ἐδραιώθησαν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Βομβάης. Πρὸ ἐκατονταετίας ἐτι αἱ πλησιέστεραι πρὸς τὴν πόλιν νῆσοι δὲν ἀνῆκον εἰς αὐτούς. Ἄν ἡ τύχη δὲν ἦτο τοσοῦτον εὐνοϊκὴ ἐν Ἰνδίαῖς (περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος) εἰς τοὺς συμπατριώτας τοῦ Κλάιβ καὶ τοῦ Οὐόρεν-Ἀστιγξ, θὰ ἦτο ζήτημα μέγα, εἰς ποίων χεῖρας θὰ εὐρίσκετο σήμερον ἡ τύχη τῆς ὠραίας χώρας εἰς τὴν σύντομον μελέτην τῆς ὁποίας προβαίνει μετ' οὐ πολὺ ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος.

Εἰς τοὺς ὕψηλους ταξειδιώτας παρεχωρήθησαν δωμάτια ἐν ἰδιαιτέρῳ οἰκῆματι παραπλευρῶς τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ. Ἐν τῷ κήπῳ δὲ εἰς ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων οἰκίσκους ἐτοποθετήθησαν τὰ πρόσωπα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν συνοδείαν. Μετὰ τὰς δώδεκα συνήχθημεν εἰς τὸ πρόγευμα. Κατ' αὐτὸ ἀποκαλύπτεται ἤδη ἐν λεπτομερείᾳ νέος κόσμος.

Πλῆθος ὑπηρετῶν μουσουλμάνων ἀκροποδητὶ διολισθαίνουσι παρὰ τὰς τραπέζας, παρὰ τὰς ὁποίας οἱ οἰκοδεσπότηαι καὶ ξένοι ἔλαβον θέσεις. Τὸ ὀφολόγιον ἀφθονεῖ φαγητῶν. Ἀποχαυνοῦσα θερμότης ἕνεκα τῆς ὁποίας χάνει κανεῖς καὶ τὰς σκέψεις καὶ τὴν ὄρεξίν του. Τινὲς τῶν σαρικοφόρων ὑπηρετῶν μὲ ἐρυθρὰν στολὴν

καὶ λευκὰς ζώνας, φέρουσι κεντημένον ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ γράμμα «H». Φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα, ἐν Ἰνδία, ὁ εὐρωπαῖος ἀπαρατηρήτως δέον νὰ ἀκολουθηθῆται ἀπὸ μισθωτοὺς ἰθαγενεῖς ὑπῆρέτας, οἵτινες αὐτὸν, καὶ μόνον αὐτὸν εἰδικῶς ὑπηρετοῦσιν ἀπὸ πρῶτης μέχρι νυκτὸς καὶ κυρίως κατὰ τὰ γεύματα· συνεπῶς αὐτοὶ μεταβαίνουν εἰς τὸ μαγειρεῖον πρὸς κόμισιν τοῦ φαγητοῦ, αὐτοὶ ἀλλάζουσι τὰ πινάκια κτλ. Πρότυπα ὑπηρετῶν θεωροῦνται οἱ ἐκ Μερούτ (πλησίον τῆς Δέλχης) καταγόμενοι, καὶ ἐκεῖθεν ἔφερον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Α. Ὑψηλοτήτων καὶ τῶν προσώπων τῆς συνθεῖας τυπικοῦς τινὰς μουσουλμάνους οἵτινες γνωρίζουσι ὀλίγα ἀγγλικά, εἰσὶ λίαν πρόθυμοι, ὀλιγαρχεῖς καὶ πεπειραμένοι κατὰ τὰς μετὰ τῶν εὐρωπαϊῶν περιηγητῶν περιοδείας.

Διὰ τῶν κομφῶν καὶ ἐκ μαύρου ξύλου γεγλυμμένων θυρῶν διακρίνονται αἱ παρακείμεναι αἰθουσαι ὑποδοχῆς τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ. Εἰς περιφανῆ θέσιν ἐν τῷ ἐστιατορίῳ ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τῆς αὐτοκρατείας τῶν Ἰνδιῶν. Δύο πρόσωπα μετὰ τῶν παρκαθημένων φέρουσι τὸ ἐνδοξὸν ὄνομα τῶν ἐργατῶν τῶν προπαρασκευασάντων ἐν μέρει εἰς τὴν αὐτῆς μεγαλειότητα τὴν ὑπάρχουσαν μοναρχίαν.

Δὲν ἀπέχουσι ἔτι πολὺ αἱ ἡμέραι καθ' ἃς ἡ θέσις τῶν ἀγγλῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἦτο τοσοῦτον κρίσιμος ὥστε μόλις διὰ τῆς δραστηριότητος τῶν ἀγωνιστῶν, ὡς ὁ στρατηγὸς (ἀκολουθῶντος λόρδος) Χάρρις, συνετρίβησαν οἱ σπουδαῖοι φραγμαῖοι πρὸς τὴν κυριαρχίαν. Ὁ τελευταῖος ἐν ἔτει 1799 κατετρόπωσε

τὸ ἐπικίνδυνον μουσουλμανικὸν στοιχείον παρὰ τὰ σύνορα τοῦ σημερινοῦ Μαδράς, ὅπερ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἀκαταμάχητος ἀπειλή, ὡς ὁ αἰμοδιψῆς σουλτάνος τῆς Μαιζόρας Τιποῦ ἐπὶ τῆς πρασίνης μεταξίνης σημαίας τοῦ ὁποίου εἰκονίζετο ἐρυθρὰ χεῖρ.

Ἡ γοητεία τοῦ ἰθαγενεῦς τούτου κυβερνήτου ἐξετείνετο τοσοῦτον ὥστε οἱ βραχμάναι, κατὰ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐνεργουμένους πολέμους, ἰκέτευον τοὺς θεοὺς ἵνα δωρήσῃ τὴν νίκην εἰς τὸν διὰ παντοίων μέσων καταπιέζοντα τὸν Ἰνδουῖσμόν καὶ καταισχύνοντα τὴν θρησκείαν τῶν εἰδολολατρῶν. Ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς ἐδοκίμαζε κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον βαρείας στερήσεις, ἐξησθένει καὶ δὲν ἤλπιζεν εἰς ἐπιτυχίαν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν Χάρρις.

Ὁ ἐγγονος τοῦ ἐτέρου οὐχ ἦττον ἐξόχου ἡγεμόνος τοῦ ἐπιταχύναντος διὰ τὸν λαόν των τὴν ἀπόκτησιν τῆς Πεντζαμπέ— νεαρὸς Χάρδιγγ, εἶνε ὁ δεύτερος ἀντιπρόσωπος οἰκογενείας ἧς τὸ ὄνομα μεγάλως τιμᾶται ἐν ταῖς βρετανικαῖς Ἰνδίαῖς.

Ἡ θερμὴ ἡμέρα ἀρχεταὶ μεταβαλλομένη εἰς σχετικῶς δροσεράν. Ποικιλόμορφα πλήθη, πρό τινος ἐτισσυστρωθενῆτα ὅπως ἴδωσι τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου ἐν Βομβάη, ἐπρόφθασαν νὰ διαχυθῶσιν εἰς τὰς ὁδοὺς. Ἡ Α. Α. Ἰψηλότης καὶ ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος, πολιτικὴν ἐνδουθέν-

τες στολήν καὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, τῆς συνοδείας καὶ τινων προσώπων (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ κυρίαί) τῆς ἐγγχωρίου κοινωνίας — ἐπιβιβάζονται εἰς τὴν παρὰ τὴν προκυμαίαν ἀτμάκατον «Μέλισσα» ἣν προητοίμασαν αἱ ἀρχαί, καὶ διευθύνονται ἀνὰ τὸν κόλπον βορειανατολικῶς. Ἐπειδὴ οἱ συμμετασχόντες τῆς ἐκδρομῆς ἦσαν πολλοί, τινὲς τούτων ἐδέησε νὰ ἀκολουθήσωσιν ἐπὶ ἐτέρου μικροῦ ἀτμοπλοίου.

Αἱ ἡμέτεραι τρεῖς φρεγάται, τὰς ὁποίας ἐμελλε ν' ἀποχωρισθῶμεν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν Ἰνδιῶν ταξειδίου, — τεράστιοι, φοβεραὶ, ἀκίνητοι, ἐν μέσῳ τοῦ ἀτελευτήτου καὶ πλήρους ζωῆς λιμένος — ἀποτόμως διακρίνονται μεταξὺ τῶν λοιπῶν πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων.

Τὰ γλαυκόχροα ὕδατα ἡρέμα καὶ ἀσθενῶς ρυτιδοῦνται εἰς τὴν μόλις αἰσθητὴν ἑσπερινὴν αὔραν. Ἐνὸσφ ἡ προκυμαία ἀπομακρύνεται, ὁ ὀρίζων καθίσταται εὐρύτερος καὶ λαμπρότερος. Μακρόθεν διαγράφονται αἱ τελωνειακαὶ οἰκοδομαὶ καὶ ἡ δεξαμενὴ Μαδζαγάον. Αἱ νῆσοι, τὰ ἀκρωτήρια, αἱ ἀπότομοι δασῶδεις προεξοχαὶ φαίνονται εἰς ἱκανῶς μικρὰν ἀπόστασιν. Ὅπισθεν αὐτῶν διαγράφεται, κατὰ τὴν πρὸς τὴν ἡπειρον διεύθυνσιν, ἄλυσις ὀρέων. Ἡ χλοερότης πέριξ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄγονον τοῦ Ἄδεν τὸ ὁποῖον πρὸ μικροῦ ἐγκατελίπομεν. Κατόπιν τοῦ μακροῦ διὰ θαλάσσης ταξειδίου, ἡ ξηρὰ κατέστη ἡμῖν προσφιλέως. Ὁ θαυμάσιος λιμὴν, τριγωνοειδῶς ἐκτεινόμενος πρὸς βορρᾶν, βεβαίως αὐξάνει τὴν γοητείαν.

οί θαυμασίως διαγραφόμενοι ἐκατέρωθεν γήλοφοι φαίνονται ὡς ὀχυρωμένοι πύργοι.

Μόλις τώρα ἄρχεσαι αἰσθανόμενος ὅτι ἐπὶ τέλους ἀποκαλύπτεται ἡ πραγματικὴ Ἰνδία.

Ἡ τε φύσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἔχουσι καλῶς ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀνώτεροι τῆς Αἰγύπτου καὶ δὲν φέρουσι χαρακτηριστικόν τινα τύπον. Πάντοτε ἐρωτᾷς σεαυτόν: ἴσως περαιτέρω!

Ἡ ἀπὸ Βομβάης εἰς Ἐλεφάντην ἀποστασις εἶνε ἐξ ναυτικῶν μιλίων. Ὁ καιρὸς παρέρχεται ἀπαρατηρήτως. Μετὰ μίαν ὥραν θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ὀρισθὲν μέρος. Τὰ μικρὰ ἀτμόπλοια διασχίζουσι μετὰ τάχους τὰ κατηνατμένα τοῦ ὠκεανοῦ κύματα. Ἐμπροσθεν ἡμῶν — νῆσος καλουμένη ἄλλοτε ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων «Dona devī», τ. ἔ. νῆσος τῶν θεῶν (ἢ κατ' ἄλλους divadiva «φῶς»), σήμερον δὲ φέρουσα τὸ πεζὸν ὄνομα «Butcher's island». Ἐπ' αὐτῆς ἀνιδρύθη λοιμοκαθαρηθριον καὶ ἐφυτεύθη πάρκον μετὰ δύο μικρῶν οἰκίσκων. Ἀπωτέρω ἀποκαλύπτεται ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδρομῆς ἡμῶν — ἡ Γαραπούρη (πόλις, ἡ ἀκριβέστερον μέρος τεχνιτῶν σπηλαίων πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Ἰζίβα), ἐνθα οἱ ὑπὸ θάμνων κατάφυτοι λόφοι κρύπτουσιν ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων ἀξιοπαρατηρήτων τῆς ἐπαρχίας.

Παρόμοια (ἀλλ' ὑπὸ ἄλλον τύπον) ὑπάρχουσιν ἐδῶ κ' ἐκεῖ παρά τὸν ὕψ' ἡμῶν διασχιζόμενον κόλπον. Ἐκ τούτων τὸ μᾶλλον περιέργον τῆς Καγγερίας εἶνε τὸ μνημεῖον, τὸ ἀναμιμνήσκον τὸν διάσημον ἱεραπόστολον Βουδαγῶσζ, ὅστις διέσωσε τὸν Βουδδισμόν ἀνά τὴν Βερμανίαν καὶ τὸ Σιάμ· ἐπίσης φέρει εἰς τὴν

μνήμην καὶ τὴν φύλαξιν εἰς ἓνα τῶν ἐνταῦθα ὑπογεϊῶν ναῶν τοῦ ὑπὸ τῶν βραχμάνων καταδιωκομένου «ὀδόντος τοῦ Βούδδα», ἐσχάτως μετενεχθέντος εἰς Κεϋ- λάνην.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἀκτὴν τῆς Ἐλεφάντης εἶν' ἀδύνατον νὰ προσεγγίσῃ τις. Δέον νὰ ἀναρριχηθῇ ἐπὶ μακρᾶς ὄφρυός κεχωρισμένων καὶ ὀλισθηρῶν πετρῶν, γραμμὴ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται πρὸς τὴν θάλασσαν. Οἱ φοίνικες φύονται πλησίον τοῦ ὕδατος. Ἡ τοποθεσία εἶνε σχεδὸν ἔρημος, ἀγρία. Ἰκανῶς πλατεῖα κλίμαξ (μὲ ἑκατοντάδα βαθμίδων), ἀνεγερθεῖσα ὑπὸ εὐλαβῶν Ἰνδούσων (ἐν ἔτει 1853 ὁ ἔμπορος Κοραμσῆς Γιανμάλ προσέφερε πρὸς τοῦτο 30 χιλ. δραχμῶν), ἄγει πρὸς τὴν κλιτὺν τοῦ πλησιεστέρου λόφου. Ἐδῶ κυρίως, ἐπὶ τῶν πετρῶν—ὡς λέγουσιν—ἀγαπῶσι νὰ θερμαίνωνται εἰς τὸν ἥλιον τὰ ἐμφωλεύοντα ἀναρίθμητα ἔρπετά. Οἱ φύλακες κατ' ἔτος φονεύουσι τοιουτοτρόπως ἑκατοντάδας ὄφρων. Ἄλλως τε οὗτοι ἐπιτυχῶς ἐξέλεξαν ὡς κατοικίαν των τὴν νῆσον ἣτις εἶνε ἀφιερωμένη εἰς τὸν θεὸν Σζίβαν, ὅστις ἔχει αὐτοὺς ἐξωτερικὸν σύμβολόν του.

Ἡ ἰκανῶς κοπιώδης ἀνοδος ἀνταμείβει μὲ λαμπρὰν θέαν, ἐκτεινομένην ἐπὶ τοῦ πελάγους μετὰ τῶν φωτεινῶν, σχεδὸν ἀκαταλήπτων αὐτοῦ ἀποχρώσεων, καὶ τῶν τροπικῶς διασχιζομένων μεμακρυσμένων ἀκτῶν, τῶν παριστανουσῶν οἶονεῖ ἕτερον πράσινον κλυδωνιζόμενον πέλαγος. Πόσον ὠραῖος εἶνε ὁ Ἰνδικὸς οὗτος κόσμος!

Ἐκατέρωθεν τῆς πετρώδους ἀτραποῦ φύεται δάσος.

Ἐρπουσαι ἀναδενδράδες ἐκτείνονται πρὸς τὰ συμπεπλεγμένα πρὸς ἄλληλα δένδρα. Οἱ μελανόκορμοι φοίνικες ὑψοῦνται εὐθείς ὡς χορδαί. Κυκεῶν ριζῶν καὶ παραφυάδων βανανεῶν (*Ficus india*) ἀπλοῦνται πανταχοῦ. Διὰ γιγαντιαίων ἀνθοδεσμῶν ἐγείρονται οἱ μπαμποῦχοι. Ἄκανθώδεις κάκτοι συμπλέκονται εἰς ἀδιαβάτους φραγμούς. Μεμαραμέα φύλλα τρίζουσι ὑπὸ τοὺς πόδας. Καύσων. Ἡ κλίμαξ εἶνε ὀλίγον ἀπότομος.

Διατί ἡ νῆσος αὕτη ὠνομάσθη Ἐλεφάντη; Οἱ Πορτογάλλοι, πρῶτοι ἀνακαλύψαντες αὐτὴν εὔρον ἐνταῦθα μέλαν, ἑπτὰ ὄργυιῶν γλυπτὸν ὁμοίωμα ἐλέφαντος. Ἐπιζῆσαν τοσοῦτων αἰῶνων τοῦτο ἤρξατο καταρρέον. Οἱ περιηγηταὶ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος περιγράφουσι τὸ γιγάντιον ἔργον, προσθέτοντες ὅτι ἐπὶ τῆς ράχεως αὐτοῦ ὑπάρχει παραμειμορφωμένη ἀπεικόνισις, πιθανῶς τίγρεως. Ἐν ἔτει 1814 ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ λαιμὸς τοῦ ζώου, τοῦ δόντος τὸ ὄνομα εἰς τὴν νῆσον, ἀπεσπάρθησαν καὶ ἡ ράχισ διερράγη. Κατὰ τὸ 1850 τὰ ἀπειρόκαλα λείψανα μετεκομίσθησαν εἰς τὸν δημοτικὸν τῆς Βομβάης κῆπον.

Ἐκτὸς τούτων ἀπέμειναν ἔτι εἰς τὴν μνήμην τῶν εὐρωπαϊῶν καὶ ἄλλα λείψανα τῆς σκοτεινῆς ἀρχαιότητος, — καὶ δὴ : ἐκλείψας σήμερον λίθινος ἵππος, βαθέως ἀνασκαφεὶς ἐκ τῆς γῆς, ἀκολούθως συντρίμματα εἰδώλων, κρημνισμένοι κίονες, θεμέλια κτιρίων κλπ. Ὑφίσταται ἱκανῶς βάσιμος ὑπόθεσις, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (πρὸ Χριστοῦ) ἐνταῦθα ὑπῆρχε μία ὦν πόλεων τοῦ εὐρέος κράτους τῶν Μαουρίων, δια-

σημότατος ἡγεμῶν τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ σοφὸς καὶ ἀνεξίθρησκος Ἀσόκας τῶν βουδδικῶν παραδόσεων.

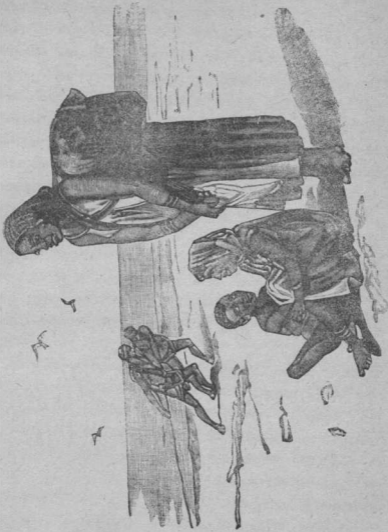
Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἀνέρχονται ἐπὶ ὠραίου ἀνδῆρου μετ' οἰκίσκου, ἐν ᾧ φαίνεται, κατοικοῦσιν οἱ φύλακες τῶν ἀρχαιοτήτων. Παρὰ τὰ τοποθετημένα διὰ τοὺς ἀφικνουμένους ἐκ τῆς πόλεως καθίσματα, ἴσταται λίαν ἐφθαρμένον εἶδωλόν τι, ὅπερ δὲν ἐπρόφθασαν ἔτι νὰ κατατάξωσιν ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς συλλογαῖς ... Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ τὰ σπήλαια.

Τρεῖς κανονικαὶ σειραὶ ὀγκωδῶν στύλων διαχωρίζουσι τὴν εἴσοδον πρὸς τὸν ἱερόν βράχον. Ἄνωθεν αὐτοῦ ἐπικρέματα πυκνὴ χλόη, ποικιλουμένη δι' ἀνθέων. Ἄπλτέρω καὶ βαθύτερον, ἐν ὑπογλαύκῃ μυστηριώδει ἀχλύϊ, φαίνονται ἐγκαταλελειμμένα θυσιαστήρια, παράδοξοι θεοὶ, γεγλυμμένα ἐν βασιλίτιδι ρητὰ ἐθνικῶν. Βαθμηδὸν ἀναγνωρίζομεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς Ἰνδίας τῶν βραχμάνων, ὅτε ἐπὶ τέλους ἐνώπιον ἡμῶν ἀποκαλύπτεται ἡ ἐλάχιστα γνωστὴ Ἀνατολή, ἣτις δὲν παρήκμασεν ὡς ἡ Αἴγυπτος, ἀλλὰ ζῆ, κινεῖται, ἀναπνέει καὶ ἐλκύει τὸν παρατηρητήν.

Τὸ κεντρικὸν σπήλαιον — ἐκτάσεως περὶ τὰς 400 τετραγ. ὀργυίας, — εἶνε κενὸν καὶ εἰς ἄκρον σκοτεινόν. Τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν καὶ οἱ ἱερεῖς ἐγκατέλιπον αὐτὸ δι' ἀγνώστους αἰτίας: ἢ, ὡς ἐκ τῶν κατακλυζουσῶν αὐτὸ διὰ τῶν ρωγμῶν βροχῶν, ἢ διότι δὲν ὑπέφερον τοὺς ἄνευ λόγου χλευασμοὺς τῶν πορτογάλλων. Το τελευταῖον φαίνεται πιθανώτερον. Ἐκπλήττεται τις ἀκούων ὅτι καὶ σήμερον ὑπάρχουσιν ὑπερασπίσται τοιοῦτου βανδαλισμοῦ. Ὁ ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ

Πάπα ἀποσταλείς εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐπίσκοπος Ζαλιέσκης (πολωνός τὸ γένος), οὕτω πως ἐξέφρασε διὰ τοῦ τύπου τὴν ἐπιδοκιμασίαν του διὰ τὴν ἀγροίκον ταύτην πράξιν: « Ἐνταῦθα ἐπληττον τὰ ὀβούζια τῶν εὐρωπαϊῶν καθολικῶν, πρὸς ἀνατροπὴν τῶν ἀσεβῶν κιονῶν. Οἱ ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως ταῦτα διαπράττοντες εἶχον ὀλίκιον, ὡς ἐκμηδενίζοντες μνημεῖον τῆς τέχνης τῶν ἐθνικῶν. Τοῦτο ἰθεωρεῖτο καὶ πρωτότυπον καὶ μάλιστα ὑψηλόν, ἀλλ' οὐχ' ἦτον ἔπρεπε καὶ πρέπει νὰ καταστραφῇ». Κυρίως ὁ τοιοῦτος, ἐναντίον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ τρόπος ἐνεργείας, ἦτο ἡ ἀφορμὴ καθ' ἣν ἡ κραταιὰ Πορτογαλλία οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ εἰς τὴν χώραν ταύτην. Οἱ Ἰνδοσοὶ μετὰ τῆς συνήθους δειλίας ἀπεσπάσθησαν ὑπείκοντες εἰς ἀσκόπως βάρβαρον βίαν. Ὁ ναὸς ἠρημώθη. Σπανίως μόνον παρουσιάζονται ζηλωταὶ τινες πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐξωραίσωσιν ἀντικείμενά τινα καὶ νὰ λουσθῶσιν εἰς μικρὰν δεξαμενὴν, εὐρισκομένην εἰς θέτιν τινὰ τοῦ πρωτεύοντος ναοῦ, ἐνθα τὸ ὕδωρ διέρχεται οἶονεὶ ὑπὸ τὴν γῆν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ Γάγγου, καὶ ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὰς πεποιθήσεις τῶν Ἰθαγενῶν κατέχει τὴν θαυματουργὸν ιδιότητα νὰ μὴ ἐξαντληται ὅσον καὶ ἂν ἀντλή τις ἐξ αὐτοῦ.

Εἰσερχόμεθα ὑπὸ τοὺς θόλους χαμηλοῦ σχετικῶς σπηλαίου, ὕψους περὶ τὰς τρεῖς ὀργυιάς. Στυλοὶ τινες ἐξηφανίσθησαν. Εἰς τινὰς διεσώθησαν τὰ ἐν εἴδει προσκεφαλαίου στρογγύλα κιονόκρανα, τερατωδῶς κλίνοντα ἄνωθεν ἡμῶν. Ἡ ἔλλειψις ἀρκετοῦ φωτὸς, ἡ ὑγρὰ ζοφερότης περίξ, αἱ αἰνιγματώδεις μορφαὶ τῶν

ΠΑΡΑ ΤΟ ΛΕΝ

πρωτοφανῶν θεοτήτων, — τὰ πάντα μαρτυροῦσιν ἐκ πρώτης ὄψεως περὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐνταῦθα μυστηρίου καὶ σὲ προτρέπουσι νὰ εἰσδύσῃς εἰς τὴν νέαν ταύτην καὶ ἄφρονον χώραν τῶν προβαλλουσῶν ἐκ τοῦ λίθου ἰδεῶν. Τὰ τεράστια ἀνάγλυφα οἴοντι προσηλωμένα ἐπὶ τῶν τοίχων, βλέπουσιν ἐκεῖ που ἐμπρὸς διὰ παγωμένου οὐχὶ ἀνθρωπίνου βλέμματος. Φυσικῶς ἐνδιαφέρεται τις νὰ μάθῃ περὶ τῆς σημασίας ἐκάστης μορφῆς ἢ συμπλέγματος, περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ὑπερφυτικού ἀριθμοῦ τῶν κεφαλῶν, τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν. Ἡ φαντασία τῶν ἰδρυσάντων τὸν ναὸν τοῦτον, βεβαίως ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰ κοινῶς παραδεδεγμένα πρωτότυπα εἰδῶλα, — ἀλλ' εἶνε θαυμασιωτέρα ἢ ἐννοια τῶν τελευταίων τούτων, ἀκρίβεια, μεθ' ἧς ταῦτα παρεδόθησαν καὶ παραδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Τὸ μᾶλλον προσπίπτον εἰς τὰ ὄμματα εἶνε τὸ οὕτω καλούμενον Τριμούρτι (συνένωσις Βράμα, Σζίβα καὶ Βεσζνοῦ) εἰς ἰδιαιτέρον τριπρόσωπον εἰδῶλον. Τὸ πρῶτον — ἡρεμον καὶ ἀπαθές, τὸ δεύτερον — δεξιόθεν ἐκεῖνου — φοβερόν, τὸ τρίτον, — πρὸς τὰ δεξιᾶμας — εὐχαρι. Αἱ διαστάσεις τῶν προσώπων τούτων (σχεδὸν ἄνευ κορμῶν καὶ μετὰ παραδόξους κομώσεις) εἶνε ἱκαναὶ νὰ προξενήσωσιν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν καὶ εἰς εὐρωπαῖον μάλιστα — καὶ ἰδίως ὅταν παρατηρήσῃ τις τὰς λεπτομερείας, τὰς ἐπεξεργασίας τῶν διαφόρων συμβόλων : λωτοῦ καὶ κρανίου. Πιθανῶς ὁ Τριμούρτι ἐκαλύπτετο ποτε διὰ πέπλου ὃν τινὰ ἀφήρουν μόνον κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας.

Αἱ ρινες τῶν δύο κυριωτέρων προτομῶν εἰσὶ τεθραυσμέναι· ἀγάλματά τινα εἰσὶν ὀλοτελῶς τεθραυσμένα. Μάτην ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου ὑψοῦντο λίθινοι φρουροὶ τεραστίων διαστάσεων. Οἱ λευκοὶ ἐπιδρομεῖς μετὰ χλευασμοῦ ἤγγισαν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ τῆς καταστροφῆς, — διακρινομένου ἐνταῦθα παραπλευρῶς μετὰ τοῦ Βράμα — Δημιουργοῦ, — καὶ τὰ λοιπὰ γλυπτὰ ἔργα, — διότι τὸ σπήλαιον ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν Σζίβα καὶ μόνον εἰς αὐτόν. Οὗτος λαμβάνει ἐν αὐτῷ διάφορα σχήματα κατ' ἀρέσκειαν.

Οὕτω ἀριστερόθεν τοῦ τρικεφάλου συμπλέγματος εἶνε γεγλυμμένη περίεργος μορφή, ὀνομαζομένη Ἄρδαναρσιζβάρ· τὸ ἀριστερὸν ἡμισυ τοῦ σώματος εἶνε γυναικεῖον, τὸ δεξιὸν — ἀνδρικόν, ὅπερ θὰ εἶνε ἡ προσωποποίησις τῆς αὐτῆς φοβερᾶς θεότητος, ἣτις ἐρείδεται ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς μυθολογικῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ ταύρου Νάνδη καὶ περίξ τοῦ ὁποίου φαίνονται παντοίου εἶδους παράδοξα τοῦ ἀρχαίου Ἰνδικοῦ πανθέου: τετράμορφος Βράμας μετὰ θρόνου ὑποστηριζομένου ὑπὸ πέντε κύκλων, Βισζνοῦ μετὰ τοῦ μυθώδους πτηνοῦ Γαρούδα, παρεμφεροῦς πῶς πρὸς αὐτόν, Ἡνδρας ἐπὶ ἐλέφαντος, κτλ.

Εἰς ἄλλο μέρος εἰκονίζονται: κολοσσατος Σζίβας με ἡμισέληνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ μνηστὴ τοῦ θεοῦ, θεὰ Παρβάτη. Θεοὶ (μικροτέρων διαστάσεων) περιστοιχίζουσιν αὐτούς ἐνταῦθα. Ἀπώτέρω, — ἂν περιέλθῃ τις καὶ ἐξετάσῃ τὸ σπήλαιον — αὐτοὶ φαίνουσι δι' ἀνθέων αὐτὸ τοῦτο τὸ ζευγος τὸ ἐγκαθιδρυσμένον

ἐν τῷ ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων μεγάρῳ αὐτοῦ, κατὰ τὴν γέννησιν υἱοῦ.

Πρὸς τὴν ἀντίθετον τοῖχον φαίνεται, ὡς ὑπὸ τὸ προμνησθὲν μέγαρον (Kailasa)—ὁ δεκκέφαλος καὶ πολύχειρ Ραβάνας βασιλεὺς τῆς Κεϋλάνης, ἡγεμῶν τῶν ζοφερῶν δαιμονίων δυνάμεων, ἐκ τοῦ πολλοῦ ζήλου πρὸς τὴν πίστιν μᾶτην προσπαθοῦντος νὰ μετακινήσῃ τὴν διαμονὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνυψωθέντος Σζίβα ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν. Ὁ φοβερός θεὸς ἔχει καὶ τρίτον ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὀπίθεν, χρείας τυχούσης, εἶνε ἔτοιμος νὰ ἐξακοντισθῇ παμφάγος φλόξ. Πανταχοῦ, — ὅπου καὶ ἀν' ἀναφανῆ εὐτυχία ἐν τῷ ἔρωτι, ἀμείλικτος ἐν τῇ νίκῃ ἢ ὡς ἀσκητῆς, — πανταχοῦ χρησιμεύει ὡς προσωποποίησις τῆς κακίας, τῆς ἐκδικήσεως, τῆς τιμωρίας. Φοβερόν! Καὶ τί δὲν τὸν παρέστησεν ἡ θερμὴ τῶν ἀνθρώπων φαντασία.

Ὁ ἐν τῷ σπηλαίῳ ναὸς εἶνε ἀφιερωμένος τῷ Σζίβα. Ἀσθενῆ ἔχνη βουδδαϊκῆς ἐπιρροῆς εἰσὶ σκοτεινὰ καὶ ἀμφισβητήσιμα. Ὁ χρόνος τῆς καταγωγῆς τοῦ μνημείου τούτου τῆς Ἰνδικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Η' καὶ ΙΒ' αἰῶνος περίοδον. Οἱ βραχμάναι καὶ οἱ καλλιτέχναι, πιθανῶς ἀνήγειραν τὸν ναὸν δαπάναις τῶν ἐγγυρῶν πλουσίων ἐμπόρων. Κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ ἱερόν ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν μυθολογικῶν ἡρώων, ἢ ἀνεφάνη βραδύτερον ἐπὶ τοῦ ὑμνηθέντος ἐν Ἀνατολῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα. Ὁ Ζωροάστρης, κατὰ τὰς σκοτεινάς παραδόσεις, ἤντησε

παρὰ τῶν βραχμάνων τῆς Ἐλεφάντης τὰς βάσεις τῆς θρησκείας.

Συνήθως ἐνταῦθα ἐκτελοῦσιν ἐκδρομὰς οἱ κάτοικοι τῆς Βομβάης. Καὶ τῶρα ὑπάρχει παρατεθειμένη τράπεζα, ἠτοιμάσθησαν ἀναψυκτικὰ ποτὰ καὶ τέιον, καὶ θορυβοῦσι τὰ ἀγγεῖα καὶ τὰ σκεύη.

Ὅταν πρὸ 15 ἐτῶν ἐφιλοξενεῖτο ἐν Βομβάῃ ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας, — ἐνταῦθα πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ἀναγλύφων, ἔλαβε χώραν ἐορτάσιμον νυκτερινὸν συμπόσιον. Ὁ ἐγκαταλειφθεὶς ναὸς ἐφωταγωγήθη δι' ἐρυθρῶν κυανῶν καὶ πρασίνων βεγγαλικῶν φώτων. Ἡ τεχνικὴ εὐρωπαϊκὴ εὐθυμία ἤκιστα συνεδύαζετο πρὸς τὴν διαπνέουσαν τὰ περικυκλοῦντα γλυπτὰ ἔργα ἀθυμίας. Ἄλλως ἀπετύπωσε αὐτὰ ἡ ἀρχαιότης. Τότε τὰ πάντα κατεκαλύπτοντο ὑπὸ ποιᾶς τινος ἐγχρώμου μορφῆς. Μυροβόλοι ἀνθοπλοκαὶ ἐκρέμαντο ἐκ τῆς στέγης, οἱ θεοὶ ἀπέστιλβον ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων, λαμπτήρες ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων, πυρσοὶ κατηύγαζον τὰ διαμερίσματα τοῦ ναοῦ, θυσίαι προσεφέροντο εἰς ἀναποδράστως μοιραῖόν τι, κρατερὸν, φρικαλέον, — ὑψηλότερον τῶν παθῶν καὶ τῶν βασάνων, — οἱ βραχμᾶναι ἱεροῦργουν, τὸ κληῖθος εὐλαβεῖτο. Καὶ αἴφνης, ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει—ἡ ἡμετέρα συνδιάλεξις, ὁ στιγμαῖος βίος, ἡ κοχλάζουσα ἄρνησις τῶν ἀρχῶν ἐκείνων, πρὸ τῶν ὁποίων ὁ ἴνδος πίπτει πρηνής...

Ἐκτὸς τοῦ κυρίου σπηλαίου, ὑπάρχουσιν ἐτι ἕτερα μικρὰ παραπλεύρως τούτου. Ἐμπροσθεν ἑνὸς τούτων ἴστανται δύο ἐκ βασάλτιδος λίθου γριφῶδεις παραστά-

σεις. Εἰς ἀνάμνησιν τῶν πορτογάλλων ὑπῆρχεν ἐκεῖ παρά τι ἱερὸν μαρμαρίνη στοά. Ἄλλ' ἡ καταστροφή προχωρεῖ, καὶ οὐδὲν θ' ἀπομείνη. Ὁ χρωματισμὸς ἐλλείπει. Οἱ οἰκοδεσπόται παρητήθησαν τῆς προγονικῆς κληρονομίας. Τὰ εἶδωλα ἐπὶ τέλους ἐνεκρώθησαν.

Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται κατέρχονται εἰς τὴν τεναγώδη ἀκτὴν. Ἰθαγενῆ παιδία συνοδεύουσιν ἡμᾶς τρέχοντα καὶ προτείνοντα ν' ἀγοράσωμεν ἄνθη. Δροσερὸς ἄνεμος ρυτιδοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐκ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου διατηρεῖ αὕτη ἀκόμη τὴν ροδίην χροιάν καὶ οἶονεὶ ριγᾶ. Ἡ ριγηλότης αὕτη μεταδίδεται καὶ εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἀήθεις πρὸς τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῆς χώρας καὶ ταχέως αἰσθανθέντας τὸ ἐν Βομβάη θάλπος τῆς ἡμέρας. Βαίνομεν πρὸς τὴν πετρώδη λωρίδα, — ἣτις χρησιμεύει ἐν εἰδει προκυμαίας, καὶ πρὸς τὰ μικρὰ ἀτμόπλοια. Τὸ σκότος ἐπέρχεται ταχύ. Ἡ Ἐλεφάντη μένει ὀπίσω ὡς τις ἄμορφος ὄγκος.

Μακρόθεν μαυρίζουσι τὰ πλοῖα καὶ τρεμοσβύνουσι τὰ φῶτά των. Εἰς τὴν φρίσσουσαν ἀναπνοὴν τῆς μόλις ἀρξαμένης νυκτὸς τὰ ἴστια τῶν ἐγχωρίων πλοιαρίων ὁμοιάζουσι πρὸς φαιδρῶς ἀναπεπταμένας πτέρυγας. Ἡρεμὸν σεληναῖον φῶς, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑφέρπει ἐπὶ τῆς ἀφώνου γῆς καὶ μόλις ἀκούεται ἡ φλοισβίζουσα θάλασσα. Αὕτη κινεῖται μεθ' ὄλων τῶν ἐμπιστευθέντων εἰς αὐτὴν, ἐκεῖ που ἐμπρὸς πρὸς τὴν ἄγνωστον ἔκτασιν. Μεθ' ὑποκώφου θορύβου ἐργάζεται ἡ μηχανὴ τοῦ μικροῦ πυροσκάφου. Ἡ πόλις εἶνε ἐγγύς. Παρὰ τὴν προκυμαίαν «Apollo» διακρίνεται ζωηρῶς

φωταγωγημένη ἡ βασιλικὴ λέσχη «Γιάχτ-Κλούμπ». Μόλις ὑπάρχει καιρὸς νὰ ἀλλάξωμεν στολὴν διὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διοικητοῦ, νὰ παρασκευασθῶμεν εἰς νέας ἐντυπώσεις κατὰ τὸ γεῦμα καὶ τὸν χορὸν, εἰς ὅν, πιθανῶς, εἰσὶ προσκεκλημένοι οἱ καὶ αἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἰνδικῆς Ἀνατολῆς.

Ἐβδόμη ὥρα. Καθ' ὁδὸν, ἐκ τῆς προκυμαίας τῆς πόλεως μέχρι τῆς οἰκίας, ἀκαταπαύστως ἀναμιμνήσκεισαι μετὰ τίνος ἀπορίας τοὺς ἡμισκοτεινοὺς θόλους τοῦ σπηλαίου τῶν εἰδωλολατρῶν ἐπὶ τῆς ἐρημωθείσης νήσου, τὰ ἄφωνα ἀγάλματα, τὰ πειρώμενα νὰ ἀποσπασθῶσιν ἐκ τῶν ἀρχαίων τοίχων, τὸ αἶσθημα τῆς ἀθυμίας τὸ ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοῦ παραδόξου θεάματος τοῦ ἐρημωθέντος ναοῦ καὶ τὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν διατελοῦσιν τὰ ἀπολέσαντα τὴν σημασίαν αὐτῶν εἰδῶλα.

Εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ λόρδου Χάρρις δοθὲν γεῦμα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὰς Ἰνδικὰς ἀκτὰς ἀφίξεως τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου, ἐκτὸς τῆς συνήθους καὶ τῆς νέας ἀκολουθίας τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος, παρευρίσκοντο : ὁ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος Βομβάης Mylne μετὰ τῆς συζύγου του, ὁ στρατηγὸς Γρήβς, οἱ ἀνώτεροι ἀντιπρόσωποι τῆς ἐγχωρίου ἀρχῆς κ. κ. Σαρτζέντ, Οὔεστ, Πρήτσαρδ, ὁ ναύαρχος Βασαργὼν μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας Pernet κλπ. Κατὰ τὸ γεῦμα ἐγένοντο αἱ κεκανονισμέναι ὑπὸ τῆς κοινῆς ἐθιμοτυπίας προπόσεις.

Μετὰ τὰς ἑννέα ἤρξατο συρρέον εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Διοικητοῦ πλῆθος προσκεκλημένων, ὧν ὁ ἀριθμὸς θ' ἀνήρχετο μέχρις ἑξακοσίων προσώπων ἐν οἷς καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ρωσικῆς Μοίρας.

Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἡ Λαίδη Χάρρις παρεκάλεσαν τὸν Μέγαν Δούκα νὰ ἐξέλθῃ προπορευόμενος τῆς ὑπὸ τῶν στενοτέρων προσώπων ἀποτελουμένης πομπῆς, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, μετασχηματισθεῖσαν σήμερον εἰς αἴθουσαν χοροῦ. Λαμπρὸς ὄμιλος περιεστοίχισε τὰς Α. Ὑψηλότητας καὶ τοὺς οἰκοδεσπότας. Λεπτὰ τινα πρὸ τῆς δεκάτης ὁ Ἰσάρεβιτς Διαδοχος ἔκαμεν ἑναρξιν τοῦ χοροῦ βαλσίσας μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης.

Ἡ πιθανότης τῆς ἐλπίδος μας νὰ εὐρωμεν εἰς τὴν ὁμήγυριν ἀρκετοὺς ἐκ τοῦ ἰθαγενοῦς στοιχείου, μετετρέπη εἰς ἀπογοήτευσιν: ποῦ καὶ ποῦ κατωρθώσαμεν νὰ ἴδωμεν μεμονωμένην τινὰ καὶ μελαγχολικὴν μορφήν ἐξευρωπαίσθεντος Ἰνδοῦ, — τὸν ἀρχηγὸν τῆς συνοδείας τοῦ λόρδου Χάρρις, εὐσωμον σαρικοφόρον, ἀπομεμονωμένον τῶν λοιπῶν καὶ βαδίζοντα εἰς τὴν πρὸς τὸν κῆπον ἐξερχομένην στοᾶν. — ἐξαίρεσιν τινα ἀπετέλουν δύο μόνον πάρσοι μετὰ τῶν συζύγων αὐτῶν, ἡ παράδοξος στολὴ τῶν ὁποίων εἰς ἡμᾶς τοὺς νεήλυδας ἐνεποίησεν αἰσθησιν. Μελανόφθαλμοι, ὠχροπρόσωποι (μετὰ ὑποκιτρίνου ἀποχρώσεως), μὲ εὐθὺν κεφαλικὸν διάκοσμον, κεκαλυμμένον διὰ μεταξίνου ὑφάτματος, — εἶχον κεκοσμημένους τοὺς ὤμους καὶ τὴν ὄσφυν διὰ χρυσιζοντος θυσανωτοῦ κρασπεδώματος.

Πρὸ τίνος ἔτι κατὰ τὰ ἀρχαῖα Ἰρανικὰ ἔθιμα αἱ γυναῖκες ἐφοβοῦντο νὰ φανῶσιν εἰς τοὺς ξένους οὐχὶ μόνον

μέ κυματίζουσαν τὴν κόμην ἀλλὰ μάλιστα καὶ με ἀποκεκαλυμμένον τὸ μέτωπον. Ἡ μόδα κατήργησε τὸ προγονικὸν ἔθιμον τὸ ὑπαγορευθὸν ἄλλως τε τὴν ἐκ τῶν ρωθίωνων ἀνάρτησιν χρυσῶν κρίκων, ὡς τοῦτο εἴθισται παρὰ τὰς Ἰθαγενέσι τῶν Ἰνδιῶν.

Μεταξὺ τῶν διακεκριμένων πάρσων τῶν προσκεκλημένων εἰς τὸν χορὸν, εὐρίσκεται καὶ ὁ σέρ Τζεμσέτζη Τζητζηπχάι, ἕγγονος τοῦ γνωστοῦ μεγάλου ἐμπόρου, τοῦ πλουτήσαντος ἐκ τοῦ μετὰ τῆς Κίνας ἐμπορίου καὶ λαβόντος τὴν τίτλον τοῦ βαρονέτου διὰ τὰς δαψιλεῖς καὶ λελογισμένας εὐεργεσίας του. Ὁ σύγχρονος ἀντιπρόσωπος τῆς οἰκογενείας εἶνε ἀρχηγὸς ἀπάσης τῆς ὁμοθρήσκου κοινότητος· εἰς ἀμοιβὴν δὲ κέκτηται παρὰ τῆς βασιλίσσης τὸ παράσημον «*star of India*».

Τὸ πρόσωπον ὅπερ ἐξασκοῦσιν οἱ πυρολάτραι, ἡ ἀκριθέστερον οἱ ἡλιολάτραι, ἐν τῷ τόπῳ ἐν πολλοῖς ἀναμιμνήσκει τὴν θέσιν τῶν ἑβραίων ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ. Ἀλλὰ, ὑπάρχουσι καὶ ἐνταῦθα Ἰθαγενεῖς ὅπαδοι τοῦ Μωυσαϊκοῦ νόμου (ἐκ Μεσοποταμίας καταγόμενοι) μετὰ τῶν Ρότσιλδ — ἑκατομμυριούχων τῶν ἐπὶ κεφαλῆς.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τοῦ χοροῦ, πέραν τοῦ μεσονυκτίου διαρκέσαντος, οἱ προσκεκλημένοι ἐξήρχοντο εἰς τὸν κῆπον, φωτιζόμενον ὑπὸ γραμμῶν κινεζικῶν φανῶν. Ἡ θαυμασία θαλπερὰ αὔρα (καὶ τοῦτο δύο ἑβδομάδας πρὸ τῶν Χριστουγέννων) προδιαθέτει εἰς ζωηροτάτας ὄνειροπολήσεις. Καθήμενος ἐπὶ οἴουδήποτε θρανίου, δύναται τις ἐπ' ἄπειρον, χωρὶς νὰ βαρυνθῆ νὰ

θεωρῆ τοὺς ὀμίλους τῶν περιπατητῶν ἐν μέσῳ τῆς φωταψίας. Ἄλυσις ἀμαξῶν ἐκτείνεται ὀπισθεν τῆς πλεούσης ἐν τῷ φωτὶ οικίας τοῦ Διοικητοῦ. Ἡ μουσική ἐτήκετο ἐν τῇ γαληνιαίᾳ αὔρᾳ.

Σήμερον εἶνε ἡ πεντηκοστή ἡμέρα τοῦ ταξειδίου τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου ἀνά τὴν Ἀνατολήν.

TETARTH, 12—24 Δεκεμβρίου.

Ἀφυπνίζεσται ἐν τῷ πραγματικῷ ἰνδικῷ «bungalow», τυπικῇ οἰκοδομῇ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνταῦθα διαμένουσιν οἱ ἄγγλοι. Σειρὰ εὐρυχώρων καὶ ὑψηλῶν δωμάτων, ἐξόχως ἀεριζομένων διὰ τῶν ἀνοικτῶν πρὸς τὸ ἄνδρον παραθύρων καὶ θυρῶν. Κάτωθεν, ὑπ' αὐτὸ τὸ ἄνδρον ἀκούεται ἀσθενῶς ὁ κανονικὸς πάταγος τοῦ ἐπὶ τῆς βραχύδους ἀκτῆς θραυομένου πελάγους. Διὰ τῶν διαφανῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης βλέπει τὸν ἰνδὸν—ὑπνῆρτην τοποθετοῦντα μετὰ προσοχῆς ἐπὶ καθέκλας παρὰ τὴν κλίνην δίσκον μετὰ τῶν συνήθων εἰς εὐρωπαϊκὸν «chota haziri» (ἰσχυροῦ τείου, διπύρων καὶ ὀπωρικῶν).

Δροσερὸς ἄνεμος πνέει εἰς τὸ πρόσωπον, δταν ἐξέλθῃ τις εἰς τὸν ἀπέραντον, χρυσούμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου λίθινον ἐξώπτην. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ κατοικίαι οἰκοδομοῦνται πάντοτε βαθμίδας τινὰς ἄνω τοῦ ἐδάφους ἵνα ἢ ἐπιβλαβῆς τοῦ ἐδάφους ἐξάτμισις καὶ τὰ ἔρπετα

οὐχὶ τόσο ἐυκόλως διαπερῶσιν εἰς τοὺς κοιτῶνας. Πυκνὰ δένδρα εἰσὶ περιπεπλεγμένα περὶ τὸν φιλοξενούντα ἡμᾶς οἰκίσκον. Μέρος τοῦ ὠκεανοῦ ἀπλοῦται ὀπισθεν αὐτοῦ, ἀκτινοβολούντος διὰ τῶν ἀφρωδῶν κυμάτων του. Αὐτὴ ἡ πόλις, ὁ λιμὴν, ἡ Μοίρα εἶνε ἀφανῆ—εὐρίσκόμενα εἰς τὸ ἕτερον μέρος. Τὰ πλοῖά μας εἶνε ἀκόμη πλησίον, ἀλλὰ νομίζει κανεὶς ὅτι τὰ ἀπηρνήθημεν. Ὁ κόσμος τῶν Ἰνδιῶν ἴσταται μεταξύ ἡμῶν καὶ αὐτῶν.

Ζωηρά, εὐστροφος σαῦρα ἐπάγωσεν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ τοίχου. Ὁραιοτάτος ὑπομέλας σκίουρος, μετὰ τῶν μόνον εἰς αὐτὸν ἰδιαζουσῶν λωρίδων κατὰ μῆκος τῆς ράχεως, — αἵτινες κατὰ τὴν παραδόσιν, — εἰσὶν ἕχνη δακτύλων ἐθνικῆς θεότητος λαβούσης τὸ ζῶον εἰς τὰς χεῖράς της, — βραδέως ἐπήδα ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον. Πρασινόχρους μικρὸς ψιττακὸς μετὰ γελοιῶδους σοβαρότητος βλέπει ἐκ τοῦ πλουσίου φυλλώματός. Ἡ φύσις βαυκαλιζομένη ὑπὸ τῆς πρωίνης χλιδῆς... θεωρεῖ ἐπὶ τῶν ἐκ φοινίκων δασῶν τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Παρὰ τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν καὶ τὸν ριζοβολήσαντα εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Βομβάης, — δύο βήματα σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Διοικητοῦ (ἦτις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ κεῖται ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ἀρχαίου κατεδαφισθέντος ναοῦ) καὶ τῶν πολυτελῶν οἰκιῶν τῆς ἐγγχωρίας πλουτοκρατικῆς ἐπισημό-

τητος οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας, ἀγαθῶς συντηρητικοὶ Ἰνδοὶ, χειραγωγούμενοι ὑπὸ τῶν βραχμάνων, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τῶν ἐθνικῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν, ἐξακολουθοῦσιν ἐμμένοντες εἰς τὰ πάτρια, ὡς πρὸ χιλίων ἐτῶν. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀνά τὰς Ἰνδίας περιόδειαν μας, πολλάκις θὰ εὐρεθῶμεν πιθανῶς εἰς συνάφειαν πρὸς τὰ ἐγγύρια ἤθη καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τῆς ἰθαγενοῦς λατρείας, — αἱ Α. Ὑψηλότητες δὲν μεταβαίνουσι πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου Μαλαβάρ γνωστοῦ ἐνταῦθα ναοῦ Βαλκεσζβάρ (ἀμμώδους δεσπότου) ὅστις, ὀφείλει τὴν καταγωγὴν του εἰς τὴν θαυματουργὸν διαμονὴν τοῦ ἥρωος Ράμα, παραμείναντος κυρίως ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Κευλάνης, ἔνθα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρωμαντικὸν ἔπος, διέμενεν ἡ ἀρπαγείσα Σῆτα, σύζυγος τοῦ ἥρωος τούτου τῶν ἀμνημονεύτων μυθολογικῶν χρόνων, περιπλανηθέντος μετὰ ταῦτα πανταχοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀρπαγείσης φίλης του. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἀφίκετο καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ «Malabar Hill» ὀπόθεν διευθύνονται σήμερον εἰς τὴν θάλασσαν τὰ φοβερά ρύγχη τῶν ἀγγλικῶν πυροβόλων. Καταπεπονημένος ἐκ τῆς μακρᾶς πορείας ὁ ἥρωος ἠθέλησε νὰ πῖν ἄλλ' οὐδαμοῦ πέριξ εὐρίσκετο πόσιμον ὕδωρ· τότε ἐτόξευσεν οὗτος πρὸς τὴν γῆν καὶ ὦ θαῦμα! ἐκεῖ ὅπου ἔπεσε τὸ βέλος ἀνεφάνη πηγὴ. Τὸ ὑπερφυσικὸν φαινόμενον δὲν ἐτελείωσεν ἕως ἐδῶ. Ὁ ἀναπόσπαστος συνοδοιπόρος καὶ συμπολεμιστὴς τοῦ Ράμα, ἥρωος Λάκσζμαν, συνελάμβανε καθ' ἑκάστην εἰς τὸν αἰθέρα πρὸς προσκύνησιν τὸ ἔμβλημα τοῦ Σζίβα, «λιγγάμ». Προσευχόμε-

νος εἰς αὐτὸ ὁ Ράμα ἀνελάμβανε δυνάμεις πρὸς νέας ἐρεῦνας, πρὸς νέους ἀγῶνας. Συνέβη ποτὲ νὰ μὴ τῷ φέρωσιν ἐγκαίρως τὸ «λίγγμαν» καὶ τεθρονημένος ὁ ἦρωρως ἔλαβε δράκα ἄμμου καὶ κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ λόφου Μαλαβάρ τὸ ἔμβλημα τοῦ Σζίβα. Ἐκτοτε ἡ θέσις ἐπιμάτο ὡς ἱερά ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν οἵτινες συνέρρον νὰ ἴδωσι τὸ ὑπὸ τοιούτων θαυμάτων σημειωθέν ὄριον. Ὅταν δὲ ἀνεφάνησαν οἱ Πορτογάλλοι τὸ ἔμβλημα τοῦτο ἐν ἱερᾷ ἀγανακτήσει ἐκρημνίσθη εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ ἀκρωτήριον καλεῖται «τοῦ Μαλαβάρ», διότι παλαιότεν ἐπεσκεπτογτο αὐτὸ οἱ μαλαβάραι, κάτοικοι τῶν δυτικομεσημβρινῶν ὀχθῶν τῆς Ἰνδίας. Ὁ διάσημος ἡγεμὼν τῶν μαράτων— Σηβατζή— ἤρχετο ἐνταῦθα κρύφα καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἀγγλῶν ἐν ὥρᾳ νυκτὸς προσήυχετο.

Τὸ ὕδωρ τοῦ Βαλκεσζβάρ χρησιμεύει πρὸς εὐλαβῆ αὐτῶν λουσιν. Ἡ θρησκεία τοῦ φοβεροῦ Σζίβα περιστοιχίζεται ὡς πρότερον ὑπὸ μυστηριωδῶν διατυπώσεων.

Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν ἐγκαταλείψασαι τὴν οἰκίαν τοῦ Διοικητοῦ διὰ τὴν ὀριζομένην κατὰ τὸ πρόγραμμα μετάβασιν εἰς Παρέλ, τὴν πρώτην ἐδραν τοῦ Διοικητοῦ, ὅπου ἐμέλλει νὰ παρουσιασθῇ πρὸς τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον ἡ ἐκλεκτοτέρα τῆς Βομβάης κοινωνία, — αἱ ἀμαξαι τῶν Α. Ὑψηλοτήτων, τοῦ λόρδου Χάρρις καὶ τῆς ἀκολουθίας, σύρονται ἐπὶ ὥρας ἀνωφεροῦς ὁδοῦ, κεχαραγμένης κατὰ μῆκος τοῦ παραλίου πρᾶνοῦς «Malabar Hills». Εἰς στροφῆν τινα αὐτῆς, προσπίπτουσι πάραυτα εἰς τὰ ὄμματα πλήθος δένδρων,

ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὁποίων κáθηνται ἐν γραμμῇ καὶ καθαρίζουσι τὰ ράμφη των ἀρπακτικὰ πτηνὰ τοῦ γένους τῶν γυπῶν, τρεφόμενα διὰ θνησιμακίων.

Τίς ἐκ τῶν ἀναγνωσάντων περὶ Ἰνδιῶν δὲν ἤκουσε περὶ τῶν γνωστῶν «πύργων τῆς σιωπῆς» τῶν ὀπαδῶν τῆς θρησκείας τοῦ Ζωροάστρου; Οὗτοι εὑρίστανται ἐπὶ τοῦ λόφου Μαλαβάρ ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων (πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν ἄγγλων). Ὅπισθεν τοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος καὶ ἐν τοῖς φυλλώμασι κρυπτομένου περιβόλου εὐθέως ἐνώπιόν ἡμῶν εὑρίσκεται κυρίως ὁ τόπος οὗτος τῆς τελευταίας ἀναπαύσεως τῶν ἠλιολατρῶν. Ἐπειδὴ αὐστηρότατá ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς εὐρωπαίους ἢ προσπέλασις αὐτόθι, καθὼς καὶ ἡ παρουσία αὐτῶν κατὰ τὴν τελουμένην πομπὴν τὴν ἀντικαθιστῶσαν τὸν ἐνταφιασμὸν, εἶνε ἄσχοπον καὶ ἀνωφελὲς νὰ ἐξέλθωμεν ἐνταῦθα τῶν ὀχημάτων, ἵνα παρατηρήσωμεν ὀπισθεν τοῦ περιβόλου εἰς τὸν κῆπον τὸ σχέδιον τῶν προρρηθέντων πύργων. Ἀρκεῖ νὰ διέλθῃ τις πλησίον ὅπως ἐννοήσῃ εὐκρινῶς πῶς οἱ πάρσοι ἐνταφιάζουν τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ τί ἀναμένει αὐτοὺς εἰς τοὺς πύργους τούτους τῆς σιωπῆς. Κομίζουσιν ἐνταῦθα τοὺς θανόντας καὶ παραδίδουσιν αὐτοὺς εἰς ἰδιαιτέρους ἱερεῖς τὰ πτώματα τοποθετοῦνται ἐντὸς εἶδους τινὸς μεταλλικοῦ κοσκίνου, ἀνώθεν στρογγύλης ὀπῆς τοῦ πύργου· οἱ γυπες προσίπτανται καὶ κατασπάρττουσι τὸ ποθούμενον θήραμα, — καὶ ἀφοῦ τὰ ὄστá καθαρισθῶσι τῶν σαρκῶν, πίπτουσι κάτω εἰς γενικὸν τιχοῖο μητῆριον, ὅπου ἐν διασπῆματι πολλῶν δεκάδων ἐτῶν τὰ μέλη τῆς κοινωνίας τῶν πάρσων ἐν συμφορμῇ ἀνευ

διακρίσεως γένους, ηλικίας καὶ θέσεως, εὐρίσκουσι τὸν αὐτὸν σκληρὸν καὶ κοινὸν τάφον. Μόνον ὡς ἐξαίρεσιν πλούσιός τις δύναται νὰ κτίσῃ δι' ἑαυτὸν τὸν ἰδιαίτερον πύργον.

Ἄν τὰ ἀρπακτικὰ πτηνὰ δὲν ἐπιπέσωσιν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ νεωστὶ προσφερθέντος πτώματος, τοῦτο θεωρεῖται κακὸν σημεῖον, σημεῖον, ὅτι ὁ ἀποθανὼν εἶνε ἀμαρτωλός. Περιηγηταὶ τινες κατηγοροῦσι τοὺς πάρσας ὅτι φέρονται σκληρῶς καὶ πως ἀγρίως πρὸς τοὺς νεκροὺς αὐτῶν συγγενεῖς καὶ φίλους· ἀλλ' ὁ γνωρίσας ἐκ τοῦ πλησίον τὸν λόγον ὅστις ἀναγκάζει τοὺς ἡλίους λάτρεις νὰ φέρωνται οὕτω, ἀκολουθοῦντες τὰς ἐντολάς τῶν προγόνων των, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐνισχύθη καὶ ἤκμασε τὸ Ἰράν, ἐκεῖνος μετὰ φυσικῆς ἐπιεικειᾶς θέλει θεωρήσει τὸ δῆθεν φανατικὸν ἔθιμον καὶ θὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην τινὰ εἰς τὰς ἰδιορρύθμους πράξεις τῶν πάρσων. Ἡ θρησκεία των λέγει: «πᾶν ὄ,τι ἀπαρτίζει ἐν τῷ κόσμῳ τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα, — τὸ πῦρ ἢ γῆ, τὸ ὕδωρ κτλ. εἶνε τι ἱερόν.»] τὸ ἀκάθαρτον ἐν τῇ ὑπάρξει αὐτοῦ πτώμα διὰ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς θὰ ἐμίαινε τὰς ἀρχὰς ἐκεῖνας, ἃς οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ τιμῶσι καὶ νὰ προφυλάσσωσιν ἀπὸ πάσης βεβήλωσεως. Ἄφοῦ οἱ γῦπες καταφάγωσι τὸ φθαρτὸν περιβλήμα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἀφοῦ τὰ ὅστ' ἀπέσωσιν εἰς ἓνα κοινὸν λάκκον, ἐξισοῦντα τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, — τὰ στοιχεῖα ἀπομένουσιν ἄθικτα ὑπὸ τῶν ἀποσυντεθεισῶν ὑποστάσεων, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐνταριάσαντες ὡς ἐδούλοντο τὰ πτώματα οὐδὲν θανάσιμον διέπραξαν ἀμάρτημα. Αἱ ἐκ τοῦ φθαρτοῦ περιβλήματος

ἐξερχόμεναι ψυχαὶ ἀπέρχονται εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ Ἀχούρα-Μαζῆδι, ὅπου διὰ τῆς φοβερᾶς γεφύρας τῶν βασάνων «Τσιναβάτ» ἡρέμα διέρχονται μόλις ἀψευδῶς δίκαιοι. Τοὺς ἀγαθοὺς, εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ παραδείσου ὑποδέχεται θαυμασίας καλλονῆς κόρη, ἐνσάρκωσις τῶν ἰδίων καλῶν ἔργων. Ἡ ψυχὴ τότε μεταμορφοῦται.

Καὶ ὅλαί αἱ τέρψεις τοῦ βίου κατ' ἀρχὰς
 Διέρχονται αὐτῆς ἔμπροσθέν της
 Ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι ἐδοκίμασε
 Καὶ πᾶν ὅ,τι μέλλει νὰ δοκιμάσῃ.
 Καὶ θερμαινομένη ἐκ τῶν ἀκτίνων τῆς εὐδαιμονίας,
 Καὶ ἀναπνεύουσα ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς
 Εἰς ὠκεανὸν ἀτέρμονα φωτὸς
 Βυθίζεται ἡ ψυχὴ ἐν εἰρήνῃ.

Πρέγκηψ Τσερτέλιεφ.

Ἐξηγοῦντες πρὸς τοὺς ἄλλοθενεῖς ταῦτα πάντα οἱ πάρσαι προσθέτουσιν ὅτι ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινῆς εἶνε συνετώτερον καὶ καθαρώτερον νὰ πράττωσιν ὅπως πράττουσιν αὐτοὶ, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρου, ζητοῦντες διὰ τοῦ τρόπου τούτου διεξοδὸν ἐκ τῶν σοβαρῶν ὑγιεινῶν καὶ ἠθικῶν στενοχωριῶν. Ἐν Θίβετ καὶ ἐν Μογγολίᾳ μέχρι σήμερον οἱ βουδδισταὶ ἐκθέτουσι τοὺς τεθνεῶτας ἐπὶ ὑψωμάτων, ἀφίνοντες οὕτω αὐτοὺς νὰ κατασπαραχθῶσιν ὑπὸ τῶν κυνῶν, τῶν πτηνῶν καὶ τῶν θηρῶν. Εἰς τινὰ μάλιστα μέρη ἦτο παραδεδεγμένον ὅπως οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς διαμελί-

ζωσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τὸ πτώμα τοῦ θεωῶτος καὶ ρίπτωσιν ἀπ' εὐθείας τὰ τεμάχια τοῦ πτώματος εἰς τοὺς προσιπταμένους γύπας. Οἱ περὶ λαμαΐσμοῦ γράφοντες εὐρωπαῖοι τίς οἶδέ πως μέχρι σήμερον θεωροῦσι θηριώδη καὶ φρικαλέαν τὴν πράξιν ταύτην. Καὶ ἂν ποτε εὐρωπαϊκῶς ἀνεπτυγμένος θιβετιός τις ἐξηγήσῃ εἰς αὐτοὺς τὸν λόγον δι' ὃν οὗτοι πράττουσιν οὕτω καὶ οὐχὶ διαφοροτρόπως, εἶνε πιθανὸν ὥστε αὐτοὶ οὗτοι οἱ σοφοὶ εὐρωπαῖοι νὰ ὁμολογήσωσιν αὖριον περὶ τῆς ὀρθότητος καὶ σκοπιμότητος τοῦ εἴδους τούτου τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν.

Παρές. Ἐνταῦθα εὐρίσκετό ποτε καλῶς διοργανωμένον μοναστήριον ἰησουϊτῶν, ὁπόθεν αἱ ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ ὠραίαν τινὰ ἡμέραν ἀπεμάκρυνον τοὺς ἀγίους πατέρας διὰ πολιτικὴν ἀπιστίαν. Ἐπωφεληθέντες τῶν ἐκκολιῶν τῆς θέσεως, καταφύτου καὶ μᾶλλον μεμονωμένης ἢ ἡ πρώτη διαμονὴ ἐν τῷ παραθαλασσίῳ φουρίῳ, οἱ Διοικηταὶ τῆς Βομβάης μετώκησαν ἐνταῦθα καὶ μέχρις ἐσχάτων κατεῖχον τὸ ὀγκῶδες οἰκοδόμημα τῶν χρόνων τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, μεχρισότου αἱ ἀνθυγειναὶ συνθῆκαι τοῦ χθαμαλοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ἀνεγείρετο τὸ πρὸ ἡμῶν ἀποκαλυπτόμενον μέγαρον, ἠνάγκασαν τοὺς Διοικητὰς νὰ ζητήσωσι καλλιτέραν διαμονὴν ἐπὶ τοῦ λόφου Μαλαβάρ, προσβαλλομένην πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τοῦ πελάγους. Ἐκεῖ ἀνέ-

καθεν διέμενον οί εύπορώτεροι τῶν κατοίκων τῆς Βομβάης.

Πλήθος προσκεκλημένων (κατ' ἐξοχὴν ἰθαγενεῖς) συνηθροίσθησαν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Παρές. Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶνται εἰσέρχονται εἰς φωτεινὴν τεραστίαν αἰθουσαν καὶ πάραυτα περιστοιχιζονται ὑπὸ τῶν διασημοτέρων ἀντιπροσώπων τοῦ ἀλλογενοῦς στοιχείου. Εὐρίσκειται ἐνταῦθα καὶ ὁ πρίγκηψ τῆς Παλιτάνας—Κουμὰ Ζζρῆ, ὀνειδόμεν χθές, καὶ ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ Σζρῆ Κεσζρῆ Σίγγι, ὁ ἐκ Ναβαναγάρ Ἰζσάμ (σχεδὸν ἀπερίοριστος διοικητὴς τῆς Ραδζπούτ π. ἔ. στρατιωτικοῦ αἵματος) ἄρχων ἑκατοντάδων τινῶν χιλιάδων ὑπηκόων, 500 βέρστια βορειοδυτικῶς τῆς Βομβάης. Οἱ ὑπερήφανοὶ ὁμόφυλοι τοῦ μαχαρατζά τούτου μέχρις ἐσχάτων κατέστρεφον τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τοῦ γυναικείου φύλου, μὴ δυνάμενοι νὰ συγγενεύσωσι μετὰ ἐπίσης διασήμεων οἰκογενειῶν καὶ διὰ νὰ μὴ ὑποστῶσι τὴν ἀτιμίαν νὰ ἔχωσιν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν κόρας μὴ εὐρούσας γαμβροῦς.

Εὐσαρκος νεανίας (δεκαοκταετῆς) φορῶν μέλανα ἐπειδύτην καὶ φέσιον, εἶνε ὁ Ἄγά Σάχ, — παράδοξον ὃν ὀπερ τιμᾶται ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα πλουσίων μουσουλμάνων τῆς αἰρέσεως Σζιήτ, ὡς ἐνσάρκωσις ἢ ἀναγέννησις τοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν «ὄρειου γέροντος» τοῦ ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ὑμνηθέντος ἡγεμόνος τῶν Ἀσσασινῶν, τῶν ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως μυστικῶς ἐκτελούντων φόνους.

Οἱ ἐντελῶς εἰρηνάφιλοι ἐκείνων ἀπόγονοι, ἀποτελοῦντες ἐν Ἰνδοταῖς ἄνω τῶν 10 χιλιάδων οἰκογενειῶν

μετηνάστευσαν ἐνταῦθα ἐκ Περσίας ἕνεκα διενέξεων μεταξὺ τοῦ Ἀγά Σάχ καὶ τῆς αὐτόθι κυβερνήσεως καὶ διὰ τοῦ μετὰ τῆς Κίνας καὶ Σιάμ ἐμπορίου ἐκέρδησαν μεγάλα πλοῦτη.

Πλησιόνισταται ὁ χάνης τῆς Σατσὴν—Ναβάβ Γιαβά Νασρουλλά, ἀπόγονος πειρατῶν ἀβυσσινακῆς καταγωγῆς, φοβερῶν ποτε εἰς τὰς παρακειμένας ἀκτὰς, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους φιλίας των, λαβόντων τὸ δικαίωμα τοῦ διὰ κανονοβολισμῶν χαιρετισμοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν.

Τὰ ὀνόματα τῶν συνελθόντων ἐνταῦθα μὴ εὐρωπαϊῶν εἶνε τὸ ἐν παραδοξότερον τοῦ ἄλλου. Ἴδου ἐν παραδείγματι: Ἀτμαράμ, Τριμποῦκ Κχαρκα Ραὶ Βαχαδούρ (ἐν πρόσωπον.) Μπουρτζώρτζη Ζοραπτζῆ Σζρώφ, Βχαχαφαντὰς Ναροτουμτὰς, Μπομοντζῆ Κουρσιτζῆ Μπανδουσβάλλα, Δαμοδερδὰς Ταπελὰς Βαραζδὰς, Σζβλάλ Μοταλάλ κτλ. κτλ.

Τὸ πλεῖστον τῶν προσκεκλημένων συνίσταται ἐκ παρσῶν μετὰ τῶν συζύγων καὶ θυγατέρων των μὲ τὰς ποικιλοχρῶμους ἐνδυμασίας των «σαρί».

Ἐπειδὴ συχνάκις ἀναφέρομεν περὶ τῶν κατοίκων τούτων τῶν Ἰνδιῶν, δὲνεῖνε ἄσκοπον νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτῶν.

Ἡ μετοικεσία τῶν παρσῶν ἐν Ἰνδαίσι ἐγένετο μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ κράτους τῶν Σασσανιδῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Περσίας ἢ ἐδέχθησαν τὸν ἰσλαμισμὸν, ἢ ὑπετάγησαν εἰς τὰς σκληρὰς καὶ ταπεινωτικὰς συνθήκας τῆς περαιτέρω ὡς ἐθνικῶν ὑπάρξεώς των ἐν τῇ πατριδί, ἢ ἐδραπέτευσαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν νῆσον Ὀρ-

μούζ ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ, ἀκολούθως δὲ εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας ὅπου ραδζά τις, ἀφωσιωμένος εἰς τὸν βραχμανισμόν, ἐδέχθη ἐκ φιλανθρωπίας τοὺς δυστυχεῖς ἐξορίστους, ἐπιτρέψας εἰς αὐτοὺς νὰ τηρήσωσι τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων των, μὲ μόνην τὴν παρατήρησιν οὐδέποτε νὰ χλευάσωσι τὴν πίστιν τῶν ὑπηκόων του. Οὗτοι συνήνεσαν, ἐξφκειώθησαν βαθμηδὸν πρὸς τὴν νέαν πατρίδα των, τὴν χειρόνησον Γουδζεράτ, ἐξωμοιώθησαν σχεδὸν πρὸς τοὺς κατοίκους, καὶ μάλιστα, ὅταν οἱ μουσουλμάνοι ἐσχάτως εἰσήλασαν εἰς τὴν φιλοξενούσαν τοὺς πάрсους χώραν, οὗτοι εἰς τὸ πλευρὸν τῶν λοιπῶν κατοίκων γενναίως ὑπεδέχθησαν τὸν μουσαρὸν ἐχθρόν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν εὐρωπαϊῶν εἰς Ἰνδίας, οἱ ἡλιολάτραι δὲν διεχωρίζοντο τῶν λοιπῶν ἐγχωρίων φυλῶν· βαθμηδὸν δὲ διὰ τῆς μεσιτείας των εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις μεταξὺ τῶν Ἰθαγενῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊῶν, διὰ τῆς τιμιότητος, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἰκανότητος αὐτῶν κατέκτησαν ἔντιμον θέσιν εἰς ἀπάσας τὰς παραλίους τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν πόλεις. Παραλλήλως τῆς προόδου τῶν ἀγγλων ηὔξανε καὶ ἡ σημασία τῶν παρσῶν. Ἀπεδείχθησαν οὗτοι ἀριστοὶ ναυπηγοὶ, βιομήχανοι, τραπεζίται, ἐπιχειρηματίαι, ἔμποροι κ.τ.τ. Τὸ ἐμπόριον τοῦ ὀπίου ἐν Κίνα καὶ αἱ εὐρεῖαι σχέσεις μετὰ τῶν λιμένων τοῦ οὐρανίου κράτους, ἡ συμμόρφωσις αὐτῶν πρὸς πάσας τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας ἀνάγκας, τέλος αἱ ἐπιτυχεῖς ἀπόπειραι πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των παρέσχον εἰς τοὺς πάрсας κολοσσαίας καταστάσεις, κατέστησαν αὐτοὺς δυσαναπληρώτους διὰ

τοὺς ἄγγλους (καὶ μάλιστα κατὰ τὰς μακρυνὰς εἰς Ἀφγανιστάν ἐκστρατείας) καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔθεσαν τὰς βάσεις ἐξαιρετικῆς θέσεως, κατεχομένης ὑπὸ κοινότητος ἀριθμούσης ἑκατοντάδας χιλιάδων ἡλιολατρῶν ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τῆς βασιλίσης Βικτωρίας. Πρὸς τιμὴν τῶν παρῶν δεόν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξαιρετικῶς διεκρίθησαν ἀείποτε διὰ τὰς εὐεργετικὰς τάσεις τῶν αἵτινες εἰσὶν ἐνίοτε ἀπερίοριστοι. Οἱ πλοῦστοι ἡλιολάτραι προσήνεγκον πλειστάκις εἰς διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα χωρὶς νὰ φροντίζωσι τίνες ἐκ τῶν ἀλλοθρήσκων θὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς δαφιλωῶς χορηγηθείσης συνδρομῆς. Ἐκατομμυριοῦχος τις, ὁ διὰ τὰς ἀπείρους ἐλεημοσύνας του ἀποκληθεὶς «Ready-money» προσήνεγκε καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ γαλλοπρωσικοῦ πολέμου παθόντων, καὶ εἰς καθολικὰ καὶ πρεσβυτεριανὰ σχολεῖα, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκ λοιμοῦ καὶ λιμοῦ παθόντων. Γνωρίζουσαι τὴν φιλοτιμίαν τῶν παρῶν αἱ βρετανικαὶ ἀρχαί, ἀντήμειβον καὶ παρώτρυνον τοὺς ἐξέχοντας αὐτῶν ἀντιπροσώπους, προσπαθοῦσαι ὅσον οἶόν τε νὰ προσεγγίσωσιν αὐτοὺς μέχρι τοῦ σχεδὸν ἀπροσπελάστου ἐν ταῖς κοινωνικαῖς σχέσεσιν ὕψους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴσταται πᾶς τις ἐν Ἰνδίαῖς, ἀνήκων εἰς τὴν ἀγγλοσαξωνικὴν φυλὴν. Αὐτοὶ δὲ πάλιν προσεπάθουν καὶ προσπαθοῦσι νὰ διακριθῶσιν ὡς καλοὶ νομικοὶ, ἰατροὶ καὶ μηχανικοὶ. Νεαραὶ μάλιστα κόραι, μετὰ τῶν πυρολατρῶν, κατανικήσασαι τὰς ἐν Ἀνατολῇ προλήψεις κατὰ τοῦ ἀδυνάτου φύλου, ἤρξαντο ἐπιτυχῶς ἐνασχολοῦμεναι εἰς τὴν ἰατρικὴν ὁ-

πως προσφέρωσι τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν εἰς τὰς περιορισμένως ζώσας ἰνδὰς ἀδελφάς των.

Διελθόντες διὰ τῆς αἰθούσης αἰ Α. Α. Ὑψηλότητες μετὰ τῶν προσκεκλημένων, ἐξέρχονται πρὸς τὸν παρακείμενον τῇ ἀρχαίᾳ ἐδρᾷ τοῦ Διοικητοῦ κήπον, ὅπου ὑποδέχεται Αὐτὰς βρέμων ὁ ρωσσικὸς ὕμνος. Ὁ Διοικητὴς ἀπέστειλεν ἐνταῦθα τὴν ὀρχήστραν του.

Τὸ εορτάσιμον φέρον στολὴν πλῆθος ὄρμα κατόπιν μας, κατακλύζει τοὺς δρομίσκους, συνοδεύει τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ, πυκνῶς ὑπὸ φυτείας κρασπεδομένου ἀνδῆρου, κειμένου βήματά τινα ἀπὸ τῆς οἰκίας. Ὁ ἐγκαταλειφθεὶς κήπος πέριξ, κληρονομία τῶν πατέρων—μοναχῶν, εὐρέως ἐκτυλίσσεται, χρυσοῦμενος ὑπὸ τοῦ ἑσπερινοῦ φωτισμοῦ, ἀλλὰ κεκαλυμμένος, ὑπὸ σκοτεινοῦ καὶ πυκνοῦ φυλλώματος. Τὰ διαφόρου σχήματος ταῦτα σαρίκια, τὰ διαφανῆ ταῦτα μεταξωτὰ ὑφάσματα, ἡ εὐγενὴς περὶ ἡμᾶς λαλιά, θωπεύουσι καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὴν φαντασίαν.

Ἰδοῦ ἐν μέσῳ τῶν ἀλλογενῶν διωλίσθησε μέλαν σχῆμα καθολικοῦ κληρικοῦ. Πάραυτα ὡς ἀκτὶς ἀναγνωρίσεως ἀνέλαμψε τὸ παρελθὸν τοῦ περὶ ἡμᾶς Παρῆς — καὶ οὐχὶ μόνον αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπάσης τῆς πέριξ χώρας, ἥτις ἄνευ τῶν ὀπλισμένων πορτογαλλῶν καὶ τῆς ἀόπλου στρατιᾶς τῆς Ρώμης, εἶνε ἄγνωστον πότε θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροήν.

Πρὸ τετρακοσίων χρόνων ὁ Βάσκος-δὰ Γάμας, ἐφω-
 διασμένος διὰ γράμματος πρὸς τὸν «μέγαν Χάνην τῆς
 Ἀνατολῆς», ἀφίκετο κατὰ λάθος εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ
 Μαλαβάρ καὶ ταπεινῶς σχεδὸν παρεκάλεσε τοὺς ἐγγω-
 ρίους ἡγεμονίσκους νὰ μὴ τῷ ἀρνηθῶσι τὴν μετὰ τῆς
 Δύσεως συνάφειαν. Ταχέως ὁμως οἱ νεήλυδες, ἐμφο-
 ρούμενοι ὑπὸ προσηλυτικῶν σκοπῶν, ὑπὸ τὴν ιδιότητα
 νέων σταυροφόρων, ἐγκαθίστανται ἐν τῇ χώρᾳ καὶ
 ἰδρύουσιν ἐν τῇ πόλει Γεᾶ πρωτεύουσαν ὀλοκλήρου
 ἀποικιακοῦ κράτους, πλήρη πολυτελείας, στιλβιδόνης
 καὶ πλοῦτου. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀναμορφωτικῆς κινή-
 σεως κεῖται ὁ ἄγ. Φραγκίσκος Ξαβιέ. Αἱ ἀπροσδόκη-
 τοὶ ἐπιτυχίαι παρεῖχον ἐλπίδας ἐνδόξου μέλλοντος...
 ἀλλὰ πάντα ἐναυάγησαν διότι αἱ ἀνειλικρινεῖς προθέ-
 σεις τοῦ ἀμβλυποῦντος κληρικοῦ χαρακτῆρος καὶ αἱ
 κακαὶ πράξεις τῶν προσώπων, ἅτινα ὤφειλον νὰ φέ-
 ρωσι τὴν χριστιανικὴν ἰδέαν ἐν Ἀνατολῇ, κατέστρε-
 ψαν τὸ ἔργον τῶν πρώτων σοφῶν πορτογάλλων φιλο-
 πατρίδων καὶ ἱεροκηρύκων. Οἱ θρησκευτικοὶ διωγμοὶ
 ἐπέφερον τὸν θάνατον καὶ τὴν σῆψιν.

... Δεῖλη. Σκότος καὶ ἐρημία εἰς τοὺς μεγάλους
 καὶ ἐγκαταλελειμμένους θαλάμους. Ἡ αἰθουσα ὅπου ἄλ-
 λοτε ὑψοῦτο καθολικὸν θυσιαστήριον μετεσχηματίσθη
 μετὰ ταῦτα εἰς σφαιριστήριον ὑπὸ τῶν ἀγγλων.

Εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ εὐρυχώρου ἐξώστου. Εἶνε ἐ-
 σπέρα. Εἰς τὸν κῆπον κάτω εἰκονίζονται ὀμιλοὶ περι-
 πατητῶν. Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἐπλησίασε καὶ συν-
 διαλέγεται μετὰ μεγαλοπρεποῦς ἰθαγενοῦς ἀξιωματι-
 κοῦ, μέχρι τοῦδε κατὰ μέρος ἰσταμένου. Ὁ ἥλιος τῶν

τροπικῶν ἀνίσχυρός πως κατέρχεται δύων ὀπισθεν τῶν δένδρων. Λεπτόκορμοι φοίνικες, κρασπεδοῦντες τὸν προρρηθέντα ἐξώστην ἔμπροσθεν ἡμῶν κινοῦνται ὡς ἀνεμιστήρια διὰ τῆς κομψῆς αὐτῶν ριπιδοειδοῦς κορυφῆς. Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε ὀλίγον ὑγρά. Αἴφνης καθίσταται δροσερά.

Τὴν ἕκτην καὶ ἡμίσειαν αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐπανακάμπουσιν εἰς Μαλατάρ Χίλλ. — Αἱ ἀποστάσεις ἐνταῦθα εἰσὶ πολὺ μεγάλαι καθόσον ἡ πόλις κατέχει ἕκτασιν μεγαλειτέραν τοῦ Λονδίνου.

Ἐν μέσῳ τοῦ περὶ ἡμᾶς σκότους, ἐνόσῳ πλησιάζομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διοικητοῦ, διακρίνονται αἱ κατάφωτοι ἐπαύλεις τῶν πλουσίων ἡλιολατρῶν. Ἄνωθεν τῆς σκιάς τῶν πυκνῶν κήπων ἐγείρονται κομψὰ ἀνδхра, περιβαλλόμενα διὰ γαστρῶν.

Σήμερον παρευρίσκονται καὶ πάλιν προσκεκλημένοι εἰς τὸ γεῦμα μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ πρόξενοι τῆς Αὐστρίας, τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας, οἱ κυβερνήται τῶν ἡμετέρων πλοίων, διάφοροι ἀντιπρόσωποι τῆς ἀρχῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ συντάκται τῶν μᾶλλον διακεκριμένων τοῦ τόπου ἐφημερίδων «Times of India» καὶ «Bombay Gazette». Μετὰ τὸ γεῦμα παρουσιάζεται ἰθαγενής τις θαυματοποιός, οὐδὲν περίεργον παραστήσας, καὶ μάλιστα ὅταν περιμένῃ τις νὰ ἴδῃ ὑπερφυσικόν τι ὡς ἤρμοζεν εἰς τὴν χώραν τῶν φακιρῶν-θαυματοποιῶν.

Ἐκ τοῦ πελωρίου ὑποστέγου τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ, ὅπου λαμβάνει χώραν ἡ παράστασις αὕτη, βλέπει τις μακρόθεν τὰς ζωηρὰς ἀναλαμπὰς τοῦ φάρου τοῦ Κολάβα. Τὸ ὑπομέλαν πέλαγος, τρομωδῶς καὶ ἀσθενῶς καταυγαζόμενον ὑπὸ τοῦ γιγαντώδους σωστικοῦ πυρσοῦ διεγείρει ἐν τῇ καρδίᾳ θλιβερὰς ἄμα καὶ γλυκείας ὄνειροπολήσεις.

Αὔριον μεταβαίνομεν εἰς Δεκάν.

ΠΕΜΠΤΗ, 13 (25) Δεκεμβρίου.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ 2-3 προσώπων, ἀπέρχεται ἐπὶ τῆς «Πάμιατ' Ἀζόβας» ἵνα ἀποχαιρετίσῃ τὸν Μέγαν Δοῦκα Γεώργιον Ἀλεξάνδροβιτς, προγευματίζει εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν καὶ μετὰ ταῦτα, ἀποβιβασθεὶς ἐκ τῆς ἀτμακάτου κατὰ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν περιέρχεται τὴν πόλιν μετὰ τοῦ λόρδου Χάρις ἀνεπισήμως, διελθὼν καὶ ἐκ τῶν πρωτοτύπων ἰθαγενῶν συνοικιῶν.

Ἡ Βομβάη ἤρξατο ἀναπτυσσομένη κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν. Καίτοι ἀείποτε διεκρίνετο διὰ γραφικότητα τινά, ἣν οἱ περιηγηταὶ βαθμηδὸν ἐξετίμησαν, ἀλλ' ἡ πρωτεύουσα τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν ἤρξατο κυρίως καλλωπιζομένη ἐξωτερικῶς ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅταν ἡ Βομβάη ἤρξατο πλουτοῦσα οὐχὶ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ καθ' ὥραν

κατὰ τὸν βορειαμερικανικὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὅταν διεκόπη ἡ εἰς Εὐρώπην ἀποστολὴ τοῦ ἀναγκαίου βάμβακος. Ὁ βάμβαξ, ὅστις μικρὰς τότε ἤξιούτο ἐν Ἰνδίαῖς προσοχῆς καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου ἦτο πλημμελὴς καὶ ἀναξία λόγου, αἴφνης ἀπέκτησεν ἀνεκτίμητον σπουδαιότητα εἰς τὰς βλέψεις τῶν ἀγγλο-ινδῶν, ὑπερετιμήθη φοβερὰ καὶ εἰς κολοσσαίας μερίδας ἀπεστέλλετο εἰς τὴν δύσιν. Ἡ πόλις ἀνέθαλλεν. Οἱ ἀνθρώποι χθὲς ἔτι μετρίας καταστάσεως τὴν ἐπαύριον ἐξύπνησαν σχεδὸν ἑκατομμυριοῦχοι. Αἱ κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις λίαν συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Βομβάης· ἀλλ' ἐξίχθεισαι μέχρι τινὸς βαθμοῦ, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου ὑπέστησαν αἴφνης πλείστας χρηματικὰς καταστροφὰς ὡς ἐκ τῶν συνεχῶν πτωχεύσεων.

Ρωμαῖός τις αὐτοκράτωρ εἶπε περὶ τῆς Ρώμης: «εὐρον αὐτὴν πηλίνην καὶ τὴν ἀφίνω μαρμαρίνην». Παρόμοιόν τι ἐν βραχεὶ σχετικῶς χρονικῶ διαστήματι ἐπετελέσθη καὶ ἐν Βομβάῃ. Μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος μετεσχηματίσθη ὑπὸ αἰσθητικὴν ἔποψιν, — καὶ ὅταν λεπτομερῶς παρατηρήσῃ τις τὴν πληθῶραν τῶν ἐξόχων οἰκοδομῶν τῆς πόλεως, πλαισιουμένης ὑπὸ πλουσίας μεσημβρινῆς βλαστήσεως, — ἴσως ἡ Βομβάη, ἀνευ ὑπερβολῆς, δύναται νὰ ὀνομασθῇ «πόλις, παράδεισος καὶ μέγαρον». Οἱ ἀθροῦδως συναθροισθέντες εἰς τὰς ὁδοὺς κάτοικοι (ἐκ περάτων οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου) κεχωρισμένως λαμβανόμενοι, παρουσιάζουσι παράδοξον μεταβολὴν στολῶν καὶ προσώπων, οἷαν οὐδαμοῦ παρατηρεῖ τις. Χώρα, ἀριθμοῦσα 300

ἑκατομμύρια κατοίκους, εἶνε ἀξιοσημείωτος μᾶλλον διότι οὐδὲν παρουσιάζει ὀργανικὸν σύνολον· ἐν αὐτῇ δὲν ὑπάρχουσιν ἐπικρατέστεραι ἐθνικότητες, ἰσχυρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ἰθαγενῶν στοιχείων. Διηρημένοι εἰς χίλια μέρη οἱ Ἰνδοὶ ὑπήκοοι τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλίσσης ἀναιροῦσιν ἀλλήλους, διότι ἀνήκουσιν εἰς παντοίας ἐθνικότητας καὶ θρησκευματα, φυλὰς καὶ φυλετικὰς ὑποδιαιρέσεις. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἰνδιῶν εἰσὶ κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων ἕνεκα τῆς ἀκρας ἀντιθέσεως τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν κοινωνικῶν βλέψεων. Ἡ χώρα ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα οἶονεὶ εἴμαρτεν, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων νὰ γίνεταί ἀλληλοδιαδόχως λεία τῶν ξένων κατακτητῶν. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἂν ἔρχωνται ἀπὸ βορρᾶ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἐξομοιοῦνται μετὰ τῶν ὑποταχθέντων ἐνταῦθα λαῶν, χάνουσι τὴν αὐστηρῶς ἐθνικὴν καὶ θρησκευτικὴν αὐθυπαρξίαν των, προσεγγίζουσι μέχρι τινὸς βαθμοῦ στενότερον πρὸς τὴν νέαν πατρίδα καὶ ὡς πολιτικὴ μονὰς ἀποπνίγονται ἐν αὐτῇ. Οἱ δὲ ξένοι· ἐκ τῆς Δύσεως, ὡς διδάσκει τοῦλάχιστον ἡμᾶς ἡ ἱστορία, μὴ δυνάμενοι ἢ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ συγκερασθῶσι μετὰ τῶν ὑποταχθέντων λαῶν, ἐν τέλει δοκιμαζοῦσιν ἐπίσης εἰς ἑαυτοὺς τὴν Ἰθαγενῆ ἐκπολιτιστικὴν ἐπίδρασιν καὶ καθίστανται ἀνίκανοι νὰ ἐπιθέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐγγχωρίου πληθυσμοῦ τὴν διακεκριμένην αὐτῶν σφραγίδα. Οἱ Εὐρωπαῖοι μέχρι τοῦδε δὲν κατώρθωσαν νὰ παραμείνωσιν ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἰνδαίαις, βάλλοντες ρίζας στερεὰς ἐπὶ τῆς γιγαντώδους χερσονήσου, ἥτις ὡς ἡ Κίνα, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κοιτῆς παντὸς

μονίμου πολιτισμοῦ, πάσης ἐναργῶς διαγεγραμμένης ζωϊκῆς τάξεως, ἐνὶ λόγῳ παντὸς ὅ,τι ἀνέπνεε καὶ ἀναπνέει ἢ ἀνεξερεύνητος Ἄνατολή.

Εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Βομβάης βλέπει τις ἰσχνούς καὶ μεγαλοσώμους ἄραβας μὲ βαρέα βουρνούζια καὶ καφέχροα σαρίκια, τρυφηλῶς ὠραίους πέρσας, ἀγρίους τὴν ὄψιν ἀφγάνους καὶ βελουχιστάνας, μαύρους, ζανζιβάρας μαλεδίβας καὶ λαχεδίβας νησιώτας, βερμανοὺς, μαλαίους κινέζους κλπ. Ἄν εἰς τούτους προσθήσῃ τις καὶ τοὺς ἐγγχωρίους, ἔχει ἐνώπιόν του τὴν παραδοξοτέραν ποικιλίαν μορφῶν καὶ στολῶν. Ἄλλὰ τὸ θέαμα τοῦτο, ὡς εἶπομεν ἤδη, δὲν ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην, ὡς λόγου χάριν ἐν Καίρῳ ἔνθα ἀνά πᾶν βῆμα μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν, ἔβλεπέ τις καὶ πλῆθος εὐρωπαϊῶν. Ἐν Βομβάῃ τούναντίον ὀλίγους εὐρωπαϊοὺς συναντᾷ τις ἀνά τὰς ὁδοὺς, ἐνῶ ἄκρως ποικίλον πλῆθος τῶν ἰθαγενῶν συνωθεῖται καὶ συνωστιζεται ἀπὸ τῆς αὐγῆς μέχρι νυκτός.

Ἄν εἰσχωρήσῃ τις εἰς τὰς ἀνατολικὰς συνοικίας ἀφίνων ὀπισθέν του τὸν τεράστιον πύργον τοῦ πανεπιστημίου τὸν δεσπόζοντα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τμήματος τῆς πόλεως, τὸν ἀνεγερθέντα διὰ μεγάλων δαπανῶν ὑπὸ τοῦ ἑκατομμυριοῦχου Ἰνδοῦ Πρεμτσάνδ Ραῖτσάδ, εἰς μνήμην τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ραδζά Μπαί— ἢ προσοχὴ αὐτοῦ προσηλοῦται πρὸς τὸ λίαν περίεργον σχέδιον τῶν οἰκοδομῶν. Ὑψηλαὶ οἰκίαι (μὲ ἀρκετοὺς ὀρόφους, κεχρωματισμένας προσόψεις, πεποικιλμένους μικροὺς ἐξώστας καὶ μικροὺς γεγλυμένους κίονας) ἐκτισμέναι πλησίον ἀλλήλων πλειότερον ἢ αἱ παρά τὸν

λιμένα ἐκτισμέναι οἰκοδομαί, οὐχ' ἦττον μεταξύ αὐτῶν ὑπάρχει ἔτι ἱκανὸς χώρος πρὸς διάβασιν τοῦ ἱπποτιδηροδρόμου, ὅστις ὁμῶς παρουσιάζει μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του θέαμα, — ὡς μέσου συγκοινωνίας, ὅπως ὁ σιδηροδρόμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἄνθρωποι πασῶν τῶν τάξεων ἀναγκάζονται νὰ ὑφίστανται τὴν γνωριμίαν τῶν γειτόνων τῶν ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καθίσματος τῆς ἀμαξίας, μ' ὄλην τὴν ἐλαφτον ὑπεροφίαν τοῦ χαρακτῆρός των.

Ἴσχυοί, ὑψηλόσωμοι Ἰνδοὶ μὲ ἐρυθρὰ καλύμματα, μὲ τὸ σημεῖον τῆς φυλῆς ἐπὶ τοῦ μετώπου, — εὐταρκοὶ ἡλιολάτραι μὲ ὑπομέλανας ἐπενδύτας, μὲ παραδόξους πῖλους (κυλινδροειδεῖς ἄνευ γείσων), οὓς παρέλαβον ἐκ τῶν παρσῶν τῆς Γουδζεράτης, — πλούσιοι ἔμποροι, ἐγγῶριοι γυναῖκες μὲ ἀσκεπῆ τὴν ὄψιν, μὲ κοφφίνους πλήρεις ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, ἀλλὰ μὲ κομψὰ φέλλια, κρίκους εἰς τοὺς ράβδωνας, ἀργυροῦς δακτυλίους εἰς τοὺς πόδας, — ὑδροφόροι «μπῆστοι» βαίνοντες κεκυφότες ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, — σχεδὸν γυμνὰ χρυσομελάχροινα παιδία μὲ κυανόκοκκα κομβολόγια περὶ τὸν λαιμὸν, — ταξειδιῶται μουσουλμάνοι ἐκ τῆς κεντρῆς Ἀσίας, — πάντα ταῦτα συνωστίζονται μεταξύ τῶν ἀπροσίτων εἰς τοὺς «ἀπίστους» Ἰνδικῶν ναίσκων, ἀπειροκάλλου ἀρχιτεκτονικῆς, τῶν ἐμπορικῶν ἐν οἷς πωλοῦνται ὑφάσματα καὶ λοιπὰ εἶδη, τῶν παντοίων ἐργαστηρίων κλπ. Αἱ ὑπὸ τῶν πορτογαλλῶν εἰσαχθεῖσαι ἀμαξαὶ ἐξευγμέναι δι' ἱκανῶν πρὸς πρέξιμον βοῶν, κεκαλυμμέναι δ' ἐπὶ ὀθόνης (ἀνωθεν τῶν ἐν αὐταῖς καθημένων καὶ ἐν μέρει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ προφυλάξωσιν ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ αὐτὰ τὰ κτήνη) τὰ ὀχήματα τῶν εὐπό-

ρων παρῶν, οἱ ἰσχυροὶ ἵπποι τῆς ἑταιρίας τῶν ἵππο-
σιδηροδρόμων μετὰ μεγάλων πέλων πρὸς ἀπόκρουσιν
τῶν ἡλιακῶν προσβολῶν, — πάντα ταῦτα θαυμασιῶς
διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐδὲν ἀφίνοντα εἰς τὴν
μνήμην συνδεδεμένον, ὠρισμένον καὶ ὀργανικῶς ὀλό-
κληρον. Ἡ Βομβάη δὲν εἶνε ἐτι ἀποχρῶντως διηρημένη
ἀτομικῶς ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν φυλῶν καὶ κυ-
ρίως τὴν ποικιλίαν τοῦ χαρακτῆρος τῶν στοιχείων,
ὥστε διὰ νὰ λάβῃ τις σαφῆ ἰδέαν ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιπο-
λαίων παρατηρήσεων (ὡς λόγου χάριν εἰς τὸ σχετικῶς
μονότονον Κάϊρον), εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον.

Ἐν τῇ πόλει οὐδὲν ὑπάρχει ἀξιοσημείωτον ἢ ἀξιο-
περιέργον.

Τὴν δεκάτην τῆς νυκτὸς ὥραν ἐγκαταλείπομεν τὸ
«Malabar Hill». Αἱ ἄμαξαι κυλίσονται ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς
κατωφεροῦς λεωφόρου πρὸς τὸν κεντρικὸν σιδηροδρομικὸν
σταθμὸν «Victoria Terminus». Τὸ φῶς τῆς σελήνης
καταυγάζει περίξ τὰ κύματα, τὰ δένδρα καὶ τοὺς κρα-
σπεδοῦντας τὴν ὁδὸν λιθίνους ὄγκους, — οἶονεὶ ἐτοι-
μοὺς ν' ἀποσπασθῶσιν ἐκ τῶν βάσεων αὐτῶν καὶ κρη-
μισθῶσιν μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς σελήνης ἐπηρυωμένων
πυκνοφύλλων κλιτύων τοῦ «Λόφου τοῦ Μαλαβάρ». Ὁ
σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου, πλήρης λαοῦ, εἶνε σημαιο-
στόλιστος καὶ φωταγωγημένος. Ἐκτὸς τῶν ἀρχῶν,
τὸν Τσάρεβιτς Διαδόχον προπέμπουσιν ὁ ναύαρχος Βα-
σαργὴν καὶ οἱ κυβερνήται τῶν ρωσικῶν πλοίων. Ἀπει-
ράριθμοι πυραὶ καίουσιν ἐκατέρωθεν τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ,
διὰ τῆς ὁποίας ὁ Μέγας Δούξ ἀπέρχεται εἰς Γχάταν.

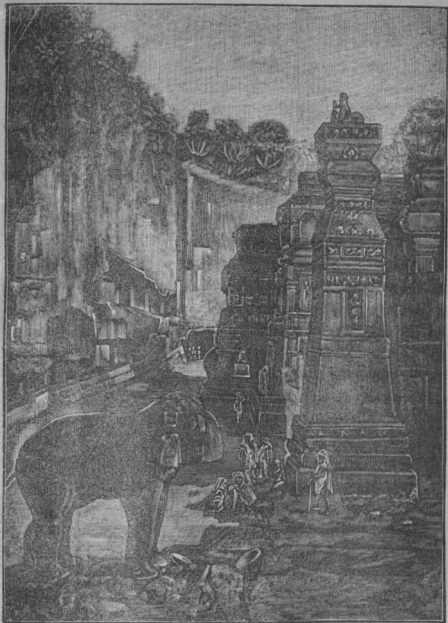
ΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΙΖΑΜ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 (26) Δεκεμβρίου

Ἐπτά παρὰ τέταρτον. Τριακόσια ἤδη βέρστια μᾶς χωρίζουσι τῆς Βομβάης. Εἶνε μέγας ὁ σταθμὸς τῆς Νανδγαῶν (ἢ Νανδγάμ), ὁπόθεν πρόκειται νὰ ἐκτελέσωμεν διαρκῆ ἐκδρομὴν εἰς τὴν θέσιν Ροδζοῦ πλησίον τῶν ἐν σπηλαίοις ναῶν τῆς Ἑλλόρας, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων προκαλούντων τὴν ἐκπληξιν τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν χώραν.

Διήλθομεν τὴν νύκτα ἐν τοῖς βαγονίοις πολὺ ἤσυχα, ἐκτὸς δύο τριῶν τινῶν ἐξ ἡμῶν, οἵτινες ὑπέφερον πολὺ ἐκ δίψης ὡς ἐκ τῆς δριμύτητος τῶν ἐδεσμάτων τῶν ἄγγλων. Εἰς πᾶν διαμέρισμα εὕρισκετο ἀρκετὴ ποσότης φιαλῶν ὕδατος Σέλτς καὶ λεμονάδας, ἀλλ' εὐθύς δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ τὰς ἀναζητήσῃ τις εἰς τὸ κοῦπέ.

Ἡ τοποθέτησις τῶν προσώπων τῆς συνοδίας εἰς τὴν ἑκτακτον ἀμαξοσποικίαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὠρίσθη ἀμετάβλητος καθ' ἑλλην τὴν ἀνά τὰς Ἰνδίας περιοδείαν μᾶς. Ἐκτὸς τοῦ βαγονίου—κοιτῶνος τῶν Α. ὑψηλοτήτων καὶ τοῦ ἐστιατορίου, εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν λοιπῶν βαγονίων οἱ συνοδεύοντες τὸν Ἰσάρεβιτς Διάδοχον, κατέλαβον τὰ διαμερίσματα ἀνά δύο·

ΚΑΙΛΑΣΑ

ΤΟ ΤΑΞΕΙΑΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΤΟΜ. Β'

10

ὁ πρίγκηψ Βαριακίνσκη μετὰ τοῦ κ. Ὀνοῦ, ὁ Κοτσουβέης μετὰ τοῦ Βολκωφ, ὁ ἰατρὸς Ραμπάχ μετὰ τοῦ καλλιτέχνου Γρησένκο, ὁ Μακενζὺ Οὐόλες μετὰ τοῦ Γάρδιγκτων, ὁ Ὀβολιένσκης μετ' ἐμοῦ. Ὁ συνταγματάρχης Τζέραρδ, πρὸς ὃν ἦτο ἀνατεθειμένον τὸ δυσχερέστερον καὶ μεγίστης εὐθύνης ἔργον τῆς ἐπιβλέψεως ἐφ' ὄλου τοῦ ἀνά τὰς Ἰνδίας ταξειδίου τοῦ Μεγάλου Δουκὸς, κατέχει συνήθως ἰδιαιτερόν τι μικρὸν διαμέρισμα, ἐν ᾧ κατὰ τὴν πορείαν μάλιστα ὑπαγορεύει τηλεγραφήματα καὶ διαφόρους διαταγὰς πρὸς ἰνδὸν τινα. Εἰς τὴν μέχρι τοῦδε συνοδίαν προστετήσαν ἐτι δύο ἄγγλοι ἀξιωματικοί, ὁ λοχαγὸς Γρόβερ, ἀποσπασθεὶς ἐκ τοῦ δευτέρου ἵππικοῦ συντάγματος τῆς Μπεντζαμπὲ σταθμεύοντος ἐν Μερτούς καὶ ὁ ὑπολοχαγὸς Νιοῦγγεμ ἐκ τοῦ ἐπιτελείου τῆς Σήμλας. Ἀμφότεροι οὗτοι ἔζησαν ἐν Ρωσσίᾳ, γνωρίζουσι τὴν ρωσικὴν, ὁ τελευταῖος μάλιστα ἐνυμφεύθη μοσχοβίτιδα σύζυγον.

Καὶ οὕτω, ἀχώριστα μᾶς συνοδεύουσι τέσσαρα πρόσωπα, γνωρίζοντα τὴν ρωσικὴν καὶ ἐννοοῦντα πᾶν ὅ,τι ἐλέγομεν. Διὰ πᾶσαν ὑπηρεσίαν (ἐν περιπτώσει ἀγορῶν, μικρῶν ἐκδρομῶν καὶ τὰ τοιαῦτα) προσελήφθη εἰς τὴν συνοδείαν ὁ Μουσουλμάνος Munshi Azizuddin, ὡσαύτως δὲ εἰς τὸ τραῖνον εὐρίσκονται μεγάλωσωμοι τινὲς σίγχοι παραληρηθέντες ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Τζέραρδ ἐκ τοῦ συντάγματός του «Central India Horse» ὡς δεδοκιμασμένοι κυνηγοὶ (σζηκαρή). Μετὰ τούτων συγκαταριθμοῦνται καὶ οἱ ῥῶσσοι ὑπῆρέται. Ἄπαντες δὲ οἱ συμμετασχόντες ἐν γένει τῆς περιουσίας ἀνέρχονται εἰς τριάκοντα καὶ πλέον, πρόκειται δὲ ὅλοι

όμοῦ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ κυριώτερα μέρη τῆς χώρας, νὰ διανύσωμεν χιλιάδας βερστίων καὶ ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ μῆνα νὰ διατελῶμεν εἰς ἀδιάλειπτον σιδηροδρομικὴν κίνησιν.

Ἐκ τοῦ σταθμοῦ Νανδγαῶν ἀναχωροῦμεν ἐπὶ δύο ὑψηλῶν εὐρυχώρων ὀχημάτων μὲ κολοσσαίους τροχούς, ἐξευγμένων εἰς ἰσχυροὺς μεγαλοσώμους αὐστραλιακοῦ γένους ἵππους, οὓς ἐνταῦθα ἐν Ἰνδίαις ἐκτιμῶσι πολὺ καὶ ἰδίως διὰ τὸ πυροβολικόν.

Ἡ ὁδὸς μικρᾶς ἀποστάσεως, διέρχεται ἐξ ἀγγλικῶν κτήσεων, εἶνε ἐξαίρετος καὶ κάμπτεται κατὰ μῆκος δενδροφύτων κατωφερειῶν, μικρὸν λοφώδους καὶ ἀνωμάλου τοποθεσίας. Γραμμὴ ἀστυνομικῶν φυλάκων πλαισιοὶ κατ' ἀρχὰς τὴν ὁδὸν εἰς ἀπόστασιν 100 βημάτων ἀπ' ἀλλήλων.

Μετὰ ταῦτα τὰ περὶ χώρα καθίστανται μᾶλλον ἀκατοίκητα καὶ ἀκαλλιέργητα. Ἄρχονται αἱ κτήσεις τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Νιζάμ. Ἡ ὁδὸς ὡς πρότερον εἶνε καλὴ καὶ, ὡς φαίνεται, νεωστὶ ἐπισκευασθεῖσα. Διευθυνόμεθα εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Ἀουραγαβάδ, ἣτις εὐρίσκεται εἰς διαρκεῖς ἐμπορικὰς σχέσεις πρὸς τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν. Ἐν τῷ πρώτῳ ὀχήματι ἐτοποθετήθησαν αἱ Α. Ὑψηλότητες, ὁ πρ. Βαριάτινσκις, ὁ κ. Ὀνεῦ καὶ οἱ ἀνώτεροι ἀγγλοὶ ἀξιωματικοί. Εἰς τὸ δεῦτερον ὁ ἰατρός Ἰαμπάχ καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ λοιποί. Ταχεῖα πορεία πρὸς ἄμεσον προσέγγισιν τοῦ ὀχήματος τῶν Α. Ὑψηλοτήτων καθίσταται ἀνυπόφορος ὡς ἐκ τοῦ πυκνοῦ κονιορτοῦ τοῦ ἐγειρομένου μετ' αὐτούς. Δὲν καθυστεροῦμεν οὐχ ἥσσον.

ἀλλὰ μετὰ πέντε-ἕξ βέρστια μικροῦ δεῖν νὰ γείνωμεν θύματα ἀπροσδοκῆτου καταστροφῆς. Ὁ τροχὸς τοῦ δευτέρου ἡμῶν ὀχήματος ἐθραύσθη. Ὁ Κοτσουβέης κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν προλαμβάνει τὴν συμφορὰν καὶ σταματᾷ τὸ ὄχημα· ἂν δὲν ἐκράτει αὐτὸ ἐν ἀκαρεί, μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ δρόμου, ἀναμφιβόλως θὰ ἐπίπτομεν ἐκ τῶν ὑψηλῶν καθισμάτων καὶ θὰ κατεσυντριβόμεθα. Εὐτυχῶς ὀπισθεν τῶν ὀχημάτων ἔρχονται πλῆθος μικρῶν ἀμαξῶν μετὰ τῶν ἀποσκευῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν. Ὅπως-ὅπως ἐτοποθετήθημεν εἰς τὰ ἀρκετὰ εὐρύχωρα ταῦτα ἀμάξια (τόγκα ἢ τάγκα) καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας. Τὸ ὄχημα τοῦ Μεγάλου Δουκὸς καίτοι πολὺ εἶχε προχωρήσει ἀλλ' ὅμως ἔπαθε καὶ αὐτὸ βλάβην ὡς ἐκ τοῦ ἐκτάκτου βάρους καὶ τῆς ταχύτητος, οὕτως ὥστε αἱ Α. Ὑψηλότητες μὲ τινα ἐπιβράδυνσιν ἀφικνοῦνται ἐφιπποὶ εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν διὰ τρὶ ἡμερον διαμονὴν Ροδζοῦ.

Ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Νανδγαῶν, οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι σπεύδουσι πολυπληθεῖς εἰς τὰ πρὸς ἀλλαγὴν ἵππων ὀρισθέντα σημεῖα. Εὐρίσκεισαι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μετὰ τοῦ ἐγγχωρίου λαοῦ καὶ ἐν τοιαύτῃ σχετικῶς ἀραιῶς κατοικουμένη ἐπαρχίᾳ, ἣν σπανίως ἐπισκέπτονται ξένοι περιηγηταί.

Καταπληκτικῶς πρωτότυπον πλῆθος, σιωπηλόν, περιωρισμένον, εὐλαβῶς περιστοιχίζει τοὺς ξένους. Ἡ

ἐπαρχία τοῦ Ἀουραγαβὰδ εἶνε πλουσία ἂν ὄχι εἰς τὸ πλῆθος τῶν τύπων, ἀφθονεῖ ὅμως ὑποδιαίρεσεων φυλετικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος, ὅστις ἔχει ἐπιθέσει σφραγίδα ἐπὶ τοῦ ἀντιπροσώπου ἐκάστης αἰρέσεως, ἐκάστης τάξεως, ἐκάστης ἀγροτικῆς κοινότητος, ἐχούσης οὕτως εἰπεῖν, ἀνέκαθεν ἐν Ἰνδία σπουδαιοτάτην σημασίαν. Ἐπειδὴ ἡ κατωτέρα τάξις ἀγνοεῖ τὸν περιορισμὸν τῶν γυναικῶν ὃν ἀσκει ἡ ἀνωτέρα, ἔσθ' ὅτε καὶ ἡ μεσαία, συντελοῦντος εἰς τοῦτο τοῦ ἀγρίου ἰσλάμ, τοσοῦτον ἀντιθέτου εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ ἀριανοῦ χαρακτῆρος, — εἰς τὰ χωρία πλῆθος τῶν θυγατέρων τοῦ Δεκάν πλησιάζουσι μετὰ παιδίων πρὸς τὰ ἡμέτερα ὀχήματα, καὶ ἐπὶ μακρὸν δὲν ἀποσπῶσι τοὺς ἐκπλήκτους ὀφθαλμούς των ἀπὸ τῶν ξένων τοῦ κυριάρχου αὐτῶν Νιζάμ, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν ἑκατόστομον φήμην, εὐρίσκεται ὁ ρῶστος Διάδοχος.

Καταφαίνεται ὅτι, χάρις εἰς τὴν ὑπέρμετρον διάδοσιν καὶ τὴν φλυαρίαν τῶν Ἰνδικῶν ἀπειραρίθμων ἐφημερίδων, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς ἡχὼ καὶ ἀπήχησις τῶν ἐμπαθῶς γεγραμμένων ἄρθρων, ὅπου μέρος τοῦ ρωστοφοβίαν πάσχοντος ἀγγλικοῦ τύπου, εὐγλώττως ὁμιλεῖ περὶ Ρωσσίας, περὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτῆς δυνάμεων τῆς κατακτητικῆς πολιτικῆς τῆς κτλ. ἡμεῖς πανταχοῦ κατέστημεν ἐνταῦθα δημοτικοὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι μετ' εὐνοήτου περιεργείας συρρέουσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἣν ἀκολουθεῖ ἡ Α. Α. Ὑψηλότης.

Κατὰ τὴν εἰς Εὐρώπην ἐπάνοδόν μας εἰς πλείστους

ἐξ ἡμῶν ἀναμφιβόλως θὰ ἀπευθύνωσι τὴν παράδοξον ἐρώτησιν :— Ἀγαπῶσι καὶ ἀναμένουσι τοὺς ρώσσους πέραν τῶν Ἰμαλαίων; ὡς ἂν εἰς τοῦτο δύναται νὰ ὑπάρξῃ κατάλληλός τις ἀπάντησις. Οἱ λαοὶ τῆς ἀπωτέρας μεσημβρίας—ὦ; καὶ ἐν γένει ἡ Ἀνατολή ἐν τῷ ὀργανικῷ αὐτῆς συνόλω, οὐδένα κατ' ἀρχὴν ἐκτὸς ἑαυτῶν ἀναγνωρίζουσιν, οὐδεμίαν δ' ἔχουσιν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀνάμιξιν ἄλλοθεντῶν εἰς τὴν τύχην των· ταινοχρόνως δὲ δὲν ὑπάρχει χώρα ἐν τῷ κόσμῳ ἧς οἱ κάτοικοι νὰ ἐξοικειῶνται εὐχερέστερον πρὸς τὰ ἱστορικὰ συμβεβηκότα καὶ νὰ ὑποκύπτωσι βαθύτερον πρὸ τῶν τετελεσμένων γεγονότων.

Καὶ οὕτω, ἰδοὺ ἐνώπιον ἡμῶν ἡ πραγματικὴ, ἡ ἀδιακόσμητος ὑπὸ μυθοπλαστιῶν, ἡ εὐχρους καὶ οὐχ ἤσπρον πτωχὴ κατὰ τὸ φαινόμενον εἰδωλολάτριν Ἰνδία. Ἡμίθυμοι, μελαψοὶ ἄνθρωποι μὲ κατίσχνους μορφάς, μ' ἐκφρασιν ἡρέμου, αἰωνίας θλίψεως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὲ βανχύσους χρωματισμοὺς ἐπὶ τοῦ μετώπου, εἰς σημεῖον ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸν Σζιβαΐσμὸν ἢ τὸν Βισνουΐσμὸν, τὸν διαιροῦντα τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας Ἰουραγγαβάδ εἰς ἀντιθέτους διευθύνσεις· τὸ ἐρυθρὸν, ρυπαροκίτρινον ἢ σπανίως μάλιστα ὑπομέλαν χρῶμα τῆς ἐνδυματίας, οἱ μελαγχολικοὶ ἤχοι ἐκ τεραστίου κέρατος, διὰ τοῦ ὁποίου Ἰθαγενῆς τις ἐν τῷ πλήθει κατὰ τινα στάθμευσιν οἰονεὶ ὑποδέχεται τοὺς ξένους περιηγητάς, — πάντα ταῦτα εἰσὶ τόσον ἀπροσδοκῆτως νέα καὶ τόσον δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ περὶ τῆς χώρας καὶ τῶν κατοίκων τῆς παρασταθέντα,

ὥστε διὰ μιᾶς δὲν δύνασαι νὰ συνδέσῃς τὰς ἀμέσους σκέψεις ἀναφορικῶς πρὸς τὸν περιβαλλόντα ἡμᾶς βίον.

Ἐένος πρὸς τὴν Δύσιν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς ρώσους, ἐν τῇ ἀπλότητι ἡμῶν, βαθέως καταληπτὸς καὶ συγγενῆς λαὸς, πατριαρχικῶν ἀσυνθέτων ἐθίμων, ἀκάκων δεισιδαιμονιῶν καὶ θεωριῶν, δι' αὐτῶν συγκρατοῦνται καὶ ἐπ' αὐτῶν θεμελιοῦται ὁ βίος τῶν ἀλλογενῶν τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδιῶν. Ἄρκει νὰ εὐρεθῇ τις ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τούτου ἵνα κατανοήσῃ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἡμέτερον.

Ἡ μορφή τῶν κατοίκων, τὸ χρῶμα τῶν ἐνδυμάτων καὶ πολλαὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι παρατηρούμεναι εἰς τοὺς περικυκλοῦντας ἡμᾶς ὑπηκόους, τοῦ Νιζάμ, ἐνθυμίζουσι τοὺς ρώσους χωρικούς.

Ὅταν ὁ εὐρωπαῖος συναντᾶται ἐν Ἀνατολῇ μετὰ τῶν λαϊκῶν ἰθαγενῶν στοιχείων, νομίζει αὐτὰ κατοίκους ἐτέρου πλανήτου. Ὅτι δυσαρέστως καταπλήττει αὐτὸν ἡ καθιστὰ ἐνεὲν, — εἰς τὸν ρώσσον τόσον εἶνε ἐναργές καὶ ἐν μέρει μάλιστα πλήρες γνωστὸν, ὥστε οὗτος δὲν κοπιᾶζει ν' ἀναλύσῃ καὶ καθορίσῃ τὴν πραγματικότητα ταύτην, ἄλλως τε οἱ πρόγονοι καὶ προπάτορες ἡμῶν, οἱ ἔμποροι ἡμῶν τοῦ μεσαιῶνος, ὀδηγούμενοι ὑπὸ νομαδῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ ποῦ δὲν μετέβησαν, ποῦ δὲν διέμενον καὶ μετὰ ποίων λαῶν δὲν ἦλθον εἰς συναφείαν, — ἐν τσοσούτῳ οὐδεμία σοβαρὰ ἐκαλλιεργήθη σχέσις πρὸς τὴν Ἀσίαν, διότι ἡμεῖς αὐτοὶ εἰμεθα τὸ οὐσιωδέστερον αὐτῆς μέρος, ἐζῶμεν διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν συμφερόντων της, ὑπὸ γεωγραφικὴν δὲ ἔποψιν ἐκαλούμεθα ἡγεμόνες τῶν στοιχειωδῶν

δυνάμεων τῆς Ἀνατολῆς, ἥτις μόνον εἰς ἡμᾶς καὶ δι' ἡμῶν ἠδυνήθη βαθμηδὸν νὰ ἐξεγερθῆ πρὸς ὑψηλότερον καὶ μᾶλλον διακεκριμένον βίον.

Καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν Ροδζού, ἀνὰ πᾶν βῆμα συναντᾷ τις περιεργοτάτους τὸ φαινόμενον τύπους καὶ σκηνάς. Ἴδου ἴσταται κορασὶς μετὰ πινακίου· οἱ εὐλαβεῖς Ἰνδοὶ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ λευκὸν πηλῶδες χρῶμα, καὶ χαράσσουν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐστηρῶς καθωρισμένας γραμμὰς εἰς τιμὴν τοῦ Βισνοῦ καὶ τῆς θεᾶς αὐτοῦ Λακισμῆ ἢ Σζίβα. Αἱ πρῶται σύρονται καθέτω· ἀπὸ τῆς κόμης μέχρι τῶν ὀφρύων διατεμνόμεναι ἔτι ὑπὸ γραμμῆς παρὰ τὴν βάσιν τῆς ρινός, μετὰ ἐρυθρᾶς ταινίας ἐν τῷ μέσῳ. Αἱ δεύτεραι ἀντιθέτως πρὸς τὰς βισνουϊκὰς σύρονται ὀριζοντίως ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἄλλοι ἰθαγενεῖς φέρουσιν ἐγχρωμα σημεῖα ἐπὶ τῶν ὤμων, σφραγίδας διὰ πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τοῦ στήθους, τὸ μέτωπον τετριμμένον δι' ἀπηνθρακωμένου πρὸ τῶν εἰδώλων ἔξυλίνου σανδαλοῦ καὶ σημειωμένον διὰ μελανῶν κηλίδων κτλ. Εὐσαρκοὶ βραχμάνες, περιτετυλιγμένοι δι' ἱερῶν σειραδίων, καταβεβλημένοι, ἀπαθεῖς, θιασῶται τοῦ νέου συστήματος (εἰς τὰς Ἰνδίας δὲ ἀνὰ πᾶν βῆμα καὶ ἀίρεσις καὶ διαίρεσις θρησκευτικῶν κοινωνιῶν εἰς ἀμειλίχτους ὑποδιαίρεσεις), ὅμιλοι γυναικῶν μετὰ κοσμημάτων εἰς τοὺς ρώθωνας καὶ κρίκων εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν, ἐντελῶς γυμνά παιδιά μετὰ ψελλίων καὶ ὀρμαθῶν κομβολογίων περὶ τὸν λαιμόν... πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε ὀπτασία, δὲν εἶνε ὄνειρον, δὲν εἶνε ἀπάτη, ἀλλὰ πεπολιτισμένη κατ' ἴ-

διον τρόπον ἀνθρωπότης διὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἡμετέρα νη-
φάλιος χρονολογία καὶ ἡ ἐρεκτικὴ κοσμογνώσις εἶνε
ἀσυνάρτητος καὶ θρασὺς λήρος, ἐστερημένος μάλιστα
βάθους καὶ ποιήσεως...

Ἴδου ἐπλησίασεν εἰς τὸ μέρος τῆς σταθμεύσεως
λαϊκός τις ἱεροδιδάσκαλος γέρων ἀσκητῆς μετ' ἀγρίως
συμπεπλεγμένην κόμην καὶ ρυπαρὸν δασώδη πώγωννα,
μετὰ βακτηρίας καὶ ἐπαιτικοῦ δισκαρίου, τοῦ αὐτοῦ
ἴσως τύπου μετ' ἐκείνων εἰς τὰ ὅποια κατὰ τοὺς χρό-
νους ἔτι τῶν ἡμιμυθολογικῶν Βουδδῶν οἱ ζηλωταὶ τῶν
καταναγκαστικῶν θυσιῶν ἔθετον καθ' ἐκάστην τὰς θα-
φιλεῖς προσφοράς των. Τὸ σῶμα τοῦ παραδόξου τού-
του ἀλλογενοῦς κεκαλυμμένου ὑπὸ σποδοῦ, μόλις ἐ-
καλύπτετο διὰ ποδιᾶς βδελυρωτάτης τὴν ὄψιν. Ὠραιο-
τατον παιδίον συσπειροῦται ἀποφεύγον ἡμᾶς τοὺς «λευ-
κοὺς» ἐκεῖ πρὸς τὸν τερατώδη πλάνητα καὶ θεωρεῖ
τοὺς νεοελθόντας μετ' ὀλάνοικτα ὄμματα ὡς ἐξ ἐνστίκτου
δυσπιστοῦντος ζωῦφιου. Γυναῖκες ὑδροφόροι μετ' ἐρυθρᾶς
κυματιζούσας ἐσθῆτας, ἀσθμαίνων ἰθαγενῆς ταχυδρό-
μος (σχεδὸν γυμνὸς δρομεὺς, μετ' ἐλαφροῦ ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς φορτίου), προσπεύσαντες στρατιῶται τῆς συ-
νοδίας τοῦ Νιζάμ, συνοδεύοντες τοὺς Ὑψηλοὺς τα-
ξειδιῶτας, τὸ θορυβῶδες πλῆθος τῶν ἀμαξηλατῶν, μέ-
γας ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ἀπαρτίζει οὕτως εἰπεῖν τὴν
συνοδίαν τῶν ἀποσκευῶν κατὰ τὴν ἐκδρομὴν τοῦ Τσα-
ρεβίτς Διαδόχου, — πάντα ταῦτα συγχέονται εἰς ποι-
κίλην μάζαν, ἀλλ' οὐχ ἥσσον πᾶσα γραμμὴ καὶ πᾶ-
σα χαρακτηριστικὴ μορφή μεμονωμένως διακρίνεται
ἐναργέστατα.

Οί πλείστοι τῶν κατοίκων εἰσὶ γεωργοὶ (Κούνμπη), καὶ εἶνε οἱ ἀβλαβέστεροι, οἱ πρῶτοιοι, οἱ ἐγκρατέστεροι, οἱ ὑπομονητικώτεροι, οἱ φιλοπονώτεροι καὶ ἀμαθέστεροι τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Οἱ σύγχρονοι δεσπότηται τῶν Ἰνδιῶν κατ' οὐσίαν οὐδεμίαν ἀπαντῶσι δυσχέριαν εἰς τὴν διοίκησιν παρομοίου μαλακοῦ ὡς ὁ κηρὸς πλήθους. Ὁ εὐδαίμων οἰκογενειακὸς βίος εἶνε (ὡς λέγουσιν) ὁ κληρὸς τῶν ἀνθρώπων τούτων, τῶν ἀγαθῶν ἐκ φύσεως καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλοξένων. Μόλην τὴν πρὸς τὴν γῆν ἀγάπην των, κακῶς καλλιεργοῦσιν αὐτήν, ἀροτριῶσι πλημμελῶς καὶ δὲν ἀντιπράττουσιν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν ζιζανίων. Οἱ κατοικοῦντες δὲ εἰς τὴν ἐνταῦθα ἐπαρχίαν ἀλλογενεῖς ἄλλης καταγωγῆς (παρδαῖοι), ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας, κατορθοῦσι κρείττονα ἀποτελέσματα διότι, ὡς γεωργοὶ καὶ ἀνεπιγνώστως ἀγρονόμοι, μετὰ πλείονος μερίμνης φέρονται πρὸς τὸ βαρὺ αὐτῶν ἔργον.

Αἱ γυναῖκες τῶν Κουνμπῆ εἶνε ἡ προσωποποιήσις τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀντοχῆς. Οὐχὶ μόνον ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία ἀλλὰ καὶ αἱ ἀγροτικαὶ ἐργασίαι καὶ αἱ μακρυναὶ μετακινήσεις — ἐν τῷ καύσωνι πιζῆ — καὶ αἱ προμήθειαι τῶν χρειῶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπαιτοῦσι μεγάλας προσπάθειας, — κυρίως παρὰ τῶν μητέρων, αἵτινες εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ σύρῃσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ βρέφη των κρεμάμενα ἀπὸ τῶν ὤμων.

Κατὰ τὸ λέγειν ἐνὸς ἐκ τῶν μεθ' ἡμῶν συνοδοιπορούντων ἀγγλῶν ἀξιωματικῶν τὰ πολῦτιμα κοσμήματα τῶν παιδίων τῶν χωρικῶν μέχρις ἐσχάτων ἐδελέαζον τοὺς ἄρπαγας, οἵτινες ἐπέπιπτον κατὰ τῶν

πτωχῶν παιδίων καὶ ἐφόνευον αὐτὰ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐπωφεληθῶσι τοῦ πολυτίμου μετάλλου. Σήμερον, βεβαίως, χάρις εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἀποικιακῆς ἀστυνομίας, παρόμοιαι πράξεις σπανιώτατα συμβαίνουσιν. Καὶ ὁμως δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος καθ' ὃν αἱ ληστεῖαι μετὰ θηριωδῶν φόνων δὲν ἦτο πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Εἰδὸς τι φονέων-πνιγέων (οὕτω καλουμένων «*lhags* ἢ «*tugges*») ἐθεώρουν μάλιστα τὰς μισαιφόνους πράξεις των ὡς ὑπαγορευομένας ὑπὸ τινος θεότητος (Δούργας ἢ Κάλης, συζύγου τοῦ Σζίβα). Καταγινόμενοι μέρος τοῦ ἔτους εἰς εἰρηνικὰς ἐνασχολήσεις τῶν τεχνιτῶν, εἰς ὠρισμένας προθεσμίας οὗτοι ὡς προκαλούμενοι ἄνωθεν ἄφινον τὰς οἰκογενείας καὶ τὴν κατοικίαν των, ἀπτήριζον συμμορίας ἐξ ὁμοφρόνων, ποικιλομόρφως ἐνδεδυμένοι καὶ ὡς ἐκ περιστάσεως συναντηθέντες, ἀκολούθως ἀπῆρχοντο εἰς τὸ ἀπαίσιον ἔργον των, καὶ τότε οὐδεὶς ἀπροσέκτως ἐμπίπτων εἰς τὴν ὁδὸν τῶν φανατικῶν τούτων ἤξιούτο ἐλέους.

Παρὰ τὴν πολίγνην Ροδζοῦ, κατὰ διαταγὴν τοῦ Νιζάμ, ἐπήχθη ὀλόκληρον μικρὸν στρατόπεδον διὰ τοὺς ποθητοὺς Ξένους. Ἐν μέσῳ αὐτοῦ διακρίνεται μακρὰ σκιάς, ἐπέχουσα τόπον ἐν μέρει αἰθούσης καὶ ἐν μέρει ἐστιατορίου.

Ἐμπροσθεν αὐτῆς κατεσκευάσθη ἀνοικτὴ σκηνή, ἐν

ἢ ἐτέθησαν τράπεζαι καὶ σειρά ἀναπαυτικῶν ἐδρῶν. Παρ' αὐτὴν δὲ μεγάλαι σκηναὶ διὰ τὰς Α. Ὑψηλότητας, τὰ πρόσωπα τῆς συνοδίας καὶ τοὺς ἐγχωρίους ἐκείνους ὑπηρέτας, εἰς οὓς ἀνετέθη ἡ φροντίς τῆς λαμπρᾶς ὑποδοχῆς τοῦ Μεγάλου Δουκός. Εἰς συνάντησιν τοῦ Τσάρεβιτς ἐξῆλθον τῆς ἐγχωρίας πρωτευούσης δύο ὑπουργοὶ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν εὐγενῶν, ἄγγλοι ὑπάλληλοι κλπ. Ἡ φρουρὰ ἀποτελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ εὐσώμου τάγματος τοῦ νιζαμικοῦ πεζικοῦ μετὰ τῆς σημαίας καὶ τῆς μουσικῆς ἀπέδωκε τὰς τιμὰς πρὸς τοὺς Ὑψηλοὺς ταξειδιώτας. Ἡ ἱκανῶς κοπιώδης ὀδοιπορία ἐκ Νανδγαών, ὡς ἐκ τῶν καθ' ὁδὸν καθυστερήσεων, ἐπερατώθη μόλις μετὰ μεσημβρίαν, ἔδιδε δ' ἡμῖν σήμερον τὸ δικαίωμα πλήρους ἀναπαύσεως μέχρι τῆς ἐπομένης πρωίας, καθ' ἣν πάλιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐμέλλομεν νὰ περιλάβωμεν εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν φαντασίαν μας πλῆθος λαμπρῶν εἰκόνων, μαρτυρουσῶν περὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ μεσαιωνικοῦ βίου τῶν Δεκκάν· ἀλλ' ὁ καιρὸς εἶνε θαυμάσιος, αἱ ὥραι τῆς ἐν τῇ χώρᾳ διαμονῆς μας συντέμνονται καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσθη ἄνευ βραδύτητος, νὰ προβῶμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἐνταῦθα ὑπαρχόντων ἀξιοσημειώτων ἀντικειμένων.

Εἶνε δείλη. Κονιορτὸς ἐγείρεται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου στρατοπέδου καὶ τῆς πολίχνης, ὑψούμενος οὐ μακρὰν αὐτῆς. Πλήθη περιέργου λαοῦ, μέγα μέρος τοῦ ὁποίου συνήχθη ἐνταῦθα ἀπὸ διάφορα μέρη, ἐξορμῶσιν ὀπισθεν τῶν Α. Ὑψηλοτήτων, διευθυνομένων πεζῆ εἰς Ροδζοῦ, πρὸς ἐκτέλεσιν ἐσπερινοῦ

περιπάτου καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν, ἂν ὑπῆρχε πρὸς τοῦτο καιρὸς, τοῦ τάφου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀουραγγόζεμπ.

Ἐνόσφ πλησιάζομεν πρὸς αὐτὸν συσκοτάζει, οὕτως ὥστε καθίσταται ἀδύνατον ὡς ἐκ τῶν στενωῶς περικυκλωσάντων ἡμᾶς ἰθαγενῶν νὰ παρατηρήσωμεν καὶ γνωρίσωμεν τὸ πρῶτον τοπίον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου ἀφίκετο ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος.

Λίθινόν τι ἱκρίον ὑψοῦται παρά τινι σκοτεινῶς διαγραφομένῳ τεμένει, ἐπὶ εὐρυχώρου πλατείας. Πέριξ αὐτοῦ ὡς λέγουσιν, εἰσὶ τεθαμμένοι καὶ τινες μουσουλμάνοι «ἅγιοι», καὶ οἱ γενάρχαι τῶν Νιζάμων, καὶ αὐτὸς ὁ φοβερώτερος τῶν Μεγάλων Μογγόλων, ὁ φέρων τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀλαμγέρ» (Δεσπότης τοῦ κόσμου) καὶ ἐν μέρει κατέχων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰνδοστάν ἐπίσης περιλαμπρὸν καὶ ὠρίσμενὴν θέσιν (διὰ τὴν ὠμότητα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διὰ τὴν διοικητικὴν σοφίαν του) ὡς ὁ σύγχρονος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προπάτωρ Ἀσκάρ—Τσάρος Ἰωάννης Βασιλειωβιτς ὁ τρομερός.

Τὸ σκότος ἐπικάθηται πυκνὸν ἐπὶ τῶν πέριξ οἰκοδομῶν. Οἱ καπνώδεις πυρσοί, — διὰ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι τῆς Ροῦζοῦ ἀποπειρῶνται νὰ φωτίσωσι πρὸ τοῦ Μεγάλου Δουκὸς τὰ ἐνταῦθα ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν ἤκιστα διακεκριμένα θρησκευτικὰ μνημεῖα, — μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ γνωρίσωμεν ἐν τῷ ἡμίφωτι τοὺς παρακειμένους τάφους. Ἀρκεῖ ἢ συναίσθησις ὅτι δύο βήματα ἀφ' ἡμῶν κοιμῶνται τὸν αἰώνιον ὕπνον οἱ διάσημοι ἀντιπρόσωποι τῆς μουσουλμανικῆς Ἰνδίας. Ὁ Βασιλόπαις Γεώργιος φορεῖ εὐμαρίδας διὰ νὰ πλησιάσῃ ἐγγύτερον πρὸς τὸν τάφον τοῦ Ἀουραγγόζεμπ. Οὐδὲν

ἔχει τὸ ἀξιοσημείωτον ὁ τάφος οὗτος καὶ φαίνεται μάλιστα ἀρκετὰ ἄσχημος. Ὁ κρατερός ἡγεμών, διοικήσας τὴν ἀπέραντον χώραν ἐν διαστήματι 49 ἐτῶν, λαμβάνων ἐξ αὐτῆς ἐτήσιον εἰσόδημα περὶ τὰ 45 δισεκατομμύρια φράγκα σημερινοῦ νομίσματος, διαθέτων μόνιμον στρατὸν ἐκ 500 χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀνοικοδομήσας ἐν τῇ προσφιλεῖ του πόλει Ἀουραγαθαὰ ὑπερλαμπρὸν μαυσωλεῖον εἰς μνήμην τῆς λατρευτῆς συζύγου του Ραμπία Δαουρανή, — ὁ ἀπερίριστος οὗτος εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ πάθη του δυνάστης τῆς Ἀνατολῆς, τελευτῶν τὸν βίον κατὰ τὸ 89 ἔτος τῆς ἡλικίας ἐπεθύμησε, συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ αὐστηροῦ ἰσλάμ, νὰ ταφῆ διὰ τοῦ ταπεινοτέρου καὶ πτωχοτέρου τρόπου. Ἡ θέλησις τοῦ θανόντος ἐξεπληρώθη ἱερῶς παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν συγγενῶν του. Ὁ Ἀουραγθζέμπ διέταξε νὰ δαπανήσωσι πρὸς ταφὴν του ὀλίγα μόλις χρήματα κερδηθέντα ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου κατασκευασθέντων πιλιδίων. Ἐτερον μεγαλείτερον ποσὸν, προερχόμενον ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ μετὰ μερίμνης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀντιγραφέντος Κορανίου κατὰ τὴν διαθήκην, διενεμήθη εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἡ ἐπιτάφιος πλάξ τοῦ Μογγόλου δὲν εἶνε κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ θόλου τοῦ μαυσωλείου, πυρακτοῦται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ πλύνεται ὑπὸ βροχῶν. Ἡ μόνη διακόσμησις αὐτοῦ εἶνε οἱ εὖοσμοι κλάδοι ἐνὸς ἄνωθεν αὐτοῦ φυέντος δένδρου. Ἴδου πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει. Οὐδεμίᾳ ἐπιγραφῇ μαρτυρεῖ περὶ τοῦ φαρτοῦ σώματος τοῦ ταφέντος ἐνταῦθα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Οἱ παραπλεύρως τούτου ταφέντες ἐνταῦθα τούναν-

τίον περικυκλούνται ὑπὸ ποιᾶς τινος πολυτελείας. Οὕτω, λόγου χάριν, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ «Σεῖδ» Ζαΐνουδιν, ἀποθανόντος τῷ 1370, ἐχαράχθησαν ἱερὰ ρητὰ εἰς στίχους. Ἡ θύρα τοῦ μαυσωλείου εἶνε κεκοσμημένη διὰ παχέων ἀργυρῶν πλακῶν· αἱ παρ' αὐτὸ βαθμίδες εἰσὶν ἐξωραϊσμέναι δι' ἐπιζήλωσ γεγλυμμένων καὶ θαυμασίως πελεκημένων λίθων, κομισθέντων ἐνταῦθα ἐν εἰδει προσφορᾶς ὑπὸ τῶν φακιρῶν καὶ τῶν προσκυνητῶν. Ἐνωθεν τοῦ τάφου ἐπικρέμανται ὡὰ στρουθοκαμήλων. Ὁ χιτῶν αὐτοῦ τοῦ προφήτου Μωάμεθ φυλάσσεται παρ' αὐτὸ καὶ εἰς ἐκτάκτους ἑορτασίμους ἡμέρας (κατὰ Μάρτιον) ἐπιδεικνύεται εἰς τὸν λαόν.

Ἐκτὸς τοῦ Ζαΐνουδιν, εἶνε τεθαμμένος ἐνταῦθα καὶ ἕτερος μεγάλως τιμώμενος μουσουλμάνος «σεῖδ» ὀνομαζόμενος Χαζρέτ Μπουρχανουδιν ἐγκατασταθεὶς ἐν Ροδζοῦ κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα, ὅταν ὁ ἰσλάμ δὲν εἶχε προφθάσει νὰ εἰσβάλη εἰς τὸ αὐστηρῶς ἐθνικὸν Δεκκάμ. Ὁ ρηθεὶς «ἅγιος» ἀφίκετο ἐνταῦθα μετὰ 1400 μαθητῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ γνωρίσῃ τὴν χώραν καὶ προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ τὴν προμελετημένην τῶν μουσουλμάνων ἐκστρατείαν. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας ταύτης, πράγματι, εὔρε τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ἐχθρικῇ χώρᾳ τὴν συνδρομὴν καὶ τὴν πείραν τῶν πονηρῶν ὁμοθησκῶν. Παρὰ τὸν τάφον τοῦ Χαζρέτ Μπουρχανουδιν οἱ πιστοὶ φυλάττουσι τρίχας ἐκ τοῦ πώγωνος τοῦ «προφήτου», αἵτινες κατὰ τὰς πεποιθήσεις τοῦ πλήθους, καθ' ἕκαστον ἔτος ὅλον ἐν πολλαπλασιάζονται. Ἀλλὰ τὸ θαῦμα τοῦτο, — εἶνε οἷονεὶ δευτερευούσης ἀξίας, ἀπέναντι τῶν λοιπῶν, ἅτινα πι-

στεύει ὁ ὄχλος ὅταν μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὀσίου «σειδ» ὁ τάφος αὐτοῦ ἤρξατο καταρρέων, οἱ δὲ παρ' αὐτὸν οἰκούντες μιμηταὶ ἐστεροῦντο τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ, — αἱ δεήσεις αἱ ἀπευθυνόμεναι πρὸς τὸν ἀποθανόντα διδάσκαλον προὐκάλεσαν τὸ ἀκόλουθον φαινόμενον: ἐκ τῶν παρὰ τὸν λίθον μερῶν ἤρξαντο φυόμενα κατὰ τὰς νύκτας μικρὰ ἀργυρᾶ δενδρύλια. Τὰ δενδρύλια ταῦτα μετέφερον καὶ ἐπώλουν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι συνελέχθη ἱκανὸν ποσόν, πρὸς συντήρησιν τοῦ τάφου καὶ πρὸς διατροφήν τῶν φυλασσόντων αὐτόν. Μετὰ ταῦτα τὸ θαῦμα διεκόπη καὶ μόνον σπανίως κατὰ τὴν πρῶταν κάτωθεν τοῦ ἱκρίου ἐξέρχονται λαμποκοποῦντα φυτὰ.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸ στρατόπεδον, προσφέρουσιν εἰς τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον ἵππον· τινὲς ὠσαύτως ἐκ τῆς συνοδίας ἐφιπποὶ ἐγκαταλείπουσι τὴν Ροδζοῦ. Ἡ ὁδὸς εἶνε κονιορτώδης, φαίνονται δὲ ἐμπρὸς λευκάζουσαι αἱ σκηναί.

Ἀπερχόμενος τῆς Ροδζοῦ ἀποφέρει οἶονεὶ μεθ' ἑαυτοῦ μέρος τῆς θρησκευτικῆς ἐκείνης ἀτμοσφαιρας τοῦ ἰσλάμ ἐν ἧ ἀνεφύησαν καὶ ὑψώθησαν ἱστορικαὶ προσωπικότητες ὡς ὁ Ἄουραγγζίμπ: ἀφ' ἑνὸς ἀναμφίβολος εὐλάβεια καὶ προθυμία τῶν κυβερνωμένων λαῶν, ἀφ' ἑτέρου, ἄκρα μισαλλοδοξία πρὸς τὰ ξένα θρησκευήματα καὶ ψυχρὰ σκληρότης καὶ περιφρόνησις πρὸς πᾶν ὅ,τι ἔχουσιν ἱερὸν οἱ ἄνθρωποι.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 15 (27) Δεκεμβρίου

Ἀπὸ πρωΐας πρόκειται νὰ ἐκδράμωμεν εἰς τὰ περιγῶρα τῆς Ροδζού, ὅπου οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται μετὰ τῆς συνοδίας ἀπέρχονται ἔφιπποι τὴν 8 καὶ 45'. Ἐνῶ διέρχονται διὰ τῆς πόλεως (τῆς καλουμένης «Nakkarkhana») εἰς τὸ ἄκρον χωρίου περιέχοντος τοσοῦτους ἐνδόξους θανόντας μουσουλμάνους, πολλοὶ τινες προσελθόντες εἰς τὴν σκιάδα ἐπὶ τῆς ἀψίδος ὑποδέχονται τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα διὰ παραχόρδου μουσικῆς, —ὡς ἀνέκαθεν εἴθισται ἐνταῦθα ὅταν ἡ ὑποδοχὴ γίνεται πρὸς ὑψηλὰ πρόσωπα.

Ἡ πρώτη ἱστορικὴ Ἰνδικὴ πόλις, ἣν ἐπισκέπτεται ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος μετὰ τὴν Βομβάην εἶνε ἡ Δεβλεταβάδ—ἣτις δὲν ἐστερεῖτό ποτε μεγαλείου. Ἐνα καιρὸν κατεῖχε περιφρῆθῆς ἐν μέσῳ τοῦ Δεσκάν. Βάσεις τινὲς πρὸς τοῦτο ἀναμφιβόλως κεῖνται εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς τῆς τοποθεσίας, ὑπάρχοντος ἐνταῦθα ἐν τῷ μέσῳ τῆς σχετικῆς εὐρυχώρου πεδιάδος, μεμονωμένου μεγαλοπρεποῦς βραχώδους ὄρους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐκολὸν ἦτο ν' ἀνεγείρωσιν ἀπροσπέλαστον ἀκρόπολιν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ δεσπόζῃ ἀπάσης τῆς πέριξ χώρας.

Μακρόθεν ἤδη τὰ πρῶην ὀχυρώματα ταῦτα παρουσιάζονται ἀρκούντως γραφικὰ καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν ἀναμιμνήσκει γιγαντιαίαν κυψέλην ἢ κεφαλὴν ζαχάρεως. Ὅπως ὀρισθῆ εἰς ποίαν ἐποχὴν καὶ τίς κυρίως διώκει τὴν πέριξ χώραν, ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε δύσκολον καὶ ἴσως ἀδύνατον ὡς ἐκ τῆς σκοτεινότητος τῶν

ιστορικῶν διδομένων τῶν ἀρχαίων Ἰνδῶν. Τὸ παρελθὸν αὐτῆς καθίσταται εὐκρινέστερον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ IB μ. X. αἰῶνος, ὅταν ἐνταῦθα ἐβασίλευσε ρατζῆς ἐκ τῆς δυναστείας Γιαδᾶβ (σκυθικῆς καταγωγῆς) ἔχων ἐπὶ τῶν σημεῖων αὐτοῦ παράστασιν τοῦ μυθολογικοῦ Γαρούδα. Ἡ πόλις ἐκαλεῖτο τότε Δεογήρη (ἢ Δεβ-γήρη), καὶ κατὰ δύο ἄλλους τρόπους: Δεογάρ ἢ Δχα-ραγάρ. Χάλκινοι πλάκες μετὰ δωρητηρίων ἐπιγραφῶν εὐρεθεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ἐν τῇ ἐνταῦθα ἀκτίνι μεταδίδουσιν ἐναργῶς τὰ ὀνόματα τῶν διοικητῶν τῶν ρατζῆ. Οὗτοι ὀλίγον χρόνον ἀπήλαυσαν τῆς πρωτευούσης: Περὶ τὰ τέλη τοῦ II' αἰῶνος, ὁ διάσημος μουσουλμάνος κατακτητῆς Ἀλαδὶν Μαχμούτ, ἐπὶ κεφαλῆς ὀκτῶ χιλιάδων ἰππέων εἰσήλασεν εἰς Δεκκάν καὶ ἐπολιορκῆσε τὴν σημερινὴν Δεβλεταμπᾶδ. Ὁ πο-νηρὸς στρατάρχης διέδωκεν ὅτι αὐτὸς ἀπαρτίζει μόνον τὴν πρωτοπορειάν τῆς εἰσβαλλούσης τεραστίας στρατιάς. Ἐνίστοι, πρὸς περισσοτέραν ἀπάτην τῶν ἐναντίων, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν μωαμεθανῶν ἐβεβαίωσε ὅτι διατελεῖ εἰς ἔχθραν μετὰ τοῦ σουλτάνου του καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν μεσημβρινὴν Ἰνδίαν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ προτείνῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς εἰ-δωλολάτραις ἡγεμόνας. Ἐν Δεογήρη ἡγεμόνευε τότε ὁ ρατζᾶ Ραμτσάνδρα παρὰ τῷ ὁποίῳ ὡς ἐφημίζετο, ἐφυλάσσοντο ἄπειροι θησαυροί. Ὁ Ἀλαδὶν ἠνάγκασε τοὺς Ἰνδοὺς νὰ κρυβῶσιν ὀπισθεν τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου καὶ ἐπειδὴ οὗτοι προσέδραμον ἐκεῖ, καταληφθέντες ἔξα-πίνης, δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐφοδιασθῶσι μὲ ἀρκετὸν πο-σὸν τῶν ἀναγκασιούτων κατὰ τὴν τόσῃ ἐπικίνδυνον

πολιορκίαν τροφίμων. Αὐτὸς ὁ Ραδζᾶ μόλις εἶχεν ἐπιστρέψει τότε ἐκ τῆς θήρας, ἢ σύζυγος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀπουσιάζον που πρὸ: προσκύνησιν, οἱ δὲ ἀπατηθέντος κάτοικοι, ἤρπασαν κατὰ λάθος καὶ ἔφερον εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Δεογάρης ἀντὶ σάκκων σίτου σάκκους ἄλατος οὓς ἔφερον ἔμποροι ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς Κονκάν (ἐνθα σήμερον κεῖται ἡ Βομβάη), καὶ παρετήρησαν τὴν συμφορὰν ὅτε ἤδη ἦτο ἀργά. Οἱ ἐχθροὶ ἐπέβαλον εἰς τοὺς πλουσίους ἰθαγενεῖς αἰχμαλώτους βαρέα λύτρα, συνέλαβον πλῆθος ἐλεφάντων καὶ ἵππων, κατετρόμαξαν διὰ τῆς ἐπιτυχίας των τοὺς πλησιεστέρους ἰνδοὺς ἡγεμόνας, ἐλεηλάτησαν τὰ περίχωρα, διὰ βασάνων ἐξηνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ φανερώσωσι ποῦ τυχὸν κρύπτονται θησαυροὶ καὶ ἐν τέλει κατώρθωσαν ὥστε ὁ ἠττηθεὶς ραδζᾶ νὰ προτείνῃ ἀνακωχὴν, μὲ πληρωμὴν σημαντικοῦ φόρου, ἂν οἱ μουσουλμάνοι συγκατετίθεντο ν' ἀπέλωσιν. Ὁ υἱὸς τοῦ ἀπεπειράθη μετὰ στρατοῦ νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπέστη δεινὴν ἠτταν. Ἀμέτρητον ποσὸν ἀδαμάντων, ρουβινίων σμαράγδων, ἰάσπων, μαργαριτῶν χρυσοῦ, ἀργύρου, μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ λοιπῶν περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν εὐτυχῶν νικητῶν παρὰ τοῦ Ραδζᾶ, ὅστις ἔχαιρε διότι ἀπηλλάγη ἀντὶ πραγμάτων, τόσον ἀσημάντου ἀξίας. Ὁ Ἀλαδὶν μετὰξὺ ἄλλων, ἔλαβεν εἰς ἰδιοκτησίαν τοῦ γεγυμνασμένου τινὰς ἐλέφαντας, οἵτινες, κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν συνήθειαν, ἐπιδεξιῶς μετεχειρίζοντο τὸ ξίφος καὶ ἔρριπτον τὸ τόξον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν μισητῶν ἀλλοπίστων, οἱ ἐν Δεογάρῃ ἰνδοὶ ἀνεκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι. Ὁ

Ραμτσάνδρα καὶ οἱ υἱοὶ του ὡς ἐκ τούτου συνετρίβησαν ἐκ νέου, συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι, διηρπάγησαν τὰ ὑπάρχοντά των καὶ ὠδηγήθησαν ἐν θριάμβῳ εἰς Δέλχην, ἔνθα ὁ Σουλτάνο· διεκήρυξεν εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἠττημένους τὴν ὑψηλὴν του εὐνοίαν, δώσαι εἰς τὸν γέροντα ἀρχηγὸν τὸν τίτλον «ραΐ ραϊάν» (ἦτοι βασιλεὺ· βασιλέων) καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κατέχειν γεῖσον ἢ σκιάδα, ἅτινα ἐθεωροῦντο ἐν Ἀνατολῇ ὡς σύμβολα τιμῆς καὶ ἐξουσίας.

Ἐκτοτε ἀφελείς ἐλεύθερος ὁ ραδζά διεκρίνετο ἤδη διὰ τὴν ἀφοσίωσίν του, οὕτως ὥστε, ἐν παραδείγματι, ὅταν τὸ ἐπίδον ἔτος ὁ μουσουλμανικὸς στρατὸς διήρχετο πλησίον τοῦ φρουρίου του, διευθυνόμενος ἐναντίον ὁμοθρήσκου αὐτῷ ἀνυποτάκτου ἡγεμόνος, ὁ Ραμτσάνδρα προσεπάθει παντὶ σθένει νὰ προμηθεύσῃ εἰς αὐτὸν ἐφόδια, ἀναγκαζὼν τὸν λαόν του νὰ πωλῇ εἰς τὰς ἀγορὰς πρὸς τοὺς διερχομένους στρατιώτας πάντα τὰ ἀναγκαζοῦντα αὐτοῖς εἰς τὰς εὐτελεστέρας τιμὰς.

Ταχέως μετὰ ταῦτα ὁ ἀκουσίως ὑποταχθεὶς καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκθρονισμένος γέρον ἀπέβίωσεν. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀποπειραθεὶς νὰ ἐπαναστατήσῃ, ἀπώλεσθη. Φρουρὰ ἰσχυρὰ ἀποσταλεῖσα ἐκ Δέλχης κατέλαβε τὴν Δεογήρην καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρωμένα μέρη τοῦ Δεκκάν. Ἡ ὑπολαθάνουσα ἐν τούτοις δυσἀρέσκεια ἐξηκολούθει νὰ συνταράσσῃ τὴν χώραν. Ὁ Γαρπάλας, γαμβρὸς τοῦ θανόντος Ραμτσάνδρα, μελετῶν προδοσίαν, προσεποιεῖτο καὶ ἀνέμενε.

Χάρις εἰς τὰς ραδιουργίας τῶν ἰδίων μεγιστάνων του ὁ Ἄλαδιν ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς. Ἐπωφεληθέν-

τες τῆς ἐπελθούσης παραχῆς οἱ κάτοικοι τῆς Δεογήρης αἴφνης ἀνεκηρύχθησαν καὶ αὖθις ἀνεξάρτητοι ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῶν ἀγρίων ἀλλοπίστων : Ὁ ἀρχηγὸς τῶν μουσουλμάνων, υἱὸς τοῦ Ἀλαδίν—Κουτβουδδὴν, ἀπεφάσισε τὴν φορὰν ταύτην νὰ μὴ φεισθῆ οὐδενός. Ἀφῆρσαν τὸ δέρμα ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Γαρπαλου καὶ ἐτάνισαν καρφώσαντες αὐτὸ ἐπὶ τῆς πύλης τῆς πόλεως. Ἡ ἐν Δεκκάν δυναστεία τῶν Γιαδάβ ἐξέλιπε. Ὁ διορισθεὶς ἀντικαταστάτης ταχέως δι' ἀνυποταξίαν ἐστερήθη τῆς ρινὸς καὶ τῶν ὠτων. Ἡ ἐπαρχία ὤφειλε νὰ μείνῃ διὰ παντός πλήρης ἰδιοκτησία τῶν μουσουλμάνων δεσποτῶν.

Εἷς δ' ἐκ τῶν πρώτων σουλτάνων τῶν ὀριστικῶς βασιλευσάντων ἐν τῇ χώρᾳ, ταχέως ἔσχε τὴν ἀρκούντως σκληρὰν καὶ φανατικὴν ἐπιθυμίαν νὰ καταργήσῃ τὴν ἀνθηρὰν Δέλχην καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν πρωτεύουσάν του εἰς Δεσγήρην, διὰ δὲ βιαίων μέσων μετόφησεν ἐνταῦθα ἑκατοντάδας χιλιάδων ἐντρόμων ἐκ τῆς ἀνηκούστου ταύτης διαταγῆς κατοίκων, ἢ ἀκίνητος περιουσία τῶν ὁποίων ὁμῶς ἐξηγοράσθη ὑπὸ τοῦ δημοσίου.

Τοῦτο συνέβη τὸ 1338 ἐπὶ Μωάμεθ Τουγγλάκ—Ψῶχ, δώσαντος διαταγὴν ὅπως, τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν δοθῆσαν πρὸς μετανάστευσιν διορίαν, οὐδεὶς ἀπομείνῃ ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει.

Ὅπισθεν τῶν λόφων ἀριστερᾶ, περιελίσσεται καπνὸς ἀνά τὴν ἀόρατον ἀλλ' οὐ μακρὰν ἀπέχουσαν πόλιν Ἀουραγααδάδ, ἀριθμοῦσάν ποτε (καὶ κατὰ τὴν παρελθούσαν ἔτι ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς πτώσεως τῆς

ἐπιρροῆς τῶν γάλλων ἐν ταῖς κτήσεσι τοῦ Νιζάμ, περὶ τὸ ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατομύριον κατοίκων, νῦν δὲ φοβερά ἐσημωθεῖσαν. Καὶ ἡ ἐγειρομένη ἐνώπιον ἡμῶν Δεβλεταβάδ, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἤτο ἐκτεταμένη καὶ μεγάλη ἀλλὰ θλιβεράν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν ἡμῖν τὰ ἐρημωθέντα προάστεια αὐτῆς, ὅταν ἡ ἔφιππος συνοδία διήρχετο ἐκ τῆς εἰς αὐτὴν ἀγούσης κολοσσαίας πύλης, περίξ τῆς ὁποίας σχεδὸν ἀδιάβατοι θάμνοι εἰσὶ συμπεπλεγμένοι μετὰ ἀγρίων μηλεῶν, λείψανα δὲ προτέρων οἰκοδομῶν καὶ ἐκτάκτως παχέων τειχῶν μαυρίζουσι διὰ τῶν μελαγχολικῶν καὶ ἀμόρφων ὄγκων τῶν. Σπουδαῖον πολιτικο—ἐμπορικὸν κέντρον, ὑπάρξαν ἐνταῦθα ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων, ὠνομάζετο πιθανῶς «Ταγάρα» καὶ διετέλει εἰς ἀκμαιοτάτας σχέσεις μετὰ τῆς δύσεως, μάλιστα δὲ μετὰ τῶν αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐλλήνων. Ἀνασκαφαὶ εἰς τὰ περίξ ἀναμφιβόλως θ' ἀπέδιδον εἰς τὸ μέλλον λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

Κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἡ πόλις ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν «Φρούριον τῶν θεῶν», μετὰ τὴν μουσουλμανικὴν δὲ ἐρήμωσιν, ἤτο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «μέρη τῶν θησαυρῶν ἢ τῆς εὐτυχίας». Οὔτε τὸ ἐν, οὔτε τὸ ἄλλο ὑπάρχει ἐλπίς νὰ εὕρωμεν, πλησιάζοντες πρὸς τὴν Δεβλεταβάδ, ἧτις ἀριθμεῖ σήμερον οὐχὶ πλείονας τῶν 1200 ψυχῶν (αἱ οἰκογένειαι τῆς φρουρᾶς), ἔτι δὲ καὶ τινες ἐνοικοῦντες εἰς τρώγλας, ἀφοῦ ἐκεῖ που πλησίον αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἀπωρφανεμένα τσοαῦτα ἡμιηρηιπωμένα μέγαρα.

Συστάδες δένδρων, εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ πρὸς

τὴν Ἰθαγενῆ ἀκρόπολιν, εἰσὶν ἔτοιμαί νὰ δεχθῶσιν ὑπὸ τὴν πυκνὴν αὐτῶν σκιὰν τοὺς ἵππους μας. Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀνέρχονται εἰς τὸ ὕψωμα δι' ἐλικωδῶν διαβάσεων, συνενουσῶν σειρὰν ἐγειρομένων ἀκλονήτων προπυργίων. Ὅπου εἶνε σκοτεινὰ (ὑπὸ τοὺς ζαφεροὺς χαμηλοὺς θόλους περιλαμβάνοντας κατὰ τὰς ἀναριθμητοὺς πολιορκίας πλῆθος πολεμιστῶν), ἐτέθησαν φανοί, ἵνα καταστρέψωσι τὴν ἐν τῇ πνιγερᾷ ἀτμοσφαίρᾳ δυσσομίαν καὶ πλησίον αὐτῶν ἐτοπεθετήθησαν τεμάχια εὐόσμου ξύλου.

Τὸ ὕψος τοῦ γιγαντώδους κωνικοῦ βράχου, τοῦ ὀχυρωθέντος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παγαρινῶν καὶ δευγηρινῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ μουσουλμάνων περιόληθέντος διὰ βαθείας τάφρου ἐξισοῦται πρὸς 90 ὀργυίας. Ἡ πρὸς τὰ ἄνω ὁδὸς εἶνε κατ' εὐθείαν ἐσκαμμένη ἐπὶ σκληροῦ λίθου. Αἱ χαίνουσαι στοαὶ μεταξὺ τῶν βαθμίδων ἐκάστης ἀποτόμου ἀτραποῦ, αὐξάνουσι τὴν γοητείαν ὅταν σκεφθῇ κανεῖς, τί θὰ ἦτο τὸ φοβερόν τοῦτο καὶ μυστηριώδες μέγαρον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅταν ἐκυβέρνων ἐνταῦθα οἱ πλουσιώτατοι ραδζᾶ, ὅταν ἐπὶ τέλους, ἀντικατέστησαν αὐτοὺς διοικηταὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Δέλχης, καὶ ὀανοικτιρμόνως εἰσπραττόμενος παρὰ τῶν ἰνδῶν βαρὺς φόρος ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθηροῦ Δεκκάν εἰσέρρει προσκαιρῶς ἐνταῦθα, ὑπὸ τὴν ἀσπίδα τῶν γηραιῶν τούτων προμαχώνων καὶ προχωμάτων. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἡ περίξ χώρα, ἧς οἱ γηγενεῖς κάτοικοι ὡς ἐκ τῶν καταπιέσεων, οὐχὶ σπανίως ἐφευγον εἰς τὰ «jungles», ἦτοι εἰς τὰ ἀπρόσιτα μέρη ἤρξατο δεινῶς πάσχουσα

ἐκ τῶν ἀφοριῶν. Ὀλόκληροι ἐπαρχίαι (ιδίως παρὰ τὴν Δεβλεταβάδ) ὑφίσταντο τὰ πάνδεινα, ἀπέβησκον ἐκ τοῦ λιμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι ἐπρότεινον ἑαυτοὺς δούλους ἐφ' ὄρου ζωῆς ἀντὶ τεμαχίου ἄρτου, ἀλλ' οὐδεὶς τοῖς παρεχώρει τοιοῦτον. Οἱ κάτοικοι ἔτρωγον κύνας, ὅσῃ τεθνεώτων, ἀλεσμένα καὶ μεμιγμένα μετ' ἀχρήστου ἀλεύρου· συνέβαινε νὰ φονεύωνται καὶ νὰ ἀλληλοτρῶγονται.

Πρὶν ἔτι ἡ πόλις ἀποκτήσῃ ἐξέχουσαν πολιτικὴν σημασίαν, ὁ σουλτάνος Τογγλάχ, ὁ σκεφθεὶς νὰ μεταφέρῃ εἰς Δεκκάν τὴν πρωτεύουσάν του, πρὸς βλάβην τῆς πολυτελοῦς Δέλχης, εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα συνήθροισε πράγματι ὑπὸ τὴν ἣν ἐπεσκέφθημεν ἀκρόπολιν ἄπειρον πλῆθος ἄλαοῦ. Κατὰ παράδοσιν μόνον δύο πτωχοὶ δέλχιοι (ὁ εἶς τυφλὸς καὶ ἕτερος παραλυτικὸς) ἐτόλμησαν νὰ παρακούσωσι τὴν βασιλικὴν ἐντολὴν καὶ ἐκρύβησαν εἰς τὴν τεχνικῶς καταργηθεῖσαν ἀρχαίαν πόλιν. Τοὺς ἀνεῦρον καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν: τὸν πρῶτον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐκύλιον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Δεβλεταβάδ, ὅπου οἱ δῆμιοι ἐν τέλει μόνον τὸν πόδα πλέον ἔσυρον τοῦ δυστυχοῦς, τὸν δεύτερον δὲ (συμφώνως πρὸς τὸ ἐν τῇ Κεντρῶῃ Ἀσίᾳ ἰσχύον ἔθιμον, πρὸ μικροῦ καταργηθὲν ἐν Βουχάρα) κατέρριψαν ἐκ τοῦ μιναρῆ. Ὁ ἡγεμὼν ἠσθάνθη πως ἀνέκφραστον εὐχαρίστησιν, ἰδὼν τὴν γιγαντώδη Δέλχην νεκρὰν καὶ ἔρημον: κατέστρεψαν μάλιστα καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπομείναντας κύνας καὶ γαλάς. Χιλιάδες πολιτῶν ἀπωλέσθησαν μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν φρίκην τῆς ἀναιτίως σκληρᾶς ἐξορίας ἢ τὰς δεινάς

σπερήσεις τῆς ὁδοιπορίας, καίτοι ὁ σουλτάνος παντοιοτρόπως ἐμερίμνησε περὶ τῶν ἀναγκαστικῶς μεταναστευόντων καὶ διέταξε, μεταξὺ ἄλλων νὰ φυτευθῶσι πανταχοῦ δένδρα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἣν ἐμελλον ν' ἀκολουθήσωσι.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀνήλθον ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀνδῆρου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φρουρίου. Κρεμαστός βράχος φαίνεται ὑπὸ τοὺς πόδας μας. Παράδοξα ἐρείπια Ἰνδικοῦ ρυθμοῦ (πιθανῶς λείψανα ἐθνικοῦ τινος ναοῦ), προτέκλινον ἀπωτέρω ἄνωθεν τῆς ἀδύσου. Πέριξ τοῦ ἀπομεμονωμένου τῆς Δεβλεταβάδ φρουρίου ἀπλοῦται κοιλάς, περιζωννυμένη ὑπὸ κυματωδῶν λόφων. Ἐπισκοπῶν τις ἄνωθεν τὴν ὄρειον ταύτην ἔκτασιν, ἐννοεῖ πληρέστατα ὅτι ἐνταῦθα εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἔζων πολυάριθμοι κάτοικοι. Ἐπὶ Τογγλάκ Ψῶχ, αἱ διάφοροι συνοικίαι ἦσαν διηρημέναι κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἐν αὐτῇ τελουμένης ἐργασίας: εἰς μίαν κατῴκει ὁ στρατὸς, εἰς ἄλλην οἱ ὑπάλληλοι, εἰς τρίτην οἱ δικασταὶ (καζή) καὶ οἱ σοφοί, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δερβισικῶν ταγμάτων καὶ οἱ φακίραι, εἰς τετάρτην—οἱ ἔμποροι, ἀκολούθως—οἱ τεχνῖται κλπ. Ἐκαστον τμημα τῆς πόλεως εἶχε καὶ ἰδιαίτερον τέμενος, ἀγοράς, ἐργαστήρια, δεξαμενὰς κτλ. Ἡ ἐξουσία τοῦ σουλτάνου ἐξικνεῖτο πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τῶν σχετικῶς ἀπωτάτων ἀκτῶν τῆς δυτικῆς Ἰνδίας, τὰς ὁποίας ἐμποδίζετο νὰ κατακτήσῃ ὀριστικῶς ὡς ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῆς χολερικῆς ἐπιδημίας.

Διαταγῇ τοῦ δεσπότη μεταξὺ Δέλχης καὶ Δεβλεταβάδ ἐτοποθετήθησαν διὰ σειρᾶς ἀτελευτήτου ἀπὸ

πόλεως εἰς πόλιν, τυμπανισταί. Διὰ πᾶν ὅ,τι συνέβαιναν, ὅπερ ἦτο ἀνάγκη νὰ μεταβιβάσθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐδίδοτο τὸ σημεῖον, ἤρχιζεν ἡ τυμπανοκρουσία καὶ ὁ ἦχος στιγμιαίως μετεδίδοτο ταχέως ἐκ τοῦ μέρους τοῦ συμβάντος μέχρι τοῦ βασιλικοῦ παλατίου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου του ὁ Τογγλάκ Φῶχ ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ ὀνειροπολῇ περὶ κατακτῆσεων καὶ ἐσωτερικῶν βιαίων ἀναμορφώσεων. Οὐδεμίαν ἀποστασίαν ἐθεώρει φοβεράν ἐκεῖνος ὅστις βασίμως προπαρασκευασθεὶς ἐνεθρονίσθη ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα ἀκροπόλεως. Ἄν οἱ ἐχθροὶ εἰσῶρμων μάλιστα καὶ ἐντὸς τῶν ἐσωτερικῶν προμαχόνων, τοὺς ἐπιτιθεμένους ἀνέμενον ὑψηλότερον ἀνυπέρβλητοι δυσχέρειαί. Ἐν πρώτοις, οἱ βράχοι ἄνωθεν τῆς κυριωτέρας περιβαλλούσης τὸ φρούριον τάφρου εἶνε τοσοῦτον λειοί, ὥστε ἡ ἀναρρίχσις δι' αὐτῶν εἶνε ἀδύνατος, ἐκτὸς δὲ τούτου διόδός τις ἐκ τῶν ἐσκαμμένων ἐν τῷ βράχῳ ἦτο ἐφωδιασμένη διὰ ἐστίας καὶ σιδηρᾶς πλακῶς, ὑπὸ τὴν ἑποῖαν ἀενάως ἔκαιε πῦρ, ὅπερ καθίστα ἀδύνατον εἰς οἰονδήποτε νὰ διέλθῃ διὰ παρομοίας σατανικῆς καμίνου.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Μεγάλων Μογόλων ἡ ἀρχαία Δεογήρη διπλάσιως ὠχυρώθη (ιδίως κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ὁ νεαρὸς Ἄουραγγζέμπ ἦτο ἔτι τοποτηρητῆς τοῦ πατρὸς του ἐν Δεκκάν). Πρὸς ἄμυναν τοῦ βράχου προσεκάλεσαν ἄγγλους καὶ ὀλλανδοὺς πυροβολητάς. Τοὺς ἰσχυρωτέρους μεταξὺ τούτων ἐκράτουν διὰ παντός εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἀπηγόρευον μάλιστα τὴν εἰς τὴν πατρίδα των ἐπάνοδον Ὁ γάλλος περιηγητῆς Ταβερνιέ, ὁ γράψας περιέρχους περὶ Ἰνδιῶν σημειώσεις,

περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, συνήνητησε τότε ἓνα τοιοῦτον ἐπίτιμον αἰχμάλωτον ἐκ Δελβεταβάδ (ἢ ὡς ἐξεφράζετο οὗτος Δουлтаβάδ), ὁπόθεν τὸν δύσμοιρον 16 ἡδὴ ἔτη οὔτε βῆμα ἄφινον νὰ κάμη καὶ τὸν ἀπέλυσαν ἐπὶ τέλους, μόνον διότι ἐμηχανεύθη νὰ σύρῃ ἐπ' αὐτῆς τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου τεράστιον πυροβόλον.

Ἐπάνω κυματίζει τῶρα ἡ σημαία τοῦ Νιζάμ καὶ εὐρίσκεται σκιάς μέχρι τῆς ὁποίας αἱ Α. Ὑψηλότητες δὲν ἔφθασαν ὡς ἐκ τοῦ καύσωνος : ἡ θεὰ ἐπὶ τῶν περιχώρων καὶ κατωτέρω εἶνε μικρὰ οὐχ ἡττον ἐξοχος. Πανταχοῦ ἐν τῇ χλόῃ εἰσὶ διεσπαρμένα ἐρεῖπια, προσιτὰ μόνον εἰς τὰ θηρία, πέραν δὲ τούτων ἐκτείνονται οἱ ἀγροὶ τῶν φιλοπόνων ἰνδῶν, εἰς τὴν ἐπιμονὴν τῶν ὁποίων ἡ χώρα ἀνέκαθεν ὀφείλει τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐφορίαν της. Ἐνταῦθα ἐπιτῶν ὑψωμάτων, οἱ πρῶην δεσπόται ἀνεπαύοντο τὸ θέρος ἐντὸς ὄροσερῶν πολυτελῶν αἰθουσῶν. Ἀπὸ τῶν δουκικῶν σκηνῶν ἀπομένον κατὰ τὸ παρὸν σκυθρωποὶ σκελετοὶ κατοικιῶν μετὰ μεμονωμένων κυανῶν ἢ κιτρίνων πλίνθων. Βραδέως κατερχόμεθα τὸν δεσπόζοντα λόφον, ἔνθα οἱ πολιορκούμενοι δὲν ἐφοβοῦντο οὔτε ἔφοδον οὔτε ὑπονόμους οὔτε τὸ «ἐλληνικόν» πῦρ.

Ἐν τῷ ἄλλει τῷ περιλαμβάνοντι τὸ πλεῖστον τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, παρὰ τὴν Δελβεταβάδ ὑπάρχουσιν ἀγριόχοροι καὶ πάνθηρες. Ἐνα τοιοῦτον κατεδίωξαν σήμερον οἱ ἰθαγενεῖς ὑπὸ τὸ φρούριον, καὶ ὁ

Τσάρεβιτς Διάδοχος διευθύνεται κάτωθεν τοῦ φρουρίου πρὸς θήραν. Ὑπὲρ τὴν ἀπαισίαν τοῦ φρουρίου τάφρον, στενὴ κλίμαξ εἴκοσι βαθμίδων κατέρχεται πρὸς λιθίνην μικρὰν γέφυραν ἐνώουσαν αὐτήν. Ἡ γέφυρα αὕτη, ὡς λέγουσιν ἐκτίσθη κατὰ τὸ 1870, ἡ δὲ συγκοινωνία, πρὶν κτισθῆ αὕτη, ἐτηρεῖτο τῇ βοήθειᾳ 3-4 χονδρῶν δοκῶν, αἵτινες συχνάκις ἀφηροῦντο. Ἡ ἀνοδος ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου κλιτύος εἶνε λίαν ἀπότομος καὶ τοσοῦτον στενὴ, ὥστε μόλις εἷς ἄνθρωπος δύναται νὰ διέλθῃ. Ἄν ρίψῃ τις βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐπὶ τῶν τευχῶν τοῦ βράχου βλέπει εὐκρινῆ ἴχνη καλλιτεχνικῆς γλυφῆς ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ τοῦ λίθου, — βλέπει ὀπάς, ἀγούσας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐντελῶς ἐρημωθεισῶν τινῶν ὑπογειῶν αἰθουσῶν, — βλέπει ἐπὶ τέλους παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν παρακειμένων βράχων, σεσηπότα νεκρὰ ὕδατα, — εἰς τὰ ὁποῖα ἂν λ' ἡ ρίψῃς φλοιὸν πορτοκαλίου, ἡ εἰδεχθῆς πρασίνῃ χροιά ἀποκαλύπτεται, μέλανες κύκλοι ἀπλοῦνται ἐπ' αὐτῆς καὶ ταχέως μετὰ ταῦτα τὰ πάντα αὔθις ἀκίνητοῦσι, νεκροῦνται, ἀποπνέουσι μiasματικὴν ἐξάτμισιν ἀνεπαρκῶς κεκαλυμμένου τάφου.

Εἰς τὰς Α. Ἴψηλότητας ἅμα τῇ ἐξόδῳ Αὐτῶν, προσφέρονται ὀπωρικὰ, ἅτινα φημίζονται ἐν Δεβλεταβάδ, ἰδίως αἱ ἐγγύραιοι σταφυλαί. Ὁ φρουράρχος τοῦ φρουρίου (κηλλεδάρ), κατὰ διαταγὴν τοῦ Νιζάμ, εἰδικῶς μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀμπελοφυτείας.

Παρὰ τὴν κάτω πύλην τῆς ἀκροπόλεως ὑπάρχει τεράστιον σκοτεινὸν πυροβόλον μετὰ εὐκρινῶν σημείων τῶν συγκρουσθέντων ἐπ' αὐτοῦ ὕβουζῶν. Φέρει δὲ

ἐπιγραφὴν περσιστὶ : «ἐχύθη ὑπὸ τοῦ ἄραβος Μαγο-
μέτ Χουσσείν, ἀρχηγοῦ τοῦ ὀπλοστασίου». Ἐκτὸς
τούτου εἶνε κεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ πυροβόλου ὅτι τοῦ-
το ἀνῆκεν εἰς τὸν «'Αβδούλ Μαζαφφάρ Μοχιδὶν Μα-
χομέτ 'Αουραγγζέμ, Βαχαδούρ Παδισσαχ Γαζί». Πα-
ρὰ τὸ στόμιον φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ πυροβόλου (ὁ
καταστροφεὺς τῶν ὀχυρωμάτων) καὶ στίχος τοῦ Κο-
ρανίου περὶ τῆς ἀμέσου προσεγγίσεως τῆς νίκης ὑπὲρ
τῶν «πιστῶν».

ΕΛΛΟΡΑ

Αί Α. Ὑψηλότητες μετὰ τῆς συνοδίας αὐτῶν διὰ γραφικῆς ὁδοῦ ἐπιστρέφουσιν ἐκ Δεβλεταμπὰδ εἰς Ροδζοῦ διευθυνόμενοι δυτικομεσημβρινῶς. Ἐν παρατηρήσωμεν ὀπίσω—τὸ ἐγκαταλειφθὲν φρούριον, μὲ τὸν ὑψηλὸν μιναρὲ εἰς τοὺς πρόποδας, φαίνεται μακρόθεν ἔτι μᾶλλον αὐστηρότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον. Ὁ μιναρὲς οὗτος φωτίζεται ζωηρῶς ὑπὸ τοῦ ἡλίου μετὰ τῶν κυανῶν πλακῶν, τῶν κοσμουσῶν τὸν πύργον. Ἡ ἔκτασις ἦν διατρέχουσα ποικίλεται καὶ πλαισιοῦται ὑπὸ ἡρημωμένων ἐρειπίων τοῦ ἀρχαιοτάτου πολιτικοῦ κέντρου τοῦ Βοῦδδα Βάντη διακρινομένου διὰ τὴν τεραστίαν ἔκτασίν του. Κατὰ τὸ διάστημα τοσούτων αἰῶνων οἱ πλίνθοι καὶ οἱ λίθοι τῶν αἰθουσῶν καὶ τῶν σηκῶν αὐτοῦ ἐχρησίμευσον ὡς ἀνεξάντλητος ὕλη πρὸς οἰκοδομὴν τῶν μεσαιωνικῶν πλησιεστέρων πόλεων συνέβη δηλαδὴ ἔτι καὶ μὲ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἀραβικοῦ Καίρου, αἵτινες ἐπίσης ἀνηγέρθησαν διὰ τῶν λειψάνων τῆς Μέμφιδος. Μέχρι τοῦδε κατόπιν βραχδαιῶν βροχῶν, συχνάκις ἐνταῦθα ἀνευρίσκουσιν ἀξιόλογα νομίσματα. Ἡ ἀνέγερσις καὶ ἡ τελειότης τῶν ἐν σπηλαιῶσι παρὰ τὴν Ροδζοῦ ναῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μετ'

οὐ πολὺ θὰ μεταβῆ ἡ Α. Α. Ὑψηλότης μαρτυρεῖ περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐνταῦθα πολυπληθοῦς πεπολιτισμένου πληθυσμοῦ. Περὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ εὐγλωττότερον πάντων ὁμιλοῦσιν αἱ συχναὶ καὶ μεγάλαι δεξαμεναὶ, διασωθεῖσαι ἐν μέρει εἰς τὸ παρακείμενον πυκνὸν χαμηλόκορμον δάσος.

Ἡ ὁδὸς ἀνέρχεται ἀποτόμως ἐπὶ ὑψώματος, διαχωρίζοντος τὴν κοιλάδα τῆς Δελβεταμπάδ ἀπὸ τῆς Ροδζοῦ. Δεξιόθεν ἡ ὁδὸς περιφράσσεται ὑπὸ παχέος λιθίνου τείχους ὅπως αἱ ἄμαξαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὰς πτώσεις ἐκ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν βαθεῖαν χαράδραν. Τὸ τεῖχος τοῦτο ὑπάρχει πρὸ πολλοῦ διότι περὶ αὐτοῦ ποιεῖται μνησίαν ἐν τῷ βιβλίῳ του ὁ Ταβερνιέ, ὅστις ἐπεσκέφθη τὸ μέρος τοῦτο πρὸ δύο καὶ πλέον αἰῶνων ἀπὸ σήμερον καὶ ὁ ὁποῖος ἀνετράπη τότε ἐν ἐγγωρίᾳ ἀμάξῃ, ἐξευγμένη εἰς ταύρους. Θὰ εἶνε ἴσως πολὺ δύσκολον εἰς τὰ κτήνη νὰ σύρῳσιν ἐνταῦθα βαρέα φορτία.

Ἐπὶ δύο παρά τὴν ὁδὸν στύλων εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνωφερείας, σημειοῦνται τὰ ὀνόματα μεγιστάνων τῆς Ἀουραγγόζεπ οἵτινες ἐστρωσαν αὐτήν.

Ἡ ἄλυσις ἀμαυρῶν ἀνωμάτων λόφων ἡμικυκλικῶς διακρίνεται ὀπισθεν μας μακρὰν καὶ πέραν τοῦ ἐξαφανιζομένου ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μας περιφήμου βραχῶδους φρουρίου τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τῶν κατοίκων διὰ τοῦ ὀνόματος «Balla Hissar», μετὰ τῆς ἀνω ὠραίας σκιάδος του (Barradari). Κατ' εὐθείαν ἐμπρὸς ἐν μέσῳ καρποφόρων δένδρων καὶ φαιοχρόων μαυσωλείων ἐκτυλίσσειται ἡ πένθιμος Ροδζοῦ, λευκάζουσιν αἱ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΝΔΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ
ΤΟ ΤΑΞΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΤΟΜ. Β' 12

σκηναί αἱ στηθεῖσαι διὰ τὸν Τσάρεβιτς Δάδοχον, καὶ ἀπλοῦται ἢ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς Νανδγόουν λοφοσειρά.

Ἡ συνοδία παρέρχεται μετὰ τάχους τοὺς τάφους διαφόρων ἐνδόξων μουσουλμάνων. Εἰς ἓνα τούτων ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν μας: ἐκεῖ ἀναπαύεται ὁ υἱὸς τῆς ἀβυσσινίδος δούλης — Μαλίχ Ἀμπέρ († 1626), θεμελιωτῆς τῆς Ἀουραγγαμπάδ, μεγάλην ἐξασκήσας πολιτικὴν ἐξουσίαν, σπουδαῖος ἀντίπαλος τῶν Μεγάλων Μογόλων, σοφῶς κυβερνήσας μέρος τοῦ Δεκκάν μέχρι τῆς ἐκ δευτέρου ἀποτελεσματικῆς ὑποδουλώσεως τοῦ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Δέλχης. Πλησίον τοῦ διαστήμου τούτου ἀνδρὸς ἐτάφη ὁ Τανάχ Σζάχ, βασιλεὺς τῆς Γολκόνδας, περιφήμου διὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἀδαμαντωρυχείων της. Ἐκθρονισθεὶς καὶ αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀουραγγ-δζέβ, ἔζησεν οὗτος ἔτη τινὰ ἐν Δεβλεταμπάδ, ὅπου μέχρι σήμερον ἐπιδεικνύονται τὰ εἰρηπια τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένου «Σινικοῦ» μεγάρου (Chini Mahal). Σήμερον ὁ τάφος εἶνε κενὸς, ἀνεκαλύφθη δὲ ὑπὸ τυχαίου ἐπισκέπτου. Ἀγγλοὶ ἀξιωματικοὶ διατελοῦντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Νιζάμ, μετέτρεψαν τὸ μνημεῖον εἰς «traveller's bungalow» (ἐν εἶδος σταθμοῦ διὰ τοὺς ἀφικνουμένους εὐρωπαϊοὺς). Παρελθοῦσαι τοῦτο αἱ Α. Ὑψηλότητες, ἀφιπεύουσι πλησίον τῶν σκηνῶν των, παρὰ τὰς ὁποίας ἴστανται σκοποὶ ἐκ Γαῖδεραβὰδ, (μὲ ἐρυθρολεύκους στολάς.)

Ἐν τῷ μικρῷ παρακειμένῳ οἰκίσκῳ, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς αἷθουσα καὶ ἐστιατόριον, συνῆλθον οἱ ἐγγχώριοι εὐγενεῖς. Πλεῖστοι ἔλαβον μέρος εἰς τὸ πρό-

γευμα. Ἡ συνένωσις τῶν ἐγχωρίων στολῶν καὶ τῶν πρωτοτυπωτάτων κεφαλικῶν διακόσμων μετὰ τῆς καθαρῶς εὐρωπαϊκῆς περιποιήσεως καὶ τῶν τρόπων ἀπαρτίζει μόλις τὸ σύνθηες ἰδίωμα τοῦ συγχρόνου ἀριστοκρατικοῦ βίου ἐν Ἰνδία.

Ὁ κυβερνῶν Νιζάμ, — τὸν ὁποῖον δυστυχῶς δὲν θὰ ἴδωμεν, διότι ἡ μετάβασις εἰς Χαϊδεραβάδ (πόλις τοῦ λέοντος) δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ ταξειδίου—εἶνε σήμερον εἰκοσιπενταετής. Ἔλαβε κατὰ τὸ ἡμισυ εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν, ἔσχε διδάσκαλον ἀγγλον, ἀγαπᾷ τοὺς ἵπποδρομικοὺς ἀγῶνας, καὶ παρέχει ὡς λέγουσι λαμπρὰς ἐλπίδας. Ἡ τελευταία περίπτωσις εἶνε εἰς ἄκρον περιέργος, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν ἴσταται ἐπὶ κεφαλῆς νομικῶς ἀνεξαρτήτου κράτους, ἔχοντος ἑκτασιν ἑκατοντάδα χιλιάδων τετραγωνικῶν μιλίων, μετὰ δεκάδος ἑκατομμυρίων ποικίλου πληθυσμοῦ : οἱ μουσουλμάνοι κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπερέχουσι μεταξύ αὐτοῦ ὡς στρατιωτικαὶ ἐπιστημότητες, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ λαοῦ συνίσταται ἐκ γηγενῶν Ἰνδῶν, ἀνηκόντων εἰς παντοίας φυλάς, ἐχόντων διαφόρους ἐνασχολήσεις καὶ βλέψεις. Ἐπειδὴ ὁ Νιζάμ κατ' οὐσίαν κατέχει τὴν καρδίαν τῆς μέσης Ἰνδίας, ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος τούτου καὶ τῆς λαμπρᾶς αὐλῆς του ἐξαρτῶνται πλαγίως οὐκ ὀλίγα ἐκκρεμῆ ζητήματα ἀφορῶντα οὐχὶ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. Ἐν ταῖς κτήσεσι τῆς Χαϊδεραβάδ ὑπάρχει διωργανωμένος μικρὸς ἰθαγενῆς τακτικὸς καὶ ἱκανὸς ἄτακτος στρατός. Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας, ἡ εὐνοϊκὴ γεωγραφικὴ

θέσις τῆς, ἢ εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἀπατηλῆ γοητεία ἢς πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων ἐπωφελούντο οἱ Νιζάμαι, ἢ ἀριστεία τῶν σημεδεηκῶτων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ τύχη τοῦ ἀγγλοϊνδικοῦ κράτους, — τὸ πᾶν ἐν συνόλῳ λαμβανόμενον, ἠδύνατο ἀδιαφιλονεικῆτως νὰ προσδώσῃ ὅλως ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Χαϊδεραβάδ παρὰ τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου καὶ εἰς τὸ γεγονός τῆς προσωπικῆς γνωριμίας τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος μετὰ τοῦ νεαροῦ ἡγεμόνος τοῦ Δεσπότη.

Τί σημαίνει Νιζάμ; Ἐπίτιμος τίτλος (εἶδος τι ἀντιβασιλέως)—δωρηθεὶς εἰς τὸν πρόγονον τοῦ νῦν ἡγεμόνος παρὰ τοῦ Μεγάλου Μογόλου, διὰ σειρὰν ἀνεκτιμήτων πολεμικῶν καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν, παρασχεθεισῶν παρὰ τῶν ἀνδρῶν τούτου εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον τῆς Δέλχης...

Μ' ὄλον τὸν καύσωνα, αἱ Α. Ὑψηλότητες λεπτομερῶς παρατηροῦσιν τὸν ὑπὸ τὸ ὄρος καὶ παρὰ τὰς σκηνάς ἡμικατεστραμμένον ναὸν, τὰ ἐγκαταλειφθέντα θυσιαστήρια, ἅτινα προσέδωσαν εἰς τὴν χώραν τὴν ἀνήκουσαν αὐτῇ ἀρχαίαν δόξαν. Καθίσταται ἀδύνατον, κατὰ τὴν βραχυχρόνιον ἐπίσκεψίν μας νὰ ἐπιθεωρήσωμεν βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ νὰ περιγράψωμεν πλειότερον τὴν ἀκτίνα τῶν ἀρχαιοτήτων, εἰς τὴν μελέτην τῶν ὁποίων κατέγεινον διακεκριμένοι γινῶσται τῆς ἰθαγενοῦς ἀρχαιότητος (ὡς ὁ Βεργέλ, ὁ Φέργιουσσον καὶ ἄλλοι). Προτοῦ ἐκθέσωμεν εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μας τὰς ληφθείσας πληροφορίας καὶ ἐντυπώσεις μας περὶ ὧων εἶδομεν καὶ ἤκούσαμεν, ἐνόσω οἱ Ὑ-

ψηλοὶ ταξειδιῶται περιέρχονται σειράν περιέργων ἔθνικῶν ἱερῶν, δεόν νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀνεγέρσεώς των, πρὸς τὸ μετ' αὐτῶν συνδεδεμένον παρελθὸν τῆς περίξ χώρας, πρὸς τὴν ἀνάγκην νὰ εἰσδύσωμεν βαθύτερον εἰς τὴν μυστηριώδη ζωϊκότητα τῶν μνημείων τούτων, ἀνευ τῆς γνώσεως τῆς ὁποίας ἡ ὑπαρξις αὐτῆς τῆς Ἰνδίας καθίσταται γριφώδης καὶ σκοτεινῆ.

Τὸ Δεκκάν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐκαλεῖτο Δαξίναπάτα (ὁδὸς πρὸς τὰ δεξιὰ), καθότι οἱ ἐκ Πεντζάμπ ἐλθόντες ἄριανοὶ ἔβαινον πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τοῦ Γάγγου καὶ ἐστρέφοντο ἀκολουθῶς πρὸς μεσημβρίαν, ἀφθονοῦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γιγαντιαίων δασῶν, κατφυκτιμένην ὑπὸ μελανοδέρμου φυλῆς, παριστῶσαν ἄθικτον παρθένον ἐρημίαν, ὅπου μόλις βαθμηδὸν εἰσέδυσαν καὶ ὅπου μετὰ πολλοῦ κόπου ἐγκατεστάθησαν ἐν μέσφ ἀγρίων φυλῶν τῆς οὕτω καλουμένης ριζῆς «δραβίδ» — αἵτινες λογιζονται μογγολο-τουρκικῆς καταγωγῆς καὶ ἐνεφανίζοντο πόρρωθεν τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων πρῶτοι ἀντιπρόσωποι πολιτισμοῦ τινος ἐξιχθέντος ἐσχάτως εἰς ἀρκούντως ὑψηλὸν βαθμὸν. Νέοι μετανάσται εἰσβαλόντες εἰς ἐπαρχίας κατεχομένας ὑπὸ δραβιδῶν, πολλὰ ἠδύναντο νὰ καρπωθῶσι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς ταῦτα ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς ἄλλους τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἐντολὰς ἃς παρέλαβον παρὰ τῶν ἀρίων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀσμάτων καὶ τῆς μελέτης τῶν προγόνων.

Τὸ ἀρχαῖον Δεκκάν, κατὰ τὰ ποιητικὰ ρητὰ, τὰ

συγχωνευθέντα εἰς ἓν σύνολον, ἐν εἴδει Μαχαπχαράτα καὶ Ραμαγιάνα, ἐχρησίμευσέ ποτε ὡς εὐρὺ στάδιον ἐνεργείας τοιούτων μυθολογικῶν ἡρώων, ὡς λ. χ. τοῦ Ράμα, ὅταν ὁ ἦρωις οὗτος μετὰ τῆς συζύγου του Σήτας, πρὸ τῆς γνωστῆς ἐτι ἀρπαγῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ μοχθηροῦ βασιλέως τῆς Κευλάνης, ἐπλανᾶτο εἰς τοὺς ὄρυμους τῆς χώρας καὶ ἐπεσκέπτετο τὰς αὐλάς τῶν ἐνταῦθα προϊστορικῶν δεσποτῶν, τῶν ἐχόντων ὡς ἔμβλημα πίθηκον. Ἐξ αὐτῆς καὶ μόνης τῆς λεπτομερείας καταφαίνεται πόσον εἶνε μεμαυρισμένη καὶ σκοτεινὴ ἡ ἐποχὴ πρὸς τὴν ὁποίαν σχετίζεται ὁ ἐθνικὸς βίος.

Εἰς τὸν ἕτερον ἡμιμυθικὸν χρόνον διὰ ζωηρῶν φαινομένων σανσκριτικοῦ ἔπους ἀναφαίνονται οἱ ἀδελφοὶ ἦρωες Πανδοῦ. Ὁ πατὴρ τούτων ἐθεωρεῖτό ποτε κληρονόμος ἐπαρχίας ἐκτεινομένης μέχρι τῆς συγχρόνου Δέλχης, ἀλλ' ἐν τυχερῷ παιγνιδίῳ μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του παρεχώρησεν αὐτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ Ραδζᾶ καὶ ταχέως, ἐξ ἀνάγκης, ἀπεσύρθη εἰς ἐξορίαν πρὸς τὸ Δεγκάν, ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ ὑπερφυστικῶς ἰσχυροὶ βασιλόπαιδες. Ὄταν οὗτοι ἠνδρώθησαν, ἐπλήρωσαν ἅπασαν τὴν Ἰνδίαν αἰωνίας δόξης διὰ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Οἱ ἡμίθεοι οὗτοι, κατὰ τὰς παραδόσεις, εἶδόν ποτε ἀνεξήγητον φῶς παρὰ τὸ ὕψωμα, ὀπισθεν τοῦ ὁποίου κεῖται σήμερον ἡ Ροδζοῦ, καὶ συζητοῦντες περὶ τῆς σημασίας τούτου, ἐσκέφθησαν ὅπως φανῶσιν ἀρεστοὶ τοῖς θεοῖς, νὰ ἀνεγείρωσι ἐκείνους κυρίως τοὺς ἐν σπηλαίοις ναοὺς, οἵτινες σήμερον ἐκτείνονται πρὸ

ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σκυθρωποῦ βραχῶδους λόφου. Ὁ θεὸς Κρήσζνα συνέδραμε τοὺς ἥρωας πρὸς πραγμάτων τῶν ἀγαθῶν σκοπῶν των. Εἰσακούσας τῶν δεήσεών των, ἐπέτεινε θαυμασίως μίαν νύκτα ἐξισώσας αὐτὴν πρὸς αἰῶνας τινας, ὅπως ἐργαζόμενοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ ἀδελφοί, ἀποπερατώσωσι σειρὰν ἐξόχων οἰκοδομῶν, δοξάσωσι τὴν ἰνδικὴν τέχνην καὶ καταπλήξωσι τὸν κόσμον διὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἐκτελέσεως. Ἡ ἰδέα ἐπέτυχεν. Οἱ ἐκπληκτοὶ λαοὶ τῆς περικύχου ἀνεγνώρισαν τὸ μαγικὸν δῶρον τῶν ἀδελφῶν Πανδοῦ. Οἱ γενναιότεροι ἄνδρες συνέρρεον εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν διοργανουμένην στρατιάν. Οἱ ἀδελφοὶ ὠδήγησαν αὐτὴν πρὸς βορειοδυτικὴν διεύθυνσιν, ὅπου ἔκειτο ἡ πατρικὴ κληρονομία καὶ ἐκυρίευσαν αὐτὴν παρὰ τοῦ συγγενοῦς ἡγεμόνος.

Οἱ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπέμειναν οἶονεὶ κληρονομία παρὰ τῆς πρωτογενοῦς ἐποχῆς. Ἐκεῖνη ἡ νύξ, τὴν ὁποίαν ὁ Κρήσζνα ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον καθ' ἣν ὥραν οἱ ναοὶ οὗτοι ἀνεγείροντο, διαρκεῖ ἐν μέρει ἀκόμη ἐντὸς τῶν μοναδικῶν σπηλαίων, πλήρων μυστηρίου καὶ κατεχομένων ἀποκλειστικῶς ὑπὸ γλυπτῶν ἔργων.

Τὸ Δεκκάν τοῦ μύθου κυρίως, διέρχεται τὸν οὐδὸν τῆς ἱστορίας μόλις κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν διώκει ὁ μειλίχιος καὶ εὐσπλαγχνος βουδδίστης Ἀσόκα, ὅταν ἐπεκτείνοντο τὰ ὄρια τῶν κτήσεών του, ἀλλ' ἅπας ὁ ὀργανισμὸς τῶν τότε βλέψεων ἐνεφορεῖτο ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν ἀγαθοεργίας πρὸς τοὺς ζῶντας ὥστε μάλιστα τοὺς αἰχμαλώτους ἀμελητεῖ ἀπηλευθέρουν. Καθ'

ὄλας τὰς πιθανότητας, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Γαουτάμα Βούδδα ἤρξαντο κατασκευάζοντες ἐν ταῦθα τοὺς πρώτους ναοὺς των. Μόνον μετὰ ταῦτα ὕστερον ἠδύναντο νὰ ἐμφανίζωνται καὶ πράγματι ἐνεφανίζοντο μιμηταὶ καὶ ζηλωταὶ τῶν βουδδικῶν τούτων ἀρχιτεκτόνων καὶ γλυπτῶν.

Ἡ κρασπεδοῦσα τὸ παρακείμενον ὄρος κοιλάς, παρὰ τὴν μηδαμινὴν σήμερον τοποθεσίαν τῆς Ἑλλάρας περιζωννύει ἐν ἑκ τῶν σπουδαιότερων ἀρχαιολογικῶν ἀξιοσημειώτων τῆς ὑψηλίου. Τὰ διασωθέντα ἐν ταῦθα μνημεῖα, ἀμερολήπτως ὀμιλοῦντες, ἔπρεπε ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἐποψιν νὰ προκαλῶσι πολὺ πλειοτέραν προσοχὴν καὶ ἀμεσον ἐνδιαφέρον ἢ αἱ ὀμοιόμορφοι καὶ μονομερεῖς τὸν χαρακτῆρα ἀρχαιότητες τῆς Αἰγύπτου, αἵτινες καίτοι ἀνφοδομοῦντο ὑπὸ τῶν φαραῶν, ὑπὸ πολὺ εὐνοϊκώτερας συνθήκας, ἀλλ' ἐπὶ τέλος μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀφιλοκαλλίας τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ τῆς ἐλλείψεως φαντασίας. Οἱ ἀνά τὸν Νεῖλον ναοὶ καὶ τάφοι, λέγουσιν ἡμῖν πρωτίστως περὶ τῆς σχέσεως τῶν ἐγχωρίων βασιλέων μετὰ τῶν θεῶν, περὶ νικῶν ἐναντίον ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, περὶ τῆς αἰσχροκερδεῖας ἧτις ἐξησκειτο ἐπὶ τῶν ψυχῶν μετὰ θάνατον. κτλ. Οἱ ἐν Ἑλλάρα ναοὶ καὶ τὰ σπήλαια ὑπηρετοῦν ὄλως διαφορετικοὺς σκοποὺς.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμιμυθολογικῆς ἐποχῆς, ὁ πελεκήσας ἐν τῷ λίθῳ ὀλοκλήρους ὑπογείους στοᾶς (μετ' ἀναγλύφων, βωμῶν, σηκῶν, δωματίων διὰ τοὺς μοναχοὺς κτλ.) ἐνεπνέετο ὑπὸ μιᾶς διαπύρου ἀκαταμαχῆτου τάσεως νὰ καταβιβάσῃ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ δημιουργ-

γουμενους ναους και μονας ουχι μονον τας εικονας και τα ομοιωματα των υπ' αυτου λατρευομενων υπερφυσικων δντων, αλλα και αυτην την θεοτητα, τοσοϋτον απροσπελαστον εις τους αργαλους ινδους σοφους και ασκητας, τοσοϋτον συγγενη εις τον απλουν, ημιαγριον και απονηρευτον λαον.

Το Δεκκαν ανεκαθεν ητο (ισως ενεκα των ευνοικων κλιματολογικων συνθηκων) προσφιλης διαμονη των βραχυμανο-βουδδικων αναχωρητων και ανεγνωρισμενων ως υποκινητης της θρησκείας διακεκριμενοι κατα το πνευμα ανδρες αφιερουντο ενταυθα εις την μελετην, απαρνούμενοι παν κοσμικον και γηινον — εξητουν σωτηριαν εις τας ερημους θεσεις, εν μεσω των ολιγων συχναζομενων κοιλοτητων και βαραθρων, των αφθονουντων θηριων, εδιψων τον θριαμβον της θελησεως κατα των παθων και τον αυτοκαθαρισμον. Μεταξυ των σημειων, ατινα συχνότερον εξελεγον οι τοιοϋτοι ειδους ανθρωποι, — προς περαιτέρω επιδρασιν επι του βαθews ευλαβοϋς οχλου — η Ελλορα κατειχε την περιφανεστεραν θεσιν. Αι παραδόσεις αι αφορωσαι αυτην, ερριζωθησαν εις την τοσοϋτον μεμακρυσμενην και σκοτεινην χωραν, ωστε και σημερον ετι (απο των ανεπτυγμενων βραχυμων μεχρι των απλουστατων κατοικων), ουδεις, νομιζω, αμφιβαλλει οτι η προ ημων εκτυλισσομενη εκτασις ανεκαθεν εμαρτυρει περι διαμονης ενταυθα υπερανθρωπων δντων — των μεγαλων ηρωων (Πανδαδ) και εξοχων καλλιτεχνων, επι τελους, — και μαλιστα τινων συνδραμοντων αυτους θεων.

Τρια θρησκευματα διεμενον ποτε ειρηνικως εν Ελ-

λόρα· ὁ βραχμανισμὸς, ὁ βουδδισμὸς καὶ ὁ Τζαϊνισμὸς. Ἐκαστον τούτων ἀφῆκε μνημεῖα τῆς δημιουργίας του, — εἰς ἄκρον ἀνεξάρτητα, εἰς ἄκρον πολύτιμα ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὸ θαυμαστότερον, καλῶς διατηρούμενα. Τὰ πρωτεῖα εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν ἐν σπηλαίοις ναῶν καὶ τῶν μοναχικῶν οἰκημάτων ἀνήκουσιν ἴσως εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ἀπαρνηθέντος τὰ ἐγκόσμια βασιλόπαιδος Γαουτάμα Βουδδα. Τούτους, εἰς τὴν οὕτως εἰπεῖν «ὑπόγειον» ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βουδδα (κατὰ τὴν γνώμην τῶν σοφῶν) ἐμιμήθησαν οἱ τζαϊνισταὶ· τελευταῖος ἀνεφάνη εἰς τὸ στάδιον τῆς οἰκοδομικῆς ἀμίλλης ὁ ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῶν ἐναντίων βραχμανικῶν κόσμος, καὶ ὅσον νὰ τῷ ἀποδοθῆ πλήρες δίκαιον, ὅτι διὰ τῶν ἔργων τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς του οὐχὶ μόνον ὑπερέβη, ἀλλὰ καὶ ἐν μέρει ἠμαύρωσε τοὺς κατὰ σύμπτωσιν προγενεστέρους του. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην οὐδὲν ὑπάρχει τὸ παράδοξον. Ὁ βραχμανισμὸς δύναται νὰ παραβλήθῃ πρὸς τὴν ζωηράν τῆς ἡμέρας στιλβηδόνα, τὴν διεισδύουσαν ἐν ταῖς Ἰνδίαις. Αἱ φλογεραὶ ἰδέαι πρὸ τῶν κατόχων τῶν ὀποίων ἀντεπεξέρχονται οἱ προσχωρήσαντες εἰς τὴν κρατερωτάτην αἵρεσιν ἱερεῖς, ἐν τῇ δημιουργικῇ προσπαθείᾳ φυσιτικῶς ὤφειλον νὰ δώσωσί τι τοσοῦτον διαπυρον τὴν ἀπόχρωσιν ὅσον ἀκατανικήτως — ἔξοχον τὸ μέγεθος καὶ τὴν καλλονὴν τόσον δὲ ὕλικῶς ζωϊκὸν τὰς διαστάσεις ὡς ὁ ἥλιος, ἢ ἐστία τοῦ οὐρανοῦ θαλάπους, ὃν προσκυνοῦσιν οἱ βραχμαῖνες καὶ ὁ ὀποῖος φωτίζει αὐτοὺς καὶ τὴν κυανὴν πατρίδα των. Ὁ βουδδι-

σμός έντελῶς διάφορος κατά τε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν οὐσίαν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν βραχμανισμόν, εἶνε μᾶλλον ἀβρόν καὶ τρομῶδες σεληνιακὸν φῶς, ἀπλούμενον ἐπὶ τῆς ἀναπαυομένης ἐκ τοῦ καύσωνος γῆς, διαχέον τὴν θεραπείαν καὶ τὴν χαρὰν ἐπὶ τῶν ὀμιχλωδῶν ὀνείρων τῆς καρδίας καὶ ζωγραφίζον τὸ μέλλον ἐν τῇ ἀργυρᾷ ἀχλύϊ τοῦ μεσονυκτίου. Ὁ Τζαϊνισμός εἶνέ τι μᾶλλον ἀπροσδιόριστον, κόνις ἀδαμαντίνη, ἣτις σκυθρωπῶς τρεμολάμπει ἐν τῷ γαλαξίᾳ. Ἡ βᾶσις τοῦ θρησκευματος τούτου φέρει τὴν ζωηρὰν σφραγιδα μήπω συντεθειμένου τινός, μυστικῶς ἀσαφοῦς καὶ ἐστερημένου πραγματικοῦ ἐδάφους. Ἐν τούτοις ὁ βραχμανισμός, μόλην τὴν τερατωδίαν καὶ τὴν γιγαντώδη ποικιλίαν τῶν μορφῶν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθεισῶν εἰκόνων στερεῖται τῶν ἀρνητικῶν ἐν μέρει σημείων ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται ὁ βουδδισμός καὶ ὁ Τζαϊνισμός.

Παρὰ τοὺς ἀποτόμως κατωφερεῖς πρόποδας τοῦ ὄρους ἐκ τῶν ὁποίων οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται κατήρχοντο ἐκ Ροδζοῦ, ὑψοῦται παράδοχος τερατώδης βράχος. Ὅσῳ μᾶλλον πλησιάζει τις τόσῳ ἀσαφέστεραι καθίστανται αἱ γραμμαὶ τοῦ ἀμόρφου φαινομένου μακρόθεν ὄγκου. Καταπλήττει διὰ τῆς συμμετρικῆς ἀνωμάλου ἐπιφανείας καὶ τῶν βαθειῶν, διαμπερῶν πανταχόθεν ὀπῶν αὐτοῦ. Ἐντούτοις ἐφ' ὅσον ἐξετάζει τις τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν του, τοσοῦτῳ μᾶλλον πείθεται ὅτι ὁ βράχος οὗτος εἶνε παγόδα καὶ παγόδα οὐχὶ συνήθης, δηλαδὴ τὸ περίφημον ἀνάκτορον τοῦ θεοῦ Σζήβα «Καϊλάσα». Ἐμπροσθέν μας—μνημεῖον μονολιθικοῦ χαρακτῆρος,

πελεκημένον ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κολοσσιαίου ὀγκο-
λίθου τεχνηέντως ἀποχωρισθέντος ἐκ τοῦ ὄρους. Αἱ
μικραὶ σκοπιαί, οἱ ἐξῶσταί, αἱ πυραμίδες, τὰ μικρὰ
κωδωνοστάσια, αἱ κλίμακες, τὰ ἀγάλματα, οἱ ὀβελί-
σκοι, οἱ λέοντες, οἱ ἐλέφαντες ἴστανται ὡς φρουροὶ
τοῦ ἱεροῦ ... Ὅποια μαγικὴ δύναμις ἀνεκάλεσε ταῦτα
πάντα εἰς τὴν ὑπαρξιν, ἐνέπνευσε ζωὴν εἰς τὸν ἄψυ-
χον κολοσσόν ; Τὸ μέγεθος τοῦ ἰδρύματος εἶνε ἀλη-
θῶς ἐξαίσιον. Μία αὐλὴ περίξ κατέχει περὶ τὰ ἐξ
στρέμματα. Αὐτὸς ὁ βράχος—ναὸς ἔχει δεκάδας τινὰς
ὄργυιῶν μῆκος, πλάτος καὶ ὕψος. Ἄν ἐν Εὐρώπῃ θαυ-
μάζωσι τὴν ὑπομονὴν πτωχοῦ κινέζου ἐργάτου, κατα-
σκευάζοντος σπάνια λεπτοτεχνήματα ἐκ τεμαχίου ἐ-
λεφαντοστοῦ,—τί θὰ εἴπωσι περὶ τῶν καλλιτεχνῶν
τῶν ἀναδημιουργησάντων μέρος ὀλοκλήρου λοφώδους
ὄγκου, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ὑπηρετήσωσι τοὺς θεοὺς
των καὶ ἀποθαμβώσωσι διὰ τῆς δημιουργίας τὸ πλῆ-
θος τῶν φανατικῶν ὀπαδῶν των ; Οἱ κεκρυμμένοι ἐν
ταῖς κλεισθεραῖς, ὑπὸ τὸ ὄρος, οἱ ἐγκαταλειμμένοι
ὑπὸ τοῦ πολυπληθοῦς ἱερατείου καὶ ἐν μέρει ἐρημωθέν-
τες ναοὶ εἰδώλων ἐν τῇ ἐξόχῃ αὐτῶν ἀπομονώσονται καὶ
σιωπῇ προξενούσιν εἰς τοὺς θεατὰς ἰσχυρωτάτην ἐντύ-
πωσιν. Ὅσον καὶ ἂν παρατηρήσῃ τις, οὐδαμοῦ φαίνε-
ται συναρμογὴ τῶν λίθων. Οὐδεὶς φαίνεται ἐπεριδύ-
μενος ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Εἶνε οἰονεὶ προαιωνίως καὶ ὀρ-
γανικῶς συνδεδεμένοι. Ὁ χρωματισμὸς τῆς οἰκοδομῆς
οὐδόλωσ διαφέρει τοῦ χρώματος τῶν περίξ, ὧν καὶ οὐ-
τος καφέχρους ὧν καὶ ἡ ἐκτεινομένη παρ' αὐτὴν καὶ
χωροῦσα πρὸς τὴν παρακειμένην κιολλάδα ἄλυσις τῶν

ὕψωμάτων. Ἐπὶ τῶν τειχῶν σχεδὸν δὲν φαίνεται ἐπαφή ἀνθρωπίνης χειρός. Οἱ ἄνθρωποι — ὡς νὰ εἶνε ξένοι πρὸς τὸ γριφῶδες τοῦτο οἰκοδόμημα, ὡς νὰ εἶνε πραγματι αὐτοφυῆς ἐν μέσῳ τῆς ὁμογενοῦς μετ' αὐτοῦ φύσεως τοῦ Δεκκάν.

Ἄλλ' αἱ ἐντυπώσεις εἰσὶν ἀπατηλαί : κατὰ τὰ διδόμενα τῆς ἰνδικῆς ἀρχαιολογίας, παρόμοια μνημεῖα ὑπάρχουσιν εἰς ἀνοικτὰ μέρη, καὶ ὄη, ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης. Ἀπαράλλακτος ναὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Μαδράς ἐν Μαχαβελλιπόρῃ καὶ ἀνήκει εἰς τὰς οὕτω καλουμένας οἰκοδομὰς ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ τοῦ «δραβιδ» ὅστις κυρίως εἶνε εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς τὸν ἀσσυριο-βαβυλωνικόν. Ἱστορικὴ σχέσις ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε ἀσαφής, ἀλλ' αἱ προϋποθέσεις περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς πᾶν ἄλλο παρά τυχαίας συγγενείας αὐτῶν θεμελιούνται πρῶτον ἐπὶ τῶν ἀνέκαθεν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν παραλίων τῆς Μαλαβάρ μετὰ τοῦ περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Μεσοποταμίας, καὶ δεῦτερον ἐπὶ τῆς ἀναμφιβόλου ἀφίξεως τῶν δραβιδ (δι' ἀγνώστων μέχρι τοῦδε ὁδῶν) ἐκ τῶν βορειοδυτικῶν μερῶν. Ἐν Βελουχιστάν μέχρι σήμερον ἀκόμη διετηροῦντο στοιχεῖα ὧν ἡ διάλεκτος δὲν διέφερε τῆς ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰνδία ἐπικρατούσης.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες διέρχονται διὰ βραχῶδους ἐντομῆς χωριζούσης τὴν εἰς Νάδγαὼν ὁδὸν ἀπ' αὐτῆς τῆς Καϊλάσα (ἀνακτόρου τοῦ Σζήβα). Τὰ γλυπτὰ ἔργα τῆς ἡπίου θεᾶς λακσζμή ἐπὶ λωτοῦ, οἱ φοβερῶς ἄγριοι φρουροὶ (duarapálas) ἐκατέρωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ τῶν εἰδώλων, τὸ ἐκτεινόμενον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψος

τῶν λόφων μετὰ τῆς ἀμέσου θεάς τοῦ ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ καρδίᾳ των ἀνασκαφέντος καλλιτεχνικοῦ ὄγκου, — πάντα ταῦτα πολὺ ἰσχυρότερον συναρπάζουσι τὴν ψυχὴν καὶ διεγείρουσι τὸ ἐνδιαφέρον ἢ τὰ σπήλαια τῆς Ἐλεφάντης ἅτινα πρό τινος ἐπεσκέφθημεν. Βυθιζόμενοι εἰς λεπτομερεστέραν ἐπιθεώρησιν τοῦ κυριωτέρου τῶν ἀρχιτεκτονικῶν θαυμάτων τῆς Ἑλλάδος, παρατηροῦμεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ δείγματα παρεμφερῆ πρὸς ἑκείνα, ἅτινα προσέπεσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς εἰς Βομβάην ἀφιξεῶς μας (ἡ διαποίλκισις κίωνων τινῶν εἶνε ἀπαράλλακτος ὡς ἐν Ἐλεφάντῃ), ἀλλ' εἰς τὸ γενικὸν ἡ διαφορὰ εἶνε πολὺ μεγάλη: ἐκεῖ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ δὲν ἐσχόπει νὰ περιφέρῃ τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν κατελθούσων ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθήσεων καὶ ὄνειροπολήσεων — ἐδῶ, τούναντίον, ἐκάστη πέτρα, ἐκάστη πλίνθος, ἐκάστη γωνία τοῦ θαυμασίου ἰδρύματος διαπνέεται ὑπὸ βαθέως μυστηριώδους ἐννοίας, ἐρριζωθείσης ἐν τῇ προϊστορικῇ κοσμογνώσει, ὁμιλεῖ περὶ τῶν μυθολογικῶν ἀνδραγαθημάτων καὶ ἀγῶνων τῶν ὑπερφυσικῶν ὄντων, ἀναγκάζει τὸν θεατὴν νὰ μελετᾷ καὶ ἐμβαθύνῃ εἰς τοιαῦτα αἰνίγματα ὑπάρξεως, ἅτινα ἄλλως τε δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ παρασταθῶσι.

Παρὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βραχμανικοῦ ναοῦ ὑπάρχει παραμορφωμένος τεράστιος ἐλέφας: Ἡ Καϊλάσα ὀνομάζεται ἄλλως «Ράγκ Μαχάλ». Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαιολόγων ὁ ναὸς ἀνηγέρθη περὶ τὰ μέσα τοῦ Ζ' αἰῶνος. Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου ἑκατονταετηρίδος ἀσθε-

νῆς τις ραδζά (Ἐλοῦ τὸ ὄνομα) ἐκ τῆς ἀνήρηρς πόλεως τῆς κεντρῶας Ἰνδίας Ἐλητσπούρ, εὔρε θεραπειάν ἐν τῇ ἐνταῦθα δεξαμενῇ, διασωθεῖσθι μέχρι σήμερον παρὰ τὸ χωρίον, τὸ ὀνομασθὲν μετὰ ταῦτα Ἰρούλ ἢ Ἐλλόρα.

Ἡ οἰκοδομῆ, ἣν κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν ἐπιθεωροῦσιν οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται συνίσταται ἐκ τεσσάρων ὀρόφων· ἅπαντες οὗτοι εἶνε μικρὸν ἀτελεῖς ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ. Σεσαθρωμένη μικρὰ γέφυρα συνδέουσα τὸν κεντρικὸν ναὸν μετὰ τινος παραπλεύρως σηκοῦ κατέρρευσεν.

Ἀνερχόμεθα εἰς μακρὰν στοᾶν, ἀποθαυμάζοντες τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων γλυφάς, αἵτινες ἐνιαχοῦ εἰσὶ τόσον λεπτῶς ἐπεξεργασμέναι ὡς ἂν ἐγένοντο ἐπὶ ξύλου. Οἱ θόλοι τεχνηέντως πελεκημένοι ἄνωθέν μας κάμπτονται ὡς πλευραί. Ἡ ἐργασία τοῦ γλύπτου, τοῦ διακοσμήσαντος τὴν πρόσοψιν τῆς οἰκοδομῆς ἀποτελεῖται ἐκ σκηνῶν τοῦ Μαχαβαράτα καὶ Ραμαγιάνα. Κατὰ τὴν ταχεῖαν ἐπιθεώρησιν τοῦ μνημείου εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐνδιατρίψῃ τις εἰς τὰς λεπτομερείας διαφόρων μικρῶν συμπλεγμάτων καὶ λεπτουργημάτων τῆς κοσμηματογραφίας.

Ἐισερχόμεθα περαιτέρω ἐν τῷ βράχῳ-ναῷ. Ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας ἐκτυλίσσειται πραγματικὸν λίθινον πάνθεον, κόσμος εἰδώλολατρίας ἐν ταῖς θαυμασιωτέραις καὶ ἱκανῶς βαναύσοις αὐτοῦ μορφαῖς. Ἴδου ἡ πετράχειρ θεᾶ Ἀναπούρνα (τροφὸς) μετὰ κομβολογίου καὶ κρατῆρος, πρῆν οἰκοδέσποινα ἐπιμελήτρια τοῦ Σζήβα, ὅταν οὗτος μὲ μορφήν ἐπαίτου ἐπλανᾶτο ἀνά τὴν γῆν. Ἴδου ὁ Κρήσζνα μετὰ κογχύλης καὶ ξίφους

πατῶν διὰ τῶν ποδῶν τὸ φρικῶδες ἔρπειον Καλέια. Ὁ μυστηριωδῶς ἀτάραχος Βισζνοῦ, εἰκονίζεται ἀναπαυόμενος ἐπὶ τεραστίου θαλασσίου ὄφειος μετὰ λωτοῦ, φυσμένου ἐκ τῆς γαστέρας του, καὶ τοῦ τετραμόρφου Βράμα, ἐμφανιζομένου ἐν τῷ θαυμάσιῳ τούτῳ ἀνθει. Ὁ αὐτὸς Βράμα φαίνεται ἀκόμη ἐνίοτε ἢ ἔφιππος ἐπὶ τῆς ἱεράς αὐτοῦ χηνός, ἢ μετὰ τριαίνης, τόξου καὶ φαρέτρας, ἐν τῇ ιδιότητι του διοικοῦντος τοῦ ἡλίου τὸ ἄρμα, ἐξευγμένον μετὰ: προσωποποιήσεις τῶν σοφῶν Βεδ, κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐξάχειρ Σζίθα ἐφορμᾷ ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τοῦ δαιμονος Ταράκα. Ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Καίλας, ἀνά πᾶν βῆμα ἀναφαίνονται νέαι εἰκόνες, ἐνσαρκωμένοι εἰς τὸν λίθον τῆς νοογνωσίας: ἐδῶ θεότης ἐν μορφῇ κάπρου, ὅστις διὰ τῶν χαυλιοδόντων του προσπαθεῖ νὰ ἀνεγείρῃ τὴν ξηρὰν ἀνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀρχεγόνων καὶ τὰ πάντα περιβαλλόντων ὑδάτων. Ἀπωτέρω, ὁ κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνθρωπος καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ πτηνὸν Γαροῦδας, ἐξολοθρευτὴς τῶν ἔρπειων, φέρει τὸν ἰσοδύναμον αὐτῷ θεὸν Βισζνοῦ ἐπὶ τῆς κρατερᾶς αὐτοῦ ράχεις. Ἀλλὰ χολὸς ὁ Βισζνοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λασσίμχα, ἀναπαρίσταται μετὰ κεφαλῆς λέοντος καὶ διασχίζει διὰ τῶν ἀθρῶν ψελλιοφόρων χειρῶν του, τὸ ἐπὶ τῶν γονάτων του κείμενον οἰκτρὸν σῶμα ἡμιθέου τινός, ἐκφοβίσαντος καὶ ἐξοργίσαντος τοὺς θεοὺς διὰ τῆς ρώμης καὶ τῆς φιλαρχίας του. Πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τις τὸ κρᾶμα τοῦτο τῆς ἀπλότητος, τῆς βαθείας ἐννοίας καὶ τῆς φρίκης;

Κατὰ τὰς πεποιθήσεις τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ, ὁ Σζίθας
ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΤΟΜ. Β' 13

διέτρεφέ ποτε τὴν θεὰν αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς του (Γανέσζα, θεὸν τῆς σοφίας καὶ τοῦ πλούτου καὶ Καρτικέλα, θεὸν τοῦ πολέμου), ἐπαιτῶν καὶ ἐνδεδυμένος ὡς φακίρης. Ἄλλὰ παραδοθεὶς τῇ μέθῃ, παρημέλησε τὰς οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, οὕτως ὥστε ἡ σύζυγός του Παρβάτη, φθάσασα εἰς τὸ ἀπροχώρητον ἠναγκάσθη πρὸς ἀποσόδησιν τῆς πείνης νὰ φάγη «μὺν καὶ τὰ», — ἀπηγορευμένα ζῶα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔππευον τὰ τέκνα τῆς τρομερᾶς θεότητος. Τότε ἡ θεὰ διὰ μαγειῶν ἐπρομηθεύετο τροφήν, ἀναγκάζουσαν αὐτὴν νὰ γείνηται ἄφαντος ἐκ τοῦ κυπέλου τοῦ συζύγου ἅμα ὡς ἔθετον ἐν αὐτῷ τὴν συνήθη ἐλεημοσύνην. Ἐν τέλει ὁ Σζήβα βασανισμένος καὶ ἀπηυδηκῶς ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ, ὦ τοῦ θαύματος! ἔλαβε τροφήν παρ' αὐτῆς τῆς συζύγου του, ἥτις ὡς ἐκ τούτου ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν Ἀνναπούρνα. Ἐν μανιώδει οὗτος ἐνθουσιασμῷ συνέθλιψεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους του μετὰ τσαύτης δυνάμεως, ὥστε ἀμφότεροι συνεμίγησαν εἰς μίαν ὑπαρξιν διπλοῦ φύλου (Ἀρδαναρισζβάρ), τὴν ἀπεικόνισιν τῆς ὁποίας εἶδομεν ἐπὶ τῆς νήσου Ἐλεφάντης καὶ παρατηροῦμεν ἐπίσης καὶ ἐνταῦθα. Σκοτίζεται ἀληθῶς ὁ νοῦς ἐκ τῆς δαψιλείας καὶ τῆς πληθώρας τοῦ μυθολογικοῦ, αὐστηρῶς μεμελετημένου καὶ ὅλως ἀκαταλήπτου ὕλικου ...

Ἰδιαιτέρα τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου τῶν Ἰνδιῶν, τυχαίως ἀπετυπώθησαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ· λ. χ. ὑπάρχει ἀναγεγλυμμένον στράτευμα πορευόμενον εἰς μάχην ... πολεμισταὶ τινες εἰ-

σιν ἐπὶ ἐλεφάντων, ἄλλοι ἐπὶ ἀρμάτων. Ἡ σελις ἐ-
γλύφη ἐπὶ τοῦ λίθου ἐκ τοῦ Μαχαβαράτα !

Μόλις προλαμβάνεις νὰ ἐντυπώσης εἰς τὴν μνή-
μην σου παρομοίαν πρωτότυπον εἰκόνα ἀρχαίας ἐκ-
στρατείας, ὅτε ἴστασαι ἐνώπιον τῆς γονυπετοῦς μορ-
φῆς τοῦ φανατικοῦ δεκακεφάλου βασιλέως τῆς Κεϋλά-
νης Ραβάν, ἐκουσίως ἀποκόψαντος τὴν μίαν ἐκ τῶν
κεφαλῶν του ἵνα προσφέρῃ αὐτὴν θυσίαν εἰς τὸν αἰμο-
διψῆ Σζήβαν.

Τὰ γεγλυμμένα κατὰ μῆκος τοῦ Καιλὰς εἰδῶλα εἰ-
σὶν αὐθύπαρκτα καὶ παράδοξα μέχρις ἀπιθανότητος:
ἐκ τῶν χειρῶν λ. χ. τοῦ θεοῦ-ἡλίου φύονται λωτοὶ,
εἰς δὲ τὰ ὄτα φέρει ἐνώτια. Ἄλλοι θεοὶ φέρουσι δια-
δήματα, ὑψηλὰς τιάρας καὶ βραχιόνια. Συμπλεγμάτων
τινῶν ἢ γλυφῆ εἶνε ἐκπληκτικῶς λεπτοφυῆς, προσδί-
δουσα σχῆμα τροπικῶν φυτῶν.

Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται διελθόντες τὸν οὐδὸν τοῦ ἐ-
σωτερικοῦ κεντρικοῦ ναοῦ, ἀνέρχονται εἰς τὸ δεύτερον
πάτωμα καὶ μετὰ προσοχῆς περιέρχονται τὸν βράχον.
Ἡ χαμηλὴ ὄροφὴ τοῦ τεραστίων διαστάσεων ναοῦ
ἤτό ποτε, λέγουσιν, κεχρωματισμένη διὰ κοσμημάτων
ἅτινα ἀπεσβέσθησαν συνεπεία τῶν δοθεισῶν ὑπὸ τοῦ
Ἄουραγγζέπ διαταγῶν νὰ πυρπολήσωσι τὸν μισητὸν
αὐτῷ ναόν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἴσως λαϊκὴ διήγησις καὶ
ἢ ὑπόθεσις ἐξηγεῖται ἀπλούστερον, διὰ τῆς ἀμελείας
αὐτῶν τῶν προσκυνητῶν—εἰδωλολατρῶν μεταγενεστέ-
ρας ἐποχῆς, ἐπὶ μακρὸν διαμεινάντων ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν
σκιάν τῶν λίαν ἐκτιμωμένων εἰδῶλων καὶ καιόντων
κατὰ τὰς νύκτας σωροὺς ἀχύρου, ὅπως θερμαίνωνται

ἐν μέσῳ τῶν ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν πλίνθων, ὅπως διὰ τοῦ καπνοῦ ἀποδιώκωσι τὰ ζυῦφια καὶ ἐκφοβίζωσι τὰ ἄγρια θηρία.

Ἀποσπώμενοι ἐν τέλει ἀκουσίως τοῦ ἐξόχου μνημείου τῶν αἰώνων, τῶν συνενωσάντων τὴν δημιουργικὴν τάσιν μετὰ τῆς θερμῆς εἰλικρινείας ἀγαθωτάτου ἠρησκεύματος, μὲ βῆμα ἤρεμον ἐγκαταλείπομεν τὸ Καίλας καὶ διελθόντες τὸν σηκὸν αὐτοῦ θεωροῦμεν μὲ ἐπιπόλαιον βλέμμα τὴν γνωστὴν ἡμῖν ἔρημον κοιλάδα ὀπισθεν τῆς Ἑλλόρας.

Κατωτέρω τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ροδζοῦ εἰς Νανόγαῶν καὶ ὀλίγον πλαγίως, ἴσταται μικρὸς οἰκίσκος τῶν φυλάκων οὗς ἡ κυβέρνησις ἔταξε παρὰ τὰ σπήλαια τῆς Χαϊδεραβάδ, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ περιφρουρῶσιν αὐτὰ ἐκ τοῦ βανδαλισμοῦ τῶν περιηγητῶν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων διακρίνονται οἱ πάρσοι, κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς μανίας νὰ χαράττωσι τὰ ὀνόματά των ἐφ' ὄλων τῶν ἀξιοσημειώτων ἀντικειμένων. Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν πρωθυπουργὸς τοῦ Νιζάμ Σαλάρ Τζαγκ ἤρξατο μετὰ πεφωτισμένου ζήλου νὰ ἐπιμελῆται τὰ ἀρχαιότητος τῆς πατρίδος του, συνέδεσεν αὐτὰς διὰ σχετικῶν καταλλήλων ὁδῶν πρὸς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμοὺς, ἐπεσκεύασε τὰ σθῆρα πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς κατοικίας τῶν θεῶν μετὰ, ἐνὶ λόγῳ ἀπεδείχθη διοικητῆς πεπολιτισμένος καὶ ἄξιος τῆς θέσεως εἰς ἣν ἐκλήθη.

Ἀρκοῦντως στεναὶ ἀτραποὶ διέρχονται ἐν μέσῳ τῶν

θάμων πρὸς αὐτάς τὰς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῆς λοφοσειρᾶς. Δεικνύουσιν ἡμῖν ἀριστερόθεν τοῦ Καίλας σειρὰν ἄλλων ναῶν, οὓς καὶ δύο ἡμέραι δὲν μᾶς ἀρκοῦσιν ἴσως νὰ ἐπιθεωρήσωμεν. Διατελοῦντες ἐπι εἰς ὁλοκλήρου ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἀπεράντου βραχμανικοῦ πανθέου καὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ αἵπου· τῶν Ἰνδῶν, ἐπισκεπτομεθα ἐσπευσμένως τοὺς παρὰ τὴν ἀνακτορον τοῦ Σχηβα ναοὺς. Κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἀρχαιολόγων, εἶνε περιέργον νὰ ἀκολουθήσῃ τις ἐνταῦθα τὰς μεταμορφώσεις τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ καὶ τῶν γλυπτικῶν ἔργων κατὰ τὴν βαθμιαίαν μετάβασιν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων βουδδῖκων ναῶν μέχρι τῶν μεταγενεστέρων βιζνουϊκοῦ χαρακτῆρος. Διαφορὰ χρώματος εἰς τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὰς γλυφὰς οὐδεμία κατ' ἀρχαί· παρατηρεῖται. Μόνον κατόπιν ὅταν σταματήσῃ τις ἐμπροσθεν τῶν μαρμαρωθέντων εἰς τὴν ὄρασιν εἰδώλων τοῦ «βασιλόπαιδος - σοφοῦ» καταλαμβάνει αἰφνης, ὅτι εὐρίσκεται ἐν τῷ κόσμῳ ἕλως ἄλλοίων εἰκόνων, ἐν μεσῷ ἕλως ἄλλοίων ἀπολιθωθεισῶν ὄνειροπολήσεων καὶ ὑψηλῶν ὀρμῶν. Ἐκεῖ—παραπλευρῶς, ἐπὶ τοῦ μεταίχμιου τῶν οὐρανῶν, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι ἥρωες καὶ τὰ ἡμιμυθολογικὰ πλάσματα φαίνονται ἐν ἀναγλύφῳ ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ταραχῶδῶς συναναστρέφονται μετὰ τῶν θεῶν,—καὶ οἱ λίθοι μάλιστα, προδήλως ἐμπνέονται ὑπὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σφρίγους τοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε τέλος ἔχοντος ἀγῶνος. Ἐδῶ, αἰνιγματωδῶς μειδιῶν διὰ τῶν πλήρων ἀγαθότητος καὶ ἀνυψωμένων ἐκ τῆς γῆς ὀμμάτων του, καθήμενος Βουδδᾶς, προσβλέπει εἰς τὴν αἰωνιότητα διὰ μέσου τῆς χρυσιζού-

σης ἀχλύος τοῦ γιγαντιαίου ἱεροῦ σπηλαίου... εἶνε δὲ τοῦτο τριώροφον (ἐξ οὗ καὶ καλεῖται Τίν—Ταλ) καὶ λίαν εὐρύχωρον. Αἱ Α. Ὑψηλότητες τὸ ἐπιθεωροῦσι ἀνερχόμεναι τὰς πελεκητὰς βαθμίδας ἐν τῷ βράχῳ—ἱερῷ, ὅπερ ἀνεγέρθη ἴσως περὶ τὰ τέλη τοῦ Ζ'. μ. Χ. αἰῶνος. Αἱ ἐντὸς σηκῶν μορφαὶ εἰσὶ πρωτοτύπων συμβόλων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς βραχμανικὰς· ὑπερέχουσι τὰ ἄνθη, τὰ δένδρα, εἶτα μικραὶ μαγικαὶ ράβδοι (batzra) καὶ βιβλία. Τὰ τελευταῖα ἀποτελοῦσιν τὸ διακριτικὸν σημεῖον τοῦ βουδδαϊκοῦ Μαντζουζρη τῆς προσωποποιήσεως τῆς σοφίας, ὅπερ ὡς γνωστὸν, ἐνσαρκοῦται καὶ μετεμψυχοῦται εἰς βογδοχάνας. Ἡ πηγὴ ἀνεξαντλήτου ἐλέους—ὁ Ἄβαλοκιτεσζβάρ, βουδδαϊκὴ θεότης, τιμωμένη μέχρι σήμερον κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τῶν λαμαϊτῶν, ἀναγνωριζομένη ὡς ἀνώτερος προστάτης καὶ πνευματικὸς δεσπότης τοῦ Θιδέτ, ὑψοῦται ἐδῶ πρὸς πλησίον τῶν ἐρημωθεισῶν τοῦ θυσιαστηρίου πλίνθων. Πέριξ—Βουδδαὶ τοῦ παρελθόντος, Βουδδαὶ τοῦ μέλλοντος (μετὰ παραδόξως συνθεθειμένων δακτύλων τῶν ἀνυψωμένων χειρῶν των). Ὑπερθε τῶν γλυφῶν τούτων ὑπάρχει εἶδος τι σκιαδὸς (chhatra). Τὸ πρόσωπον αὐτῶν κοσμοῦσι στέφανοι μετ' ἀκτινωτῶν. Εἰκῶν τις παριστᾷ ἀναμάρτητον ἀσκητὴν βεδυθισμένον εἰς τὰ μυστηριωδέστερα ἀπόκρυφα ὑψηλῆς θεωρίας (Τζνάνα μούδρα).

Πράγματι οὔτε δυνάμεις οὔτε διάθεσιν ἔχομεν νὰ περιέλθωμεν τὰ μνημεῖα, ἢ περαιτέρω ἐπιθεώρησις τῶν ὁποίων μόνον ἐπιστημονικὸν λόγον ἠδύνατο νὰ ἔλῃ. Καὶ ἀφοῦ τοιοῦτος λόγος δὲν ὑπάρχει, εἶνε πε-

ριττόν καὶ ἀνωφελές νὰ ὑποφέρωμεν ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ προστυχόντος «ἱεροῦ» τῆς Ἑλλόρας. Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀφήνουσιν αὐτὰ, μὲ ἀμετάθετον σκοπὸν νὰ ἐπανέλθωσι τὴν ἐπαύριον. Καθ' ὁδὸν κάμπτοντες παρὰ τὸ Καϊλάς, βλέπομεν περιπλανώμενον ὀπισθὲν μας, σκυθρωπὸν, ὡς ἐπαίτην γέροντα ἰνδὸν (πιθανῶς φύλακα τῶν ἀρχαιοτήτων,) φέροντα παλαιὸν ἀγγλικὸν βιβλίον μὲ ἐρυθρὰ περικαλύμματα: φαίνεται ὅτι ὁ ταλαίπωρος ἰθαγενὴς ἐξ αὐτοῦ (ἐκδοθέντος πρὸ δεκάδος ἐτῶν καί, εἰς ἐπίμετρον, γραφέντος ὑπὸ σκεπτικοῦ ἀλλοδαποῦ) ὁδηγεῖται εἰς τὸν λαδύρινθον τῶν σκοτεινῶν ὑπογείων θαλάμων, ἔνθα οἱ προπάτορες αὐτοῦ εὕρισκον διὰ τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἰατρείαν.

Τὰ γεύματα ἐν Ροδζοῦ διαρκοῦσιν ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ φέρουσιν ἐν μέρει ἐπίσημον χαρακτῆρα. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου μεγιστάνων τῆς Χαϊδεραβάδ, εὕρισκεται ὁ τυπικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν τιμαριωτῶν ἀρχόντων, συγγενὴς τῷ Νιζάμ, ὑπουργός του τῶν οἰκονομικῶν Ναβάβ Βηκάρ—οὐλ—Οὐμρά Μπαχαδούο (ἰσχυρᾶς κράσεως, μεσηλιξ μὲ σκυθρωπὸν πρόσωπον τουρανοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ ἀρήειος Κεντρῶα Ἀσία διεχύνετο ἐν Ἰνδίαίς) Ὁ μεγιστάν οὗτος εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν υἱὸν του Ναβάβ Σουλτάν—οὐλ—Μούλκ, μετὰ βαρυτίμων στολισμῶν ἐπὶ τῆς κιθάρῆς του (ἐνθυμιζούσης τὰ ὑ-

ψηλά φέσια τῆς χεδιδικῆς φρουρᾶς). Ἐκτὸς τούτου πρὸς πλειοτέραν τιμὴν ἀφίκετο ἐπίσης ἐνταῦθα ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ναβάθ Φατέχ Ναβάζ—Τζάγκ. Ἡ παρουσία ἀκόμη μερικῶν σιωπηλῶν μουτουλμάνων ἀριστοκρατῶν τοῦ Δεκκάν (εἰδωλολάτραι δὲν προσεκληθῆσαν κατὰ τὴν λαμπρὰν ὑποδοχὴν) — με ἀρκετὰ ἀγέρωχον παρατήρημα, με ποικιλοκέντητα καφτάνια, προδίδουσιν ἰσχυρὸν θέλημα.

Ἡ ἰθαγενὴς αὐτῆς οὐδεμιᾶς ἐφείσθη δαπάνης, ὅπως ὁ υἱὸς τοῦ Τσάρου τῆς Ρωσσίας εὖρη ἐν τῇ ἐρήμῳ Ροδζοῦ πλήρη ἀνατολικὴν φιλοξενίαν κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον. Τὰ τρόφιμα, οἱ οἶνοι, ὁ πάγος κομίζονται ἐκ Βαμδάης ἐπὶ ἑκατοντάδος ὑποζυγίων. Ὁλόκληρον ταγματικὸν ὑπηρετῶν ἀψοφητὶ πηγαίνουσα παρὰ τὴν σκιαδά—ἐστιατόριον. Οἱ ἡμέτεροι συνοδοιπόροι—ἄγγλοι—ὑπόδρα παρατηροῦσι συμπολίτην των τινά, με διαχυτικὸς τρόπος μεριμνῶντα παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ Μεγάλου Δουκὸς ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ κυλικειάρχου, ὅπερ, κατὰ τὴν γνώμην τῶν δεσποτῶν τῶν Ἰνδιῶν, δὲν ἀρμόζει εἰς τὸ γόητρον τῆς κυριαρχούσης φυλῆς.

Ὁ συντάγματάρχης Λεδλόου (τοῦ στρατοῦ τῆς Μανδράς) ἀνωρίσθη προσωρινὸς ἀρχηγὸς τῆς ἐνταῦθα φρουρᾶς. Ὁ ἄγαν περιποιητικὸς καὶ ἐλευθέριος μηχανικὸς Στήβενς, ἐπιτηρεῖ τὰς ἐγχωρίους ἀρχὰς διὰ τὴν εὐταξίαν τῆς ὑποδοχῆς. Κατὰ τὸ λεγεῖν αὐτοῦ, ἂν ὁ Τσάρεβιτς μετέβαιεν εἰς Χαϊδεραβάδ, μετὰ πόσης μεγαλοπρεπείας καὶ μυθώδους πολυτελείας θὰ ὑπεδέχοντο αὐτόν.

Ἐξ Ἀουραγγαβάδ ἀφίκοντο εἰς Ροδζοῦ ἀξιωματικοί.

τινές τῆς αὐτοῦ ἀγγλικῆς φρουρᾶς, — μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ διοικητὴς ἐπίπου πυροβολαρχία, καὶ εἰδικῶς ἀπεσταλμένος ἀνταποκριτὴς τῆς «Bombay Gazette».

Ἡ μουσικὴ τοῦ ἰθαγενοῦς τάγματος, ὅπερ παρέταξε τιμητικὴν φρουρὰν, ἀνακρούει οὐ μακρὰν τῆς σκιάδος—ἐστιατορίου. Τὸ «ἠρωϊκὸν ἐμβατήριον» τοῦ Σιούβερτ, διαδέχεται ἡ εἰσαγωγὴ ἐκ τοῦ ρωσ. μελοδράματος «ἡ ζωὴ διὰ τὸν Τσάρον»· οἱ σπρόβιλοι «Ἴσις» καὶ «Σειρήνες» τοῦ Βαλδτέιφες, διαλύονται εἰς προκλητικοὺς ἤχους ἐν τῇ νυκτερινῇ ἀτμοσφαίρᾳ καὶ ἀκούονται σπινθηρίοντα τὰ φαιδρὰ μωσαϊκὰ ἐκ τῆς «Δουκίσσης Γερολδστέιν» καὶ τῆς «Madame Augot». Δι' ἡρέμου ψιθύρου διαχέεται ἀκολουθῶς μελωδία ἐκ τοῦ «Am mee!» τοῦ Σιούβερτ. Καὶ ταῦτα πάντα δύο βήματα μακρὰν τῆς ἐπιταφίου πλακῶς τοῦ Μεγάλου Μογόλου, ἐνταφιασθέντος ἐν γῇ «Ιερά» ἐπὶ τοῦτω κομισθείσῃ ἐκ Μέκκας τῆς Ἀραβίας!...

Ὁ Βηκάρ—οὐλ Οὐμρά, καθήμενος κατὰ τὸ γεῦμα παρὰ τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον, φέρει πρόποσιν ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης—αὐτοκρατείας, τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' καὶ τῶν Ὑψηλῶν ταξειδιωτῶν. Τρεῖς ἔθνηκοι ὕμνοι ἀνακρούονται εἰς ἀπάντησιν. Ἡ Α. Α. Ὑψηλότης πίνει εἰς ὑγείαν τοῦ ἡγεμόνος Νιζαμ, ἐφ' ᾧ, κατὰ τὸ ἔθιμον οἱ δαιτυμόνες ἐπαναλαμβάνουσι βροντοφώνως τὰς τελευταίας λέξεις τῆς προπόσεως «Hgliness Nizam».

Ὑπὸ τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν—σκηνὴν, παρὰ τὸ ἐστιατόριον, συνηθροίσθησαν ἐν ποικίλῳ συμπλέγματι

Ἰνδαὶ χορεύτριαι. Δὲν τραγωδοῦσιν ἀκόμη, δὲν χορεύουσι, θεωροῦσιν ἀκίνητοι τοὺς ξένους καὶ διασχευάζουσι μετὰ νωθρότητος τὰς ἐσθῆτας καὶ τὰ περιδέραιά των· ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως τῶν ὀρχηστρίδων τούτων πόσον δυσπιστεῖ κανεὶς εἰς τὰς φουσκωμένας θριαμβευτικὰς περιγραφὰς τῶν περιηγητῶν, πόσον ἀπογοητεύεται ἐκ τῆς ἀπαντωμένης πεζότητος.

Ἄσχημοι, μελαχροινὰ, ἀπειροκάλως φέρουσαι βαρείας πολυτίμους ἐσθῆτας, περιβαλλούσας αὐτὰς ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ἀπέχουσι πολὺ τοῦ νὰ προξενῶσιν αἰσθητικὴν ἐντύπωσιν. Μόνον αἱ καθὼς πρέπει γυναῖκες ἔχουσι δικαίωμα ἐν Ἰνδαίαις νὰ φέρωσι διαφανεῖς καὶ ἐλαφρὰς ἐσθῆτας. Πρὸς τούτοις δὲ αἱ ἀνωτέρας τάξεως εἰσὶν ἀόρατοι διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ξένων, ἐκείνας δὲ τοῦ ὄχλου τὰς ὁποίας εἶδομεν, οὐδεμίαν στολὴν τὰς βαρύνει. Αἱ ὀρχηστρίδες δὲ, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος, ἀνέκαθεν ὄφειλον, ὡς ἐκ τῆς ἐπαμφοτεριζούσης κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως, νὰ καλύπτωσι ἐπιμελῶς τὸ σῶμα, τὸ στήθος καὶ τοὺς ὤμους. Ἡ φαντασία τῶν καλλιτεχνῶν, ἢ εἰκονίζουσα αὐτὰς αἰθήρια, ἡμίγυμνα φαντάσματα, ἐνταῦθα ἀπώλεσε τὰς πτέρυγὰς τῆς, προσηλοῦται πρὸς τὴν ἱκανὴν ἀπέχθειαν ἐμπνέουσαν πραγματικότητά, μὲ τὴν παράχορδον συνοδεύουσαν μουσικὴν (μικροῦ τυμπάνου καὶ βαναύσου βαρβίτου) καὶ δὲν βλέπει σπινθῆρας πυρὸς εἰς τὰς βραδείας καὶ ψυχρὰς κινήσεις ἐκάστης ὀρχουμένης κόρης. Αἱ αἰγύπτιαι γ α β ἄ ζ α ν καὶ αἱ ἰθαγενεῖς «nautch girlo» (ὡς εἴθισται νὰ καλῶσιν ἐν Ἰνδαίαις τὰς ὀρχηστρίδας)—εἰσὶν ἀδελφαὶ οὐχὶ μόνον

κατὰ τὸ ἐπάγγελμα ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς ἰσχυοῦσης τέχνης. Ἡ ἰδέα αὐτῆς εἶνε—φλογοερὸν πάθος, φαινομενικὴ ἀδιαφορία, μεθυστικῶς—γλυκεῖα χλιδὴ, ἄσβεστος κατ' οὐσίαν, δίψα ἔρωτος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἡ καρδία ἀπώλεσε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην καὶ ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις τὴν σαγηνεύει.

Ἄτυχεῖς δύσμορφοι πυρσοφόροι (ἐνασχόλησις κληρονομικὴ, δι' ἧς ὀλόκληροι γενεαὶ ἀναγκάζονται ἀποκλειστικῶς νὰ φέγγωσι τὴν νύκτα εἰς τοὺς ὑψηλοτέρας περιωπῆς ἀνθρώπους, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ κερδίζωσι τὴν ἐντελῆ τροφήν των) μὲ ταπεινῶς—κεκημηκυῖαν τὴν ὄψιν ἴστανται ἐκατέρωθεν τῶν νωχελῶς ταλαντευομένων, ἡρέμα ὀρμωσῶν πρὸς τοὺς θεατάς καὶ ἐπίσης βραδέως ἀποσυρομένων ὀρχηστρίδων. Τὰ ἐπ' αὐτῶν κοσμήματα καὶ νομίσματα πλαταγίζουσι καὶ κυματίζουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους των, οἱ μικροὶ χαριέντες ἀνυπόδητοι πόδες, ἀκούραστοι κρούουσι ρυθμικῶς τὸ σκληρὸν ἔδαφος. Καὶ ὑπερθεὶς ἡμῶν, ὑπὲρ τὴν σκοτεινὴν Ροδζοῦ ἢ πυριφλεγῆς ἄβυσσος τῶν οὐρανῶν ἀπλοῦται ἡρεμὸς διὰ τοῦ στίλβοντος θόλου. Ἡ περίξκοιλὰς ἐμαρμάρωσεν εἰς τὴν ἀσαφῆ ἕκτασιν, ὑπὸ τὴν μελαγχολικὴν μορφήν τῆς μεσουρανούσης σχεδὸν σελήνης. Αἱ σκιαὶ ἰθαγενοῦς ὄχλου περιέργουσι, μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ σεληναίου σκότους εἰς τὴν ἀκτῖνα τῆς θαυμασίως καταυγαζομένης ἡμετέρας ἑορτασίμου σκηνῆς. Ἴδου ἀναθρῶσκουσι πυρίπινα ἀναβρυτήρια μυθῶδων ἀνατολικῶν πυροτεχνημάτων. Ἐπὶ τοῦ πλησιέστερου λόφου ὀπισθεν τῶν μουσουλμανικῶν μαυσωλείων, διὰ φωτοβόλου γραμμῆς ρέει ἡ φωτοχυσία.

Ἄνὰ τὸ βαθύ κυανοῦν τοῦ μεσημβρινοῦ οὐρανοῦ ἤρξαντο περιελισσόμενοι πύραυλοι. Βροχὴ ἐναλλασσομένων χρωμάτων διαχέεται ἐξ αὐτῶν καταπίπτουσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς γειτονικῆς πολίχνης.

Πρωῖα μυροβόλος, φαινή, γαλιηναία πρωῖα «Κχουлтаμπάδ» (παραδείσιος διαμονή) ὡς καλοῦσιν οἱ μουσουλμάνοι ἐνίοτε τὸ βασιλείον τῶν τάφων ἢ Ροῶζοῦ, δίκαιώνει τὴν θωπευτικὴν ἐπωνυμίαν. Ἄφυπνιζόμενος σχεδὸν τὴν αὐγὴν, ἐξέρχεται τις εἰς τὸν καταπράσινον λειμῶνα τὸν ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ μαυσωλείου τοῦ τάννα-σζάχ πρὸς τοὺς πρόποδας τῆς Ἑλλόρας. Γαλήνη, ἐρημία. Μόνον ἐκ τῶν τάφων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ «δικαίου» ἀντηχεῖ ὑπόκωφος τυμπανισμὸς, διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ ἀπόγονοι τιμῶσι τὸν κεκοιμημένον, — πρὸς δὲ ἀρμονικῶς ἤχοῦσι οἱ κωδωνίσκοι τῶν πρὸς τὸ μέρος μας ἵσταμένων ὑδροφόρων μὲ δύο ὕδους βοῶν.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες καθεκάστην μεταβαίνουσι μετὰ τῆς συνοδείας εἰς τὸ κυνήγιον. Οἱ ἰθαγενεῖς μετὰ μερίμνης καταδιώκουσι μέγαν πάνθηρα, οὐ μακρὰν τοῦ μέρους εἰς τὸ ὅποιον εἴμεθα κατεσκευασμένοι. Ἐπὶ τέλους ἢ σύλληψις αὐτοῦ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπιτευχθῇ. Τὸ θηρίον περιέπεσεν εἰς ἄλυσιν σκοπευτῶν καὶ πρὶν εἶτι φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ἵστατο ὁ Τσάρεβιτς διάδοχος, ἐπληγώθη ἐλαφρῶς παρὰ τοῦ πρίγκηπος

Ὁβολιεύσκη καὶ θανασίμως ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Βα-
 ριάτινσκη. Τὸ φονευθὲν ζῶον φέρουσι πρὸς τὰς σκηνάς,
 τὸ παρατηροῦσι μετὰ περιεργείας καὶ ἀφαιροῦσι τὸ
 δέρμα του. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ καλλιτέχνης Γρησσένκο,
 συμμεριζόμενος τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ
 Νιζάμ— Ναβάβ Φατέχ Ναβάζ Τζάγκ, ἀναφορικῶς
 πρὸς τὴν ὑπερέχουσαν μεταξύ τῶν ὄρχηστρίδων (μελα-
 χροινὴν καὶ ἄσχημον κόρην), ἦν εἶδομεν χθὲς χορεύ-
 οῦσαν, καὶ ἴτως ἴδωμεν καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην,
 μετ' ἐπιμελείας ζωγραφίζει τὴν εἰκόνα της παρὰ τὴν
 καλύβην. Προσῆλθεν αὕτη οὐχὶ μόνη, ἀλλὰ συνοδευο-
 μένη ὑπὸ τῆς τερατώδους γραΐας μητρός της. Εἰς τὸ
 φῶς τῆς ἡμέρας τὸ σῶμα τῆς ὄρχηστρίδος κατακεκα-
 λυμμένον ὑπὸ μεταξῆς καὶ χρυσοῦ, ἐτι ζωηρότερον
 φαίνεται ἐν μέσῳ τῆς ἡμιευρωπαϊκῆς διακοσμῆσεως
 τῆς ἐορτασίμου σκηνῆς. Οἱ ἐπὶ τῶν ρωθῶνων μαργα-
 ρῖται, ἡ κυματίζουσα κόμη μετὰ' κοσμημάτων, τὸ
 ἀπαθὲς ἀμήχανον βλέμμα σὲ ἀναγκαζοῦσιν, μόλην τὴν
 μικρὰν, ἀνευ ἐπιτηδεύσεως χάριν, νὰ ἐπαναλάβῃς ὅ,τι
 ἤδη εἶπες: ἢ πρέπει νὰ εἰπῇ κανεὶς τὴν ἀλήθειαν
 παύων νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν καλλιτεχνίδων τῆς κεντρῆ-
 ας αὐτῆς Ἀνατολῆς, ἢ καλλίτερον νὰ ὁμολογήσῃ,
 ὅτι αὐταὶ εἶνε γυναῖκες, ὅπως ὀνόλου ξένου δι' ἡμᾶς
 κόσμου καὶ μόνον ἡ ἔννοια τῶν ἄσμάτων τῶν, ἡ μιμι-
 κῆ τοῦ ἔρωτός των, ὁ συμβολισμὸς τῶν κινήσεών
 των δύνανται πῶς νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ
 εὐρωπαίου.

Ὁ βίβλος ἐπὶ τῶν ἀσμάτων τῶν, ἡ μιμική τοῦ ἔρωτός των, ὁ συμβολισμὸς τῶν κινήσεών των δύνανται πῶς νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ εὐρωπαίου.

Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἐπανεργονται καὶ αὖθις εἰς Ἑλλόραν, ὅπου, ὡς λέγεται, ὑπάρχει, μεταξύ ἄλλων καὶ τάφος τις μουσουλμάνου «ἀγίου»... καὶ μάλιστα παρὰ τὰ σπήλαια, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ὑπερφάνειάν των! Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅταν οἱ μαράται ἦσαν ἐνταῦθα ἰσχυρῶς ἐγκαθιδρυμένοι, καὶ ἡ ἀποστελλομένη ἐδῶ φρουρὰ, ἐπίτηδες ἐξελέγετο μάλιστα ἐκ στρατιωτῶν ραδζπουτικοῦ αἵματος, ἵνα ἐπαξίως τιμῶσι τὴν χώραν τὴν ἀνεγείρασαν—καίτοι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα—σειρὰν θαυμάτων τῆς θρησκευτικῆς καλλιτεχνίας. Σήμερον δὲν εἶνε τὸ αὐτό. Τὸ γόητρον ἐξαλείφεται καὶ ἄρχει ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἡ πεζότης.

Ἐν μέσῳ τῶν πυκνῶν θαμνῶνων, φαίνονται αἱ φαιόχροες, σκυθρῶπαὶ προεξοχαὶ τῶν βράχων, τῶν καλυπτόντων τὰς εἰσόδους τῶν ἐρημωθέντων ναῶν καὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων μοναστηρίων. Εἰς ἐκεῖνον ἵστις περιῆλθε τὴν γραμμὴν ταύτην τῶν ἐξόχων ἔργων τῆς ἀρχαίας Ἰνδικῆς γλυπτικῆς, ὅστις εἶδε τὴν ἀθάνατον δημιουργικὴν τέχνην τῶν ἀγνώστων καλλιτεχνῶν, προσπαθούτων νὰ καταβιδάσωσιν ἐνταῦθα ἐκ τῶν οὐρανῶν τὴν θεότητά των καὶ ἐνσαρκώσωσι ταύτην εἰς τὸν λίθον πρὸς διαιώνισιν, — ἐκεῖνος, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν πάντων τούτων τῶν σχεδὸν προῖστορικῶν ἀξιοσημειώτων ἔργων, φυσικῶς αἰσθάνεται εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τῆς γεννησάσης τόσον φλογεράν θρησκείαν καὶ τοιαύτην τάσιν πρὸς δημιουργίαν.

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ τοῦτο, δεόν νὰ ἀνατρέξῃ τις νοερῶς εἰς τὸ μεμακρυσμένον καὶ ὀμιχλῶδες παρελθὸν τῆς

περὶ ἡμᾶς χώρας Τὸ Δεκκάν εἶνε ἀγρία, ὑπὸ ἀγρίων πλανυδίων κατφυκτικὴν ἔρημος, ἄνευ μονίμου οἰκιακοῦ βίου κανονικῆς κοινωνίας καὶ ἄνευ τινὸς ἀνωτέρου βιωτικοῦ ὀργανισμοῦ. Εἰς τὰ πυκνὰ ἄλση βαθμηδὸν ἐγκαθίστανται ἀκμαῖοι τὸ φρόνημα ἀριανοί, ἐγκαθιδρύουσιν ἐνταῦθα τὴν γεωργίαν, ἀνεγείρουσι πολίχνας, ἃς ὀχυροῦσιν ἐναντίον τῶν περίξ πεισματωδῶς ἐπιτιθεμένων βαρβάρων, εἰσάγουσιν ἐντὸς τῆς βραδέως ἀποικιζομένης χώρας καὶ τὰ εἰδωλά των καὶ τὰ ἐμπνευσμένα ἄσματά των. Τμήματά τινα τοῦ Δεκκάν ἀναμορφοῦνται. Οὐ μακρὰν τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ Ροῶν καὶ Δελδαταβάδ, προϊόντος τοῦ χρόνου ἀναπτύσσεται ὀλόκληρος ἐμπορικὴ πόλις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναμφιβόλως ἀνθεῖ ὁ πάλαι ποτὲ πολιτισμὸς καὶ ἐχειλίζει ἢ ζωηρότης, ἔμφυτος τὸ πάλαι εἰς πλείστα τῆς ἀρχαίας Ἰνδίας κέντρα, κατὰ τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Ἰνδία ἦτο ἔτι ἀνεξάρτητος καὶ διετέλει ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν διοίκησιν τῶν πολυμυθικῶν μαχαρατζά. Παντοῖαι θρησκευτικαὶ κινήσεις εἰς τὸν εἰσελάσει κατὰ τοὺς αἰῶνας ἐκείνους εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ συνετάρασσον πάντας ὅσοι δὲν ἤθελον ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν αὐθεντίαν τῶν Βεδ καὶ ἤρνοῦντο νὰ ὑποκλίνωνται δουλοπρεπῶς ἐνώπιον δρακὸς ἀλαζόνων - πρωθιερέων - βραχμάνων, προσπαθούντων νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ τὸ μονοπῶλιον τῶν γνώσεων. Ἐκ τῶν κατοίκων, πανταχοῦ, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἐνεφανίζοντο ἀνεξαρτήτως σκεπτόμενοι κήρυκες καὶ ἀγωνισταὶ τῆς ὑψηλῆς, καὶ οὕτως εἶπεῖν παγκοσμίου ἀληθείας, ὑφίσταντο βαρείας δοκιμασίας, βαθμηδὸν κα-

τακτῶντες τὴν τυφλὴν ἐμπιστοσύνην τῶν συγχρόνων — τέλος, ἡμιθεοποιηθέντες ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἐκήρυσσον εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς ὀπαδοὺς καὶ ἀκροατὰς τῆς διδασκαλίας τῶν τὴν ἰατρειάν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν τελικὴν ἀπολύτρωσιν. Μεταξὺ τῶν τοιούτων κυρίως προσώπων ἀνήκει καὶ ὁ Βουδδας. Ἡ ἠθικὴ ἀνατροπὴ ἧς οὗτος ἔθεσε βάσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀσταθῶν λαῶν οὐδὲν κατ' οὐσίαν παρουσιάζει νέον, ἐπειδὴ αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ ἀπαρνηθέντος τὰ θέλητρα τοῦ βίου βασιλόπαιδος—σοφοῦ, ἀνέκαθεν ἦσαν γνωσταὶ ἐν Ἰνδία. Ἡ ταχεῖα πρόοδος καὶ ἡ αὐξησις τῆς βουδδικῆς μοναχικῆς κοινότητος, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ διψῶντες ἀλήθειαν κοσμικὴν ψηλαφητότερον ἀνεδέχοντο τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀρχαίου ἀφισταμένου ἐκ τοῦ ὄχλου θρησκευματος, ἀποδοτέα ἐν μέρει εἰς τὴν ἀρνητικὴν ἐπίδρασιν τῶν βραχμανικῶν βλέψεων ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ φρονήματος. Ἀφοῦ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄχλου ἐπιδράσεως, περιῆλθε αἴτησις ἐκ τῆς αἰρέσεως τοῦ φυσικοῦ ἱερατείου εἰς τὸν θεμελιωτὴν τῆς νέας θρησκείας καὶ εἰς τοὺς ἀκαταβλήτους δραστηρίους ἀναπληρωτὰς του, — οἱ τελευταῖοι, ὅπως ἰσχυρότερον κρατήσωσιν εἰς χεῖρας τὴν ἐξουσίαν ἀνά τοὺς ἰσχυροὺς πρὸς αὐτοὺς ρέποντας μετ' ἐνθουσιασμοῦ κατοίκους πρὸς ἀπιστάθμισιν τῶν βραχμανικῶν σκευωριῶν καὶ τῆς βραχμανικῆς θρησκευτικῆς πομπῆς, ἀκουσίως ἐπέισθησαν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ καλέσωσιν εἰς βοήθειαν τὸ κυριώτερον στοιχεῖον πρὸς ἀνάπτυξιν ἀπάντων τῶν θρησκευμάτων: τὴν τέχνην! Καὶ ἤρξαντο ἕκτατε νὰ ἀνε-

ΙΝΔΟΣ ΥΔΡΟΦΟΡΟΣ

γείρωσι, τὸ ἐν κατοπιν τοῦ ἄλλου, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἐν ἐξοχώτερον τοῦ ἄλλου κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς ἐπινοίας καὶ τὴν τάσιν τῆς φαντασίας, τὰ καὶ σήμερον ἐτι ἐξοχα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας βουδδίκης ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Ὁ Βούδδας ἦτο ἄνθρωπος καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἦσαν κυρίως διδασχὴ ἀδόλου φιλάνθρωπίας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ «διδασκάλου» ὁ ὄχλος ἐδυσφόρει ἄνευ ὠρισμένου ἀντικειμένου τῆς θρησκείας. Ὅσον λαμπρὰ καὶ ἂν ἐφαίνετο ἡ διδασκαλία τοῦ σοφοῦ βασιλόπαιδος,—διὰ λόγων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προσελκυσθῆ ὁ λαὸς ὅστις ἀνεζήτει πραγματικὸν ἔδαφος πρὸς ἐνδειξιν τῶν εὐσεβῶν αἰσθημάτων του. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πρωτογενοῦς βουδδαϊκῆς κοινότητος ἐστράφησαν πρὸς τὴν γλυπτικὴν, ὅπως αὕτη ἐνθυμίζη καὶ εἰς τὸν ἐν ἀγνοίᾳ τηκόμενον ὄχλον τοὺς ὀπαδοὺς τῆς μορφῆς τοῦ αὐτοεξαφανισθέντος Βούδδα, ἀποσυρθέντος εἰς τὴν μυστηριώδη Νιρβάναν. Ἀνεφάνησαν ἀγάλματα τοῦ «διδασκάλου» παριστῶντα κυρίως αὐτὸν ἐν στάσει μελέτης, ἢ διδασχῆς, ἢ τέλος ἡρέμα σθεννύμενον. Ἐνταῦθα ἐν Ἑλλόρα οἱ μοναχοὶ—ὀπαδοὶ τοῦ Σζακινή-Μουνά, πρὸ πάντων τῶν ἄλλων διδασκάλων τῆς εἰδωλολάτριδος Ἰνδίας ἤρξαντο ἀνορύσσοντες κελία πρὸς κατοικίαν καὶ προσκύνησιν. Βαθμηδὸν τὰ κελία ταῦτα, ἀπομεμονωμένα καὶ τυχαῖα ἄσυλα ἤρξαντο ἀναπτύσσόμενα εἰς μικρὰ μοναστήρια. Πλησίον τῶν μεμονωμένων καὶ ἐνταυτῷ πλησιεστέρων πρὸς τὰ κατωκημένα σημεῖα σπηλαίων ἀνεφάνησαν, εἰρηνικοὶ, ἀπαστράπτοντες ἐκ καλλονῆς διαφόρου

γλυπτικῆς βωμοί, εἰς οὓς ὄμιλοι προσκυνητῶν ἐκόμιζον ὡς δῶρα, ἄνθη, μῦρα καὶ βότανα. Οἱ ἀσκηταὶ κεκλεισμένοι ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τῶν παρακειμένων τοῖς ναοῖς δωματίων, ἐπανελάμβανον τὰς διδασχὰς τοῦ Βούδδα, ἐμελέτων καὶ πιεζόμενοι ὑπὸ πλῆθους σκέψεων προσήλουν τὸ ἀτάραχον βλέμμα των ἐπὶ τῆς δύσεως, εἰς τὴν ἐξαπλουμένην ἔμπροσθεν των ἀπέραντον δασώδη κοιλάδα τοῦ Δεκκάν. Διευθύνοντα τὸ λίθινον ὄμμα ἐπὶ τῆς αἰωνίως ἀνοικτῆς θύρας τοῦ εὐπροσπελάστου ναοῦ των, τὰ ἐν τῷ βράχῳ ἐτκαλισμένα εἰδῶλα τοῦ «διδασκάλου» φαίνονται μαυρίζοντα ἐκεῖ εἰς τὸ σκιόφως καθήμενα ἐπὶ τῶν λεοντωδῶν θρόνων των. Οἱ τεχνικοὶ λέοντες, οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν καθέδραν τοῦ Βούδδα ἐπέυχον καὶ ἐπέχουσι θέσιν ἐμβλήματος τοῦ κρατεροῦ ἐν τῇ πάλῃ, σταθεροῦ ἀπέναντι οἰωνοῦ ἢ ποτε προσκομμάτων καὶ ἄρχοντος τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ ὑπάρξεως πνεύματος. Οὕτω πως ἔρρεον οἱ αἰῶνες, μέχρις οὗτου, ὁ βραχμανισμὸς περισυλλέξας τὰς δυνάμεις του συνέθλιψε τὸν βουδαϊσμὸν, μεχρισότου ἐξώρμησεν ὁ Ἰσλάμ καὶ οἱ τελευταῖοι ὀπαδοὶ τοῦ ἀντιβραχμανικοῦ θρησκευματος ἐδραπέτευσαν ἐκ τῶν ναῶν τῆς Ἑλλόρας, παραδώσαντες εἰς λήθην τὰ τόσον «ἱερά» δι' αὐτοὺς μέρη, ἐνθα καὶ σήμερον ἀκόμη οὐχὶ ἄνευ ταραχῆς εἰσέρχεται ὁ φιλοσοφικῶς διατεθειμένος εὐρωπαῖος περιηγητής.

Αί Α. Ύψηλότητες διασκελίζουσι τὸν οὐδὸν παραδόξου σπηλαίου, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Βισζβακάρμα» (ὡς ἐκάλουν τὸν μυθολογικὸν ἀρχιτέκτονα τῶν θεῶν, ἐπιθέσαντα δῆθεν τὸ οὐράνιον αὐτοῦ δῶρον παρὰ τὰ ἔργα του). Τοῦτο μάλιστα δὲν εἶνε ναὸς εἰδώλων, ὡς ἐκεῖνοι οὐς εἶδομεν ἐνωρίτερον ἐνταῦθα καὶ ἐν Ἐλεφάντη, ἀλλὰ μᾶλλον μικρῶν διαστάσεων καθεδρικός ναὸς (εἰς τὸ ὄρος) μετὰ θόλων, κεκοσμημένος δι' ἀναγλύφων ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ διὰ στρογγύλου θολοειδοῦς μνημείου (δαχόμπα) εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, οἷον καὶ μέχρι σήμερον ἀνεγείρουσιν οἱ ἀπανταχοῦ βουδδαῖσται, εἰς ἀνάμνησιν διαφόρων «μεγάλων πράξεων» τοῦ προσπελάσαντος εἰς Νιδάρναν σοφοῦ. Πρὸ τοῦ λιθίνου τούτου γριφώδους χαρακτῆρος ὀχυρώματος τεραστία μορφή τοῦ «διδασκάλου» μετὰ δύο συνοδοιπόρων ὑψοῦται διὰ τοῦ ἀμαυροῦ, αὐστηροῦ καὶ ἐπιβάλλοντος ὄγκου τῆς. Ἀκατάληπτον μυστήριον καλύπτει τοὺς ὑπὸ ἀχλύος περιβαλλομένους ὑπερύθρους μετὰ κυανῆς καὶ πρασίνης ἀποχρώσεως χαρακτῆράς του, καίτοι ἡ ἡμέρα δι' ἀκανονίστων κυμάτων διέρχεται ἄνωθεν τοῦ ὑπεράνω τῆς εἰσόδου τριφύλλου παραθύρου. Ἡ ἡρεμία τοῦ ὑπογείου, οἱ γριφώδεις στολισμοὶ κατὰ μῆκος τοῦ ἐσωτερικοῦ τοιχώματος τοῦ ἱεροῦ, ἡ «ἀκτίς ἐν σκότει» (κατὰ τὴν μεγαλοφυᾶ ἐκφράσιν τοῦ Φέτ) παρὰ τοὺς πόδας τοῦ γεγλυμμένου αἰνιγματώδους Βούδδα... ἐξαλείφεται ποτὲ τῆς μνήμης παρομοία εἰκῶν ; Περὶ τὴν μορφήν αὐτοῦ, ὡς αὐτὰ τινα φαντάσματα, εἰσὶ γεγλυμμένα οὐράνια πνεύματα, οἷονεὶ ἀποπτάντα ὅπως ἐνωτισθῶσι τῆς προ-

φητικῆς διδασχῆς. Νύξ καὶ λυκαυγές, φθορά καὶ αἰωνιότης!

Παρά τὰ πρόθυρα ἄνευ φόβου θεωροῦσαι τοὺς περιηγητάς, ποικιλόστικτοι σαῦραι καὶ σκίουροι διολισθαίνουσιν ἐπὶ τῆς κλίσεως τῆς προσόψεως τοῦ «Βισζ-βακάρμα», θερμαίνονται εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τῶν γονάτων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς θεότητος, τῆς μαρμαρωθείσης ἐν τῷ σηκῷ αὐτῆς, καὶ ἀναγκάζουσι νὰ ἀρίπταται ἐκ τῶν στύλων τοῦ περιπτέρου ὄνειροπολοῦντά τινα φितτακόν.... Βαίνομεν πρὸς βορρᾶν διὰ στενῆς ἀτραποῦ, πέραν τοῦ «Τήν—Τάλ» καὶ «Καϊλάς» πρὸς τὰ μνημεῖα τοῦ Τζαϊνικοῦ θρησκευάματος. Γέρων ἰσχνὸς βραχμάνος τρέχει κατόπιν μας ζητῶν ἐλεημοσύνην. Ἀμφιθεατρικῶς ὑψοῦται ἄλυσις λόφων δεξιόθεν τῆς Ἑλλόρας. Ἄγριοι τινες μακρόκομοι ἄνδρες, ὄλως μελάγχροες, κεκαλυμμένοι διὰ ρακῶν καὶ φέροντες βαρὺ φορτίον, φαίνονται καθ' ὁδόν. Ἐἰσὶν οὗτοι οἱ σχετικῶς πρὸ μικροῦ ταπεινωθέντες «μπίλαι», ἀνέκαθεν ἐνοικοῦντες τὴν χώραν, οἵτινες, ἐμφωλεύοντες εἰς τὰ βάθη τῶν δασωδῶν λόφων προύξενουν ἄλλοτε τὸν πανικὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν διὰ τῶν ληστικῶν ἐπιδρομῶν των. Ἐπὶ Μογόλων οὗτοι διετέλουν ἤσυχροι, μετὰ ταῦτα ὁμως κατέστησαν ἀνεξάρτητοι. Οἱ μαράται ὅτε μὲν ἐπέτρεπον αὐτοῖς τὴν διαρπαγὴν, εἰσπράττοντες παρ' αὐτῶν βαρὺν φόρον διὰ τὴν τόσον ἐπικερδῆ ἐνασχόλησιν καὶ ἄλλοτε θηριωδῶς ἐτιμῶρουν αὐτούς, ἀποκόπτοντες τὰς ρίνας, ἀποσπῶντες τὰ ὦτα καὶ ἐπιθέτοντες πεφυρακτωμένον σίδηρον.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ λαὸς οὗτος κατάγεται ἀπὸ

τοῦ Σζήθα καὶ γυναικὸς θνητῆς, ἧς ὁ υἱὸς ἤμαρτεν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ πατρός. Τὸ ὄνομα τῆς φυλῆς ταύτης συνδέεται μετὰ τῆς δραβιδικῆς λέξεως «biila» (τόξον).

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τοῦ πολέμου συμμετεῖχον καὶ αἱ γυναῖκες τῶν «μπίλλων» ἐπιδειξίως ρίπτουσαι τὸν βρόχον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες προχωροῦσιν εἰς τὸ βάθος νέου διωρόφου σκαλιστοῦ—ναοῦ, (τῆς μᾶλλον μεταγενεστεράς ἐποχῆς ἀφ' ὅσους εἶδομεν μέχρι τοῦδε). Ἐσκαλίσθη ὑπὸ τῶν Τζαῖνιστῶν, τῶν ὁπαδῶν στενῆς συγγενοῦς τοῦ βουδαϊσμοῦ καὶ σχεδὸν παραλλήλως μετ' ἐκείνου ἀναπτυχθείσης θρησκείας, μόλις ἐσχάτως ἐπισυράσης τὴν προσοχὴν διακεκριμένων ἀνατολιστῶν. Κράμα ἀρχαίων ἀριανῶν εἰκόνων μετ' ἰδεωδῶν ἐνσαρκώσεων ἀντιβραχμανικοῦ τύπου ἀρκετὰ ζωηρῶς προσβάλλει τὸ ὄμμα. Πανταχοῦ ὅπου εἶνε δυνατὸν, εἰσὶ γεγλυμμένοι γυμνοὶ ἀσκηταί, οὓς οἱ πιστεύοντες Ἰνδοὶ (κατ' ἐξοχὴν τῆς ἐμπορικῆς τάξεως) τιμῶσιν ὡς «Τζήνας» τ. ἔ. ἀνθρώπους ὑπερνικήσαντας τὴν ἀμαρτωλὸν ἀδυναμίαν των. Πρὸς τούτοις ἀνά πᾶν βῆμα βλέπει τις διακοσμῆσεις, ὡς ἐρανισθείσας ἐκ τοῦ ἰθαγενοῦς συμβολισμοῦ, ἧ, ἴσως, δι' αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Τζαῖνισμοῦ τὸ πρῶτον ἐφευρεθείσας, αἵτινες εἰσὶ πλήρεις κάλλους καὶ μυστηριώδους σημασίας. Τοιοῦτοι εἰσὶν ἐν παραδείγματι οἱ σκιάζοντες τοὺς «ἀγίους» θόλοι μετὰ τριπλῶν σκιάδων. εἶτα ἐπτακέφαλος ὄφις, τοποθετημένος ὀπισθεν τοῦ θρόνου τοῦ νικήσαντος τὴν σάρκα σοφοῦ, τροχοὶ τῆς «ἠθικῆς διδασκαλίας»,

τιθέμενοι εἰς ἀένναον κίνησιν ὑπὸ τῶν πνευματικῶν διδασκάλων τοῦ λαοῦ κτλ.

Ἄνερχόμενος τὴν κλίμακα ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῶν εἰδώλων, τοῦ καλουμένου « Indra Sabha » (αὐλή Ἰνδρας) εὕρισκεσαι ἀντιμέτωπος πρὸς κολοσσαίαν λιθίνην μορφήν, δεξιόθεν (ὑπὸ κάτω δένδρου μετὰ πτηνῶν, ἔφιππον ἐπὶ τοῦ δοξασθέντος ἐν τῇ μυθολογίᾳ ἐλέφαντος — Ἀϊραβάτ), ἐνῶ ἀριστερόθεν ἐπικάθηται ἐπὶ παραμεμορφωμένου λέοντος ἢ θεᾷ Ἰνδράνῃ ἦ, ὡς προτείνουσι σοφοί τινες, Ἀμπίκα, — μία ἐκ τῶν ἀγαθῶς διατεθειμένων προσωποποιήσεων τῆς γυναικὸς τοῦ Σζήβα.

Ἐν τῇ σχετικῶς ὄροσερᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ ναοῦ, ἀναπαυόμεθα ἐκ τῆς κατὰ μῆκος τῶν λόφων τῆς Ἑλλάδος διαβάσεως ἐν καύσωνι. Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται παρατηροῦσι τὴν λιθίνην ἰδεολογίαν τῆς ἀριανῆς θρησκευτικῆς δημιουργίας. Δύο τρεῖς τυχαῖοι ὁδοιπόροι προδήλως ἀφιχθέντες μακρόθεν πρὸς προσκύνησιν, μετ' ὀλοκλήρων οἰκογενειῶν, δειλῶς ἵστανται κατὰ μέρος παρὰ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ κάτω. Μικρὰ παιδία εὐλαβῶς θέτουσι τὰς μικρὰς χεῖράς των πρὸς τὸ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τοῦ ἱεροῦ. Ἰθαγενεῖς τινες μοναχοὶ ἢ μᾶλλον πλάνητες (μὲ πλανώμενον βλέμμα, μὲ ἐξυρισμένας κεφαλὰς, μὲ ἐνώτια, ἅτινα ὑποχρεοῦνται νὰ φέρωσι μὲ κίνδυνον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει νὰ ἐκδιωχθῶσι τῆς αἵρέσεως) συσπειροῦνται ἀπαθεῖς ἐκεῖ εἰς τὰς γωνίας. Ἐπάνω εἰς τὸν δεῦτερον ὄροφον τοῦ ναοῦ τῶν εἰδώλων, ὅπου εἰσῆλθον Αἰ Α. Ὑψηλότητες, οὔτε ψυχὴ ὑπάρχει καὶ ἐπικρατεῖ

ἡσυχία: μόνον οἱ ἐκθρονισθέντες θεοὶ πληροῦσι τὸν βασιλικὸν αὐτῶν θάλαμον, — πρὸς δὲ ἂν ἀσθενῶς κρούσῃ τις δύο στύλους εἰς τὸ βάθος τοῦ ἐξόχου σπηλαίου, ἀναδίδεται ἐξ αὐτῶν ἦχος ψαλμωδικός, — ὡς ἐνσάρκωσις ματαίου παραπόνου τοῦ παρελθόντος διὰ πᾶν ὅ,τι ἐξηφανίσθη καὶ τὸ ὅποῖον δὲν ἐπανέρχεται ! Ὁ κεραυνοφόρος Ἴνδρα, — σπινθοροβολοῦν διὰ τῶν κεραυνῶν ὁμοίωμα τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Περὸν, — φυσικῶς φέρει εἰς τὴν σκέψιν ὅποια τις θὰ ἦτο ἡ θεότης αὕτη τοῦ Βεδ, ὅταν οἱ ἄριανοί, π. ἔ. γεωργοί, (ἐκ τῆς λέξεως «ἄρ» — καλλιιεργεῖν), εἰσδύοντες πέραν καὶ πέραν τῶν Ἰνδιῶν προσέφερον αὐτῇ πλείστας θυσίας. Οἱ αἰμοβόροι ἀλλογενεῖς ἐθεωροῦντο ὑπὸ πάντων ἀμείλικτοι ἐχθροί, τέκνα τοῦ σκότους, ἄγριοι (kranya-ad). Ὁ φωστῆρ τῆς ἡμέρας (Σουρία) ἐπροστάτευε τοὺς ἀγαθοὺς ἐν τοῖς κατ' αὐτῶν ἀγῶσιν. Ἀλλ' ὅταν ἐν βροχεραῖς ἡμέραις τὰ νέφη ἐπλήρουν τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ — ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς καταγιγίδος ἐωρτάζετο ὁ θρίαμβος τοῦ πυρὸς κατὰ τοῦ χάους τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Ὁ Ἀγνή ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν ποιητῶν τῶν βεδανικῶν ἀσμάτων ὡς ὑψηλόν τι καὶ τέλειον μεταξὺ τῶν ἄλλων θεῶν. Ὁ θεὸς τῶν βραχμάνων ἐθεωρεῖτο προστάτης τῆς οἰκιακῆς ἐστίας κατὰ τὰ ἀνεγειρόμενα πανταχοῦ χωρία καὶ κώμας. Ὁ ἰσχυρὸς ἐν πολέμῳ Ἀγνή ὑποχωρεῖ ἐν τούτοις πρὸ τῶν πολεμικῶν ιδιοτήτων τῆς διδύμου αὐτοῦ — θεότητος τῆς αἰρέσεως τῶν πολεμιστῶν (Κσζατρία) — πανδαμάτορος Ἴνδρα. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἔχει ἀποθαμβοῦντας βαθυκιτρίνους ὀφθαλμοὺς, ἐπτὰ γλώσσας ἀενάως λειχούσης φλογός, ἄρμα

ἔξευγμένον εἰς ἐρυθροὺς ἵππους· οὗτοι δὲ χιλίους ἐπὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς, ὀφιοειδῆ κεραυνὸν ἐν τῇ παλάμῃ, ρωμαλέον ἐλέφαντα καταπατοῦντα πᾶν πρόσκομμα. Ἄν αὐτὸς—ὁ βασιλεὺς τῆς καταγίδος—πνεύσῃ κατὰ τῶν ἀσεβῶν «βαρβάρων», ὀλεθρὸς ἀναμένει αὐτοὺς καὶ ἀποτέφρωσις. Θεωρῶν τις τὸν λίθινον Ἰνδίκον «κεραυνοφόρον» ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ Τζαϊνικοῦ ναοῦ, βλέπει ἀφ' ἑνὸς τὸν Ἰνδρα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀριανῶν στρατιωτῶν ἐν τῷ βρασμῷ τῆς νυκτερινῆς αὐτῶν μάχης μετὰ τοῦ νικῶντος ἐχθροῦ, νομίζει ὅτι ἀκούει τὸν ἱκετευτικὸν αὐτῶν ὕμνον πρὸς τὰ στοιχεῖα τοῦ φωτὸς καὶ τῆς χαρᾶς :

Δαίμον τῆς νίκης, ἀναπέτασον ἄνωθεν ἡμῶν τὰς πτέρυγας σου !

Ὁ οὐρανὸς μαρμαίρει καὶ ἐρίξει τὸ κυάνεον μετὰ τῶν νεφελῶν.

Πρωῖα, μεμακρυσμένη πρωῖα ! πότε θὰ ἐμφανισθῆς

Εὐθίως ἐκ τῆς ἀδύσσου, — ἔνθα οὔτε μεσημβρία οὔτε νύξ ὑπάρχει

Ἐνθα ἐν τῇ ἀπειρῷ ἐκτάσει παρὰ τὰ ἄστρα ὑπάρχουσιν ἄσδοισα ὄμματα.

Ἥλιε, ποθινὴ ἡλιε ! πότε θ' ἀναλάμψῃς;

Ἄφ' ἐτέρου βλέπεις τὸν ἴδιον Ἰνδρα τεταπεινωμένον ἐν τῷ κύκλῳ τῶν θεῶν, παραδωσάντων τὰ σύμβολά των εἰς τὸν σοφὸν ἀσκητὴν, ὅστις ἄρχει τῆς φύσεως καὶ κρατεῖ αὐτὴν εἰς ὑποταγὴν διὰ τοῦ προτέρου ὄπλου τοῦ «κεραυνοφόρου» — τῆς μαγικῆς ράβδου (βαδζρά), ἧς χρῶνται καὶ σήμερον οἱ ἱερεῖς τῶν Βούδδα εἰς τὰς βορείους χώρας. Ὁ Ἰνδρα ἐξέθρονίσθη ἀλλ' ἵσταται ἔτι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πνευμάτων τοῦ παραδείσου, δέχεται εἰς τὸ δαιμονιστήριόν του τοὺς ἐναρέτους κεκοιμημένους, ἀμαρτάνει ὁ ἴδιος καὶ ἐκδιώκεται προ-

σωρινῶς ἐκ τοῦ παραδείσου. Καὶ πόσον ὠραῖος εἶνε ὁ παράδεισός του (Σβάργα) ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ μυθολογικοῦ ὄρους Μερού! Ὅστις γευθῆ ἔκ τοῦ καρποῦ τῶν φυομένων ἐκεῖ δένδρων, δύναται νὰ ἐνθυμῆται πᾶν ὅ,τι συνέβη καὶ πᾶν ὅ,τι ὑπέστησαν αἱ ἀναρίθμητοι προγενέστεραι ὑπάρξεις. Τὰ ἐκεῖ εὐωδιάζοντα ἄνθη, εἶνε ἱκανὰ, πλεκόμενα εἰς τὴν κόμην θνητῆς γυναικὸς νὰ ἐξασφαλίσωσιν αὐτῇ διὰ παντὸς τὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου. Ἰπὸ τοῦ θαυμασίου ἀρχιτέκτονος Βισζβακάρμα ἀνηγέρθησαν ἐπὶ ἀδαμαντίνων στύλων τὰ χρυσᾶ ἀνάκτορα τοῦ θεοῦ Ἰνδρα. Αὐτὸς δὲ— ἡ ἐνσάρκωσις αὐτῆ τῆς φαιδρᾶς φιλοταράχου ἐλευθερίας,— ἐνταῦθα ἐν τῷ βράχῳ προσηλωμένος πρὸς τὸν τοῖχον πεισματωδῶς ἐρίζει πρὸς τὴν δύο βήματα ἀπ' αὐτοῦ αἰχμαλωτισμένην θεᾶν τῆς ἡδονῆς, παριστᾶ δὲ τὴν πλουσιωτέραν διακόσμησιν τοῦ ἐν Ἑλλορᾷ σπηλαίου «Jundsa Sabha»

Ἐν αὐτῷ ἡ ἐκεῖ που πλησίον, (κατὰ τὴν παράδοσιν) ἐκρύβη κατὰ τὴν πρώτην ἐπιδρομὴν τῶν μουσουλμάνων μία ἡγεμονίς ἐκ Γουδζεράτ, ἐκ τοῦ ραδζπουτικοῦ αἵματος, καλουμένη Δεβαδεβή,—νύμφη τοῦ ἐκ Δεογῆρης (Δεβλεταβὰδ) βασιλόπαιδος, ὅπου ἐκ τῶν ἐνταῦθα ναῶν ὑπῆρχεν ἀξιοθαύμαστος ὑπόγειος συγκοινωνία μετὰ τοῦ φρουρίου.

Οἱ πολιορκοῦντες τότε αὐτὸ μωαμεθανοὶ προσῆλθον ἵνα θαυμάσωσι τοὺς ἐθνικοὺς ναοὺς, περὶ τῶν ὁποίων σαφῆ μνεῖαν ποιεῖται ὁ γνωστὸς ἄραψ γεωγράφος Μακρτζῆ. Μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως ἀνεσκίρτησαν οὗτοι ἐν τοῖς βραχμανικοῖς τῶν εἰδώλων

ναοὺς εἰς τὴν θέαν τοῦ Σζήβα ὀρχουμένου σατανικὸν χορὸν ἄνωθεν τῆς καταρρευούσης οἰκουμένης, ἰδόντες τὴν θεότητα ταύτην τὴν φέρουσαν σκορπίον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ σκελετοὺς ἑκατέρωθεν, ἐνῶ ὡς ἀνθρώπινα κρανία κινουῦνται παρὰ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ— ἄγριος, αἱμοδόρος, ἀμειλικτος—διατρυπαῖ θῦμά τι διὰ τοῦ ὀξέος τῆς τριαινῆς του.

Εἰς ταῦτα, οἱ Τζαίνισταί, καὶ αὐτὰ μάλιστα τὰ ἄγρια τέκνα τοῦ Ἰσλάμ, οὐδὲν εὖρον τὸ προσβάλλον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Πλείστα μορφαὶ ἀσκητῶν ἐκάθηντο ἐν μαρμαρωμένῃ στάσει εὐδαίμονος μελέτης, ὡς πραγματικοὶ μυστικισταί—«πιστοί». Μόνον ὁ Ἰνδρα, ἦτο σκυθρωπὸς ὡς καὶ σήμερον, κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνεγερθεὶς ἐκ τοῦ εὐπειθοῦς ἐλέφαντος, καὶ διὰ πονήρου μειδιάματος ἐγογγήτευον οἱ μαῦροι ὀφθαλμοὶ τῆς θεᾶς Ἰνδράνη.

ΑΧΜΕΤΑΒΑΔ

Ἀπελθὼν τὴν 17 Δεκεμβρίου ἐκ Ροδζοῦ εἰς κυνήγιον ἀντιλοπῶν «black bucks» (συνοδευόμενος ὑπὸ τινῶν μόνον προσώπων τῆς συνοδίας) καὶ διανυκτερεύσας εἰς τὸ χωρίον Δεογαῶν — εἰς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς εἰς Νανδγαῶν ὁδοῦ — ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἀφίκετο τὴν 18 εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν πέραν τῆς δωδεκάτης ὥρας. Τὸ διάστημα τοῦτο διήνυσεν ἡ Α. Ὑψηλότης ἐπὶ ἀπλῆς ἐγχωρίου τόγγας, συρομένης ὑπὸ ἀκμαιοτάτων δεκκανικῶν ἵππων. Οἱ ἵπποι οὗτοι εἶνε καὶ ἦσαν ἀείποτε περιζήτητοι ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ἧ ἀνέκαθεν (μέχρις ἐσχάτων) οἱ ἵπποι ἐκομίζοντο ἐνταῦθα ἔκ τε τῆς Ἀραβίας καὶ ἐκ τῶν Περσικῶν παραλίῳν. Σήμερον δὲν ζητοῦνται πλέον. Οἱ ξένοι κάτοικοι ὀλίγον φροντίζουσι περὶ τῆς ἐξωτερικῆς μεγαλοπρεπείας, ἢ πρὸς τὰ στρατιωτικὰ τάσις ἐκόπασεν, οὐδεμίᾳ δὲ ἀνάγκῃ ὑπάρχει συντηρήσεως προτύπου ἵππικοῦ πρὸς συχνὰς ἐκστρατείας. Ἡ ἀνάγκη αὕτη περιῆλθεν ἤδη εἰς τὰς παραδόσεις.

Συνοδεύοντες τοὺς Ὑψηλοὺς Ξένους τοῦ Νιζάμ, εὔσωμοι σίκαλι (μὲ ἀνοικτοπρασίνους στολὰς, καὶ

σήματα ἐπὶ τῶν λογχῶν) ἀναποσπαστως καλπάζουσι πλησίον αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀπὸ Ἀουραγγβάδ μέχρι Ναδγαῶν ὁδόν, ἣτις ταχέως θ' ἀπολέσῃ πιθανῶς τὸν πρῶτον χαρακτῆρά της, — ὅταν οἱ ἄγγλοι θὰ φέρωσιν εἰς πέρας τὸ σχέδιον κεφαλαιούχων τινῶν, στρώνοντες σιδηρόδρομον.

Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, ὁπόθεν ἐπρόκειτο νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς Βομβάην αἱ Α. Ἰψηλότητες, ἐγευματίσαν ἐν τῇ αἰθούσῃ, γραφικῶς διακοσμημένη διὰ κεράτων ἀντιλόπης.

Πρὸ τῆς ἐπανόδου μας διὰ Γχάτας, διήλθομεν τὴν νύκτα ἐν ταῖς ἀμάξαις τῆς Δουκικῆς ἀμαξοστοιχίας, ἔνθα πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἴσως θὰ ὠνειρεύοντο ἀκόμη ὅτε μὲν τὰ ζοφερά ὄχυρώματα τῆς Δελβεταβάδ, ὅτε δὲ τὰς ἐπιταφίους οἰκοδομὰς τῆς Ροδζοῦ καὶ τὰς εἰσόδους εἰς τοὺς ὑπογείους ναοὺς διὰ τῶν μικρῶν προαυλίων ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔρπουσι σαῦραι καὶ σκίουροι, ἐν ᾧ μεμονωμένους γύψ περιίπταται ἄνωθεν μας εἰς τὰ ὕψη . . .

Ὁ ἰθαγενὴς φωτογράφος τοῦ Νιζάμ, λάλα—Δήν—Δαίγιάλ, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἠτοίμασε δύο δωδεκάδας λαμπρῶν φωτογραφιῶν, πρὸς διαιώνισιν ἐν Ἰνδίαῖς διαφόρων στιγμῶν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Χαϊδεραβάδ. Μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν ἀφίκετο πρὸς συνάντησιν καὶ ὁ λόγιος μουσουλμάνος δημοσιογράφος Σεῖδ Μουχαμμὲτ Χουσεῖν ἐκ Λεκνούου, δημοσιεύσας ἐν Λονδίνῳ—πρὸ ἑξ ἑτῶν—μικρὸν ἀλλὰ σοβαρᾶς ὑποθέσεως βιβλίον «Our difficulties and wants» ὅπερ ἀφιέ-

ρωσενείς τὸν Γλαδστώννα· ἐν αὐτῷ σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως διευκρινίζονται: ἡ ἐξάντλησις τῶν βορειοδυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς χώρας ἡ ἔνδεια τῶν κατοίκων ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἀγνοούντων τοιαύτην ἀπορίαν ὡς τὴν σημερινήν, αἱ ἀφορμαὶ τοῦ κακοῦ κτλ. Καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις κάτοικοι ἐξ ἴσου πέπονται: οἱ πρῶτοι ἀπώλεσαν τὰ πρῶτα κέρδη των, ὡς ἐκ τῆς μειώσεως τῶν ἐργασιῶν ἕνεκα τῆς καταργήσεως τῶν ἐγχωρίων ἡγεμονικῶν αὐλῶν καὶ τῆς πραγματοποίησεως τῶν φριτρεδερικῶν ἀρχῶν τῆς Ἀλβιόνος, — οἱ δεῦτεροι κατέπεσαν ὀλοτελῶς σχεδὸν ἕνεκα τῆς καταργήσεως τῶν ἐκτεταμένων γειτονικῶν βοσκῶν, ἐκ τῆς πληθώρας νομιμότητος εἰς τὴν διανομήν τῶν γαιῶν, ἐκ τῆς προστασίας παρὰ τῶν καταστραφέντων γαιοκτημόνων παντὸς τεμαχίου γῆς, παντὸς δενδρυλίου, παντὸς θάμνου. Ἡ ἀπέραντος ποτὲ κτηνοτροφία καταστρέφεται. Ἡ γονιμότης τοῦ ἐδάφους φυσικῶς ἐχειροτέρευσε. Αἱ τιμαὶ τῶν σιτηρῶν φοβερὰ ὑψώθησαν χωρὶς νὰ ἀποφέρωσιν ὄφελῃ εἰς τοὺς παραγωγούς. Ἄλλοτε οἱ χωρικοὶ ἐπλήρωνον, χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνωνται, εἰς εἶδος. Σήμερον πρέπει νὰ ἔχωσιν εἰς χεῖρας των χρήματα, δυσκόλως ἀποκτώμενα, καὶ εἰς ἐπίμετρον, μὴ καλύπτοντα τὰς ἀναγκαίουσας δαπάνας. Παράδοξον! θλιβερόν τέλος αἰῶνος, αἰῶνος, λήξαντος διὰ τοῦ θριάμβου τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀναμιξεως εἰς τὰς τύχας τῆς Ἰνδίας. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Our wante» (καὶ δὲν εἶνε μόνος αὐτὸς) πλαγίως ἀνερευνᾷ περὶ ρώσων καὶ Ρωσσίας, περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς καὶ τοῦ ἐν τῇ Ρωσσικῇ Κεντρῴᾳ Ἀ-

σία καθεστῶτος. Ὑπὸ ἐξωτερικὴν ἔποψιν ὁ τυχαῖος ἰθαγενής, ἀνατεθραμμένος καὶ ἀνεπτυγμένος κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον, — εἶνε ἀφωσιωμένος δοῦλος τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς φιλελευθέρου Ἀγγλίας, πρόθυμος *urbi et orbi* νὰ ἀπαριθμήσῃ τὰ ἀγαθὰ ἅτινα εἰσήγαγεν αὐτὴ εἰς τὸν βίον τῶν ἁσιανῶν· ἀλλὰ τί κρύπτεται εἰς τὴν ψυχὴν ὁ ἀνατολικὸς περιωρισμένος οὗτος λαὸς, ἂν δυσφορῇ, μετὰ μίσους ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ τὴν αὐστηρῶς συστηματικὴν κηδεμονίαν, διὰ τὴν κατάργησιν τῶν προσφιλῶν βάσεων τῆς πατρίδος του, — τίς θὰ ὁμιλήσῃ, τίς θὰ μαντεύσῃ! ; ...

Τὴν 19 Δεκεμβρίου διασχιζόμεν ἐπὶ τέλους τὴν περίφημον διὰ τὰς καλλονὰς τῆς Γχάταν. Ἡ ἀμαξοστοιχία ἀναρριχᾶται ἐπὶ ἀποτόμου ἀνωφερείας, βραδέως κατέρχεται πάλιν τὴν προεξέχουσαν κλιτὺν, χάνεται ἐντὸς πλήθους σχετικῶς χαμηλῶν λόφων, διακρινομένων κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τὴν ἔλλειψιν χλόης καὶ ἐν γένει διὰ παράδοξόν τινα νέκρωσιν. Περιηγηταί, εὐρεθέντες ἐνταῦθα ἐν καιρῷ ἀφθόνων βροχῶν, τούναντιον ἔμεινον κατάπληκτοι, ἐκ τοῦ θορύβου τῶν ρυάκων τῶν διασχιζόντων τὴν κοιλάδα κατὰ μῆκος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἐκ τῆς ἀκμαίας δενδροφυτείας, τῆς σκιαζούσης τὰς κορυφὰς καὶ τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων, ἐκ τῆς φαιδρᾶς κινήσεως ἣτις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν περίξ χώραν, ἀναπτυχθεῖσαν ἐπὶ τοῦ σταδίου τοῦ ἱστορικοῦ ἀγῶνος τῶν μαράτων πολεμιστῶν, τῶν ὀρεσιδίων ληστῶν ἀλλὰ ὑπερασπιστῶν τῆς ἀνεξαρτήτου πατρίδος των. Ναί, κυρίως ἐκ παρομοίας ἀγρίας μεγαλοπρεποῦς χώρας ἠδύναντο νὰ ἐξορμήσωσιν ἀνά

τὴν λοιπὴν Ἰνδίαν αἱ ὑπέροχοι ὄνειροπολήσεις τοῦ ἀτρομήτου « βασιλέως καὶ ἀρχηγοῦ » Σηβατζή ! Αἱ ἐκστρατεῖαι τοῦ συνωδεύοντο, βεβαίως, ὑπὸ λεηλασιῶν καὶ αἱματοχυσιῶν, ὅπερ ἀπήτουν αἱ τότε περιστάσεις καὶ ἦτο ἐν μέρει ἀνάλογον πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν πολέμων ἐν τῇ Δύσει. Ἄλλ' οὐχ ἦσσαν ὁ σκοπὸς τῆς πρὸ τὰς πέριξ ἐθνικότητος ἐχθρικής στάσεως (ιδίως κατὰ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν τῷ Ἰσλάμ ἢ τὴν ἐπίδρασιν τῶν πλεονεκτῶν εὐρωπαίων) ἐδικαιολογεῖτο ὡς διαμαρτυρία τοῦ πλήρους ζωῆς καὶ ἀκμῆς ἰνδισμού. Ἡ πίστις εἰς τοὺς βραχμάνας, εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀρχάς, ἃς παρὰ τῶν προγόνων ἐκληρονόμησαν καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν—ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἀνεζωπύρου τοὺς μαράτας καὶ ἀπήρτιζε τὴν πολεμικὴν αὐτῶν δύναμιν τὴν ὁποῖαν ἔτυχε (καὶ ἴσως τύχη) νὰ ἐπιδείξωσιν. Ἐν αὐτοῖς ἀνεφαίνοντό τινες καθαρῶς τουρανικοὶ χαρακτῆρες, γνωριζόμενοι οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀχαλινώτου φιλελευθερίας των, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων χαρακτηριστικωτέρων λεπτομερειῶν : ἐν παραδείγματι, αἱ γυναῖκες τῶν μαρατῶν ἐλευθέρως (ὡς αἱ κηργησίαι καὶ αἱ μογγολίδες) ἐλάμβανον μέρος μεταξὺ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν ἀναχωρούντων εἰς μακρυνὰς ἐπιδρομάς, ἵππευον ἐξάίρετα καὶ εὐκόλως ἐξφκειοῦντο πρὸς τὰς στερήσεις καὶ τὰ τυχαῖα συμβάντα τῶν συχῶν μετοικήσεων. Τὸ στρατόπεδον τῶν ὄρεσιβίων τούτων ἐνθυμίζει τοὺς κατακλισμούς τῶν οὐνων ἢ τῶν στρατευμάτων τοῦ Τζιγγιζχάν, ἢ γιγαντιαίαν ἀγορὰν ἐν ἣ ποικίλως ἐξέθεσαν πραγματείας...

Ἐπὶ τῶν φηνομένων διὰ τῶν παραθύρων βαγονίου
 ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΤΟΜ. Β' 15

κορυφῶν τῶν ὄρεων πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἐκυμάτιζεν ἡ «χρυσή» σημαία τῶν ἐγχωρίων ἡγεμόνων. Σήμερον τὰ πάντα εἶνε ἔρημα, σκυθρωπά....

Ἀναχωρήσαντες ἐκ Ναδγαῶν τὴν 9ην πρωϊνὴν ὥραν, αἱ Α. Ὑψηλότητες διήλθον πρὸ μεσημβρίας τὸ Νασήκ, κέντρον ἀρκετὰ σημαντικῆς περιφερείας (ἡ ὀνομασία αὕτη εἶνε παραφθορὰ τῆς σανσκριτικῆς λέξεως «nāsika» — ρίς, τὴν ἐποίαν κατὰ τὸ Ραμαγιάν, ἀπέκοψαν ἐνταῦθα παρὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἀγρίου κευλανοῦ Ραβάνα, τοῦ ἀπαγαγόντος τὴν Σήτη), καὶ προχωρήσαντες εἰς Γχάταν, ἐσταμάτησαν περὶ τὴν ἡμισειαν μετὰ μεσημβρίαν ὥραν ἵνα προγευματίσωσιν ἐν Ἑγατπούρη, σταθμὸν τοῦ «Great Indian Peninsular Railway», κείμενον πολὺ ὑψηλὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν τετάρτην, οὐ μακρὰν τῆς Βομβάης, εἰς νέαν, ἥττον διαρκῆ στάθμευσιν ἐν Τητβάλα, οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἔπιον τὸ τέιον.

Καὶ ἤρχισαν πάλιν αἱ ἀπότομοι ἀνωφέρειαι καὶ κατωφέρειαι, αἱ τολμηραὶ καμπύλαι, αἱ διὰ μέσου ἐκτάκτου σκληρότητος βασάλτιδος πελεκημέναι σήραγγες καὶ αἱ ἀπηχοῦσαι γέφυραι—ἐνὶ λόγῳ βαθμιαῖον ρῆγμα σιδηροδρομικῆς γραμμῆς πρὸς τὴν παραλίαν τῶν τροπικῶν, πρὸς τὴν κυανίζουσαν ἑκτασιν τοῦ πελάγους, ὁπόθεν οἱ εὐρωπαῖοι συνέλαβον τὴν κατάκτησίν

της (πρὸ 35 ἤδη ἐτῶν) καὶ ὀπόθεν δραστηρίως εἰσεχώρησαν εἰς τὸ βάθος τῆς χώρας.

Ἡ ἀμαξοστοιχία βαίνει μετὰ τάχους κατὰ μῆκος τῶν βυθιζομένων εἰς ἄλση φοινίκων γηλόφων τοῦ Κονκάν. Οἱ θαυμασίως διαγραφόμενοι ἀμαυροὶ βράχοι μετὰ ἐρυθρᾶς ἀποχρώσεως, ἀπομένουσι μακρὰν κατὰ μέρος. Ἡ πολυάνθρωπος, πλήρης δραστηριότητος ἐπαρχία ἐκτυλίσσεται ἀπὸ δέκα βερστίων ἐκ τῆς Βομβάης. Τὰ οἰκήματα ὅλοεν συμπυκνοῦνται. Τὰ ἐρυθρὰ σαρήκια καὶ ζῶναι τῶν κατοίκων κοκκινίζουσιν εἰς τὸν ἥλιον ἀγέλαι φαιῶν προβάτων καὶ αἰγῶν πλανῶνται ἐν συμπλέγματι μετὰ τῶν βουβάλων ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σκιερὸν δάσος ἀγουσῶν στενῶν καὶ λειῶν ὁρομίσκων. Αἶ καλύβαι τῶν ἀλλοδαπῶν — ἀλιέων παρά τὴν νωχελῶς φλοισβίζουσαν θάλασσαν προμηνύουσι τὴν προσέγγισιν τοῦ ὠκεανοῦ.

Ὡς ἐν πανοράματι ἐκτείνονται τὰ προάστεια τῆς πρωτευούσης τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν. Τέλος τὴν πέμπτην καὶ ἡμίσειαν τῆς ἐσπέρας — ἰδοὺ καὶ ὁ πομπωδῶς μεγαλοπρεπῆς σταθμὸς «Victoria Ferminus», παρεμφερῆς μᾶλλον πρὸς τμῆμα ἀκατοικήτου ἀνακτόρου, ἢ μέρος καθημερινῆς τύρβης καὶ σχεδὸν ἀκαταπαύστου κινήσεως.

Ἐν τῷ σταθμῷ (κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου) δὲν ἔλαβε χώραν ἐπίσημος ὑποδοχὴ ἀλλὰ μικρὰ στάθμευσις ἰδιωτικὸν ὅλως ἔχουσα χαρακτῆρα, πρὸς συνέντευξιν τοῦ ὑψηλοῦ ταξειδιώτου μετὰ τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Γεωργίου Ἀλεξάνδροβιτς, ὅστις κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἰατρῶν,

ᾧφειλε νὰ μὴ ἐγκαταλείπη ἔτι τὸ « Ἀζώφ » ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Ἀδελφὸν εἰς τὰς περιεργωτάτας ἀνὰ τὰς Ἰνδίας ἐκδρομάς. Ἡ Α. Ὑψηλότης ἐξῆλθε τῆς Μοίρας συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Βασαργάν καὶ τῶν κυβερνητῶν τῶν πλοίων.

Ὁ Λόρδος Χάρρις ἀπουσιάζων ἀναμένει τὰς Α. Ὑψηλότητας εἰς Ἀχμεταβάδ. Ἀντ' αὐτοῦ, ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ ἀρχαιοτέρου ἄγγλου ἀξιωματικοῦ, ἐν Βομβάῃ προσαγορεύει τὸν Ὑψηλὸν Ξένον ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας ὁ συνταγματάρχης Κόλλιγκχουδ μετὰ τινων ἀντιπροσώπων τῆς διοικήσεως. Ἡ πλατεῖα ἡ ἄγουσα εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς I θέσεως, εἶνε ἐστρωμένη δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος, ἐστολισμένη δι' ἀνθοδοχῶν καὶ κεκοσμημένη διὰ κινεζικῶν φανῶν.

Γεῦμα—διὰ τριάκοντα πρόσωπα. Ἐμπροσθεν ἐκάστου συνδαιτυμόνος —καὶ μία κομποτάτη μικρὰ λυχνία. Ἡ μουσικὴ παίζει εἰς τὴν παρακειμένην στοάν. Πλήθη ἰθαγενῶν φαίνονται μακρὰν διὰ τοῦ λιγκλιδωτοῦ περιφράγματος τοῦ «Victoria Ferminus». Εἶνε θλιβερόν νὰ συλλογισθῇ τις ὅτι τὸ τόσον χαρωπῶς ἀρξάμενον ταξείδιον ἠμαυρώθη διὰ τῆς ἀσθενείας τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Γεωργίου Ἀλεξάνδροβιτς καὶ ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν ὁμοῦ οἱ ἀδελφοὶ νὰ ἀπολαύσωσι τὰς καλλονάς καὶ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ μνημεῖα τῆς μάγου χώρας, ὅπου καὶ πάλιν σύρει ἡμᾶς ἡ νυκτερινὴ ἀτμάμαξα. Τὴν ὀγδόην καὶ τεσσαράκοντα ἐκκινούμεν. Νέα ἀλλαγὴ ἐντυπώσεων, νέος χεῖμαρρος εἰκόνων καὶ χρωμάτων, πλατέως διαχεομένων εἰς τὴν ψυχὴν...

Αἱ Α. Ὑψηλότητες παρητήθησαν τῆς περαιτέρω

μεταβάσεως εἰς τὰς κτήσεις τοῦ Νιζάμ, μὴ ὑπάρχον-
τος πρὸς τοῦτο χρόνου, καὶ διὰ τὴν μακρὰν ἀπόστα-
σιν τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν διετπαρμμένων ἱστορικῶν ἀ-
ξιοσημειώτων ἀντικειμένων τοῦ Δεκκάν. Διευθυνόμεθα
εἰς Γουδζεράτ, ὅπως διέλθωμεν τὸν γνωστὸν εἰς τὸν
ἐμπορικὸν κόσμον Σουράτ, -λιμένα, ὁπόθεν εὐρωπαϊοὶ
διαφόρων ἐθνοτήτων δραστηρίως ἤνοιξαν δρόμον εἰς
Ἰνδοστάν. Λυπούμεθα ἐν μέρει διότι δὲν θὰ μεταβῶ-
μεν εἰς Ἀδζαντοῦ, φημιζομένην διὰ τὰς ἀρχαιότητας
αὐτῆς, ἐφαμίλλους τῶν τῆς Ἑλλάδας.

ΠΕΜΠΤΗ 20 Δεκεμβρίου 1890 (1 Ἰανουαρίου 1891).

Λίαν πρωί, περὶ τὴν ἑκτηνῶραν αἱ Α. Ὑψηλότητες
σταματῶσιν εἰς τὸν μικρὸν σταθμὸν Βησζβαμήτρη,
παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν (ἐπὶ τῆς γραμμῆς «Bom-
bay, Baroda and Central India Raibway»), οὐ μακρὰν
τῆς πρωτευούσης τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βαρῶδης — ἐνὸς
τῶν ἀπογόνων τοῦ ἐνδόξου μαρατικοῦ οἴκου, διατηρή-
σαντος τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἐξέχοντος κατὰ τὴν ἰκανό-
τητα καὶ τὴν ἀνδρείαν προγόνου Παλαδζῆ-«Ἐκβάρ
ἢ Ἐκβὰδ» (ποιμὴν ἀγελάδων). Κατ' ἀρχὰς ἡ ἡγεμο-
νία τῆς Βαρῶδης δὲν διετέλει εἰς ὁμαλὰς πρὸς τοὺς
ἄγγλους σχέσεις, ἰδίως ἐνόσφ' ἔζων ἐκεῖ οἱ ἀπειθεῖς
μισθωτοὶ ἄραβες· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐξεγέρσεως
τῶν σηπάων αἱ σχέσεις κατ' ἐπιφάνειαν ἐβελτιώθησαν.
Ἐν ἔτει 1875 ὁ ἐκεῖ διοικητὴς, κατηγορηθεὶς διὰ τὰ

δυσμενῆ φρονήματά του, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ νεαροῦ Έκβάρ, — «υἱοθετηθέντος παρὰ τῆς ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας» (ποιοῦτος εἶνε πράγματι ὁ τίτλος του!) καίτοι καταγομένου ἐκ πλαγίας γραμμῆς, — ἀνθρώπου ἐμπαθοῦς, φιλυπόπτου, ἀσχολουμένου εἰς τὴν οἰκοδομὴν γιγαντιαίου μεγαλοπρεποῦς μεγάρου, ἀλλὰ, φαίνεται, καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλο. . . .

Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται διευθύνονται δι' ἑτέρας εἰκοσι βερστίων μῆκους σιδηροδρομικῆς γραμμῆς (Gâekwar's State Railway), εἰς τὸν σταθμὸν Κηλαμποῦρ, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ Διοικητοῦ ἐν Βαρῶδη-στρατηγοῦ Πρενδεργάστ (Sir Harry Prendergast), τοῦ συνταγματάρχου Τζάξων, τοῦ κ. Λίτλδελ καὶ δύο τριῶν ἀγγλων ὑπαλλήλων.

Κατὰ τὸ κυνήγιον τῆς ἀντιλόπης τὸ πρῶτον ἤδη ἔτυχε νὰ ἴδωμεν γεγυμνασμένην διὰ τὴν θήραν αὐτῆς λεοπάρδαλιν, τσῆτα ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καλουμένην (*Felis jubata*). Συλλαμβάνουσιν αὐτὴν πρὸς ἐκγύμνασιν ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν τὸ θηρίον ἔμαθε νὰ συλλαμβάνῃ τὸ θήραμά της καὶ νὰ τὸ φθάνῃ δι' ἐπιδεξιῶς ὀρμητικοῦ ἄλματος. Τὸ ἄγριον καὶ ρωμαλέον ζῶον εἶνε συνειθισμένον ν' ἀναπαύεται καὶ σκιρτᾷ ὑπὸ τὴν σκιάν προσφιλῶν τινων δένδρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ Ἰνδοὶ στήνουςι παγίδας. Διατριπηθέντος τοῦ πέλματος αὐτῆς, οἱ κυνηγοὶ ἐπιτηδεῖως δένουσιν αὐτὴν διὰ χονδρῶν σχοινίων καὶ καλύπτουσι τὴν κεφαλὴν της. Τὴν δύσμοιρον αἰχμάλωτον σύρουσι πάραυτα εἰς τὴν κατοικίαν των, καὶ ἄρχονται καταθλίβοντες διὰ τῆς πείνης καὶ ἐπίτηδες δὲν ἀφίνουν αὐτὴν νὰ κοιμηθῇ: λό-

γου χάριν: ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸ κάλυμμα καὶ ὁδηγοῦντες αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ὁποίαν συνωστίζεται κόσμος, διὰ παντοίων μέσων ἐξερεθίζουσι τὴν δεσμώτιδα—ὅτε μὲν συναθροιζόμενοι ἄνθρωποι τινες, προσποιοῦνται ὅτι θὰ ἐφορμήσωσιν ἀγρίως κατ' αὐτῆς, ὅτε δὲ κινουσιν ἔμπροσθέν της μαντήλια καὶ ἄλλοτε τὴν ἐκκωφαίνουσι δι' ἀκαταπαύστου φλυαρίας. Τὸ τελευταῖον μέσον πλειότερον ἐπιδρᾶ ἐπὶ τῆς κατατρομαγμένης τ σ ῆ τ α ς. Καὶ οὕτω, τὸ ζῶον ἡμερόνεται καὶ καθίσταται ὑποχείριον,—τοσοῦτον δὲ εὐάγωγον ὥστε εἶνε εὐπειθὲς καὶ ἀγαθὸν ὡς κύων. Ἡ θηρευτικὴ λεοπάρδαλις ἀκολουθεῖ τοὺς μέντοράς της εἰς τὴν βρίθουσαν κόσμου ἀγορὰν (ἄλλως τε οἱ ἄνθρωποι ποσῶς δὲν τὴν φοβοῦνται, καὶ μόνον οἱ σκύλοι ὅταν συναντήσωσιν αὐτὴν γογγύζουσιν ὀργίλως), κοιμᾶται μετὰ τοῦ φύλακος ἐπὶ τῆς αὐτῆς στρωμνῆς, ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλινοσκέπασμα κτλ. Συχνάκις συμβαίνει, ὥστε ἡ τσῆτα ἐν τῇ νέᾳ καταστάσει της λησμονεῖ τελείως τὰς κληρονομηθείσας ἐξείς πρὸς ἐπιτυχῆ θήραν καὶ ἀπόλλυσιν ἄλλως τε τὴν εὐχέρειαν τοῦ ἀγρίου πελωρίου ἄλματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐλευθέρα οὔσα τόσον εὐχερῶς συλλαμβάνει τὸ θήραμά της.

Σήμερον ὁμως Αἰ Α. Ὑψηλότητες ὑπῆρξαν θεαταὶ θηριώδους πηδήματος γεγυμνασμένης λεοπαρδάλεως. Μετέφερον αὐτὴν εἰς τὸν τόπον τῆς θήρας ἐπὶ ἀμαξίου, μὲ κεκαλυμμένους τοὺς ὀφθαλμούς, τὴν ἐτοποθέτησαν εἰς μικρὰν σχετικῶς ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν δειλῶν ἀλλ' ἀνυπόπτων ἀντιλοπῶν καὶ αἴφνης τῆς ἀπέσπασαν τὸ κάλυμμα : τὸ θηρίον ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἀνεσκίρτη-

σεν, ανέπνευσεν, ἤλλαξε μορφήν καὶ μὲ ταχύτητα κεραυνοῦ ἐφώρμησεν ἐμπρός. Εἰς τὴν συλλαβοῦσαν τὸ θήραμα λεοπάρδαλιν δίδουσιν ἢ τὸ αἷμα τοῦ σπαράζοντος ζώου, τὸ ὁποῖον αὕτη πρὸ μικροῦ ἐδήξεν, ἐμπήξασα τοὺς ὀδόντας εἰς τὸν λαιμόν του, ἢ τὴν γλυκαίνουσι μάλιστα διὰ τεμαχίων ἐκ τοῦ ἥπατος. Τὴν τ σ ἦ τ α τῆς Βαρῶδης κάπως ταχέως ἀπέσυρον ἐκ τοῦ θύματος, καὶ ἐκ νέου στερήσαντες αὐτῇ τὸ φῶς, τὴν ἀπήγαγον.

Ἐν συνόλῳ, σήμερον ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ἐκβάρ, ἐφρονεύθησαν 14 ὑπομέλανες ἀντιλόπαι. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἐν τῷ πεδίῳ, οἱ Ὑψηλοὶ κυνηγῶν ἐπανακάμπουσι περὶ τὴν δευτέραν μ.μ. ὥραν εἰς τὴν ἑκτακτον ἀμαξοστοιχίαν, ὅπως ἀνευ διακοπῆς μεταβῶσιν εἰς Ἀχμεταβάδ, ἐπειδὴ ὁ ἡγεμὼν, εἰς τὰς κτήσεις τοῦ ὁποίου τόσον ὀλίγον ἐμείναμεν, ἀπουσιάζει τῆς πρωτευούσης του (ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀξιοσημειώτων ἀντικειμένων ἐκεῖ μόνον τὸ οἰκοδομούμενον Ἰνδικοευρωπαϊκοῦ ρυθμοῦ—ἔξοχον μέγαρον αὐτοῦ τοῦ μαχαρατζᾶ καὶ τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πυροβόλα μετὰ βαρυτίμου ἵπποσκευῆς τῶν συρόντων αὐτὰ βοῶν, ἐν τῷ ὀπλοστασίῳ τῆς ἡγεμονίας τῆς Βαρῶδης! ἔχουσι τι τὸ ἐνδιαφέρον), ἐκτὸς τούτου ὁ πρίγκηψ Βαριάτινσκις ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸν νεαρὸν ἡγεμόνα, ἐκφράζων τὰς εὐχαριστίας τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος ἐπὶ τὴν δεξίωσιν ἧς ἔτυχεν ἐν Κηλανπούρ, ὅπου ἐδέχθησαν αὐτὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων καὶ ἐστεφάνωσαν δι' ἀνθέων εἰς σημεῖον τῆς χαρᾶς καὶ σεβασμοῦ αὐτῶν. Τὰ τεθέντα εἰς τὴν διά-

θεσιν τοῦ Ἰσάρεβιτς Διαδόχου βαγόνια ἐν Βησζβαμή-
τρῃ, τὸ φίλευμα ἦ τ σ ἦ τ α, οἱ κυνηγοὶ—πάντα πα-
ρεσχέθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐκβάρ.

Διὰ ταχείας πορείας φερόμεθα εἰς Ἀχμεταβάδ. Τὰ
πέριξ, ἐξ ὧν φαίνεται καθίστανται μᾶλλον καλλιεργη-
γμένα καὶ πλουσιώτερα. Ἡ κατάφυτος κοιλάς βρῖθει
μεγάλων πιθήκων, οἵτινες, ἐντελῶς ἄφοβοι, κάθηνται
ἡσύχως ἢ παίζουσιν ἐπὶ τοῦ κρασπεδώματος τῆς σι-
δηροδρομικῆς γραμμῆς. Μετὰ γελοιωδεστάτων σκιρτη-
μάτων ρίπτονται ἐκ τῶν δένδρων (αἱ θήλειαι μετὰ
τῶν μικρῶν τῶν συκρατουμένων ἐκ τῆς ράχεως),
πηδῶσι, καταδιώκουσιν ἀλλήλους καὶ ὁμαδὸν πλησιάζουσι
τοὺς ἐργαζομένους χωρικούς. Περί ἡμᾶς δὲ—
καυστική μεσημβρία, χρυσίζοντες ἀγροὶ, ἀνήθρὸς
τόπος!...

Ἡ ἐπαρχία Χουδτζεράτ εἶνε ἐν ἐκ τῶν περιεργοτέ-
ρων, μᾶλλον εὐημεροῦντων καὶ φυτευσόμενων διαμερι-
σμάτων τῆς Ἰνδίας. Κατόικουν ποτὲ ἐνταῦθα οἱ χουδτ-
ζάροι, ἐξωσθέντες μετέπειτα μακρὰν πρὸς τὰς ἀνατο-
λὰς εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Γάγγου.

Ἦδῃ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος εἰς
ἀνάμνησιν τῶν ἐπικῶν διηγήσεων τῆς ἀριανῆς φυλῆς
αὕτη μάχεται μετὰ τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων τῆς χώ-
ρας, εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὡς ἐγγιστα ὅπου κεῖται ἡ σή-
μερον Ἀχμεταβάδ. Ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῆς
γείτονος αὐτῇ χερσονήσου Κατιαβάρης (πάλαι Σαου-

στρης) δίδουσι πλήρη βασιμότητα νὰ συμπεράνη τις περὶ τῶν ἀρχαίων καὶ στενῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Ἀραβίας καὶ αὐτῆς μάλιστα τῆς Αἰγύπτου, ἐκτὸς τούτου πολὺ πρὸ Χριστοῦ οἱ ἑλληνοβακτριανοὶ βασιλεῖς Δημήτριος καὶ Μένανδρος ἐπεξέτεινον μέχρι τῶν ὀρίων τούτων τὰς ἱστορικῶς σπουδαίας κατακτήσεις τῶν. Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς χρονολογικῆς ἐποχῆς μας, ἐνταῦθα κατῆλθον ὡσαύτως ἱρανοσκυθικοὶ καὶ τουρανοσκυθικοὶ λαοὶ τοῦ αὐτοῦ μὲ τοὺς Σακιάμας αἵματος, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν ὁποίων ἐγεννήθη ὁ Βουδῶδας. Οἱ νεήλυδες οὗτοι--Σζάκια--Σήγκοι (λέοντες) ἀπεκάλεσαν τὴν πρωτεύουσάν των «λεοντόπολιν», κατέλαβον προσωρινῶς ἅπασαν τὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην χώραν, ἣτις ἀποτελεῖ σήμερον τὴν περιφέρειαν τῆς Βομβάης, καθυπέταξαν τὴν Κεϋλάνην καὶ ἤρξαντο ἐπιχειροῦντες ἐπιτυχεῖς κατὰ θάλασσαν ἐκστρατείας κατὰ τῶν νήσων τοῦ Ἰνδομαλαϊκοῦ ἀρχιπελάγους. Ὁ βουδαϊσμὸς ἀναμφιβόλως ὤφειλε νὰ εὕρη ἕδαφος ἀναπτύξεως ἐν μέσῳ τῶν Σίγγων κατὰ τὸ διάστημα περιόδου τινὸς ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν πρώτοις τοὺς Σζάκια ἐπηκολούθησαν νέοι κατακτηταὶ ἐκ τοῦ κράτους τῶν Σασσανιδῶν, πρεσβεύοντες τὴν θρησκείαν τοῦ Ζωροάστρου, ἀκολούθως δὲ, καὶ ὁ βραχμανισμὸς, μετὰ τῆς θρησκείας τοῦ Σζήβα, ἐέκτητο σημαντικὴν ζωικὴν δύναμιν εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῶν Ἰνδιῶν,—ὡς ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι ἦσαν εὐχαριστημένοι ἐκ τοῦ κράματος τούτου τῶν ἀντιφατικῶν θρησκευμάτων, οὕτως ὥστε οὐδὲν ἐξ αὐτῶν μέχρι τοῦ Ε' μ. Χ. αἰῶνος ἔσχε σημαντικὴν ὑπεροχὴν. Τότε δὲ ἀνεπτύχθη καὶ ἐκρατύνθη ὑπὸ τὴν

σκέπην τῶν ἰθαγενῶν δεσποτῶν μία τῶν συμπαθεστέρων καὶ παραλλήλως πρὸς τοῦτο αἰνιγματωδέστερων μορφῶν τοῦ Ἰνδουισμού : ὁ Τζαϊνισμός. Οἱ ἱερεῖς τοῦ θρησκευματος τούτου λευκὴν περιβεβλημένοι στολὴν, περιστοίχισαν διὰ μαγικοῦ κρίκου τὸν γνωστὸν βασιλέα τῆς χουδζεράτ—Σηλαδητίαν.

Ἡ μορφή τοῦ ἡγεμόνος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰκονίζεται διὰ τῶν παραδοξοτέρων γραμμῶν. Ὡς προσωπικότης, βεβαίως, ζωηρῶς διακρίνεται ἐν μέσῳ τῆς ἡμιαγρίας ὁμάδος, μεταξύ τῆς ὁποίας εὐρίσκονται στρατιωτικοὶ τινες ραψῶδοί· οἱ εὐπειθεῖς ὑπήκοοι—γεωργοὶ, ἀγγογύστως προσκομίζουσιν αὐτῷ ὡς δῶρον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καρπούς τῆς γῆς. Ἄνωθεν τοῦ βασιλέως εἴθιστο νὰ φέρωσιν ἐρυθρὰν σκιάδα ὡς σύμβολον τῆς ἐξουσίας. Κατάχρυσος ἥλιος, ἐν εἶδει ἀκτινωτοῦ, εἰκονίζεται παντοῦ περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις κοσμεῖται διὰ περιδεραίου ἐκ τῶν πρωτίστων μαργαριτῶν αἱ δὲ πόρπαι αὐτοῦ ἀπαστρέπτουσιν ἐξ ἀδαμάντων.

Οἱ σοφοὶ τοῦ Τζαῖν ἐπίσταντο νὰ διαθέτωσι πρὸς ὄφελός των τοὺς βασιλεῖς καὶ παρουσιαζόμενοι, οὕτως εἶπεῖν φρουροὶ τῶν πρώτων βάσεων τῆς ἰθαγενοῦς τέχνης, παρώτρυνον τοὺς ἡγεμόνας ν' ἀνεγείρωσιν (εἰς δόξαν τῆς ὑπ' αὐτῶν ὁμολογουμένης πίστεως) ναοὺς κατόπιν ναῶν, μνημεῖα κατόπιν μνημείων. Μέχρι σήμερον ἐφ' ὅσον ἡ χεὶρ τῆς καταστροφῆς δὲν ἔθιξε τὰς ἀρχαιότητάς τῶν Ἰνδιῶν—τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τοῦ τζαϊνισμού εἰσὶν ἐξαιρέτως ἀπειράριθμα, ἀξιοσημείωτα, ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν καὶ ἀξία μελέτης. Ὁ

ταν εἰς τὴν χώραν ἐπῆλθεν ὁ ἰσλάμ καὶ κατέκλυσεν αὐτὴν μὲ ποταμούς αίμάτων, ἠθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ οἰκοδομήσῃ καὶ ἰδρύσῃ καὶ ἐν τέλει ὡς ὑλικὸν καὶ σύμβολον διὰ τοὺς κατακτητὰς ἐχρησίμευσαν αὐτοῖς οἱ ναοὶ τῶν ἐθνικῶν, οἱ στολισμοὶ (ἄνευ τῶν εἰδώλων) καὶ αἱ γνώσεις τοῦ ὠραίου. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐς ἄλλοτε ... Τὰ ὠρολόγια δεικνύουσι τὴν πέμπτην ὥραν καὶ δέκα λεπτά. Εἰς τὸν σταθμὸν τῆς πόλεως ὅπου ἤρεμα προσεγγίζει ἡ ἀμοξοστοιχία τοῦ Μεγάλου Δουκὸς—ἀναμένει ἐπίσημος τὰς Α. Ὑψηλότητας ὑποδοχή. Ὁ λόρδος καὶ ἡ Λαίδη Χάρρις εἰσὶν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀρχῶν. Πλησίον τοῦ Διοικητοῦ ἵσταται ὁ διέπων τὰ τῆς Ἀχμεταβάδ (Commissioner) κ. Τζέμς καὶ ὁ συνταγματάρχης Μάκ Νάουτεν (Mc Naughten), στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας. Ἐκτὸς τούτων καὶ πλεῖστοι ἐπίσημοι ἰθαγενεῖς.

Ὁ σταθμὸς, ὡς καὶ πανταχοῦ εἶνε λαμπρῶς διακοσμημένος. Ἡ πλατεῖα εἶνε ἐστρωμένη δι' ἐρυθροῦ ὑφάσματος. Μακρὸς στίχος τιμητικῆς φρουρᾶς, ἐπίτηδες ἀφίχθεισης ἐκ Βομβάης, παρετάχθη ἐκ τοῦ συντάγματος τοῦ Γλῶστερ.

Ὅπισθεν τοῦ ὀχήματος εἰς τὸ ὁποῖον ἐτοποθετήθησαν ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος μετὰ τοῦ λόρδου Χάρρις, τοῦ κ. Τζέμς καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Διοικητοῦ λοχαγοῦ St Leger Jervis, ἠκολούθησεν ἐφιππος φρουρὰ ἐξ ἐγχωρίων στρατιωτῶν. Ὁ πρίγκηψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Λαίδη Χάρρις κάθηνται εἰς τὴν ἐπομένην ἄμαξαν. Πλήθος λαοῦ συνωστίζεται εἰς τὸν δρόμον τῶν Α. Ὑψηλοτήτων.

Εισελαύνομεν εἰς τὴν « Ἀχμετούπολιν » κληθεῖσαν οὕτω ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ διασήμου σουλτάνου τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Χουτζεράτῃ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ XV αἰῶνος, καὶ ἐνταῦθα κυρίως ἰδρύσαντος τὴν πρωτεύουσάν του, τεραστίως ἐπ' ἐσχάτων ἐπεκταθεῖσαν καὶ, ὡς λέγουσι μάλιστα, ἀριθμοῦσαν περὶ τὰ δύο ἢ τρία ἑκατομμύρια κατοίκων. Ἡ θέσις ἐφ' ἧς ἐξηπλώθη τὸ τόσον ἐκτεταμένον καὶ εὐρὺ τοῦτο κέντρον τῆς κεντρίας Ἰνδικῆς μουσουλμανικῆς πολυμαθείας καὶ τοῦ μουσουλμανικοῦ μεγαλείου, ἔκπαλαι ἐθεωρεῖτο ὡς συγκέντρωσις διαφόρων πόλεων τῆς ρατζπουτικῆς ἀρχαιότητος, ὅταν οἱ τολμηροὶ ἀριανοὶ εἰσελάσαντες εἰς τὴν χώραν, μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐνίκων ἐκεῖ καὶ καθυπέτασσαν τοὺς ἡμιαγρίους Ἰθαγενεῖς, ταχέως δὲ ἀδελφοποιηθέντες μετὰ τῶν νεηλύδων καὶ ἀπαρτίσαντες μετ' αὐτῶν σειρὰν μικρῶν ἀνεξαρτήτων κτήσεων μετὰ καθαρῶς ἐθνικοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ, τόσον μισητοῦ εἰς τὸν εἰσβαλόντα μετὰ ταῦτα εἰς τὴν χώραν ταύτην Ἰσλάμ. Ὁ τελευταῖος δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ μακρὸν νὰ κραταιωθῇ ἐν τῇ χώρᾳ, καίτοι: τρομεροὶ στρατηγοὶ, τὴν θρησκείαν τοῦ « προφήτου » πρεσβεύοντες, ἀδιαλείπτως ἐπεχείρουν ἐν Χουτζεράτῃ καταστρεπτικὰς ἐκστρατείας, κατηδάφιζον τὰ φρούρια τῶν « πιστῶν », κατέκλυζον διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἰνδῶν ὀλοκλήρους ἐπαρχίας, ἐβεβήλουν τὰ εἰδωλά των καὶ ἐκρήμνιζον τοὺς ναοὺς των. Περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος εἰ ἐν Δέλχῃ δεσπόται ἐπέισθησαν ὅτι ἦσαν ἀνίσχυροὶ νὰ καταβάλωσι τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀπειθείας τῆς τόσο πεισματωδῶς

συντηρητικῆς καὶ σχετικῶς ἀποκέντρον ἐπαρχίας ὡς ἐκ τούτου διώρισαν ἐκεῖ τοποτηρητὴν μὲ ἑκτακτον πληρεξουσιότητα τὸν Ζαφάρ-Χάν, υἱὸν ραδζπούτζι-νος ἐξομώτου τῆς θρησκείας τῶν πατέρων του. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον ἀπὸ τῶν βορείων Ἰνδιῶν εἰσηλάσεν ὁ Ταμερλάνος καὶ ἐλεηλάτησε μετὰ τῶν σαμαρκαδίνων του τὸ αὐτοκρατορικὸν κράτος τοῦ μουσουλμανικοῦ Ἰνδοστάν, ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς χουδζεράτης πάραυτα ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον ἀπὸ τῆς Δέλχης. Εἰς ἀένναον διατελῶν πόλεμον μετὰ τῶν ἐθνικῶν γειτόνων του, ὀχυρούμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀπισθεν τῶν ἀπομεινάντων ἱερῶν, τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἐρειπίων τῶν καταστραφεισῶν μεγαλοπόλεων, ὁ Ζαφάρ-Χάν ἐγένετο πραγματικὸς κύριος τῆς χώρας. Τὸ ἀσταθὲς στρατόπεδον τοῦ «τοποτηρητοῦ—ἀρχηγοῦ» ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ ἐδραιωθῆ ἀσαλεύτως, καὶ καταστῆ πόλις, νὰ καταστῆ πολιτικὸν κέντρον. Τοῦτο δὲ συνέβη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διακεκριμένου τούτου ἀρχηγοῦ, ὅταν αἱ ἡνίαι τῆς διοικήσεως περιῆλθον εἰς τὸν ἔγγονόν του Ἀχμέτ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὀπίου ἐκτίσθησαν τὰ τείχη ταῦτα, αἱ πύλαι καὶ ἐν γένει τὰ παντὸς εἶδους ἀρχιτεκτονικὰ ἀξιοσημεῖωτα ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων εἰσέρχονται τὰ ὀχήματα τῶν Ὑψηλῶν περιηγητῶν. Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ θεμελιωτὴς τῆς πόλεως ἐξέλεξε τὴν θέσιν ταύτην, διότι ἠράσθη τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν «μπίλων» ἢ «κολίων», ὅστις κατεῖχεν ἐνταῦθα τὸν ὀχυρωμένον λόφον «Ἀσαβάλ», ἐπὶ τῶν ἐρειπίων κατερειπωμένου τινός, ἀρχαιοτάτου καὶ μεγαλοπρε-

ποῦς ἔθνικοῦ κέντρου. Ὁ προφήτης Ἡλίας (μουσουλμανιστὶ Χήζρ), ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ἀχμέτ, ἂν ἠδύνατο νὰ προβῆ εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς νῦν Ἀχμεταβάδ, ἀπήντησε, λέγεται καταφατικῶς, (ἐν ἡ περιπτώσει, μεταξὺ τῶν «πιστῶν» εὐρεθῶσι τέσσαρες ἄνθρωποι, φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχμέτ, καὶ μὴ παραλείψαντες ἐφ' ὄλον τὸν βίον των τὴν καθιερωμένην διὰ τοὺς πιστεύοντας ἐσπερινὴν προσευχὴν). Τοιοῦτοι εὐρέθησαν τέσσαρες : αὐτὸς ὁ Ἀχμέτ, ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, εὐσεβὴς τις σζείχ, καὶ δύο ἀκόμη τοιοῦτοι δίκαιοι.

Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία παρουσίαζεν, ἐν μέρει δὲ παρουσιάζει καὶ σήμερον (ὡς ἐπίσθημεν θεωροῦντες ἐκ τῶν θυρίδων τῶν βαγονίων) τεραστίαν ἀκτίνα ἐρειπίων κατὰ τὸ ἡμισυ βεβυθισμένων ἐν τῷ φυλλώματι, προφανῶς μαρτυροῦσαν περὶ τῆς εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὑπάρξεως πλείστων οἰκοδομῶν, ναῶν καὶ μνημείων τῆς βαθυτάτης ἀρχαιότητος, — ὁ σουλτάνος ἔδωκε διαταγὴν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ προβῶσιν εἰς τὴν κατεδάφισιν τῶν τελευταίων, ὅπως εὐχερέστατα προμηθευθῆ τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς οἰκοδομὴν ὑλικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπέστειλε καρabania πρὸς μεταφορὰν λαμπροῦ λευκολίθου ἐκ τῆς οὐ μακρὰν κειμένης χερσονήσου Κατιαβάρ, ἡ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀτζμὴρ καὶ ἐκ Ρατζπουτάνης, ὁπόθεν, ὡς, λ.χ. ἐκ Τζοπούρης ἀνέκαθεν ἐπρομηθεύοντο τὸ πολῦτιμον κυανοῦν μάρμαρον.

Τὸ ἐμπόριον ἤρξατο ποιοῦν γιγαντιαίας προόδους, καίτοι ἡ νεαρὰ πόλις οὔτε καλὸν λιμένα ἐκέκτητο ἐγγύς, οὔτε ἡ γεωγραφικὴ αὐτῆς θέσις ἦτο ἰδιαζόντως

κατάλληλος. Οὐχ ἦσσαν ἡ δόξα αὐτῆς ἀντήχει ἀπὸ τοῦ Καίρου μέχρι τοῦ Πεκίνου. Οὕτω μεγαλέμποροι τοῦ Λονδίνου καὶ οἱ ὀλλανδικοὶ ἐμπορικοὶ οἴκοι ἐν Γιάβα, ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' μέχρι τοῦ ΙΖ αἰῶνος ἐπεδίωκον νὰ συνδέσωσι μετὰ τῆς Ἀχμεταβὰδ στενάς σχέσεις. Ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν Ἰνδιῶν ἐκομίζοντο ἐνταῦθα ἵπποι, ὄπλα, ὄπιον, καπνὸς, βάμβαξ καὶ γεννήματα. Ἀνθηρὰ σωματεῖα τεχνιτῶν ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Ἀχμέτ, μάλλινα, μεταξωτά, χρυσοῦφῃ καὶ ἀργυροῦφῃ ὑφάσματα, πολύτιμα κεντήματα καὶ λοιπὰ κατασκευαζόμενα ἐνταῦθα ὑπὸ δοκίμων τεχνιτῶν κατηναλίσκοντο εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ μαλαϊκοῦ ἀρχιπελάγους καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς, ἐνθα οἱ ἰθαγενεῖς προθύμως ἐπλήρωνον εἰς ἀντάλλαγμα δι' ἀπέφθου χρυσοῦ. Εἰς Ἄδεν ἀδιαλείπτως κατέφθανον πλοῖα κομίζοντα ἐμπορεύματα ἐκ Χουτζεράτης. Ἡ Βουχάρα, τὸ Χορασσάν, μεμακρυσμένοι χωῶραι τῶν Ἰνδιῶν, ἐπίσης ἐξαπέστελλον ἐνταῦθα συνοδίας ὀλοκλήρους φορτίων: πλήρεις κονιοροῦ καὶ καμάτου κάμηλοι κατέφθανον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν παρὰ τὰς πύλας τοῦ Ἀχμεταβὰδ κεκυφότες βόες, σύροντες ἀμάξας καταφόρτους παντὸς ἀγαθοῦ. Ἐκεῖ ἐπίσης διηυθύνοντο πανταχόθεν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τὰ ἀνυπομόνως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἀναμενόμενα: χαλκός, ὑδράργυρος, ροδόσταγμα, ἀραβικοὶ ἵπποι, ἐλεφαντοστοῦν, ἤλεκτρος, κηρὸς, κοκοκάρυα, πέπερι καὶ ἄλλα ἀρωματικά. Ἡ Ἰνδοκίνα καὶ ἡ Γιάβα ἐπρομήθευον ἰδίως πλῆθος ὑπερθαλασσίων ἀντικειμένων, ἡ δὲ Βίρμα πολυτίμους λίθους, μόνσχον κτλ.

ΓΗΓΕΝΕΙΣ ΤΗΣ ΧΟΥΤΖΕΡΑΤΗΣ
ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΤΣΑΡΕΒΙΤΣ ΤΟΜ. Β' 16

Μεμεθυσμένοι τότε ἐκ τῶν συντόμων ἐπιτυχιῶν των οἱ πορτογάλλοι θαλασσοπόροι, ἐβλεπον βαίνοντας ἐκ παραλλήλου κατὰ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τοὺς ἐμπόρους τῆς Ἀχμεταβάδ, οἵτινες μάλιστα ἐξήγειρον τοὺς ἀλλογενεῖς τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς (ἢ ἀκριβέστερον τῆς μεμακρυσμένης Μεσημβρίας) νὰ δέχωνται ἐχθρικῶς τοὺς εὐρωπαίους. Οἱ συμπατριῶται τοῦ Βάσκο-δὲ Γάμα ἀπὸ μῖσος ἀπέκλεισαν ἐπὶ τέλους εἰς τὰ μουσουλμανικὰ πλοῖα τὴν προσπέλασιν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν καὶ δεινῶς κατέθλιβον τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον τῆς Χουτζεράτης. Ἐπειδὴ ἡ δυναστεία τοῦ σουλτάνου Ἀχμέτ ἐξέλιπε τότε, ὁ δὲ μέγας Μογόλος Ἀτεμπάρ, κατελάμβανεν εἰς τὰς ρωμαλέας χεῖράς του ὅλον τὸ Ἰνδοστάν,—ἡ εὐδαιμονία τῆς Ἀχμεταβάδ, στενῶς συνδεδεμένη πρὸς τὴν πολυτελεῆ αὐλὴν καὶ τὴν διοίκησιν τῶν σοφῶν ἀρχόντων τοῦ τόπου, ἐπαίσθητῶς ἐκλονίσθη καὶ ἔβαινε πρὸς τὴν παρακμὴν τῆς. Οἱ οὐδέποτε ἡσυχάσαντες αὐτόχθονες τῆς χώρας—οἱ μπίλαι καὶ οἱ μικροηγεμόνες—ἐπεδόθησαν ἐκ συμφώνου εἰς τὴν ληστείαν ἐπὶ τῶν μεγάλων ὁδῶν, ἐντοσούτῳ, καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελούντων τῶν πραγμάτων, χιλιάδες ἀμαξῶν πεπληρωμένων ἐμπορευμάτων ἐξηκολούθουν κατ' ἔτος νὰ διατηρῶσι τὴν μεταξὺ Ἀχμεταβάδ καὶ παραλίῶν συγκοινωνίαν. Πιστώσεις εἰς τοὺς ἐγγυρῖους ἐμπόρους ἐδίδοντο πάντοτε σημαντικαὶ οὐχὶ μόνον ἐξ ὅλης τῆς Ἀσίας ἀλλὰ καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἄπαντα τὰ προϊόντα τῆς κυριωτέρας τῶν ἡπείρων, ἅπασαι αἱ ἐθνικότητες αὐτῆς ἀντεπροσωπεύοντο ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Χου-

τζεράτης. Κατὰ τὸ 1666 ἔτος ἀκόμη ὁ γάλλος περιηγητῆς Θεβενὸς (Thévenot) εὔρεν ἐνταῦθα κολοσσιαίαν παρακαταθήκην ἀνατολικῶν ἐμπορευμάτων, — καὶ ἡ Δέλχη δὲ καὶ ἡ Λαχώρη τακτικῶς ἀπέστειλλον ἐδῶ τὰ καλλίτερα τῶν ὑφάσματα καὶ λοιπὰ προϊόντα αὐτῶν.

Ἀκολούθως, ἐν διαστήματι ἐνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος ἐπῆλθε στασιμότης, ἡ πόλις ἤρξατο πενομένη καὶ φθίνουσα· ὁ λιμὴν Σουράτ ἤκμαζε χάρις εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ εἰς τὸ ζωηρῶς διεξαγόμενον ἐκεῖ ἐμπόριον τῶν ἄγγλων καὶ ὀλανδῶν, ἡ ληστεία ἐκρατύνετο εἰς τὰ ἐνδότερα· αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν μαρατῶν ἐκ παραλλήλου μετὰ τῆς αὐξούσης ἀπαθείας τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων, ἐχόντων ποτὲ ἰδέαν τῆς τέχνης καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐπέδρασαν οὕτως ὥστε ἡ Ἀχμεταβάδ νὰ καταληφθῆ ὀριστικῶς ὑπὸ τῶν ἄγγλων (πρὸ 70 ἐτῶν) καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν οἰκτρὰν αὐτὴν κατάστασιν.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος διευθύνεται πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς πρωτεύουσας τῆς Χουτζεράτης. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τις ἐκ τοῦ σταθμοῦ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, τόσον πυκνότερα εἶνε τὰ ποικίλα πλήθη τῶν περιέργων, τόσον ἡχηροτέρα καθίσταται ἡ ἐγγύριος γλῶσσα περίξ τῶν ὀχημάτων μας, τόσον ψηλαφητότερον ἐπιδῶρ᾽ ἢ παντελῶς νέα καὶ ἀρκούντως παράδοξος κατάστασις.

Αἱ οἰκίαι εἰσὶν ἅπασαι σχεδὸν μὲ λεπτοτοίχους, ἀπειροκάλως ἐπιχρισμένας καὶ λευκῶς βεβαμμένας πρόσόψεις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ποῦ καὶ ποῦ μόλις προβάλλ-

λουσι πρωτότυποι καὶ κομψαί, καθαρῶς ἐγγωρίου χαρακτηριστῆρος γλυφαί ἐπὶ τῶν παραθύρων καὶ τῶν θυρῶν ἐνθυμίζουσαι κάπως τὴν Βομβάην,—ἀλλὰ πολὺ τυπικώτεραι, πρωτοτυπώτεραι καὶ ὁμοιότεραι κατὰ τὴν σύστασιν, μ' ὄλην τὴν φαινομενικὴν διαφορὰν. Οἱ Ἰνδοὶ ὑπερέχουσι τοῦ σχετικῶς ὑπερέτερου τὸν ἀριθμὸν μουσουλμανικοῦ στοιχείου. Καὶ τίνας δὲν βλέπει κανεὶς ἐν μέσῳ τούτων! Ὁ κοινωνικῶς τεταπεινωμένος βραχμᾶνος, ἀρκούμενος εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μαγείρου, συνωστίζεται παραπλευρῶς τοῦ ὑψηλόφρονος πλουσίως ἐνδεδυμένου μωαμεθανοῦ ἐμποροῦ. Ὁ περιωρισμένος τοκογλύφος—τζαϊνιστῆς, χάνεται σεμνῶς εἰς τὸ πλῆθος τῶν εἰς τὰ δίκτυα αὐτοῦ ἐμπιπτόντων χωρικῶν,—ἐν μέρει ἀφωσιωμένων εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἐν μέρει δὲ ἐξαναγκασθέντων ποτὲ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν καὶ μετ' ἐγωΐσμοῦ αὐτοκαλουμένων «μαλήκ» (κυρίων), ὡς ἐχόντων εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σημαντικὰ τμήματα γῆς. Ρωμαλέοι, καθαροπρόσωποι, μὲ πελώρια σαρήκια, μὲ στενοὺς ἐπενδύτας ἀκουσίως ἐπισύρουσι τὸ βλέμμα.

Αἱ γυναῖκες τῶν κατὰ τὴν στολὴν οὐδόπως διαφέρουσι τῶν Ἰνδῶν γυναικῶν (μὲ ἐλαφρὰ ροδόχροα καὶ ἐρυθρὰ ὑφάσματα καὶ μὲ ξύλινα ψέλλια). Αἱ μελαψαί, σχεδὸν μαῦραι κ ο λ ι α ν α ἰ (γηγενεὶς τῆς Χουτζεράτης) ἐπιδεικνύουσι τὰ ἐξ ἐλεφαντοστοῦ βραχιόλιά των (ἀπὸ δύο ἕως τρία εἰς ἐκάστην χεῖρα), καὶ παραπλευρῶς οἱ ἄνδρες τῶν, διατελοῦντες μέχρι τοῦδε κατὰ τὸ ἡμισυ ἐν πρωτογενεὶ καταστάσει.

Ὅσον πολυτελεστέρα ἢ στολὴ τῶν πολιτῶν, τό-

σον πλειοτέρα ἢ πιθανότης ὅτι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν μωαμεθανισμόν, καίτοι ὁ βαθμὸς τοῦ πλούτου αὐτῶν εἶνε κατώτερος τῶν εἰδωλολατρῶν τῆς Ἀχμεταβάδ, οἵτινες ἔμως ἀποφεύγουσι τὴν πολυτέλειαν. Ἡ ὑπεροχὴ ἀνῆκεν ἐδῶ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τῆς τζαϊνικῆς θρησκείας, οἵτινες παίζουν μέγαν ρόλον ἐν Χουτζεράτη (ὡς ἐκ τῆς νηραλιότητος, τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ πλούτου των), μ' ὅλον τὸν φανερόν ἀνταγωνισμόν ἐτέρων ὁμοίων Κροίσων βισζνουικῆς αἰρέσεως. Καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι ἔχουσι ἐν τῇ πόλει «παντζραπάλα» (ἄσυλον διὰ τὰ ἀσθενῆ, τὰ καταβεβλημένα καὶ γεγηρακότα ζῶα), πρὸς συντήρησιν τοῦ ὁποίου, κατ' ἀπαίτησιν τῶν τζαϊνιστῶν, ἡ ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ τάξις τῶν βραχμάνων, δὲν συγκατατίθεται νὰ συνεισφέρῃ, ἐγκρίνουσα κατ' ἀρχὴν τὸν ψυχοσωτήριον σκοπὸν παρομοίας προστασίας ἀτυχῶν πλασμάτων. Εἰς τὸ κεντρικὸν τῆς πόλεως ἄσυλον κατὰ τὸ 1875 συνετηροῦντο: 265 ἀγελάδες καὶ βόες, 130 βούβαλοι, 894 αἶγες, 20 ἵπποι, 7 γαλαῖ, 2 πίθηκοι, 290 νῆσσαι, 2,000 περιστεραι, 50 ψιττακοί, 25 στρουθία κτλ. κτλ. Διὰ τοὺς τυφλοὺς, χωλοὺς, ἐτοιμοθανάτους τροφίμους τοῦ «παντζραπάλα» ἐδαπανᾶτο μεγάλη ποσότης χόρτου, σπόρων καὶ γάλακτος. Οἱ βισζνουίται, οἱ ἐμπορευόμενοι μετὰξίνα ὑφάσματα συντηροῦν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ εὐαγὲς τοῦτο καθιδρυμα. Οἱ μουσουλμάνοι—Σζηῖται, οἱ χορηγοῦντες ἄλλοτε διὰ τὸ ἄσυλον τῶν ζῶων, ἤδη ἀποστέλλουσι τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὸν νεαρὸν Ἀγά-χάν, ὃν εἶδομεν ἐν Βομβάῃ. Οἱ δὲ μουσουλμάνοι σουννῖται προθυμότερον

συνεισφέρουσι πρὸς συντήρησιν τοῦ τυχόντος τάφου εὐσεβοῦς σζείχου.

Ἄλλοτε καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ συνεισέφερον ὠρισμένον τι ποσὸν, ἀπαρατηρήτως καθ' ὑπόδειξιν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς τζαϊνικῆς κοινότητος (καλουμένου Ναγάρ-Σετ, ἐν εἶδος δημάρχου,) ὅστις ἐκέκτητο ἐξαιρετον πληρεξουσιότητα καὶ λαμπρὰν θέσιν. Ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀναμίξεως ἔσωσεν οὗτος τὴν Ἀχμεταβὰδ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἣν διενοήθησαν οἱ μαράται, καὶ διὰ τοῦτο κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχη παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βαρῶδης τοῦ δικαιώματος νὰ ἔχη φορεῖον σκιάδιον καὶ δαδούχου, ὅπερ ἀπετέλει ἐν Ἰνδαίαις πρόνομιον ἀποδιδόμενον μόνον εἰς ἔξοχα πρόσωπα.

Σήμερον ἡ σημασία τοῦ προσώπου τούτου ἐπαισθητῶς ἡλαττώθη. Τὰ θρησκευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα συνίστανται μόνον εἰς τὸ νὰ περιέρχεται τὴν πόλιν κατὰ τὰς φοβεράς λειψυδρίας καὶ νὰ χύνη γάλα πρὸς ἐξευμένισιν τοῦ Ἰνδρα.

Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται εὐρίσκονται εἰς τὴν γραμμὴν τῶν ὀγκωδῶν τειχῶν τῶν ἀνεγερθέντων ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα σουλτάνων. Φαίνονται κλονιζόμενα καὶ καταρρέοντα. Κονιορτός ὑψοῦται εἰς τὰς ὁδοὺς ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ λαϊκοῦ πλήθους. Ἡ πόλις Ἀχμεταβὰδ ἀριθμοῦσα πλέον τῶν 150 χιλιάδων ψυχῶν παρευρέθη

σύσσωμος μετὰ τῶν κατοικούντων τὰ περίχωρα, ἵνα ἴδῃ τὸν Ὑψηλὸν Ξένον.

Στρέφομεν πρὸς τὴν κυριωτέραν γραμμὴν τῆς ἀγορᾶς (Μανκιτσώκ) λαβούσης ἑκπαλαί τὴν ἐπωνυμίαν ἕκτινος Ἰνδοῦ—μάγου, ἐνταφιασθέντος ζωντανοῦ, ὅστις διὰ μαγειῶν ἑματαίου πᾶσαν μουσουλμανικὴν οἰκοδομὴν μεχρισότου συλληφθεὶς ἐκλείσθη ἐντὸς στενῆς καὶ μακρᾶς ὑδρίας, ὅπου καθίστατο ἀδύνατος πᾶσα κίνησις.

Οἱ πολῖται ἐνταῦθα, ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ζῶσιν εἰς συνήθη διὰ τὴν Ἀνατολήν ἀλλὰ σχεδὸν ἀπροσπέλαστον διὰ τὸν εὐρωπαϊὸν θρησκευτικὴν ἀτμοσφᾶραν. Ὁ λαὸς πιστεύει, ὅτι κατὰ τὴν μυθικὴν ἔτι ἐποχὴν ἀσκητῆς τις μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρέσχεν ἑαυτὸν θῦμα, μόνον καὶ μόνον ὅπως ὁ θεὸς Ἰνδρα κατασκευάσῃ ἐκ τῶν ὀστέων του φοβερὸν ὄπλον ἐναντίον μυθώδους τινὸς γίγαντος. Κατὰ τὰς πεποιθήσεις τῶν ἐγχωρίων μουσουλμάνων (τούλάχιστον αἰρέσιάρχων τινῶν), αὐτὸς οὗτος ὁ ἐνσαρκωθείς Μαγδῆς ἦτό ποτε ἐν Ἀχμεταβάδ. Πέρσης τις μυστικιστῆς — θαυματοποιὸς, Ἰμαμσζάχ ὀνόματι, κατ' ἀξιοπίστους ἱστορικοὺς μάρτυρας, ἐτέλεσε σειρὰν θαυμάτων. Ἐν παραδείγματι, ἐπιθυμῶν ὁ βασιλεὺς νὰ δοκιμάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ δικαίου, τῷ ἀποστέλλει γάλα ἐν ᾧ ἀνέμιξε δηλητήριον, ἀλλὰ τὸ δηλητήριον δὲν ἐπενεργεῖ ... τῷ ἀποστέλλει τρυβλίον μὲ δῆθεν ἐξαιρετὸν φαγητὸν, ἐκ κρέατος γαλῆς, ἀλλὰ μετὰ τοὺς προφητικoὺς λόγους τοῦ μάντου τὸ βδελυρὸν φαγητὸν μεταβάλλεται εἰς ζῶσαν γαλῆν... τῷ ἀποστέλλει ἐπὶ τέλους φαγητὸν τι ἐντὸς κεκλεισμένου δοχείου, μὲ τὴν διαταγὴν νὰ τῷ εἴπωσιν ὅτι

τοῦτο ἐμπεριέχει ρόδα! καὶ τί νομίζετε! ὁ Ἰμαμσζάχ λαμβάνει τὴν προσφορὰν καὶ πράγματι διανέμει εἰς τοὺς ἐν καταπλήξει διατελοῦντας παρισταμένους δροσερώτατα πέταλα ρόδων. Ζῶν ἔτι οὗτος ἀνήγειρε δι' ἑαυτὸν μαυσωλεῖον, μισθώσας πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ ἐργάτας ἰθαγενεῖς «κολίους»: ὁσάκις ἔφθανεν ὁ καιρὸς τῆς πληρωμῆς, ὁ γέρων ἔθετε χαμὰ τὸ ἀγαπητόν του προσκεφάλαιον, ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ καὶ θέτων τὴν χεῖρα ὑπ' αὐτὸ ἐλάμβανε ὅσα χρήματα ἤθελεν. Οἱ μεταξὺ τῶν ἀπλοϊκῶν θεατῶν τοῦ θαύματος κλέπται, ἐλπίζοντες νὰ εὕρωσιν ἐνταῦθα θησαυρὸν, ἀνέσκαπτον κατὰ τὴν νύκτα τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀλλ' οὐδὲν εὕρισκον. Τὴν ἐπιούσαν, ὅταν ἐπερατοῦντο αἱ συνθήβεις ἐργασίαι, ὁ Ἰμαμσζάχ διένεμεν ἐκ νέου εἰς τοὺς ἐργάτας τὴν μισθοδοσίαν των, προσθέτων ὅμως καὶ φιλοδώρημά τι εἰς πάντας ἐκεῖνους οἵτινες ἐπὶ ματαίῳ ἐκοπίασαν τὴν νύκτα.

Αὐτὸς ὁ Σουλτάνος ἐδωκεν ὡς σύζυγον εἰς τὸν δίκαιον τοῦτον τὴν θυγατέρα του, ἀλλ' οὐχ ἦσσαν οἱ μουσουλμάνοι δὲν λογιζονται πλέον σήμερον ὁπαδοὶ καὶ θιασῶται τοῦ «ἀγίου» ἀλλὰ μᾶλλον οἱ βραχμάνες, οἱ Ἰνδοὶ ἔμποροι καὶ γεωργοί. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν ἡ Χουτζεράτη οἶονεῖ τιμᾶ τὸν ἄνδρα, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐκέτευε τὸν οὐρανὸν, κατόπιν τριετοῦς λειψυδρίας, νὰ καταπέμψῃ ἐπὶ τῆς πασχούσης χώρας ζωγόνον βροχὴν. Ἡ αἵρεσις τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰμαμσζάχ ἔχει ἀρχηγὸν ζηλωτὴν τινα ἀπαρνηθέντα πᾶσαν ματαιότητα τοῦ κόσμου, φέροντα κιτρίνην στολὴν καὶ λευκὸν σαρήκιον εἰς σημεῖον ταπεινώσεως.

Στάθμευσις πλησίον στενοῦ καὶ ἀκαθάρτου ἰθαγενοῦς οἰκήματος. Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐξέρχονται τῶν ὀχημάτων καὶ ἀνέρχονται διὰ τινος στενωποῦ πρὸς μαυσωλεῖον, ὅπου εὐρίσκονται τὰ λείψανα τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ἀχμεταβάδ. Κατόπιν τῆς περὶ ἡμᾶς τύρβης καὶ ζωηρότητος, ποιά τις ἡρεμία καὶ θλίψις ἀποκατέστη πέριξ, — ὡς ρίγος θανάτου, πνέον ἐκ τοῦ κοιμητηρίου ἐκείνου, ὅστις ἐκυριάρχει ποτὲ ἐνταῦθα καὶ σήμερον διατελεῖ δεσμευμένος ὑπὸ τοῦ ἀνεξεγέρτου ὕπνου ἐντὸς μνήματος, ὅστις κοκκινίζεται εἰς τὴν φαντασίαν τῶν μουσουλμάνων διὰ τῶν φρικωδεστέρων χρωμάτων καὶ γραμμῶν, — κυρίως δὲ: ὁ ἄνθρωπος ἐτάφη, — κατὰ τὴν συνήθειαν, ἄνευ φερέτρου, μὲ μόνον τὸ σάβανον, — ἐκαλύφθη μὲ χῶμα, ἐψυχράνθη, ἀλλὰ, διατηρεῖ ἐν τούτοις ἀκόμη τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν συνείδησίν του Αἶφνης ἡ ἀπαισία αὐτοῦ ὑπόγειος κρύπτη καταυγάζεται ὑπὸ φωτός. Δύο μαῦροι ἄγγελοι (Μουνκάρ καὶ Νακῆρ) ἐμφανίζονται παρὰ τὸν τεθνεῶτα τὸν διατάσσουσι νὰ καθίσῃ καὶ ἄρχονται μετ' αὐτοῦ μυστηριώδους καὶ πλήρους ἐννοίας συνδιαλέξεως: εἶνε μεγάλαι αἱ ἀπόκρυφοι ἁμαρτίαι του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; εἶνε ἄξιοι συγχωρήσεως καὶ ἐλέους; καὶ ποῖαι εἶνε αἱ εἰς οὐδένα γνωσθεῖσαι ἀγαθαὶ αὐτοῦ σκέψεις καὶ πράξεις;

Ἄν ἐν συνόλῳ αἱ τελευταῖαι ὑπερτεροῦσι τῶν πρώτων, — τότε ἡ θαυμασία λάμψις ἐκφεύγει τοῦ προσώπου τῶν ἀδεκάστων οὐρανοβαμόνων δικαστῶν. Ἐν τῷ τάφῳ διαχέεται εὐωδία, φερομένη ἐξ ἀποπνοίας αὐτοῦ τοῦ παραδείσου. Ὁ θανὼν δύναται νὰ κοιμᾶται

ἥσυχος καὶ νὰ ὄνειροπολῇ τὴν προσδοκίαν τοῦ Φοβεροῦ Κριτηρίου. Δυστυχίαι ὁμως εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκεῖνον, ὅστις δὲν ἀποκρίνεται καταφατικῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ἀγγέλων τῆς ἀνταμοιβῆς. Οὗτοι μεταμορφοῦνται εἰς δημίους τοῦ ἀσεβοῦς, βασανίζουσι καὶ τύπτουσιν αὐτὸν οὕτως ὥστε αἱ οἰμωγαὶ αὐτοῦ ἐξικνοῦνται ἐνίοτε μέχρι τῶν ἀπώτατων γωνιῶν τοῦ ἄδου. Ἀπεχθέστατα ἐρπετὰ περιελίσσονται περίξ τοῦ πτώματός του, τὸν κατατρώγουσι — χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀποσπασθῇ, χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἀτελευτήτων βασάνων!...

Κατὰ τὰς πεποιθήσεις τῶν μουσουλμάνων, ἡ τύχη ἐκάστης ὑπάρξεως ἀποφασίζεται εἰς τὸ ἀπώτατον τῶν αἰώνων, ὅταν τρίς ἠχήσῃ ἡ σάλπιγξ, ἡ προσκαλοῦσα εἰς μετάνοιαν, εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς κρίσιν. Τὸ στερέωμα διαλυθήσεται, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, αἱ θάλασσαὶ ξηρανθήσονται καὶ χάος θὰ περιβάλλῃ τὴν οἰκουμένην, — ἀλλ' αἱ ψυχαὶ αἱ χωρισθεῖσαι τῆς σποδοῦ, βαθμηδὸν θέλουσι συνενωθῇ μετὰ τῶν πρώτων σωμάτων. Ὁ Πλάστης θὰ ἀπαστρέπτῃ ἐν μέσῳ τῶν συρρεόντων πανταχόθεν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Χιονολεύκου Θρόνου του. Καὶ πολλοὶ συγχωρηθήσονται, καὶ πλείστους ἀναμένει ἀνέκφραστος βᾶσανος ...

Ἐν ταῖς πεποιθήσεσι ταύταις ἀναπτύσσεται καὶ κρατύνεται ὁ ζηλωτῆς τῶν ἐντολῶν τοῦ «προφήτου.» Ἡ τοιαύτη διάθεσις τοῦ πνεύματος εἰς τὴν πεισμῶνος εἰδωλολατρικὴν χώραν εἶνε παράδοξος, ὅταν σκεφθῇ τις ὅτι ἡ χώρα αὕτη πράγματι ἐβαπτίσθη εἰς τὰ νάματα ξένου θρησκευματος, ὅπως τῇ ἀρωγῇ αὐτοῦ δη-

μιουργήση νέαν τινά πορείαν: λόγου χάριν ἐνταῦθα ἔστω ἐν Ἀχμεταβάδ, ἰσταμέθα οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους τοῦ Ἰνδικοῦ Ἰσλάμ, — καὶ ἐν τούτοις, ὅποια θαυμάσια, καθαρῶς ἐγχωρίου χαρακτήρος κοσμήματα, στολιζουσι τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ παρακειμένου μαυσωλείου! πόσον τὰ ἀρμόζοντα αὐτῷ κοσμήματα, ἀναμιμνήσκουσι τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διακόσμησιν παγόδας! διατὶ ἢ πρόσοψις τῆς οἰκοδομῆς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην φέρει ἀποτύπωσιν ἀρχιτεκτονικῆς χειρὸς, ἐργασθείσης (χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν πλέον τὸ Κεῖρον) ὅπως εἰς τὰ ἐν Ροδζοῦ μνημεῖα; Ποῦ ἔγκειται ἄραγε ἡ λύσις τοῦ φαινομένου τούτου;

Ὅταν τὸ μουσουλμανικὸν στοιχεῖον ἐκυριάρχησεν ἐν Χουτζεράτῃ καὶ ἠθέλησε νὰ διαιωνίσῃ ἑαυτὸ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τεμενῶν καὶ τάφων, προσῆλθεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ ἡ ἐγχωρία — μισητὴ τῷ Ἰσλάμ, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ὑπάρξεώς της ἀκατανίκητος τέχνη. Ἐκ τῆς τέφρας τῶν καταστραφέντων ναῶν, ἐκ τῶν βάσεων τῶν βεβηλωθέντων εἰδώλων, ἀπὸ ὀλόκληρον τὸν κατὰ τὸ ἡμῖς καταργηθέντα κόσμον τῶν ἀρχαίων εἰκόνων, πεποιθήσεων καὶ ὑψηλῶν ὁρμῶν τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυίας ἠγέρθη οἶονεὶ ἄφωνος διαμαρτυρία κατὰ τοῦ ἀσυνειδήτου βανδαλισμοῦ τῶν νεηλύδων ἀλλοπίστων. Ἡ Χουτζεράτῃ τῶν ἀριανῶν ἠττήθη καὶ ἐταπεινώθη ἀλλ' ἡ δημιουργικὴ μεγαλοφυία τῶν υἱῶν αὐτῆς δὲν ἠδύνατο δὲν ἤθελε νὰ στειρεύσῃ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς βαναύσου ἰσχύος τοῦ ἀμειλίχτου ἐχθροῦ. Τὸ μειδιάμα ἰθαγενοῦς εἰδωλολάτρινος κόρης ἐμάγευσε τὸν σουλτάνον Ἀχμέτ, σχόντα τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἀνεγείρῃ

τὴν πρωτεύουσάν του: ἡ σιωπηλὴ, ἡ προσποιητὴ ὑποταγὴ τῶν ἰνδῶν κατεπράυνε τὴν καρδίαν τοῦ ἀνακτος, ὅστις εἰς αὐτοὺς κυρίως ἀνέθεσε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων του, αὐτοὺς κυρίως προσέλαβεν ὡς καλλιτέχναις καὶ ἐργάταις, — ἐνὶ λόγῳ ἀπεριόριστως ὑπελόγησε ἐπὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ τοῦ ζήλου τῶν χουτζερατῶν, λαβῶν μάλιστα ὡς βάσιν τῆς νέας ἀκροπόλεως, τὸν μοναδικὸν πύργον ναοῦ εἰδώλων, ἐν ᾧ πρότερον ἀπεδίδοντο τιμαὶ τῇ θεᾷ Βχάδρα, ἧς ἦν προσωποποιήσις τῆς συζύγου τοῦ Σζήβα. Πάντα ταῦτα δέον νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψιν του, πλησιάζων πρὸς τὸ μαυσωλεῖον τοῦ σουλτάνου τοῦ ἀνακαλέσαντος εἰς τὸ εἶναι τὴν Ἀχμεταβά.

Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ἰδρύματος τούτου ὑπάρχουσι δεκαοκτὼ κομψότατοι στῦλοι. Εἶνε ἰκανῶν διαστάσεων, μετὰ θόλων καὶ θυρίδων. Ἐντὸς αὐτοῦ ἀναπαύονται ἔχοντες τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν Μέκκαν (ὑπὸ λευκὴν μαρμαρίνην πλάκα καὶ μεταξίνον σουδάριον ραινόμενον δι' ἀνθέων) αὐτὸς ὁ Ἀχμέτ—σζάχ ἐν τῷ μέσῳ, εἶτα ὁ υἱὸς του Μουχαμμέτ—σζάχ, ὁ διὰ τὴν γενναιοδωρίαν του ἐπονομασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ—«βασιλεὺς—μπάκσζ» χρυσοδότης, καὶ ὁ ἀνδρεῖος ἑγγονὸς του Κουτθουδδὴν—σζάχ, ἐπίσης δὲ καὶ Ἀχμέτ ὁ Β' καὶ ἄλλα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ὁ ζήλος ὑπετάσσετο εἰς τὴν ἄγαν θρησκευτικῶς διαπνεομένην ἐποχὴν, ἀφοῦ οἱ ἡγεμόνες προσωπικῶς κατεγίνοντο εἰς τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ κορανίου, πρὸς τὸν σκοπὸν ν' ἀποστέλλωσιν ἀντίγραφα εἰς Μέκκαν καὶ Μεδινὰν, πρὸς δημοσίαν ἀνάγνωσιν ὑπὸ τῶν προσκυ-

νητῶν (χατζήδων)—ἀφοῦ ἐτησίως ἀπεστέλλοντο ἐκεῖ δαψιλεῖς συνεισφοραὶ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ ἐφωδιάζοντο πλοῖα, μετακομίζοντα δωρεὰν ἐπιβάτας εἰς ἀραβίαν καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Χουτζεράτης ἐβεβαίουν τότε, ὅτι μόνον κατὰ τὴν ἀνάρρησιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου κατάρθουν νὰ ἐννοῶσιν ἐπισταμένως τὰ λόγια τοῦ Μωάμεθ, διότι οἱ δεσπότες πλειότερα διανοοῦνται καὶ δοκιμαζοῦσιν ἢ οἱ ἀπλοὶ θνητοί. Ἐξοικειούμενοι μὲ τὴν περὶ ἡμᾶς κατάστασιν καὶ ἐν γένει πρὸς τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς τότε αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας, πρὸς τοὺς μεγιστάνας—πολεμιστὰς τοὺς μεταναστεύσαντας ἐνταῦθα ἐκ Χορασσάν, Σαμαρκάνδης καὶ Τουρκίας, ἀκουσίως ἐν μέρει ἀναπολοῦμεν τὴν πατρίδα μας, ἣτις παρήγαγε τύπους ἀναμιμνήσκοντας ὅτε μὲν τοὺς «Φοβεροὺς ὀφθαλμοὺς» τοῦ Ριούρηκ, ὅτε τὸν Καλήταν καὶ ἄλλοτε τὸν Θεόδωρον Ἰωάννοβιτς, μετὰ τῶν βογιάρων αὐτῶν. Μόνον μετὰ τῶν ἡμετέρων ἱστορικῶν μεγάλων ἀνδρῶν προσωποποιοῦνται καὶ συγχέονται στενότερόν πως αἱ ἀρχαὶ τῆς δύσεως μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ πως μᾶλλον ψηλαφητὴ καθίσταται ἡ καταγωγὴ τῆς νέας συμμιγοῦς κατὰ τὸ αἷμα ἀλλὰ πρωτοτύπου τὸ φρόνημα φυλῆς.

Ὁ Σουλτάνος Ἀχμέτ, τόσοσιν σκληρῶς κρατῶν τὴν σημαίαν τοῦ Ἰσλάμ καὶ διάσημος καταστάς διὰ τὰς καθαρῶς φανατικοῦ χαρακτῆρος ὡμότητάς του (μετα-

ἔξ ἄλλων ἀπηγόρευσε μάλιστα εἰς τοὺς εἰρηνικοὺς, τοὺς ἀπροστατεύτους Ἰνδοὺς, τοὺς τοσοῦτον συντελέσαντας εἰς τὸν ἐξωραϊσμὸν τῆς πρωτευούσης του, νὰ κατοικῶσιν ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς ἀγιασθείσης διὰ τῆς παρουσίας τῶν «πιστῶν σζείχων») μετὰ τὸν θάνατόν του κατέστη ἐπίσης ἱερὸς εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀπογόνων τῶν μουσουλμάνων ὡς καὶ τῶν βραχμανιστῶν : οἱ τελευταῖοι μέχρι σήμερον προσέρχονται καὶ ραίνουσι τὸν τάφον δι' ἀνθέων, οἱ δὲ μουσουλμάνοι θεωροῦσιν ἐν αὐτῷ τὴν προσωποποίησιν τῆς σοφίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ψυχικῆς καθαριότητος. Καὶ ὅμως ἐὰν πιστεύσωμεν μηδαμῶς διαφευσθείσας ἱστορικὰς μαρτυρίας, ὁ σουλτάνος Ἀχμέτ, ἐν τῇ νεότητί του προσῆψεν εἰς ἑαυτὸν κηλίδα, προτοῦ ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρόνον, διὰ τῆς δολοφονίας τοῦ πάππου του, ἐξ ἐκδικήσεως ὀρμώμενος, διότι ὁ βασιλεύων τότε πάππος του διήγειρε τὴν ὑπόψιν πολλῶν, ἐπὶ τῇ δηλητηριάσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ — Ταταρ-χάν, πατρὸς τοῦ Ἀχμέτ. Εἶνε λίαν χαρακτηριστικαὶ αἱ λεπτομέρειαι τοῦ πρώτου κακουργήματος: ὁ γέρων, πίνων τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποστάτου ἐγγόνου προσφερθὲν ποτῆριον μετὰ δηλητηρίου, ἔμενεν ἀτάραχος καὶ εἶπεν αὐτῷ: «διατὶ βιάζεσαι; καὶ ἄνευ τούτου τὸ κράτος εἰς τὰς χεῖράς σου θὰ περιέλθῃ!» εἰς τὰ ὅποια ὁ Ἀχμέτ ἀπήντησε διὰ ρητοῦ τοῦ Κορανίου: «τὰ πάντα ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου διέπονται ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης καὶ, ἂν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἤγγικεν, οὐδεὶς δύναται οὔτε νὰ ἐπιταχύνῃ οὔτε ν' ἀναβάλῃ αὐτήν»... Ὁ θνήσκων τότε εἶπεν αὐθις: «σημείωσον καλῶς τὰς τελευταίας συμβουλάς

μου !πρῶτον, μὴ ἐμπιστεύεσαι ἐκείνους, οἵτινες σὲ παρεκίνησαν νὰ μὲ φονεύσης — εἶνε προδόται· δεύτερον, φοβοῦ τὴν μέθην— εἶνε ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς βασιλεῖς. » Ἀληθῶς πόσον ἐνδ' ἀφέρουσα εἶνε ἡ ἐποχὴ ἐν τῇ ἐξάψει τῆς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι τόσον ἀμέσως ἐνήργουν καὶ μετὰ τοσοῦτου μεγαλείου ἐγνώριζον ν' ἀποθνήσκωσι! Λέγεται, ἄλλως τε, ὅτι ὁ τε πάππος καὶ ὁ ἔγγονος, ἀμφοτέροι ἐφ' ὄλου τοῦ βίου των δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταπνιξῶσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως ὡς ἐκ τῶν τελεσθέντων κακουργημάτων.

Ἡ διοίκησις τοῦ σουλτάνου Ἡ' Ἀχμέτ σχετικῶς ἐφημίσθη διὰ τὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπικρατοῦσαν τάξιν· ἐν ταῖς κτήσεσιν αὐτοῦ κατέπαυσαν αἱ στάσεις καὶ ἡ βία, κατὰ τὸ διάστημα δὲ πολλῶν ἐτῶν εἰς ὄλον τὸ κράτος μόνον δύο φόνοι συνέβησαν. Τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων ἀποδίδουσιν οἱ ἱστορικοὶ εἰς τὴν ἀδέκαστον δικαιοσύνην τοῦ ἀνακτος. Ὅταν ὁ γαμβρὸς τοῦ Ἀχμέτ ἀφήρесе τὴν ζωὴν ἀνθρώπου τινός, καὶ οἱ δικασταὶ (καζία) ἐπέβαλον εἰς τὸν μεγιστάνα τοῦτον ἐξαιρετικῶς βαρὺ χρηματικὸν πρόστιμον ὁ σουλτάνος ἠκύρωσε τὴν μεροληπτικὴν ταύτην ἀπόφασιν καὶ διέταξε τὴν δημοσίαν θανατικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σπενοῦ συγγενοῦς του, τὸ πτώμα τοῦ ὁποίου μάλιστα ἐξετέθη μετὰ ταῦτα εἰς θεῶν τοῦ πλήθους κρεμάμενον εἰς τὴν ἀγορὰν ἐφ' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Ὁ Ἀχμέτ λίαν ἐξετίμα πάντα εὐσεβῆ σείειχην, πάντα μουσουλμάνον μυστικιστὴν καὶ θεολόγον. Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν χρονογράφων, ὅταν οὗτος ἐπεσκέφθη ποτὲ ἀπροόπτως ἓνα τοιοῦτον ἄνθρωπον τοῦ

θεοῦ»,—ἐκεῖνος, ἐν τῷ σκότει δὲν ἀνεγώρισε τὸν ἄνακτα καὶ ἐκλαβὼν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ ὑπηρετοῦ του τὸν διέταξε νὰ τῷ φέρῃ νερὸν ἵνα πλυθῇ,—ὁ Ἄχμέτ ὡς πρόθυμος «πιστὸς» ἔσπευσε πάραυτα νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν διαταγὴν, ὁ δὲ γέρων ἰδὼν ἐπὶ τέλους τίς τὸν ὑπηρετεῖ, ἐκ μέσης καρδίας ἀνεφώνησεν: «ἔσο εὐλογημένος!»

Ὁ θεμελιωτῆς τῆς Ἀχμεταβαδ ἔλαβεν ἐν Χουτζεράτῃ μετὰ θάνατον τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ «Μεγάλου δεσπότη, οὗ ἀφέθησαν ἅπασαι αἱ ἁμαρτίαι».

Οἱ μουσουλμάνοι δεσπότης τοῦ μεσαιῶνος ἐγνώριζον νὰ ἄρχωσι καὶ νὰ ἀποθνήσκωσι. Ἐνδοξοὶ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα ἐν εἰρήνῃ, πλείστοι τούτων, ὡς ὁ διάσημος Καλίφης Ἀρουν-ἄρ-Ρασζιδ, περιήρχοντο κρύφα τὰς κενωθείσας ἀγοράς καὶ τὰς μᾶλλον ἀποκέντρους ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης των, ὅπως ἀκροῶνται τῶν ὑπὸ τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ λεγομένων καὶ γνωρίζωσι τὰς ἀνάγκας του, ὅπως εἰσδύωσιν εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν τελουμένων καταχρήσεων καὶ ἐκδίδωσι τὴν ἐπαύριον δίκαια καὶ σοφὰ διατάγματα. Ὅταν δὲ ἐσωτερικὴ φωνὴ προανήγγελλεν αὐτοῖς περὶ τῆς ἐγγιζούσης τελετῆς, οἱ σουλτάνοι ἀταράχως προητοιμαζόντο δι' αὐτὴν, μετὰ συντριβῆς καρδίας ἀπεχαιρέτιζον τοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν λαὸν, ἐξητοῦντο παρὰ πάντων συγχώρησιν, μετέβαινον μάλιστα ὅπως ἴδωσι δι' ὑστάτην φορὰν καὶ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἐξημερωμένους ἐλέφαντας αὐτῶν.

Ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἄχμέτ αἱ Α. Ἰψηλόπτητες μεταβαίνουσι παρὰ τοὺς τάφους τῶν βασιλισσῶν του,

μόλις δεκάδας τινῶν βημάτων ἀπέχοντας. Ἐν τῷ περιφράγματι, ἐν ᾧ ἀναπαύονται αἱ ἄγνωστοι σχεδόν δεσμώτιδες τοῦ χαρεμίου, ἐπικρατεῖ ἕκτακτος ἡρεμία, ἀδιατάρακτος γαλήνη, ποιά τις συχينوῦσα τὴν ψυχὴν ἐνεότης. Τίνες καὶ τί ἦσαν αἱ ταφεῖσαι ἐνταῦθα σουλτάναι—οὔτε τὴν περιέργειαν κἂν ἔχομεν νὰ ἐρευνήσωμεν: ταρταρωμένοι ἐν τῇ μοναξίᾳ των αἱ ἀνατολικαὶ καλλοναί, ἄνευ ιδέας καὶ ὀρμῆς δοῦλαι τῆς εἰμαρμένης καὶ τῶν περιστάσεων, ἀποσπασθεῖσαι ἐκ τῶν νεναρκωμένων χειρῶν εἰδωλολάτρου πατρὸς ἢ ἀδελφοῦ, ὑπερήφανοι ἡγεμονίδες τῶν ρατζπούτ, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀστερωτούς, μὲ κατατομὴν Δαμαγιάντης καὶ Σακουντάλης, μὲ τεθραυσμένον βίον καὶ παγωμένην καρδίαν!...

Ἐπὶ τῆς γῆς αἱ γυναῖκες αὗται τοῦ Ἰσλάμ οὐδεμίαν βεβαίως εὔρον παρηγορίαν, οὐδεμίαν χαρὰν. Διὰ τοῦτο μετὰ θάνατον ἐνταῦθα, ἄνωθεν τῆς ἀφανοῦς σποδοῦ των, οἶονεὶ ἀνθεῖ ὄλως ἰδιαιτέρος κόσμος: τὸ κυανοῦν στερέωμα προσμειδιᾷ εἰς τὸ μικρὸν γαλήνιον κοιμητήριον ὡς ἂν ἡ τύχη ἀναμφιβόλως οὐδέποτε ἐμειδιάσεν εἰς τὰς δυσμοίρους βασιλίσσας. Κατὰ μῆκος τοῦ σκυθρωποῦ τοίχου τοῦ χωρίζοντος αὐτάς ἀπὸ τῆς θορυβώδους πόλεως, μόλις ἀκούεται ὁ γογγυσμὸς τῶν πρασίνων τῆς Χουτζεράτης περιστερῶν. Σαρκοφάγος τις κοσμεῖται διὰ μαργαροειδῶν ὀστράκων. Ἄλλος, στολίζεται διὰ περσικῆς ἐπιγραφῆς. Εἰς τὰς ἀκτῖνας τῆς μεσημβρίας τὸ λευκὸν καὶ μέλαν μάρμαρον τῶν σαρκοφάγων οἶονεὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν τραχύτητα τῶν ἀποχρώσεων.

Ἀπὸ τοῦ μέρους ἔνθα ἡδέως ἀναπαύονται αἱ σουλ-
τάναι, ἀπὸ τοῦ μνημείου τῶν θυμάτων—γυναικῶν καὶ
μητέρων μεταβαίνει τις εἰς εὐρύχωρον ἀνδρῶν (μετὰ
δεξαμενῆς ἐν τῷ μέσῳ), ἐκτεινόμενον πρὸς ἀνατολὰς
ἔμπροσθεν τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἐν ὅλῃ τῇ χώρᾳ
τεμένους, ὅπερ—ὡς καὶ εἰς ἀπάσας τὰς χώρας τοῦ
«προφήτου» — εἶνε ἀπρόσιτον διὰ τὸ ὠραῖον φύλλον,
αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὁποῖου θεωροῦνται ὄντα κατω-
τέρας τάξεως.

Ἐν τῷ συνόλῳ αἱ διαστάσεις αὐτοῦ δὲν εἶνε πολὺ
μεγάλαι ἀλλὰ, ἡ τὸ χρῶμα τῶν πλίνθων δι' ὧν εἶνε
ἐκτισμένον, ἡ ὁ ἀπροσδιόριστος φωτισμός, προσδί-
δουσιν εἰς αὐτὸ ἐμπνευσμένην ὄψιν. Ἑκατοντάδες στύ-
λων, δι' ὀλοκλήρου φωτεινοῦ δάσους βυθίζονται εἰς
τὴν ἐκθαμβοῦσαν τὸ ὄμμα οἰκοδομήν. Ἀπὸ τοῦ μεγάλου
κεντρικοῦ θόλου ἀποχωρίζονται ἕτεραι μικροτέ-
ρων διαστάσεων κυρτότητες ἐπὶ τῆς στέγης. Αἱ ἐκα-
τέρωθεν στοαί, οἱ τοῖχοι τῶν ὁποίων φέρουσι κεχαραγ-
μένους στίχους ἐκ τοῦ Κορανίου (ὡς ἡ ἐξῆς «Εἶη ἡ
εὐλογία τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸν Μωάμεθ καὶ τοὺς τέσσαρας
πρώτους καλίφας»,) πολὺ αὐξάνουσι τὴν δύναμιν τῆς
ἐντυπώσεως.

Πρὸ ἐβδομήκοντα ἐτῶν, τὰ πρόθυρα ἐκοσμοῦντο διὰ
δύο εὐτόρνων καλλιτεχνικῶς κεκοσμημένων μιναρῶδων.
Μικρὸν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἄγγλων κατάληψιν τῆς
Ἀχμεταβάδ, σεισμὸς ἐπισυμβὰς ἐκρήμνισε κατὰ τὸ
ἥμισυ τὰς σκοπιάς ὀπθὲν ἀντήχει ἡ πρόσκλησις τοῦ
μουεζίνου. Παρὰ τὸν οὐδὸν, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπαστρά-
πτοντος ἐκ τῆς λευκότητος λίθου ὑπάρχει ἀμαυρὰ

λωρίς, κατὰ τὴν παράδοσιν, βάσις τζαϊνικοῦ εἰδώλου τοῦ Παρασβανάτα, ταφέντος ἐνταῦθα σκοπίμως—μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ὅπως «οἱ πιστοὶ», εἰσερχόμενοι εἰς τὸν «οἶκον τῆς προσευχῆς» δύνανται νὰ πατῶσιν ἐπὶ τοῦ μισητοῦ ἀντικειμένου τῆς εἰδωλολατρείας. Τὸ βεδηλωθὲν ἄγαλμα παρίστα ἀρχαῖον ἀσκητὴν, χαίροντα τὴν προστάσιαν παμμεγίστων ὀφειῶν, οἵτινες καὶ εἰκονίζοντο μετ' αὐτοῦ.

Εἰς τὰ ἔνδον ἀπέναντι τῆς εἰσόδου καὶ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου βῆθους εἰσὶ γεγλυμμέναι ἀραβιστὶ αἱ ἀκόλουθοι ἐρμηνεύουσαι τὴν ἔννοιαν τῆς βίας λέξεις: « τὸ εὐρύχωρον τοῦτο τέμενος ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Ἀχμέτ-σζάχ, πιστοῦ δούλου τοῦ Ἀλάχ ἐξαιτουμένου τὸ θεῖον ἔλεος. Αὐτὸς μόνος ἀγαθός, Αὐτῷ πρέπει πᾶσα προσκύνησις. » Ἡ χρονολογία τῆς ἀνεγέρσεως εἶνε— Ἰανουάριος 1423.

Ἡ ὁδὸς ἐκτείνεται πρὸς τὸ ἐξοχοντέ μενος καὶ ὀχληρῶς περιζωνύει αὐτὸ δι' ἀσχήμων οἰκιῶν. Ἄλλοτε οἱ ξένοι δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐτῷ ἀνευ ἐμβάδων· σήμερον ἡ εἰσοδος εἶνε ἐλευθέρα, — ὁ ὄχλος μένει ἀδιάφορος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν περιηγητῶν, — οἱ διαποικιλτοὶ κεχρωματισμένοι σηκοὶ, ἐν τῇ χρυσιζούσῃ τοῦ ναοῦ ἀγλύϊ, εἰσὶ πολυτιμότεροι καὶ προφιλέστεροι εἰς τὸν ἔχοντα ἀνεπτυγμένον τὸ αἰσθημα ἄλλοδαπὸν μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν μουσουλμάνων κατακτητῶν τῆς χώρας.

Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται κάθηνται καὶ πάλιν εἰς τὰς ἀμάξας ὅπως περιέλθωσι τὴν πόλιν, ἥτις ἀναμφιβόλως φαίνεται δεικνύουσα τὴν χαρὰν τῆς. Τοῦλάχιστον ἢ ἐπὶ τῆς ἀψίδος προσαγόρευσις, παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, ἔλεγε «κοπιάσετε» — τοῦλάχιστον ἢ ἔκφρασις τῆς μορφῆς τῶν ἰθαγενῶν, κατὰ τὴν παρέλασιν, ὑπέφαινε καὶ ἐξεδήλουν οὐχὶ μόνον περιέργειαν, ἀλλὰ καὶ πως συμπάθειαν.

Ἀκουσίως προσπίπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἡ πελωρία τριάκτινος πύλη (Τὴν-Δαρβάζα), ἥτις εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀχμεταβάδ ἔπαιξε ρόλον, ὡς ἡ κυριώτερα διεύθυνσις ἀπὸ τῶν προαστείων εἰς τὸ φρούριον, ἔνθα εὐρίσκοντο τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα τοῦ σουλτάνου καὶ ὅπου ἐπὶ τοῦ πεφυτευμένου διὰ φοινίκων, ταμαρίνδων, λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν «Μαϊδάν-σζάχ» οὕτως εἶπεν «βασιλικῆς πλατείας» δουλοπρεπῶς συνέρρεον εἰς ὠρισμένας ἡμέρας τὰ πλήθη τῶν λαμπρῶν πολεμιστῶν τῆς μεσαιωνικῆς Χουτζεράτης.

Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης κυρίως ἀφόβως διηύθυνε τὸν ἵππον τοῦ ὀδεκατετραετῆς δισέγγονος τοῦ Ἀχμέτ—Μαχμούτ Μπιγούρα, ὅταν οἱ ἐγγχώριοι ἐπιφανεῖς ἐσκέφθησαν ν' ἀποστατήσωσι, αὐτὸς δὲ — μὲ ἀγέρωχον πρόσκλησιν, σχεδὸν ἄνευ συνοδίᾳς, ὑπὸ τὸ «πράσινο» σκιαδίον, ξιφουλκήσας—ἐφώρμησε μὲ τὸ δίστομον ξιφός του κατ' αὐτῶν. Ἐπὶ μαρατῶν, αὐτὴ αὐτὴ ἡ πύλη ἐχρησίμειυεν ὡς χρησιμοδότειρα· οἱ στρατάρχαι τῶν Ἰνδῶν ἔβαλον ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ σκοπὸν· ὁ πεντάκις ἐπιτυγχάνων ἐπὶ τοῦ ἄνω στενοῦ διαζώματος τῆς πύλης,

ἐθεώρει ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένην τὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἐπιτυχίαν.

Ἡ ἐνταῦθα ἰσχυρὰ ἀκρόπολις, θεωρουμένη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐπίσης ἀπόρθητος ὡς λ. χ. τὸ Καβούλ καὶ τὸ Κανδαχάρ πρὸς βορρᾶν, ὠνομάζετο Μοχάδρ. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ τοποτηρητοῦ διεκρίνοντο τότε διὰ τὴν μυθώδη αὐτῶν πολυτέλειαν, ἐπισκιάζουσαν μάλιστα καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν πρωτεύουσαν. Δικαίως ὑπῆρχε λαϊκὴ παροιμία λέγουσα, ὅτι «ἡ Δέλχη ἴσταται ἐπὶ κριθῆς καὶ σίτου, ἡ δὲ Ἄχμεταβάδ ἐπὶ κοραλίων καὶ μαργαριτῶν». Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ Χουτζεράτη εἶχε τότε εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς 84 λιμένας.

Αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν πολεμικῶν ὑπηκόων τοῦ Ἄχμετ-σζάχ ἐξετείνοντο ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς βορρᾶν, μέχρι τοῦ Σύνδ, ὑπερασπιζομένου ὑπὸ δοκίμων ἰθαγενῶν σκοπευτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τοῦ συμπλέγματος τῶν νήσων, τῶν ἀποτελουσῶν καὶ κρασπεδουσῶν τὴν σημερινὴν Βομβάην, ὅπου τότε ἀπειροῶντο νὰ ἐγκατασταθῶσι διαρκῶς οἱ ἐκ Δεκκάν Ἰνδοὶ ἥρωες.

Ἦρκει ἀπομεμακρυσμένος τις ἢ ἐγγύς διαμένων ραδζᾶς νὰ ἐξοργίσῃ τὸν ἐν Μπχάδρ δεσπότην καὶ πάραυτα δεκάδες χιλιάδων ἐκλεκτοῦ στρατοῦ ἐξεπέμποντο ἐκεῖθεν, καὶ πᾶσα ἀντίστασις, πᾶσα θρασεῖα πρόσκλησις ἐτιμωροῦντο ἀμειλίχτως. Ἀσήμαντόν τι παράπτωμα (ὡς λ. χ. παράπονον μουλᾶ τινος μεταβαίνοντος πρὸς προσκύνησιν εἰς Τουρκεστάν καὶ ληστευθέντος ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν), ἤρκει ἐνίοτε εἰς τὸν σουλτάνον νὰ θέσῃ

εἰς κίνησιν στρατευμα ὀλόκληρον ἐναντίον τοῦ ἄλλο-
πίστου γείτονος, νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ τὸ «χρυσοῦν» αὐτοῦ
σκιᾶδιον καὶ τὰ πλούτη του, καὶ νὰ λεηλατήσῃ τὴν
ξένην χώραν.

Ἐν τοσοῦτῳ, ἐξίσου μετὰ τῶν ἐχθρικῶν τούτων ἐκ-
ρήξεων, ἕτερος βασιλεὺς τῆς Ἀχμεταβαδ, δὲν ἀκηξίου
νὰ ἔχῃ ὑπουργὸν σώφρονα βραχυμᾶνον, νὰ ἀπολαμβάνῃ
τὰ ἀκατάληπτα θέλγητρα τοῦ ἀρχαίου Ἰνδικοῦ χοροῦ
ἢ μουσικῆς καὶ τέλος κατ' ἴδιον τρόπον νὰ λατρεύῃ
τὴν εἰδωλολατρικὴν Σαρασβάτην, τὴν θεὰν τῆς γνώ-
σεως, τῆς δραματικῆς τέχνης καὶ τῆς εὐγλωττίας.

Διαδοχικῶς ἀνεγείροντο τὰ τεμένη, οὕτως ὥστε ὁ ἀ-
ριθμὸς αὐτῶν ἔφθασέ ποτε μέχρι τῶν χιλίων, οἷονεὶ
ὅπως ἐκπληρωθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ «προφήτου»: « τῷ
ἀνοικοδομοῦντι μετ' εἰλικρινείας τοιοῦτον, ἐτοιμασθή-
σεται αὐτῷ ἴδιον ἐν τῷ παραδείσῳ οἶκμα ». Καὶ ὁ-
μως κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ὁ Σελήμ-σζάχ,
ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ ἐξώστου (εἰς τὰ ἀνά-
κτορά του τὰ στίλβοντα ἐκ χρυσοῦ καὶ γραφῆς) τὴν
εἰκόνα τῆς Παναγίας Παρθένου Μαρίας. Εἶνε δυνατόν
νὰ παραστήσῃ τις καὶ ἐξηγήσῃ παρομοίᾳς ὑπερβολάς;
Αὐταὶ ἐντελῶς ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὸ ἀσκητικῶς θρη-
σκευτικὸν φρόνημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐν παραδεί-
γματι, ὁ σουλτάνος τῆς Χουτζεράτης Μαχμούτ Μπι-
γούρα περιεστοιχῆθη ἐκ νεότητός του ὑπὸ σημαντικω-
τάτων ἀνδρῶν, ὧν χαρακτηριστικώτερος ὑπῆρξέ τις
Μαλίχ-Μουχαμμέτ-Ἰχτιάρ. Ἀξίζει νὰ ἐνδιατρίψωμεν
ὀλίγον εἰς τὴν προσωπικότητα ταύτην διὰ νὰ ἐνοή-
σωμεν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥσσον τὴν ἰδιόρρυθμον κα-

τάστασιν, ἣτις διεῖπε τότε τὸ φαινόμενον μέρος τοῦ ἀναθάλλοντος μυστικισμοῦ τοῦ Ἰνδικοῦ Ἰσλάμ. Ὄταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ σουλτάνος Μαχμούτ, ἀπέ- νειμεν εἰς τὸν στενότερον φίλον του Ἰχτιάρ τὸν τί- τλον τοῦ χάνου· ἐκεῖνος ἠρνήθη νὰ τὸν δεχθῆ, λέγων: «τὸ ὄνομά μου εἶνε Μουχαμμέτ: ποῖον ὑπουργημα δύναται νὰ εἶνε ἀνώτερον τοῦ ὀνόματος τούτου;» Δε- χθεὶς ἐν τούτοις, ἐναντίον τῆς θελήσεώς του, τὸ σουλ- τανικὸν φερμάνιον περὶ τοῦ διορισμοῦ του εἰς τὸ ὑ- ψηλὸν ἀξίωμα ὁ Μαλῆκ ἐφύλαττε πάντοτε ἀσφαλῶς τὸν διορισμὸν τοῦτον.

Περιήρχετό ποτε οὗτος τὰ προάστεια τῆς Ἀχμε- ταβάδ ἐντὸς φορείου (παλανκίνου), τυχαίως δὲ ἐστάθη ν' ἀναπαυθῆ ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, πλησίον τοῦ ὀ- ποίου μουλλάς τις, υἱὸς ἐπιφανοῦς καὶ «ἀγίου» σζεί- χου ἐδίδασκε τοὺς παῖδας. Ὁ μεγιστάν ἤρξατο συνδια- λεγόμενος μετ' αὐτοῦ τόσον δὲ εὐχαριστήθησαν ἀμ- φότεροι, ὥστε ὁ ἀνώτερος λειτουργὸς τοῦ κράτους ἀ- πεφάσισε νὰ παραιτηθῆ πάσης περιττῆς αὐτῷ ἐξωτε- ρικῆς ἐπισημότητος καὶ τῆς πρὸ πολλοῦ μισητῆς αὐ- τῷ πολυτελείας, ὅπως καταστῆ ἄλλος ἄνθρωπος. Ἐπι- στρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ Μαλῆκ, ἀφῆκεν ἐλευθέ- ρους τοὺς δούλους του, ὑπάνδρευσε τὰς δούλας του, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν σουλτάνον τοὺς ἵππους, τοὺς ἐλέ- φαντας καὶ τὰ πλούτη ἅτινα ἐδώρησεν αὐτῷ. Ἡ αὐ- λὴ ἐξεπλάγη. Ὁλη ἡ πόλις διετέλει ἐν ταραχῇ. Ὁ ἡ- γεμῶν προσεπάθει νὰ μάθῃ μήπως προσέβαλέ τις τὸν Μαλῆκ καὶ ἠγγόει ἂν ὤφειλε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τοῦτο τὸ παράδοξον κίνημά του. Ἄλλ' ἐκεῖνος τῷ εἶπε: μέ-

χρι σήμερον ὑπηρετήσα μόνον σέ, εἰς τὸ ἐξῆς οὐδένα
θὰ ὑπηρετήσω !»

Οἱ λοιποὶ ἀυλικοὶ ἐπειρῶντο νὰ καταπείσωσι τὸν
Ἰχτιὰρ νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν. Αὐτὸς δὲ προσεκάλεσε
κουρέα, διέταξεν αὐτὸν νὰ ξυρίσῃ ὀλίγη τὴν κεφαλὴν καὶ
τὰς ὀφρυς του, ἀκολούθως ἐκάλεσε τὴν σύζυγόν του
καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ: «δύνασαι νὰ ἐπιστρέψῃς πλησίον
τῶν συγγενῶν σου, καὶ ἂν θέλῃς εἰμπορεῖς νὰ ὑπαν-
δρευθῆς ἐκ νέου». Ἐκείνη ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν
νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τότε οὗτος εἶπε: «φέρε ὄλα τὰ
κοσμήματά σου καὶ ἀπόρριψον αὐτὰ, ἐνδύθητι ἐσθῆτα
τυχαίας ὑπηρετρίας καὶ ἄς φύγωμεν ἐντεῦθεν»... Ὁ
Σζεῖχ ἐδέχθη ἀμφοτέρους καὶ ἀνέλαβε νὰ διδάξῃ τὸν
Μαλίχ τὴν σοφίαν ἐκείνην ἧς οὗτος ἦτο κάτοχος.

Ἐπιστρέφων ποτὲ ἐκ τῆς θήρας ὁ σουλτάνος, εἶδεν
ὀφθαλμοφανῶς πῶς ὁ πρῶτος σύμβουλος αὐτοῦ ἐξετέλει
δουλοπρεπῶς πᾶσαν βαρεῖαν καὶ βάνουσον ἐργασίαν διὰ
τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ διδάσκαλον, παραδείγματος
χάριν, νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν ὕδωρ ἐκ τοῦ ἰκανῶς ἀπέχον-
τος ποταμοῦ Σαμπαρμάτη, ρέοντος παρὰ τὴν Ἀχμε-
ταβάδ. Ὁ λαὸς ἐθαύμαζε, βλέπων τὴν τοιαύτην ταπει-
νωσιν καὶ τὴν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του νίκη. Ὁ Ἰχτιὰρ
ταχέως κατέστη «ἅγιος» εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ὄχλου.
Ὁ Σζεῖχ, πεισθεὶς εἰς τοῦτο, τῷ παρέδωκεν (εἰς κλη-
ρονομίαν) τὴν εἰς τὴν χώραν διακεκριμένην θέτιν του.
Ὁ Μαλίχ ἀκουσίως ἐδέχθη αὐτὴν καὶ, διὰ νὰ ἐξασκή-
σῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ζηλωτῶν, τῶν συρρευσάντων παν-
ταχόθεν πρὸς αὐτὸν ἵνα ζητήσωσι τὴν εὐλογίαν καὶ
τὰς συμβουλὰς του, ἔφερεν αὐτοὺς πολλακίς εἰς ἀμη-

χανίαν διὰ τῶν ἀπροδοκίτων ἀπαιτήσεων του λ.χ. ἤρ-
 ζατο ἐπισκεπτόμενος αὐτὸν πλούσιός τι, ἔφιππος ἐπὶ
 ὠραίου ἵππου, — ὁ δίκαιος ἐπέμενε, μεχρισότου ὁ ἐ-
 πισκέπτης ἐδώρει τὸν ἵππον του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ
 προδήλως, ἐφοβεῖτο νὰ ἀναφανῆ ἐκ νέου ὅπως τὸν ἐπι-
 σκεφθῆ. Διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου ὁ Μαλικ κατώρθου νὰ
 προσελκύη πλείστους εὐκαταστάτους ἀνθρώπους οἵτι-
 νες δὲν ἤθελον νὰ τὸν ὑπακούωσι. Ἐκ τούτου ἡ δόξα
 τοῦ νέου «ὀσίου» ὀλοὲν ἠῤῥαυε.

Περὶ τούτων ὑπῆρχε μάλιστα παράδοσις ἐν Ἀχμε-
 ταβάδ, ὅτι οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τέλει νὰ ἀντιστῆ ἀπέ-
 ναντι τῆς φλογερᾶς εὐγλωττίας : οἱ αὐλικοὶ καθικέ-
 τευον καὶ αὐτοὺς μάλιστα τοὺς σουλτάνους νὰ ἀπο-
 φεύγωσι τὰς διδασκαλίας τῶν μυστικιστῶν διότι ὑ-
 πῆρχε κίνδυνος νὰ παραιτηθῶσι τῆς ἀρχῆς καὶ προ-
 σχωρήσωσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν «πιστῶν» τῶν ἐκλε-
 ξάντων τὴν ὁδὸν τῶν ἄλλων καὶ τοῦ καθαρισμοῦ.

Εἰς τὸ ἀρχαῖον φρούριον σήμερον οὐδὲν ἀξιοση-
 μείωτον διασώζεται. Τὸ πρῶην ἀνάκτορον κατ' ἀρχὰς
 εἶχε μετατραπῆ εἰς ὄπλοστάσιον ὑπὸ τῶν μαρατῶν
 ἀκολούθως δὲ ὑπὸ τῶν ἀγγλων εἰς Εἰρκτὴν, ἐν ἧ οἱ
 φυλακισμένοι κερδαίνουσιν ἀρκετὰ χρήματα πλέκοντες
 στερεωτάτας ψιβάδας.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες μετὰ ζωηροτάτου ἐνδιαφέρον-
 τος παρατρυοῦσι τὰ παράθυρα, τὰ ἐκτεθειμένα ἀνωθεν
 τῆς τάφρου τῆς ἀκροπόλεως καὶ ἀποτελοῦντά ποτε
 τὴν πρόσοψιν τοῦ τεμένου Σηδῆ-Σείδ (δοῦλου τινος
 ἀναδειχθέντος ἐν Ἀχμεταβάδ ἐν τε τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τῷ
 πλούτῳ). Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ πολλοὶ δοῦλοι ἀνῆλ-

θον εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα. Ἡ ἀνατολή ἐν γένει (ιδίως ὁ ἰσλαμισμὸς) αἰείποτε ἐπρέσβευε δημοκρατικὰς ἀρχάς, καὶ ὁ ἀγοραζόμενος δοῦλος ἔκπαλαι κατ' οὐσίαν ἐθεωρεῖτο καὶ σήμερον ἔτι (ἐναντίον τῆς γνώμης τῶν σοφῶν θρησκευτικῶν συλλόγων καὶ φιλανθρωπῶν τῆς Εὐρώπης) θεωρεῖται μέλος τῆς οἰκογενείας τοῦ οἰκοδεσπότου, — ἄνθρωπος, καὶ ὄχι πρᾶγμα, — ἀντικείμενον προστασίας ἀγαθοῦ καὶ φρονίμου αὐθέντου. Ὡς ἐκ τούτου ἡ τάξις τῶν δούλων τόσον συχνὰ ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ ἐλάμβανε θέσιν μεταξὺ τῶν λειτουργῶν τοῦ κράτους καὶ αὐτῶν μάλιστα τῶν σουλτάνων.

Κυρίως μεταξὺ τῶν προσώπων τούτων θὰ ἀνῆκε καὶ ὁ ἰδρυτὴς τοῦ τεμένους (σήμερον μετατραπέντος εἰς διοικητήριον), πρὸς τὰ γλυπτὰ παράθυρα τοῦ ὁποίου μόλις τώρα εὐηρεστήθησαν νὰ πλητιάσωσιν αἱ Α. Ὑψηλότητες. Ἐκ τῶν ἄλλοτε πέντε, ἀπομένουσι τέσσαρα. Πλησιαίζοντες πρὸς ταῦτα δι' ἀνωμάλου, ἀμμώδους ὑψώματος, βλέπομεν καταπληκτικὴν καλλιτεχνικὴν ἀπομίμησιν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, κατεσκευασμένην ἐκ μαρμάρου διὰ τῆς ἀβρᾶς καὶ αἰθερίας γλυφίδος ἀγνώστου μα ε σ τ ρ ο τῆς Χουτζεράτης. Ἀμερικανικὴ τις ἐταιρεία ἰδρύσεν ἐν Ἀχμεταβάδ ἔργαστήριον πρὸς κατασκευὴν πανομοιοτύπων τοιαύτης γλυφῆς, ἅτινα ἀποστέλλει πέραν τοῦ ὠκεανοῦ. Τὰ πρωτότυπα παριστῶσι πλατείας μιᾶς καὶ ἡμισείας τετραγωνικῆς ὀργυιᾶς. Μικρὰ δενδρύλλια φοινίκων κομψῶς περιπλέκονται εἰς διαφανῆ λίθον παρθενικῆς λευκότητος, οἷον εἰ προκαλοῦντα αὐτὴν τὴν φύσιν τῆς Ἰνδίας διὰ τῆς θείας τελειότητος τῶν σχη-

μάτων των, ἀναγκάζοντα νὰ λησμονήσῃ τις ὅτι πανταχοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς χώρας ἐν ἣ ἐρήμωσις καὶ σποδὸς τῆς ἀρχαιότητος διεσώθη, φωτίζει καὶ λάμπει ἐκ καθαριότητος μόνη ἡ τέχνη!

Ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς κάμπτεται πλαγίως ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου φρουρίου. Αἱ συνοικίαι τῶν ἰθαγενῶν ἐκτεινόμεναι κατὰ μῆκος καὶ πλάτος, βαθμηδὸν χάνουσι τὸ γραφικὸν αὐτῶν ἐξωτερικὸν ἐντὸς τῶν πυκνῶς κατωκημένων τμημάτων.

Παρὰ ἡμικατεστραμμένην κλίμακα ἄγουσαν πρὸς ἀρκετὰ ὥρατον τέμενος καὶ παρακείμενον αὐτῷ μαυσωλεῖον, οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἐγκαταλείπουσι καὶ αὐθις τὰ ὀχήματα. Ἀμφότεραι αἱ οἰκοδομαὶ φέρουσι τὸ ὄνομα τῆς Ρανῆ Ἀσνῆ, συζύγου τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ Μπηλούρη (ΙΣΤ΄ αἰών) πρὸς τοῦτοις δὲ ὁ «οἶκος προσευχῆς» θεωρεῖται «μαργαριτώδης» μεταξὺ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἀξιοσημειώτων τῆς Ἀχμεταβάδ.

Ἡ οἰκοδομὴ εἶνε κατεσκευασμένη ἐξ ἐρυθρῶν πλίνθων. Τὰ θαυμάσια ἰνδικοῦ ρυθμοῦ καὶ ἐκτελέσεως κοσμήματα εἰσὶ γεγλυμμένα ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ διὰ κομφῶν πτυχῶν περιελίσσονται περίξ τῶν λεπτῶν καὶ σχετικῶς χαμηλῶν μιναρέδων, — ὅπου σημειωτέον ἐντὸς αὐτῶν, οἷονεὶ σκοπίμως, δὲν ὑπάρχει κλίμαξ ἄγουσα εἰς τὴν σκοπιὰν διὰ τὸν προσκαλοῦντα τοὺς «πιστοὺς» μουεζίνην.

Αἱ συνήθεις εἰς παρομοίας οἰκοδομὰς ἀψίδες δὲν ὑπάρχουσι. Δώδεκα κομφότατοι κίονες ὑποστηρίζουσι τὴν στέγην. Ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου δὲν διεισδύει μέχρι

τῶν πλακῶν τοῦ τεμένου, καὶ μόνον κατοπτρίζεται ἐν αὐτῷ διὰ παραδόξου λύκου, ὅπερ εὐγλώττως ὀδηγεῖ τὴν φαντασίαν εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν δύο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι ἀρχαὶ ὁ ρεαλισμὸς τοῦ ἰσλάμ, καὶ ἡ ξενότροπος βραχμανοτζαϊνικὴ γλυπτικὴ συνεδέθησαν τυχαίως: τὸ πολύτιμον γλυπτὸν τρίχαπτον τῶν εἰδωλολατρῶν ἐπῆλθε τρόπον τινὰ ὡς συμπλήρωσις τοῦ ἀπλοῦ καὶ σαφοῦς προγράμματος τοῦ ἰσλάμ «δοξάζειν τὸν Θεὸν τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἰσχύος, οὐ ποιοῦν σεαυτῷ εἶδωλον.»

Παραπλευρῶς ὑπάρχει ὁ ὀγκώδης καὶ ἀρκετὰ βάνουσος τάφος τῆς Ρανῆ Ἀσνῆ. Ἐπὶ τῆς στέγης αὐτοῦ κἀθηνται ἀπεχθεῖς γύπες, προσιπτάμενοι ἐνταῦθα ἐκ τοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος παρσικοῦ «πύργου τῆς σιωπῆς.» Ἐμπροσθεν αὐτοῦ τοῦ περιφράγματος ἐξέχει ἀπειρόκαλος στύλος φανοῦ. Ἐντὸς μικροσκοπικῶν γαστρῶν, μεταξὺ τοῦ περιφράγματος καὶ τῶν τάφων, ξηραίνονται ἀνθύλλια. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ὑπερέχει ἡ πεζότης τοῦ βίου !!

Τὰ ὀχήματα κυλίσονται ἐπὶ τῆς μαλακῆς καὶ κονιορτώδους σκιρροστρώτου ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξωθεν τῆς πόλεως διὰ λωρίδος ἀφθονούσης δένδρων. Πλησιάζει ἡ ἑσπέρα. Ὁ καύσων καταπίπτει. Δένεινε τάχα καιρὸς νὰ ἀναπαυθῶσι πλέον αἱ Α. Ἰψηλότητες, μετὰ τὸ κυνήγιον καὶ τὸ ἐκ Βομβάης ταξείδιον, τέλος, μετὰ τὴν ἐπισκεψιν εἰς τὰς ἀρχαιότητας τοῦ γουτζερατικοῦ ρυθμοῦ; Φαίνεται ὅχι ἀκόμη. Ὅδηγοῦσιν ἡμᾶς ἀκόμη κάπου, κάτι ἀκόμη θέλουν νὰ μᾶς δείξωσι, —εἰς ἐμὲ τὸν κρατοῦντα σημειώσεις διὰ τὰς σπουδαίας λεπτομε-

ρείας τοῦ ταξειδίου τοῦ Μεγάλου Δουκὸς, ὀλίγον κατ' ὀλίγον κάθε νέος ναὸς ἢ τάφος, πᾶς ὑπόγειος ναὸς εἰδώλων ἀρχίζει νὰ μοῦ φαίνεται πλέον προσωπικὸς μου ἐχθρὸς.

Ἄλλως τε σήμερον ὁ κάματος προεκλήθη ὑπὸ ἐξαιρετικῶν περιστάσεων, κυρίως δὲ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τῆς αὐστηρᾶς ἐκπληρώσεως τοῦ προγράμματος τοῦ ἀνά τὴν Ἰνδίαν ταξειδίου (ὅπερ εἶνε πολὺ δύσκολον ὡς ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ χρόνου !)

Ἀποπερατώσαντες τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν διαπρεπεστέρων μουσουλμανικῶν ἀρχαιοτήτων οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται αἴφνης προσέρχονται εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ κόσμου τῆς εἰδωλολατρικῆς τέχνης καὶ τῶν ἐθνικῶν ναῶν, — καὶ κυρίως ὄχι ἐκείνων, παρομοίους τῶν ὁποίων εἶδομεν ἤδη εἰς σχεδὸν νεκρωθέντα ἤδη σχήματα, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὄγκων τῆς Ἑλλάδας, — ἀλλὰ εἰδωλολατρείας ἰδιορρύθμως ζωντανῆς, ἰσχυρᾶς, μονίμου καὶ ἀριθμούσης ὠρισμένον ἀριθμὸν ὀπαδῶν.

Τὰ ὀχήματα τῶν Α. Ὑψηλοτήτων ἐελθόντα τὴν «πύλην» τῆς Δέλχης, στρέφουσι δεξιόθεν, — ὀπισθεν ὑψηλοῦ λιθοκτίστου περιφράγματος — εἰς πλατεῖαν, κατάφυτον καὶ πλακόστρωτον αὐλήν, ὀπόθεν ἄγει ἀτραπὸς πρὸς τ' ἀριστερά, πρὸς πρωτοτύπου ρυθμοῦ περίπτερον τζαϊνικοῦ ναοῦ εἰδώλων, κτισθέντος τῷ 1840. Τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς ταύτης (3 περίπου ἑκατομ. φρ.), ἐχορήγησεν ὁ ζάπλουτος ἰθαγενῆς Χατὴ Σήγκ. Εἰς τὴν κατασκευὴν εἰργάσθη ὁ καλλιτέχνης Πρεμτσάνδ Σελάν, ὅστις, κα τοι ἀπεπειράθη νὰ προσδώσῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν — ὡς πρὸς τὸν ρυθμὸν

καὶ τὴν διακόσμησιν—ἀπάσας τὰς χαρακτηριστικὰς ιδιότητας, τὰς ἐν γένει ἀρμολογούσας ἰδίᾳ εἰς τὴν τζαϊνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ γλυπτικὴν, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ προσεγγίσῃ πρὸς τὸ ἰδεῶδες τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς ὁμογενοῦς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἄλλ' οὐχ ἤσσον, θεωρῶν τις τὸν ναὸν τοῦτον πείθεται ὅτι οἱ τε κτίσται καὶ οἱ λιθοξόοι τῆς Χουτζεράτης μέχρι σήμερον ἀκόμη διετήρησαν ἢ, ἀκριβέστερον, προσπαθοῦσι νὰ διατηρήσωσι τὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαίας τῶν Ἰνδῶν δημιουργίας.

Εἰς τὸν ναὸν δὲν δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ ἄλλως, ἢ ἀποβάλλων τὰ ὑποδήματα, ἢ φορῶν ἄνωθεν αὐτῶν εἶδος ἐμβάδων ἐκ κυανοῦ ὀλοσηρικοῦ. Τοιοῦτος ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις νόμος. Αἱ διὰ τοὺς ὑψηλοὺς ἐπισκέπτας κατασκευασθεῖσαι ἐμβάδες κεῖνται ἤδη παρὰ τὸν εὐδόν. Τὸ βλέμμα λεληθῶτως διολισθαίνει ἐπὶ τῶν μυθολογικῶν μορφῶν, τῶν γεγλυμμένων κατὰ μήκος τοῦ τοίχου καὶ τῶν προθύρων καὶ ἐπὶ τῆς εὐσταλοῦς σειρᾶς τῶν κιόνων, τῶν κοσμούντων τὸ προαύλιον καὶ τὸ περίπτερον. Τὸ λεῖον δάπεδον ἄγει εἰς τὰ ἔνδον τοῦ οὐχὶ μεγάλου σχετικῶς ναοῦ, ὅπου ἐπὶ θυσιαστηρίου φαίνεται καθήμενος, περιτυλιγμένος ἐντὸς ὑφάσματος ὁ «Τζήν» τ.ε. σοφὸς κατορθώσας ν' ἀπαλλαγῆ παντὸς γηίνου δεσμοῦ, χάρις εἰς τὴν νίκην τοῦ πνεύματος κατὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τάσεων. Ὁ ναὸς εἶνε ἀφιερωμένος εἰς τὸν Δχαρμανάτ, ἓνα ἐκ τῶν 24 κυριωτέρων «ἀγίων» τῶν τσαϊνιστῶν καλουμένων Τηρτανκάρα. Εἰς τὴν ὑπαρξιν τῶν μυθολογικῶν τούτων προσώπων, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπε-

δίδοντο παντοῖα θαύματα, προανήγγελλον ταῦτα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πλῆθος χρησμῶν, ἦσαν πλήρη μυστηρίου καὶ ποιήσεως. Κατὰ τὰ ἱερά βιβλία τῆς κοινότητος τῶν Ἰνδῶν τῶν πρεσβευόντων εἰς τοὺς Τζήν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐθεωροῦντο καὶ θεωροῦνται ἐν εἶδος κοσμοκυβερνητῶν (Τσακραβαρτήν), οἵτινες καί-τοι ἀπηνήθησαν σήμερον πάντα τὰ γήινα, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἄλλοτε διήλθον (ἐν τῇ ιδιότητι τῶν πλασματῶν, δαιμόνων καὶ θεῶν) διὰ τῆς ἀτελευτήτου σειρᾶς τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον βρειῶν καὶ φωτεινῶν τυραννικῶν καὶ εὐτυχῶν ἀναγεννήσεων, πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὸ ὑψιστον σημεῖον τῆς τελειότητος καὶ τοῦ ἀναμαρτήτου. Πᾶς Τζήν προτοῦ ἀπέλθῃ εἰς Νιρβάναν (ἢ, ὡς ἐκφράζονται οἱ τσαϊνισταὶ εἰς Μοκσοῦ, — ὁ μακαριώτατος πέραν τοῦ τάφου βίος) γεννᾶται ἀναμφιβόλως ἐν εὐγενεῖ οἰκογενεῖα στρατιωτικῆς αἰρέσεως, — οὐδέποτε ὁμοῦ ἐν ἄλλῃ, διότι ἢ ἐν τῇ τάξει μάλιστα τῶν βραχμάνων γέννησις αὐτοῦ θά ἦτο δι' αὐτὸν εἶδος τι ἐξευτελιτισμοῦ.

Ἡ θρησκευτικὴ τῶν τσαϊνιστῶν κοινότης, ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ τῇ συγχρόνῳ συνθέσει τῆς, ἀπηνήθησε κατ' ἐξοχὴν ἐκ ραζιζπουτικῶν στοιχείων, ἅτινα βαθμῶδ' ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ διεκρίθησαν διὰ τῶν πλουσίων χαρισμάτων αὐτῶν, καὶ ταχέως κατέλαβον ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἰνδία διακεκριμένην θέσιν ὡς ἔμποροι ἑκατομμυριοῦχοι, ὡς εἰσπ. ἄκτορες φόρων, τοκισταὶ κτλ. Οἱ τσαϊνισταὶ τόσον ἐθεώρουν ἀδύνατον τὴν ἐνσάρκωσιν Τζήν τινος εἰς ἄλλοτρίαν τῶν Κζσατρῶν αἵρεσιν ὥστε, εἰς ἕνα τοιαῦτον «νικητὴν τῆς σαρκός»

κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως συνεβη τὸ ἀκόλουθον θαῦμα: ὅταν συνελήφθη εἰς μητέρα βραχμανίδα, ὁ θεὸς Ἰνδρα κατηγανάκτησε καὶ δὲν εὗρισκε λόγους νὰ ἐκφράσῃ πόσον τοιαύτη ἀνωμαλία εἶνε ἐναντία πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος. Ἴνα ἐξουδετερώσῃ τὸ δυστυχὲς συμβάν, ὁ αὐτὸς Ἰζήν, συνελήφθη πάραυτα ἀκολούθως εἰς ἄλλην μητέρα, ἣτις ἐγέννησεν αὐτὸν ἐν Δεκκάν. Τὸ παιδίον κατέστη ὁ τελευταῖος τῶν 24 Ἰζήνων, ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαχαθήρα (τὸν ΣΤ΄ ἢ Ε΄ π.χ. αἰῶνα) καὶ ἡ γέννησις αὐτοῦ ἐσημειώθη διὰ σημεδεδηκότος προφητικοῦ χαρακτῆρος. Ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αἱ ἐγκυμονοῦσαι τὸν Ἰζήν, εἶδον δεκατέσσαρα ἐνύπνια ὧν ἕκαστον ὑπερέβαινε τὸ προηγούμενον κατὰ τὸ μυστηριῶδες καὶ τὴν σημασίαν, ἀψευδῆς ἀπόδειξις ὅτι ἐν προσεχεῖ μέλλοντι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἴδωσιν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἀσυνήθη τινὰ ὑπαρξίν· 108 σοφώτατοι πρεσβῦται ἠρμήνευον τὰ ὄνειρα ταῦτα· ὁ τῶν βραχμάνων θεὸς τοῦ πλούτου—Κουβερά ἀφίκετο μεθ' ὅλων τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν διαφόρων πνευμάτων, τῶν διαμενόντων ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς, εἰς τὸ μέγχρον ἐκεῖνο ἐν ᾧ ἀνεμένετο ἡ γέννησις τοῦ Μαχαθήρα.

Κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἡμέραν ἀληθῆς βροχὴ χρυσοῦ, ἀργύρου, ἀδαμάντων, περιδεραιῶν καὶ ἄβρων εὐόσμων ἀνθέων κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ μεγάρου ἐν ᾧ ἐνεσαρκώθη ὁ Ἰζήν. Ἦρχετο οὗτος εἰς τὸν κόσμον περιστοιχούμενος ὑπὸ ὀλοκλήρου ἐπιτελείου τῶν κυριωτέρων ἰνδικῶν θεῶν, ὑπὸ τὰς χαρμοσύνους ἐπιφωνήσεις τῶν κατοίκων.

Πολύ, πολύ πρὸ τούτου, ὁ Μαχαβήρα ἦτο θεοσεβῆς χωρικός διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ προσληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀλλὰ κατέστη ἀκολούθως βραχυμάνος φιλήδονος καὶ ματαιόφρων, ὅπερ, προδήλως καθίστατο πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον αὐτοῦ ἐν τῇ τάξει τῶν ὑπάρξεων. Καταστάς ἰνδὸς ἡγεμῶν, ὁ μέλλων δίκαιος, φονεύει ἐν τῇ ὀργῇ του αὐλικόν τινα καὶ πρὸς τιμωρίαν του μεταβαίνει εἰς τὴν Κόλασιν, μετὰ τὴν ὁποίαν ὀφείλει ἀκόμη νὰ διαμείνῃ καιρόν τινα εἰς τὸ σῶμα τοῦ λέοντος. Μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις, ἡ ψυχὴ τοῦ Μαχαβήρα ζητεῖ νὰ ἐνσαρκωθῆ εἰς σχῆμα βασιλέως καὶ διοικεῖ αἰσίως 2,800,000 ἔτη· τέλος, ὅταν ἐβαρύνθη τὴν ζωὴν, ὁ ἄλλοτε δεσπότης ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσκητεύσῃ καὶ μεταμελεῖται καὶ ἀγωνιᾷ ἐν διαστήματι 10 ἑκατομμυρίων ἐτῶν κατόπιν τῶν ὁποίων ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν Ἴνδρα. Ἀλλ' ἀνυψωθεὶς εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀρχαίου κεραυνοφόρου, ὁ Μαχαβήρα, ἐκεῖ μάλιστα ἐν μέσῳ τῶν κατοίκων τοῦ παραδείσου δὲν εἶνε ἰκανὸς νὰ ἐπαρθῇ— πλύνει ἰδιοχείρως τὰ εἶδωλα τῶν προηγουμένων Τζήνων, προσφέρει αὐτοῖς θυμίαμα, καὶ διὰ τῆς ἀκοιμήτου ἐπαγρυπνήσεώς του ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ κόσμου κατορθοῖ νὰ γεννηθῇ διὰ τελευταίαν φοράν. Ἐντὸς τοῦ τελείου περιβλήματος ὁ Μαχαβήρα, παιδιόθεν μετ' ἐπιμελείας διδάσκεται καὶ ἀναπτύσσεται, ἀγαθὸς, σεμνὸς, εὐπειθής, φιλόπωνος. Καίτοι προωρισμένος πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ὑψηλοτέρων σκοπῶν τοῦ βίου, οὐδόλως ἐπιθυμεῖ νὰ πικράνῃ τοὺς γονεῖς του διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου καὶ τῆς αὐτοδυσίσεως εἰς τὴν ἄ-

βυσσον τῆς Ἰνδικῆς φιλοσοφίας. Ὅχι—τούναντίον οὗτος διάγει τὸν συνήθη βίον τῶν βασιλοπαίδων: νυμφεύεται κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡλικίαν, διοικεῖ στράτευμα καὶ εὐπειθέστατα ἐκπληροῖ πᾶσαν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του. Ὅταν δ' ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκουσιν οὗτοι, τότε ὁ Μαχαβήρα αἰφνης ἀναγνωρίζει, ὅτι οὐδὲν εἰς τὸν κόσμον μέχρι τοῦδε ἠδυνήθη νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ ἀπέρχεται ἵνα παλαίσῃ ἵνα ἀγωνισθῇ ἐναντίον τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του. Οἱ θεοί, οἱ ἄνθρωποι, οἱ δαίμονες μετὰ μουσικῆς προπέμπου ἰν αὐτὸν ἐγκαταλείποντα τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης. Ὁ δρόμος του εἶνε ἐστρωμένος δι' ἀνθέων, πανταχόθεν ἀντηχοῦσιν αἱ κραυγαὶ: « τζάγια, τζάγια ! νίκη, νίκη! » Ἐξελθὼν τοῦ βασιλικοῦ του φορείου, ἀπεκδυθεὶς τοὺς πέπλους καὶ τοὺς στολισμούς του, ὁ Τζήν ἐνδύεται ταπεινὴν στολὴν, κομισθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τῆς Ἰνδρας, ἀπολύει πάντας τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν αὐλικούς καὶ ἄρχεται φονεύων ἐν αὐτῷ τὴν σάρκα, ἐπὶ πολλὰς κατὰ σειρὰν ἡμέρας μὴ ἐγγίζων οὔτε σταγόνα κἂν ὕδατος. Βαθμηδὲν καὶ αὐτὰ τὰ ράκη του μάλιστα τῷ φαίνονται περιττά, — τὸ ἴδιον σῶμα του κατ' ἀρχὰς τὸ μισεῖ, ἔπειτα πλέον τῷ εἶνε ἀδιάφορον: οὔτε ὁ ἄνεμος, οὔτε ἡ βροχὴ, οὔτε τὸ ψῦχος, οὔτε ὁ καύσων — οὐδὲν ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτοῦ. Ἐντελῶς ἀδιάφορον πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν χαρὰν ἢ τὴν θλίψιν τῶν ἀπλῶν θνητῶν, περιορισθεὶς εἰς διαρκῆ σιωπὴν, σκεπτόμενος ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὁ Μαχαβήρα, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἐπὶ τέλους ἀρκούντως ἐφωδιασμένον ἵνα προβῇ εἰς τὴν διδασχίν.

Ἐπί εἴκοσι καὶ ἑνῆς ἔτη κατὰ σειράν περιέρχεται «τὰς πόλεις καὶ χώρας» τῶν Ἰνδιῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ ὁπαδῶν αὐξάνει καταπληκτικῶς, διεγείρει τὴν ἐχθρὰν τῶν βραχμάνων καὶ τῶν σοφῶν τοῦ Βουδδα. Ὁ τζαϊνισμὸς ριζοβολεῖ, προσλαμβάνων τὰ θεμελιώδη ἐκεῖνα σχήματα, ἅτινα διατηρεῖ ἀκόμη καὶ μέχρι τοῦ νῦν.

Ὁ ναὸς τῶν εἰδώλων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰσῆλθον αἱ Α. Ἰψηλότητες, εἶνε σχεδὸν κενός. Μόνον τέσσαρες φύλακες (σημειοῦμεν ὡς περιέργον γεγονὸς ὅτι ὡς τοιοῦτοι — πρὸς πλῆσιν τῶν τζαϊνικῶν εἰδώλων καὶ πρὸς τήρησιν τῆς καθαριότητος — μισθοῦνται μέλη τῆς αἰρέσεως τῶν βραχμάνων) ἀκολουθοῦσιν ἡμᾶς ὡς σκιαί, — καὶ δύο τρεῖς γυναῖκες τοῦ ὄχλου, κρατοῦσαι ἄνθη, προσβλέπουσι μετὰ κατανύξεως τὸ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ κάθηται ὁ Τζήν, ὅστις δὲν ἔχει ἀνάγκη ἄλλως τε οὔτε προσφορῶν οὔτε προσευχῆς. Οἱ κοσμικοὶ («σζραβάκοι» ἀκροαταί) αὐτοὶ ἑαυτοὺς, οὕτως εἶπεῖν, καταπραΰνουσι, τιμῶντες τὴν ἀπαρνηθεῖσαν τὰς ἐπιθυμίας τελειοτάτην ὑπαρξιν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Τζήν διετέλουν σχεδὸν ἀγνωστοὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως μεταξὺ αὐτῶν μετὰ 250 ἔτη τοῦ διακεκριμένου ἀρχηγοῦ Μαλαβήρα (ὅπερ αὐτολεξεῖ σημαίνει «μέγας ἥρωας»). Αἱ βουδδिकाὶ παραδόσεις τὰ θιβετικά βιβλία μέχρι σήμερον ὑπομιμνήσκουσιν περὶ τῶν ἐχθρικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σζακιά Μονά καὶ τῶν μοχθηρῶν αἰρετικῶν — νιργράντ» (τ. ἔ. τῶν ἀρχαιοτάτων τζαϊνιστῶν), ὁ τελευταῖος διδάσκαλος τῶν ὁποίων ὑπεχρέου αὐτοὺς ἐκ περιφρονή-

σεως πρὸς τὰς προλήψεις τῶν ἀνθρώπων νὰ περιπα-
τῶσι γυμνοί.

Οἱ ἄγγλοι φυσικῶς ἀπηγόρευταν, ἐφ' ὅσον ἦτο δυ-
νατὸν, τὴν ἐλευθερίαν ταύτην καὶ σήμερον πολλοὶ ζη-
λωταὶ γυμνοῦνται μόνον ὅταν κάθηνται εἰς τὸ γεῦμα,
ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῶν τζαϊνιστῶν δὲν θεωροῦσιν ὑπο-
χρεωτικὴν τὴν ἀρχαίαν ταύτην συνήθειαν.

Ἡ τζαϊνικὴ διδασκαλίᾳ λέγει, ὅτι ὁ βίος δὲν ἔχει
οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος.

Ἀναριθμητοὶ ψυχὰὶ μολυνθεῖται ὑπὸ τῆς ὕλης καὶ
τῆς διαφθορᾶς, τὸ μὲν βυθίζονται ὀλονέν, βαθύτερον, τὸ δὲ
τελειοποιοῦνται ἀπολαμβάνουσαι τὴν μακαριότητα εἰς
τοὺς οὐρανοὺς. Ἄλλ' ἢ τελευταία κατάστασις ὀπωσοῦν
δὲν παρουσιάζει σκοπὸν εἰς τὸν σοφόν. Δέον νὰ κατα-
στῶσιν αὐτῷ ἀδιάφορα καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ
ἄδης ἢ λύπη καὶ ἡ χαρὰ, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πονη-
ρὸν, τοσοῦτον κατὰ συνθήκην ἐννοοῦμενα ὑπὸ τῆς ἀν-
θρωπότητος, ὅλα τὰ μυστήρια, αἱ σαγηνεύσεις καὶ
τὰ θέληγτρα τοῦ βίου, βαθμηδὸν χάνουσιν εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς τοῦ Τζήν τὴν πρέπουσαν ἄλλοτε σημασίαν.
Πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ οὗτος μεταβάλλεται οἷον εἰς
ἀγάλμα θεωροῦν τὸν βίον μὲ ἀκίνητον καὶ ἀπαθὲς ὄμμα.
Καὶ αἴφνης εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν ταύτην τῆς ἀπαρνή-
σεως τῶν ἐγκοσμίων, ὑπηρετοῦσι καὶ προσεύχονται,
προσπαθοῦσι νὰ εὐαρεστήσωσιν ἔργῳ καὶ διανοίᾳ οἱ

πολύσαρκοι, πλατυπρόσωποι τζαϊνισταί ἔμποροι, πλείστους τῶν ὁποίων εἶδομεν ἤδη εἰς τὸν ἑρόμον μας.

Οὗτοι φοβοῦνται πλείοτερον, ἔστω καὶ ἀκουσίως νὰ φονεύσωσιν οἰονδήποτε ζῶον καὶ διὰ ριπιδίου ἀνεμίζουσι πρότερον τὴν θέσιν ἐφ' ἧς πρόκειται νὰ καθήσωσι κτλ. κτλ. Ἐνταῦθα παρὰ τῶ ἐν Ἀχμεταβάδ, « Παντζραπάλα » ἀσύλω διὰ τὰ ζῶα, ὑπάρχει, ὡς διηγοῦνται, ἰδιαιτέρον διαμέρισμα, ἐν ᾧ διαιτῶνται παράσιτα ἔντομα καὶ ἐν τῶ ὁποίῳ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἢ ἐπὶ πληρωμῆ, ἰθαγενεῖς τινές ὑποβάλλουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὴν βάσανον νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ μίαν νύκτα ἐν μέσῳ τῶν ἐπ' αὐτῶν βριθουσῶν φθειρῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν αὐταῖς βδελυροτήτων. Ἀληθῶς ἀποναρκοῦσι προηγουμένως αὐτοὺς μήπως, ἀπολέσαντες τὴν ὑπομονὴν των καταθλίψωσι τοὺς μικροὺς αἰμοβόρους βασανιστάς των.

Ἐκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ ναοῦ, κεκοσμημένου διὰ πολυτίμων ἀντικειμένων, ὑπάρχουσιν ἔτι δύο συνεχεῖς μετ' αὐτοῦ Τζήν. Κατὰ μῆκος τῆς σκιᾶς τῆς περικυκλῶσης ὀλόκληρον αὐλὴν — ὀπισθεν τοῦ κυριωτέρου θυσιαστηρίου, ἀνά πᾶν βῆμα ὑπάρχουσι μικρὰ παρεκκλήσια, ἐκτὸς τῶν ὁποίων ὑψοῦνται σκοτεινὰ ὀπισθεν τῶν κιγκλίδων μικρὰ ἀγάλματα διαφόρων τζαϊνικῶν « ἀγίων » ἅτινα διακρίνονται ἀλλήλων ἐκ τῶν ἐμβληματικῶν: χελόνης, ρινοκέρου, ἐλέφαντος, ἵππων ὄφως, ἐλάφου, βοῦς, πιθήκου, σελήνης, μαγικῆς ράβδου (βάτζρα), λωτοῦ, κογχύλης, ἱέρακος κλ. σημείων, γεγλυμμένων ἐπὶ τῆς βάσεως ἀπάντων τούτων τῶν γλυπτῶν ἔργων, ἀπομαρμαρωμένων ἐν στάσει μελετώτων ἢ ἀναμενόντων τὸ ἔλεος τοῦ Βούδδα. Ἐπὶ τῶν

θόλων τῶν μικροσκοπικῶν τούτων ναίσκων σπλῆβουσι παράδοξοι λογχοειδεῖς αἰχμαί, ἐν εἶδει ἀλεξικεραύνων.

Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται διευθύνονται διὰ πλατείας σκιερᾶς ὁδοῦ, ἀγούσης εἰς τὸ ἐξωθεν τῆς πόλεως στρατόπεδον τοῦ διοικητοῦ. Ἄλλοτε, ὅταν ἡ Ἀχμεταβάδ ἐπνίγετο ἐντὸς χλοερότητος, πλείστα προάστεια ἦσαν τόσον πλούσια εἰς δένδρα ἕπον καὶ ἡ ὠραία δενδροστοιχία — ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὁποίας κυλίνονται αἱ ἄμαξαί μας, — ἡ ὁποία συνήγου τὴν μεσαιωνικὴν ἀκρόπολιν μετὰ τοῦ Σχαχῆ-μπόγ (ἐξοχικὸν ἀνάκτορον, ἴδρυμα τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀπολαύσεων τῶν Μογόλων). Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐδῶ που πλησίον, ὑπῆρχε σκοτεινὸν ὑπόγειον μνημεῖον ὅπου εἰς ὠρισμένας ἡμέρας προσήρχετο αὐτὸς οὗτος ὁ Σατανᾶς, πρὸς τούτοις δὲ, περίφραγμα παραδόξου κοιμητηρίου ἀναφανέντος δυνάμει ἐκτάκτου θαύματος. Πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν ὁ μουσουλμάνος ἀθλητῆς, Χαζρέλ Μουζᾶ Σουχᾶγ, ὁ λυτρώσας διὰ τῶν δεήσεών του τὴν Χουτζεράτην ἐκ τῆς ἀνομβρίας, τοσοῦτον ἔπασχε, βλέπων ἑαυτὸν περιστοιχούμενον ὅτε μὲν ὑπὸ προσκυνητῶν, ὅτε δὲ ὑπὸ περιέργων, ὥστε ἐνεδύετο γυναικεῖα ἐνδύματα καὶ ἐκαλύπτετο διὰ πέπλου. Ἡ μισανθρωπία καὶ ἡ ἄκρα ταπείνωσις αὐτοῦ ἐπετάθησαν, ὅταν ὁ σουλτάνος αὐτοπροσώπως ἐνεφανίσθη ποτὲ ζητῶν παρὰ τοῦ « ἀγίου » νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Πανυψίστῳ. Ὁ Μουζᾶ ἤρξατο θερμῶς παρακαλῶν, ὅπως κρύψῃ αὐτὸν ἢ γῆ εἰς τοὺς

κόλπους αὐτῆς καὶ αἴφνης! πράγματι ἤρξατο βυθιζόμενος εἰς τὴν γῆν. Ὁ ἡγεμὼν διέταξε ν' ἀνασκάψωσι τὸ ἔδαφος, ὅπου ἐξηφανίσθη ὁ δερβίσης, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀπροσδοκῆτως ἀνεφάνη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν εἰς ἄλλην θέσιν καὶ πάλιν ἐξηφανίσθη. Ἐπεχείρησαν ν' ἀνασκάψωσι κ' ἐκεῖ, ἀλλὰ βλέπουσιν ὅτι ὁ Μουζά ἀναφύεται περαιτέρω. Τοῦτο ἐπανελήφθη τετρακίς. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησε· «πρέπει νὰ προσφέρωμεν ἄνθη εἰς τὸν μέγαν τάφον!» Ὁ Μουζά ἀνεφάνη ἐκ νέου καὶ ἀπηγόρευσε νὰ πράξωσι τὸ τοιοῦτον.

Σημειοῦσι πέντε τάφους, ὁποῦθεν οὗτος ἐξήρχετο τῆς γῆς. Τὸ πλησίον αὐτῶν ἀρχαῖον πολύκλωνον δένδρον «τσάμπα» εἶνε κατάφορτον ἐξ ὑαλίνων ψελλίων. Θυσίας προσφέρουσι πρὸ πάντων αἱ διψῶσαι μητρότητος γυναῖκες. Ἐὰν οἱ κλάδοι φαίνονται πως προσκλίνοντες οἶονεὶ ὅπως δεχθῶσι τὴν προσφοράν, τοῦτο θεωρεῖται ὡς καλὸς οἶωνός.

Οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Μουζά φοροῦσι γυναικεῖα ἐνδύματα καὶ κρίκους εἰς τοὺς ρώθυνας.

Τὸ σύμπλεγμα τῶν σκηνῶν τοῦ στρατοπέδου τοῦ διοικητοῦ δὲν εἶνε μέγα· εἶνε διατεθειμένον ἐν ἡμικυκλίῳ κατὰ μῆκος τῆς πλατείας καμπῆς τῆς λεωφόρου, καὶ διασχίζεται ὑπὸ πρασιῶν κατὰ μῆκος τῶν ὁποίων ἐκτείνονται ὀλόκληροι γιρλάνδαι ἐκ μικρῶν φανῶν καὶ ἀπειροκάλων λειψάνων ἀρχαίων τινῶν οἰκοδομῶν. Αἱ σκηναὶ τῶν Α. Ὑψηλοτήτων ἀποτελοῦσι

τὸ κέντρον τοῦ μικροῦ τεχνητοῦ στρατοπέδου, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἄγγλοι ἐσυνείθισαν νὰ διαμένωσιν ἐν Ἰνδία (καὶ κατὰ τὸ ψῦχος καὶ ἐν καύσωνι).

Κατὰ τὸ γεῦμα (σήμερον, δέον νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ Δύσει ἐορτάζεται τὸ Νέον ἔτος) ἐν τῇ κεντρικῇ «σζαμιανὲ», τεραστίᾳ αἰθούσῃ ἐξ ὑφασμάτων, παρευρίσκονται πλῆθος προσκεκλημένων (πάντες ἀντιπρόσωποι τῆς ἐγγχωρίου εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας) ἐν οἷς καὶ ὁ γάλλος καλλιτέχνης Μορῶ μετὰ τῆς συζύγου του, ἐλθὼν ἐνταῦθα πρὸς συλλογὴν νέων καὶ ζωηρῶν ἐντυπώσεων...

Πλησιάζει ἡ δεκάτη τῆς νυκτὸς ὥρα. Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἐξεδήλωσαν τὴν σύγκατάθεσίν των νὰ ἐκτελέσωσιν ἱκανῶς μακρυνὸν περίπατον ἐφ' ἀμάξης πρὸς τὴν λίμνην «Κανκαρίαν» πλησίον τῆς πόλεως, φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῆς λέξεως «κανκάρ», τιτανολίθος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ Κουτβουδδὴν σζάχ, περὶ τὰ 1450 φιλοκάλως κατεσκευάσθη ἡ σημαντικωτέρα ἐν Ἰνδία δεξαμενὴ, — ἔχουσα περιφέρειαν περὶ τὰ 2.χιλιομέτρα, — μετὰ λαμπρᾶς σκιάδος καὶ κήπου ἐν τῷ μέσῳ, ὅπου ἐκ τῆς ὑψηλῆς ὄχθης μέχρι σήμερον ἄγουσι κλίμαξ καὶ λιθίνη γέφυρα, κατάφυτοι κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν ὡς καὶ ὁ περίξ παράδεισος εἶνε κατασπόλιστος πρὸς τιμὴν τοῦ ἀπὸ βορρᾶν Ἐένου.

Ἡ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου μέχρις ἐνταῦθα ὁδὸς εἶνε λίαν κονιορτώδης. Εἶν' ἀληθές ὅτι πλῆθος ἰθαγενῶν μετὰ χαρμωσύνου θορύβου τρέχουσι δπισθεν τῶν ἀμαξῶν τῶν Α. Ὑψηλοτήτων. Ἐπὶ Μογόλων ἢ Ἀχμεταβὰδ ἐκαλεῖτο εἰρωνικῶς «Γαρδαβάδ» ἤτοι «κονιορτούπολις». Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἢ ἐπωνυμία αὕτη ἀκουσίως ἐπέρχεται εἰς τὴν μνήμην.

Παρὰ τὴν πρὸς τὴν λίμνην κατωφέρειαν φαίνονται αἱ ἄνωθεν ἀψίδος φωτειναὶ ἐπιγραφαί: τὰ γράμματα «N. A.» καὶ ἡ παραπολὺ πλέον λακωνικὴ προσαγορευσις «ὄρισατε»! Πλήθη ἐορτασίμως ἐνδεδυμένων ἄλλογενῶν γραφικῶς ἐστάθησαν κατὰ μῆκος τῆς πλατείας γεφύρας, τῆς ἐνούσης τὴν ἀκτὴν μετὰ τῆς νήσου, καταφώτου καὶ οἰονεὶ μεμκρυσμένης. Πράγματι ὁμως δὲν ἀπέχει πολὺ. Αἱ Α. Ὑψηλότητες, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ καὶ τῆς συνοδίας, διέρχονται αὐτὴν ταχέως, ἀναβαίνουσι ἐπὶ εὐρυχώρου στέγης τῆς ἄλλοτε πρὸς διασκέδασιν χρησιμευούσης σκιαῶδος, ἐναδρύνονται παρατηροῦντες τὸ σπάνιον θέαμα, ὅπερ παρουσιάζει ἡ κοιμωμένη καὶ ζοφερὰ λίμνη, σκιαζομένη ἐτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ σκοτεινοῦ καλύμματος τοῦ πανταχόθεν προβάλλοντος δάσους, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔρπει, ἐλίσσεται καὶ σπαράσσει διὰ κομφῶν λευκῶν γραμμῶν ὅτε μὲν ἀτελεύτητος σειρά μικρῶν φανῶν ἀνηρτημένων ἐπὶ τῶν δένδρων, ὅτε φαιδρὰ ἔκρηξις πυροτεχνήματος, καὶ ἄλλοτε αἱ κατοπτριζόμεναι ἐν τοῖς βαθέως διαυγέσιν ὕδασι ἀποχρώσεις τοῦ φωτός. Αἱ ζοηρῶς φωταγωγημέναι λέμβοι πλέουσιν ἐλαφρῶς ἐνθεν κακειθεν ἀνά τὴν λίμνην. Ἐπὶ ἰδιαιτέ-

ρων σχεδιῶν ἀπαστράπτουσι μικραὶ πυραμίδες ἐκ καν-
δυλῶν. Πολύσαρκοι πάρσαι περικυκλοῦσιν ἡμᾶς μετὰ
περιεργείας ἐπὶ τῆς ἄνω πλατείας τῆς ἐπιτυχῶς ἐπι-
νοηθείσης σκιάδος, καὶ μάλιστα δὲν προσέχουσιν εἰς
τὸ ἀνήσυχον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον εἶνε δι' αὐτοὺς τό-
σον ἱερὸν καὶ πολύτιμον, — τὴν ἑορτὴν τῶν φῶτων ἣτις
ἐτελεῖτο εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ἀχμετα-
βάδ ὑπὸ τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου.

ΤΖΟΔΠΟΥΡ ΚΑΙ ΑΤΜΗΡ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 24 Δεκεμβρίου (2 Ιανουαρίου).

Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας, ἐν τῇ κυριωτέρᾳ σκηνῇ ἐκτυλίσσονται δέματα, περιτρέχουσιν ἀχθοφόροι, ἰθαγενεῖς ἔμποροι ἐκθέτουσι τὰς ποικίλας πραγματείας των, διὰ σπανίων ἀνατολικῶν χειροτεχνημάτων πληροῦται ἡ αὐτοσχέδιος ἀγορά, δύο βήματα μακρὰν τῆς σκηνῆς τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος.

Ἡ Πρωτεύουσα τῆς Χουτζεράτης, ὅπου διαμένομεν ἀκόμη (τῆς ἀναχωρήσεως ὀρισθείσης τὴν 4 ὥραν καὶ 20 λεπτά), ἀνέκαθεν ἐφημίζετο διὰ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα τῶν κατοίκων τῆς. Ἐξων ποτὲ ἐνταῦθα οἱ καλλίτεροι τῶν χρυσοχόων καὶ ἀργυροχόων, οἱ καλλίτεροι ὕφανται, γλύπται (ξύλου, λίθου, ἐλεφαντόδοντος) κτλ. Μεγάλῃ ὑπῆρχε ζήτησις εἰς ὅλα τὰ εἶδη ταῦτα, πρῶτον ὡς ἐκ τῆς μεταφορᾶς αὐτῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ τὸ ἐξωτερικόν, — τοῦ ἐμπορίου τούτου μὴ ὑπάρχοντος σήμερον, ὡς ἐκ τῆς πληθώρας τῶν ἐξ Εὐρώπης μεταφερομένων εὐθηνῶν πραγμάτων ἅτινα κατέπνιξαν τὴν ἐγγχωρίαν παραγωγὴν, καὶ δεύτερον ὡς ἐκ τῆς ἐκλειψάσης σή-

μερον πολυτελείας τῶν αὐλῶν τῶν ἰνδῶν ἡγεμόνων καὶ μεγιστάνων, ἣτις σήμερον δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ μέσα τῶν πλείστων διασημοτέρων ἰθαγενῶν. Ἄλλοτε τὸ χρῆμα συνήθως εἰσεπράττετο ἄφθονον, παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἔμενεν εἰς τὸν τόπον — σήμερον οἱ φόροι εἶνε ἀνθρωπινώτεροι κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἀνακουφιστικώτεροι, ὁ πλοῦτος ὁμῶς τῆς χώρας ὀλίγον μειοῦται ἢ διοχετεύεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὅπερ ἐκμυζᾷ παρὰ τῆς ὑποτελοῦς Ἀνατολῆς τοὺς ζωϊκοὺς αὐτῆς χυμούς, καταπλημμυρεῖ αὐτὴν διὰ τῶν χειροτέρων ἀντικειμένων τῆς βιομηχανίας του, ὑποσκάπτει τὴν εὐθυμερίαν τῶν ξένων οἵτινες κατὰ τὸ φαινόμενον εἰσὶν εὐτυχεῖς, καὶ εὐχαριστημένοι, ἐξησφαλισμένοι δὲ ἀπὸ ἀρχαίων ἐσωτερικῶν παραχῶν.

Οἱ ἔμποροι τῆς Ἀχμεταβὰδ ἔφερον πρὸς πώλησιν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ διοικητοῦ πλῆθος χαρακτηριστικωτάτων ἀντικειμένων (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλὰ εὐτελῆ πράγματα).

Παρὰ τὸ λεπτὸν καὶ ἀβρόχρωμον σάλιον (chala) σάνσηρ σημαίνει «δάπεδον» ἢ δωμάτιον συνήθως ἐνδεδυμένον ἐσωτερικῶς δι' ὑφασμάτων), μειδιᾷ εἰς τὸν ἀγοραστήν θαυμασίας ἐκτελέσεως γλυφῆ πυξίδος ἐξ ἐβέννου ἢ ἐξ εὐόσμου ξύλου σανδάλου. Ἀγαλμάτια θεῶν, λεπτουργημένον φύλλωμα, γελιογραφικὰ ὁμοιώματα μεγάλων ζώων, — ἅπαντα ἐκομίσθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ὄθησιν τοῦ στενεῦ καθ' ἑαυτὸν ὀρίζοντος τῆς ἰθαγενοῦς δημιουργίας. Στερεὸς τάπης κατασκευασθεὶς ὑπὸ φυλακισμένων ἐν ταῖς ἐνταῦθα εἰρκταῖς, εἶνε τοποθετημένος παραπλεύρως τῶν ἀγγεμάχων ὄπλων,

παρά τὰ ὅποια πρωτοφανῆς λεπὶς ξίφους ἀπαστράπτει διὰ τῶν πολυτίμων σκαλισμάτων της. Τερατῶδες παρὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ὀλόκληρον εἰδωλολατρικὸν πάνθειον, οὐδόλως τρομάζει τὰς μικροσκοπικὰς κομψὰς, καὶ ἐξ ἑλεφαντόδοντος κατασκευασμένας, κοπίδας χάρτου, τὰς ὁποίας πωλεῖ ὁ πλησίον ἐκεῖ ὀκλαδὸν καθήμενος ἀπαθέστατος Ἰνδός. Οἱ λοιποὶ ἔμποροι δὲν διακρίνονται ἐπὶ τούτῳ καὶ εἶνε φορτικῶς ἐνοχλητικοί.

Ἡ διαποικιλτικὴ τῶν ὕφασμάτων ἐν Ἀχμεταβάδ εἶνε λίαν περίεργος. Ἐπ' αὐτῶν βλέπει τις κυματισμοὺς φύλλων καὶ διακλαδώσεις τοῦ προσφιλοῦς τῶν τεχνιτῶν τῆς Ἀνατολῆς «δένδρου τῆς ζωῆς» παρεμφεροῦς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου γεγλυμμένα τοιαῦτα μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Νινευί. Ἀναφύεται τοῦτο ἐκ δοχείων σκιαζομένων ὑπὸ ἀπαλοῦ χρώματος ὑπολεύκου μετάξης, ἐφ' ἧς εἰσὶν ὕφασμένα, περιστοιχουμένων ὑπὸ ἐρυθρῶν ψιττακῶν καὶ σγουρῶν στελεχῶν κρίνων. Ἀποσπᾶς τὴν προσοχὴν σου ἀπὸ τῆς λεπτεπιλέπτου ταύτης ἐργασίας καὶ βλέπεις περαιτέρω ἄλλην μᾶλλον λεπτοτέραν καὶ εὐσυνειδητοτέραν, ἥτοι: μωσαϊκὸν ἐπὶ μικρῶν τραπεζῶν, καθισμάτων, ἐπὶ πυξίδων πρὸς φύλαξιν χειροκτίων, ἐπὶ ράβδων κτλ.

Ἀναχωρήσαντες ἐξ Ἀχμεταβάδ αἱ Α. Ὑψηλότητες σταθμεύουσι τὴν 8 1)4 μ. μ. ὥραν ὅπως γευματί-

σωσιν εἰς Παλανπούρ. Τὸ γεῦμα παρετέθη ἐκ μέρους τοῦ διοικητοῦ, φέροντος τὸν τίτλον «διβάν σαχίμπ». Εἶνε οὗτος μουσουλμάνος, ἀπόγονος ἀφγάνου πρόσφυγος ἐπὶ Μιγόλων. Τὸ γένος αὐτοῦ ἀνεδείχθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀκδάρ (κατὰ τὸν ΙΣΤ΄ αἰῶνα). Ὁ Διβάν (ὅπερ κυρίως σημαίνει «ἀνώτατος λειτουργὸς») διοικεῖ χώραν ἔχουσαν 200 χιλ. κατοίκους.

Κατὰ τὸ γεῦμα ὁ ἡμερατζῆς οὗτος (τὴν στολὴν καὶ τοὺς τρόπους) κáθηται παρὰ τὸν Ἰσάρεβιτς Διάδοχον καὶ προφανῶς αἰσθάνεται εὐφρόσυνον παραχῆν ὅταν ἡ Α. Α. Ὑψηλότης αὐτοπροσώπως τῷ προτείνει νὰ συμμεθέξῃ τοῦ γεύματος. Ὁ Διβάν οὐδέποτε τρώγει μετὰ εὐρωπαίων, ἀλλὰ σήμερον κάμνει ἐξαίρεσιν, πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν παρισταμένων.

Τὴν 9ην καὶ 10΄ τὸ τραῖνον τοῦ Μεγάλου δουκὸς ἐκκινεῖ. Ἐν τοῖς βαγονίοις εἶνε σκοτεινὰ καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα πινηγρὰ· τὸ ὀξὺ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, δι' ὧν ὁ πρίγκηψ τῆς Μαλανπούρ ἐστεφάνωσε τοὺς ξένους του ἐπότισε τὴν περὶ ἡμᾶς ἀτμόσφαιραν καὶ μᾶς ἐζάλισεν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν. Αὐριον θὰ εἴμεθα ἐν Ρατζπούτάνᾳ. Τὸ ὄνομα τοῦτο τοσοῦτον εἶνε ξένον εἰς τε τὴν ἀκοὴν καὶ εἰς τὰς γνώσεις τῶν εὐρωπαίων, ὥστε πρὶν ἔτι πατήσωμεν εἰς τὰ σύνορα τῆς ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἀξιοσημειώτου ταύτης χώρας δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ ἀναδράμωμεν μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ὀλίγιστοι ἴσως θ' ἀνέγνωσαν ποτὲ ἐν τῇ Δύσει, τίνες εἰσὶν οἱ ρατζπούται.

Οἱ ἱστορικοὶ καὶ οἱ ἐθνολόγοι διαφωνοῦσι μέχρι

τουδὲ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Εἶνε πιθανώτερον ὅτι οὗτοί εἰσιν ἀπόγονοι ἀορίστων κατὰ τὴν φυλετικὴν σύστασιν σκυθικῶν ἐθνικοτήτων, διασπαριστῶν μεταξύ τῶν πρὸς μεσημβρίαν στεπῶν τῆς μὴ ὑπαρχούσης ἔτι Ρωσσίας καὶ τῶν βορείων Ἰνδικῶν πεδιάδων. Μέγας ἀριθμὸς ἱππέων, εἰσῆλασαν ἐνταῦθα, — ἀπὸ βορᾶ, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου, — ταχέως ἐξεβραχμανίσθησαν, συγχωνευθέντες μετὰ τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσβαλόντων ἀριανῶν πολεμιστῶν, καὶ ὡς ἐκ τῶν ἐξαιρέτων πολεμικῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων ἀπήτησαν νὰ συγκαταριθμηθῶσι μετὰ τῶν κσζατριῶν, τ. ἔ. τῶν «εὐγενῶν» πολεμιστῶν, ἐπαιρομένων, διότι ἐπιδεξίως ἐχειρίζοντο τὰ ὅπλα καὶ διεκρίνοντο τῶν λοιπῶν, μᾶλλον εἰρηνοφίλων τάξεων τῶν κατοίκων.

Κυριώτερον κέντρον τῆς κυριαρχίας τῆς νέας φυλῆς ὑπῆρξαν ἡ πρωτεύουσα Δέλχη καὶ ἡ ἰσχυρὰ πόλις Καναούτς. Ἄν αἱ πόλεις αὗται ἦσαν ἐν ὁμοφροσύνῃ, ὁ μουσουλμανισμὸς δὲν θὰ ἐθριάμβευε μετὰ τσσαύτης ὁρμῆς ἐν τῇ εἰδωλολάτριδι Ἰνδία, ἀλλ' ἡ συνήθης μετὰ τῶν ρατζπούτων διχόνοια ἠφάνισε τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν καὶ τοὺς κατοίκους. Ἡ Δέλχη κατέστη ἐστία τοῦ νεήλυδος Ἰσλάμ· οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ ἐνδόξου μαχαρατζᾶ τῆς Καναούτς, ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν σκυθροπὴν ἔρημον Μαρθάρ, πρὸς τὴν ὁποίαν τὴν νύκτα ταύτην ὀλονὲν πλησιάζομεν. Ἡ τελευταία ὀνομασία σημαίνει «χώρα τοῦ θανάτου» καὶ ἀπεδίδοτο ἔκπαλαι εἰς μεγάλας ἐρήμους ἐκτάσεις, κατεχούσας μέρος τῆς ἐνδοτέρας καὶ τῆς βορείου Ἰνδίας. Οἱ ρατζπούται ραψῶδοι ὑπὸ τὴν συντετριμμένην λέξιν Μαρόν ὑπονοοῦσι

μόνον κτήσεις συμπεριληφθείσας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Τζοδπούρ, ὅπου οἱ ἄνω μνησθέντες ἐξόριστοι μετηνάστευσαν, καὶ ὅπου ἤκμαζεν ἰδιαίτερος κόσμος, μὲ πρωτοτυπωτάτην ἱστορίαν, καὶ παραδόσεις, μὲ θερμὴν ἔξαρσιν καὶ ἀρχαίαν στιλβηδόνα. Οἱ νεήλυδες ἀπεκλήθησαν «ράτορες» — ἐκ τοῦ «ράτ», τῆς ράχως τοῦ θεοῦ Ἰνδρα, ὅστις θεωρεῖται, οὕτως εἰπεῖν ὁ προπάτωρ ὄλων ἐν γένει. Οἱ ἄρχοντες τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης πολεμικῆς φυλῆς ἀναβιβάζουσιν ἐκτὸς τούτου τοὺς γενεαλογικούς αὐτῶν τίτλους μέχρι τοῦ ἀκτινοβολοῦντος ἥρωος Ραμᾶ, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ ἥρωες τῆς Ρατζπούτ δὲν ὀκνοῦσι νὰ αὐτονομαζῶνται «ραοῦδ-βάνζα» ἢ «σουρία-βάνζα» (τέκνα τοῦ ἡλίου). Εἰς τὴν παράδοξον λοιπὸν αὐτῶν πρωτεύουσαν χωρεῖ ὁ νυκτερινὸς δρόμος μας.

Οἱ ἥρωες τῆς Ρατζπούτ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, μετὰ τοῦ αἰωνίου ἐνθουσιασμοῦ καὶ μυστικισμοῦ αὐτῶν, ἀποτελοῦσιν ὅλως ἰδιαίτερον βίον ἐν τῇ χειρτονήσῳ. Παρ' ἐκάστῳ αὐτῶν ἡ παράδοσις διαχέει τὰς ἀκτίνάς της ἐν μυστηριώδει στεφανωτῷ. Πᾶσα λεπτομέρεια, παρέχει τροφήν εἰς ὀλόκληρον ποίημα. Δὲν εἶνε παράδοξον, ἂν οἱ ἐγγῶριοι ποιηταὶ (κατὰ τοὺς ἰθαγενεῖς «βαρδάοι») ὧν τὰ ἐμπνευσμένα ποιήματα ἀποτελοῦσι πλουσίαν φιλολογίαν, ἀφθόνως ἀντλοῦντιν ἐκ πολυτίμου ὕλικου, δημιουργοῦντες διὰ τοὺς ἀπογόνους σειρὰν ἡρωϊκῶν τύπων, τὸν ἕνα λαμπρότερον καὶ πρωτοτυπώτερον τοῦ ἄλλου. Βεβαίως ἡ θεωρία τῶν προσώπων τούτων ἐξ εὐρωπαϊκῆς ἀπόψεως καὶ ἀγρία τυγχάνει καὶ σκοτεινὴ, — ἀλλ' ὅταν φαντασθῇ τις

αυτὰ ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ Ἰνδικοῦ βίου καὶ τῶν ἀγῶνων πρὸς τοὺς ἀμειλίκτους ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς, πᾶσα τραχεῖα γραμμὴ μεταμορφοῦται εἰς ἀνθρώπινόν τι καὶ δικαιολογημένον. Ἐν παραδείγματι, ρατζᾶς τις σκληρῶς καταθλιβόμενος ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων, μεταβαίνει εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς μόλις ὄπλοφόρου: οἱ ἐχθροὶ ἀγνοοῦντες τίς εἶνε, ἀφίνοισι τὸν ἡγεμόνα νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ Ρατζπούτ ζητεῖ συνέντευξιν παρὰ τοῦ στρατάρχου καὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ μουσουλμάνος δέχεται τὸν ξένον εἰς τὸ ἄνω πάτωμα τῆς ἥς κατέχει οἰκίας, τυχαίως παρατηρεῖ γαλῆν ἀναρριχωμένην ἐπὶ πλησίον ἐκεῖ δένδρου ἵνα συλλάβῃ πτηνόν τι, ὅπερ πίπτει χαμαὶ μετ' ἐκείνης. Ὁ ἀτρόμητος ρατζᾶ συνέλαβε τὴν τολμηρὰν ἀπόφασιν νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ. Συλλαμβάνει λοιπὸν ἐκ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἀλλόπιστον καὶ τὸν σύρει πρὸς τὸ παράθυρον ἀπὸ τοῦ ὁποίου πίπτουσιν ἀμφότεροι, — ἀλλ' ὁ ρατζπούτ χάρις εἰς τὴν εὐκίνησίαν του, φονεῦει τὸν ἐχθρὸν, πιέσας αὐτὸν, μεθ' ὃ κάθηται ἐπὶ τοῦ ἵππου του καὶ ἐξαφνίζεται. Τὴν πρώτην οἱ εὐάριθμοι ἔθνηκοὶ προσβάλλουσι τὸ ἰσχυρὸν στρατόπεδον τῶν κατακτητῶν ὅπερ στερούμενον ἀρχηγοῦ, τρέπεται ἐν συγχύσει. Παραθέτω καὶ δεύτερον παράδειγμα μαρτυροῦν τὴν ἔξαρσιν τοῦ φρονήματος μεταξὺ τῆς φυλῆς τῶν ρατζπούτ: Ἡγεμὼν τις ἐπισκεπτόμενος ἕτερον, ἐκπλήσσεται διὰ τὴν ἔλλειψιν μνημείων ἐν τῇ πόλει, ἅτινα κατ' ἔτος ἀνήγειρον εἰς τιμὴν τῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες παρεδίδοντο εἰς καθυσιν μετὰ τῶν πτωμάτων τῶν συζύγων των: « μήπως δὲν ἔχετε σεῖς ἐδῶ χήρας ἐξ ὀνομα-

στῶν οἰκογενειῶν, παρὰ ταῖς ὁποίαις ἡ τήρησις τοῦ ἐθίμου τούτου τυγχάνει ὑποχρεωτικῆς; Ἄφου ἔχη οὕτως, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑπανδρεύσω ἐνταῦθα ἀμέσως οἰανὸςποτε ἀδελφὴν μου, ὅπως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς κηδευτικῆς πυρᾶς καὶ δείξῃ πῶς περιφρονεῖ τὸν θάνατον ἢ ἀνδρεία κόρη τῆς Ρατζπουτάνης!» Τοὺς ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐπιστρέφοντας συχνάκις ὑποδέχονται αἱ γυναῖκες τῶν πολεμιστῶν, ἔτοιμοι νὰ καῶσιν ἐν ἡ περιπτώσει ἐφόνευσθῃ ὁ κύριός των,— ἀλλὰ προηγουμένως ἐρωτῶσι, πῶς ἐπολέμησε, ἂν ἐφονευσε πολλοὺς ἐχθροὺς, ἂν ἔστρωσεν ὑπ' αὐτὸν τάπητα ἐξ ἐχθρικῶν πτωμάτων... Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (καὶ ἄλλω; δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συμβῇ!), αἱ χῆραι μετὰ χαρᾶς ρίπτονται εἰς τὰς φλόγας πρὸς συνάντησιν τοῦ προσφιλοῦς νεκροῦ, ὅστις ἐφόνευσε κατὰ τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα τοσοῦτους ἐχθροὺς, ὥστε πέριξ αὐτοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς τελευτῆς του οὐδεὶς ὑπῆρχε νὰ θαυμάσῃ τὸν ἄνδρεϊον, οὔτε νὰ φοβηθῇ τὸν θνήσκοντα.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ. 22 Δεκεμβρίου (3 Ἰανουαρίου)

Λίαν πρῶτὶ οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶνται, ὑπὸ τὸν κρότον τῶν πυροβόλων, γίνονται δεκτοὶ εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Τζοδπούρ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μαχαρατζᾶ μετὰ τῆς αὐλῆς του καὶ τοῦ ἄγγλου τοποτηρητοῦ (οὕτως εἶπεῖν συμβούλου—κηδεμόνος παρὰ τῷ ἰθαγενεῖ ἡγεμόνι), καὶ διευθύνονται εἰς τὸ δι' αὐτοῦ; ἀνεγερθὲν εὐρὺ στρατόπεδον, μακρὰν τῆς πόλεως ἀπέχον. Οἱ ἐγχώριοι στρα-

τιῶται, — εἰς τοὺς ἤχους τοῦ κατὰ πρῶτον ἐν Ρ. τζ-
πουτάνη παιζομένου ρωστικοῦ ὕμνου, — ἐπευφημοῦσι
τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα. Αἱ ἐντυπώσεις τῆς εἰσόδου
εἰς τὰ προάστεια τῆς πόλεως εἰσὶ τόσον βαθεῖαι ὡ-
στε δυσκόλως περιγράφονται.

Τζοδπούρ! Ἡ πραγματικὴ, σχεδὸν (δυναμέθα εἰπεῖν)
προϊστορικὴ Ἰνδία, — ἐκεῖνος, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἡ-
μῶν, ἀκουσίως ὠνειροπόλησεν, ἀναγνούς ἀπ' σπάσμα-
τα ἐκ τῆς Ραμαγιάνας καὶ Μαχαβαράτας, — ὁ Ἰνδικὸς
ἐκεῖνος ὀργανισμὸς ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπεικονίζεται ἡ μορ-
φὴ τοῦ ἐλαφρόνου Νάλ, μετὰ τοῦ καθαρῶς σλαυδικοῦ
χαρακτῆρός του, — καὶ ἐν ταύτῳ ἡ ἐκπλήξασα τὸν κό-
σμον διὰ τῆς ιδεώδους αὐταπαρνήσεως αὐτῆ: ἄσπιλος
ἡγεμονίς Δαμαγιάντη.

Ὁ βαθέως θρησκευτικὸς καὶ πατριαρχικὸς βίος τῆς
ἀρχαιότητος ταύτης δὲν εἶχε γνωρίσει ἀκόμη τὸ κα-
ταπιεστικὸν κράτος τῶν δύο ἰσχυρωτάτων καὶ ὑπὸ
τοῦ τυφλοῦ ὄχλου ἀνυψωθέντων θεῶν, — τοῦ σκοτεινοῦ
Σζήβα καὶ τοῦ ἐλεήμονος Βισνοῦ. Ἀμέσως ἀποκαλύ-
πτεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ ἀνεξάρτητος καθαρὰ Ρα-
τζπουτάνα, οὐδὲν ἔχουσα κοινὸν πρὸς τὴν ποικίλην
ἐμπορικὴν Βομβάη ἢ τὸ ἡμιμουσουλμανικόν, — ἡμιά-
γριον Δεκκάν, — ἡ μεσαιωνικὴ ἡρωικὴ Ρατζπουτάνα
ἐναντίον τῆς ὁποίας τοσοῦτ' ἀδιαρκῶς καὶ ματαίως ἐ-
πάλασσε, καὶ ἐφ' ἧς τοσάκις συνετρίβη ὁ ἰσλάμ, ἐ-
δραιωθείς ἄλλως τε ἐν Χουτζεράτῃ. ... Ἀληθῶς ταῦ-
τα πάντα κατέστησαν ἡμῖν ψηλαφητὰ, προσι-τά; Ἀ-
ληθῶς ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν μέλλομεν νὰ ἴδωμεν ὁ
φθαλμοφανῶς τὸν λαὸν καὶ τὸ θρήσκευμα, τὰ διασωθέν-

τα ἐπὶ τοῦ σταδίου τοσούτων μεταβολῶν, τὰ διατηρήσαντα τὴν ἀγνότητα τοῦ αἵματος καὶ τὴν πνευματικὴν ἀκεραιότητα αὐτῶν;

Ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας, ἄγων τὴν μετ' ἐπιμελείας τηρουμένην γενεαλογίαὺν τοῦ ἐκ τοῦ ἡλίου, ἐκ τοῦ μυθολογικοῦ ἥρωος τῶν ἀρχαιοτάτων τοῦ τόπου παραδόσεων, μόλις πρὸ μικροῦ ἐγκατέλιπε τὴν σκηνὴν τοῦ Τσαρέβιτς Διαδόχου. Ἦρκει νὰ παρατηρήσῃ τις ὀλίγον τὸ ἄγριον, τὸ μεγαλοπρεπῶς σεμνὸν πρόσωπον τοῦ μελαψοῦ ὠραίου ἡγεμόνος ἐν ἀπλουστάτῃ λευκῇ περιβολῇ, — τοὺς ἄνευ οὐδενὸς πολυτίμου κοσμήματος συνοδεύοντας αὐτὸν, — ἦρκει νὰ ἴδῃ τις, πῶς οὗτος, εἰσερχόμενος εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ ὑψηλοῦ Ξένου, ἐξήγαγε τὰ πέδιλά του παρὰ τὸν οὐδὸν καὶ γυμνόπους ἐπορεύθη εἰς τὴν τιμητικὴν δι' αὐτὸν καθέδραν, — ὅπως αἰσθανθῆ πάραυτα ἑαυτὸν ἐν ὄλωι νέῃ, ἀμαντεύτῃ, θαυμασίᾳ ἀτμοσφαιρᾷ.

Οὐ μακρὰν τοῦ ἡμετέρου στρατοπέδου ἄρχεται ἡ φοβερὰ ἀλατώδης ἔρημος ἢ κρατπεδοῦσα τὴν Τζοδπούρ. Ἡ ἀντανάκλασις τῆς σκαιοτήτος αὐτῆς οἶονεὶ ἀπετυπώθη ἐπὶ τῶν μορφῶν τῆς στρατιωτικῶν ἐχούσης τὸ παράστημα συνοδείας τοῦ μαχαρατζᾶ. Ἐλαμπεν αὕτη ἐκ τῶν χρυσῶν ὀπλῶν καὶ τῶν κοσμημάτων τῆς ἵπποσκευῆς τῆς. Τὰ δόρατα καὶ αἱ ἀσπίδες τῶν ἐκλεκτῶν ἵππέων ἐσπινθηροβόλουν καὶ ἀπήστραπτον εἰς τὴν φλέγουσαν στιλβηδόνα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Τούτων ἀκολουθούντων, ἀνεδίδετο ἡρεμὸς τις καὶ φαιδρά μαρμαρυγῆ... Οὗτοι ἀνεχώρησαν, ἡμεῖς δὲ πρέπει νὰ τακτοποιήσωμεν τὰς σκέψεις μας, — ἀναμῆνον—

τες τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰς δελεαστικῶς—παραδόξους συνθήκας τοῦ περὶ ἡμᾶς βίου.

Ἡ Τζοδπούρ ἐκτείνεται εἰς ἀπόστασιν 350 βερστίων κατὰ μῆκος καὶ 200 καὶ πέλων κατὰ πλάτος. Ἐξ ὄλων τῶν ἡγεμονιῶν τῆς ρατζπουτάνας, ἃς τινὰς πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῶμεν, αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἀραιότερον κατοικημένη, ἀριθμοῦσα οὐχὶ πλέον τῶν δύο ἑκατομμυρίων κατοίκων καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τοῦτο κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τῶν Ἰνδικῶν κρατῶν ἐν ἀρχαιότητι. Ἄρχει ἐνταῦθα ὁ πρεσβύτερος ἀπόγονος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν πολεμιστῶν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν ρατόρων, ἐλθόντων ἐπὶ τοῦ μεταίχμιου τῆς ἐνταῦθα ἐρήμου περὶ τὰ τέλη τοῦ IB' αἰῶνος ἐκ τοῦ καταρρέοντος τῆς Καναούτζ κράτους (πρὸς βορρᾶν). Ὁ ἐγγονος τοῦ τελευταίου αὐτόθι ἡγεμόνος, ὀνομαζόμενος Σηβατζῆ, ἐνεφανίσθη κατ' ἀρχὰς ἐνταῦθα μετὰ πολεμιστῶν τινῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα νὰ ἐπισκεφθῆ ναοὺς τινὰς, προσελκύοντας τοὺς Ἰνδοὺς προσκυνητάς. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐ μακρὰν τῆς πόλεως εἶχον ἀναφανῆ πλῆθος ληστῶν, οἱ βραχμαῖνες κατέπεισαν τὸν διάσημον νέηλυν νὰ προστατεύσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ καθέξῃ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἐπαρχίας. Ὁ Σηβατζῆ ἐξεδήλωσε τὴν συγκατάθεσίν του καὶ βαθμηδὸν ἐγκατεστάθη ἐντὸς τῶν σημερινῶν κτήσεων τῆς Τζοδπούρ, καίτοι ὡς πρωτεύουσα ὑπῆρξε διαρκῶς κατ' ἀρχὰς ἕτερον σημεῖον Μανδώρ (ἐντεῦθεν ἀπέχον ἐξ βέρστια) καὶ, μ' ὄλην τὴν ἑκτακτον ἀνδρείαν των οἱ ράτορες μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ

χρόνου κατώρθωσαν νὰ καθορίσωσιν ἀκριβῶς τὰ ὅρια τῆς χώρας των. Μόνον κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα ὁ ἡγεμὼν Τσάνδα παρέσχεν ἰδιαιτέραν συνδρομήν, ὁ δὲ ἐγγονος αὐτοῦ Τζόδα κατὰ τὸ 1459 μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν, εἰς ἣν θέσιν εὐρισκόμεθα σήμερον καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὸ ὄνομά του (πούρ ἢ πῶρ εἰς τὴν ἐγγύριον γλῶσσαν σημαίνει πόλις). Τὴν ἀκόλουθον ἑκατονταετηρίδα οἱ ράτορες ἐπιχειροῦσι δεινὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν καταλαβόντων τὴν βόρειον Ἰνδίαν Μογόλων· ἀλλὰ τοῦτο προδήλως εἰς οὐδὲν ἀπέβη, καθόσον αἱ δυνάμεις ἦσαν ἄνιστοι.

Ὁ ὀξύδερκῆς καὶ γόης αὐτοκράτωρ Ἀκβάρ προσπαθεῖ διὰ θωπειῶν νὰ προσελκύσῃ τοὺς ρατζπούτας τῆς Τζοτπούρης πρὸς τὸ μέρος του καὶ ἐννοεῖται, τὸ κατορθοῖ. Εἰς τοῦτο, ἐναντίον τοῦ μουσουλμανικοῦ μισαλλοδόξου πνεύματος, τὰ μέλη τοῦ οἴκου τῶν Μογόλων (βασιλόπαιδες καὶ βασιλεῖς) λαμβάνουσι συζύγους ἡγεμονίδας τῶν ρατόρων, οὐδόλως στενοχωροῦντες αὐτὰς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, κατακτῶντες οὕτω τὰς συμπαθείας τῶν πολεμικῶν καὶ δυναμένων νὰ ἀφοσιωθῶσιν αὐτοῖς συγγενῶν των, ἐπωφελοῦμενοι τέλος τῶν πολεμικῶν ὑπηρεσιῶν των ὡς τοῦ καλλιτέρου ὄπλου πρὸς πρόοδον τῆς κατακτητικῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπὶ τῆς γιγαντιαίας Ἰνδικῆς χερσονήσου. Καὶ οἱ τζοδπούραι μετὰ πίστεως καὶ ἀληθείας ὑπηρετοῦσιν εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, τοὺς ὑπ' αὐτῶν φιλοξενηθέντας καὶ μέχρις αὐταπαρνήσεως θυσιάζουσιν ἑαυτοὺς ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν δεσποτῶν τῆς Δέλχης καὶ Ἀ-

γρας. Οἱ ἀρχαιότεροι εἰς ἄκρον ὑπερήφανοι ἡγεμόνες τῆς Ρατζπουτάνας συχνάκις ἐρίζουσι διὰ τοῦτο μετὰ τῶν ταπεινούντων τρόπον τινὰ τὸ γένος τῶν δεσποτῶν τῆς Τζοτπούρης, ἀρνοῦνται νὰ συνάψωσι μετ' αὐτῶν συνοικέτια, περιφρονοῦσι τοὺς ὁμοβήσκους τοὺς τολμῶντας νὰ τείνωσι τὴν χεῖρα πρὸς τὸν κοινόν, τὸν ἀρχαῖον, τὸν μισητὸν ἐχθρόν, τ. ἔ. πρὸς τὸν ξένον τὸν ταπεινωτέρας καταγωγῆς καὶ βαναυσοτέρου θρησκευματος.

Ἐσχάτως μόνον, ὅταν μεταξὺ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀκθάρ ἀνυψώθη ὁ φανατικὸς, ὠμὸς καὶ πανοῦργος Ἀουραγγζέμπ (ἐνταφιασθεὶς εἰς τὴν γνωστὴν ἡμῶν Ροδζοῦ)—τότε μόνον χάρις εἰς τὴν καταστρεπτικὴν ἐπιδρομὴν ἣν ἐπεχείρησεν ὁ Μογόλος οὗτοι κατὰ τῶν κτήσεων τῆς Τζοδπούρης, ἡ φυλὴ τῶν ρατόρων (δυστυχῆς ἀπατηθεῖσα καὶ ὕβρισθεῖσα!) κατέστη ἀξία τῆς χάριτος τῶν Ἰνδῶν ἡγεμόνων, καὶ κατέστη αὐθις δυνατὴ ἡ συγχώνευσις μεταξὺ τῶν ἐχθρικῶς διισταμένων ἀπ' ἀλλήλων ἀρχαίων ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν.

Ταχέως ὁ Ἰσλάμ ἀπώλεσε τὴν προτέραν φοβερὰν ἰσχὺν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰ σχετικῶς ὀλιγάριθμοι ρατζπουταὶ ἐδέησε ν' ἀναγνωρίσωσιν, ἐτέραν, ἐπίσης ταπεινωτικὴν ἐξουσίαν—τὴν ἐξουσίαν τῶν μαρατῶν οἵτινες καίτοι καὶ αὐτοὶ εἰδωλολάτραι, ἐν τοσοῦ μ' ἐφέροντο μετὰ τινος εὐνοήτου περιφρονήσεως πρὸς τοὺς ὑπερήφανους πολεμιστάς, ἔκπαλαι ἐθισθέντας νὰ κατέχωσι τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν βραχμάνων.

Ὁ ἡγεμὼν τῆς Γβαλιόρης (Συνδίας) καθυπέταξε

τὴν Τζοδπούρ, ἐπέβαλεν αὐτῇ ἐτήσιον φόρον 600,000 ρουβλ. περίπου καὶ ἀφῆρεσεν ἐξ αὐτῆς τὴν πλουσίαν καὶ ἰσχυρὰν πόλιν Ἀτζμῆρ, ἣν θέλομεν ἐπισκεφθῆ μετὰ ταῦτα,

Ἐν ἔτει 1803 τὸ πρῶτον οἱ ἄγγλοι συνῆψαν σχέσεις μετὰ τῆς ἑνταῦθα κυβερνήσεως. Μετὰ τινα ἔτη ἐπεξέτεινον ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τὴν προστασίαν των, κατὰ δὲ τὸ 1839 κατέλαβον τὴν πόλιν διὰ στρατεύματος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἀρχαία δυναστεία ἀπεσβέννυτο καὶ ἐδέησε νὰ ἐκλέξωσιν ἡγεμόνα ἐκ τοῦ νεωτέρου, πλαγίου κλάδου (Ἰδαϊκῆς γραμμῆς ἐγκατεστήμενης ἐν Χουτζεράτῃ), ταχέως εὐρεθέντος καὶ ἀναγνωρισθέντος ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν τιμαριωτῶν (τακούρων). Οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται φιλοξενοῦνται σήμερον παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὅστις ἤρξατο ἡγεμονεύων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του μόλις ἀπὸ τοῦ 1873.

Ὁ ἄρχων τοῦ τόπου ἡγεμῶν, ἐκ νεαρᾶς ἔτι ἡλικίας ζῶντος τοῦ πατρὸς του, ἐμερίμνα περὶ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας, καταδιώκων τὴν ληστείαν, σήμερον δὲ πανταχοῦ ἤρατο θρίαμβον ἢ δικαιοσύνη, οἱ ἐμφύλιοι σπα ἀγμοὶ τῶν εὐγενῶν κατεστάλησαν, ἰδρῦθη κανονικὴ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία, ἀπεσβέσθησαν τὰ χρέη, ἀπεθησαυρίσθη χρηματικὸν ἐφόδιον, ἐνεκρίθη ἄνωθεν δαπάνη ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου ρουβλίων διὰ τὴν κατασκευὴν κολοσιαίας τεχνητῆς λίμνης κτλ. Ὁ Μαχαρτζῆς ἐν γένει θεωρεῖται μέγας θιασώτης τῶν τεχνικῶν ἔργων, ἀσχολεῖται ἀείποτε μὲ τὴν ἀνάγερσιν δεξαιμενῶν, — ὧν πράγματι ἔχει ἀνάγκην ὁ τόπος, —

τῆ βοήθειά δὲ τοῦ μηχανικοῦ Χάμ, συνέδεσε διὰ σιδηροδρόμου τὴν πρωτεύουσάν του. Δυσκολωτάτη ἦτο ἡ συγκοινωνία μετὰ τῆς χώρας ταύτης καὶ σπανίως ἀπεφάσιζέ τις νὰ εισδύσῃ ἐνταῦθα ἐπὶ ἐλέφαντος ἢ καμήλου, μὴ ὑπαρχουσῶν σχετικῶς ὁδῶν, προκειμένου νὰ διατρέξῃ τις μεγάλας ἀποστάσεις μέσῳ τῆς ἐρήμου. Ὡς ἐκ τούτου, πιθανῶς οὐδὲν σχεδὸν ἀναγράφεται περὶ Τζοδπούρης, καὶ μέχρι τοῦ γελοίου ὀλίγον αὕτη εἶνε γνωστὴ ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ φιλολογίᾳ.

Τὴν πρωΐαν, περὶ τὰς 8, ὁ Μαχαρατζᾶς Τζασβάντ Σύγγ αὐτοπροσώπως ὠδήγησε τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα ἐκ τοῦ σταθμοῦ μέχρι τοῦ στρατοπέδου διὰ τῆς πρωτοτύπου—παλαιοῦ σχήματος ὑψηλῆς καὶ εὐρυχώρου τεθρίππου ἀμύξης του. Μετὰ τὰς ἑνδεκα ὁ μικρὸς βασιλεὺς Μαρθάρα (ὑπερφηάνως ἀποκαλούμενος «ράτζ ράτζ ἰσθάρ»—βασιλεὺς βασιλέων), συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ (συνταγματάρχου Powlett) καὶ δύο ἄγγλων ἀξιωματικῶν τῆς συνοδίας τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου, ἀφίκετο πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Α. Ὑψηλοτήτων. Εἰς τὸν ἀπαστράπτοντα ἐκ πολυτίμων κοσμημάτων συγγενῆ τοῦ ἡγεμόνος (μεταξὺ τῶν ἐπιφανῶν τοῦ τόπου ρατζπουτῶν μόνον ὁ ἀδελφὸς καὶ ὑπουργὸς τοῦ ἡγεμόνος—Sir Portar Jinch—φορεῖ εὐρωπαϊκὴν στολὴν) παρεχώρησαν θέσιν κατ' ἀρχαιότητα εἰς τὴν σειρὰν τῶν καθισμάτων, τῶν τοποθετημένων ἀπέναντι τῶν ἡμετέρων, ἐνῶ οἱ ὑψηλοὶ ταξειδιῶται καὶ ὁ μαχαρατζᾶ ἐκάθησαν εἰς ἰδιαιτέρας τιμη-

τικὰς καθέδρας, βλέποντες πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς.

Κατὰ τὴν ἐκ τῶν παραδόσεων καθιερωμένην συνήθειαν, μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προσφωνήσεων ἐπιτεταὶ κατὰ τὸν ἀποχαιρετισμὸν ἢ στέψις τῶν ἐπισκεπτῶν διὰ γιρλανδῶν ἐξ ἀνθῶν (ἔστω καὶ τεχνητῶν μετὰ χρυσοκλωστῶν). Τὸν Τζασβάντ ὕγεις ἀνάμνητιν τῆς ἡμέρας ταύτης, κοσμεῖ ἰδιοχείρως ὁ πρωτότοκος τοῦ λευκοῦ Τσάρου. Εἰς τοὺς λοιποὺς ξένους φορεῖ περὶ τὸν λαιμὸν των γιρλάνδας ὁ πρίγκηψ Βαριάτινσκης. Ἐπὶ ἰνδικοῦ δίσκου προσφέρεται «πάν» (ἀρχαῖον φίλευμα ἐν εἶδει ἀρωματικῶν φύλλων καὶ τεμαχιῶν bétel — φυτοῦ, κατασκευαζομένου διὰ μάσημα.)

Μετὰ βραχεῖαν διακοπὴν αἱ Α. Ὑψηλότητες μεταβαίνουν εἰς τὸ ἐξοχικὸν μέγαρον τοῦ μαχαράτζᾶ πρὸς ἀνταπόδοσιν τῆς ἐπισκέψεως καθ' ἣν ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς συνοδίας φέρουσι τὴν ρωσικὴν στολὴν των.

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἡγεμονισκοῦ παλατιοῦ εἶνε ἀρκετὰ ἄσχημον. Ἡ ἐστερημένη πάσης ἀνατολικῆς καλλονῆς σκυθρῶπῃ οἰκοδομῇ, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ γυμνοῦ ἀμμώδους ὑψώματος, περιπεφραγμένη ὑπὸ φαιοῦ τοίχου. Ἐν τῇ αὐλῇ ἀναπαύονται τριχωτοὶ βούβαλοι. Ἀπότομος ἀνωφέρεια ἄγει πρὸς τὸ περίπτερον, ὅπου παρὰ τὴν πύλην ἀναμένει ὁ ἀρχηγὸς τῶν ρατόρων. Δέχεται οὗτος ἐντὸς εὐρυχώρου καὶ μετὰ περισσῆς ἀπειροκα-

λίας διεσκευασμένης αἰθούσης, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰσέρχεται τὸ φῶς ἐκ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ τοίχου καὶ κάτῳ τῆς στέγης. Ἐν μέσῳ τῆς εὐρωπαϊκῆς σχεδὸν διακοσμήσεως, τραχύτερόν πως κτυπᾷ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ σκοτεινὸν πρόσωπον τοῦ καλῶς διατηρουμένου πεντηκονταετοῦς Μαχαρατζᾶ μὲ τὸν ὡς πίσαν μαῦρον πώγωνά του, τὰ ὠραῖα χαρακτηριστικά του, τὸ οὐδέποτε μεταβαλλόμενον μειδιάμά του, τὸ αὐστηρὸν καὶ εὐγενὲς παράστημά του, — μορφῇ, οἷονεὶ ἐξαχθεῖσα ἐκ τοῦ ζόφου τῶν χιλιετηρίδων τῆς ἰθαγενοῦς ἀρχαιότητος, τύπος τοῦ σημερινοῦ Ἰνδικοῦ ἡγεμόνος.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἡγεμόνες διατελοῦντες ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν βραχμάνων καὶ τῶν θρησκευτικῶν θεωριῶν, συχνάκις εἶθ' ἐδέχονται τὴν ἐπίσκεψιν τῶν θεῶν, τὰς σκιὰς τῶν προγόνων καὶ τῶν σοφῶν ἱερέων ἐπίσης δὲ καὶ τῶν μυστηριωδῶν οἰωνῶν. Οἱ υἱοὶ τῶν βασιλευόντων ρατόρων ἀναπτύσσονται (ἢ, τουλάχιστον, ἀνεπτύσσοντο ἐν τῇ ἀρχαιότητι) μεχρισότου τελείως ἀνδρωθῶσι, μακρὰν τῶν γυναικῶν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν τῶν κατηχητῶν των. Ἐκ τοῦ τοιούτου σχολείου, προδήλως, ἐξέρχονται ἀκέραιαι φύσεις, πεπροικισμένοι δι' ἔλων τῶν προτερημάτων τοῦ λαοῦ.

Θεωρῶν τὸν σύγχρονον Μαχαρατζᾶ, βλέπει τις ἐνώπιόν του τὸν πρόγονον καὶ ὁμώνυμόν του Δζαστάντ Σύγγ († 1678), ὅστις διὰ τῶν γνώσεων, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς πανουργίας του οὐκ' ὀλίγα δεινὰ καὶ πικρίας ἐπροξένησεν εἰς τὸν φανατικὸν Μογόλον Ἀουραγγζέμπ, πειρώμενον διὰ παντοίων μέσων νὰ προσελκύσῃ τὸν

μισητόν αὐτῷ εἰδωλολάτρην, τὸν διατελοῦντα εἰς σχέσεις μετὰ τοῦ ἀντιπάλου ἀδελφοῦ του. Ὁ αὐτοκράτωρ διώρισε τὸν ἡγεμόνα τῆς Τζοδπούρ ἀντιβασίλεα τῆς Χουτζεράτης καὶ στρατάρχην τῶν Ἰνδικῶν στρατευμάτων, ἀπέστειλεν αὐτὸν κατὰ καιροὺς μετὰ τῆς αὐτῆς ἀείποτε ἐπιτυχίας καὶ εἰς τὸ ἀνυπότακτον Δεκκὰν καὶ εἰς Ἀφγανιστάν, — ἀλλ' ὁ ἄγριος ράτωρ δὲν ἐπίστευεν εἰς τὸν διπρόσωπον Μογόλον καὶ προσεπάθει ἀείποτε νὰ τὸν βλάβῃ μεχριστοῦ ἀπέθανε μὲ ἀπαρηγόρητον θλίψιν, — μακρὰν τῆς Μαρβάρας, ἐν Καβούλ, — ἐνδόξως ἡγεμονεύσας τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη. Μικρὸν μετὰ ταῦτα, ἐν μέσῳ τῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν ξένης χώρας, ἀπέθανον ἐκ τῶν στερήσεων τῆς ἐκστρατείαςοὶ νέοι υἱοὶ τοῦ μαχαρατζᾶ, εἰς τὴν αὐλήν δὲ ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον ὁ προσφιλὴς καὶ εὐελπὶς αὐτοῦ υἱὸς Πρήτη Σὺγγ, ἐνδύθεις δηλητηριώδη τιμητικὸν μανδύαν, ὃν ἀπέστειλε πρὸς τὸν ὑπερήφανον ρατζπούτην ὁ Ἀουραγγζέμπ.

Πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀπὸ τοῦ 1873 ἔτους ἡγεμονεύοντος πρίγκηπος τῆς Τζοδπούρης ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἔχει προσευχητήριον (γούρου) πολυτελέστατα διεσκευασμένον· ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ ἰδιαίτερον μέγαρον προωρισμένον διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἄλλοτε βραχμάνου — διδασκάλου. Οὐδεὶς κατοικεῖ ἐντὸς τοῦ παραδόξου τούτου μεγάρου καὶ μόνον ἐν τῇ κυριωτέρᾳ αἰθούτῃ χρυσῇ σικιάς τρέμει πῶς διὰ τοῦ αἰθερίου ὑφάσματος αὐτῆς ὑπὲρ τὴν κλίνην τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀναπαυθέντος.

Κατὰ τὸ πρόγευμα αἱ Α. Ὑψηλότητες διευθύνονται διὰ τῆς ἐρήμου ὁδοῦ τῆς καμπτομένης πρὸς τὸ φρούριον πέραν τῆς πόλεως καὶ τοῦ στρατοπέδου. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ φαίνονται εἰδῶλα ἐσκαμμένα ἐν τῷ λίθῳ. Μεγαλοπρεπῆς βράχος μετὰ τῶν οἰκοδομῶν του ὑψοῦται ἄνωθεν τῆς Τζοδπούρ ὅλοεν πλησιέστερον. Ἐγκαταλείπομεν τὰ ὄχηματα καὶ πεζῇ ἀνερχόμεθα εἰς τὸ ὄρος. Ἐνταῦθα εἶνε ἀνάγκη νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν ὀλίγον.

Καὶ τί δὲν διεδόθη περὶ τῆς καύσεως τῶν χηρῶν, ἥτις τὸ πάλαι ἐσυνειθίζετο παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Τὸ πλεῖστον τῶν ἀθηντικῶν γνωμῶν ἐν τῇ Δύσει, βεβαίως καταδικάζει τὴν βάρβαρον καὶ φρικώδη ταύτην συνήθειαν. Ὑπέκουσα εἰς τὴν κοινὴν γνώμην ἢ ἀγγλικὴ ἐξουσία βαθμηδὸν ἔθεσε φραγμὸν καὶ τέρμα εἰς τοῦτο, ὅπερ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ λαοῦ ἐπ' αἰῶνας ἐθεωρεῖτο καὶ ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν καὶ ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχεν ὑποχρεωτικὴν δύναμιν καὶ κυρίως ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, πράξις τῆς ἐλευθέρως θελήσεως τῶν χηρευουσῶν γυναικῶν.

Ἄνερχόμενος εἰς τὴν ἀπόκρημον ἀνωφέρειαν τῆς ἐξόχου ἀκροπόλεως τῆς Τζοδπούρης βλέπει τις ἐπὶ τῶν πυλῶν, προσηλωμένας διὰ σιδηρῶν αἰχμῶν (ἐναντίον τῆς ἐπιπέσεως τῶν πολεμικῶν ἐλεφάντων) γεγλυμένας ἐν τῷ λίθῳ ἀργυρᾶς χειρας· θεωρεῖ τις ταῦτας καὶ γνωρίζει, ὅτι ταῦτα εἰσὶν ἐμβλήματα χειρῶν τῶν ἰθαγενῶν ἡρωίδων «σάτη», τ. ἔ. τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἵνινες παρεδόθησαν εἰς τὰς φλόγας διὰ νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν προσφιλῶν νεκρῶν, — ἐν τοιαύταις στιγμαῖς γνωρίζομεν ἀπ' αὐτῶν ἔτι σχεδὸν τῶν σχολιακῶν βάρ-

θρων περί τῆς φοβερᾶς συνηθείας τοῦ βραχμανικοῦ κόσμου, ἣτις μετ' ἐκτάκτου σαφηνείας παρίσταται εἰς τὴν φαντασίαν καὶ εἰκονίζει τὸν τύπον τοῦτον πλειότερον καταληπτὸν καὶ ἀνθρώπινον παρ' ὅσον μακρόθεν ἐφαίνετο εἰς τὰ βιβλία ἅτινα ἐλλιπέστατα ἐρμηνεύουσι, διατὶ αὐτὴ ἢ ἐκείνη ἢ γυνὴ τῆς ἀρχαίας Ἰνδίας ἐκρινε πρέπον καὶ ἀναπόφευκτον ν' ἀκολουθήσω τὴν σποδὸν τοῦ συζύγου τῆς ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐθίμου τούτου εἶνε δύσκολον νὰ ὀρισθῇ ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει ἀναφέρεται εἰς προϊστορικὰς ἐποχάς. Τὸ ὄνομα «σάτη» (πιστὴ), προδήλως ἔλαβε πρῶτη ἢ θεὰ Παρβάτη, σύζυγος τοῦ Σζήβα, ἣτις ἐκουσίως παρέσχεν ἑαυτὴν ὀλοκαύτωμα, ὡς ἐκ τῶν θλίψεων ἃς ἔνεκα τοῦ συζύγου ἐδοκίμασεν. Οἱ βραχμᾶνες ἐπὶ μακρὸν ἐπειρῶντο ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι ὁ θρησκευτικὸς οὗτος τύπος ἦτο ἔτι γνωστὸς κατὰ τὴν βεδαϊκὴν περίοδον, ἐντούτοις οἱ ἀνατολισταὶ οὐδὲν εὐρίσκουσι κείμενον ἐπιβεβαιουῦν τοῦτο. Ὁ Μᾶξ Μύλλερ λέγει, ὅτι ἅπασαι αἱ ἐγγραφαι ἀποδείξεις, αἱ χορηγούμεναι ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ἱερατείου ὑπὲρ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ἐθίμου — οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ προφανῆς καὶ βάνουσος ἀπάτη.

Ὅπως καὶ ἂν εἶνε, ἡ γενικὴ ἰδέα ἐπὶ τῆς ἰδεώδους χώρας τόσον ἐφηρμόσθη εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς εἰδωλολάτραις, — τόσον ἤρεσεν εἰς τὸν ὄχλον καὶ διήγειρεν εἰς αὐτὸν τσαῦτα εὐσεβῆ αἰσθήματα, ὥστε καὶ παρὰ τὴν ἐπιρροὴν τῶν βραχμάνων, πᾶσα βαθείως πιστεύουσα γυνὴ (καὶ ἄλλας ἢ Ἀσία δὲν γνωρίζει) συχνάκις παρεδίδοτο εἰς τὰς φλόγας μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀλλ' οὐχί

καὶ μετὰ τρόμου. ὑροῦ ἐλούετο ἐφόρει τὰ καλλίτερα φορέματά της, ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς καὶ, — καλοῦσα εἰς μαρτυρίαν τῆς εὐτεβοῦς πρᾶξιός της τοὺς ὀκτῶ μυθολογικοὺς φύλακας διαφόρων χωρῶν τῆς οἰκουμένης, ἐπίστρεψεν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τὴν ἀτμοσφαῖραν, τὸ πῦρ, τὸν αἰθέρα, τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ, τὴν ἰδίαν ψυχὴν της, τὸν θεὸν Γιαμ (ἄρχοντα τοῦ βασιλείου τῶν σκιῶν), τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν, τὸ λυκόφως καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρχὴν (συνειδήτην), — εἶτα ἀνῆρχετο ἐπὶ τῆς κ δευτικῆς πυρᾶς. Οἱ στενωτέροι συγγενεῖς, — ὁ υἱός, ἐν παραδείγματι, — ἐπλησίαζον πρὸς αὐτὴν μὲ ἀνημμένον πυρσὸν, ἔτοιμοι νὰ μεταδώσωσι τὸ πῦρ, ἅμα ὡς ἡ ἐκουσίως ἀποθνήσκουσα ἐπρόφερε τοὺς καθιερωμένους ὑπὸ τῆς θρησκείας ἐξορκισμούς.

Ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου προσφέρουσα ἑαυτὴν θῆμα ἔπραττε τοῦτο οὐχὶ μόνον χάριν τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ τῆς πέραν τοῦ τάφου μακαριότητος, ἀλλὰ κυρίως ἵνα παρέξῃ εἰς τὸν προσφιλῆ νεκρὸν ἄπειρον εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἐξαγοράζουσα οὕτω τὴν συγχρησὸν διὰ τὰ διαπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἁμαρτήματα. Περὶ τούτου εὐγλωττότερον ἐκφράζονται τὰ Ἰνδικὰ κείμενα. «Ὡς ὁ τιθασσευτῆς τῶν ὄφρων ἐξαναγκάζει τὰ ἔρπετὰ νὰ σύρωνται εἰς τὴν πρόκλησιν τοῦ ἐκ τῆς γῆς, οὕτω καὶ ἡ σάτη διὰ τῆς αὐτοθυσίας προσελκύει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀποθανόντος συζύγου ἐκ τοῦ ἄδου, ἐνθα οὗτος βασανίζεται.» Ἰ «Ἀποθνήσκουσα πλησίον τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆ νεκροῦ, ἡ χήρα δι' αὐτοῦ διαχέει στιλβηδόνι ἀγιότητος ἐπὶ τῶν προγόνων

νων ἐκεῖνου, ὅστις ἐν τῷ γήινῳ τούτῳ φλοιῷ ὑπῆρξε σύζυγος αὐτῆς καὶ κύριος.» «Ἡ χήρα — σάτη ἀνυφούται μετὰ τοῦ συζύγου εἰς τὴν χώραν τῆς εὐδαιμονίας, εἰς τὰ βασίλεια τοῦ θεοῦ Ἰνδρα. Ἄν ὁ ἀποθανὼν διέπραξε μάλιστα τὸ φρικωδέστερον τῶν κακουργημάτων ἐναντίον Ἰνδοῦ, τ.ἔ. ἐφόνευσε βραχμᾶνα, δὲν ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος τῆς εὐγνωμοσύνης, ἐπεβουλεύθη τὸν φίλον του κ τ.τ., ὁ ἠρωϊσμός τῆς συζύγου σώζει αὐτόν.»

Ἡ πρώτη ἱστορικῶς βεβαιουμένη περίστασις αὐτοθυσίας χήρα: ἀναφέρεται γενομένη τὸ 1176. Ὀνομάζεται ἡ χήρα αὕτη Σαντζογάτα. Ἦτο κόρη βασιλέως τῆς ἱερᾶς εἰς τοὺς ρατζπούτας ἐπαρχίας Καναούτζ, λεηλατηθείσης ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων, καὶ συνεζεύχθη τὸν τελευταῖον ἰθαγενῆ βασιλέα τῆς Δέλχης ὀνομαζόμενον Πρήτθι, ὃν ἐξέλεξε σύζυγόν τῆς ἐν τινὶ ἵπποδρομίῳ ἵπποτῶν ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ, ἅτινα ἐτυνειθίζοντο, ἐνόσω μετὰ τῶν ρατζᾶ διετηροῦντο ἐτι βαθύτερον αἱ ἀρχαῖαι παραδόσεις. Ὁ νυμφίος τῆς Σαντζογάτας ἐθεωρεῖτο ἐχθρὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οὐχ ἦσσαν ἐκεῖνη ἐραστεισα τοῦ ἀνδρείου ἡγεμόνος καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ γεννήτορος ἐδραπέτευσε μετ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην εἶχεν ἐξορμήσῃ κατὰ τῆς Ἰνδίας ὁ ὀλέθριος ἰσλάμ. Οἱ ἐναντιωθέντες Ἰνδοὶ ἡγεμόνες ἀπωλέσθησαν ἢ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ἡ Σαντζογάτα, μαθοῦσα τὴν ἀπώλειαν τοῦ συζύγου τῆς δὲν ἀντέσχεν εἰς τὸν χωρισμὸν καὶ διέταξε νὰ ἀναφθῇ ἡ πυρά.

Μετὰ τῶν ἐπαναλαμβανομένων περιπτώσεων τῆς ἐ-

κουσίας αὐτοθυσίας, — προερχομένης ἐν μέρει οὐχὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν σύζυγον ἀγάπης, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἠθελον νὰ ὑφίστανται τὴν βαρεῖαν καὶ ἐπαίσχυντὸν ὑπαρξίν τῆς χήρας, αἵτινες ἐν τῇ Ἰνδικῇ κοινωνίᾳ συχνάκις ἐπισύρουσι τὴν κοινὴν περιφρόνησιν, — εἶνε ἀμφίβολον ὅτι οἱ βραχμᾶνες καὶ οἱ συγγενεῖς ἐξηνάγκαζον ἐνίοτε τὰς γυναῖκας ν' ἀποθνήσκωσι δημοσίᾳ πρὸς παραδειγματισμὸν τοῦ ὄχλου. Τὸ δυστυχὲς θῦμα ἀπεκοίμιζον τότε διὰ ναρκωτικῶν μέσων, προσεκείμεζον ξύλα καὶ μάλιστα προσέδενον αὐτὴν πρὸς στύλον, ἵνα μὴ πηδήσῃ ἐκ τῶν φλογῶν.

Ἡ τελετὴ αὕτη προφανῶς ἰσχυρὰν ἐξήσκει ἐπίδρασιν εἰς τοὺς θεοσεβεῖς καὶ ζωηροὺς τὴν φαντασίαν κατοίκους. Ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὀρισθείσης πρὸς τοιοῦτον «εὐσεβῆ» θάνατον, συχνάκις ἀνεγείροντο μνημεῖα πρὸς προσκύνησιν.

Κατὰ τὴν πρώτην κεντηκονταετηρίδα τοῦ παρόντος αἰῶνος οἱ ἄγγλοι ἤρχισαν νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῶν Ἰνδικῶν κοινωνιῶν καὶ βαθμηδὸν ἀνθίσταντο εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου τύπου· λ.χ. αὐστηρῶς ἀπηγορεύετο νὰ κομίζωσι καύσιμον ὕλην διὰ τὴν κηδευτικὴν πυρὰν, ἂν δὲ χήρα τις ἐπέμενεν εἰς τοῦτο τῆς παρεχωρεῖτο τὸ δικαίωμα νὰ ἀνεγείρῃ ἰδιοχείρως τὴν πυρὰν.

Ὁ θρησκευτικὸς ἐνθουσιασμὸς τῶν Ἰνδῶν τοσοῦτον εἶνε μέγας, ὥστε συχνάκις συμβαίνουσι μεταξὺ αὐτῶν ἀνεξήγητα φαινόμενα. Γρατὰ τις ἐνεφανίσθη εἰς τὴν οἰκογένειαν ἣτις ἐθρήνει νεκρὸν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ὀφείλει νὰ κατῆ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, καθόσον ἐχρημάτισε

σύζυγός του κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ὑπαρξίν, ἔζησε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει Βεναρῆς καὶ ὅτι τρεῖς ἤδη διετέλεσε σάτη κατὰ τὰς προηγηθείσας μετεμψυχώσεις. Ἐπειδὴ ὁ ἐπίγειος σύζυγος τῆς γυναικὸς ταύτης ἔζη ἀκόμη καὶ μάλιστα οἱ δεισιδαίμονες ἰθαγενεῖς ἠδύναντο ἀπολύτως ν' ἀμφιβάλωσιν ἂν μετὰ συνειδήσεως αὐτῇ ὠμίλει καὶ ἔπραττεν, — ἀπέτεινον αὐτῇ τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν: διατί, μ' ὄλον τὸν ἡρωϊσμόν τοῦ πνεύματός της διατελεῖ οὐχ ἦσσον κεχωρισμένη ἀπὸ τοῦ λατρευτοῦ συζύγου της; Ἡ γραῖα χῶρίς νὰ ταραχθῇ ἐξήγησε τὴν ἀφορμὴν: ὅτι δῆθεν ἐκ λάθους ἔδωκε ποτὲ ἄλας εἰς ἐπαίτην βραχυμᾶνα, ζητήσαντα παρ' αὐτῆς τετριμμένην ζάχαριν· τούτου ἕνεκα ἐτιμώρησεν αὐτὴν, ἀναγκάσας νὰ μετεμψυχωθῇ εἰς γυναῖκα ταπεινῆς τάξεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀποθανὼν εἶχε σύζυγον, ἡ ὁποία δὲν παρεχῶρει εἰς ξένην γυναῖκα τὴν ἐπὶ τῆς πυρᾶς θέσιν της, — ἀνεφύη ἕρις εἰς ποῖον ἀνήκει ἡ θέσις. Ὅταν ἔκαυσαν μόνον τὸν νεκρὸν, ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ χήρα ἦσυχώτατα ἔμεινεν εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἡ ψευδὴς οὕτως εἰπεῖν ἰδεώδης χήρα ἔλαβεν ἀλγοῦσα ἐκ τῆς πυρᾶς ὄρακα σποδοῦ καὶ ἐπιστρέψασα κατ' οἶκον κατέπεισε τὸν σύζυγόν της καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ νὰ βοηθήσωσιν αὐτὴν ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν τελετὴν τῆς ὀλοκαυτώσεως, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπὶ τῆς σποδοῦ αὐτῆς ἀνήγειρον ἐσχάτως οἱ πιστοὶ ναόν, — ὁ δὲ πατήρ τοῦ ἀποθανόντος, τοῦ ὁποίου τρόπον τινὰ ἦτο πνευματικὴ σύζυγος, ἀνέλαβε τὰς δαπάνας διὰ τὰ συνήθη εἰς τὴν περίστασιν ταύτην μνημόσυνα.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν, — κατέπιν τοῦ ἐν ἔτει 1812

ἐκδοθέντος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως νόμου τοῦ ρυθμίζοντος αὐτὴν τὴν τελετὴν τῆς ὀλοκαυτώσεως τῶν «σάτη» — ὁ λαὸς ἐν Βεγγάλῃ ἠπόρει καὶ ἐγγόγουζε, βλέπων τὸν ἀριθμὸν τῶν γυναικῶν αἵτινες ἐκουσίως προσέφερον ἑαυτὰς θυσίαν μετὰ τῶν ἀποθανόντων συζύγων αὐτῶν. Τόσον δὲ ἐπαισθητῶς ἠϋξάνεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὥστε σχεδὸν ἐτριπλασιάσθη ἐν διαστήματι τεσσάρων ἐτῶν, ἐκτὸς δὲ τούτου εἰς τὴν αὐτοκτονίαν παρεδίδοντο ὄχι μόνον αἱ γυναῖκες ἀλλὰ καὶ αἱ νεαραὶ γυναῖκες. Περὶ τὰ 1830 αὐστηρὰ ἀπαγόρευσις τῶν ἀρχῶν ἐντελῶς περιώρισε (τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον) τὴν τέλεσιν τοῦ ἐθίμου τούτου, ἀλλὰ μυστικῶς βεβαίως διενεργεῖτο καὶ πιθανῶς ἐν τῷ κρυπτῷ διενεργεῖται καὶ σήμερον ἀκόμη ὡς ὑπάρχει γνωστὸν ὅτι ἐτελέσθη τοιοῦτον κατὰ τὸ 1880 ἔτος.

Δεκάδες χηρῶν, γεγλιμμένων παρὰ τὴν πύλην τῆς σκυθρωπῆς ἀκροπόλεως τῆς Τζοδπούρης, παριστῶσι τὰς μέχρι τοῦ τάφου πιστὰς ἡγεμονίδας, κατελθούσας ἐκ τοῦ μεγάρου διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, καθ' ἣν ὠραν ἀπήρχοντο πρὸς τὸν ἐξ εὐόσμου ξύλου, βάμβακος καὶ κάμφορας φλογώδη τάφον, ὅπου — ἐπὶ ἀκατίου, με ἀποκεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας — οἱ ράτορες σύζυγοι ἔφερον τὸν βασιλέα των. Καὶ συγχινητικὸν καὶ ἔξοχον.

Πρὸς ἄνοδον τοῦ Τσάρεβιτζ Διαδόχου, φέρουσιν εἰ-
 δὸς τι πρωτοτύπου φορείου μὲ ἀργυροῦς τὰν ἑκατέρω-
 θεν. Τὰ πτηνὰ ταῦτα, ἀφιερωμένα εἰς τὸν ἑπτακέφα-
 λον θεὸν τοῦ πολέμου Κουμάρα, ἔκπαλαι θεωροῦνται
 ὡς τὰ προσφιλεῖ ἑμβλήματα τῶν ρατζπούτων, οἵτι-
 νες πολὺ πρότερον τῶν ἵπποτῶν τῆς δύσεως εἶχον οἰ-
 κόσημα. Μετὰ τὰς ἐκστρατείας τῶν σταυροφόρων ὁ
 ταῶς ἔλαβε συμβολικὴν σημασίαν καὶ διὰ τοὺς εὐρω-
 παίους τιμαριούχους, στολίσας τὰς ἀσπίδας ὀνομα-
 στῶν ἡρώων. Τὰ πτερὰ αὐτοῦ ἐκυμάτιζον ἐπὶ τῶν πε-
 ρικεφαλαιῶν πολλῶν ἵπποτῶν κατὰ τὸν ἡμέτερον με-
 σαίωνα, παρόμοια ἐκείνων ἅτινα σήμερον φαίνονται ἐπὶ
 τῶν ὄξυκορύφων, τῶν θαυμασιῶς συνεστραμμένων κρο-
 κοχρόων σαρικίων τῶν συγγενῶν τοῦ μαχαρατζᾶ, τῶν
 συνοδευόντων εἰς τὸ φρούριον τοὺς Ὑψηλοὺς ταξει-
 διώτας.

Παρά τινα καμπὴν, κατὰ μῆκος τῶν ἐπάλξεων εἶνε
 ἐκτεθειμένη σειρά ἀρχαίων πυροβόλων, κυριευθέντων
 παρὰ τῶν μουσουλμάνων, ὡς καὶ πυραμίδες σφαιρῶν
 ἅπασα αὕτη ἢ ἄλλοτε φοβερὰ ἀμυντικὴ δύναμις τοῦ
 ρατορικοῦ φρουρίου σήμερον ἐπέχει τόπον ἀπλοῦ ἀρ-
 χαιολογικοῦ στολισμοῦ τῆς καταρρευούσης τάφρου.

Ὅλον ἐν ὑψηλότερον ἐλίσσεται ἡ ὀρεινὴ ἀτραπὸς, ἐν
 μέσῳ τῶν ἐκτεινομένων πολυορόφων οἰκοδομῶν, τῶν
 ἐγκαταλελειμμένων μεγάρων καὶ ναῶν, — ἐν μέσῳ τῶν
 μελανοφαίων τειχῶν μὲ κατακλείστους θύρας καὶ μι-
 κροὺς ἐξώστας, μὲ κεκλεισμένα πράτινα παραθυρόφυλλα
 μὲ γραφικὰς γλυφὰς ἐπὶ τῶν ποικιλομόρφων στεγῶν
 καὶ τῆς ἐπιχρίστου προσόψεως. Ἠρεμία καὶ ἐρήμωσις

ἀνάσσει εἰς τὴν ἀέτειον φωλεὰν τῶν ἀπογόνων τοῦ «φωστῆρος τῆς ἡμέρας.» Μόνον τῶν βημάτων ὁ κρότος σβέννυται ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἐξόχων βαθυκιτρίνων μεγάρων, καὶ ἡ νωχελῆς πνοὴ τῆς θαλπεράς ἀτμοσφαίρας ριπίζει τὰ ἄκρα τοῦ ἐπὶ τῶν περικεφαλαιῶν ἡμῶν ὑφάσματος τοῦ προφυλάσσοντος ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Διὰ τῶν στενωπῶν τούτων ἀνήρχοντο καὶ κατήρχοντο, — ὑπὸ τὸ πορφυροῦν σκιαδίον — χροτοῦντων τῶν γιγαντιαίων τυμπάνων (νακάρα), προπορευόμενοι καὶ περιστοιχούμενοι ὑπὸ δορυφόρων (μετὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ὄπλων) οἱ βασιλεῖς τῆς ἐρήμου, οἱ δεσπότηαι τοῦ ἐλευθέρου Μαρβάρ, ἴσου πρὸς τὴν ἕκτασιν μὲ τὴν Ἴρλανδίαν.

Ἐκαστος αὐτῶν ἐπέστρεφεν ἐνταῦθα ἐν μέσῳ τῶν ὑπερηφάνων εὐγενῶν (ἐπιστημοτεροὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Τσαμπαβούντ καὶ ὁ Κουμπαβούτ) ὡς princeps inter pares, καθόσον ἅπαντες οἱ ρατζποῦται θεωροῦσιν ἀλλήλους ἀδελφούς ἐξ αἵματος μετὰ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων. Κατὰ τὰς ἀπαισίας, ὑστάτας ὥρας τοῦ κινδύνου (ἀπέναντι τοῦ Ἰσλάμ), ἐξημμένοι ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὸν μίσους καὶ διψῶντες ἐνδοξὸν θάνατον οἱ λογάδες ράτορες, ἐρρίπτοντο ἐντεῦθεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῶν Μογόλων, ὅταν ἡ Τζοδπούρ ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Ἀχιμπάρ καὶ Ἀουραγζέμπ, οἱ δὲ ποιηταὶ προσεκάλουν τοὺς ἥρωας «μὲ ἐρυθροὺς λωτοὺς νὰ πλεύσωσι πρὸς τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἡλίου, ἀνά τὸν ὠκεανὸν τῆς μάχης, — ὑπὸ τὴν μουσικὴν τῶν δοράτων καὶ τῶν ἀσπίδων, ἐν τῇ ἐκρήξει τοῦ κεραυνοῦ

ἐκ τῶν σπαθισμῶν, ἐναδρυνόμενοι εἰς τὸ θέαμα, ὡς ὁ Σζήβας κατεργάζεται κομβολόγια ἐξ ἀνθρωπίνων κρανίων.»

Ἐνταῦθα ἐπίσης ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐγίνοντο δεκτοὶ ἐκ τῶν ὁμόρων χωρῶν, — ἀποκλειστικῶς ἐν ὀνόματι τῆς τιμῆς καὶ τῆς θρησκείας, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου φόβου νὰ ἐπισύρῃσι τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὰς συμφοράς, — οἱ βασιλικοὶ φυγάδες, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἄρνησις ἀσύλου καὶ φιλοξενίας ἦτο ταυτόσημον τῆς ἱεροσυλίας. Διὰ τῶν ἐπτὰ δὲ τούτων πυλῶν ἄς διήλθομεν, ἀνεχώρουν διὰ παντὸς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, — κατὰ τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν τοῦ ρατζπουτικοῦ δήμου, — οἱ λίαν ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀπειθεῖς πρίγκηπει. Ὡδήγουν πρὸς αὐτοὺς μέλανα ἵππον, τοὺς ἐνέδυσον δι' ἀπλουστάτης καὶ εὐτελεστάτης στολῆς, ἐκρέμων ἐπὶ τῆς ράχεώς των παρομοίαν ἀσπίδα καὶ ξίφος περὶ τὴν ὄσφυν, καὶ ἀκολούθως τοὺς ἐξηνάγκαζον νὰ ἀπομακρυνθῶσι, χωρὶς νὰ τρέφουν ἔχθραν κατὰ τῆς πατρίδος των.

Ἐκάστοτε ὁμως ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Τζοτπούρης συνέβαινον καὶ φοβερὰ δράματα ὅλως διαφορετικοῦ χαρακτῆρος. Ὁ συγγενὴς ὠπλίζετο κατὰ τοῦ συγγενοῦς συγκληρονόμου του. Ὁ τιμαριούχος αἰφνης ἐκ τινος ἀδικήματος ἐστασίαζε, παρίστατο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ σύρῃσιν αὐτὸν εἰς τὸ βάραθρον καὶ φονεύσιν ἐντὸς τῶν ἐνώπιον ἡμῶν ἀνοιγομένων αὐλῶν, — ἀπαράλλακτα ὡς ἐξωλόθρευσεν ὁ Μεχμετ-Ἀλῆς ἐν Καίρῳ τοὺς μαμελούκους. Οἱ ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλλαμβανόμενοι ράτορες καὶ τότε ἐζήτουν τὴν χάριν ὅπως τύπτωσιν αὐτοὺς δι' ἀγχεμάχων ὀπλων καὶ οὐχὶ διὰ σφαιρῶν μακρό-

θεν. Εἰς τοὺς ἐπιφανεστέρου γένους προσεφέρετο κύπελλον μετὰ δηλητηρίου, ὅπερ οὗτοι ἀφόβως ἔφερον εἰς τὰ χεῖλη των, — ἤρκει τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου νὰ ἦτο χρυσοῦν καὶ οὐχὶ πῆλινον.

Ἄν οἱ ρά τεις-τμαριοῦχοι ἔτρεφον ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν ἀρχηγόν των, ἦσαν πρόθυμοι νὰ ὑποστῶσι πᾶσαν στέρησιν καὶ πάντα περιεφρόνουν κίνδυνον. Ἴδου συγκινητικὸν παράδειγμα ἀπείρου ἀφοσιώσεως Τζάγου τινὸς (κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα), μετερχομένου τὸν διδάσκαλον εἰς τὰ τέχνα τοῦ διοικοῦντος ἡγεμόνος. Οἱ ἐχθροὶ καθήρεσαν τὸν ἡγεμόνα τοῦτον τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξηνάγκασαν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ εἰς Τζαϊπούρ. Ὁ δὲ πιστὸς ὁμόφυλος ἀνεχώρησεν εἰς Δεκκάν ἵνα συλλέξῃ στρατὸν πρὸς ἐγκατάστασιν τοῦ ἡγεμόνος του ἐπὶ τὸν θρόνον. Ὁ νέος μαχαρατζᾶ γράφει πρὸς τὸν δραστήριον Ἰζάγον: «ἡ ροδῆ, ἐκ τοῦ ἀρώματος τῆς ὁποίας ἐμεθύσθης, ὦ μέλισσα! ἐμαράνθη! ἀπομένουσι δὲ μόνον αἱ ἄκανθαι καὶ οὐδὲν πέταλον — καλλίτερον νὰ μὴ φέρεσαι πρὸς αὐτήν!» Ὁ ἐκούσιος ἐξόριστος ἀποκρίνεται: «ἡ μέλισσα διὰ τοῦτο κυρίως φέρεται πρὸς τὴν γυμνὴν ροδὴν, διότι θὰ ἔλθῃ τὸ ἔαρ καὶ αὐτὴ πάλιν θὰ ἐξανθήσῃ.»

Οἱ χρονογράφοι τοῦ Ρατζαστάν διηγοῦνται, μεταξύ ἄλλων, καὶ περὶ τῆς ἡρωικῆς ταύτης πράξεως: Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Δέλχης ἐρωτᾷ τὸν Τζασθάντ Σύγγ, ἂν ἀποφασίζῃ κανεὶς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν του νὰ εἰσέλθῃ ἄοπλος ἐν τῇ κλωβῶ πελωρίας τίγρεως. Στρατιωτικὸς τις διασήμου γένους ἐκδήλοῖ τὴν συγκατάθεσιν του (πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκπλήξῃ καὶ καταί-

σχύνη τούς μουσουλμάνους), εισέρχεται ἡσύχως εἰς τὸ ἀπαίσιον οἶκημα τοῦ θηρίου, καὶ μετ' ἐπίσης φοβεροῦ βλέμματος, λέγει εἰς αὐτό: «ὦ τίγρι τοῦ Μογόλου! τόλμησον νὰ ἐπιπέσης κατὰ τῆς τίγριδος τῶν κτήσεων τοῦ μαχαρατζᾶ τῆς Τζοδπούρης,» ὅτε ὁ ἄγριος βασιλεὺς τοῦ τζόγγλ ἀποστρέφει τὴν κεφαλὴν καὶ ἀποσύρεται μακρὰν — ὁ δὲ ράτωρ ἀπεμακρύνθη, ἐπειδὴ οἱ ρατζποῦται δὲν προσβάλλουσι τούς εἰς φυγὴν τρεπομένους.

Ὁ μικρὸς υἱὸς τοῦ νῦν ἡγεμόνος, χαριέστατον ζωρὸν ἐνδεκαετὲς παιδίον, ἀμέσως συνέδεσε σχέσεις μετὰ τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ τῶν θείων του δεικνύει εἰς τοὺς Ὑψηλοὺς περιηγητὰς τὰ ἀξιοπεριέργα τῆς ἀκροπόλεως τῆς πατρίδος του.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες ἐπιθεωροῦσι τὰ ἀντικείμενα τοῦ ὀπλοστασίου, ὅπου εἰσὶν ἀποταμιευμένα παντοειδῆ δείγματα μεσαιωνικῶν ὅπλων, σπανιωτάτων λογχῶν καὶ πυροβόλων, — ὅπου παρὰ τὰ κλασικὰ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὀργυιᾶς δόρατα τῶν κοζατρίων πολεμιστῶν, εἰσὶν ἐκτεθειμέναι διαποίκιλτοι ἀσπίδες ἐκ Πενζαμπέ, — ὅπου οἱ φιλάρχαιοι ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους ἠδύναντο νὰ μελετῶσι τὴν χαρακτηριστικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς, πρὶν ἔτι φονεῦσῃ αὐτὴν ὁ ἀγγλικὸς «Arms Act» μετὰ τὴν στάσιν τοῦ 1857, ὁ αὐστηρῶς ἀπαγορεύσας εἰς τοὺς ἀλλογενεῖς νὰ φέρωσι ἢ

νά φυλάττωσιν ὄπλα. Ἐπομένως καὶ ἡ ζήτησις αὐτῶν ταχέως ἐκλείπει.

Ἐπιθεωροῦμεν ἀκολούθως τοὺς θησαυροὺς τοῦ μαχαρατζᾶ, δικαίως θεωρουμένους ἐκ τῶν πρώτων ἐν Ἰνδικῇ. Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ συνηθροισμένα πλούτη δεκάδων ἑκατομμυρίων ρουβλίων. Οἱ γινώσκται τῶν κοσμημάτων θὰ εὑρισκον ἐνταῦθα εὐρὺ στάδιον παρατηρήσεων καὶ μελετῶν.

Εἰς τὴν αὐτὴν αὐλὴν τῶν οὕτως εἰπεῖν μουσειῶν τοῦ φρουρίου εὑρίσκεται μικρὰ λευκὴ πλάξ «γάδη,» εἶδος τι θρόνου, ἐφ' οὗ καθήμενοι οἱ νόμιμοι κληρονόμοι τῆς Τζόδας καθίστανται βασιλεῖς.

Εἰς τὸ τεράστιον ἐν τῇ ἀκροπόλει μέγαρον ὅπερ ἀνήγειρον βαθμηδὸν καὶ κατὰ σειρὰν οἱ ἔνδοξοι ρατζῆ, ἐνώπιον τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου ἐκτείνεται σειρὰ πρὸ πολλοῦ ἐρημωθέντων κοιτῶνων καὶ αἰθουσῶν μετὰ μεμονωμένων θρόνων, παστάδων ἐκ κυματοειδοῦς μετάξις, ἀπειραριθμῶν στύλων, ὑποστριζόντων χθαμαλὴν στέγην τοιχογραφίας μυθολογικῶν ὑποθέσεων, κατόπτρων καὶ ἀπειροκάλως διατεθειμένων χρυσωμάτων. Ὅσον ἀρχαιότερον τὸ μέγαρον τόσον εἶνε ὠραιότερον καὶ πρωτοτυπώτερον.

Ἐκ τινος σκοτεινῆς αἰθούσης μὲ πνιγρὰν ἀτμοσφαῖραν, κεκαλυμμένος ἐξώστης μετὰ κεκονιαμένων παραθύρων ἐκτυλίσσει ἀπροσδοκῆτως πρωτότυπον πανόραμμα τῆς ὑποδεχθείσης ἡμᾶς πόλεως καὶ τῆς πλησίον αὐτῆς ἀπλουμένης μελανοφαίου ἐρήμου. Τὰ εἶδωλα, αἱ δεξαμεναὶ, οἱ λευκοὶ οἰκίσκοι τῶν πλουσίων εὐγενῶν-γαιοκτημόνων, οἱ στενοὶ δρόμοι τοῦ δι' ἀνδῆ-

ρων ἐγειρομένου οὐκλήματος, οἱ μελανοὶ κρεμαστοὶ βράχοι τοῦ φρουρίου, — ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνήλθομεν, — ἡ σχεδὸν πλήρης ἔλλειψις χλόης καὶ γεωργίας, ἡ σκυθρωπὴ ἄλυσις τῶν λόφων, τῶν ἐξαφανιζομένων εἰς τὴν ἀχλὺν τῆς ἐρήμου ἐκτάσεως. . . . ναί, ὁ ὀρίζων τῶν ἀρχηγῶν τῆς ρατορικῆς φυλῆς ὤφειλεν ἀείποτε νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα τῆς ἀνικανοποιήτου ψυχικῆς καταστάσεως.

Μεγάλας παρέσχεν ὑπηρεσίας ὁ σκῶτος Τὸδ (Zames Tod), ἐπισταμένως μελετήσας τὴν Ρατζπουτάναν καὶ πρῶτος γνωρίσας περὶ αὐτῆς εἰς τὸν ἀνεπτυγμένον κόσμον ὠρισμένον τι καὶ αὐτοτελές.

Μόνον εὐρισκόμενος εἰς τὴν χώραν ταύτην δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ, ὁποίους θησαυροὺς ποιήσεως ἐγκρύπτει αὕτη εἰς τοὺς κόλπους τῶν κατοίκων τῆς καὶ εἰς τὴν ἐγκεκλεισμένην ἐν ὑπερηφάνῳ σιγῇ ἀρχαιότητα αὐτῆς, — καίτοι καὶ αἱ τζαϊνικαὶ κοινότητες καὶ οἱ ἡγεμονικοὶ οἴκοι, παραδίδουσι θρησκευτικῶς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὰ διὰ τοῦ ἀκτινωτοῦ τῆς ἱερότητος περιβεβλημένα ἔγγραφα τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἀναμφιβόλως, εἰσὶ πλήρη, καὶ κατανυκτικοῦ θελγήτρου, καὶ ἀπαραμίλλου ἡρωϊσμοῦ, καὶ φρικαλεοτήτων, ὧν ἄξια νὰ ἐπιδείξῃ εἶνε μόνη ἡ μυστικιστικὴ Ἀνατολή. Ἴδου ἐν παραδείγματι, ἰστάμεθα παρὰ τὴν κλίνην τῶν ἀρχαίων μαχαρατζᾶ, ἐπὶ τῆς ὁποίας πολλάκις ἴσως ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ἀνεσχίρτησαν, ταραχθέντες ὑπὸ ἀπεχθῶν ὄπτασιῶν. Ἡγεμῶν τις τῆς Τζοδπούρης ἠτίμασε τὴν θυγατέρα βραχμάνου τινός (οἱ βραχμᾶνες δὲ τῆς Μαρβάρας πρεσβεύουσι τὰ δό-

γματα τοῦ φοβεροῦ Σζήβα, κρεωφαγοῦσι, πίνουσιν οἶνον καὶ οὐδὲν διαφέρουσι κατὰ τὴν εὐαισθησίαν τῶν συναδέλφων αὐτῶν βισνουϊτῶν) τότε παράφρων ἐκ τῆς ὀργῆς ὁ πατὴρ ἰδιοχειρῶς ἐφόνευσεν αὐτὴν, ἀνέσκαψε λάκκον καὶ ἐπικαλούμενος τὴν ἀρὰν κατὰ τοῦ δράστου τοῦ ἀδικήματος, προσέφερε τοῖς θεοῖς ὀλοκαύτωμα θυσίας μέλη τοῦ σώματος τῆς διαμελισθείσης θυγατρὸς του. Πρὸς πλειοτέραν αἴσθησιν τῆς τοιαύτης ἀπανθρώπου ἐκδικήσεως ἀπέκοπτεν οὗτος τεμάχια τῆς ἰδίας σαρκὸς του καὶ χαιρεκάκως ἔρριπτεν αὐτὰ εἰς τὴν διψαλέως ἀναφλεγομένην πυρὰν, ὅπου ἐπὶ τέλος ἐρρίφθη καὶ ὁ ἴδιος, κραυγάζων: «καλὴν ἀντάμωσιν, ρατζᾶ! Θὰ συναντηθῶμεν μετὰ τρία ἔτη καὶ τρεῖς ἡμέρας...»

Ἐκ τύψεως τοῦ συνειδότος βασανιζόμενος ἐκεῖνος, πράγματι ἀπέθανε κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν, οἱ δὲ διάδοχοι αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν μετὰ ταῦτα ἀνέμενον τὴν ἐπίσκεψιν τῆς φιλεκδικῆς σκιᾶς, — κυρίως κατὰ τὰς εὐτυχεῖς τοῦ βίου αὐτῶν στιγμὰς, ὅταν προσεμεῖδια αὐτοῖς ὁ ἔρωσ ἦ ἡ εὐτυχία.

Μετὰ τὸ γεῦμα, εἰς ὃ παρεκάθισαν ἅπαντες οἱ ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς Τζοδπούρης ἐγκατεστημένοι εὐρωπαῖοι μετὰ τῶν συζύγων των, οἱ Αὐτοκρατορικοὶ ταξειδιῶται (κατὰ τὸ ἔθιμον) παρίστανται εἰς τὸ ἐξοχον «nantch», τὸ ὅποσον ἀρκετὰ ἐβαρύνθημεν πλέον ἐν Ροδζοῦ. Ἐν

τοσούτῳ σήμερον τὰ πάντα εἰσὶ πλειότερον φανταστικά
καὶ οἱ χρωματισμοὶ ζωηρότεροι. Διακόσμαι ἢ τριακό-
σαι χορεύτριαι, εἰς κεχωρισμένους ὀμίλους κατέχουσι
τὴν τεραστίαν σκιάδα, εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τῆς ὀ-
ποίας εἰσὶ τοποθετημένα καθίσματα ἐν εἴδει ἐξέδρας,
ἐνῶ εἰς τὴν ἑτέραν ἴσταται πλῆθος πυρσοφόρων, δια-
χεόντων τρομῶδες καὶ σκυθρωπὸν φῶς ἐφ' ὄλου τοῦ πε-
λάγους τῶν χρυσοκεντήτων καὶ μεταξοπλέκτων ὑφα-
σμάτων, τοῦ νωχελῶς κυματουμένου ἐνώπιον ἡμῶν
ὑπὸ τοὺς ἤχους περιπαθοῦς μουσικῆς, ἐκάστη στροφή
τῆς ὁποίας ἀποπνέει μελαγχολίαν καὶ βαρεῖαν κακο-
φωνίαν. Αἱ πενθίμως ἀπαθεῖς μορφαὶ τῶν ρυθμικῶς
περιστρεφομένων ὀρχηστρίδων, ἢ οὕτως εἰπεῖν αὐτόμα-
τος χάρις τῶν κινήσεων των, ἢ θαλπερὰ ἐσπέρα εἰς
τὴν χώραν τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου πυρακτουμένης ἐρήμου,
ἢ ἀποναρκοῦσα μονοτονία τῶν ἐντυπώσεων κατὰ τὸ
διάστημα τῶν τελευταίων ὥρῶν, — τὸ πᾶν συσφίγγει
ἡμᾶς μετὰ τῆς Ἰνδιχῆς, ὅπου πρὸς τὸ παρὸν (κατ' ἐ-
μὴν ἀντίληψιν) δὲν ἐκυριάρχησεν ἔτι ἡ θανατοῦσα
ζωϊκὴ πεζότης, — ὅπου οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ φύσις, τὸ
ἀγαθὸν καὶ τὸ πονηρὸν, ἢ πρὸς τὸν ἀσκητικὸν βίον
τάσις καὶ ἡ ἐπιδίωξις ματαιότητος ματαιοτήτων δὲν
ἐψυχράνθησαν ἔτι ἐντὸς τῶν κατὰ συνθήκην ὁρίων προώ-
ρως γηρασάσης ἀναπτύξεως.

Κυριακή, 23 Δεκεμβρίου (4 Γενουαρίου.

Τὴν πρωΐαν αἱ Α. Ὑψηλότητες ἀπέρχονται εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγριοχοίρων, καθ' ὃ ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἐφόνευσε τινὰς ἐξ αὐτῶν.

Ἐπανακάμψαντες εἰς τὰς σκηνάς των οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται ἀναπαύονται ὀλίγον. Ἡ περὶ ἡμᾶς χλιδὴ καὶ ἡρεμία διαθέτουσι πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν.

Μεταξὺ δύο ἀτελευτήτως μακρῶν, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων γραμμῶν σκηνῶν ἐκτείνεται καταπράσινος πλατεῖα, ἀναπηθῶσιν ἀναδρυτήρια, λευκάζει προτομή τις, διακρίνονται διὰ τὰς διαστάσεις των ἡ «σζαμιανέ», ἐν ἣ ἔλαβε χώραν χθὲς τὸ «nautch», ἡ αἶθουσα τοῦ ἐστιατορίου καὶ τὰ διαμερίσματα τῶν Ὑψηλῶν ταξειδιωτῶν.

Τὰ τελευταῖα συνίστανται ἐκ τῶν κοιτῶνων πλησίον μικρᾶς ξυλίνης καλύβης, μικρᾶ; αὐλῆς μετὰ παραπέτασματος καὶ καθισμάτων ἐν τῷ μέσῳ καὶ τέλος ἐξ ἐπισήμου αἰθούσης μετ' ἐπίπλων ἐμπετασμένων διὰ κίτρινου ὑφάσματος, χρυσῶν καθεκλῶν, ἰδιοτρόπων παρὰβάν, ὥρολογίων καὶ τραπέζιων, ἐφ' ὧν κεῖνται λευκώματα ἀπεικονίζοντα τὴν χώραν.

Πλητίον τῆς εἰσόδου τῆς αἰθούσης ταύτης τῆς ὑποδοχῆς ὑπάρχουσι στηριγμένα ποδήλατα, ἐν ἣ περιπτώσει εὐρωπαϊὸς τις ἐπεθύμει νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς μετακινήσεως.

Χθές ἀκόμη πρὸ τῆς ἑσπέρας ἦλθον εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Μεγάλου Δουκὸς μελαψοὶ τινες παραδόξου ὄψεως ἀνθρωποὶ, — ὡς ἐμάθομεν παλαισταὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, διατελοῦντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μαχαρατζᾶ. Στρατολογοῦνται οὗτοι κυρίως ἐν Πεντζάμπ, καὶ χαίρουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδεικνύωσι τὴν τέχνην των τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἐκμισθεῦντος αὐτοῦς.

Παρουσιασθέντες ἐνώπιον τῶν Ἀ Ὑψηλοτήτων ἀπέβαλον οὗτοι τοὺς χιτῶνας των καὶ γυμνοὶ μέχρις ὀσφύος ὑπεκλίθησαν πρὸς τοὺς Ὑψηλοὺς θεατὰς, — ἀκολούθως δὲ κτυπῶντες τὰς παλάμας καὶ δι' αὐτῶν τὸ στῆθος, μετ' ἀγρίας ὑποκώφου κραυγῆς ἤρχιζον τὴν πάλην, ἣτις συνίστατο εἰς τὸ τίς νὰ ρίψῃ τὸν ἀντίπαλόν του ὑπτίον. Αἱ σκοτειναὶ, ὡς ὀρειχάλκιναί μορφαὶ τῶν ἀθλητῶν (καὶ ἦσαν οὗτοι πλείοτεροι τῶν δέκα) μετ' ἐκτάκτου ὀρμῆς καὶ εὐκαμψίας ἐπετίθεντο καὶ ὑπεχώρουν, ἀνετρέποντο κατὰ τὴν φυγὴν, καὶ ἴσταντο ἀκλόνητοι, πιέζοντες τὸν ἀντίπαλον εἰς τὰς ἀγκάλας ἢ ἀμιλλώμενοι κατὰ τὴν εὐκαμψίαν καὶ τὴν δύναμιν πρὸς τοὺς γίγαντας τοῦ φυτικοῦ βασιλείου τῶν τροπικῶν.

Σήμερον μετὰ τὸ κυνήγιον καὶ τὸ πρόγευμα, αἱ Ἀ Ὑψηλότητες ἀποσυρθεῖσαι πεζῇ πέραν τῶν σκηνῶν ἐπιμακρὸν ἐναβρύνονται θεωροῦσαι τὸ παιγνίδιον «πόλο» οὗτινος συμμετέχουσιν ἐπὶ λαμπρῶν ἵππων οἱ ἀδελφοὶ τοῦ μαχαρατζᾶ, ἐπίσης διακεκριμένοι ἵππεῖς ὡς ἅπαντες οἱ ρατζποῦται.

Οὗτοι (μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ νεαρὸς διάδοχος Τζασβάντ Σύγγ καὶ ὁ σὶρ Μάκενζυ Οὐόλλες, γνωστὸς διὰ

τὴν πρὸς τὴν γυμναστικὴν κλίσιν του,) μετ' ἀλλαγμοῦ φέρονται ἐπὶ τοῦ ἵπποδρομίου, πλήττοντες διὰ λογχῶν πασσάλους ἢ ἐν πλήρει καλπασμῶ προσπαθοῦντες νὰ διασπαθίσωσι κρεμάμενον ἀπὸ δοκοῦ σῶμα τράγου.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τοὺς Ὑψηλοὺς Ἐένους διασκεδάζουσι θαυματοποιοί. Εἰς τούτων ἐξάγει ἕκ τινος κανίστρου ὄφιν, ὃν ἀφόβως σύρει ἐνῶ αὐτὸς ἐξέρχεται ἀκουσίως συρίζων, — ἐξερεύγεται φλόγας εἰς πᾶσαν ἀναπνοὴν του κ.τ. Ἄτερος δεικνύει γιγυμνασμένην αἶγα, ἐφ' ἧς ἵππεύει γελοῖος πίθηκος ἐν στολῇ, ἄτερος—ψιττακὸν, πληροῦντα μικρότατον πυροβόλον καὶ πυροβολοῦντα.

Τοιαύτας σκηνάς, πολλὰς βεβαίως θὰ ἴδωμεν ἀκόμη περαιτέρω, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, — διὰ τοῦτο δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ πολὺ εἰς αὐτάς

Ἄργα τὴν ἐσπέραν ἢ αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ Μαχαρατζᾶς Τζασβάντ Σύγγ ἀφίκετο εἰς τὰς σκηνάς μας ἵνα προπέμψῃ τὸν Τσάρεβιτς Διάδοχον εἰς τὸν σιδηρόδρομον. Τὸ ὕστατον ἤδη λάμπουσιν ἐνώπιόν μας ἐν τῷ ἡμίφωτι ἡ ἀργυρότευκτος ἵπποσκευὴ καὶ οἱ ἀργυροὶ κωνίσκοι τῶν ἵππων τῆς ἡγεμονικῆς ἀμάξης.

Δευτέρα, 24 Δεκεμβρίου (5 Ἰανουαρίου).

Ἡ Ἀζμὴρ, ὅπου τὴν ἐβδόμην καὶ ἡμίσειαν πρωτὴν ὥραν ἀφίκετο ἡ Α. Α. Ὑψηλότης, ἀνήκει εἰς τὰς γραφικωτέρας γωνίας τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

Θεμελιουμένη εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ φυσικοῦ φρουρίου—λόφου,—ἐπὶ τῶν ὀχθῶν λίμνης, ἐχούσης περίμετρον ἐξ βερσιῶν, ἡ πόλις ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶνε σπουδαῖον κέντρον ἐξουσίας καὶ ἐμπορίου μεταξὺ τῶν ἡγεμονιῶν τῆς πέριξ Ρατζπουτάνης. Αἱ λαϊκαὶ θρησκευτικαὶ παραδόσεις καὶ διηγήσεις ἱστορικοῦ χαρακτῆρος ἐξ ἴσου συμπλέκονται περὶ τὴν ὀνομασίαν, ἔχουσιν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ρατζπούτων Ἀτζᾶ (ἐκ τοῦ διασήμεου γένους τῶν Ἰσαουχάνων). Εἶχεν οὗτος ἀποπειραθῆ ἐν ἀρχῇ κατὰ τὸν Β΄ μετὰ Χριστὸν αἰῶνα ἢ ἀνεγείρη φρούριον ἐπὶ τοῦ παρακειμένου «ὄρους τῶν ὄφρων» (Νάγ-παχᾶρ), ἀλλὰ τὰ κακὰ πνεύματα κατέστρεφον ἀνὰ πᾶσαν νύκτα πᾶν ὅ,τι ἐκτίζετο τὴν ἡμέραν. Τότε ὁ ἡγεμὼν ἀπεφάσισε νὰ πλέξῃ ἀπροσπέλαστον καλιᾶν ἐπὶ τοῦ ἀποτόμου βράχου τῶν ἐνώπιον ἡμῶν ἀποκαλυπτομένων ὑψωμάτων (Ταραγᾶρ - «ἀστερωτὸν ὀχύρωμα»), ὑπ' αὐτὴν δὲ νὰ ἀνεγείρη προάστεια ἅτινα θὰ ἐξικνούντο πρὸς τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν εὐρεῖαν κοιλάδα.

Ὅταν κατὰ τὸν Ζ΄ ἤδη αἰῶνα ὁ ἄραψ στρατηγὸς Μουχαμμὲτ Κασήμ ἐτόλμησε νὰ εἰσελάτῃ εἰς Ἰνδικὴν ὁ ρατζᾶς τῆς Ἀτζμῆρ εὕρισκετο ἐν μέσῳ τῶν φιλοπατριδῶν τῶν ταχέως στρατολογηθέντων ἐναντίον τοῦ μισητοῦ «ἄλλοπίστου». Ἀλλ' ἡ πρώτη κατὰ τῶν μουσουλμάνων ἠρωϊκὴ ἀντίστασις δὲν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ τὸν τόπον. Ἐν ἔτει 1024 ὁ ἄγριος σουλτάνος Μαχμούτ Χαζνεβήδ, ἐρχόμενος ἀπὸ βορᾶν κατὰ τοῦ πλουσιωτάτου ἐν Χουτζεράτῃ ναοῦ τῶν ἐθνικῶν Σομνάτ, ἐλεηλάτησε καθ' ὁδὸν τὰς οἰκίας καὶ τοὺς ναοὺς τῶν εἰ-

ρηνικῶν κατοίκων τῆς Ἀτζμῆρ, μόνον δὲ οἱ διαμένοντες ἐπὶ τοῦ βράχου διεσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος καὶ οἵτινες μετὰ ταῦτα σκληρῶς ἐξεδικήθησαν τὸν ἐχθρὸν, ἐπιστρέφοντα μετὰ τῶν λαφύρων του. Οἱ ἐγγῶριοι ρατζπουῦται εἴλκυσαν αὐτὸν εἰς τὴν παρακειμένην ἔρημον ὅπου χιλιάδες μωαμεθανῶν εὔρον τὸν ἐκ δίψης θάνατον.

Πρὶν ἔτι οἱ «ἄνδρες τοῦ Κορανίου» θριαμβεύσωσιν ἀποτελεσματικῶς κατὰ τοῦ ἰθαγενοῦς θρησκευματος, αἱ ἰσχυραὶ κτήσεις τῆς Δέλχης συνεχωνεύθησαν μετὰ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀτζμῆρ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, —ὡς ἐκ τούτου ἀνέμενεν αὐτὰς ἡ θλιβρωτέρα τύχη, ἢ τῆς ὑποδουλώσεως.

Μόλας τὰς πρὸς ἐπανάστασιν ἀποπειράς, μόλας τὰς ἐξαπίνης καταλήψεις τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν τσαουχάνων, οὐδεὶπόρων καὶ τζοδπούρων κατὰ τοὺς ΙΓ' ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνας, αὕτη κυρίως κατέστη τὸ μουσουλμανικὸν κέντρον καὶ ἀνοικοδομηθεῖσα ἐπὶ Μογόλων, ἀγιασθεῖσα ὑπὸ τῶν παραδόσεων ταχέως κατέλαβεν ὑπέροχον θέσιν ὡς θρησκευτικὸν σημεῖον τῆς Ρατζπουτάνης.

Ἐν ἔτει 1818 οἱ ἄγγλοι παρέλαβον αὐτὴν παρὰ τῶν μαρατῶν καὶ διὰ τῆς συνετῆς διοικήσεώς των τοσοῦτον διέθεσαν ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς κατοίκους, ὥστε κατὰ τὸ φοβερὸν ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως τῶν σηπάων ἐνταῦθα οὐδεὶς ὑπῆρξε κίνδυνος ὡς συνέβη ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις. Τάγμα, σχηματισθὲν ἐν Ἀτζμῆρ ἐξ ἡμιαγρίων γηγενῶν τῆς φυλῆς μέρ (Mhair), ἔμεινε πιστὸν εἰς τοὺς εὐρωπαϊοὺς καὶ ἔσωσε τὸ φρούριον, καίτοι

πέριξ εμαίνετο ἡ στάσις καὶ οὐ μακρὰν εὐρίσκοντο οἱ στασιάσαντες ἄνδρες τοῦ βεγγαλικοῦ στρατεύματος.

Ἀπὸ τοῦ 1842 ἔτους, ἡ ἐνταῦθα ἐπαρχία κατέχουσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ Ἰνδοστάν, ὑπάγεται μετὰ τῆς παρακειμένης Μερβάρ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν γενικοῦ πολιτικοῦ πράκτορος, εἰς ὃν εἶναι ἀνατεθειμένοι αἱ πέριξ ρατζπουτικαὶ ἡγεμονίαι.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἠυδόκησε σήμερον νὰ διαμείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συνταγματάρχου Τρεβόρ, κατέχοντος τὴν δυσκολωτάτην ταύτην θέσιν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἐπιθεώρησις τῆς πόλεως μετὰ τῶν ἀρκετὰ πλατειῶν ὁδῶν τῆς, καὶ τὰς ὁποίας ποικίλλει τὸ ἑορτασίμους φέρον στολὰς πλῆθος. Ἀντιπαρελθοῦσαι τοὺς περιέργους ἀλλ' ὑπὸ αἰσθητικὴν ἐποψιν μικρᾶς σημασίας «ναοὺς» τῶν συρρέοντων ἐνταῦθα πρὸς προσκύνησιν μουσουλμάνων, αἱ Α. ὑψηλότητες ἐπισκέπτονται τὸ κράτιστον τῶν μνημείων τῆς μεσαιωνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ κοσμοῦν τοὺς πρόποδας, μέχρι τῆς ἀνωφερείας ὀπισθεν τῆς γραμμῆς τῶν ἰθαγενῶν οἰκημάτων καὶ φέρον τὴν χαρακτηριστικὴν ἐπωνυμίαν «Arhaidin ka-jhompra», ἐπειδὴ τὸ κτίριον, ὡς πιστεύεται ἀνηγέρθη ἐν διαστήματι δύο καὶ ἡμισείας ἡμερῶν. Ἡτό ποτε τοῦτο τζαϊνικὸς ναὸς εἰδώλων, ἀλλ' ἐν ἔτει 1236 περιυδρίσθη ὑπὸ τῶν ἀλλοπίστων, οἵτινες μετέτρεψαν αὐτὸν εἰς τέμενος καὶ ὤκο-

δόμησαν άψίδα ύπό τὸ πνεῦμα τοῦ άρηίου ισλάμ, μετὰ γιγαντιαίων κουφικῶν έπιγραφῶν, πλαισιουσῶν τὸ τολμηρῶς διαγεγραμμέρον αὐτῆς τόξον. Οί γνῶσται τῶν μαυριτανικῶν άρχιτεκτονικῶν άξιοσημειώτων τοῦ Καίρου, τῆς Συρίας καὶ τῆς Περσίας βεβαιουσιν ὅτι ὁ «ναὸς τῆς προσευχῆς» τῆς Ἀτζμῆρ διαφιλονικεὶ τὰ πρωτεία ὡς πρὸς τὴν ὠραιότητα πρὸς άλλους ὁμοίους αὐτῶ.

Ἡ παραγωγή τῆς έπωνυμίας διαμφισβητεῖται : Οί μὲν λέγουσιν ὅτι πλούσιος Ινδὸς έδαπάνησε διὰ τὴν άνέγερσιν τοῦ ναοῦ εἰς τιμὴν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῶ Τζήν εκ τοῦ κολοσσαίου κέρδους τῶν έμπορικῶν αὐτοῦ έπιχειρήσεων εν διαστήματι 60 ὡρῶν, έτεροι άποδεικνύουσιν, ὅτι κατὰ τὸ τόσον βραχὺ διάστημα κατεστράφησαν τὰ έναργῆ ἴχνη τῆς ειδωλολατρείας, ὅταν οί εκ Δέλχης κατακτηταὶ μετέτρεψαν τὸν ξένον ναὸν εἰς εκκλησίαν τῶν «πιστῶν». Ἐν γένει δύσκολον νά εἶπη τις περὶ τῆς εν Ἰνδικῇ χρονολογικῆς διαιρέσεως : χρόνον οί Ιθαγενεῖς δὲν έχουσι—τὸ έτος δύναται τις νά υπολογίση δι' ἡμερῶν, τὰς ἡμέρας νά έρμηνεύση δι' έτῶν . . . εὐδαίμων χάρα !!

Ἄνερχόμενός τις διὰ τῶν πλατειῶν κλιμάκων ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καταφύτου ὑπὸ δένδρων άνδῆρου, εμπρὸσθεν τῆς εισόδου εἰς « Ἀρχεδὴνκατζόμπρα », ἐπὶ πολὺ δὲν δύναται νά άποσπάση τὰ ελεμματα του θεωρῶν μετ' εκπλήξεως τὰ δασωθέντα περιστύλια τῆς περιόδου τῶν εθνικῶν : Έκαστος στύλος διαφέρει τοῦ άλλου κατὰ τὴν έπεξεργασίαν καὶ εἶνε εκατοντάδες τοιούτων. Τὸ επάνω μέρος τῆς οίκοδομῆς κατέρρευσε

ὡς καὶ οἱ παρακείμενοι αὐτῇ μιναρέδες. Οἱ ἀπορφανωθέντες σηκοὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ κτιρίου μέχρι τοῦδε μαρτυροῦσι περὶ τοῦ θριάμβου τοῦ ἰσλάμ. Ἄλλως τε ἂν ὁ ναὸς οὗτος δὲν μετετρέπετο εἰς τέμενος μουσουλμανικὸν, ἐκ τοῦ μνημείου τούτου βεβαίως οὔτε τεμάχιον θὰ ἐσώζετο. Καὶ σήμερον ἀκόμη πλησίον αὐτοῦ βηθηδὸν ἀποσπῶσι πότε ἀνάγλυφα πότε εἰδωλὸν τι ἢ πλάκα μὲ ἐσβεσμένας γλυφάς.

Ὁ «οἶκος προσευχῆς» ὄν ἐπιθεωροῦμεν, ἀνεγνωρίσθη τοιοῦτος ἐπὶ σουλτάνου τῆς Δέλχης Ἄλτάμζς. Πρὸς ἐπέκτασιν τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἵνα προιδώσῃ εἰς αὐτὴν πλειοτέραν μεγαλοπρέπειαν, ἔδωκε φαίνεται διαταγὴν νὰ μεταφέρωσιν ἐνταῦθα πλείστους στύλους ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἐντελῶς καταστραφέντων ναῶν.

Σήμερον αἱ ἀγγλικάι ἀρχαὶ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται τὸν ἀρχαῖον ναὸν—τέμενος, ὅστις πρὸ μικροῦ ἔτι ἦτο παρημελημένος. Ἀρχηγός τις τῆς ἐνταῦθα ἐπαρχίας ἵνα ἐπιδείξῃ ζῆλον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀντιβασιλέως μετὰ τῆς προστικρούσης λαμπρότητος, ἀνύψωσε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, θριαμβευτικὴν ἀψίδα, καὶ ἔκρινε συνετὸν νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὴν διὰ στύλων οὓς ἀπέσπασεν ἐκ τῆς «Ἀρχεδηνακτζόμπρας». Οἱ συμπολιταὶ του, προφανῶς, κατεδίκασαν ἐν τῷ τόπῳ παρόμοιον βανδαλισμὸν.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτον τοῦ μνημείου τούτου εἶνε τὰ ἐπὶ τῶν φατνωμάτων τῆς στέγης θαυμάσια κοσμήματα ἅτινα διεσώθησαν ἀκέραια. Ἄν καταρτίσωμεν λεύκωμα τῶν ἐν Ἰνδικῇ κοσμημάτων εἰς Ἀτμήρ

δέον ν' ἀπευθυνθῶμεν ὅπως λάβωμεν ἀντίγραφα τῶν καλλιτέρων ὑποδειγμάτων.

Δι' ὠραίου κήπου μεταβαίνομεν μετὰ ταῦτα εἰς ἀπέραντον οἰκοδομήν, καλουμένην σχολεῖον τοῦ λόρδου Μέω (Earl of Mayo), ὅπερ ἀνηγέρθη κατὰ τὸ 1870 πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐνταῦθα ἀποκλειστικῶς οἱ παῖδες τῶν εὐγενῶν τῆς Ρατζπουτάνης. Οἱ ἰθαγενεῖς ἡγεμόνες κατέθεσαν πρὸς τοῦτο κεφάλαιον 600 χιλιάδων περίπου ρουβλίων. Ἡ κυβέρνησις προσδιώρισεν ἑτησίαν ἐπιχορήγησιν πρὸς συντήρησιν τοῦ σχολείου τούτου ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχηγόνως ἀγρίων πολεμιστῶν καὶ ρατζήδων ὀφείλουσιν ἐν μέρει νὰ ἐκπαιδεύωνται ὡς ἡ νεολαία τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Πρόεδρος τοῦ συμβουλίου εἰς τὸ ὅποιον συγκαταλέγονται καὶ οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν δωρητῶν, εἶνε ὁ ἀντιβασιλεὺς, ἀντιπρόεδρος δὲ ὁ γενικὸς πολιτικὸς πράκτωρ τῶν πέριξ ἡγεμονιῶν. Τὸ σχολεῖον διευθύνεται σήμερον ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου (Colonel Soch), καλῶς γνωρίζοντος τὸν ἐσωτερικὸν βίον τῆς χώρας καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀποστελλομένων ἐνταῦθα παιδίων. Ἡ διδασκαλία καὶ ἡ ἐκπαίδευσις αὐτῶν εἶνε λίαν δύσκολος, διότι πολλοὶ τούτων ἔχουσιν ὄριμον ἡλικίαν, ἔχουσι συζύγους, διατελοῦσιν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τῶν οἰκογενειακῶν προβλέψεων καὶ λαϊκῶν προκαταλήψεων, — εἰς ἐπίμετρον δὲ, οὐδὲν ἀναμένουσιν ὄφελος ἐν τῷ μέλλοντι ἐκ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος περιέρχεται τὰς αἰθούσας τῶν παραδόσεων τοῦ περιέργου «Mayo College». Οἱ

μαθηταί (ἀπὸ τριάκοντα μέχρις εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίας) φοροῦσιν λευκὰ ἐνδύματα, ποικιλόχρωμα σαρήκια καὶ φέρουσι τιμαλφῆ στολίσματα. Αἱ αἵθουσαι τοῦ κτιρίου, — ὅπου κυρίως γίνονται αἱ παραδόσεις, — εἶνε κολοσσαῖαι. Ἐκατέρωθεν τούτου εἰσὶ διεσπαρμένοι μικροὶ οἰκίσκοι μετὰ σπαρτιατικῆς ἀπλότητος ἐστολισμένοι, χρησιμεύουσι δὲ ὡς κατοικίαι τῶν νεαρῶν ρατζᾶ καὶ ἐπιφανῶν ρατζπούτων. Ἐκάστη οἰκοδομὴ διακρίνεται διὰ τὴν ἰδιόρρυθμον αὐτῆς ἀρχιτεκτονικὴν καὶ εὐαρμόστως λευκάζει ἐντὸς τοῦ περιστοιχίζοντος αὐτὴν φυλλώματος.

ΤΖΑΙΠΟΥΡ ΚΑΙ ΑΛΒΑΡ

ΤΡΙΤΗ, 25 Δεκεμβρίου. (6 Ιανουαρίου)

Ὡς κάτοπτρον ἀπλοῦται παρὰ τὴν Ἀτζιμήρ ἡ ἱστορική λίμνη «Ἄνα Σαγάρ», τὸ ὄνομα καὶ τὴν προέλευσιν αὐτῆς ὀφείλουσα εἰς τὸν ἐγγώριον ρατζᾶ τοῦ θ' αἰῶνος, ὅστις ἐκαλεῖτο Ἄνα. Πλεῖστα συμβεβηκότα ἔλαβον χώραν ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τῆς εἰρηνικῆς ταύτης δεξαμενῆς. Ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ μεγαλείου των ἐνταῦθα ἠγάπων νὰ διέρχωνται τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς των οἱ Μογόλοι. Τὰ μαρμάρια ἀνάκτορα τῶν σκληρῶν τούτων δεσποτῶν μέχρι σήμερον ἐγκατοπτρίζονται εἰς τὰ διαυγῆ τῆς λίμνης ὕδατα. Ἐνταῦθα ἔζων ἐλπίζοντες εἰς τὸ μέλλον μεγαλεῖον. Ἐνταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ Δζαχανγῆρ (γυμνόπους, καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, μετὰ ἐξημερωμένων ἐλάφων ἐκατέρωθεν) ἐδέχθη ἀμέριμος κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1615 τὸν πρῶτον ἄγγλον ἀπεσταλμένον σὶρ Τομάς Ρὸ, μετὰ δώρων.

Ὅπισθεν τοῦ ὄρους, οὐ μακρὰν ἐντεῦθεν, κεῖται ἡ ἱερωτάτη διὰ τοὺς Ἰνδοὺς λίμνη Πουσκάρ, παρὰ τὴν ἑποῖαν ὑψοῦται ὁ μοναδικὸς καθ' ὅλην τὴν χώραν ναὸς

αὐτοῦ τοῦ Βράμα. Τὰ περίξ διαπνέονται ὑπὸ τῆς μυστικότητος τῶν μετ' αὐτῆς συνδεδεμένων θρησκευτικῶν παραδόσεων. Εἶνε πλήρεις βαθείας ἐννοίας αἱ λαϊκαὶ πεποιθήσεις, δυνάμει τῶν ἀσκητικῶν ἄθλων, δι' ὧν μυθολογικός τις βασιλεὺς ὑπέρεβη τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς θεούς.

Τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἡ Τσάρεβιτς Διάδοχος διέρχεται ἐν ἡρεμίᾳ παρὰ τὴν λίμνην τῆς Ἀτζμήρ. Σήμερον εἰς τοὺς οἴκους μας—ἐορταί, αἱ χειμεριναὶ διασκεδάσεις ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν... καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἔμπροσθέν μας ἀτελεύτητον δρόμον ἐν μεσημβρινᾷς χώραις, διατελοῦμεν εἰς εἶδος τι πνευματικὸν κάματον, ὅστις ἀπαραιτήτως ὀφείλει νὰ ἐπιτείνηται ὀλονὲν, μεταβολᾷς ὁδοιπορικῶν σκέψεων, ἐκτυλιτσομένων εὐρύτερον καὶ ἐναργέστερον. Ὡ Ἰνδικὴ μᾶς κατέκτησες!

ΤΕΤΑΡΤΗ, 26 Δεκεμβρίου (7 Ἰανουαρίου).

Τὸ τραῖνον τοῦ Μεγάλου Δουκὸς πλησιάζει εἰς τὴν ρατζπουτικὴν «πόλιν τῆς νίκης» (Τζαΐπούρ). Ἄνηγέρθη αὕτη ὑπὸ τῶν κυριωτέρων ὁμαιμόνων ἀντιπάλων τῶν ρατόρων—πολυαριθμοῦ καὶ ἰσχυρᾶς φυλῆς «κουτσάχα», οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ὁποίας θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἀμέσους ἀπογόνους τοῦ ἥρωος Ράμα. Κατέχοντες οἰκονομικῶς ἀκμάζουσαν ἐπαρχίαν, ἐν πολλοῖς ὑπερτεροῦσαν ἑκπαλαὶ τὴν Μαρβάρ, παρουσιάζουν οὗτοι

ἐπὶ Μογγόλων αἱ σήμερον ἀκόμη παρουσιάζουσι πρό-
τυπον αὐλῆς, οὐχὶ ξένης πρὸς τὸ προοδευτικόν πνεῦμα
τοῦ αἰῶνος, ἀλλὰ διατηρούσης τὸν τοπικὸν χαρακτήρα.

Καὶ πάλιν θριαμβευτικὴ ὑποδοχὴ μετὰ τὸν μαχαρατζᾶ
ἐπὶ κεφαλῆς. Τὸ ὑψηλὸν πρόχωμα, περιβάλλον τὴν
πόλιν, διασχίζεται ὑπὸ βαθειῶν διπλῶν πυλῶν πρὸς
τὰς ὁποίας διευθυνόμεθα. Τὸ ἀγγλικὸν «ὡς εὖ παρέ-
στης!» (Welcome) διὰ τεραστίων λευκῶν γραμμάτων
φαίνεται ἐσκαλισμένον ἐπὶ τῆς βραχύδους κλιτύος τοῦ
δρόμου, τοῦ ὀνομαζομένου «Ναχαργάρ» (ὄχυρωμα τί-
γρεως). Γυμνόποδες στρατιῶται μετὰ ἐρυθρὰς στολὰς
παλαιοῦ συρμοῦ, εἰσὶ παρατεταγμένοι στοιχηθὸν εἰς
τὸν δρόμον τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου. Τὰ τηλεβόλα,
ἐπὶ τροχῶν κροκινοβαφῶν, σύρονται ὑπὸ βεῶν. Ἀρα-
βικοὶ κέλητες μετὰ καλλιτεχνικῶς ὠρχίαν κάμψιν τῆς
κεφαλῆς βαίνουνσι παραπλευρῶς, πολύχρωμα περιδέ-
ραια καὶ μεταλλικαὶ ἀλύσεις κρέμανται ἐκ τοῦ τραχή-
λου των, φέρουσι κασσὰς, χρυσοκεντήτους καὶ ἀργυ-
ροῦς κρίκους περὶ τοὺς πόδας. Πλείονες τῶν εἴκοσιν
ἐλεφάντων ἀναμένουσι τοὺς Ξένους καὶ τὴν συνοδίαν
τῆς Α. Ὑψηλότητος. Ἀσυνάρτητος στρατιωτικὴ μου-
σικὴ, ἀποπειρᾶται νὰ ἀνακρούσῃ τὸν ρωσσικὸν καὶ
τὸν ἀγγλικὸν ὕμνον. Κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἐκτείνεται
μακρὰ γραμμὴ ἵππέων μετὰ μεσαιωνικῶν θωράκων
καὶ περικεφαλαίων.

Ἡ πόλις προξενεὶ ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν. Τὰ ὑψηλὰ
τείχη, τὰ περιβάλλοντα αὐτήν, αἱ εὐθεταὶ ὁδοί, αἱ οἰ-
κίαι, οἱ ναοί, αἱ σκιαῶδες, — τὰ πάντα φαίνονται περι-
βαλλόμενα ὑπὸ ροδίνου χροιάς. Οὐδ' ἡ ἐλαχίστη μαύ-

ρη κηλὶς διακρίνεται εἰς τὸ ἔξοχον βάθος τῆς ἔμπροσθεν ἡμῶν εἰκόνας· οὐδὲν εὐρωπαϊκὸν βλέπει τις εἰς τοὺς πολίτας, καίτοι ἡ πόλις ὑφίσταται μόλις ἀπὸ 150 ἐτῶν καὶ ἀνεπτύχθη ταχύτερον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ νεωτέρου πνεύματος τοῦ πολιτισμοῦ.

Παρὰ τὰ βαρέα ἀμάξια, — κάμηλοι καὶ ὄναρια διαγκωνίζουσι τὸ πυκνὸν πλῆθος τῶν πεζῶν τῶν πληρούντων τὰς ὁδοὺς. Πανταχοῦ, μετὰ τῆς ἑορτασίμου ζωηρότητος παρατηρεῖται ἡ συνήθης ἐμπορικὴ κίνησις. Κύματα λαοῦ πηγαινοέρχονται πρὸς τὰ πλατέως ἐκτυλισσόμενα, ὑπὸ λευκὰ ἔμπετάσματα ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν ἐγχωρίων πλουσίων ἐμπόρων. Καὶ τί δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ! μεταξωτὰ ἐμβάδες, παρέκει — σωροὶ ὀλόκληροι θανατῶν καὶ πορτοκαλίων, ἀπεικονίσεις θεῶν, ἐρυθρὰ καὶ κυανὰ ὑφάσματα ἐγχωρίου κατασκευῆς κτλ. Ἀντιθέτως τῶν μουσουλμανικῶν πόλεων, ὧν οἱ δρόμοι εἶνε τόσοι στενοὶ, ὅπου τόσοι ἀποφεύγουσι τὸν ἥλιον, ὅπου τόσοι ἀγαπῶσι τὸ σκότος καὶ τὴν σκιάν, — ἐνταῦθα, εἰς τὴν πρώτην μεγάλην Ἰνδικὴν πόλιν, ἣν ἐπισχεπτόμεθα, ὅλα τὸναντίον εὐκρινῶς καὶ ὠρισμένως κτυπῶσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος καθήμενος μετὰ τοῦ μαχα-ρατζᾶ ἐν πολυτελεῖ ἐξέδρα «χάδα» (ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ «hauda» κάθισμα ἐπὶ καμήλου) κάτωθεν σκιάδος, ἐπὶ τῆς ράχεως ποικιλοστολιστοῦ ἐλέφαντος, ἐπιθεω-

ρεῖ τὰς ὁδοὺς τῆς «Νικοπόλεως». Τὸ τεράστιον ζῷον, μὲ καταστόλιστον κεφαλὴν καὶ συντετμημένους χαυλιόδοντας μετὰ χρυσῶν διακοσμήσεων, ἀκολουθούμενον ὑπὸ σειρᾶς ρυθμικῶς βαδίζόντων παρομοίων γιγάντων, εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ ἐμπετασμένον διὰ βαρέος χρυσιμεταξίνου ὑφάσματος, ἐφ' οὗ κεῖνται ὡσαύτως προσκεφάλαια ἐξ ὀλοσηρικοῦ. Ὅλως διάφορος φαίνεται ὁ κόσμος ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἐξημερωμένου κολοσσοῦ, ἐκπαλαί θεωρουμένου ὑπὸ τῶν ἰνδῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων ὡς ἐνσαρκωμένου ἐμβλήματος τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας.

Κατὰ τὴν ρυθμικὴν καὶ κατ' ἀρχὰς ἀρκετὰ δυσᾶρεστον ταλάντευσιν, μεθ' ἧς οὗτος ἀπαθῶς καὶ βραδέως βαδίζει ἐν μέσῳ τοῦ μηδαμινοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ δγλου, ἐξισῶν τοὺς ἀναβάτας μὲ τὰς δευτέρας ὀροφὰς τῶν μακρόθεν ροδοχρόων, ἐκ τοῦ πλησίον δὲ μελανοφαίων οἰκοδομῶν, ἀρχεσαι συναισθανόμενοι τὴν διττότητα τῶν ἐπὶ γῆς φαινομένων, ἅτινα ἀφ' ἐνὸς μὲν πιέζουσι διὰ τοῦ μεγέθους των καὶ ἐκπλήττουσι διὰ τοῦ ἀπαραμίλλου ἐξωτερικοῦ των, ἀφ' ἑτέρου δὲ μέχρις ἀπογοητεύσεως σμικρύνονται ἐκ τῆς ἀμέστου ἐπιθεωρήσεως αὐτῶν.

Μακρὰ, εὐθεῖα ὁδὸς ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ναῶν καὶ τῶν μεγάρων. Τὸ ἐπταώροφον ἡγεμονικὸν ἀνάκτορον, ἄνωθεν τῆς αὐλαίας πύλης τοῦ ὁποίου ὑπάρχει γεγλυμμένον μικρὸν εἶδωλον, ἐκτείνεται ἐν γραμμῇ, πέραν ἑτέρας οἰκοδομῆς μὲ ἐννέα ὀροφὰς, καλουμένης «ἀνεμοπαλάτιον» (χαθὰ μαχάλ), ὅπου ρεύματα δροσεροῦ ἀέρος ἐλευθέρως διαπερῶσι διὰ τῶν τε-

χνηέντως κατεσκευασμένων ὀπῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου.

Σμήνη ἀπειραρίθμων περιστερῶν περιίπτανται ἄνωθεν τῆς Τζαΐπούρ. «Ἱεραὶ» ἀγελάδες, ἀφιερωμένοι εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἀπαραβίαστοι διὰ τοὺς Ἰνδοὺς, διωλισθαίνουσιν ἐν τῇ δίνῃ τῆς λαϊκῆς κινήσεως. Ἰπρεμώτερον καὶ ὀκνηρότερον βαδίζουσιν οἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἑορτασίμως ἐστολισμένοι ἐλέφαντες. Ἐπιθεωρήσαντες τὴν πόλιν, περιερχόμεθα καὶ ἐκ δευτέρου τὸ ὑπέρυθρον παλαιοῦ καιροῦ πρόχωμα μετὰ πύργων καὶ ἐπάλλξεων, μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀτέχνως διὰ χρώματος κατεσκευασμένων εἰκόνων ζῶων καὶ γελοιωδυστάτων εὐρωπαϊῶν στρατιωτῶν. Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται καθίσαντες ἐπὶ ἀμαξῶν καὶ ἀποχαιρετίσαντες τὸν μαχαρατζᾶ, διευθύνονται εἰς «Residency» (εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πολιτικοῦ πράκτορος κ. Πικῶκ) ἢ αὐτοῦ ὑψηλότης — ὁ ἐγγχώριος ἡγεμὼν μετ' οὐ πολὺ ἀφικνεῖται ἐνταῦθα πρὸς ἐπίσκεψιν.

Ἡ πόλις καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς ὁμοιάζουσι πρὸς δασιν, ἀποτελοῦντα ζωηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς γυμνάς ἐκατέρωθεν κλιτύας τῶν ὀρέων. Ἡ δαψίλεια τῆς φυτείας ὀφείλεται εἰς τὴν μέριμναν τῶν ἄγγλων διοικητῶν, οἵτινες ἐνόησαν πόσον ἀναγκαῖα εἶνε ἡ ἀφθονία τῶν φυτῶν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ταύτην Δαρμυστάτην μετὰ τὰς κανονικῶς σχεδιασμένας συνοικίας καὶ οἰκήματά της, μετὰ τῆς ἀπολύτως οὐχὶ ἀνατολικῆς ἐλλείψεως ἀδιεξόδων δρομίσκων, μετὰ τῶν ὠραίων οἰκοδομῶν της, τῶν στερουμένων ὁμοιωτῶς ἱστορικοῦ τύπου.

Ἡ ἀνέγερσις τῆς «πόλεως τῆς νίκης» ἀνάγεται εἰς τὸ 1728 ἔτος ὅταν ἐν διαστήματι 44 ἐτῶν ἐκυβέρνηα τὴν ἐνταῦθα ρατζπουτικὴν φυλὴν «κατσβάχα» (χελώνη) εἷς τῶν ἐξοχωτέρων σοφῶν, ἡγεμῶν καὶ στρατηγῶν τῆς περιόδου τῶν Μογόλων—ὁ Τζαΐ Σύγγ Β΄ ὅστις εἰς σημεῖον ἰδιαιτέρας διακρίσεως ἔλαβε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸν τίτλον «Σεβαΐ» (εἷς καὶ ἐν τ ἔ τ α ρ τ ο ν), δι' οὗ κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἐσημαίνετο ἡ ἀξία αὐτοῦ, σχετικῶς πρὸς τοὺς λοιποὺς αὐλικοὺς οἵτινες ἐλογίζοντο ἀπλατῆ μονάδες.

Ἀφωσιωμένος πρὸς τὸν μαχαρατζᾶ τοῦτον ὁ πεπολιτισμένος καὶ ἱκανὸς τζαϊνιστῆς Βεδιαδούρ (ἐκ Βεγγάλης) κατέπεισεν αὐτὸν νὰ ἰδρύσῃ τὴν πρωτεύουσαν ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ἀφοῦ ἡ πρώτη ἢ ἀρχαία (Ἄμπέρ) ἔκειτο πλησίον τῶν ὀρέων. Ἐνταῦθα ἐσχηματίσθη κέντρον γνώσεων καὶ ἀνθρωπισμοῦ, ἐν τῇ Ἰνδοστανικῇ ἐννοίᾳ, τ. ἔ. κρᾶμα Ἰρανοαραβικοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχαίου Ἰθαγενοῦς, καὶ κατὰ τι εὐρωπαϊκοῦ. Τεράστια πλοῦτη ἀπεθησαυρίσθησαν ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Τζαϊπούρ, διότι οἱ κατσβάχαι αὐτοῦ, παρατάξαντες τριάκοντα περίπου χιλιάδας ὀπλίτας ὑπὸ τὴν «πεντάχρωμον» αὐτῶν σημαίαν, πότε κατεπᾶνον τὸ Δεκαν, πότε ἠγωνίζοντο διὰ τὴν Δέλχην ἐπὶ τῶν ἀφγανικῶν συνόρων καὶ πότε (ἐξ ὑποταγῆς πρὸς τοῦ Μογόλους) ἔχυνον τὸ αἷμά των εἰς τὸ μεμακρυσμένον Ἄσσάμ, — ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ «πόλις τῆς νίκης» ἠϋξανε καὶ ἐκαλλωπίζετο. Ἀκμαία ἐμπορικὴ κίνησις συνέδεεν αὐτὴν μετὰ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς χώρας.

Καίτοι ἡ εὐεργετικὴ ὑπότινας ἐπόψεις «Pax Bri-

tanica» έδωκεν αὐτῇ τὴν έσωτερικὴν ήσυχίαν, ἀλλὰ θὰ ήτο, κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν τῶν ἀγγλων συγγραφέων, πλάνη, νὰ φρονή τις, ότι τὸ κατὰ τὴν έποχὴν εκείνην έμπόριον ήτο κατώτερον καὶ υφίστατο πλειοτέρους κινδύνους, ή κατὰ τὸν 10' αἰῶνα. Ὁ γνώστης τῆς ιστορίας τῆς Ρατζπουτάνης— Τὸδ, λέγει, ότι καὶ κατὰ τὴν εξαψιν τῷ πρὸς διαρπαγὴν πολέμων καὶ ἀγριωτάτων στάσεων «καραβάνια» —ὁδηγούμενα ὑπὸ ἰδιαιτέρας τάξεως ἀνθρώπων, οὕτω καλουμένων τσαρούων, ὡς νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε, έξηκολούθουν νὰ διατρέχῃσι τὴν ὑπὸ τῆς στάσεως λυμαινόμενην κεντρικὴν Ἰνδίαν. Οἱ κάτοικοι έθεώρουν τοὺς ὁδηγοὺς τούτους «πρόσωπα ἱερά» κατὰ τῶν ὁποίων σπανίως ἀπετόλμα τις νὰ επιπέσῃ, — καὶ έν τοιαύτῃ περιπτώσει οὗτοι ὑπερησιζόντο ἀπεγνωσμένως, καὶ έν έσχάτῃ ἀνάγκῃ έφόνευον τὰ γυναίκας καὶ τὰ παιδία των, ηὐτοκτόνουν δὲ καὶ αὐτοί, ὅπως δυνηθῶσι μετὰ θάνατον νὰ εκδικηθῶσι τοὺς ἀρπαγας έχθρούς.

Ὁ διάσημος διπλωμάτης καὶ επικούρειος Τζάι Σύγγ, ὑψηλότερον έν τῷ κόσμῳ (καὶ αὐτῆς μάλιστα τῆς πραγματοποιήσεως τῶν φιλοδόξων σκοπῶν του καὶ τῆς πρὸς τὰς διασκεδάσεις κλίσεώς του) έθετε τὴν εἰς τὰ ἀστρονομικὰ ἐνασχόλησιν Μή εὐχαριστούμενος εκ τῆς ποιότητος τῶν ἐργαλείων τῶν έν χρήσει παρὰ τῷ ἀστρολόγῳ Οὐλουγ-μπέχ έν Σαμαρκάνδῃ, ὁ μαχα-ρατζᾶς τῶν καταβάχ έφεῦρε τελειότερα τοιαῦτα, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὁποίων έκαμνε τόσον ἀκριβεῖς παρατηρήσει, ὡστε εξέπληξε καὶ τοὺς νεωτέρους μαθηματικούς.

Ἄνήγειρεν ἀστροσκοπεῖα ἐν Τζαΐπούρ, Βεναρές, Δέλχη καὶ Ματούρα, — μετεφράσθη κατὰ διαταγὴν τοῦ ὀ Εὐκλείδης εἰς τὴν σανσκριτικὴν γλῶσσαν καὶ κατήρτισε λαμπρὰν βιβλιοθήκην. Προνοῶν περὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ θεμελιωτὴς τῆς «πόλεως τῆς νίκης» πανταχοῦ, ὅπου ἠδύνατο, ἔκτισε μέγαν ἀριθμὸν πανδοχείων (καραβάν-σεραγίων)· εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι οἱ φιλεύσπλαγχοι ἰνδοὶ θεωροῦσιν ἀπαραίτητον νὰ προσεύχωνται συχνάκις «ὑπὲρ πλεόντων καὶ ὀδοιπορούντων.»

Ἄπὸ τοῦ θανάτου τοῦ σοφοῦ μαχαρτζῆ ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ ἤρξατο βαθμηδὸν παρακμάζουσα ἕνεκα τῆς ἀνικανότητος καὶ τῆς ἀσκόπου σπατάλης τῶν διαδόχων του, ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τῶν μαρατῶν, καὶ τῆς ἐπὶ μακρὸν ἀντιτάσεως τοῦ νὰ συνδέσῃται σχέσεις μετὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἐνισχυομένων ἄγγλων. Οἱ προφυλακτικοὶ κατστάχαι, — πρῶτοι παρὰ τὰ ἐπιπρατοῦντα ἔθιμα, δώσαντες εἰς τοὺς Μογόλους συζύγους ἐκ τῶν ἡγεμονίδων αὐτῶν, — τελευταῖαι ἐν Ρατζασιὰν ἀνεγνώρισαν τὴν προστασίαν τῶν ἄγγλων. Δόξα καὶ ἔπαινοι εἰς αὐτούς!

Σήμερον ὁ λαὸς τῆς Τζαΐπούρης ἀπολαμβάνει τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπροικίσθη διὰ λαμπροῦ νοσοκομείου (εἰς μνήμην τοῦ λόρδου Μέω) καὶ φυλακῶν, διὰ προτύτου σχολείου καὶ πολυτεχνείου, ὑδραγωγείου, φωτίζεται δι' ἀερίοφωτος κτλ. Ἡ συνετὴ μεγαλοδωρῖα τῶν κυβερνητῶν καὶ τὰ κολοσσαῖα πλοῦτη τῶν ἐγκαταστάσεων ἐνταῦθα ἐμπόρων ὑπόσχονται εἰς τὴν πόλιν λαμπρὸν μέλλον. Γράφουτιν ἐν τούτοις ὅτι δῆθεν καταχώνεται βαθμηδὸν ὑπὸ τῆς ἄμμου.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος σκοπεύει ἀμέσως ν' ἀνταποδώσῃ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν ἐγγώριον ἡγεμόνα. Ἐπὶ τοῦ εὐρυχώρου ἀνδῆρου τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ, οἱ μεταπράται, μὲ τὰ διάφορα τιμαλφῆ περιδέραια ἐγχωρίου κατασκευῆς, τὰ βαναύσου τέχνης ἀγαλμάτια θεῶν καὶ τὰ ἀρχαῖα ὄπλα, ἅτινα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφίξεως τῶν ξένων κατεσκεύασαν πρὸς πώλησιν, μόλις ἔπαυσαν ἐνοχλοῦντες ἡμᾶς διὰ τῶν προτάσε-
 ώων των.

Τὸ ἐγκαταλειφθὲν παλάτιον «Residency», ὅπου ἠϋδόκησαν νὰ κατοικήσωσιν αἱ Α. Ὑψηλότητες (ἡ ἀκολουθία κατοικεῖ πλησίον, ἐν σκηναῖς)— ἀπέχει περὶ τὰ τέσσαρα βέρστια τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν πόλιν συναντῶμεν παράδοξα ὀχήματα μετὰ χρωματιστῶν σκιαδίων, συρόμενα ὑπὸ λευκῶν μονούθων ταύρων, κεκαλυμμένων διὰ μακρῶν ἐρυθρῶν κάστων, μετὰ πρασινοβαμμένων κεράτων. Παρά τινα καλύβην κἀθηται ὀξυδερκῆς ἐξημερωμένη λεοπάρδαλις, συσπειρωμένη οἰκείως παρὰ τὸν φύλακά της. Φρικώδης ἰνδὸς φακίρης, ζητῶν ἐλεημοσύνην, κραυγάζει καὶ χειρονομεῖ ὀπισθεν τῶν ὀχημάτων μας.

Παρὰ τὸ μέγαρον τοῦ μαχαρτζᾶ ἴσταται πυκνὸν σιωπηλῶς προσαγορευθὸν πλῆθος. Ἐδέησε νὰ διέλθωμεν διὰ δύο αὐλῶν ὅπως εἰσέλθωμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς μετὰ στύλων καὶ ἀνοικτὴν ἀπὸ τὰ τρία μέρη—ὅπου ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν φιλοφρονήσεων, ἡ τοποθέτησις τῶν ξένων καθ' ἱεραρχίαν, ἢ διὰ γιρλανδῶν στέψις καὶ ἡ προσφορὰ τοῦ «πάν» μετὰ ραντίσματος διὰ ροδοστάγματος (ἄττάρ) εἰσὶν ἀπαραλλάκτα μὲ τὰ

ἐν Τζοδπούρη λαβόντα χώραν. Μόνον ἡ διάταξις ἐνταῦθα εἶνέ πως μεγαλοπρεπεστέρα. Πλειοτέρα ἐπισημότης φαίνεται περιστοιχοῦσα τὸν νεαρὸν κυβερνήτην τῆς Τζαίπούρης, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου οἰκέται κρατοῦσι ριπίδιον (τσάμρα ἢ τσαόρη) ἐξ οὐράς ὑάκ (yack) μὲ χρυσὴν λαβήν, καὶ πτερῶν ταῶ καὶ σφαίρας. Ἐνὶ λόγῳ τὸ «δουρμπάρ», ὅπερ κατὰ τοὺς ἰθαγενεῖς σημαίνει ἐπίσημον ὑποδοχὴν καὶ συνέδριον ἐξ ὑψηλῶν προσώπων, — σήμερον ἔλαβε χώραν ἐν ὄλῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ.

Μετὰ μεσημβρίαν, ἀναχωροῦμεν διὰ τὸ κυνήγιον τῆς τίγρεως διευθυνόμενοι βορειανατολικῶς. Ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἄγει πρὸς τὰ ὑψώματα. Διανύσαντες πέντε βέρστια ἐφ' ἀμαξῶν, κατερχόμεθα αὐτῶν, ἰππεύομεν τοὺς ἐτοιμασθέντας ἵππους καὶ σπεύδομεν εἰς σκοτεινὴν καὶ στενὴν κοιλάδα, πλήρη ἀγρίου μεγαλείου καὶ ἰδιορρυθμοῦ καλλονῆς.

Παράδοξος συναρμογὴ χρωμάτων καθηλώνει τὸ βλέμμα. Κιτρινομέλαινα κηλίδες εἰσὶ διεσπαρμέναι ἐπὶ τῆς πρασινοφαίου ἐπιφανείας περὶ τὸν λόφον «Κάλλη-κχό.» Ἐπάλλξεις ἀλλοκότων τινῶν ἡμικατεστραμμένων μεγάρων ροδίζουσιν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, ὅπου ἐπὶ τινὰς αἰῶνας ἐξετείνετο ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας — Ἄμπερ, φέρουσα ἑκπαλαὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ἢ κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἄμπίκα, συζύγου τοῦ Ἰζήβα, ἢ ἐκ τοῦ Ἄμπα (μήτηρ τῆς οἰκουμένης) ἢ ἐλάτρευον

ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ γηγενεῖς κάτοικοι τῆς χώρας — «Μῆναι» ἢ «Μέναι», μέχρι τοῦδε ἀπαρτίζοντες τὸ σπουδαιότερον στοιχείον τοῦ ὄχλου. Διοικούμενοι οὗτοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, κατεῖχον μέχρι τῆς δεκάτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος ἕκτασιν μετὰξὺ τοῦ Ἄτμηρ καὶ τοῦ ποταμοῦ Τζούμνα, ἦλθον ὁμως κατόπιν οἱ ρατζποῦται καὶ ἐπέστησαν διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς αἱ μαῦραι ἡμέραι.

Κίτρινον στρώμα ἄμμου, ἀφθονούσης εἰς τὰ περίξ τῆς Τζαῖπούρης, — ἣς οἱ ὑπήκοοι γεωργοὶ ἀποκλειστικῶς διὰ βαρέων μόχθων κερδίζουσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, — ἐκτείνεται σποραδικῶς κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ παρὰ τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν καὶ ἔρημον ἀρχαίαν πόλιν. Τὰ βρυώδη τείχη προσδίδουσιν ἐκάστοτε ἀνταύγειαν εἰς τὰ φαιά, πένθιμα ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ περιστύλια. Ἄετοὶ καὶ γῦπες περιίπτανται ἄνωθεν τῆς ἐρημίας καὶ τῆς νεκρώσεως, οἶονεὶ φαντάσματα τοῦ μαγευμένου φανταστικοῦ παλατίου ἐπὶ τῆς πόρρω ὁροσειρᾶς, — αὐτὸ δὲ, ὡς βυθισμένον εἰς ὀδυνηρὰς σκέψεις περὶ τοῦ παρελθόντος, προσβλέπει ἐκ τοῦ κρατεροῦ βράχου εἰς τὴν γαληνιαίως ζοφεράν διαφανῆ λίμνην παρὰ τοὺς πρόποδας, ὁπόθεν κατὰ καιροὺς ἀλιάετοι ἐξάγουσι τὰς ἀπεχθεῖς κεφαλὰς των ἢ ἀφόβως (θεωροῦσιν αὐτοὺς ἱερά πλάσματα) διολισθαίνουσιν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ἐπιπλέοντος τῶν ὑδάτων νησιδρίου, — ὅπου οἱ μαχαρατζᾶ, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐνησχολοῦντο εἰς γοητείας ἐντὸς μεμονωμένης τινὸς σκιάδος.

Δυσκόλως περιγράφεται ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἣν μακρόθεν τοῦ Ἄμπηρ ἀποκομίζει τις. Ἐνταῦθα αἰσθάνε-

σαι ὅποια τις ἦτο διὰ τοὺς ἰνδοὺς μαχητὰς τοῦ μεσαιῶνος ἢ θρησκεία ἦν οὗτοι ἐπρέσβευον, καθ' ἦν τὰ ὁμοιώματα τῶν θεῶν καὶ θεαινῶν, φοβερῶν καὶ αἵματηρῶν διαθέσεων, ἕτερον καὶ ἐνέπνεον τοὺς βάρδους καὶ τοὺς πολεμιστὰς, ἀποθνήσκοντας συνήθως ἐν τῇ μάχῃ μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη. Ἦρκει ἐν παραδείγματι νὰ στενοχωρήσῃ ὁ ἐχθρὸς τὴν φρουρὰν φρουρίου τινός, καὶ οἱ πολιορκούμενοι μετὰ δεισιδαιμονίας ἔβλεπον εἰς τοῦτο ἐναργὲς τεκμήριον ὀργῆς τῆς προστατευούσης αὐτοὺς θεότητος. Ἐν ὧρα νυκτός λευκή τις σκιά ἐκυπτεν ἄνωθεν τῆς ἡγεμονικῆς κλίνης καὶ μετὰ παραπόνου ἔλεγεν: «Πεινῶ! δύναται νὰ μὲ ἐξευμενίσῃ μόνον τὸ θερμὸν αἷμα τοῦ γένους σου, τῶν υἱῶν σου, — πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ αἷμα ἐκείνων οἵτινες θὰ ἐξετίθεντο εἰς τὴν σφαγὴν φέροντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των τὸ βασιλικὸν διάδημα. . . »

Καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ ἀπλήστου φαντάσματος ἐξεπληροῦτο κατὰ γράμμα. Οἱ ἀνδρεῖοι ἡγεμονίδαι ἐνεδύοντο κατὰ διαδοχὴν τὴν στολὴν τοῦ πραγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐπιπτον ἐν τῇ μάχῃ... Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐξευμενίζοντο οἱ ὑπερφυεῖς προστάται τῶν ρατζπούτικῶν φυλῶν!

Πίθηκός τις διωλίσθησεν ἐνώπιον ἡμῶν ἐν μέσῳ τῶν θάμνων. Ταῶς (ἐν Ρατζπουτάνῃ ὑπάρχει ἄπειρον πλῆθος) ἐπὶ ὑψώματος ἰστάμενος ἀνεπέτασε τὴν σαπφειρώδη οὐρὰν του. Γυνὴ μελάγχρους μετὰ παιδίου, κυανὴν καὶ ἐρυθρὰν φέρουσα ἐσθῆτα, μετὰ ὑαλίνων φελλίων περὶ τὰς ἰσχνὰς χεῖράς της, — συνεσπειρώθη ἐκεῖ που εἰς τοὺς παραπλεύρως τῆς ὁδοῦ βράχους. Ὅπόση

ἔκφρασις εἰς τὸ ζωηρὸν ἐκεῖνο πρόσωπον! Δικαίως τὰ ἄσματα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν Ἰθαγενῶν ἀναφέρουσι περὶ τῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα γυναικείας ἐθελοθυσίας, ἀξίας καὶ συγκινήσεως καὶ φρίκης. Τροφὸς κατ-σβάχου νεογεννήτου πρίγκηπος περιποιεῖται αὐτὸν τρυφερώτερον ἢ τὸ ἴδιον αὐτῆς βρέφος.

Αἴφνης λαμβάνει χώραν ἐπίθεσις κατὰ τοῦ μεγάρου. Οἱ ἐχθροὶ πανταχόθεν ζητοῦσιν εὐκαιρίαν νὰ φονεύσωσι τὸ νεογνόν— διάδοχον τοῦ θρόνου. Τότε ἡ τροφὸς ἀποφασίζει νὰ κοσμήσῃ τὸν υἱὸν τῆς διὰ τῶν μαργαριτῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ρατζᾶ καὶ ἐνσυνειδήτως παραδίδει αὐτὸν εἰς τοὺς δημίους, — ἀλλ' ὅταν ἡ ὑποκατάστασις ἐπέτυχε καὶ ὁ βασιλικὸς τρόφιμος ἐσώθη, ἡ δυστυχὴς μήτηρ διαπερᾶ τὴν καρδίαν τῆς διὰ μαχαίρας, ἀναφωνοῦσα: «πρέπει νὰ σπεύσω εἰς τὸν ἄλλον κόσμον διὰ νὰ διαθρέψω τὸ μικρὸν μου»

Ἡ γυνὴ τὴν ὁποίαν συνηντήσαμεν φέρει ἀκουσίως εἰς τὴν μνήμην μας τὸ ἐξῆς : πρὸ ἐννεακοσίων ἐτῶν ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἀφίκετο φέρουσα ἀπλήν λαϊκὴν ἐσθῆτα ἐξορίστου, ἡ ἡγεμονίς τῆς πρωτευούσης ἐνταῦθα σήμερον φυλῆς τῶν «χελωνῶν». Καθ' ἣν ὥραν ἀνεπαύετο ἡ Ἰνδὴ αὕτη Ἄγαρ, ἡ κόμπρα ἐφρούρει καὶ διεσχέδαζε διὰ τῶν δακτυλίων τῆς τὸ βρέφος.

Οἱ ἄλλογενεῖς «μέναι» περιεποιήθησαν τὴν ἀλλοδαπὸν. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν υἰοθέτησε μάλιστα τὸν ἀναπτυσσόμενον υἱὸν αὐτῆς. Οὗτος δὲ μεταβάς ἀκολούθως εἰς τὴν ἀκμάζουσαν Δέλχην, συνέλεξε στρατὸν ἐκ ρατζπούτων καὶ ἐκυριάρχησε τῶν ἀρνούμενων ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν γηγενῶν κατοίκων τῆς χώρας.

μιάνας καὶ τὰς χεῖράς του εἰς τὸ αἷμα τῶν μεντόρων καὶ εὐεργετῶν του.

Ἐλαύνομεν πλησίον τῶν ἀφῶνων τούτων μνημείων τοῦ παρελθόντος. Εὐτελῆς οἰκοδομὴ ὑψοῦται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Α. Ὑψηλοτήτων. Πέριξ τοῦ Ἄμπερ βιοῦσιν ἄπειρον πλῆθος βραχυμάνων, περιφεραμένων ἀδιακόπως εἰς τὴν ἀκτίνα τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἐρειπίων: εἰς ὠρισμένας ὥρας τῆς ἡμέρας προσφέρεται αὐτόθι θυσία εἰς τὴν ἀπληστον κυανόσωμον Κάλην (σύζυγον τοῦ Σζήβα), ἀθίκτου παραδιδομένης εἰς τοὺς ἱερεῖς μαύρης αἰγός.

Ἡ σκυθρωπὴ κοιλὰς πέραν τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης κατ' ἀρχὰς καθίσταται στενωτέρα, διευθύνεται κατὰ μῆκος δασωδῶν φαράγγων καὶ λήγει διὰ κατωφερείας πρὸς τὴν πεδιάδα, κρασπεδουμένην ὑπὸ λόφων καὶ χανομένην ἐντὸς πυκνῶν ἀλσῶν ὅπου κρύπτονται αἱ τίγρεις. Τέσσαρες τοιαῦται ἔφαγον σήμερον τὴν πρωτὴν ἐπίτηδες ὡς δέλεαρ προστεθεῖσαν δι' αὐτάς ἀγελάδα.

Ἐηρανθέντες χεῖμαρροι προσπίπτουσιν ἡμῖν καθ' ἐδόν. Ὑψηλὸν χόρτον ἀποκλείει τὴν θέαν ἐκεῖθεν δύναται ν' ἀναφανῆ τὸ θηρίον. Πλῆθος λαοῦ, ὅστις ἐκ περιεργείας συνήχθη εἰς τὴν ἐπικίνδυνον τέρψιν (ταμάσζα) τῶν ὀνομαστῶν «σαχίμπ» (κυρίων) διὰ ποικίλων ὀμίλων καλύπτει τοὺς χαμηλοὺς λόφους, ἀπέναντι ἀκριβῶς τῶν διὰ τοὺς κυνηγούς ξυλίνων ἐξεδρῶν ἐπὶ τῶν ὀποιῶν δέον ν' ἀνέλθῃ τις διὰ στενῆς σεσαθρωμένης κλίμακος, ἔπως ἐξ ὕψους παρατηρήσῃ ἐγκαίρως τὰς κινήσεις ἐκάστου τῶν ἀγρίων ἀκτηνοφθό-

ρων» κρυπτομένων εντός ἀπροσπελάστου λόχμης, ὀλίγα βήματα τῆς ὁποίας μόλις ἀπέχομεν.

Πηδῆσαντες ἐκ τῶν ἵππων οἱ ὑψηλοὶ κυνηγοὶ καὶ ἡ ἀκολουθία διευθύνονται διὰ τελματωδῶν ἀτραπῶν κατὰ μῆκος κοιλότητος, ἣτις κατελήφθη ἀκροβολιστικῶς ὑπὸ τῶν κυνηγῶν. Ἔχομεν τεταμένην τὴν προσοχὴν μας ἀναμένοντες τὸ ἄγνωστον θέαμα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς μεσημβρίας καταθλιπτικῶς ἐπιδρᾷ εἰς τὴν ἀναπνοὴν μας. Οἱ συνοδεύοντες τὴν Α. Α. Ὑψηλότητα ἐπίσημοι σί κ χ α ι, κρατοῦσιν ἕτοιμον τὸ ὄπλον ἰστάμενοι παρὰ τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς δι' Αὐτὸν ἐκλεχθείσης κεντρικῆς ἐξέδρας. Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος ἴσταται ἐπ' αὐτῆς μετὰ τοῦ δοκιμωτάτου ἐν ἰνδικῇ σκοπευτοῦ—συνταγματάρχου Τσέραρδ. Οἱ λοιποὶ ἀναρριχῶνται ἀνά δύο ἐπὶ τῶν ἐξεδρῶν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν. Ὁ ἰατρὸς Ραμπάχ, ὁ Χάρδιγγ, ὁ καλλιτέχνης κ' ἐγὼ, ὡς ἄοπλοι χωρὶς ν' ἀναζητήσωμεν θέσιν καὶ εὐρεθέντες πολὺ πλησίον τοῦ ἄλσους ἐπὶ τινος λόφου, μὲ εὐνόητον περιέργειαν ἐπισκοποῦμεν τὰς τίγρεις.

Οὕτω παρέρχονται δύο-τρία λεπτά. Αἴφνης ἐκκωφαντικῆ ἀσύμφωνος ἀνατολικῆ μουσικῆ ἀντηχεῖ ὀπισθεν τῶν θάμνων καὶ τῶν χέρτων μακράν. Αἶ κραυγαὶ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἐγχωρίων κυνηγῶν, ἡ ἀπότομος δίκην σάλπιγγος φωνὴ τῶν ὑπὸ τῶν ὀδηγῶν ἐξαναγκαζομένων ἀλλ' εἰς ἄκρον προφυλακτικῶν ἐλεφάντων,— τὰ πάντα συμμίγνυνται μετὰ τοῦ ἤχου τῶν τυμπάνων, οὕτως ὥστε βεβαίως θὰ ἐπέφερον τὸν πανικὸν εἰς τὸ

ἐκεῖ που κρυπτόμενον θηρίον, ὥστε τοῦτο νὰ ἐξορμήσῃ εἰς τὰς βολὰς τοῦ ἀπὸ βορρᾶν Ξένου.

Σήμερον εἶνε τὸ δεύτερον, οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεων κυνήγιον. Ἡ ἀκρεβολιστικὴ ἄλυσος παρὰ τὴν Ροτζοῦ κατὰ τὴν θήραν τοῦ πάνθηρος, παρουσίαζεν, ἀληθῶς, ἐν μέρει πλειοτέρους κινδύνους, — ἐπειδὴ τὸ ζῶον τοῦτο εἶνε λίαν ἐκδικητικὸν καὶ δὲν συγχωρεῖ τὸν πληγώσαντα αὐτὸ ἢ μὴ ἐπιτυχόντα τοῦ σκοποῦ κυνηγόν, — ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τοῦτο καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρον, διότι ἡ θέσις σπερεῖται ὀρίζοντος καὶ ἡ συνάντησις μετὰ τοῦ θηρίου εἶνε τυχαία. Ἐνῶ ἐνταῦθα ὁ κυνηγὸς ἔχει ἐνώπιόν του ἔκτασιν πρὸς ἐπισκόπησιν. Δι' ὀξυδερκοῦς ὀφθαλμοῦ παρατηρεῖ τοὺς ἀχρούς· εὐκάμπτους καλάμους, ὅπου κἀτι τι φαίνεται κινούμενον . . . ὁ ἄνεμος τάχα τοὺς κινεῖ ἢ τὸ θηρίον; . . ἢ πλήρης δοκιμασίας προσδοκία φαίνεται ἀτελεύτητος!

Μ' ὄλην τὴν συστηματικὴν καταδίωξιν πρὸς τὸ κέντρον τῆς λόγχμης, ὅπως ὁ ἐχθρὸς ἐκδιωχθῆ ἀπέναντι τῆς ἐξέδρας, ἣν κατέχει ὁ Μέγας Δούξ, — αἱ τίγρεις ἀπεσύρθησαν κατὰ μέρος καὶ ἐκρύβησαν εἰς τὸ τέναγος, οὐ μακρὰν ἡμῶν τῶν πεζῶν περιηγητῶν, οἷονεὶ προωρισμένων πρὸς κατασπάραξιν.

Ἴδου καὶ οἱ κυνηγοὶ κατεπραῦνθησαν ὀλίγον καὶ οἱ ἐλέφαντες ὀκνηρότερον διέρχονται τὴν διαταραχθεῖσαν φωλεάν τῶν μουσαρῶν τίγρεων. Τάχα δὲν θὰ γείνη τίποτε; Εἶνε δυνατὸν νὰ ἐφυγον τὰ θηρία; Αἴφνης, εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε ὀργυιῶν ἀπὸ τῆς ἐξέδρας ἣν κατέχουσιν οἱ πρίγκηπες Βαριάτινσκης καὶ Ὀβολένσκης (φοβερὰ τυχηροὶ ἀμόφοτεροι εἰς τὸ κυνήγιον!)

προκύπτει ἡρέμα ὁ πελώριος βασιλεὺς τῶν Ἰνδικῶν δατῶν. Ἀκούεται πυροβολισμός. . . δεύτερος. . . μα-
 νιῶδες πῆδημα πρὸς τὸ μέρος μας. . . καὶ αὖθις οὐδεὶς
 φαίνεται : μόνον οἱ ἰθαγενεῖς ἄρχονται ἐκ νέου κραυ-
 γάζοντες λυσαλέως καὶ κρούοντες τὰ τύμπανα. Οἱ
 θάμνοι τρίζουσιν ἐκ τῆς νέας προσβολῆς τῶν κυνηγῶν.
 Ἐτέρα μικρὰ τίγρις ἀναπηδᾷ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑψώματος
 καὶ πίπτει πάραυτα βληθεῖσα ὑπὸ εὐστόχου σφαίρας.
 Δέον ν' ἀναζητηθῆ τὸ πρῶτον πυροβοληθὲν θηρίον.
 Ἄλλ' οἱ πυκνοὶ θάμνοι, περιπεπλεγμένοι μετὰ τοῦ
 ὑψηλοῦ χόρτου διατελοῦσι καὶ τοῦ τάφου ἀφωνότεροι :
 μήπως πράγματι ἐκοιμήθη ἐκεῖ ὁ κρατερός «ραβδωτὸς
 κτηνοφθόρος», ὁ συμφορὰν προξενήσας εἰς τὰ πέριξ ;
 Μετ' ἄκρας προφυλάξεως, ἀνερευῶσιν οἱ ἰθαγενεῖς εἰς
 ἅπασαν τὴν λόγχην, — καὶ πάλιν κραυγὴ οὐχὶ ἀνθρω-
 πίνη πληροὶ αὐτήν, ὡς νὰ προσέβαλεν αὐτοὺς τρίτη
 τίγρις, ὡς νὰ κατεσπαράσσοντο ἄνθρωποι, ὡς νὰ ἐνέ-
 σκηψεν ἀπίθανος συμφορὰ εἰς τοὺς κυνηγούς. Τὴν
 φορὰν ταύτην ἠκούσαμεν κραυγὴν θριάμβου. Θορυβώδη
 πλήθη, μὲ ἐλαφρὰ, διαφανῆ ἐνδύματα, τρέχουσιν εἰς
 τὴν θέσιν ὅπου ἐξέπνευσε τὸ πρῶτον θανασίμως πλη-
 γωθὲν θηρίον, καὶ περιεκύκλωσαν αὐτό. Δυσειδῆς
 τζαϊνιστῆς, μετὰ πιλιδίου δόγου τῆς Βενετίας, ἔκυψεν
 ἐπὶ τοῦ πτώματος. Οἱ φρικώδεις ὀφθαλμοὶ τοῦ θηρίου
 δὲν εἶνε πλέον κινδυνώδεις. Ἀνατραπὲν ἐπὶ τῆς
 μιᾶς πλευρᾶς, μὲ χαῖνον στόμα, — θερμὸν, μαλακὸν,
 ὀλίγον αἱματωμένον, θαυμασίως ὠραῖον καὶ ἤρεμον—
 ἐμπνέει ἀκόμη τὸ σύμμικτον αἶσθημα τῆς ἐχθρας καὶ
 τοῦ σεβασμοῦ.

Μικρά αΐθουσα μετὰ στύλων, ἐμπετασμένη διὰ παραπετασμάτων βαθέως ἐρυθροῦ χρώματος. Ἦχοι τοῦ «Reims z' Haus» τοῦ Στράους διαχέονται ὀπισθεν αὐτῆς. Ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ ἡγεμόνος τῆς Τζαϊπούρης παρατίθεται ἐπίσημον γεῦμα εἰς τιμὴν τοῦ Τσάρεβιτς Διαδόχου, εἰς τὸ ὁποῖον λαμβάνουσι μέρος μόνον εὐρωπαῖοι. Περὶ τὰ τέλη τοῦ γεύματος καὶ πρὸ τῶν προπόσεων (ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος, τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων) ἐμφανίζεται ὁ οἰκοδεσπότης («ράτζ ράτζ Ἴνδρα» ὡς συνειθίζεται ν' ἀποκαλῶσι τοὺς δεσπότας, τοὺς θεμελιωτὰς τοῦ Ἀμπέρ). Ἡ προσέλευσις του ἐνωρίτερον θὰ ἐτήμαινε παράβασιν τῆς ἐθιμοταξίας. Νὰ λάβῃ δὲ μέρος εἰς τὴν τράπεζαν μετ' ἄλλοπίστων, ἢ ἔστω καὶ μετ' ἀνθρώπων ἄλλης φυλῆς θὰ ἦτο ἰσοδύναμον ὡς νὰ διέπραττεν ἐγκλημα καθοσιώσεως ὑπὸ θρησκευτικο-κοινωνικῆν ἐποψιν.

Ὁ Μαχαράτζα τῆς Τζαϊπούρης Σεβαΐ Μαδχὰς Σύγγ, ὁ ἑκατοστὸς τεσσαρακοστὸς ἀπόγονος κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ ἥρωος Ράμα, δὲν ὁμιλεῖ τὴν ἀγγλικήν. Ὁ «Διβάν» αὐτοῦ (ἀνώτερος σύμβουλος) — Ράο Μπαχαδούρ Καντὴ Τσάνδρα Μουκαρτζῆ, βραχύσωμος πρεσβύτης μὲ ἐκτάκτως εὐφυῆς πρόσωπον, ἐγείρει πρόποσιν ἀντ' ἐκεῖνου, δι' ἧς χαιρετίζει τὸν ἀκριβὸν Ξένον, καὶ ἐκφράζει τὴν εὐχαρίστησίν του, διότι ρῶσσοι κυρίως ἐδῶ, εἰς τὰς κατσαχικὰς κτήσεις, ἠὺδοκίμησαν εἰς τὸ κυνήγιον τῆς τίγρεως. Δέον νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς ἀγαπῶσι οὐχὶ ἄνευ ὑπερηφάνειας νὰ ἐνθυμῶνται ὅταν ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας, ἐπίσης ἐφόνευσε

τὴν πρώτην τίγριν, κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1876.

Τὴν ἐσπέραν εἵχομεν δύο ἀκόμη ἀξιοσημεῖωτα θεάματα. Πρῶτον τὸ ἀναπόφευκτον « νάουτς » ἐν μέσῳ οἰκοδομῆς ἐν εἴδει γυμναστηρίου, καὶ δεύτερον πυροτεχνήματα ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ. Διὰ λεπτῶν ἀστερίσκων σκορπιζονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐκρηγνύμενοι πύραυλοι. Τὸ ὑπ' αὐτῶν καταυγαζόμενον στερέωμα ταχέως καλύπτεται διὰ ζόφου. Ἡ δυσάρεστος ὀσμὴ τῆς πυρίτιδος ἐξαπλοῦται καθ' ὅλον τὸν κήπον. Ἀλλὰ τὰ βλέμματα προσηλοῦνται εἰς τὸ σκότος, ὅπου ἐπὶ τῶν λιθίνων χιονολεύκων διαζωμάτων τῶν πλαισιούντων τὰς δεξαμενάς, εὐθυμοὶ κρουνοὶ πιδάκων, ἀνυψοῦνται καὶ θραύονται εἰς ἀνεξάντλητον κόνιν.

ΠΕΜΠΤΗ, 27 Δεκεμβρίου (8 Ἰανουαρίου).

Καίτοι ἐντεῦθεν μέχρι Βομβάης εἶνε ἀρκετὴ ἀπόστασις, ἐν Τζαΐπούρη ἀφίκοντο ἐκ τῆς Μοίρας ὁ κυβερνήτης Βλαδιμήρου τοῦ Μονομάχου Δουμπάσαφ καὶ δύο τρία τινὰ ἀκόμη πρόσωπα. Μεταξὺ τούτων εἶνε καὶ ὁ σημαιοφόρος Βαχμέτεφ, ὅστις σήμερον μάλιστα τὴν πρωίαν λαμβάνει μέρος μετὰ τοῦ σερ Μάκενζυ Οὐόλλας εἰς τὴν προσφιλεῖ ἀγγλοῖνδικὴν διασκέδασιν «Pig-Sticking,» ὅπερ συνίσταται, εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν ἀγριοχοίρων, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ἵππου πληξιν αὐτοῦ διὰ μακρᾶς λόγχης. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θήρας ἔχει πολλοὺς κινδύνους καὶ συχνάκις ἂν δὲν διευθυνθῆ ἐπι-

δεξιῶς ὁ ἔντρομος ἵππος, τὸ ἐξαγριωθὲν θηρίον τρυπᾷ διὰ τῶν χαυλιοδόκτων του καὶ τραυματίζει τὸν ἵππεά. Ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους δὲν εἶνε σπάνιοι αἱ θανάσιμοι πτώσεις κατὰ τὴν καταδίωξιν τοῦ θηράματος ἢ κατὰ τὴν ἐσπευσμένην φυγὴν.

Εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει παλάτιον τοῦ Μαχαρατζᾶ, πρὸ τοῦ προγεύματος νέα εἶχομεν θεάματα. Ἐπὶ εὐρυτάτης αὐλῆς μετὰ κεκαλυμμένης στοᾶς ἐφ' ἧς ἐτέθησαν καθίσματα, φέρουσιν εἰς τὴν ἀναίμακτον πάλην διάφορα ζῷα. Κριοί, μετὰ θαυμασίως συνεστραμμένων κεράτων συγκρούονται πρὸς ἀλλήλους διὰ τῶν μετώπων, ἀναπηδῶσι, καὶ πάλιν, βλακωδῶς κινουντες τὴν κεφαλὴν, κτυπῶνται μὲ ὑπόκωφον κρότον. Πτηνὰ δεινῶς μάχονται πρὸς ἀλλήλα. Αἶγαγροι καὶ βουβαλοὶ προβάλλουσιν εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἄλλ' οὔτε ἵχνοι ἀπέμεινεν ἐκ τῶν σκληροτήτων ἐκείνων, αἷτινες πρὸ μικροῦ σχετικῶς χρόνου ἐτελοῦντο ἐν Ἰνδικῇ ἐπὶ τοῦ σταδίου, ἐφ' οὗ ρινόκεροι, μονομάχοι καὶ ἄγρια θηρία συνανεμίγνυντο εἰς μίαν ἄμορφον καὶ σπαράζουσαν μάζαν.

Τὸ ἀστειότερον ἦτο αἱ συμπλοκαὶ μικρῶν τριχωτῶν εἰς τὴν ράχιν χοιριδίων, ἅτινα ἔφερον καὶ βαθμηδὸν ἄφινον αὐτά. Τὰ χοιρίδια ἐγρύλλιζον, ἐθύμωνον, ἔθετον τοὺς πόδας των ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου, — ὡς νὰ ἤθελον νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶσι, καὶ ἀκολούθως πίπτοντα ἐκ δευτέρου εἰς τὰς χεῖρας τοῦ φύλακός των, ἤσυχα συνεσπειροῦντο πρὸς τὸ στήθος του.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες μεταβαίνουσι διὰ τῶν λαμπρῶν κήπων τοῦ μαχαρατζᾶ εἰς τὸ παραπλεύρως μέγαρον

ὀπόθεν θὰ παραστῶμεν θεαταί εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἐλεφάντων.

Ἐνώπιόν μας ἐκτείνεται ὁλόκληρον πεδῖον, κραστεδούμενον ὑπὸ πλήθους θεατῶν. Πολλοὶ ἀνερριχθήσαν ἐπὶ τῶν δένδρων, ἄλλοι ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ λοιποὶ συνωθοῦνται μακρὰν, ἐλπίζοντες εἰς τὴν ὠκύτητα τῶν ποδῶν των—ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως. Τετράπους γίγας ἐλεύθερος δεσμῶν, καταπλήσσει διὰ τοῦ μειλιχίου ἐξωτερικοῦ του. Ἐτερος—ἐκεῖ πλησίον ἔτοιμος πρὸς τὸν ἀγῶνα, σφαδάζει καὶ βρυχᾶται, προσδεδεμένος ἐκ τοῦ πέλματος διὰ βραχείας ἀλύσου. Ἐπὶ τέλους ἐλευθεροῦσιν αὐτὸν, ἐξερεθίζουσι τοὺς κολοσσούς καὶ ἄρχεται ἡ συμπλοκή. Οἱ δύο «ἐμψυχωθέντες λόφοι» κτυπῶνται διὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν χαυλιοδόντων των. Ἄνδρες τρέχουσι μετὰ λογχῶν καὶ κροτίδων ὅπως διαχωρίσωσι τοὺς ἐξαγριωθέντας ἐλέφαντας. Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν παρεκτρέπονται, στρέφουσι τὴν ράχην των πρὸς τὸ πλῆθος καὶ διὰ γελοίων σκιρτημάτων ἀποσύρονται ὁμοῦ πέραν τῆς γραμμῆς τοῦ σταδίου, προδήλως μὴ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξακολούθησιν τῆς πάλης καὶ οὐδεμίαν τρέφοντες πρὸς ἀλλήλους ἀντιπάθειαν.

Πρὸ τοῦ γεύματος ἐπεσκέφθην τὸ γνωστὸν μουσειον τῆς Τζαϊπούρης, συστηθὲν τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ γνωστού τῆς Ρατζπουτάνης καὶ τῶν κατ' αὐτήν, στρα-

τιωτικοῦ ἱατροῦ Hendley, σπουδαῖον πρόσωπον ἐξασκήσαντος ἐνταῦθα καὶ ὑπὸ πολιτικὴν μάλιστα ἔποψιν. Ἐν παραδείγματι, ὅταν ὁ πρῶν μαχαρατζᾶς ἀπέθανεν ἄτεκνος, (τοιούτος ὁ κληρὸς τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν) οὗτος ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τοῦ θανάτου του—κυρίως κατὰ συμβουλήν καὶ ἐκλογὴν τοῦ Χένδλεῦ—ἀπροσδοκῆτως υἰοθέτησεν ἕνα ἀρεστὸν εἰς τὰς βρεττανικὰς ἀρχὰς μεμακρυσμένον νεαρὸν συγγενῆ (τὸν σήμερον κυβερνῶντα), ὅστις ἔτυχε νὰ ἀναπτυχθῆ ἐν πτωχείᾳ καὶ οὔτε κατ' ὄναρ ἐσκέφθη κἄν ὅτι θὰ ἐξελέγετο νὰ κυβερνήσῃ τοὺς Κατσβάχους.

Μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ὑπαρξιν πολυτεχνικῆς σχολῆς, μὴ στερουμένης σημασίας καὶ μέλλοντος, — ἡ ἐγγῶριος αὐτῆ ἀπεφάσισε νὰ χορηγῆ κατ' ἔτος δαψιλῆ μέσα διὰ τὸ οὕτω καλούμενον «Economic Educational and Industrial Art Museum». Κατ' ἀρχὰς ἐν ἔτει 1882 διοργανώθη ἐν Τζαϊπούρ ἐμπορικὴ βιομηχανικὴ ἐκθεσις, ὅπως ἐφελκύσῃται τὴν προσοχὴν καὶ ἀποδείξῃ τὸ τάλαντον καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν Ἰνδῶν ὑπηκόων καὶ τῶν ἰθαγενῶν κρατῶν κατόπιν, πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐπηκολούθησαν τὰ ἐγκαίνια καὶ αὐτοῦ τοῦ μουσείου. Ἀπὸ τῆς ἀξιομνημονεύτου ταύτης ἡμέρας ἐπεσκέφθησαν ἤδη αὐτὸ μέχρι τῶν 21)2 ἑκατομμυρίων ἐπισκεπτῶν. Δεῖγμα τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς περιεργείας αὐτῶν εἶνε ὅτι ἐν τῷ μουσεῖῳ πολλὰ δύναται τις νὰ θαυμάσῃ.

Ἀντίγραφα πολυτίμων εἰκόνων γραφειῶν ἔτι ἐπὶ Ἀκμπάρ, ἅτινα ἐστοίχισαν τότε περὶ τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον ρουβλίων, εἰσὶν ἀνηρτημένα εἰς τὸν κεντρι-

κόν πρόδομον· εἰκόνες τῆς Σινικῆς, Ἰαπωνίας, Ἀσσυρίας, Χαλδαίας καὶ Αἰγύπτου ἐκτίθενται παραπλεύρως τῶν ἀπομιμήσεων ἀρχαίων προσώπων ἐκ τῶν σπηλαίων τῶν ἐν Δεκκάν ἀτζαντή· συλλογαὶ ὄπλων (διαφόρων ἐποχῶν), ἐπιμελῶς ταξινομημένα ἀντίτυπα Ἰνδικῶν νομισμάτων (πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν) μετὰ εἰκόνων καὶ χρονολογικῶν πινάκων τοῦ παρελθόντος τῆς χώρας. Ἐδῶ πλησίον ὑπάρχουσιν ἐπίσης φωτογραφίαι αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων καὶ μούμια γυναικός, ἣν ἀπέστειλεν ἐκ Καΐρου ὁ γνωστὸς ἡμῖν Μπρούγς-βέης· δείγματα γλυφῆς ἐπὶ ξύλου, λίθου καὶ ἐλεφαντοστοῦ, αἱ ἀστρονομικαὶ συσκευαὶ καὶ ἐργαλεῖα τοῦ μεγάλου Τζαί Σύγγ, σπουδαῖαι ἐθνογραφικαὶ κεφαλαὶ (ἐκ πεπιεσμένου χάρτου) τοῦ τυπικοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ μετ' ἄλλοκότων σαρικίων καὶ μὲ τὸ ἔμβλημα τῆς φυλῆς ἐπὶ τοῦ προσώπου· ὑφάσματα καὶ τάπητες, ἀγγεῖα πήλινα καὶ ἐκ πορσελάνης, μαρμάρινα ἀγαλμάτια θεῶν, θεαὶ τῶν ἀξιολογωτέρων θέσεων τῆς Ἰνδικῆς κτλ. κτλ. Τὸ ἄνω πάτωμα τοῦ μουσείου περιλαμβάνει γεωλογικὰς, μεταλλικὰς, ζωολογικὰς καὶ βοτανικὰς συλλογὰς· ἀλλὰ τὸ τμήμα τοῦτο δὲν εἶνε ἀκόμη ἐντελῶς κατηρτισμένον.

Ὁ ἰατρὸς Ραμπάχ μετέβη πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ἐνταῦθα νοσοκομείου. Μεταξὺ τῶν ἀσθενῶν ἐκεῖ κυρίως προξενουσιν ἀληθῆ κατάπληξιν τὰ δυστυχῆ τῆς ζηλοτυπίας θύματα μὲ δηγμένας ρίνας, αἵτινες συγκολλώμεναι ἐκ νέου καὶ ραπτόμεναι ἀρκετὰ ταχέως θεραπεύονται ἢ ἀντικαθίστανται διὰ τεχνητῶν. Ὁ νόμος αὐστηρότατα τιμωρεῖ τοὺς θηριώδεις τούτους συζύ-

γους. Ἄλλὰ τοῦτο εἶνε πλέονσυνήθεια· ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες φέρουσι εἰς τοὺς ρώθωνας κρίκους μετὰ μαργαριτῶν, οἱ παραμορφωθέντες ρώθωνες δὲν διακρίνονται τόσον πολὺ. Αἱ παθοῦσαι συνήθως δὲν παραπονοῦνται κατὰ τῶν ἀκρωτηριαστῶν των. Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τούτου ὁ Ἄρδιγγ διηγήθη ἡμῖν τὸ ἑξῆς : μίαν φορὰν ἀπὸ οἰκίαν τινὰ ἠκούσθησαν γόοι γυναικὸς· προσέδραμεν ὁ λαὸς καὶ βλέπει νεαρὰν γυναῖκα μὲ αἰμόφυρτον τὸ πρόσωπον, τὸν δὲ σύζυγόν της τὴν πενθερὰν καὶ γείτονάς τινας ἐρευνῶντας πρὸς ἀναζήτησιν πραγμάτων τινος εἰς τὰς γωνίας τοῦ δωματίου. Ἡ ἄνευ ρινὸς δύσμοιρος γυνὴ κλαίει ἀπελπιστικῶς, ὅχι διότι ἐστερήθη τῆς ρινὸς της ἀλλὰ διότι ἀπωλέσθη τὸ ἀποκοπὲν τεμάχιον.

Πρασκευή, 28 Δεκεμβρίου (9 Ἰανουαρίου).

Ἐγὼ δὴ ὦρα Ἀλβάρ. Ὁ ἐγγώριος μαχαρατζᾶς Μανγάλ Σύγγ καὶ ὁ πολιτικὸς πράκτωρ συνταγματάρχης Ἀμπότ, ὑπεδέχονται τὴν Α. Ὑψηλότητα εἰς τὸν σταθμόν. Τιμητικὴ φρουρὰ παρετάχθη ἐξ ἰθαγενῶν τῆς ἡγεμονίας. Ὅχημα, ἐξευγμένον εἰς τέσσαρας ἵππους καὶ ἔφιππος φρουρὰ ἀναμένουσι παρὰ τὸν σταθμόν. Οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται διευθύνονται εἰς τὸ δι' αὐτοὺς προετοιμασθὲν «θερινὸν ἐξοχικὸν μέγαρον». Ὁ φιλόξενος οἰκοδεσπότης συνοδεύει τοὺς Ξένους μέχρις αὐτοῦ

καὶ ἀκολούθως ἀναχωρεῖ. Πρόκειται νὰ διαμείνωμεν ἐνταῦθα δύο ἡμέρας.

Ἐδῶ κυρίως εἶνε ἡ συνέχεια καὶ ἡ συμπλήρωσις τῆς Τζαϊπούρης, ἀλλὰ κατ' ἄλλον ὅλως τρόπον. Τὸ Ἄλβάρ παρουσιάζει τὴν πρώτην θέσιν τῆς Ρατζπούτανης, εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Δέλχης ἣτις συνεδέετό ποτε μετ' αὐτῆς διὰ δεσμῶν συγγενείας καὶ κοινότητος θρησκευματος, καὶ ἐν τέλει ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μουσουλμανικοῦ ζυγοῦ, αἰείποτε ὑφίστατο τὰς γενναίας ἐπιθέσεις τῶν γηγενῶν κατοίκων τῆς χώρας.

Ἡ Μεδὰτ, — ὅπου εὐρίσκεται τὸ Ἄλβάρ, ἀργὰ σχετικῶς καταστᾶσα πρωτεύουσα, — ἀναφέρεται ἤδη εἰς τὰ πονήματα τῶν ἐθνικῶν βάρδων. Τινὲς τῶν ἐγχωρίων ρατζπούτων ἐδέχθησαν τὸν ἰσλαμισμόν, ἀλλ' ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε ὁ τρόμος τῶν δεσποτῶν τῆς Δέλχης, ἐπεκτείνοντες τὰς νυκτερινὰς ἐπιδρομὰς των διὰ τῶν λοχμῶν μέχρι τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου τῶν «πιστῶν», — οὕτως ὥστε οἱ σουλτάνοι διέταξαν νὰ καταστρέψωσι τὸ δάσος καὶ νὰ ἀραιώσωσι τὴν λόχμην πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν λόφων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων διέρχεται σήμερον ἡ σιδηρᾶ γραμμὴ ἐκ Πεντζάμπ πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἰνδικῆς. Ὅταν ὁ τολμηρὸς Σιμουρίδης Μπαμπὲρ εἰσελεύει καὶ χωρεῖ βαθέως πρὸς τὴν χώραν, οἱ ἄλβάραι διὰ κρατερᾶς ἀντιστάσεως θέτουσιν αὐτῷ λίαν ἐπαισθητὸν δι' αὐτὸν φραγμόν.

Κατόπιν σειρᾶς ὀλοκλήρου μεταβολῆς τῆς τύχης κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ὑποκύπτουσι ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐκ τοῦ κλάδου τοῦ κατσαχικοῦ ἡγεμονικοῦ γένους ἀπογόνου φιλελευθέρου ΠαρτὰπΣύγγ,

δοστις πρὸς ζημίαν τῆς Τσαϊπούρης, ἐπεξέτεινε τὸ κράτος του τῇ συνδρομῇ τῶν ἀφωσώμενων αὐτῷ «ναρούκων» καὶ τῶν συμμάχων—μαρατῶν. Τὸ φρούριον Ἄλδάρ (κυρίως «Ἄλπούρ», ὀχύρωμα)—ἐπὶ ὕψηλοῦ λόφου, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν παραθύρων μας—κατεῖχον τότε οἱ λησταὶ «τζάταν» ἀρχαίας σκυθικῆς καταγωγῆς. Ὁ Παρτάπ Σύγγ πολιορκήσας ἐκυρίευσεν αὐτὸ καὶ βαθμηδὸν ἀπεσύρθη ἐκ τῆς πρωτευούσης (Τζοδπούρης). Ἄτεκνος ἀποθνήσκων ὁ ρατζᾶς, ὑπέδειξεν ὡς διάδοχόν του τὸν μεμακρυσμένον συγγενῆ Μπαχταβάρ Σύγγ, εἰσὶν ἐκ τῶν ὑποδειχθέντων νὰ ἐκλέξη παιδίων μόνος ὁ Μπαχταβάρ Σύγγ δὲν ἐρρίφθη ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐκτεθέντων ἀθυρμάτων, ἀλλ' ἤρπασε τὰ πλησίον ἐκείνων κείμενα—ἀσπίδα καὶ δόρυ.

Μόλις ἀπὸ τοῦ 1870 διαμένει διαρκῶς ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ἄγγλος διοικητής.

Αἱ Α. Ὑψηλότητες μεταβαίνουνσι παρὰ τῷ μαχα-
ρατζᾷ πρὸς ἀνταπόδοσιν τῆς ἐπισκέψεως. Ἡ πρὸς τὸ
παλάτιον ὁδὸς εἶνε ἀνωφερῆς. Αἱ στεναὶ, ἐξαιρέτως λι-
θόστρωτοι ὁδοί, εἰσὶ πλήρεις λαοῦ. Αἱ στέγαι, οἱ μι-
κροὶ ἐξῶσται, τὰ καταστήματα ποικίλονται ὑπὸ τοῦ
πλήθους, μετὰξὺ τοῦ ὁποίου διακρίνονται μάλιστα
ἡμίγυμνοι κατάστικτοι ἄγριοι. Αἱ γυναῖκες (μὲ κα-
φεχροῦς, κιτρίνας καὶ κυανᾶς ἐσθῆτας) φέρουσι πέ-

πλους καὶ στίλβοντα εἰς τὸν ἥλιον ὑάλινα κοσμήματα.

Ὁ κρότος τῶν πρὸ τῆς πύλης τοῦ μεγάρου πυροβόλων, κατατρομάζει τοὺς ζωηροὺς τοῦ ὀχήματος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Ἴππους οἵτινες περίφοβοι ἀνορθοῦνται. Διὰ τῶν σκοτεινῶν θόλων τῆς χαίνει ἢ πρὸς τὸ μέγαρον εἴσοδος. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐξέρχεται εἰς προὔπαντησιν τῶν Ξένων. Προχωροῦντες βήματά τινα εἰς μικρὰν αὐλήν καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν δυνάμεθα νὰ συνέλθωμεν ἐκ τῆς ἐκπλήξεως. Οἱ λευκοὶ τοῖχοι τοῦ περιφράγματος, αἱ ἐρυθραὶ στολαὶ τῆς φρουρᾶς, ἡ μαρμαρίνη κλίμαξ μετὰ κισκίων ἀνωθεν τοῦ ἀνδῆρου τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς, — ἐμπρὸς δὲ ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, φεύγοντα πρὸς τὸ ὕψος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ, τὰ ἐρείπια τῆς περιοχῆς τῶν λαμψάντων ποτὲ ἐνταῦθα κυβερνητῶν. . . . Ὁ ὀφθαλμὸς διανοίγεται ἐκ τοῦ κάλους καὶ τῆς στιλβηδόνης, ἡ σκιερὰ ἐπίσημος στοὰ ἐλκύει ἡμᾶς ὅπως προφυλαχθῶμεν ἐκ τοῦ καύσωνος: εἰς τὸ ταξιδίον μας ὑπάρχουσιν αἰσθητικαὶ συγχινήσεις, αἵτινες οὐδέποτε λησμονοῦνται!

Τὸ ἀθυρματῶδες κράτος, τὸ ὀνομαζόμενον Ἀλβάρ, τὸ ἀριθμοῦν 600,000 κατοίκων, εἶχε λάβει παρὰ τῆς αὐλῆς τῆς Δέλχης τὸ δικαίωμα νὰ κέκτηται τὰ ἐμβλήματα τῆς ἀνωτέρας ἐξουσίας, τὰς πολυτίμους ἀπεικονίσεις τῶν «ἰχθύων» (Μαχί Μαρατίπ), ἅτινα φέρονται κατὰ τὰς θριαμβευτικὰς πομπὰς μετὰ τῶν εἰδώλων τοῦ ζεύγους τῶν καττβάχων προγόνων (τοῦ ἥρωος Ράμα καὶ τῆς συζύγου του Σήτης). Πρὸς πλειοτέραν ἐντύπωσιν ἐορτάσιμον διώροφον ὄχημα ἐμπετα-

σμένον διὰ χρυσῶπλέκτου ὑφάσματος ἐσύρετο ὑπὸ τετραδὸς ἐλεφάντων.

Ἐκ τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς οἱ Ὑψηλοὶ ταξειδιῶται πορεύονται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ δωμάτια τοῦ παλατίου. Ὁ Ἰθαγενὴς κυβερνήτης, καλῶς γνωρίζων τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, δεικνύει ἀνὰ πᾶν βῆμα πάντα τὰ ἀξιοπεριέργα τῆς χειμερινῆς διαμονῆς του.

Ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Σαβᾶη Μανγάλ Σύγγ Μπαχαδούρ, τυγχάνων ὀνομαστικῶς ἐγγεγραμμένος εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Ἀγγλοϊνδικοῦ στρατοῦ, μόλις πέρισυ ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ μαχαρατζᾶ, καίτοι ἤδη διοικεῖ τὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοῦ 1887 ἔτους. Ἐγγενήθη τῷ 1859, ἐσπούδασέ ποτε εἰς τὴν ἐν Ἀτμὴρ σχολὴν τοῦ λόρδου Μέο, καὶ ἀγαπᾶ μετὰ πάθους τοὺς ἵππους καὶ τὸ κυνήγιον.

Τὰς μικρὰς διαστάσεις τοῦ ἐπιθεωρουμένου παλατίου ἐξαλείφει ἡ πολυτέλεια τῆς διακοσμῆσεως αὐτοῦ. Αἱ τοιχογραφίαι διασχίζονται ὑπὸ ἀργύρου καὶ κατόπτρων, συγχεομένων ἐν τῇ ἀπαλῇ τῶν ἀκτίνων θλάσει. Παρατρεῖς ἐκ τοῦ παραθύρου—μαγικὸν θέαμα! Τὰ ὑψώματα διὰ σκυθροπῶν ὄγκων ἀποφράσσουσι τὸν ὀρίζοντα. Ἡ παρὰ τὸ ἡγεμονικὸν μέγαρον δεξαμενὴ περικυκλοῦται: ὑπὸ κομφῶν ναίσκων, χιονολεύκων οἰκοδομῶν, ὑπὸ ἀκτινωτοῦ μυστικότητος, ἧτις ἴσως καὶ δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἡ ὁποία ὀνοεῖ περιίπταται σήμερον ἄνωθεν αὐτῶν μετὰ τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς θωπείας.

Διὰ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ρυθμοῦ, τῶν διαποικίλων ἀψίδων καὶ στύλων ἐλκύει τὴν προσοχὴν τὸ μαυσω-

λειον τοῦ Μπαχταβάρ Σύγγ γνωστοῦ κυρίως διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του σκληρότητα πρὸς τοὺς μουσουλμάνους φακίρας, ὧν ἀπέκοπτε τὰς ρίνας καὶ τὰ ὄτα, ἐπλήρου ἀγγελία δι' ἀνθρωπίνου σαρκὸς καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ εἰς τοὺς μισητοὺς ἄλλοπίστους τῆς Δέλχης, ἐκτὸς τούτου ἐβεβήλου τὰ τεμένη καὶ τοὺς τάφους τῶν σείχων, οὕτως ὥστε ἀμείλικτος ἐχθρα ἐγεννήθη εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Πεντζάμπ ἐναντίον τοῦ μανιῶδους ἐθνισμοῦ. Αὐτὸς οὗτος ἐρατζᾶ ἐπενόησε τὴν ἀνέγερσιν τῆς παρά τὸ σημερινὸν μαυσωλεῖόν του δεξαμενῆς, ἐπωφελοῦμενος τοῦ φοβεροῦ λιμοῦ τοῦ μαστίζοντος τότε τὴν Ρατζπουτάνην. Πανταχόθεν ἤρξαντο συρρέοντες ἐργάται εἰς Ἄλαρ. Μεταξὺ τούτων ἀφίκοντο καὶ τινες μαρβάραι καὶ ὁ ὀξυδερκῆς Μπαχταβάρ Σύγγ ἀνεκάλυψεν ὅτι καθ' ἑκάστην οὗτοι ἐκ τοῦ ἄρτου, ὃν διὰ τῆς ἐργασίας του ἐκέρδιζον, παρεχώρουν μέρος εἰς τὸν μετ' αὐτῶν ἐλθόντα ἀγροτικὸν «ραψωδὸν» καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Ἀπεδείχθη ὅτι οὗτος πλούσιος ὧν ἄλλοτε, διεμοίραζε τὸν πλοῦτόν του εἰς τοὺς ἐνδεεῖς συγχωρίους του, σήμερον δὲ περιπλανᾶται μετ' αὐτῶν πρὸς πορισμὸν τροφῆς, ἐνῶ αὐτοὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης δὲν τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ ἐργασθῆ καὶ τρέφουσιν αὐτὸν κατὰ τὰς δυνάμεις των.

Τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρους φρούριον ἐθεμελιώθη ὑπὸ τῶν ρατζπούτων τοῦ γένους «νηκούμπα», οἵτινες ἀπώλεσαν αὐτὸ ἕνεκα τῆς ἐκδικήσεως χήρας τινὸς ἐκ τοῦ λαοῦ τὸν υἱὸν τῆς ὁποίας προσέφερον οὗτοι θυσίαν εἰς τὴν θεὰν Σζήβα. Ἢ δυστυχῆς γυνὴ κατώρθωσε νὰ ὀδηγή-

ση κρύφα τοὺς μουσουλμάνους εἰς τὸ φρούριον οἷτινες καὶ κατέσφαξαν τὴν ἀμέριμον φρουράν.

Κατὰ τὸν ΙΣΤ αἰῶνα ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τούτων διέμενεν ὁ μέγας ἰνδὸς ἀσκητῆς καὶ θαυματουργὸς Λάλ Δάς, ἀπρόσβλητος ἀπὸ τε τῶν ὄφρων καὶ τῶν τίγρεων, ἀνυψούμενος εἰς τὸν αἰθέρα καὶ διδάσκων εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ μέγα τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκ τῆς μετασαρκώσεως.

Ἵπνέται (τσέλοι) — ἡ ἀκριβέστερον «οἰκόσιτοι δοῦλοι» παρὰ τοὺς ἡγεμονικούς θαλάμους, ἀνοίγουσιν ἡμῖν τὴν θύραν πρὸς μικρὸν ἰθαγενὲς «θησαυροφυλάκιον».

Αἱ συλλογαὶ τοῦ μαχαρατζᾶ τοῦ Ἀλβάρ ὑπολογίζονται ἀξίας 200 ἑκατομμυρίων ρουβλίων. Ὁ στρατιωτικὸς ἰατρὸς Ὀλμπέν Ἐνδλεῖ, ἔγραψε περὶ τούτου ὀλόκληρον πολυτελοῦς ἐκδόσεως βιβλίον δημοσιευθὲν δαπάνῃ αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις διέταξε τὸν διαρκῶς παρ' αὐτῷ διαμένοντα καλλιτέχνην Μποῦδ νὰ λάβῃ ἀντίγραφα ἐκ τῶν περιεργωτάτων εἰκόνων τοῦ παλατίου.

Σήμερον αἱ σπανιότητες τῶν ἀνακτόρων ἐξετέθησαν παρὰ τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, αἱ σπουδαιότεραι δὲ αὐτῶν συνελέχθησαν ἐπὶ Μπάνη Σύγγ, τό τε ὄπλο-

στάσιον (Jillah Khana) καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον (Toslah Khana) τοῦ Ἀλβάρ εἰσὶν ἀντικείμενα διὰ τὰ ὁποῖα ἐπαίρονται ἐνταῦθα. Τὰ ἐκ σαπφείρων καὶ ρουβίνων κύπελα, οἱ μαργαρίται καὶ οἱ ἀδάμαντες, ἡ μίλτος λεπτοτάτη: τζαϊπουρικῆς τέχνης καὶ τὰ διάφορα κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντόδοντος κεῖνται παρακλεύρωσ δεκάδων ἀξιολογωτάτων ἐγχωρίων καὶ περσικῶν λεπίδων μετὰ χρυσῶν λαβῶν. Ἐπί τινος σπάθης ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή «ἔργον Ἀμάλ Μουχαμμέτ Σαδῆκ ἐκ Καβούλ». Πλησίον ἐκεῖ ἔκειντο βαρὺ κράνος καὶ θώραξ, δόρυ καὶ ξίφος ἀρχαίου τινὸς ρατζᾶ.

Εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν ἀξιοπαρατηρήτων ἀντικειμένων συμπεριλαμβάνονται ἐκδόσεις εἰς σανσκριτικὴν γλῶσσαν, ἀραβικὰ καὶ περσικὰ χειρόγραφα, αἱ ποιήσεις τοῦ Σααδῆ πολυτελῶς καὶ ἀριστοτεχνικῶς διασκευασμένοι. Τὸ «Γουλιστάν» ἐφωδιασμένον διὰ παραδοξοτάτων εἰκόνων, ἐστοίχισεν εἰς τὸ δημόσιον περὶ τὰς 50 χιλιάδας ρουβλίων. Οἱ κάτοχοι τοῦ μουσείου τῆς Ἀλβάρης ἀποδίδουσι πλειοτέραν ἔτι σημασίαν εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν μάλιστα εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς Τζαϊπούρης τράπεζαν, ἐπὶ τῆς λειοτάτης ἐπιφανείας τῆς ὁποίας εἶνε καλλιτεχνικῶς κατεσκευασμένος χεῖμαρρος μετ' ἀργυρίζοντων ρεῖθρων μετὰ πῶν διασχιζόντων αὐτὰ οἶονεὶ ζωντανῶν ἰχθύων.

Πλησιάζει ἑσπέρα. Ἡ παραχωρηθεῖσα εἰς τοὺς Ὑψηλοὺς ταξειδιώτας ἐξοχικὴ διαμονὴ εἶνε θαυμασίως ἰδιόμορφος ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ αὐτῆς ἡρεμίας. Ἡ ἐπὶ τοῦ δευτέρου πατώματος αἴθουσα, — ὅπου εἰσέρχεται τις οὐχὶ διὰ κλίμακος ἀλλὰ διὰ μικρᾶς ἀνωφερείας, ὅπως δύναται ὁ οἰκοδεσπότης νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸν κοιτῶνά του ἔφιππος — εἶνε διεσκευασμένη μετὰ ποικίλων στολισμῶν καὶ ἀπειροκάλων πολυφώτων, κινδύων ὑφασμάτων μετὰ κυανοβαφῶν χροσσῶν ἐπὶ τῶν ἀψίδων καὶ ἐρυθρῶν παραπετασμάτων. Ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ πάρκῳ, ἀμέσως παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἀνοικτῆς στοᾶς τῶν τελετῶν, ἄγει κατωφερῆς ὁρομίσκος καταλήγων εἰς μικρὰν δεξαμενὴν μετὰ μαρμαρίνου ἀνδρήρου ἐφ' οὗ ὑπάρχουσι τρία θρανία. Τὰ προάστεια τοῦ Ἀλβάρ πρασινίζουσι πέραν τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος τῶν δένδρων. Ἄκρα περὶ ἡμᾶς ἐπικρατεῖ ἡρεμία. . . .

Σάββατον, 29 Δεκεμβρίου (10 Ἰανουαρίου).

Ἀπερχόμεθα εἰς τὰ περίχωρα πρὸς θήραν (δυτικο-μεσημβρινῶς τῆς πρωτευούσης τῆς ἡγεμονίας), ὅπου ἡρεμος ἀπλευταὶ ἡ μικρὰ λίμνη Σηληστήρ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ρατζᾶ Μπάνη Σύγγ κατὰ τὸ 1844. Πλέον τῶν 12 βερστίων διηλύσαμεν ἐπὶ εὐρυχωρῶν ὀχημάτων, δις ἀλλάξαντες ἵππους. Μετὰ ταῦτα ἀναμένουσιν ἡμᾶς ἐλέφαντες, οἵτινες βραδέως θὰ φέρωσιν ἡμᾶς εἰς τὰς λόχμας.

Ὁ Τσάρεβιτς Διάδοχος κρατῶν ἔτοιμον τὸ ἐπλεον του, ἔλαβε θέσιν μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Τζέραρδ ἐντὸς πλεκτῆς ἀπλῆς «χόβδας». Ὅπισθεν ἀκολουθεῖ ἐξημερωμένος γίγας φέρων τὸν ἱατρὸν Ραμπάχ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου αὐτοῦ φορητοῦ φαρμακείου. Τὸ δάσος, εἰς ὃ βυθιζόμεθα, καθίσταται ὁλοῦν πυκνότερον καὶ ἐνιαχοῦ δυσδιάβατον. Δι' ἀσφαλοῦς καὶ ἀκριβοῦς βήματος κινουῦνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ζῶα, ποδηγετούμενα διὰ τῶν λαρυγγωδῶν ἐπιφωνήσεων τῶν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν καθημένων «μαχασύτων» (ὀδηγῶν,) ὠπλισμένων δι' ἰδιαίτερων ὀξέων ἀγγιστροειδῶν ράβδων, δι' ὧν τύπτουσιν ἐπὶ τοῦ βρέγματις τοὺς ὀκνηροὺς καὶ δυσηνίους ἐλέφαντας. Εἶνε πολὺ λυπηρὸν νὰ βλέπη τις τὸ αἷμα ρέον ἐπὶ τοῦ παχέος δέρματος τῶν δυστυχῶν καρτερικῶν ζῶων, ἐνῶ συγχρόνως οἱ πεζοὶ συνοδοιπόροι τῶν κολοσσῶν κεντῶσιν ἀκόμη αὐτὰ ἐκ τῶν ὀπισθεν διὰ στενῶν λογχῶν. Δὲν εἶνε παράδοξον ἂν τὰ φρόνιμα καὶ μνησίκακα ζῶα ἐκδικουῦνται ἐνίοτε κατὰ τῶν ἐλαψάντων αὐτὰ καὶ τιμωροῦσι πολλάκις αὐτοὺς διὰ θανάτου διὰ τὸν ἄδικον καὶ μωρὸν τρόπον των.

Ἄδιατάρακτος γαλήνη εἶνε διακεχυμένη εἰς τὴν φύσιν. Οἱ πυκνοὶ κλάδοι διαχωρίζουσι βαθμηδὸν ἀπ' ἀλλήλων τοὺς συμμεθέξαντας εἰς τὸ κυνήγιον. Οἱ προφυλακτικοὶ γίγαντες ὅτε μὲν ἀνέρχονται ἐπὶ λοφίσκου, ὅτε δὲ, οὕτως εἰπεῖν, ἔρπουσι εἰς κεκαλυμμένον ὑπὸ θάμνων κοίλωμα. Οἱ κλάδοι περιπεπλεγμένοι μετὰ τῶν ἀκανθῶν, ἀποφράσσουσι τὸν δρόμον καὶ ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς νὰ κύπτωμεν χαμηλὰ ἐπὶ τῆς φαιοχρόου ράχεως τῶν ἐλεφάντων.

Τὸ ἄφωτον δάσος ἐρρόφησεν τὴν συνοδίαν μας διὰ τῶν ἐρήμων τοῦ Ἀλδάρ. Αἰσθάνεσαι σεαυτὴν ὡς χαμένον ἐντὸς τοῦ φυλλώματος. Ἐλαφρὰ πτήσις χρυσαλλίδος, ἢ πτώσις μαραμένου φύλλου ὀξύνει τὴν προσοχήν μας, καὶ πάλιν ἐντείνεται ἡ ἀκοή μας εἰς τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἢ εἰς τὴν μᾶλλον ἀσύλληπτον ἀπήχησιν ἢ τὴν μακρόθεν ὑπόκωφον ταραχήν.

Ἡ ἡμέρα δὲν ὑπῆρξε πολὺ εὐτυχής. Κατόπιν διαρκοῦς περιπλανήσεως εἰς τὰς γραφικωτάτας κοιλάδας, ἐν μέσῳ χθαμαλῶν λόφων, τὸ ἀπόσπασμα ἐστά' μιν εἰς βήματα τινα μακρὰν ἀρχαίου ἐγκαταλείψοντος ναοῦ εἰδώλων. Παρετέθη τὸ πρόγευμα. Βραχεῖα ἀνάπαυσις μᾶς δίδει δυνάμεις πρὸς νέας ἐρεῦνας καὶ προσδοκίας. Ἐνταῦθα συνήθως ὑπάρχουσι πολλαὶ τίγρεις καὶ πάνθηρες. Οὐχ ἤττον αἰ εἰς τὸ δάσος ἀναζητήσεις μας ἀποβαίνουσιν ἀνωφελεῖς. Ὁ μέγας θόρυβος ὃν προξενούσιν οἱ κυνηγοὶ, ἐκφοβίζει μόνον μικρὸν κοπάδιον ἀντιλοπῶν, αἵτινες ἀνέρχονται ἀμέριμνοι ἐπὶ τῶν παρακειμένων ὑψωμάτων, ἀλλὰ ἀκούουσαι ἐσπευσμένον πυροβολισμόν καὶ τὴν φοβερὰν αὐτοῦ ἀπήχησιν εἰς τὸ ὄρος, αἱ αἰγαγροὶ λαίλαπηδὸν φέροντι πρὸς τὰ βῆλα τῶν λοχμῶν.

Ἡ ὥρα παρήλθεν. Πλησιάζει ἡ δύσις. Ἐμφανίζεται ὁ μαχαρατζᾶς συνοδευόμενος ὑπὸ ἐφίππου ἀποσπάσματος ρατζπούτων ἐπὶ ὠκυπόδων ἰθαγενῶν καμηλῶν. Καιρὸς νὰ ἐπιστρέψωμεν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ